KONINKRIJK BELGIË

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN
EN MIDDENSTAND

DIENST VOOR ALGEMENE STUDIËN EN DOCUMENTATIE

DE BELGISCHE ECONOMIE IN 1951

BRUSSEL
DRUKKERIJ ANC. ÉTABL. AUG. PUVREZ
FONSNYLAAN, 59

1952

VOORBERICHT

« De Belgische Economie in 1951 » is het vijfde jaarverslag dat door het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand wordt gepubliceerd. Evenals de voorgaande jaren gaat het hier om een referentiewerk over het algemeen verloop van 's lands bedrijfsleven en over de economische politiek van de Regering.

Om de vergelijking met de voorgaande publicaties te vergemakkelijken werd het algemeen plan van het werk niet gewijzigd.

Er zijn evenwel enkele nieuwe studiën opgenomen. Een belangrijk probleem, de watervoorziening, werd aldus behandeld in een afdeling van het hoofdstuk over de productie. Het deel « Financiën, Geld en Krediet » werd aangevuld met een nieuw hoofdstuk betreffende de private verzekeringen, onderworpen aan de wettelijke contrôle.

Aan het plan van de hoofdstukken « Werkgelegenheid » en « Geld en Krediet » werden enkele verbeteringen aangebracht. In de studie over het verbruik zijn nieuwe gegevens verwerkt. De inleiding, tenslotte, bevat een kort overzicht van de internationale economische evolutie.

Deze publicatie werd ook vervolledigd met een lijst van de gebruikte afkortingen.

Het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand dankt alle organismen en diensten die nogmaals hun medewerking hebben verleend en hoopt dat dit werk even gunstig zal worden onthaald als de voorgaande jaarverslagen.

Brussel, 17 October 1952.

INLEIDING

AFDELING I. — ALGEMENE EVOLUTIE VAN DE ECONOMIE

§ 1. — BIJZONDERSTE ASPECTEN VAN DE INTERNATIONALE ECONOMISCHE TOESTAND

Tijdens het jaar 1951 werd de Belgische economie, wellicht meer dan tijdens de voorgaande jaren, door de evolutie van de internationale economische toestand beïnvloed. Een kort overzicht van deze toestand lijkt hier dus wel op zijn plaats.

Het vooruitzicht op een massale wederbewapening ingevolge het uitbreken der vijandelijkheden in Korea, had in 1950 een sterke speculatie op de prijsstijging uitgelokt. Door deze speculatie werd de industriële productie sterk aangewakkerd en een ware wedloop naar voorraadvorming veroorzaakt. De vraag, die in de Verenigde Staten sedert de devaluaties van 1949 reeds merkelijk was aangegroeid, werd hierdoor nog versterkt, hetgeen de wereldprijzen verder heeft doen stijgen (1). Bij het einde van 1950 had deze snelle prijsverhoging ernstige storingen in de wereldeconomie veroorzaakt : bijna alle grondstoffen waren schaars geworden, en vooral sommige nijverheidstakken ondervonden voorzieningsmoeilijkheden. Deze toestand werd nog verergerd door het aanleggen van strategische voorraden in vele landen.

In Januari 1951 werd de internationale grondstoffenconferentie belast met het voordragen van aanbevelingen in verband met de verdeling der schaarse producten. De prijsstijgingen waren trouwens overdreven en konden geen stand houden. Reeds bij het einde van het eerste kwartaal van 1951 daalden de prijzen van enkele zgn. « gevoelige » grondstoffen, zoals wol, rubber en tin. Om het dreigend gevaar van een

(1) Zie *De Belgische Economie in 1950*, Brussel, 1951, 4°, (Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie), blz. 213-214.

algemene stijging van de levensduurte af te weren, werd het aanleggen van voorraden door de Regering van de Verenigde Staten vertraagd. De verdeling en vooral de prijszetting van de strategische grondstoffen (1) kregen voorrang op de voorraadvorming.

Zodoende slonk de speculatieve vraag tijdens de lente. Hierop volgde in de Verenigde Staten en in een groot deel van West-Europa een teruggang van de bedrijvigheid in de sector verbruiksgoederen, terwijl de zware nijverheid door een groeiende vraag begunstigd bleef.

Vanaf het tweede kwartaal werden op de meeste internationale grondstoffenmarkten sterke prijsdalingen vastgesteld. De wereldeconomie maakte alsdan een overgangsperiode door tussen, enerzijds, de wilde reacties op de verslechtering van de internationale toestand en, anderzijds, het geleidelijk en systematisch op gang komen van de productie voor militaire doeleinden. De inflatoire druk, die tijdens de winter in heel de wereld tamelijk sterk was geweest, begon af te nemen. De vrees voor een nakend algemeen conflict maakte plaats voor een atmosfeer van geleidelijke wederbewapening.

De internationale handel had bij het begin van 1951 een hoge vlucht bereikt. Hoewel de hausse van de wereldprijzen achteraf ophield, hadden zich niettemin, ingevolge de massale aankopen, de reserves aan harde deviezen in vele landen uitgeput. Vanaf de maand Juni eiste het probleem der internationale betalingen alle aandacht op. De politiek tot liberalisatie van de handel werd in de sterkst getroffen landen vervangen door haastig getroffen en weinig gecoördineerde beperkingsmaatregelen. Bij het einde van het jaar, tenslotte, beïnvloedde de vrees voor devaluatie in verschillende landen, de kapitaalbewegingen en de goederenhandel.

§ 2. — BELGIË'S ECONOMISCHE CONJUNCTUUR

De Belgische economie onderging tijdens het jaar 1951 in menig opzicht uiteenlopende stromingen. Enerzijds, kenden de *prijzen* een zeer uiteenlopend verloop naargelang van de productengroepen : uitgaande van ongeveer hetzelfde peil hebben de verschillende prijscurven zich van elkaar verwijderd, maar begin 1952 evolueerden ze weer naar elkaar toe, zij het dan ook op een niveau dat een weinig hoger lag (1).

Anderzijds, kon het hoog *productiepeil* van het begin van het jaar niet in alle sectoren worden gehandhaafd, hetgeen de samenstelling

(1) Zie blz. 241.

van de in- en uitvoer heeft beïnvloed. Terwijl de industrieën, die investeringsgoederen voortbrengen, zeer bedrijvig bleven, hebben de verbruiksgoederenindustrieën na het eerste kwartaal (1), het expansietempo niet meer kunnen bijhouden.

Bovendien heeft de afbakening van de *buitenlandse handel* in monetaire zones zich scherper afgetekend.

Globaal genomen is de waarde van de productie van goederen en diensten sterk gestegen, terwijl de prijzen niet in dezelfde mate verhoogden. Nochtans is de reële waarde van de *investeringen* in het binnenland enigszins teruggelopen, terwijl het *consumptiepeil* der particulieren ongewijzigd bleef. Deze waardeverhoging van de productie schijnt eerder door private thesaurisatie en door toegenomen voorafnemingen vanwege de Staat, o. m. voor bewapeningsdoeleinden, te zijn opgeslorpt. Het stabiele verbruik wijst er op dat de bewapeningsuitgaven de levensstandaard der bevolking niet hebben aangetast. De lichte afneming van de reële investeringen schijnt vooral het gevolg te zijn van de aarzeling om van sparen naar investeren over te schakelen. Deze neiging vanwege de spaarders werd ingegeven door diverse psychologische motieven, verband houdend met de onzekerheid van de internationale toestand en met de wens tot het ontwijken der fiscaliteit.

Door haar verscheidenheid en haar aanpassingsvermogen is de Belgische nijverheid in de mogelijkheid geweest zich onverwijld aan wijzigingen in de internationale conjunctuur aan te passen en, meer in het bijzonder, de weerslag van de hoge kostprijzen door kortere leveringstermijnen goed te maken.

***

Bij het begin van 1951 was de weerslag van het Koreaanse conflict, die vanaf Juni 1950 het Belgische bedrijfsleven beïnvloedde, nog voelbaar. De sterke stijging van de wereldprijzen werkte nadelig in op de ruilvoet (2) van de grondstoffen-importerende landen, België moest dienvolgens zijn ruilvoet verbeteren. Ook was het nodig elke binnenlandse prijsstijging, die de levensduurte zou hebben verhoogd en een weerslag op de lonen moest hebben, tegen te gaan. Toch werden de wegens de hausse der wereldprijzen noodzakelijke prijsaanpassingen doorgevoerd, terwijl de lonen gematigd stegen.

(1) Zie blz. 55.
(2) Zie blz. 329.

De omstandigheden waren op dat ogenblik voor België gunstig, want de verscheidenheid zijner industrieën maakte een bijna onmiddellijke aanpassing mogelijk, daar de ongebruikte productiecapaciteit grotendeels spoedig in de economische kringloop kon worden ingeschakeld. Nochtans bleef na de expansie een ruime ongebruikte productiecapaciteit, zowel wat de arbeidskrachten als wat de uitrusting betrof, in bepaalde sectoren en in sommige streken bestaan ; de ware oorzaken van de beperking der expansie zijn de onvoldoende voorziening met grondstoffen en de progressieve terugloop van de vraag.

De bedrijvigheid lag dus bij het begin van 1951 op een zeer hoog peil en was tamelijk gelijkmatig over de verschillende bedrijfstakken verdeeld : zowel verbruiksgoederen als investeringsgoederen vonden gemakkelijk afzet. Nadat de Europese Betalingsunie (E. B. U.) in de plaats van de vroegere bilaterale akkoorden was gekomen, leverden de aankopen in de Belgisch- Luxemburgse Economische Unie (B.L.E.U.) voor de Europese landen geen moeilijkheden meer op. De uitvoer steeg aanzienlijk ; van het eerste halfjaar van 1950 tot het eerste halfjaar van 1951 verhoogde hij, naar waarde, met 65%. De ruilvoet verbeterde geleidelijk van 88 in November 1950 tot 102 in Augustus 1951, om vervolgens nog verder te stijgen.

De kleinhandelsprijzen, de bewegingen van de groothandelsprijzen navolgend, stegen ook en bleven bovendien na de maand April nog toenemen, terwijl de groothandelsprijzen van dan af verzwakten. Deze daling der groothandelsprijzen en de marktverzadiging veroorzaakten waarschijnlijk de verkoopslapte, die, na een lichte « boom » in Februari, vanaf de maand Maart in de detailhandel, vooral voor de textielwaren, de kleding en de lederwaren, intrad.

Bij de moeilijkheden, veroorzaakt door de geleidelijke uitbreiding van deze verkoopslapte, die weldra alle consumptiegoederenindustrieën aantastte, kwamen er zich weldra andere voegen ingevolge de uitputting van het quotum der B. L. E. U. bij de E. B. U. (1) : zelfs nadat de overeengekomen hoogtegrens der voorschotten, bepaald op 10 milliard frank, overschreden was, bleef België genoodzaakt verdere kredieten aan de E. B. U. toe te staan.

Ten gevolge van de nieuwe uitvoertoeneming bleef de creditpositie van de handelsbalans tegenover de Europese muntzone aangroeien.

De verhoudingen tussen de prijzen, de productie en de munt werden

(1) Zie blz. 323 en 389.

hersteld door de verruiming van de geldvoorraad : van Juni tot December bedroeg de monetaire expansie ongeveer 9%.

Ten einde de buitensporige aangroei van de kredieten tegen te gaan, trof de Regering maatregelen om het evenwicht in de transacties van de B. L. E. U. met de verschillende muntzones te herstellen, d. w. z. de uitvoer naar de E. B. U.-landen te remmen, en om het tekort ten opzichte van de dollarzone te beperken. Psychologische en speculatieve factoren hebben echter, in sommige landen, de importeurs ertoe aangezet hun aankopen in België op te voeren ; zij gaven aanleiding tot internationale bewegingen van private kapitalen in de aard van de « hot money »-bewegingen vóór de oorlog.

Globaal gezien bleven productie en uitvoer op een zeer hoog peil.

In October werden nieuwe maatregelen tot reoriëntering van de uitvoer getroffen (1), ten einde aldus de inflatie in te dijken ; omstreeks dezelfde tijd deden zich ook moeilijkheden van sociale aard voor, die echter van korte duur waren (2).

Bij het einde van het jaar is de werkloosheid, grotendeels wegens seizoeninvloeden, sterk toegenomen, terwijl de groothandelsprijzen licht stegen en de ruilvoet wat minder gunstig evolueerde.

Afdeling II. — ECONOMISCHE POLITIEK

§ 1. — HOOFDTREKKEN

De hoofdtrekken van de economische politiek zijn blijven beantwoorden aan het opzet dat sedert de bevrijding ten doel werd gesteld : het volgen van een orthodoxe monetaire politiek, het in evenwicht houden van de begroting, de bevordering van de vrijmaking van het ruilverkeer en enkel suppletieve interventies op de andere terreinen van het economisch leven.

Daar de voorspoed nooit lang aanhoudt wanneer een stevige munt ontbreekt, werd in België bij de algemene economische politiek steeds grote aandacht geschonken aan het belang van de *geld- en kredietpolitiek* en aan de mogelijkheden die er in besloten liggen.

De voornaamste maatregelen, sedert de bevrijding in dit verband getroffen, zijn verwant met die der klassieke politiek van het duur krediet. Een betrekkelijk hoge rentevoet werd dus behouden en de verbintenissen der banken werden streng beperkt.

---

(1) Zie blz. 324.
(2) Zie blz. 259.

In 1950 en tijdens het grootste deel van het jaar 1951 werd deze politiek nog verscherpt. Het consumptief krediet en de wissel-termijnverrichtingen op vreemde valuta's werden beperkt, evenals, maar enkel tijdelijk, de ter beschikking van het hypothecair krediet gestelde spaargelden afkomstig van de parastatale instellingen ; bovendien werd de looptijd van sommige kredieten ingekort. Bij het einde van 1951 werden deze maatregelen verzacht, doch slechts in de mate waarin hierdoor de invoer uit de E. B. U.-landen zou toenemen.

De *begrotingspolitiek* over het dienstjaar 1951 was vooreerst gericht op het behoud van het evenwicht. Toch houdt zij rekening met de supplementaire lasten, door de wederbewapening aan België opgelegd, welke niet door een beperking van de uitgaven voor economische of sociale doeleinden kunnen worden gecompenseerd.

Het overschot op de gewone begroting van 1951 komt voort uit de stijging van belastingontvangsten, een gevolg van de gunstiger economische conjunctuur en van de vervroegde stortingen der bedrijfsbelasting. Het tekort op de buitengewone begroting, daarentegen, vloeit voort uit de verhoging van de bewapeningsuitgaven. De Staatsschuld, die in 1950 afgenomen was, is in 1951 met bijna 6 milliard frank toegenomen ; deze stijging had vooral betrekking op de Schatkistcertificaten, geplaatst bij de Nationale Bank en bij de gewone banken.

§ 2. — BIJZONDERE VRAAGSTUKKEN

Enkele bijzondere vraagstukken vergden in 1951 de aandacht, o. m. die betreffende de grondstoffenvoorziening, de prijzen, de internationale betalingen, de werkloosheid en de noodzaak om tot een beperkte en selectieve expansie over te gaan.

1. — *Grondstoffenvoorziening.*

België is meer dan andere landen kwetsbaar op het gebied der grondstoffenvoorziening, aangezien het arm is aan grondstoffen en zijn economische activiteit vooral op de verwerkende nijverheid is gericht ; dienvolgens betracht het de vrije toegang tot de transportveiligheid van de grondstoffen.

De algemene schaarste aan verschillende producten, teweeggebracht door de wederbewapening en de verbruikstoeneming, heeft, vanaf 1950, heel wat bezorgdheid verwekt, vooral wat de grondstoffen voor de nijverheid aangaat. In 1951, terwijl zwavel en enkele non-

ferro metalen schaars bleven, werden wol, katoen en palmolie gemakkelijker verkrijgbaar.

De Internationale Grondstoffenconferentie heeft de verdeling van de zeldzame grondstoffen (1) bestudeerd en zij heeft vanaf het tweede halfjaar een stelsel van toewijzingen voor zwavel en voor bepaalde non-ferro metalen ingevoerd. Als verbruiker en ook als producent, o. m. voor koper en zink, maakt België deel uit van zes comité's op de zeven, die in de schoot van deze Internationale Conferentie werden opgericht. Met Nederland en met Luxemburg werd nauw samengewerkt.

Ofschoon 's lands voorziening, algemeen beschouwd en wellicht afgezien van het zwavel, de nijverheid in staat heeft gesteld de stijging van de vraag te volgen, werden alle problemen in verband met de bevoorrading daarom toch nog niet volledig opgelost. De brandstoffenvoorziening was in 1951 nog onvoldoende. België is verplicht geweest dure Amerikaanse steenkool in te voeren. De twee millioen ton, die de mijnen tijdens de voorgaande jaren in voorraad hadden, werd opgebruikt (2).

2. — *Prijspolitiek.*

De Belgische Regering tracht steeds de levensstandaard van de bevolking te handhaven, zelfs te verhogen, en de concurrentiekracht van het land tegenover het buitenland te vrijwaren.

Hoewel de Belgische nijverheid ten opzichte van het buitenland bevoordeeld wordt door haar korte leveringstermijnen blijft de drukking der kostprijzen voortdurend een dringende noodzaak.

Zulks was zeer duidelijk toen de stijging van de grondstoffenprijzen de ruilvoet, en dus ook de positie van de landen met verwerkende nijverheid, ongunstig deed evolueren.

a) *Prijzen en levensstandaard.*

Het bewapeningsprogramma, dat een steeds groeiend aandeel van de productie opeiste en de fiscale lasten verzwaarde, had in 1951 de levensstandaard van de bevolking kunnen aantasten, indien het een schaarste aan bepaalde goederen en een vermindering van de koopkracht der bevolking had teweeggebracht.

In dit verband dient er te worden aan herinnerd dat de bewapeningsuitgaven voor de periode van 1950 tot 1953 op 65 milliard frank werden geraamd, of, per jaar omgerekend, twee en half maal het ge-

---

(1) Namelijk zwavel, wol, katoen, mangaan, wolfraam, molybdeen, cobalt, nikkel, lood, koper, zink en houtpulp.

(2) Zie blz. 57.

middelde der voorgaande jaren. Bij dit bedrag dienen nog tal van uitgaven te worden gevoegd, die onrechtstreeks met de bewapening in verband staan, zoals de uitgaven voor de aanpassing van de militaire infrastructuur, de militaire pensioenen, de militievergoedingen en het onderhoud van de Rijkswacht.

Om de levensstandaard van de bevolking in dergelijke omstandigheden te vrijwaren, werd een politiek gevolgd die tot doel had de productie-expansie te bevorderen, het rendement te verbeteren en de buitenlandse handel te verhogen, onder meer door het nagaan van de ruilvoet.

Van 1950 tot 1951 beliep de stijging van de productie 14% — tussen beide eerste semesters bedraagt het verschil zelfs 23% — hetgeen voor een zo sterk geïndustrialiseerd land als België alleszins merkwaardig mag worden genoemd. Van het eerste halfjaar van 1950 tot het eerste halfjaar van 1951 bedroeg de stijging 41% in de ijzer- en staalnijverheid en in de glasnijverheid, 29% in de textielindustrie en in de cementnijverheid en bijna 20% in de metaalverwerkende nijverheid, de papierfabrieken en de productie van stikstofhoudende meststoffen. Deze toeneming was dus snel en algemeen en voor dezelfde tijdspanne zelfs hoger dan in de Verenigde Staten en in West-Europa, afgezien nochtans van West-Duitsland, waar de stijging proportioneel sterker was, doch waar de productie van een veel lager niveau was vertrokken.

Tijdens het tweede halfjaar kon deze hoge activiteitsgraad echter niet in alle sectoren worden gehandhaafd.

De verzwaring van de militaire lasten verklaart waarom de productiestijging geen evenredige verhoging van de levensstandaard der bevolking tot gevolg had. De Regering heeft er zich echter toe ingespannen de bereikte levensstandaard te handhaven en hem te beschermen door middel van de prijspolitiek, de loonpolitiek en de sociale politiek.

Het verbruik bleef even hoog als vóór het uitbreken van de oorlog in Korea, maar onderging in 1951 enkele structuurwijzigingen, in die zin dat de aankoop van provisiegoederen vervangen werd door de aanschaffing van producten voor onmiddellijk verbruik.

***

Het was vanzelfsprekend onmogelijk alle prijsstijgingen op de binnenlandse markt te beletten, doordat deze sterk onderhevig is aan de invloeden van de wereldmarkt. Men heeft dus niet méér kunnen doen dan de stijging binnen bepaalde perken te houden en de speculatieve prijsstijgingen te bestrijden. De overheid heeft vooral de

psychologische en technische elementen van de prijsvorming beïnvloed. De speculatieve prijsspitsen werden weggeruimd. Om de prijsverhogingen van margarine en van brood te beletten, dienden subsidies te worden verleend, terwijl voor bepaalde producten tijdelijk maximumprijzen werden vastgesteld.

Het koppelen van de *lonen en wedden* aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen (1) in bijna alle sectoren van de nijverheid heeft aanleiding gegeven tot het afsluiten of het herzien van collectieve overeenkomsten, waardoor veelal een loonsverhoging tot stand kwam.

Verscheidene vroeger verleende *sociale voordelen* werden verbeterd (2). Overeenkomstig de evolutie van de levensduurte werden de sociale uitkeringen meermaals verhoogd; zulks is het geval voor de ouderdoms- en overlevingspensioenen, de mijnwerkerspensioenen, de kindertoeslagen en de toeslag voor de moeder aan de haard. De wetgeving op de arbeidsongevallen werd ruimer gemaakt; die aangaande de beroepsziekten en de toelagen aan de gebrekkigen en verminkten werd herzien en de uitkeringen werden verhoogd.

Voor de *volksgezondheid* en de *hygiëne* werden dezelfde hoge kredieten voorzien als voordien.

De diensten voor gezinszorg genoten een sterke uitbreiding; de toelagen, berekend op grond van het aantal in de gezinnen gepresteerde uren, zijn gestegen van 2,8 milliard frank voor het gehele jaar 1950 tot 3,4 milliard frank alleen reeds voor het eerste halfjaar van 1951.

De inspanningen in zake *goedkope woongelegenheden* werden volgehouden, hoewel de financiering van dergelijk programma sedert het einde van 1950 heel wat moeilijker was geworden.

b) *Prijzen en concurrentievermogen.*

Het behoud en de versterking van het concurrentievermogen van de Belgische nijverheid is een tweede doelstelling van de prijspolitiek. Om stand te kunnen houden is een bestendige inspanning tot rationalisering en modernisering vereist. Dank zij de belangrijke toeneming van de vraag, in 1950 en bij het begin van 1951, en het in gebruik nemen van nieuwe industriële installaties werd in sommige sectoren een aanzienlijke vooruitgang bereikt.

De *landbouwpolitiek* stond in het teken van de verhoging der rendabiliteit alsook van de verbetering in zake rendement en kwaliteit (3).

---

(1) Zie blz. 261.
(2) Zie blz. 271.
(3) Zie blz. 39.

Erratum :
blz. XVII, 5e al. , 3e en 4e regel,
lezen : 2,8 millioen . . . 3,04 millioen . . .
in plaats van : 2,8 milliard . . . 3,4 milliard .

Vooral aan de technische verbetering van de exploitatie werd volle aandacht besteed, alsmede aan het gebruik van geselectionneerd zaai- en pootgoed, aan de meer rationele exploitatie van de weiden, aan het bekomen van kwaliteitsfruit, en aan de verbetering van de veestapel en van de veeproducten.

Een zelfde bezorgdheid heeft voorgezeten bij de *industriële politiek*. Ofschoon de investeringen in de nijverheid, globaal beschouwd en tegen constante prijzen genomen, verminderd schijnen (1), behalve in de steenkolenmijnen en in de petroleumindustrie, heeft de Regering haar financiële steun voor de oprichting van nieuwe industrieën verhoogd. Het bedrag der uitstaande kredieten voor de oprichting van nieuwe bedrijven, toegekend door de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid en gewaarborgd door de Staat, bedroeg 732,2 millioen frank einde December 1951, tegen 250,5 millioen frank einde December 1950 en 9,5 millioen frank één jaar vroeger.

De *transportpolitiek* bestond er in de ontwikkeling van alle verkeersmiddelen zodanig te oriënteren dat elk er van dât vervoer verzekert waarvoor zijn rendement het hoogste is. Te dien einde werden de strenge beperkingen, aan de transportondernemingen door de vroegere reglementering opgelegd, merkelijk verzacht.

In zake *fiscale politiek*, tenslotte, werd het stelsel van de overdrachttaxe voor verschillende goederen en diensten aangepast.

3. — *Buitenlandse handel en internationale betalingen.*

Voor de Belgische economie beantwoordt de beschikking over ruime afzetgebieden aan de levensnoodzakelijkheid de invoer te betalen, die onontbeerlijk is voor een dicht bevolkt land, waarvan de natuurlijke hulpbronnen ontoereikend zijn. Doch, om het monetair evenwicht te bewaren moet worden vermeden dat de verhoging van de uitvoer en van het globaal overschot op de betalingsbalans zou gepaard gaan met een overdreven toeneming van de kredieten bestemd voor de binnenlandse economische expansie.

a) *Opsporen van afzetgebieden.*

Reeds vóór de oorlog vertoonde de Belgische betalingsbalans voortdurend een deficit tegenover de dollarzone en een overschot tegenover de Europese muntzones ; dit onevenwicht werd echter grotendeels

(1) Zie blz. 285.

geneutraliseerd door de transacties tussen België's crediteuren en debiteuren. Reeds tijdens de laatste jaren vóór de tweede wereldoorlog was deze compensatie steeds moeilijker geworden. Sedert de bevrijding hebben alle Belgische regeringen tot taak gehad deze moeilijkheden te overwinnen, rekening houdend met de structuur van de Belgische buitenlandse handel.

De Europese integratie schijnt één der middelen te zijn om het probleem op te lossen. In 1951 werd weer een stuk afgelegd op de weg naar deze integratie : spijt de storingen in het ruilverkeer, veroorzaakt door de schaarste en de prijsstijgingen, heeft de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking het liberalisatie-percentage op de particuliere invoer, afkomstig uit andere lidstaten, verder kunnen verhogen (1). Bovendien werd het verdrag, houdende oprichting van de Europese Gemeenschap voor Steenkolen en Staal, op 18 April 1951 ondertekend en waren, bij het einde van het jaar de besprekingen, die aan de goedkeuring van het ontwerp door de verschillende parlementen voorafgaan, in enkele landen reeds aangevat.

b) *Behoud van het monetair evenwicht.*

In 1951 hielden de monetaire problemen nauw verband met de buitenlandse handel.

Tijdens het eerste kwartaal van 1951 heeft de Nationale Bank zich verplicht gezien de kredietcontrôle, ingevoerd tijdens de maand September 1950, te behouden. Bovendien hebben de vervroegde belastingbetalingen de uitbreiding van de geldvoorraad tegengewerkt.

Vanaf de maand Juni heeft het overschot op de betalingsbalans echter een uitbreiding van de geldvoorraad veroorzaakt ; voorts werd de discontovoet tweemaal verlaagd om de productie op gang te houden.

Het probleem van het onevenwicht in de intra-Europese transacties werd in 1951 scherper gesteld en de Europese Betalingsunie, opgericht om de financiële modaliteiten er van te regelen, bracht slechts een onvolledige en voorlopige oplossing. De fundamentele moeilijkheid blijft immers de niet-inwisselbaarheid der Europese munten. België's tekort tegenover de dollarzone had moeten gecompenseerd worden door het overschot tegenover de Europese landen, maar de inwisselbaarheid der Europese munten tegen goud of dollars was slechts gedeeltelijk verzekerd. Het gevolg hiervan is geweest dat België tijdens het tweede halfjaar van 1951 maatregelen heeft moeten treffen om zijn buiten-

(1) Zie blz. 385.

landse handel te reoriënteren (1). Op de doorvoerverhandelingen en, nadien, op de uitvoer naar Nederland werd contrôle ingesteld.

Om de nadelige invloed van het excedent bij de E. B. U. op de binnenlandse toestand tegen te gaan en als tegenwaarde van de voorschotten aan de E. B. U. werd bij de Nationale Bank een speciale provisie aangelegd, aanvankelijk alleen ten laste van de Schatkist en later ook van de exporteurs. Bij het einde van de maand Augustus werden de aankopen tegen dollars beperkt ten einde ze te vervangen door aankopen in de E. B. U.-landen ; een stelsel van voorafgaand visum en van degressieve contingenten werd ingevoerd en vijf percent van de opbrengst van de export naar de E. B. U.-landen werd geblokkeerd (2).

Begin October werden nog strengere maatregelen getroffen en werd een uitvoerprogramma opgesteld (2).

4. — *Economische expansie en werkloosheid.*

In 1951 is het daggemiddelde van het aantal werklozen tot in Juni voortdurend gedaald en nadien tot in October bijna onveranderd gebleven (3). Bij het einde van het jaar hebben de seizoenstijging van de werkloosheid en de teruggang van de activiteit in enkele bedrijfstakken eens te meer de aandacht op de werkverschaffing gevestigd.

Bij de beoordeling van de werkloosheid in België tijdens het jaar 1951 moet er mede rekening worden gehouden dat het niveau van de werkgelegenheid, inzonderheid gedurende het jaar 1951, geen nauwkeurige aanduiding omtrent de industriële activiteit verschaft. De productie daalde immers het sterkst in de sectoren waar veel personeel werkzaam is, zodat de globale activiteit in feite minder afnam dan de absolute cijfers van de werkloosheid doen vermoeden (4).

Daar de werkloosheid zeer uiteenlopende verschijnselen omvat, kan niet worden verwacht dat één enkele maatregel werkgelegenheid voor alle werklozen zou scheppen. Immers, het gemiddeld aantal volledige werklozen voor 1951, t. w. 153.500, omvat de seizoenwerkloosheid, de residuele werkloosheid, de frictionele werkloosheid, de structurele werkloosheid en de conjuncturele werkloosheid. Deze indeling toont aan dat het probleem van de werkverschaffing zeer ingewikkeld is en dat voor elke categorie naar een eigen oplossing dient te worden gezocht.

Een volledige politiek tot opslorping van de werkloosheid vereist daarenboven een expansie van 's lands bedrijfsleven en moet in een

---

(1) Zie blz. 322.
(2) Zie blz. 324.
(3) Zie blz. 31.
(4) Zie blz. 11.

algemene economische politiek worden ingeschakeld, waarbij rekening wordt gehouden met de constante factoren die het leven der natie beheersen. Hier weze onderlijnd dat België een uitvoerland is, hetwelk de weerslag van tal van buitenlandse invloeden ondergaat en waarvan de economische conjunctuur de weerspiegeling van de wereldconjunctuur is.

Voor zover het de quantitatieve opslorping betreft, was de bestrijding van de werkloosheid door de Regering gematigd en progressief; qualitatief werd een eenvoudige oriëntering en selectie verkozen boven dwingende maatregelen.

5. *Berekening van het nationaal inkomen.*

Naarmate de moderne economische problemen ingewikkelder worden dringt, naast de kennis van de gewone detailgegevens, die van bepaalde globale aspecten van het economisch leven zich meer en meer op. Tot deze globale gegevens behoort in de eerste plaats het « nationaal inkomen », globaal gegeven bij uitstek, dat sedert enkele jaren de aandacht weerhoudt, zowel van de regeringen, om practische redenen, als van de economisten, om het theoretisch belang er van.

In vele landen worden cijfergegevens gepubliceerd die de evolutie van het nationaal inkomen, zelfs de samenstelling er van, nauwkeurig schijnen weer te geven. In België worden sommige cijfers vooropgezet, maar ze zijn geenszins officieel.

Daar de Belgische Regering geen gegevens van deze aard wil publiceren zonder de zekerheid te hebben dat geen overdreven geloofwaardigheid wordt gehecht aan wat slechts ramingen zouden kunnen zijn, heeft zij een Commissie van het Nationaal Inkomen opgericht (1), die berekeningen van het nationaal inkomen volgens wetenschappelijke methodes voorbereidt, welke moeten toelaten dit inkomen met een grote graad van juistheid te bepalen.

Men begrijpt aldus waarom dit jaarverslag geen cijfers betreffende het nationaal inkomen in België vermeldt.

Afdeling III. — BESLUIT

In 1951 onderging de Belgische economie tal van storende invloeden. De stevigheid van haar economische uitrusting en de soepelheid

(1) Besluit van de Regent van 18 Januari 1949 houdende instelling van een Commissie van het Nationaal Inkomen (*Belgisch Staatsblad* van 6 Februari 1949), gewijzigd door het besluit van de Regent van 20 April 1949 (*Belgisch Staatsblad* van 6 Mei 1949) en door het koninklijk besluit van 18 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 28 Juli 1951).

waarmede ze reageert, dank zij haar industriële structuur en de kwaliteiten van de Belgische arbeiders, hebben haar echter toegelaten zich spoedig aan te passen. Bij het einde van 1951 tekende zich reeds een hergroepering van de prijzen af.

Zulks sluit echter niet uit dat meerdere belangrijke vraagstukken nog dienen te worden opgelost. De problemen in verband met de bevoorrading en de prijzen schijnen minder acuut te zijn geworden, maar de kredieten aan de E. B. U. en de interne economische expansie vergen nog steeds de aandacht.

Sedert het einde van de oorlog heeft de uitvoerstructuur belangrijke wijzigingen ondergaan, welke van groot belang zijn voor de verdere ontwikkeling van de nijverheid. De wereldvraag, die thans weinig stabiel is, begunstigt nu eens de essentiële, dan weer de minder essentiële goederen.

Rekening houdend met de structuurwijzigingen in zake lonen, evolueert de Belgische industrie tegelijkertijd naar een grotere verscheidenheid en verdere specialisatie in haar productie van investeringsgoederen, terwijl ze haar traditionele fabricaties vervolmaakt. De producten van hoge kwaliteit hebben de meeste kans op de internationale markten die door de buitenlandse mededinging worden bewerkt, een blijvende afzet te vinden.

Deze evolutie dient te worden aangevuld door een stel maatregelen ter opvoering van de productiviteit, ten einde een concurrentiekrachtig prijspeil te behouden ; hieronder moeten worden gerekend : de beroepsopleiding van de arbeiders en van het kaderpersoneel, de verbetering van de interne organisatie en van de verkoopdiensten, de modernisering van het gebruikte materieel, het toegepast wetenschappelijk onderzoek, enz.

De wederaanpassing van de Belgische nijverheid is nog lang niet voltooid, o. m. wat de steenkolenmijnen en de scheikundige nijverheid betreft ; toch werden reeds belangrijke verbeteringen geboekt, o. m. in de ijzer- en staalnijverheid, de metaalverwerkende industrie, de cementbedrijven en de electriciteitsproductie.

Maar, uit de analyse van de buitenlandse handel volgens nijverheidssectoren kan worden afgeleid dat, ten opzichte van de vooroorlogse periode, het aandeel in de uitvoer van de producten die veel arbeid vragen, verhoogd is ; hieruit mag besloten worden dat de industriële structuur van het land op lange termijn gunstig evolueert.

EERSTE DEEL

Bevolking en werkgelegenheid

HOOFDSTUK ÉÉN

BEVOLKING

§ 1. — ALGEMEEN VERLOOP

Tijdens het jaar 1951 nam de bevolking met 49.466 eenheden toe, tegen 28.569 in 1950; ze bereikte bij het einde van het jaar 8.703.119 eenheden. Het geboortecijfer bleef nagenoeg onveranderd, terwijl het sterftecijfer steeg; zo is de natuurlijke aangroei verminderd met ongeveer 4.000 eenheden : hij bedroeg in 1951 nog 34.836 eenheden. Daarentegen vertoonde de migratiebeweging, in tegenstelling met het jaar 1950, een positief saldo : de netto-immigratie bedroeg 14.630 eenheden. Dit cijfer werd sterk beïnvloed door de inwijking van buitenlandse arbeiders en hun familieleden.

Geboorten, sterfgevallen en geboorteoverschot (a)

JAARTAL	Geboorten (b)		Sterfgevallen (b)		Geboorteoverschot	
	Absolute cijfers	‰	Absolute cijfers	‰	Absolute cijfers	‰
1931	147.489	18,08	103.773	12,72	43.716	5,36
1934	131.736	15,92	96.851	11,70	34.885	4,22
1939	126.257	15,04	110.393	13,15	15.864	1,89
1945	127.245	15,25	121.155	14,52	6.090	0,73
1946	146.731	17,49	110.413	13,16	36.318	4,33
1947	144.979	17,15	108.136	12,79	36.843	4,36
1948	148.210	17,23	103.576	12,04	44.634	5,19
1949	144.670	16,77	106.704	12,37	37.966	4,40
1950	142.970	16,52	104.039	12,02	38.931	4,50
1951	142.524	16,38	107.688	12,37	34.836	4,01

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Werkelijke bevolking.
(b) Exclusief de doodgeborenen en levenloos aangegeven kinderen.

§ 2. — REGIONAAL VERLOOP

Ten opzichte van het vorige jaar zijn de afwijkingen in de demografische evolutie van de diverse streken minder sterk dan in 1951, dank

Loop van de bevolking in 1951

LANDSGEDEELTE OF PROVINCIE	Geboorten (a)		Sterfgevallen (a)		Aangroei				Toestand op 31 December 1951 —
					Natuurlijke aangroei	Saldo der migratiebewegingen	Totale aangroei		
	Absolute cijfers	°/oo (b)	Absolute cijfers	°/oo (b)	Absolute cijfers	Absolute cijfers	Absolute cijfers	°/oo (c)	Absolute cijfers
Arrondissement Brussel	**17.913**	**13,50**	**16.903**	**12,74**	**1.010**	**3.820**	**4.830**	**3,65**	**1.327.214**
Vlaams landsgedeelte	**78.538**	**17,90**	**47.104**	**10,73**	**31.434**	**— 2.997**	**28.437**	**6,52**	**4.387.043**
Antwerpen	22.690	17,22	13.882	10,54	8.808	— 1.280	7.528	5,75	1.317.839
West-Vlaanderen	17.426	17,20	11.027	10,88	6.399	— 2.960	3.439	3,41	1.013.281
Oost-Vlaanderen	20.536	16,63	14.679	11,89	5.857	— 2.309	3.548	2,88	1.234.876
Limburg	12.249	24,74	4.137	8,12	8.112	1.573	9.685	19,95	495.204
Arrondissement Leuven	5.673	17,30	3.379	10,37	2.258	1.979	4.237	13,08	325.843
Waals landsgedeelte	**46.073**	**15,41**	**43.681**	**14,61**	**2.392**	**16.998**	**19.390**	**6,53**	**2.988.862**
Henegouwen	19.327	15,51	18.867	15,14	460	9.194	9.654	7,81	1.246.449
Luik	14.233	14,50	14.087	14,36	146	7.420	7.566	7,77	981.009
Luxemburg	3.823	17,80	2.779	12,94	1.044	— 1.009	35	0,16	214.809
Namen	6.113	16,97	5.294	14,70	819	390	1.209	3,37	360.247
Arrondissement Nijvel	2.577	13,83	2.654	14,24	— 77	1.003	926	5,00	186.348
Het Rijk	**142.524**	**16,38**	**107.688**	**12,37**	**34.836**	**14.630**	**49.466**	**5,72**	**8.703.119**

(a) Exclusief de doodgeborenen en levenloos aangegeven kinderen.
(b) Berekend op grond van de totale bevolking op 31 December 1951.
(c) Berekend op grond van de totale bevolking op 31 December 1950.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

zij het feit dat naast het natuurlijk accres de binnen- en buitenlandse migraties invloed hebben uitgeoefend op de bevolkingsaangroei.

De relatieve belangrijkheid van de natuurlijke aangroei bleef nagenoeg gelijk, maar deze aangroei was nochtans minder groot voor de verschillende gewesten. Terwijl het sterftecijfer doorgaans verhoogde, vertoonde het geboortecijfer lichte verschillen ten opzichte van 1950 : het steeg in het arrondissement Brussel, verminderde lichtjes in enkele Vlaamse gewesten, doch nam verder toe in Limburg en daalde in grotere mate in de Waalse industriële gewesten.

Het saldo der migratiebewegingen bleef negatief voor de beide Vlaanderen en de provincie Antwerpen; het was minder groot voor het arrondissement Brussel, maar ruim positief voor de mijnstreken. In deze laatste is het vooral de immigratie van buitenlandse arbeiders die dit verloop heeft bewerkt, terwijl de andere resultaten door binnenlandse migraties te verklaren zijn.

§ 3. — ACTIEVE BEVOLKING (1)

Hoewel de totale bevolking merkelijk is gestegen, is de aangroei van de actieve bevolking meer gematigd geweest; vooral voor de mannen was deze laatste toeneming bijna onbeduidend. Tegenover dit verloop, dat met de algemene demografische evolutie overeenstemt, staat de aangroei van de oudere leeftijdsgroepen, kenmerk van de veroudering van de bevolking, en die van de jongere leeftijdsgroepen, wegens de stijging van het geboortecijfer na de oorlog.

Het is derhalve te begrijpen dat de aangroei van het totaal aantal arbeidskrachten, in het bijzonder voor de mannen, enkel kon tot stand gebracht worden, dank zij een sterkere deelneming van de bevolking aan de economische bedrijvigheid. Deze evolutie, die in 1950 aanving, ging gepaard met een meer uitgesproken aangroei van de bezoldigde arbeidskrachten; hieruit blijkt dan ook duidelijk de aantrekkingskracht van de nieuwe werkmogelijkheden in de nijverheid.

Alhoewel de cijfers voor de diverse landstreken niet beschikbaar zijn, dient te worden opgemerkt dat de verschillen tussen deze gebieden vrij sterk kunnen zijn. Terwijl meerdere streken beroep moeten doen op arbeidskrachten, afkomstig uit andere streken of uit den vreemde, veroorzaakt een toeneming van de actieve leeftijdsgroepen in andere gewesten een overschot aan arbeidskrachten, die ter plaatse geen werkgelegenheid vinden. Zo komt het, dat wanneer, op nationaal plan, het aantal personen van 15 tot 65 jaar een dalende tendens vertoont, het schijnbaar evenwicht dat werd bereikt, in werkelijkheid ernstige regionale onevenwichten verbergt. Hieraan kan verholpen worden door een uitgebreide interregionale compensatie van het verworven werkgelegenheidspeil, of door het bevorderen van een regionale economische expansie, die, dank zij een optimale arbeidsbezetting in de gewesten met te veel arbeidskrachten en

(1) Voor de definities zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 5 en 6.

Actieve bevolking

Raming voor 1951 (a)

OMSCHRIJVING	Mannen	Vrouwen	Totaal
Absolute cijfers (duizenden)			
Totale bevolking	4.272,3	4.406,1	8.678,4
Bevolking van 15 tot minder dan 65 jaar	2.902,0	2.967,8	5.869,8
Totaal aantal arbeidskrachten	2.725,8	843,7	3.569,5
Burgerlijke arbeidskrachten	2.610,8	843,7	3.454,5
Bezoldigde arbeidskrachten	1.798,8	578,4	2.377,2
Percentage der totale bevolking			
Totale bevolking	100	100	100
Bevolking van 15 tot minder dan 65 jaar	68	67	68
Totaal aantal arbeidskrachten	64	19	41
Burgerlijke arbeidskrachten	61	19	40
Bezoldigde arbeidskrachten	42	13	27
Percentage der bevolking van 15 tot minder dan 65 jaar			
Bevolking van 15 tot minder dan 65 jaar	100	100	100
Totaal aantal arbeidskrachten	94	28	61
Burgerlijke arbeidskrachten	90	28	59
Bezoldigde arbeidskrachten	62	19	40

(a) Gemiddelde jaargegevens.

Bron : Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, Directie voor de Tewerkstelling.

een beroep op het buitenland voor de streken met te weinig arbeidskrachten, een evenwicht op een hoger niveau mogelijk maken.

Aldus krijgen, van het standpunt arbeidspotentieel uit beschouwd, de demografische gegevens een steeds grotere betekenis.

HOOFDSTUK II

WERKGELEGENHEID

§ 1. — STATISTISCHE BRONNEN

Sedert November 1950 stelt het Nationaal Instituut voor de Statistiek voor een reeks industrieën statistieken op, waarin de ondernemingen met ten minste 10 arbeiders opgenomen zijn. Deze nieuwe statistieken kunnen thans gebruikt worden.

De Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid kan, wegens de vertraging bij het binnenkomen van de documenten, niet vlug over een volledige staat van de verzekeringsplichtigen beschikken. Men is dan, van 1951 af, tot trimestriële schattingen per bedrijfstak overgegaan.

Bovendien hebben de werkzaamheden van het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg toegelaten de ramingen van de *begroting van de arbeidskrachten* nog te verbeteren. De methode, gevolgd bij het opstellen er van (1), werd uiteengezet bij de publicatie van de begroting der arbeidskrachten voor de jaren 1950 en 1951. Sedertdien maakt de Dienst voor de Tewerkstelling op grond van de industriële statistieken van het Nationaal Instituut voor de Statistiek ramingen op betreffende het kwartaalverloop van het aantal arbeidskrachten.

In afwachting dat het aantal vreemde arbeidskrachten, in het land tewerkgesteld, juist zal gekend zijn, werd een statistiek van het aantal uitgereikte arbeidsvergunningen uitgewerkt (2).

§ 2. — WERKGELEGENHEIDSPOLITIEK

In 1951 heeft het tekort aan arbeidskrachten, dat zich in enkele nijverheidstakken deed gevoelen, geen knelpunt veroorzaakt, behalve in de steenkolenmijnen.

In deze sector deed zich tijdens de laatste maanden een duidelijke verbetering voor. De voortdurende inspanning om de Belgische arbeiders weer aan de mijnarbeid te krijgen leverde geen tastbare resultaten op; het

(1) Zie : Een begroting van de Belgische arbeidskrachten (*Arbeidsblad*, nr 9, September 1951, blz. 908).

(2) Zie blz. ...

was dan ook nodig vreemde arbeiders, vooral Italianen, te laten immigreren om het vastgestelde tekort aan te vullen.

Zonder noemenswaardige moeilijkheden konden de vereiste arbeiders naar de meeste andere belangrijke bedrijfstakken geleid worden, ofschoon een tekort aan geschoolde arbeiders voelbaar werd, zelfs in streken van werkloosheid.

Niettegenstaande dit alles heeft men voor bepaalde specialisaties op vreemde arbeiders moeten beroep doen, onder meer voor zeer zware arbeid in de basisindustrieën, de steengroeven en de ijzer- en staalnijverheid.

1. — *Politiek in zake vreemde arbeidskrachten.*

De politiek in zake vreemde arbeidskrachten gaat uit van het principe dat, onder voorbehoud van de bilaterale arbeidsakkoorden, vreemde arbeiders slechts mogen toegelaten worden in de mate dat de geografische en professionele mobiliteit van de Belgische arbeidskrachten niet volstaat om aan de vraag te voldoen.

De criteria voor de toekenning van arbeidsvergunningen werden versoepeld, in overeenstemming met de internationale aanbevelingen.

Gedurende het jaar 1951 werden, op voorstel van de Drieledige Commissie voor Vreemde Arbeidskrachten, 21.745 vreemde arbeiders toegelaten, waarvan 20.910 voor de steenkolenmijnen, 529 voor de metaalnijverheid, 273 voor de steengroeven en 33 voor andere nijverheidstakken (1).

Van 1 Januari 1950 af wordt een statistiek van de arbeidsvergunningen voor vreemde arbeiders opgesteld en gepubliceerd. Om verkeerde interpretaties te vermijden is het van belang er op te wijzen dat dit geen statistiek is van de vreemde arbeiders, maar wel van de arbeidsvergunningen, door de gemeentebesturen aan de vreemde arbeiders afgeleverd ingevolge de door het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg verleende toelatingen.

Evolutie van het aantal afgeleverde arbeidsvergunningen

OMSCHRIJVING	1950	1951				
		1ste trimester (a)	2de trimester (a)	1ste semester (b)	3de trimester (a)	4de trimester (a)
Mannen	70.395	16.851	23.200	39.247	19.191	22.444
Vrouwen	12.233	2.532	2.887	4.987	2.136	2.714
Totaal	**82.628**	**19.383**	**26.087**	**44.234**	**21.327**	**25.158**

Bron : Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, Dienst voor de Tewerkstelling.

(a) Voorlopige cijfers.
(b) Verbeterde cijfers voor het eerste halfjaar. Per kwartaal zijn deze cijfers niet beschikbaar.

(1) Van November 1950 tot December 1951 werd een globaal contingent van 26.397 Italiaanse arbeiders toegelaten om in de Belgische steenkolenmijnen te komen werken.

Zij geeft geen aanwijzing omtrent de inwijking zelf tijdens de beschouwde periode (1).

2. — *Beroepsopleiding en -herscholing.*

De beroepsopleiding van de jonge arbeiders en de herscholing van diegenen die zonder werk gevallen zijn, is een der voornaamste doeleinden geweest van de werkgelegenheidspolitiek.

De Hoge Raad voor het Technisch Onderwijs van het Ministerie van Openbaar Onderwijs heeft de Coördinatieraad opgevolgd met de opdracht advies te verstrekken over alle vraagstukken betreffende het technisch en het landbouwonderwijs en, in 't algemeen, betreffende de beroepsopleiding van de jeugd (2).

Beroepsherscholing der werklozen in 1951

OMSCHRIJVING	Aantal
Collectieve herscholing in een centrum voor volwassenen	631
Collectieve herscholing in een centrum voor jongelingen (minder dan 21 jaar)	507
Collectieve herscholing op school (jongelingen van minder dan 21 jaar)	145
Individuele herscholing bij de werkgever	194
Individuele herscholing op school	61
Totaal	**1.538**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

Terzelfder tijd werd de Verbeteringsraad voor het Technisch Onderwijs gereorganiseerd; deze Raad is belast met de studie van de paedagogische problemen waarvan het onderzoek hem door de Hoge Raad of krachtens reglementaire bepalingen is opgedragen.

De afdeling « Technisch en Beroepsonderwijs » van de Hoge Raad voor het Technisch Onderwijs heeft zich allereerst bezig-gehouden met het onderwijs en de opleiding in de bedrijven voor mechaniekbouw. Zij bestudeert thans het programma voor de beroepsopleiding der mijnwerkers.

Om het tekort aan gespecialiseerde arbeiders te verhelpen zijn 55 centra voor *beroepsherscholing* ten bate van de werklozen bedrijvig geweest.

(1) Er dient te worden op gewezen dat een zelfde vreemdeling, ten gevolge van de bestaande reglementering, meer dan één vergunning kan bekomen hebben tijdens de beschouwde periode; een arbeidsvergunning voor onbeperkte duur, afgeleverd vóór 1950, wordt niet in de statistiek opgenomen, evenmin als een vergunning met een geldigheidsduur van 24 maanden, afgeleverd vóór 1 Januari 1950. Kortom, alle vreemdelingen die vóór 1 Januari 1950 een arbeidsvergunning bezaten en niet verplicht waren een nieuwe vergunning aan te vragen of te laten aanvragen, zijn niet in de statistiek opgenomen (*Statistisch Bulletin,* nr 2-3, Februari-Maart 1952, blz. 361).

(2) Koninklijk besluit van 9 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 16 Maart 1951), gewijzigd door de koninklijke besluiten van 2 Juli 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 17 en 18 September 1951), 20 September 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 24 en 25 September 1951) en 28 Februari 1952 (*Belgisch Staatsblad* van 7 Maart 1952).

Beroepsherscholing der werklozen van 1945 tot 1951 (a)
Indeling per aangeleerd beroep

BEROEPSGROEP	Volwassenen		Jongelingen	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Bouwvak	3.804	58	770	37
Metaal	867	13	636	31
Hout	499	8	428	21
Textiel	350	5	22	1
Overige groepen	1.112	16	206	10
	6.632	**100**	**2.062**	**100**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

(a) Exclusief de beroepsherscholing op school.

De Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid heeft bovendien de activiteit van de diensten voor *werkverschaffing aan jonge arbeiders* en voor *beroepsvoogdij* uitgebreid.

Van Januari tot December 1951 werd aan 39.731 jonge arbeiders van minder dan 20 jaar werk verschaft door bemiddeling van deze diensten. Gedurende dezelfde periode werden 2.489 werkzoekenden van minder dan 20 jaar naar de diensten voor beroepsoriëntering gestuurd, 2.113 naar een medisch onderzoek, 416 naar het technisch onderwijs en 2.521 naar de leerlingsecretariaten.

Ten gevolge van de verlenging van de militaire diensttijd heeft het Ministerie van Landsverdediging maatregelen genomen ten behoeve van de jonge lieden wier opleiding na één jaar voltooid is en die twee jaar moeten dienen. Deze maatregelen bestaan er in, van de dertiende maand af, de professionele en culturele vorming van de soldaten te ontwikkelen volgens een vooropgezet plan en met de medewerking van openbare en particuliere organismen.

3. — *Werkverschaffingspolitiek.*

Met het oog op de verhoging van de mobiliteit van de arbeidskrachten hebben de bevoegde diensten verder met bijzondere aandacht de aanpassing van de uurregeling van de treinen bij de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, de verbetering en de uitbreiding van de autobusdiensten van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, alsook de uitbreiding van de particuliere autobusdiensten nagestreefd.

Nieuwe *aanneembare werkgelegenheid* (1) kan geschapen worden :

(1) Een werkloze is er toe gehouden elk *aanneembaar arbeidsaanbod* te aanvaarden. Om aan deze eis te voldoen moet het aanbod onder meer overeenstemmen met het beroep dat hij gemakkelijk en zonder schade voor hemzelf kan uitoefenen.

een opleidingsperiode van veertien dagen zal verplichtend zijn (1) voor alle arbeiders die voor het eerst worden aangeworven om ondergronds werk te verrichten in de mijnen; deze maatregel zal toelaten werklozen tewerk te stellen die anders aan geen werk zouden geraken.

Een andere inspanning betrof het tewerkstellen door de overheidsdiensten van werklozen en vooral van diegenen onder hen die moeilijk te plaatsen zijn (2).

Bovendien heeft de Regering maatregelen getroffen om landelijke werkgelegenheid te scheppen in die streken waar er onvoldoende werkgelegenheid is, ten einde er de sociale uitrusting te verbeteren of te ontwikkelen en braakland bruikbaar te maken (3).

4. — *Betrekkingen met internationale organisaties.*

Op internationaal gebied hebben de internationale comité's voor de arbeidskrachten, waaraan België deelneemt, verschillende initiatieven genomen. Het Comité voor de Arbeidskrachten van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking heeft verschillende enquêtes voortgezet : een er van betreft de behoefte aan arbeidskrachten in de verschillende landen, in verband met de uitvoering van de bewapeningsprogramma's; een ander onderzoek houdt verband met het programma van deze Organisatie tot opvoering van de productie met 25 % tijdens de vijf volgende jaren. Binnen het raam van dit Comité werd een vergadering van deskundigen belegd om de aanwending en de verdeling van de geschoolde arbeidskrachten te bestuderen.

§ 3. — VERLOOP VAN DE WERKGELEGENHEID (4)

Volgens de verklaringen van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid heeft het aantal gepresteerde arbeidsdagen een maximum bereikt : van 481,7 millioen in 1950 is het aantal gestegen tot 497,9 millioen in 1951, terwijl het vorige maximum 498,8 millioen bedroeg in 1948.

Na de economische opbloei van het tweede halfjaar van 1950, is het aantal arbeiders in sommige nijverheidstakken afgenomen van het eerste kwartaal van 1951 af. Deze omkeer beheerst geheel de evolutie van dat jaar : naast de toeneming die in talrijke belangrijke sectoren werd voortgezet, staat de activiteitsvermindering die nog verergerde in vele reeds getroffen bedrijven en zich vervolgens uitbreidde tot andere.

De textielnijverheid werd het eerst getroffen en de terugloop is er zeer

(1) In 1952.

(2) Zie verder hoofdstuk III. - *Werkloosheid*, § 1, 2. - *Reglementering*.

(3) Beslissing van het Ministerieel Comité voor Economische Coördinatie.

(4) *De omvang van de werkgelegenheid of van de arbeidsbezetting* betreft het aantal arbeiders die tewerkgesteld zijn. De *werkgelegenheids- of bezettingsgraad* heeft betrekking op de gemiddelde duur der prestaties, vergeleken met de als normaal beschouwde arbeidsduur. De woorden *werkgelegenheid* en *arbeidsbezetting* beduiden de totale hoeveelheid arbeid, zoals zij blijkt uit de omvang van de werkgelegenheid vermenigvuldigd met de werkgelegenheids- of bezettingsgraad.

erg; de lederindustrie en de kledingnijverheid kenden dezelfde evolutie. Verschillende sectoren van de scheikundige nijverheid, de papier-, de glas-, de hout- en de diamantnijverheid maakten eveneens een teruggang door.

In de sector brandstoffen en energie, in de metaalnijverheid, het bouwbedrijf en de aanverwante bedrijven is de werkgelegenheid integendeel op hetzelfde peil gebleven of zelfs nog verhoogd, afgezien van de seizoenschommelingen.

In de betrokken industrieën was de afneming veel sterker dan de toeneming : vandaar een globale teruggang van de werkgelegenheid tijdens het tweede halfjaar.

Gepresteerde arbeidsdagen van 1947 tot 1951

(duizenden eenheden)

BEDRIJFSTAK	1947	1948	1949	1950	1951
Landbouw	**7.044,3**	**9.403,6**	**9.103,3**	**8.932,2**	**7.878,8**
Nijverheid					
Ontginning van steenkolen en ertsen	39.899,9	47.275,6	45.584,6	41.600,2	42.313,3
Andere ontginningsbedrijven (steengroeven)	4.398,5	4.500,7	4.404,1	4.336,6	4.476,9
Voedingsnijverheid	27.661,7	27.141,0	26.865,1	27.045,9	26.970,1
Tabaksindustrie	2.387,5	2.422,2	2.479,8	2.446,4	2.443,3
Scheikundige nijverheid	19.036,8	18.700,5	17.365,3	17.652,3	18.710,1
Houtbewerking en stoffering	13.611,4	12.888,9	11.701,3	11.803,7	12.234,8
Papier- en kartonnijverheid	5.967,4	5.978,9	5.448,6	5.771,7	6.282,8
Boekbedrijf en fotografie	7.502,3	7.468,2	7.304,9	7.421,7	7.528,1
Huiden- en lederindustrie	4.378,7	3.955,5	3.570,3	3.677,5	3.614,7
Textielnijverheid	50.334,4	46.900,6	44.582,9	47.683,5	48.358,4
Kledingnijverheid	21.361,1	21.017,1	19.859,2	21.068,9	19.940,4
Productie en distributie van water, gas en electriciteit	5.954,2	5.859,4	5.490,9	5.489,1	5.637,5
Ceramiek- en glasnijverheid	17.666,3	16.528,3	15.414,2	16.288,6	17.553,3
Metaalnijverheid	88.603,4	93.313,9	88.821,5	84.447,6	91.271,5
Kunstambacht en precisiebedrijvan	3.129,6	3.257,2	2.198,7	3.069,6	3.224,5
Bouwbedrijf	39.579,3	39.428,6	37.023,0	42.216,2	45.430,6
Transportbedrijf	17.757,8	17.572,3	16.436,1	16.649,9	18.195,4
Diversen	1.280,7	1.499,1	1.286,7	1.323,4	1.551,9
Nijverheid (totaal)	**370.511,0**	**375.708,0**	**355.837,2**	**359.992,8**	**375.727,6**
Handel	**66.416,9**	**67.807,4**	**67.371,9**	**68.601,0**	**70.534,0**
Overheidsdiensten	**48.573,4**	**45.926,1**	**43.160,5**	**44.181,0**	**43.795,8**
Algemeen totaal	**492.545,6**	**498.845,1**	**475.472,9**	**481.708,0**	**497.936,2**

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

In 1951 wegens werkonderbreking gecontroleerde verloren dagen (a)

(daggemiddelde)

BEROEPS-GROEP	Werkloosheidsmaand												Jaar
	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	Septem-ber	Octo-ber	Novem-ber	Decem-ber	
Landbouw	1.364	866	721	610	633	1.105	947	1.192	729	689	865	1.301	918
Bos, jacht, vis-vangst	952	659	652	426	374	209	201	254	258	226	479	837	458
Mijnen	145	1.103	109	538	43	108	183	145	247	222	68	836	321
Steen	649	165	182	196	222	114	161	151	81	68	203	539	228
Aardewerk	752	508	591	522	518	388	433	491	385	413	336	836	515
Glas	334	209	164	220	168	185	239	246	231	187	233	1.324	322
Diamant	118	78	149	367	289	386	477	183	435	398	299	595	324
Bouwvak	12.820	4.239	5.969	3.554	3.181	1.819	2.344	2.453	1.880	1.964	3.439	11.906	4.638
Hout	3.524	1.644	1.345	1.576	1.417	1.687	1.915	1.745	1.404	1.545	1.828	3.595	1.948
Metaal	3.922	2.420	2.151	2.706	2.281	2.931	3.383	3.237	2.691	3.332	3.814	7.365	3.392
Chemie	383	251	249	367	371	636	552	538	600	553	597	1.401	554
Papier	318	169	179	378	279	423	538	480	559	685	616	1.118	489
Boek	242	215	247	338	275	305	355	338	279	276	296	347	295
Textiel	6.311	5.129	5.734	10.108	10.495	16.353	21.476	26.371	23.533	24.571	21.839	32.118	17.317
Kleding	6.766	3.700	3.179	5.599	7.044	10.717	10.276	9.152	7.530	7.348	8.418	11.947	7.723
Leder	2.317	1.095	1.141	3.581	5.436	7.600	6.462	4.080	3.416	3.983	3.924	6.182	4.154
Voeding	2.320	1.999	2.015	2.149	1.743	2.053	1.940	1.862	1.389	1.762	1.777	2.478	1.957
Verkeer	2.666	2.117	2.008	2.210	2.069	2.374	2.283	2.112	1.789	2.002	2.064	2.833	2.215
Dokwerkers ...	3.594	4,026	2.960	3.505	3.788	4.433	3.558	4.159	5.151	4.657	3.869	3.932	3.980
Scheepsherstel-lers	149	123	41	241	196	38	19	65	123	387	385	129	156
Hotels, restaurants	378	359	378	379	367	344	289	266	277	303	324	342	332
Huispersoneel	304	266	249	259	236	267	301	298	263	289	281	355	281
Verzorging	75	53	53	50	49	57	54	64	52	44	67	62	56
Bedienden	479	421	427	417	420	379	390	358	386	380	369	406	403
Kunstenaars ...	67	63	66	60	174	270	171	36	40	56	61	56	92
Totaal	**50.949**	**31.877**	**30.959**	**40.356**	**42.068**	**55.181**	**58.947**	**60.276**	**53.728**	**56.340**	**56.451**	**92.840**	**53.068**

(a) Vroegere rubriek : Gedeeltelijke en toevallige werkloosheid.

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

1. — *Volgens categorie van arbeidskrachten.*

De economische evolutie heeft op verschillende wijze de diverse categorieën arbeidskrachten beroerd.

De conjunctuur heeft de werkgelegenheid voor de vrouwen sterk beïnvloed; na een merkelijke toeneming was de teruggang hier het sterkst. Daarentegen bleef de toestand, globaal beschouwd, voortdurend gunstig voor de mannelijke werknemers, zodat zij veel minder de weerslag hebben ondergaan van de afnemende werkgelegenheid in vele industrieën. Het aantal vrouwelijke burgerlijke arbeidskrachten is ten opzichte van het voorgaande jaar met 25.000 eenheden gestegen, maar de toeneming van het aantal mannelijke arbeidskrachten werd beperkt door de verlenging van de militaire dienstplicht. Het werkliedenpersoneel onderging het sterkst de invloed van de economische expansie, maar later ook van de teruggang; wat de bedienden betreft, is hun aantal blijven stijgen, doch deze stijging is wel iets sterker geworden.

De bevolking werd sterker dan voorheen ingeschakeld in de economie, maar het aandeel van de vreemde arbeidskrachten was toch uiterst belangrijk. Daarenboven bleef het aantal Belgen, die in het buitenland werken, ongeveer gelijk : de lichte stijging van het aantal seizoenarbeiders in Frankrijk werd enigszins geneutraliseerd door de afneming van het aantal grensarbeiders.

2. — *Per economische sector.*

a) *Burgerlijke arbeidskrachten en bezoldigde arbeidskrachten.*

De burgerlijke arbeidskrachten en de bezoldigde arbeidskrachten tijdens de jaren 1950 en 1951 worden als volgt geraamd :

Evolutie van de burgerlijke en van de bezoldigde arbeidskrachten (a)
(ramingen in duizenden eenheden)

TIJDVAK	Burgerlijke arbeidskrachten			Bezoldigde arbeidskrachten		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
			1950			
1e kwartaal	2.630,0	819,2	3.449,2	1.750,8	557,8	2.308,6
2e kwartaal	2.598,3	817,5	3.415,8	1.753,5	561,0	2.314,5
3e kwartaal	2.587,1	820,3	3.407,4	1.759,6	566,5	2.326,1
4e kwartaal	2.599,2	836,3	3.435,5	1.767,1	578,2	2.335,3
			1951			
1e kwartaal	2.637,8	848,1	3.485,9	1.799,1	585,9	2.385,0
2e kwartaal	2.602,6	840,9	3.443,5	1.797,2	580,2	2.377,4
3e kwartaal	2.611,5	845,1	3.456,6	1.815,1	578,7	2.393,8
	2.590,4	841,4	3.431,8	1.783,9	568,8	2.352,7

(a) Kwartaalgemiddelden

Bron : Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, Dienst voor de Tewerkstelling.

Uit deze tabel blijkt een verhoging van het aantal burgerlijke arbeidskrachten met ongeveer 1 %. Wat de bezoldigde arbeidskrachten betreft, is de stijging doorgegaan tot het derde kwartaal; nadien hebben seizoeninvloeden de afneming, die zich reeds in enkele sectoren voordeed, nog versterkt.

b) *Per bedrijfstak.*

Ten gevolge van de verdere rationalisatie van de landbouw is, over het gehele jaar, het aantal werkkrachten in de *primaire sector* (1) verder afgenomen ten voordele van de *tertiaire sector*, namelijk *handel, bankwezen* en *verzekeringswezen*. Afgezien van de seizoenschommelingen is er per kwartaal weinig verschil in het aantal burgerlijke arbeidskrachten, verdeeld over de verschillende bedrijfstakken, behalve in de nijverheid : daar bleef de arbeidsbezetting stijgen tijdens het grootste deel van het jaar, wat het mannelijk personeel betreft, en dalen, wat het vrouwelijk personeel betreft. Een bijna gelijkaardig verloop doet zich voor bij de bezoldigde arbeidskrachten. Deze gelijkenis wijst trouwens op de onvoldoende aantrekkingskracht van de in 1951 nieuw geschapen arbeidsgelegenheid op de werkloze arbeiders, zowel over het geheel gezien als wat de herverdeling over de verschillende beroepen betreft.

c) *In de nijverheid.*

De steenkolenmijnen hebben gans het jaar door hun personeel volledig tewerkgesteld. De moeilijkheden bij de aanwerving hebben de vraag naar arbeidskrachten levendig gehouden en door beroep te doen op vreemde werkkrachten was het mogelijk het aantal ingeschreven arbeiders enigszins te verhogen. De licht stijgende tendens van de tewerkstelling onderging wel de gewone seizoenschommelingen, veroorzaakt door de beroepswisseling en door het jaarlijks verlof. Bij de productie van steenkoolagglomeraten was de evolutie ongeveer dezelfde.

In de cokesbedrijven is de werkgelegenheid voortdurend toegenomen.

Ook het personeel van de gas- en electriciteitsbedrijven is blijven stijgen.

Vooral in de metaalnijverheid en in de metaalverwerkende bedrijven is de werkgelegenheid toegenomen : de stijgende tendens van de arbeidsbezetting is blijven aanhouden tot het einde van het jaar, toen een stabilisatie intrad. De personeelsbezetting groeide slechts zeer weinig aan in de ijzer- en staalnijverheid waar de wederopleving nochtans het sterkst was bij het einde van 1950; zij nam echter meer toe in de nijverheid der non-ferro metalen en in de metaalverwerkende industrie, waar de aangroei in 1950 minder sterk geweest was, zodanig dat de toenemingen in deze drie bedrijfstakken elkaar benaderen. Globaal genomen, bedroeg de aangroei ongeveer 12 % omstreeks het midden van het jaar, en bij het einde van 1951 nog iets meer dan 6 % ten opzichte van het begin van het jaar. Speciaal

(1) Landbouw, bosontginning en visvangst; ontginningsbedrijven.

Personeel werkzaam in nijverheid en handel

Arbeiders en bedienden (a)

BEDRIJFSTAK	30 Juni 1948	30 Juni 1949	30 Juni 1950	31 December 1950	30 Juni 1951	30 September 1951 (b)	31 December 1951
Ontginning van steenkolen en ertsen	176.585	179.998	165.875	160.598	162.976	164.280	168.624
Andere ontginningsbedrijven (steengroeven)	16.969	16.526	16.886	16.811	16.874	17.270	16.596
Voedingsnijverheid	97.806	94.032	96.601	103.786	96.704	100.310	99.693
Tabaksindustrie	9.598	10.193	9.893	10.039	9.481	9.920	9.366
Scheikundige nijverheid	67.270	60.877	61.297	65.349	66.781	67.150	65.662
Houtbewerking en stoffering	48.017	44.506	44.417	43.721	48.578	45.730	46.608
Papier- en kartonnijverheid	21.953	19.257	21.190	22.640	23.252	23.030	22.724
Boekbedrijf en fotografie	26.002	25.624	25.871	27.454	26.542	27.470	26.373
Huiden- en lederindustrie	15.197	13.604	13.790	14.948	14.318	14.670	13.495
Textielnijverheid							
Kledingnijverheid	185.151	174.911	188.251	201.846	199.250	193.450	186.204
a) kleding	68.535	64.777	65.272	67.244	65.259	65.260	60.038
b) schoeisel	23.152	21.805	22.145	21.853	21.446	21.640	19.723
Productie en distributie van water, gas en electriciteit	19.883	19.019	19.138	19.540	19.785	19.920	19.971
Ceramiek- en glasnijverheid	66.410	58.879	63.363	58.649	68.478	65.230	59.035
Metaalnijverheid	335.791	323.344	301.239	319.885	337.757	340.280	341.646
Kunstambacht en precisiebedrijven	16.597	9.321	13.268	14.583	14.950	15.380	13.670
Bouwbedrijf	155.597	147.784	176.556	160.069	177.240	177.730	164.916
Transportbedrijf	73.151	61.914	62.531	68.556	69.128	69.420	68.722
Diversen	5.860	4.457	4.641	5.416	5.797	5.610	6.424
Nijverheid (totaal)	**1.429.424**	**1.350.828**	**1.372.224**	**1.402.987**	**1.444.596**	**1.443.750**	**1.409.490**
Handel (totaal)	**241.258**	**241.364**	**248.798**	**253.424**	**259.118**	**255.180**	**259.366**

(a) Aan de maatschappelijke zekerheid onderworpen personeel.
(b) Ramingen.

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

dienen de scheepsherstellers te worden vermeld, bij dewelke de arbeidsbezetting gans het jaar door op een zeer hoog peil bleef. Terwijl de omvang van de werkgelegenheid toenam zijn de aangeworven arbeiders volledig tewerkgesteld geweest en was het aantal verloren werkdagen zeer gering.

De activiteit bleef op een uiterst gunstig niveau in het bouwbedrijf en in de aanverwante bedrijven. Dit is gedeeltelijk te danken aan het feit dat er zich geen sterke seizoenschommelingen wegens slecht weder in de werkgelegenheid hebben voorgedaan. Daarenboven bleef het aantal arbeiders in het bouwbedrijf zelf op een peil dat bijna bestendig hoger lag dan tijdens het jaar 1950. Dezelfde toestand werd vastgesteld in de steengroeven en in de kalknijverheid. De seizoeninvloeden, die trouwens slechts in het bouwvak sterk zijn, hebben zich, zoals gewoonlijk, in deze bedrijven doen gevoelen. In de aardewerkindustrie steeg de personeelsbezetting sterker dan in 1950, maar zij daalde veel sneller bij het einde van het jaar. In de ceramische nijverheid steeg zij enigszins. Het aantal werkkrachten is blijven stijgen in de cementfabrieken, behalve een lichte vermindering bij het einde van het jaar. Ook in de glasnijverheid werd, over het gehele jaar genomen, een sterke vooruitgang geboekt, al werd de teruggang, ingezet in de zomer, tamelijk sterk tijdens de laatste maanden van het jaar. Wat de sector hout betreft, bleef de werkgelegenheid ongeveer gelijk in de zagerijen, maar zij nam af in de transformatiebedrijven en vooral in de meubelnijverheid.

In de scheikundige nijverheid was de toestand zeer verschillend naargelang van de aard van het bedrijf. In de minerale scheikundige nijverheid bleef de werkgelegenheid gans het jaar door ongeveer gelijk; de voor het stikstofbedrijf gunstige conjunctuur stabiliseerde het aantal gebruikte arbeidskrachten, globaal genomen over het gehele jaar, op ongeveer hetzelfde niveau als in 1950, jaar tijdens hetwelk het eerste semester nochtans beter geweest is. In de destillatiebedrijven steeg de werkgelegenheid voortdurend. Voor de rubbernijverheid was Maart een topmaand; van dan af is de omvang van de werkgelegenheid voortdurend teruggelopen tot een peil, dat bij het einde van het jaar nauwelijks hoger lag dan tijdens het eerste halfjaar van 1950. In de vetstoffennijverheid, daarentegen, kwam de depressie al tijdens het eerste halfjaar, terwijl het tweede halfjaar een stabilisatie betekende. De teruggang bleef aanhouden in de sectoren pigmenten, kleurstoffen, vernissen, enz. Er dient echter te worden gewezen op de voortdurende personeelsuitbreiding in de springstoffennijverheid, op de lichte schommelingen in de sector scheikundige meststoffen, op de bijna onveranderd gebleven toestand in de nijverheid der pharmaceutische producten en op de aanhoudende daling in diverse scheikundige bedrijven, vooral tijdens het eerste halfjaar. De statistiek betreffende de ondernemingen die verschillende van de hogervermelde activiteiten uitoefenen, vertoont heel wat schommelingen, welke per slot van rekening op een lichte daling van het volume van de werkgelegenheid uitlopen.

In de sector papierproductie volgde de personeelsbezetting aanvankelijk het kenschetsend verloop van einde 1950, maar weldra trad een stabilisatie in, die, tenslotte, tijdens de laatste twee maanden van het jaar, in een lichte daling overging. Een gelijkaardige evolutie deed zich voor in de papier-

Aantal arbeiders werkzaam in sommige sectoren

Statistiek van de getelde nijverheidstakken zonder onderscheid van het aantal werkzame arbeiders

BEDRIJFSTAK	1948	1949	1950	Januari 1950	April 1950	Juli 1950	October 1950	1951
Steenkolenmijnen (a)	146.364	146.568	133.320	137.795	137.982	123.443	129.752	132.962
Cokesfabrieken	5.204	5.185	4.448	4.708	4.597	4.279	4.407	4.613
IJzer- en staalnijverheid	46.146	45.591	43.429	41.814	41.851	41.825	45.962	49.790
Industrie der non-ferro metalen	15.808	15.079	15.053	15.022	14.852	14.495	15.460	16.647
Metaalverwerkende nijverheid	191.065	169.948	152.324	154.779	151.018	151.111	154.388	165.533
Stikstofnijverheid	5.489	5.252	4.647	4.960	4.967	4.478	4.507	4.573
Rubbernijverheid	6.662	5.556	6.619	5.968	6.193	6.288	7.377	7.035
Papiernijverheid (productie)	10.014	9.606	9.812	9.573	9.620	9.821	10.044	10.502
Papiernijverheid (verwerking) (b)	11.088	11.234	12.663	12.101	12.279	12.173	13.440	10.720
Steengroeven (c)	10.426	10.100	10.539	10.117	10.526	10.662	10.688	11.038
Kalk, kalksteen en kalkderivaten	5.359	5.271	5.035	4.891	4.960	5.085	5.221	5.673
Aardewerkindustrie (d)	7.812	8.553	9.860	6.246	10.967	12.427	9.845	10.448
Cementnijverheid	—	—	4.521	4.302	4.478	4.585	4.711	5.131
Glasnijverheid	18.250	14.234	15.092	14.714	14.181	14.508	15.910	17.753
Houtnijverheid (e)	8.042	7.654	7.684	7.642	8.098	7.183	7.576	7.488
Ceramische nijverheid	13.542	11.998	10.766	10.776 (f)	10.914 (f)	10.690 (f)	10.685 (f)	10.922
Bouwbedrijf (g)	14.143	13.403	15.766	14.029	15.249	16.601	16.175	15.872
Spinnerijen	—	—	—	—	—	—	—	47.671
Weverijen	51.825	49.250	54.980	51.795	53.165	53.535	58.328	56.472
Andere textielbedrijven	—	—	—	—	—	—	—	6.888
Tricotagenijverheid	13.508	12.268	12.313	11.906	12.043	12.002	12.961	15.308
Dierlijke en plantaardige oliën	—	—	1.928	1.980	1.802	1.945	2.054	2.158
Tabaksnijverheid	7.581	7.685	7.569	7.492	7.268	7.516	7.985	7.334
Ledernijverheid	5.014	4.505	4.567	4.446	4.510	4.489	4.760	4.454
Schoennijverheid (h)	12.228	14.924	13.966	13.162	14.238	11.435	15.146	14.473
Pantoffelindustrie (i)	2.708	2.517	2.038	1.806	1.923	1.843	2.410	1.755
Waterbedeling	2.555	2.835	2.833	2.777	2.829	2.807	2.981	2.885
Haven van Antwerpen (j)	16.745	15.610	15.086	15.385	15.197	14.883	14.804	15.853

(a) Ondergrondse en bovengrondse arbeiders.
(b) Het dubbel gebruik, opgenomen in de eerste statistieken werd verwijderd : het aantal aan statistieken onderworpen inrichtingen steeg van 411 in Januari 1951 tot 518 voor de volgende maanden.
(c) Van 1951 af, 411 aangevers, tegen 274 vroeger.
(d) 490 inrichtingen.
(e) 458 inrichtingen.
(f) Kwartaalgemiddelde.
(g) 214 inrichtingen.
(h) 648 aangevers in 1951, tegen 540 vroeger.
(i) 205 aangevers in 1951, tegen 171 vroeger.
(j) Havenarbeiders, reservehavenarbeiders en kolenlossers. De cijfers voor 1951 werden verstrekt door het Nationaal Instituut voor de Statistiek.
De gegevens betrekking hebbende op de jaren vóór 1951 zijn gesteund op de cijfers van de laatste dag der maand, verstrekt door de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Administratie van het Mijnwezen.
Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).
Verbond der Ceramische Nijverheid van België.
Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

Aantal arbeiders werkzaam in sommige sectoren in 1951

Statistiek van de getelde nijverheidstakken zonder onderscheid van het aantal werkzame arbeiders

BEDRIJFSTAK	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	October	November	December
Steenkolenmijnen (a) ...	126.864	129.031	134.608	134.919	135.291	132.134	129.332	129.759	131.853	134.102	138.891	138.763
Cokesfabrieken	4.450	4.504	4.521	4.568	4.561	4.575	4.617	4.631	4.674	4.741	4.749	4.759
IJzer- en staalnijverheid	48.038	48.841	49.077	49.349	49.277	49.964	49.910	50.375	50.388	50.888	50.836	50.536
Industrie der non-ferro metalen	15.971	16.346	16.348	16.384	16.597	16.672	16.650	16.658	16.884	17.014	17.137	17.102
Metaalverwerkende nijverheid	158.820	160.213	162.259	162.382	164.469	166.510	166.258	168.517	169.543	169.369	168.613	169.402
Stikstofnijverheid	4.682	4.718	4.761	4.107	4.593	4.549	4.560	4.576	4.584	4.590	4.574	4.576
Rubbernijverheid	7.439	7.516	7.741	7.557	7.599	6.923	6.883	6.689	6.592	6.589	6.557	6.330
Papiernijverheid (productie)	10.341	10.466	10.547	10.599	10.614	10.602	10.590	10.537	10.442	10.507	10.383	10.398
Papiernijverheid (verwerking) (b)	10.187	11.148	10.980	10.858	11.135	10.954	10.767	10.750	10.661	10.501	10.460	10.244
Steengroeven (c)	10.400	10.686	10.758	10.420	11.530	11.347	11.541	11.122	11.091	10.910	10.835	10.691
Kalk, kalksteen en kalksteenderivaten	5.332	5.476	5.546	5.522	5.668	6.579	5.582	5.818	5.600	5.728	5.621	5.600
Aardewerknijverheid (d)	6.442	8.556	8.881	11.875	12.905	13.339	13.417	13.197	12.360	9.420	7.920	7.062
Cementnijverheid	4.724	4.936	5.126	5.204	5.225	5.181	5.222	5.171	5.242	5.206	5.235	5.102
Glasnijverheid	16.683	17.358	17.990	18.582	18.516	18.383	18.002	17.794	17.937	17.370	17.648	16.775
Houtnijverheid (e)	7.105	7.636	7.818	7.911	7.450	7.772	7.452	7.607	7.592	7.530	7.300	6.685
Ceramische nijverheid (f)	—	—	10.723	—	—	10.921	—	—	11.208	—	—	10.836
Bouwbedrijf (g)	14.368	15.658	15.722	15.388	15.521	15.886	15.717	16.508	17.068	16.779	16.449	15.402
Spinnerijen	49.496	49.271	50.118	50.012	49.646	48.403	47.205	46.250	45.776	46.100	45.547	44.979
Weverijen	59.303	64.133	60.852	59.508	59.354	58.242	55.262	54.385	52.909	51.650	51.750	50.321
Andere textielbedrijven ...	7.712	7.539	7.400	7.285	7.162	6.890	6.577	6.723	6.551	6.379	6.255	6.180
Tricotagenijverheid	15.652	16.317	16.652	16.087	15.479	14.417	13.187	13.487	15.493	16.068	15.908	14.953
Dierlijke en plantaardige oliën	2.123	2.022	2.150	2.088	2.046	2.039	2.092	2.140	2.527	2.201	2.200	2.268
Tabaksnijverheid	7.351	7.363	7.224	7.257	7.388	7.308	7.275	7.427	7.525	7.452	7.329	7.107
Ledernijverheid	4.583	4.803	4.839	4.794	4.729	4.629	4.274	4.236	4.153	4.048	4.077	4.277
Schoennijverheid (h) ...	14.220	17.113	17.655	16.818	16.159	13.427	11.594	13.129	13.962	13.784	13.396	12.413
Pantoffelindustrie (i) ...	1.784	1.791	1.763	1.563	1.489	1.493	1.332	1.846	2.079	2.132	2.134	1.662
Waterbedeling	2.855	2.817	2.759	2.749	2.839	2.914	2.954	2.973	3.032	2.951	2.902	2.883
Haven van Antwerpen (j)	15.676	15.786	15.723	15.691	15.668	15.780	15.885	15.885	15.948	15.992	16.063	16.133

(a) Ondergrondse en bovengrondse arbeiders.
(b) 411 aangevers in Januari; 518 voor de volgende maanden.
(c) 411 aangevers.
(d) 490 inrichtingen.
(e) 458 inrichtingen.
(f) Kwartaalgemiddelde.
(g) 214 inrichtingen.
(h) 648 aangevers.
(i) 205 aangevers.
(j) Havenarbeiders, reservehavenarbeiders en kolenlossers.

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Administratie van het Mijnwezen.
Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).
Verbond der Ceramische Nijverheid van België.

Aantal arbeiders werkzaam in sommige sectoren

Statistiek van de inrichtingen die ten minste 10 arbeiders tellen (a)

BEDRIJFSTAK	December 1950	1951											
		Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	October	November	December
Voedingswarenindustrie	43.392	41.107	38.824	38.139	38.390	37.545	37.483	37.605	38.805	40.312	45.877	45.162	38.604
Dranknijverheid, stokerijen (b) ...	17.500	17.310	17.051	17.119	17.112	17.710	17.940	18.065	17.962	17.753	17.532	17.375	17.316
Chemische nijverheid (b)	27.311	27.973	30.063	28.117	26.197	29.668	28.611	28.804	28.670	27.911	28.131	28.364	28.074
Zagerijen en houtbewerkingsindustrie	5.232	5.433	5.843	5.962	5.951	5.887	5.935	5.919	5.760	5.104	5.123	5.185	5.194
Drukkerij, boekbinding, totografie	13.262	13.207	13.215	13.281	13.337	13.565	13.512	13.528	13.431	13.588	13.647	13.657	13.553
Huiden- en lederindustrie	3.144	3.061	2.878	3.251	3.268	3.234	3.190	2.802	2.745	2.857	2.790	2.769	2.633
Textielnijverheid	19.190	19.003	21.316	19.602	18.981	19.195	18.904	19.049	19.078	18.575	18.480	18.079	17.754
Kledingnijverheid	27.386	27.446	30.110	30.437	30.079	29.039	27.592	24.066	25.053	26.631	27.191	26.544	24.901
Gasdistributie ...	3.011	3.042	3.037	3.091	3.072	3.099	3.074	3.049	3.059	3.084	3.113	3.117	3.099
Bedrijven der niet metaalhoudende mineralen (b) .	7.794	7.620	7.051	7.726	7.727	8.034	8.061	7.946	8.087	8.158	8.154	8.055	7.873
Metaalwarenindustrie	7.815	7.939	8.154	8.272	8.370	188	191	185	186	195	196	195	199
Kunst- en precisiebedrijven (b)						8.522	8.800	7.931	7.304	8.046	7.876	8.031	7.520
Herstellingsbedrijven	3.959	4.031	4.036	4.068	4.069	507	459	480	463	474	492	500	522
Diversen (b) ...						873	873	830	874	929	850	869	850
Recuperatie						2.688	2.755	2.913	2.963	3.041	3.092	3.113	3.079
Transport	23.895	24.133	24.108	24.409	24.681	24.785	24.962	24.772	24.830	25.082	24.828	24.696	24.843

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Vast aantal aangevers volgens de stand op 1 October 1950.
(b) In deze industrieën is het aantal aangevers in de loop der eerste maanden veranderd, vóór de definitieve vastlegging van de statistiek.

verwerkende nijverheid, doch met grotere schommelingen. Daarenboven was de graad der arbeidsbezetting gedaald vanaf het einde van het eerste halfjaar. In de textielnijverheid daalde de personeelsbezetting zeer sterk, nadat de stijging tijdens het eerste trimester tot een einde gekomen was. In de spinnerijen kwam de omkeer in Maart; de daling, die hier op volgde, werd alleen even onderbroken in October. Naargelang van de sector was de toestand evenwel verschillend : voor fijn katoen trad de daling slechts later in en was ze veel minder sterk, terwijl in de jutespinnerijen de werkgelegenheid bleef stijgen tot in Augustus om daarna slechts kleine wijzigingen te ondergaan. De afneming van de werkgelegenheid was nog veel sterker in de weverijen, waar zij in Februari reeds inzette en ononderbroken doorging tot December. In de tricotagenijverheid was de achteruitgang belangrijk, maar de toestand verbeterde tijdens de tweede helft van het jaar; de seizoenherleving was zelfs zeer sterk van September tot November. In de sector kunstvezels bleef de conjunctuur gunstig tot de laatste maanden van het jaar, toen de depressie inzette. In de kledingnijverheid verminderde het personeel van Mei af en dit lage peil werd dan behouden; uitzondering dient echter te worden gemaakt voor een lichte herneming, met een hoogtepunt in October. In deze verschillende bedrijfstakken is het verloop van de werkgelegenheid eveneens tot uiting gekomen in de graad der arbeidsbezetting, die van de maand April af merkelijk is gedaald, om slechts tijdelijk te verbeteren bij de seizoenherneming van September tot November.

De huiden- en ledernijverheid heeft een gelijkaardige depressie doorgemaakt. In de leerlooierijen vertoonde de teruggang zich tijdens het tweede halfjaar, nadat het aantal werkkrachten bij het begin van het jaar op een bevredigend peil gebleven was. In de schoenindustrie heeft de seizoenherneming de cijfers van de werkgelegenheid op een hoog peil gehouden, maar daarna was de daling vrij sterk. In de sector pantoffels was het aantal werkkrachten zeer beperkt; het is slechts gestegen bij het einde van het jaar dank zij de seizoenherneming. De bezettingsgraad verliep in deze nijverheidstakken op dezelfde wijze als dit in de kledingnijverheid het geval was.

In de voedingsnijverheid is de omvang van de werkgelegenheid gedaald tijdens het eerste halfjaar, daarna gestegen, om in December opnieuw te dalen : dit is de gewone seizoenbeweging, die vooral sterk tot uiting komt in de suikernijverheid. Ook de biscuit- en chocoladenijverheid maakte dezelfde schommeling door. Bij de conservenfabrieken (fruit en groenten) lag daarentegen het hoogtepunt van de werkgelegenheid in Augustus en bij de visconservenindustrie in December. De tabaksnijverheid verloor opnieuw een deel van haar personeel. De werkgelegenheidsgraad evolueerde zoals gewoonlijk naargelang van het seizoen.

In de diamantnijverheid steeg de werkgelegenheid tot aan de verlofperiode. Nadien deden zich enkele moeilijkheden voor en de personeelsbezetting daalde weer beneden het peil van het begin van het jaar.

In het transportbedrijf deed zich geen noemenswaardige verandering voor. Voor de havenarbeiders daalde echter de werkgelegenheid tijdens het tweede halfjaar.

Aantal arbeidsuren in de verschillende nijverheidstakken in 1951

Indexcijfer per arbeidsdag

(2e kwartaal 1951 = 100)

BEDRIJFSTAK	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	October	November	December	Jaar
Steenkolenmijnen	95,0	87,5	99,3	100,7	101,8	97,4	85,9	93,1	96,8	99,6	103,7	102,5	96,9
Cokesfabrieken	97,1	99,5	100,2	97,1	104,3	98,7	100,2	98,6	101,3	102,7	106,9	112,8	101,6
Fabricage van steenkoolagglomeraten	103,8	105,6	110,2	109,7	96,5	93,8	84,2	89,5	100,3	109,9	115,8	117,7	103,2
Steengroeven	83,8	100,0	101,8	95,4	103,9	100,7	93,7	98,1	103,5	100,9	102,9	100,5	98,8
Voedingsnijverheid	102,2	100,8	102,4	102,0	103,3	94,7	94,9	95,6	106,4	119,4	124,0	107,1	104,4
Dranknijverheid	91,5	92,8	94,0	95,2	105,3	99,5	101,7	99,1	96,2	95,3	96,0	100,7	97,3
Tabaksnijverheid	98,8	100,9	96,4	102,8	94,8	96,1	86,7	93,5	102,9	105,1	99,5	105,2	99,1
Scheikundige nijverheid	—	—	—	93,9	107,7	98,3	90,2	93,5	95,7	92,5	100,3	97,8	—
Houtnijverheid	84,6	96,0	99,7	99,7	103,8	96,5	94,5	88,3	83,8	77,9	85,0	88,6	91,5
Papiernijverheid	110,2	97,0	97,1	96,0	109,4	94,6	83,6	88,7	91,3	91,1	93,6	92,4	95,4
Drukkerijen	100,2	102,1	99,0	101,5	104,2	94,2	89,7	96,6	103,8	103,2	108,4	109,3	101,0
Ledernijverheid	91,1	120,5	128,3	117,4	106,7	75,9	60,5	82,0	88,1	88,6	91,0	71,3	93,5
Textielindustrie	95,9	104,5	107,1	103,9	103,8	92,3	72,8	80,8	82,7	82,8	86,7	81,2	91,2
Kledingnijverheid	92,5	104,1	111,5	107,6	106,6	85,8	64,9	73,7	89,0	90,5	90,5	84,1	91,7
Electriciteit, water, gas	102,4	101,0	97,5	98,6	101,8	99,6	96,8	96,2	100,4	101,4	99,7	104,0	99,9
Bedrijven der niet-metaalhoudende delfstoffen (andere dan glas)	81,3	90,2	88,8	97,6	103,3	99,1	96,1	93,8	96,1	90,1	92,5	93,8	93,5
Glasnijverheid	88,6	91,5	98,3	101,1	103,3	95,6	88,5	89,3	92,4	90,7	95,5	86,5	93,4
Metaalnijverheid	91,1	98,3	94,8	98,4	104,1	97,5	98,8	96,5	101,4	94,9	100,8	103,0	98,3
Diamantnijverheid	86,4	93,9	94,3	100,7	105,9	93,4	83,9	55,8	101,1	87,5	99,1	83,2	90,5
Bouwbedrijf	79,6	98,9	97,1	97,7	102,9	99,3	87,4	99,4	108,9	102,0	101,0	98,8	97,8

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand,
Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

De personeelsbezetting is het sterkst gestegen in de grootste ondernemingen : die met 500 arbeiders en meer boekten de sterkste toeneming.

3. — *Per streek.*

Uit het verloop van de werkgelegenheid sedert 1950 komen voor de diverse provinciën sterke verschillen tot uiting. Het indexcijfer van de werkgelegenheid (1) voor het Rijk bedraagt 104,6 ten opzichte van 1950. De cijfers voor de provinciën Luxemburg (111) en Antwerpen (110) liggen hoger, ze zijn even hoog voor Brabant en Namen, terwijl die der andere provinciën begrepen zijn tussen 102 en 103,5. Deze stijging is grotendeels toe te schrijven aan een toeneming van het aantal werkkrachten, doch de verbetering van de bezettingsgraad heeft er eveneens toe bijgedragen; de werkgelegenheidsgraad is nochtans bijna onveranderd gebleven in de provinciën Henegouwen en Luik en is gedaald in de beide Vlaanderen waar, niettegenstaande de omvang van de werkgelegenheid het indexcijfer 105 heeft bereikt, het indexcijfer voor de arbeidsbezetting slechts 103,5 bedraagt.

De cijfers per arrondissement benaderen beter de economische werkelijkheid. Nochtans, daar de zetel van de onderneming niet overeenstemt met de woonplaats van de arbeiders, en zo ook de arrondissementen niet met de gewestelijke bureau's die aan de basis liggen van de groepering der statistieken betreffende de werkonderbrekingen, is het niet mogelijk met voldoende nauwkeurigheid de evolutie van de werkgelegenheid per arrondissement te volgen. Toch laten de cijfers betreffende het aantal werkkrachten reeds voldoende verschillen uitkomen om er enkele aanwijzingen dienaangaande te kunnen uit afleiden. De mijnstreken kenden een relatief zwakkere toeneming, soms zelfs een vermindering. In de textielstreken is de werkgelegenheid over het algemeen verder gestegen, maar op 30 Juni was hier en daar reeds een stilstand of zelfs een terugloop ingetreden. Wat de andere arrondissementen betreft, was de evolutie soms zeer uiteenlopend, zelfs binnen dezelfde provincie. Het arrondissement Mechelen heeft niet dezelfde stijging meegemaakt als Antwerpen en Turnhout. In West-Vlaanderen was de toeneming het grootst in de arrondissementen Brugge en Veurne, terwijl er zich te Diksmuide een belangrijke daling voordeed. Het verloop was zeer uiteenlopend in Oost-Vlaanderen. In de de geïndustrialiseerde Waalse provinciën valt alleen in de arrondissementen Charleroi en Luik een noemenswaardige uitbreiding van de werkgelegenheid aan te stippen. In Limburg heeft alleen het arrondissement Maaseik een belangrijke vooruitgang gemaakt, terwijl de evolutie in Luxemburg eerder een afwisselende tendens vertoonde. De wijzigingen door de toestand ondergaan tijdens het tweede halfjaar, hebben het uitzicht per streek helemaal gewijzigd. Vooral de textielstreken hebben er de weerslag van ondergaan.

---

(1) De aangehaalde indexcijfers zijn gesteund op daggemiddelden, daar geen rekening werd gehouden met het aantal werkdagen dat had kunnen verschillen b.v. wegens het toekennen van bijkomend verlof.

HOOFDSTUK III

WERKLOOSHEID

Het daggemiddelde, over het gehele jaar berekend, van het aantal wegens werkloosheid of werkonderbreking verloren arbeidsdagen is van 223.537 in 1950 teruggelopen tot 206.520 in 1951. De ongunstige weersomstandigheden van Januari en December 1950 verklaren gedeeltelijk dit verschil, vermits de cijfers van 1951 slechts in geringe mate door winterseizoenschommelingen werden beïnvloed; nochtans schijnt de toestand, zelfs afgezien van dit verschil, in 1951 gunstiger te zijn geweest. Uit het verloop van het daggemiddelde van het aantal verloren arbeidsdagen tijdens het jaar, met een weekminimum van 178.000 in April, dat staat tegenover een weekminimum van 160.000 in October 1950, blijkt evenwel dat de toestand tijdens het tweede halfjaar slechter geworden is.

§ 1. — REGLEMENTERING EN VERGOEDING

De nieuwe, in 1951 uitgevaardigde reglementering (1) strekt er o.m. toe de toekenning van de werkloosheidsvergoeding aan strengere voorwaarden te onderwerpen. Zij beoogt voornamelijk het opleggen van een minimumprestatie van zes maanden tijdens de periode van tien maanden, welke de aanvraag tot het bekomen van steungeld voorafgaat. De vereiste zes maanden omvatten niet alleen de arbeidsdagen, maar ook de dagen waarvoor binnen het kader der maatschappelijke zekerheid vergoeding wordt uitgekeerd. Voor de vroeger zelfstandige arbeiders is een langere proeftijd voorzien, nl. 450 dagen in de loop van twee jaar of 600 dagen in de loop van drie jaar, naargelang van hun leeftijd. Deze reglementering heft tevens de besluiten van 1949 en 1950 op, waarbij voor de werkloze vrouwen bijzondere toekenningsvoorwaarden waren voorzien (2).

Door het organiek besluit dat de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid inricht (3) wordt bovendien aan het Beheerscomité de macht verleend bijzondere voorschriften uit te vaardigen in zake drie categorieën werklozen : de werklozen die een bijberoep uitoefenen, de

(1) Koninklijk besluit van 22 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 27 Juni 1951).

(2) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 19 en 237 tot 239.

(3) Koninklijk besluit van 13 December 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 16 December 1951; err. : *Belgisch Staatsblad* van 1 Maart 1952).

werklozen die met een zelfstandige arbeider samenwonen en de gehuwde vrouwen die als ongewone werklozen dienen te worden beschouwd (1).

Het past hier de maatregelen tot werkverschaffing door de ondergeschikte besturen te vermelden. De Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid komt door een toelage tussenbeide in de door bedoelde besturen gedragen loonlasten, wanneer zij werklozen voor bepaalde werken inzetten. De tussenkomst werd eerst op 50 en 65 % (2) bepaald en vervolgens opgevoerd tot 60 en 75 % (3) van het loon, waarbij de hoogste tussenkomst is voorzien telkens het gaat om het inzetten van een als « gedeeltelijk bekwaam » of als « moeilijk te plaatsen » gerangschikte werkloze; bovendien wordt een aanvullende toelage van 10 % als bijdrage in de sociale lasten toegekend.

De vergoeding wordt uitgekeerd voor wegens werkloosheid verloren werkdagen, dit wil zeggen verloren door personen die zonder werk gevallen

Aantal gecontroleerde verloren werkdagen

(daggemiddelde)

TIJDVAK	Ten gevolge van werkloosheid	Ten gevolge van werk-onderbreking	Totaal
1948 Jaargemiddelde	80.959	48.244	129.203
1949 Jaargemiddelde	173.988	60.908	234.896
1950 Jaargemiddelde	169.972	53.565	223.537
1951 Jaargemiddelde	153.452	53.068	206.520
1951 Januari	189.888	50.949	240.837
Februari	171.482	31.877	203.359
Maart	154.842	30.959	185.801
April	146.696	40.356	187.052
Mei	140.362	42.068	182.430
Juni	135.517	55.181	190.698
Juli	141.242	58.947	200.189
Augustus	138.914	60.276	199.190
September	139.800	53.728	193.528
October	140.795	56.340	197.135
November	156.794	56.451	213.245
December	185.265	92.840	278.105

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

(1) Het Beheerscomité heeft in dit verband twee voorschriften uitgevaardigd in het begin van 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 20 Februari 1952).

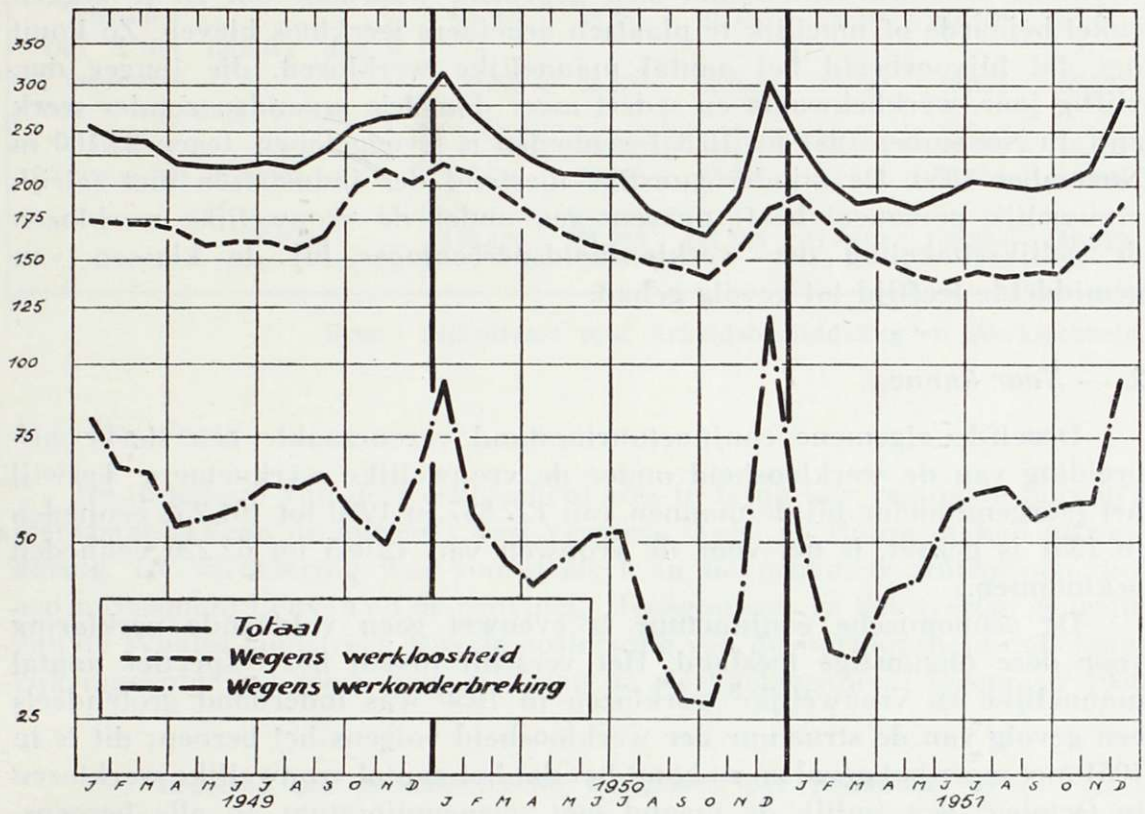
(2) Ministerieel besluit van 9 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 10 Maart 1951; err. : *Belgisch Staatsblad* van 25 Maart 1951).

(3) Ministerieel besluit van 12 September 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 14 September 1951).

zijn, en voor werkdagen, verloren door toevallige of intermitterende werkonderbreking.

Het aantal vergoede werkloosheidsdagen ligt ongeveer 1 % beneden het aantal gecontroleerde dagen.

Daggemiddelde van het aantal gecontroleerde verloren werkdagen
(duizenden eenheden)

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

§ 2. — ANALYSE VAN DE WERKLOOSHEID

Het daggemiddelde van het aantal werklozen (1), vastgesteld in 1951, bedraagt 153.452 eenheden of 4,3 % van de actieve bevolking; de verhouding van dit daggemiddelde tot het aantal eventueel voor werkloosheidsvergoeding in aanmerking komende arbeiders beliep 7,3 %. Voor 1950 bedroegen deze percentages respectievelijk 4,8 % en 8,3 %; de tijdens 1951 ingetreden verbetering wordt verklaard door het teruglopen der werkloosheid en in mindere mate door de aangroei der actieve en der bezoldigde bevolking.

(1) Hieronder verstaat men de volledig werklozen.

1. — *Naar leeftijd.*

Vóór de leeftijd van veertig jaar blijft het aantal mannelijke werklozen per leeftijdsklasse opvallend stabiel; na die leeftijd stijgt het vlug. Het aantal werkloze vrouwen blijft, met uitzondering van het zeer gering werkloosheidspercentage beneden twintig jaar, tamelijk standvastig tot de leeftijd van vijftig jaar om daarna vrij sterk te stijgen.

Deze ontwikkeling is kenschetsend voor de conjunctuur in 1951. Doordat zij voor de mannelijke arbeiders gunstig uitvalt, heeft zij een selectie der werkloze arbeidskrachten met zich gebracht, waardoor om zo te zeggen enkel bejaarde of moeilijk te plaatsen arbeiders werkloos bleven. Zo komt het dat bijvoorbeeld het aantal mannelijke werklozen, die jonger dan vijftig jaar, werkbekwaam en sedert meer dan drie maanden zonder werk zijn, in November 1951 tot 16.351 eenheden is teruggelopen, tegen 29.160 in November 1950. De minder gunstige toestand der industrieën met talrijk vrouwelijk personeel heeft daarentegen onder de vrouwelijke werklozen de gelijkschakeling der werkloosheidspercentages bij de klassen van gemiddelde leeftijd tot gevolg gehad.

2. — *Naar kunne.*

Dezelfde algemene conjunctuurtoestand veroorzaakte een sterke uitbreiding van de werkloosheid onder de vrouwelijke werknemers. Terwijl het jaargemiddelde bij de mannen van 127.887 in 1950 tot 101.232 eenheden in 1951 is gezakt, is het voor de vrouwen van 42.085 tot 52.220 eenheden geklommen.

De economische conjunctuur is evenwel geen voldoende verklaring voor deze ongunstige toestand. Het verschil tussen het respectief aantal mannelijke en vrouwelijke werklozen in 1950 was inderdaad grotendeels een gevolg van de structuur der werkloosheid volgens het beroep; dit is in 1951 niet meer het geval en zo komt het dat het aantal vrouwelijke werklozen in October, gewoonlijk de maand met seizoenminimum, in alle beroepsgroepen hoger ligt en dat het verschil met het aantal mannelijke werklozen dikwijls opvallend is. Dit valt hieruit te verklaren, dat de in 1951 opgetreden nieuwe werkloosheid dient te worden gevoegd bij de onder de vrouwelijke arbeidskrachten reeds bestaande werkloosheid, welke slechts in geringe mate is opgeslorpt geworden, aangezien de stijging van de omvang der werkgelegenheid bij de vrouwen in bedoeld jaar is tot stand gekomen dank zij het inzetten van een nieuwe actieve bevolkingsgroep.

3. — *Volgens duur.*

Het aantal sedert minder dan drie maanden werkloze mannelijke arbeiders blijft tamelijk standvastig. Men stelt vermindering vast van de volledige werkloosheid van gemiddelde duur. Het aantal arbeiders die sedert zeer lange tijd, d.w.z. drie jaar en meer, zonder werk zijn, blijft echter voortdurend stijgen. Bij de vrouwen valt een algemene toeneming van de volledige werkloosheid waar te nemen, die nochtans bij het einde van het jaar vooral de tamelijk kortstondige werkloosheid treft.

Indeling van de werklozen volgens de werkloosheidsduur

Volledig werklozen, van beider kunne, die werkbekwaam zijn

WERKLOOSHEIDSDUUR	Datum van de telling					
	16 Mei 1949	16 November 1949	15 Mei 1950	16 November 1950	15 Mei 1951	16 November 1951
Minder dan 1 maand	24.660	35.757	19.347	27.985	20.837	31.822
Van 1 tot minder dan 3 maanden	42.924	46.665	31.752	29.598	21.140	30.107
Van 3 tot minder dan 6 maanden	39.098	32.105	32.052	16.790	19.651	16.823
Van 6 tot minder dan 12 maanden	37.709	35.738	34.210	16.405	22.006	12.561
12 maanden en meer	17.739	31.698	23.797	23.632	21.652	18.899
Totaal	**162.130**	**181.963**	**141.158**	**114.410**	**105.286**	**110.212**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

4. — *Per streek.*

De terugloop van de werkloosheid was in bijna alle regionale bureau's merkbaar. Alleen de bureau's van Verviers, Aalst en Ronse maken uitzondering. De verbetering was vooral sterk in de provincie Antwerpen, het arrondissement Leuven en de provincie Henegouwen. In het overige gedeelte van de Waalse landstreek was de opslorping van de werkloosheid onbelangrijk ingevolge het reeds hoge peil van de werkgelegenheid; tegenover 1950

Indeling der gecontroleerde werklozen per provincie (a)

(jaargemiddelde)

PROVINCIE	1947	1948	1949	1950	1951
Antwerpen	12.685	22 843	48.492	48.886	42.908
Brabant	4.933	14.436	31.302	33.278	31.516
West-Vlaanderen	7.144	15.865	32.350	26.586	25.576
Oost-Vlaanderen	7.076	18.604	38.069	32.450	30.874
Henegouwen	1.609	3.632	11.172	14.305	10.292
Luik	1.205	2.758	5.904	6.278	5.188
Limburg	635	1.722	3.939	4.864	4.479
Luxemburg	120	268	579	752	515
Namen	232	831	2.181	2.573	2.104
Het Rijk	**35.639**	**80.959**	**173.988**	**169.972**	**153.452**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

(a) Vroegere rubriek : Volledig werklozen.

Indeling van de werkloosheid per regionaal bureau in 1951 (a)

(aantal werklozen en percentage)

Bronnen : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand,
Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) Deze kaart geeft de geografische indeling weer van de werkloosheid per regionaal bureau van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid. Zijn aangeduid : het daggemiddelde van het aantal werklozen (vroegere rubriek « volledig werklozen ») en het percentage van dit aantal ten opzichte van de bezoldigde arbeidskrachten volgens de telling van 31 December 1947.

is het verschil zeer klein voor het arrondissement Brussel en voor de beide Vlaanderen en niet veel groter in Limburg.

Dit alles had tot gevolg dat de verschillen in de regionale spreiding van de werkloosheid in 1951 nog verscherpt werden.

5. — *Volgens bedrijfstak en vakbekwaamheid.*

De spreiding van de werkloosheid over de verschillende beroepsgroepen is grondig gewijzigd. Zulks blijkt reeds uit de vergelijking van de toestand van het ene jaar tot het andere in de belangrijkste groepen. Het aandeel van de beroepsgroepen *Landbouw, Hout, Voeding, Verkeer* en *Bedienden* bleef gelijk, maar in vier groepen is het verschil belangrijk : het aandeel van het *Bouwvak* bedroeg 13,3 % tegen 15,1 % en dat van de groep *Metaal* 11,9 % tegen 17,2 % ; andersom is het aandeel van de groep *Textiel* van 7,9 % gestegen tot 10,3 % en dat van de *Kleding* van 6,2 % tot 8,7 %. Deze negen groepen vertegenwoordigen samen meer dan 80 % van het totaal.

De betrekkelijke belangrijkheid der werkloosheid, d.w.z. de verhouding van het gemiddeld aantal werklozen tot het aantal bij de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid aangesloten werknemers, was het hoogst in de volgende beroepsgroepen : 22,6 % in *Landbouw*, 20,5 % in *Diamant*, 20,3 % in de groep *Hotels*, 18,7 % in *Kleding*, 16,0 % in *Hout*, 11,7 % in *Leder*, 10,8 % in het *Bouwvak* en 10,6 % in de groep *Voeding*.

In het algemeen is het aandeel der ongeschoolde arbeiders in de totale omvang der werkloosheid weinig veranderd. Zo de verdeling der werkloosheid over de onderscheiden bekwaamheidsgraden doorgaans dezelfde is als in 1950, dan maken enkele groepen hierop evenwel uitzondering; bij *Textiel* en *Leder* vertoont het aandeel der vakkundige en der geschoolde werkloze arbeiders noodzakelijkerwijze een neiging om bij verergering van de werkloosheid de hoogte in te gaan. In de groepen, welke een gunstige invloed hebben ondergaan, als daar zijn *Metaal, Bouwvak* en *Verkeer* is de werkloosheidsdaling daarentegen belangrijker voor de geschoolden; zulks kan bij de hoogconjunctuur zonderling schijnen, maar de verklaring daaromtrent lijkt hierin te liggen, dat de behoefte van de nijverheid aan ongeschoolde arbeiders in grote mate werd voldaan door de aangroei van de bezoldigde bevolking.

§ 3. — VERLOOP VAN DE WERKLOOSHEID

1. — *Algemene evolutie.*

De afnemende activiteit in de industrieën die verbruiksgoederen voortbrengen, heeft het algemeen verloop van de werkloosheid bepaald tot bij het einde van het jaar; op dit tijdstip werd deze factor gecompenseerd door de geringe omvang van de seizoenbeweging, die pas tijdens de laatste weken sterk voelbaar werd.

Het daggemiddelde van het aantal werklozen is voortdurend gedaald tot in Juni en bleef van dan af ongeveer stabiel tot in October. Nadien

hebben seizoeninvloeden de weerslag van de depressie in verscheidene bedrijfstakken nog verergerd.

Het aantal plaatsingen door de Dienst voor Arbeidsbemiddeling is verder toegenomen : de plaatsingen in de sector *Verkeer* uitgezonderd (1), is het aantal beantwoorde plaatsaanbiedingen van 202.377 in 1950 gestegen tot 235.117 in 1951.

2. — *Vergelijking met 1950.*

De vergelijking der werkloosheidscijfers over 1950 en 1951 laat een bijzonder kenmerk uitschijnen, nl. de onbelangrijke afneming van de werkloosheid, die gepaard gaat met een belangrijke toeneming van het aantal tewerkgestelde arbeidskrachten. Bedoelde ontwikkeling greep in de loop van het tijdperk Juli 1950 tot en met Juni 1951 plaats, tijdens hetwelk het aantal der verplicht verzekerden bij de maatschappelijke zekerheid met 78.000 eenheden aangroeide; de werkloosheidscijfers op dezelfde data

Indeling van de werkloosheid per bedrijfstak

Daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen

BEDRIJFSTAK	1950			1951		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
Landbouw (a)	11.182	622	11.804	9.574	915	10.489
Mijnen - Steen	2.135	147	2.282	1.411	122	1.533
Aardewerk - Glas	2.964	1.657	4.621	2.639	1.930	4.569
Diamant	3.517	337	3.854	2.575	331	2.906
Bouwvak	25.565	142	25.707	20.283	125	20.408
Hout	9.572	482	10.054	7.947	574	8.521
Metaal	26.415	2.879	29.294	15.573	2.733	18.306
Chemie	1.436	642	2.078	1.093	762	1.855
Papier - Boek	1.785	1.060	2.845	1.486	1.135	2.621
Textiel	7.594	5.824	13.418	7.828	7.929	15.657
Kleding	2.360	8.117	10.477	2.356	11.001	13.357
Leder	2.765	1.076	3.841	2.627	1.788	4.415
Voeding	6.629	4.463	11.092	5.418	5.162	10.580
Verkeer	11.911	3.062	14.973	9.861	3.986	13.847
Overige groepen (b)	12.057	11.575	23.632	10.561	13.727	24.288
Totaal	**127.887**	**42.085**	**169.972**	**101.232**	**52.220**	**153.452**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

(a) Inclusief Bos, Jacht, Visvangst.
(b) Hotels, restaurants; Huispersoneel; Verzorging; Bedienden; Kunstenaars.

(1) De sector *Verkeer* werd niet meegerekend omdat de gepubliceerde cijfers, van 1951 af, de plaatsingen van de scheepsherstellers niet meer omvatten.

vertonen een afneming van amper 19.000 eenheden (1). Hieruit spruit voort, dat het werkloosheidspeil in 1951 's lands bedrijfsleven slechts onnauwkeurig weerspiegelt. De werkgelegenheid zelf geeft trouwens eveneens slechts een onvolmaakte weergave van de economische toestand, die, voor het ganse jaar en ten opzichte van 1950, gunstiger blijkt te zijn geweest dan het werkgelegenheidspeil laat vermoeden.

Bedoelde ontwikkelingsgang heeft de wijzigingen van de beroepsstructuur der werkloosheid beperkt, waardoor zij weinig opvallen. Zij zijn er evenwel niet minder duidelijk om, vooral als zij voor elke door de wijzigingen beïnvloede beroepsgroep worden beschouwd, veeleer dan in een algemeen overzicht. Het zwaartepunt der werkloosheid heeft zich niettemin naar de verbruiksgoederennijverheid verplaatst, vooral wegens de achteruitgang in de groepen *Textiel, Kleding* en *Leder*. Door de ontleding per beroepsgroep komen vermelde strekkingen duidelijker tot uiting (2).

De groep *Landbouw* werd begunstigd door een stijging van het aantal traditioneel in Frankrijk werkzame seizoenarbeiders en door arbeidsmogelijkheden in andere sectoren. In de *Mijnen* is de huidige werkloosheid residueel; het tekort aan arbeidskrachten is er trouwens chronisch.

De drukke bedrijvigheid der steengroeven heeft het werkloosheidscijfer in de sector *Steen* aanzienlijk doen dalen. Ook de sector *Glas* kende tijdens een groot gedeelte van het jaar een flinke bedrijvigheid, waardoor de werkloosheid een neerwaartse beweging vertoont. In de groep *Diamant* hield de gunstige toestand aan, waardoor de werkloosheid verder terugliep.

Buiten deze geringe opslorping, in absolute cijfers, vertonen twee groepen een uitermate gunstige ontwikkeling. In het *Bouwvak* was de verbetering zeer sterk, terwijl de opslorping van de werkloosheid in de sector *Hout* gedeeltelijk hiervan het gevolg is. Het *Transportbedrijf*, tenslotte, heeft de gunstige weerslag ondergaan van de algemene herneming.

Daartegenover staan de drie reeds vermelde sectoren *Textiel, Kleding* en *Leder*. De werkloosheid in deze bedrijfstakken groeide evenwel pas sterk aan bij het einde van het jaar, zodat het jaargemiddelde slechts enkele duizendtallen boven het cijfer van 1950 ligt. Deze evolutie is het gevolg van de uitbreiding van de beurtwisseling bij het werk, vermits de volledige werkloosheid pas later is gaan stijgen.

Buiten deze sectoren hebben zich slechts onbelangrijke wijzigingen voorgedaan.

3. — *Evolutie gedurende het jaar.*

In de sectoren *Landbouw, Bos-Jacht-Visvangst* en *Steen* werd het maandverloop enkel beïnvloed door de seizoenschommelingen. In de groep *Diamant* werd de toestand minder gunstig bij het einde van het jaar.

In de *Aardewerkbedrijven* nam de werkloosheid toe van September af; zo sommige sectoren der ceramische nijverheid sedert verscheidene maanden

---

(1) Verplicht verzekerden bij de maatschappelijke zekerheid : 1.812.000 op 30 Juni 1950 en 1.890.000 op 30 Juni 1951; volledig werklozen : 157.000 einde Juni 1950 en 138.000 einde Juni 1951.

(2) Deze ontleding betreft het jaargemiddelde van de werkloosheidscijfers.

Daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen in 1951

BEROEPSGROEP	Werkloosheidsmaand												Jaar
	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	October	November	December	
Landbouw	14.528	13.843	12.396	11.041	8.377	6.012	8.596	6.918	6.431	4.909	9.430	13.085	9.633
Bos, jacht, visvangst	1.176	924	849	845	901	896	822	777	787	753	764	815	856
Mijnen	1.097	1.036	989	930	888	835	827	778	763	748	756	802	867
Steen	1.042	882	750	724	652	541	527	496	542	506	563	784	666
Aardewerk	5.777	5.050	3.982	2.507	1.934	1.758	1.796	1.798	2.562	4.059	4.751	5.877	3.465
Glas	1.296	1.232	1.063	1.013	1.057	1.022	1.034	1.031	955	951	1.135	1.448	1.104
Diamant	2.798	2.560	2.443	2.965	2.825	2.749	3.079	2.130	2.994	3.030	3.074	3.938	2.906
Bouwvak	32.824	28.152	24.332	21.399	18.029	15.669	15.343	15.097	14.662	14.874	18.780	26.647	20.408
Hout	12.625	10.671	8.934	8.319	8.093	7.312	7.306	7.052	7.083	7.299	7.993	9.948	8.521
Metaal	26.156	23.026	20.146	18.683	17.741	16.286	15.657	15.787	15.768	15.830	16.856	18.650	18.306
Chemie	1.893	1.605	1.687	1.746	1.728	1.850	1.955	1.895	1.847	1.837	1.948	2.197	1.855
Papier	1.122	1.079	1.071	1.051	1.121	1.101	1.163	1.161	1.278	1.322	1.383	1.573	1.207
Boek	1.591	1.488	1.387	1.377	1.353	1.333	1.311	1.332	1.384	1.412	1.473	1.523	1.414
Textiel	12.651	11.977	11.388	11.438	12.093	13.326	16.421	17.892	18.220	18.963	20.112	23.202	15.757
Kleding	14.556	11.085	8.933	9.291	10.942	13.416	15.647	16.263	14.122	13.051	14.424	17.657	13.357
Leder	4.212	3.405	2.965	3.115	3.928	4.917	5.676	5.129	4.370	4.348	4.813	5.788	4.415
Voeding	12.495	12.237	11.887	11.389	10.875	9.866	9.436	9.190	9.289	9.258	9.930	11.362	10.580
Verkeer	15.535	14.899	14.200	13.886	13.603	13.338	12.975	12.928	13.057	13.249	13.811	14.826	13.847
Hotels, restaurants ...	5.728	5.827	5.498	5.292	4.981	4.614	3.609	3.500	4.959	5.625	5.842	5.854	5.097
Huispersoneel ...	4.487	4.589	4.561	4.575	4.507	4.409	4.113	4.087	4.527	4.712	4.782	4.944	4.525
Verzorging	620	590	562	608	532	501	473	384	448	444	475	479	510
Bedienden	14.538	14.215	13.737	13.320	12.901	12.416	12.259	12.073	12.597	12.594	12.639	12.815	12.992
Kunstenaars	1.141	1.110	1.082	1.182	1.301	1.449	1.217	1.216	1.155	1.021	1.060	1.051	1.164
Totaal ...	**189.888**	**171.482**	**154.842**	**146.696**	**140.363**	**135.517**	**141.242**	**138.914**	**139.800**	**140.795**	**156.794**	**185.265**	**158.452**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

met moeilijkheden te kampen hadden, maakte de bedrijvigheid in de steenbakkerijen en in de met het bouwvak aanverwante takken de hieruit voortspruitende werkloosheid goed. In laatstvermelde bedrijven vielen de seizoenschommelingen vroeger dan gewoonlijk te bespeuren. In het *Bouwvak* was de afneming van de werkloosheid zeer aanzienlijk tijdens de zomer, maar de seizoenstijging lijkt vroeger dan gewoonlijk een aanvang te hebben genomen. Wat het *Glas* betreft, weze opgemerkt, dat de verergering van de werkloosheid pas in December sterk werd, hoewel de glasnijverheid zich sedert enkele maanden in een minder gunstige toestand bevond. In de groep *Metaal* houdt de opslorping gedurende het eerste halfjaar aan en behoudt vervolgens gedurende enkele tijd hetzelfde peil alvorens bij het einde van het jaar de hoogte in te gaan. Laatstvermelde ontwikkelingsgang houdt verband met de moeilijkheden, waarmede sommige metaalbedrijven hadden af te rekenen, maar de groep werd eveneens beïnvloed door de werkloosheid in de beroepen die hier opgenomen zijn, doch van andere door de conjunctuur- of seizoendaling getroffen nijverheidstakken afhangen. De *Scheikundige nijverheid* boekte slechts onbeduidende schommelingen toe te schrijven aan het veranderlijk verloop der onderscheiden scheikundige bedrijven; einde 1951 veroorzaakte de veralgemeende bedrijvigheidsteruggang een gematigde aangroei van de werkloosheid. Ongeveer hetzelfde verloop kende de groep *Voeding*, welke eveneens seizoenschommelingen ondergaat, hoewel de vertraging einde 1951 hier wel wat algemener was. In de sector *Papier* nam de bedrijvigheid in de loop van het tweede halfjaar af, waardoor de werkloosheid sterk de hoogte inging.

De drie zwaarst getroffen groepen vertonen een kenmerkend verloop. Na een eerste kwartaal, tijdens hetwelk zij ongeveer op hetzelfde peil als de vorige maanden lagen, brak een duidelijke crisis uit, zodat de toestand tot bij het einde van het jaar zeer gedrukt was. Na een stilstand in Februari-Maart ging de werkloosheid in de *Textielsector* onophoudelijk de hoogte in en deze stijgende lijn werd einde 1951 nog steiler, toen de crisis de tot dusverre er aan ontsnapte takken, o.m. de katoennijverheid, trof. Voor de groep *Kleding* is de ontwikkelingsgang ongeveer dezelfde, met uitzondering van de seizoenwederopleving van September tot November. In de sector *Leder* greep de crisis onmiddellijk dieper in. Uiteindelijk verbeterde de toestand, mede dank zij de gunstige seizoeninvloed van Augustus af.

TWEEDE DEEL

Productie van goederen en diensten

HOOFDSTUK ÉÉN

LANDBOUW EN VISVANGST

AFDELING I. — LANDBOUW

§ 1. — LANDBOUWPOLITIEK

De verwezenlijking van het programma, dat tot doel heeft de opvoering van de landbouwproductiviteit en de kwaliteitsverbetering van de productie, werd aangevat in 1951, het eerste jaar van de uitvoering van het landbouwvijfjarenplan. Dit plan, waarvan de uitwerking zich uitstrekt over de jaren 1951 tot 1955, beoogt, enerzijds, een politiek van rendabele landbouwprijzen, en, anderzijds, aan de eigen landbouwproductie, de nodige afzetgebieden, zowel in het binnenland als in het buitenland, te verzekeren.

Een eerste reeks maatregelen betrof de prijzen, nl. de vaststelling van de richtprijzen. Voor de boter werden deze prijzen bepaald in functie van de kostprijs voor de melk. De richtprijs van de tarwe werd meermaals aangepast, vooral naarmate de productiekosten stegen. Op langere termijn beoogt deze herziening ook de uitbreiding van de met tarwe bezaaide oppervlakte.

Overigens werd de herleving en de regularisatie van de handel in groenten en fruit bewerkt door toepassing van de « landbouwkalender », hetgeen er onder meer in bestaat de invoer van vreemde tuinbouwproducten te reglementeren in functie van de eigen seizoenproductie, steeds met het doel de prijzen te stabiliseren. Tegenover de Beneluxpartners wordt deze landbouwkalender niet toegepast, vermist hier het stelsel der minimumprijzen van kracht is.

Daarenboven werden bijzondere schikkingen getroffen om de invloed van de wereldprijzen op de kostprijzen van de landbouw te verzachten. De overdrachttaxe werd verminderd voor maïs en bindtouw. Het regime van de forfaitaire overdrachttaxe werd uitgebreid tot tal van landbouwproducten : gierst- en sorghozaden, zaad van bieten en voederwortelen, klaver- en luzernezaad, koffiecichoreizaad, enz... (1).

Een bijzondere inspanning gold de verbetering van de technische

(1) Zie 3e deel, hoofdstuk I. - *Overheidsfinanciën,* afdeling I. - *Staatsfinanciën,* § 2. - *Fiscale politiek.*

exploitatiemiddelen door de landbouwers aangewend, zowel voor plantaardige als voor dierlijke productie. Zij past trouwens in het kader van het landbouwvijfjarenplan 1951-1955, waarvan de hoofddoeleinden zijn : stijging van de plantaardige productie, vooral van de voedergewassen; toeneming van de dierlijke productie en kwalitatieve verbetering van de veestapel, rekening houdend met de mogelijkheden op binnenlandse en buitenlandse markten; rationele investering van de kapitalen voor de landbouw bestemd.

Om, voor zover mogelijk, het gebruik van geselectionneerd pootgoed en zaaigraan van de beste variëteiten, uit te breiden, werd beslist in alle landbouwgemeenten een proefveld aan te leggen.

Teneinde de verbetering van de weiden aan te moedigen werden premiën toegekend, ten belope van ten hoogste 4.000 F per hectare gescheurd en opnieuw bezaaid weiland (1). Van dit initiatief verwacht men niet alleen een meer rationele exploitatie van de weiden, maar ook, dank zij een hogere productiviteit, een vermindering van de oppervlakte er van, wat de uitbreiding van andere teelten zal vergemakkelijken. Voorlichtingsbedrijven, rationeel uitgerust en geëxploiteerd, worden in verschillende streken opgericht; deze bedrijven bekomen Rijkstoelagen.

Een vulgarisatiecampagne aangaande de fruitteelt werd ingezet. De buitenlandse concurrentie blijkt zeer sterk te zijn; zij heeft zich aan de smaak van de verbruikers weten aan te passen, zowel wat betreft haar prijzen als door de kwaliteit en de aantrekkelijke voorstelling van haar producten. Het kweken van eerste-klasse fruit in België werd bevorderd door de invoer van laagstammige bomen. De Regering heeft subsidiën toegekend voor de inrichting van demonstratieboomgaarden, voor de hergriffeling en voor modelfruitaanplantingen, alsook premiën voor het in stand houden van stambomen en voor het inrichten van boomgaardprijskampen (2). Deze toelagen werden enkel toegekend voor die aanplantingen welke aan de gestelde normen voldoen betreffende de gekozen variëteiten en de opstelling van een beplantingsplan. Bovendien werd het natuurlijk bewaren van het fruit mogelijk gemaakt door de bouw van aangepaste fruitbewaarplaatsen (2). Het bewaren van de oogst in de hiervoor voorziene koelhuizen moet een regelmatig over het gehele jaar verdeelde afzet van de productie toelaten.

Teneinde de hoedanigheid van de veestapel te verbeteren werden verschillende maatregelen uitgewerkt.

De verbetering van de kwaliteit der fokdieren werd normaal voortgezet door de kweeksyndicaten : de uitbreiding van de veestapel is er sterk op vooruitgegaan, vooreerst door de oprichting van talrijke veekweekbonden, waarvan de rol er hoofdzakelijk in bestaat de waardeloze dieren uit te schakelen door de permanente contrôle op de melk en de verbetering van de wintervoeding en, vervolgens, door de veelvuldige toepassing van de kunstmatige bevruchting (1), (100.000 gevallen in 1951, tegen 30.000 in 1950, voor een veestapel van 900.000 melkkoeien).

---

(1) Koninklijk besluit van 3 Augustus 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 12 Augustus 1951).

(2) Koninklijk besluit van 1 Juli 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 13 en 14 Augustus 1951).

De plotse verergering van een mond- en klauwzeerepidemie, waarvan de aard in West-Europa nog onbekend was, heeft de bouw van nieuwe laboratoria voor de bereiding van entstof versneld. Deze laboratoria zijn bestemd om aan elke vraag naar entstof en serum, ter bestrijding van de ziektehaarden bij de veestapel, te voldoen.

Ter aanmoediging van de teeltkeuze bij de varkens werd een krediet van 1.200.000 F uitgetrokken voor de bespoediging van de aankoop van geselectionneerde fokdieren (1). Doordat de prijzen voor de minderwaardige en gemiddelde kwaliteit beneden de richtprijs bleven, dringt de verbetering van de op de markt gebrachte kwaliteiten zich op als middel om de rendabiliteit van de varkensteelt te verhogen (2).

Daarenboven werden belangrijke toelagen verstrekt ter bestrijding van de rundertuberculose en de -brucellose.

De voortbrenging van kwaliteitsmelk en de stijging van haar verbruik waren het voorwerp van speciale maatregelen. Toelagen werden voorzien om de aankoop van melkkoelers op de hoeve aan te moedigen (3). De propaganda voor het verbruik van melk in de scholen en in de hospitalen werd nog uitgebreid (3).

Teneinde de afgeroomde melk te valoriseren en de melkproductie tijdens de zomerperiode een voldoende rendabiliteit te verzekeren, werden door de Regering toelagen verstrekt, met het doel de productie van melkderivaten aan te wakkeren. Terzelfdertijd werd de politiek tot het aanleggen van voorraden zomerboter voortgezet.

De ontwikkeling van de landbouwcoöperatie was eveneens een van de voornaamste doeleinden van de in 1951 gevoerde landbouwpolitiek. Een coöperatief fonds, beschikkend over 100 millioen frank, werd opgericht teneinde aan de coöperatieve vennootschappen met landbouwkarakter, die aan zekere voorwaarden beantwoorden, leningen tegen lage rentevoet toe te staan. Deze leningen zijn bestemd om de oprichting van nieuwe coöperaties te vergemakkelijken, hun uitrusting te rationaliseren en voldoende bedrijfskapitaal te hunner beschikking te stellen (4).

§ 2. — LANDBOUWPRODUCTIE TIJDENS HET TEELTJAAR 1950/'51

1. — *Teelten.*

A. — *Bebouwde oppervlakte.*

De verschillen die werden vastgesteld tussen de uitslag van de tellingen van 15 Mei van het jaar 1950 en het jaar 1951 komen, wat de bebouwde oppervlakte betreft, grotendeels voort uit het verschil in de toegepaste telwijze. De telling van 1950 was een tienjaarlijkse telling, die deel uitmaakt

(1) Koninklijke besluiten van 3 Augustus 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 12 Augustus 1951 en *Belgisch Staatsblad* van 13 en 14 Augustus 1951).

(2) De prijzen voor de beste categorieën stegen dikwijls boven de richtprijs.

(3) Koninklijk besluit van 3 Augustus 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 12 Augustus 1951).

(4) Koninklijk besluit van 31 December 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 18 Januari 1952).

Bebouwde oppervlakte

Tellingen van 15 Mei 1950 en 15 Mei 1951

(hectaren)

AARD DER TEELTEN	1950 (a)	1951	Verschil	
			Absolute cijfers	%
I. Graan- en meelgewassen :				
I. *Broodgranen :*				
Winter- en wisseltarwe	155.738	146.046	— 9.692	— 6,2
Zomertarwe	17.997	12.227	— 5.770	— 32,1
Rogge	89.053	82.128	— 6.925	— 7,8
Spelt	5.521	6.507	+ 986	+ 17,9
Masteluin	1.863	1.480	— 383	— 20,6
Totaal broodgranen	**270.172**	**248.388**	**— 21.784**	**— 8,1**
2. *Andere graangewassen :*				
Wintergerst	26.145	26.144	— 1	— 0,1
Zomergerst	57.425	62.096	+ 4.671	+ 8,1
Haver	178.300	162.981	— 15.319	— 8,6
Boekweit	112	117	+ 5	+ 4,5
Maïs verbouwd voor het zaad	355	614	+ 259	+ 73,0
Totaal andere graangewassen	**262.337**	**251.952**	**— 10.385**	**— 4,0**
Totaal graan- en meelgewassen	**532.509**	**500.340**	**— 32.169**	**— 6,0**
II. Peulgewassen verbouwd voor het zaad :				
Bonen anders dan groen geoogst	633	667	+ 34	+ 5,4
Erwten anders dan groen geoogst	6.105	5.064	— 1.041	— 17,1
Paardenbonen (dikke en kleine)	3.634	2.305	— 1.329	— 36,6
Wikken	784	263	— 521	— 66,5
Lupinen	746	635	— 111	— 14,9
Totaal peulgewassen verbouwd voor het zaad	**11.902**	**8.934**	**— 2.968**	**— 24,9**
III. Nijverheidsplanten :				
Suikerbieten	62.628	65.369	+ 2.741	+ 4,4
Vlas	24.438	34.198	+ 9.760	+ 39,9
Cichorei voor koffie	2.470	3.144	+ 674	+ 27,3
Hennep	13	18	+ 5	+ 38,5
Tabak	1.800	2.160	+ 360	+ 20,0
Hop	461	524	+ 63	+ 13,7
Oliehoudende planten :	1.649	2.382	+ 733	+ 44,5
Winterkoolzaad	1.427	1.734	+ 307	+ 21,5
Zomerkoolzaad	186	567	+ 381	+ 204,8
Andere oliehoudende planten	10	48	+ 38	+ 380,0
Medicinale, aromatische en kruiderijachtige planten	26	33	+ 7	+ 26,9
Totaal nijverheidsplanten	**93.459**	**107.795**	**+ 14.336**	**+ 15,3**

(a) Verbeterde cijfers.

Bebouwde oppervlakte

(Vervolg)

AARD DER TEELTEN	1950 (a)	1951	Verschil	
			Absolute cijfers	%
IV. Wortelplanten en knolgewassen :				
Aardappelen	98.444	89.686	— 8.758	— 8,9
Voeder- en halfsuikerbieten	74.709	74.306	— 403	— 0,5
Voederwortelen	849	636	— 213	— 25,1
Andere wortelplanten en knolgewassen	1.185	1.080	— 105	— 8,9
Totaal wortelplanten en knolgewassen	**175.187**	**165.718**	**— 9.469**	**— 5,4**
V. Andere teelten :				
Voedergras	60.038	76.463	+ 16.425	+ 27,4
Grasland	827.870	832.061	+ 4.191	+ 0,5
Groenteteelt	30.527	25.260	— 5.267	— 17,3
Fruitteelt	62.168	57.021	— 5.157	— 8,3
Bloementeelt	604	637	+ 33	+ 5,5
Andere teelten (boomkwekerijen, wijmen, niet vernoemde teelten)	3.911	5.562	+ 1.651	+ 42,2
Totaal andere teelten	**985.118**	**997.004**	**+ 11.886**	**+ 1,2**
Algemeen totaal	**1.799.085**	**1.780.697**	**— 18.388**	**— 1,1**

(a) Verbeterde cijfers.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

van een algemeen programma van landbouwtellingen uitgevoerd in alle landen onder auspiciën van de « Food and Agriculture Organization » (F.A.O.). Bovendien werden de verklaringen van de landbouwers voor de telling van 1951 beïnvloed door psychologische factoren, onder meer door de vrees voor een mobilisatie van de oogst ten gevolge van de voortzetting van de oorlog in Korea.

De daling, van 1950 naar 1951, van de bebouwde oppervlakte, namelijk ongeveer 18.000 ha, kan echter niet alleen aan deze factoren toegeschreven worden. Deze teruggang is eerder het gevolg van een langzame evolutie, veroorzaakt door talrijke factoren : groei van de stedelijke agglomeraties, industrialisatie van sommige streken, stedebouw, bebossing, uitbreiding van de militaire terreinen, waaronder vliegvelden, enz...

Wat de keuze van de bezaaiing betreft, is de rentabiliteit van de verschillende teelten, berekend op basis van de prijzen op het tijdstip van de bezaaiing, in het kader der eisen van de wisselbouw, nog steeds maatgevend.

De belangrijkste teruggang in bebouwde oppervlakte betreft brood- en andere graansoorten, evenals wortel- en knolgewassen. Daarentegen is de oppervlakte, bebouwd met nijverheidsgewassen, bepaald gestegen.

B. — *Opbrengst.*

De evolutie van de bezaaiingen toont aan dat van de zeven-en-dertig getelde landbouwproducties er twintig zijn waarvan de opbrengst afneemt, vijftien waarvan zij toeneemt en twee die nagenoeg op hetzelfde peil blijven.

Landbouwopbrengst

AARD DER TEELTEN	Totale opbrengst (duizenden quintalen)			Gemiddelde opbrengst per hectare (quintalen)		
	1950 (a)	1951	Verschil in %	1950	1951	Verschil in %
Wintertarwe	5.046	4.720	— 6,5	32,4	33,1	+ 2,2
Zomertarwe	425	305	— 28,2	23,6	24,9	+ 5,5
Rogge	2.396	2.035	— 15,1	26,9	24,7	— 8,2
Spelt	107	151	+ 41,1	19,4	23,2	+ 19,6
Masteluin	43	37	— 14,0	23,1	24,9	+ 7,8
Wintergerst	834	844	+ 1,2	31,9	32,3	+ 1,3
Zomergerst	1.774	1.851	+ 4,3	30,9	29,8	— 3,6
Haver	6.064	4.725	— 6,7	28,4	28,9	+ 1,8
Boekweit	2	1	— 50,0	14,0	9,8	— 30,0
Maïs verbouwd voor het zaad	13	23	+ 76,9	35,4	37,3	+ 5,4
Droge bonen	14	12	— 14,3	22,3	17,6	— 21,1
Droge erwten	190	143	— 24,7	31,2	28,2	— 9,6
Paardenbonen (dikke en kleine)	96	63	— 34,4	26,5	27,5	+ 3,8
Suikerbieten	26.748	18.578	— 30,6	427,1	284,2	— 33,5
Vlas (zaad)	127	175	+ 37,8	5,2	5,1	— 1,9
(stro)	1.464	2.034	+ 38,9	59,9	59,5	— 0,7
Cichorei voor koffie	1.059	1.177	+ 11,1	428,9	374,4	— 12,7
Hennep (zaad)	—	—	—	5,5	7,2	+ 30,9
Tabak	46	52	+ 13,0	25,5	24,0	— 5,9
Hop	9	10	+ 11,1	18,9	18,7	— 1,1
Winterkoolzaad	25	33	+ 32,0	17,6	22,1	+ 25,6
Zomerkoolzaad	3	9	+ 200,0	16,3	16,6	+ 1,8
Late aardappelen	9.050	7.374	— 18,5	240,0	221,3	— 7,8
Halfvroege aardappelen	12.657	11.425	— 9,7	239,1	231,7	— 3,1
Vroege aardappelen	1.469	1.361	— 7,4	188,4	192,2	+ 2,0
Voederbieten	60.880	40.541	— 33,4	814,9	545,5	— 33,1
Wortelen	280	179	— 36,1	330,1	281,5	— 14,7
Rapen	26	36	— 38,5	311,3	245,6	— 21,1
Raapkolen	73	54	— 26,0	311,4	301,2	— 3,3
Koolrapen	179	117	— 34,6	602,8	419,1	— 30,5
Voederkolen	234	176	— 24,8	412,3	370,9	— 10,0
Gewone klaver (hooi)	711	1.571	+ 121,0	40,2	48,2	+ 19,9
Incarnaatklaver (groen)	590	644	+ 9,2	202,2	213,3	+ 5,5
Andere klaver (hooi)	403	677	+ 68,0	37,1	43,4	+ 17,0
Luzerne	822	715	— 13,0	63,4	55,5	— 12,5
Hanekam	13	17	+ 30,8	33,1	46,3	+ 39,9
Hooiland	10.044	11.505	+ 14,3	41,1	47,4	+ 15,3

(a) Verbeterde cijfers.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Het rendement per hectare is deficitair voor bijna de helft van de rubrieken. De eerder ongunstige weersomstandigheden en vooral de sterke regenneerslag zijn oorzaak van deze toestand.

De totale waarde van de plantaardige productie is naar schatting van 8.049 millioen frank (1) in 1950 tot 8.491 millioen frank in 1951 gestegen.

Deze evolutie is hoofdzakelijk een gevolg van de algemene stijging van het prijspeil der plantaardige producten in 1951. Wanneer men de incidentie van deze prijsstijging afzondert, overtreft de waarde der plantaardige productie van 1951 die van 1950 met 1 %.

a) *Graan- en meelgewassen.*

De daling van de met graan- en meelgewassen bebouwde oppervlakte bedraagt 6 %. Het rendement van de meeste graangewassen is echter, in vergelijking met 1950, gestegen.

De vermindering van de globale tarweproductie is uitsluitend te wijten aan de inkrimping van de bebouwde oppervlakte. De slechte weersomstandigheden van einde 1950, samen met de ernstige vertraging bij de levering van suikerbieten van de recordoogst in 1950, hebben in grote mate het zaaien van wintertarwe belet. Bovendien hebben de relatief hoge prijzen van secundaire graangewassen in vergelijking met de richtprijs van de tarwe, het zaaien van secundaire zomergraangewassen bevoordeeld ten nadele van de lentetarwe.

De roggeteelt heeft, van haar kant, de voor enkele jaren ingezette daling voortgezet. In 1951 verminderden zowel de bebouwde oppervlakte als het rendement per hectare. Het gebruik van nieuwe tarwevariëteiten, die op betrekkelijk arme grond kunnen gewonnen worden, heeft progressief bijgedragen tot het verlaten van de roggeteelt. Bovendien moet het grootste deel van de rogge met de hand gemaaid worden, iets wat men over het algemeen liever niet meer doet. Met uitzondering van 20.000 t, die voor de menselijke voeding diende, wordt de gehele productie als veevoeder gebruikt.

Onder de andere graansoorten is de productie van haver ten opzichte van 1950 met 6,7 % gedaald. Deze daling is uitsluitend aan de afneming van de bebouwde oppervlakte te wijten, vermits het rendement per hectare zelfs licht gestegen is. De voortdurende daling van het aantal paarden, ten gevolge van de motorisering, is de hoofdoorzaak van de teruggang van de haverteelt. Daarbij komt nog het verdringen van de haver door de zomergerst, omwille van de betere hoedanigheid van deze graansoort, zowel in rendement als in voedingswaarde.

De productie van zomergerst neemt, onder meer wegens het hoger nut in vergelijking met dat van de haver, sterk toe ten opzichte van de vooroorlogse jaren. Niettegenstaande de uitbreiding die deze teelt neemt, dekt de inlandse productie slechts 40 à 50 % van de totale vraag naar gerst.

De productie van wintergerst stijgt slechts zeer weinig, vermits zij die van 1950 slechts met 1,2 % overtreft. Een derde van de totale gerstproductie gaat naar de mouterijen, de rest wordt als veevoeder verbruikt.

---

(1) Verbeterd cijfer.

b) *Voor het zaad verbouwde peulgewassen.*

De totale oppervlakte, besteed aan de verschillende soorten voor het zaad verbouwde peulgewassen, neemt sterk af en wel met 24,9 % ten opzichte van 1950. Ten gevolge van de minder gunstige weersomstandigheden dan in 1950, is het rendement over het algemeen ook sterk gedaald.

c) *Nijverheidsplanten.*

De oppervlakte, bebouwd met nijverheidsgewassen, is merkelijk gestegen ten opzichte van 1950, namelijk met 15,3 %. Het sterkst werden de teelten van suikerbieten en van vlas opgevoerd.

Alhoewel de oppervlakte, besteed aan suikerbieten, met iets meer dan 4 % gestegen is ten aanzien van 1950, is de productie van dit nijverheidsgewas sterk gedaald : 30,6 % tegenover het vorige jaar. Het gemiddeld rendement per hectare is inderdaad van 427,1 metrische quintalen in 1950 op 284,2 quintalen gevallen in 1951. Bij de vergelijking met 1950 moet men er echter rekening mede houden dat het jaar 1950 een topjaar was. De suikerbieten hadden een uitzonderlijk suikergehalte en rendement en maakten in 1950 het voorwerp uit van winstgevende speculatieve verrichtingen wegens het aanleggen van voorraden voor de internationale markt. In 1951 werkten deze gunstige invloeden niet meer en het rendement per hectare was eerder klein.

In 1950 had het prijsniveau van de vlasmarkt ten gevolge van moeilijkheden bij de uitvoer van vlas, de producenten aangezet hun vlasteelt te beperken. Bij het einde van 1950 moest de vlasnijverheid echter een sterk stijgende vraag voldoen en de prijzen stegen in verhouding. Deze prijsstijging gaf aanleiding tot een nieuwe uitbreiding van de vlasteelt. Het rendement is een weinig gedaald. De totale productie ligt nochtans veel hoger dan die van 1950.

De productie van cichorei voor koffie stijgt verder. Bepaalde uitvoermogelijkheden staan weer open voor deze teelt. De stijging van de productie is enkel het gevolg van een uitbreiding van de bebouwde oppervlakte met 27,3 % in vergelijking met 1950. Het rendement per hectare is eerder licht gedaald.

Het belang van de tabaksteelt neemt opnieuw toe. De sterke buitenlandse mededinging en enkele fiscale moeilijkheden vormen nochtans blijvende hinderpalen voor een grotere uitbreiding van deze teelt. Maar de grootste moeilijkheid, die de inlandse teelt benadeelt in vergelijking met de buitenlandse productie, is de kwaliteit. De verbruikers verkiezen de smaak van de vreemde soorten en de inlandse productie kan slechts in beperkte verhouding in de verbruiksklare tabak gemengd worden. Sedert enkele jaren werd een grote inspanning geleverd door het Ministerie van Landbouw, door tussenkomst van zijn proefstations te Charière en te Wervik, met het doel de kwaliteit van de Belgische tabak te verbeteren. Tijdens de laatste twee jaren werden reeds opmerkelijke resultaten bereikt.

Wat de oliehoudende zaden betreft, werd de teelt van koolzaad uitgebreid, zodat én de totale productie én het rendement per hectare toenemen. Het belang van deze teelt voor de landbouweconomie blijft echter

zeer beperkt, vermits deze slechts met speculatieve bedoelingen plaats vindt. In 1951 is deze teelt toegenomen ten gevolge van de abnormale stijging van de prijzen der oliehoudende zaden.

d) *Wortelplanten en knolgewassen.*

De oppervlakte, bebouwd met wortelplanten en knolgewassen, is, ten aanzien van het jaar 1950, met 9.469 ha afgenomen, of 5,4 %. Hiervan bedraagt de vermindering van de aardappelteelt 8.758 ha. Het rendement van deze teelt is eveneens afgenomen, behalve voor vroege aardappelen, waarvan het rendement integendeel lichtjes toeneemt. De karige opbrengst van deze teelt is vooral te wijten aan de grote schade door de meeldauw teweeggebracht en waarvan het materieel onmogelijk was de verwoestingen voldoende te beperken, ingevolge de sterke regenneerslag die de uitwerking van de besproeiingen verminderde.

De met voederbeten en -wortelen beteelde oppervlakte bleef ongeveer gelijk aan die van het voorgaande jaar. Het rendement van beide teelten, dat in 1950 tamelijk sterk gestegen was, is in 1951 haast even erg gedaald als dat van de suikerbieten.

e) *Weiden en grasland.*

De oppervlakte van de weiden en het grasland neemt enigszins toe. De weersomstandigheden waren in 1951 bijzonder gunstig voor deze teelt.

f) *Grasachtige voedergewassen.*

De hieraan bestede oppervlakte, die in 1950 met 20 % was afgenomen, steeg in 1951 met 27,4 %. Het rendement van deze teelten is over het algemeen toegenomen, dank zij de veelvuldige regens.

2. — *Veestapel.*

De wedersamenstelling van de veestapel, die in 1950 reeds het peil van vóór de oorlog benaderde, werd in 1951 voortgezet. Het gemiddelde van 1937/1939 werd ver overtroffen wat de runderen en de zwijnen betreft. Het aantal paarden, daarentegen, blijft voortdurend afnemen.

De waarde van de dierlijke productie steeg van 25.737 millioen frank in 1950 tot 28.919 millioen frank in 1951, hetgeen, na uitschakeling van de factor prijsverschil, een stijging van 5 % betekent.

De steeds groter wordende vermindering van de paardentractie in de landbouw, en vooral in de andere sectoren, evenals het bijna volledig wegvallen van alle buitenlandse afzetmarkten, zowel voor trekpaarden als voor fokpaarden, zijn de twee belangrijkste oorzaken van de achteruitgang van de paardenteelt. Vóór de oorlog werden jaarlijks 20 à 30.000 paarden uitgevoerd; in 1951 werden slechts 329 stuks in het buitenland verkocht.

De stijging van het aantal runderen was van 1950 tot 1951 even groot als die van 1949 tot 1950. Het feit dat de gemiddelde prijs voor de verschillende categorieën rundvee heel wat boven die van 1950 lag, niettegenstaande een lichte prijsdaling bij het einde van het jaar, heeft natuurlijk de landbouwproducenten aangezet deze teelt uit te breiden. De vermeerdering van

Veestapel
(eenheden)

CATEGORIE DIEREN	Gemiddelde 1937/1939	1 Januari 1950	1 Januari 1951	1 Januari 1952
Paarden voor landbouwgebruik	± 258.221	234.388	227.016	215.889
Paarden voor niet-landbouwgebruik	± 48.000	22.593	20.195	18.419
Totaal aantal paarden	**± 306.221**	**256.981**	**247.211**	**234.308**
Uitsluitend melkkoeien	}	858.801	893.404	907.438
Melk- en trekkoeien	} 971.000 (a)	42.185	38.813	45.060
Andere runderen	801.000 (a)	1.001.405	1.088.070	1.174.503
Totaal aantal runderen	**1.772.000** (a)	**1.902.391**	**2.020.287**	**2.127.001**
Varkens	**1.087.000**	**1.360.784**	**1.234.263**	**1.426.868**

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Landbouw.

(a) Raming van het Ministerie van Landbouw. Verbeterde cijfers.

het aantal melkkoeien met 14.034 ten opzichte van 1950, heeft een stijging van de productie van melk en boter tot gevolg gehad. De totale melkproductie zou, in 1951, naar verluidt 3,182 millioen liter bedragen hebben. Deze hoeveelheid overtreft de productie van 1950 met ongeveer 100 millioen liter. Het verbruik er van is als volgt verdeeld : 400 millioen liter voor het voederen van de kalveren en van het vee, 870 millioen liter voor de menselijke voeding (rechtstreekse consumptie) en het overschot, 1.912 millioen liter, werd verwerkt tot boter en andere derivaten. De totale boterproductie over 1951 wordt op 72.400 t geschat, tegen 72.000 t in 1950. De stijging laat evenwel nog niet toe de binnenlandse vraag te voldoen. Inderdaad, de invoer van boter bedroeg in 1951 nog 20.000 t, tegen 21.000 t in 1950 en 26.000 t in 1949.

Op 1 Januari 1952 werden ongeveer 200.000 zwijnen meer geteld dan begin 1951 en 340.000 meer dan het gemiddelde van de jaren 1937/1939. Het behoud van tamelijk hoge prijzen aan producent, prijzen die heel wat hoger waren dan die betaald in 1950, en de ruimere uitvoermogelijkheden, onder meer naar Frankrijk en naar Duitsland, hebben bijgedragen tot de uitbreiding der dierlijke productie in deze sector.

Het aantal geiten is ten opzichte van 1950 met 3.200 eenheden (5,8 %) afgenomen. Daarentegen is het aantal schapen met 7.900 eenheden (6,7 %) toegenomen. Deze diersoorten zijn echter slechts van bijkomstig belang in de totale veestapel.

De pluimveestapel bedraagt ongeveer 13 millioen eenheden, tegen 14 millioen in 1950. Bij het einde van 1950 had het stopzetten van de uitvoer van eieren tot overproductie geleid, hetgeen een sterke daling van de prijzen

aan producent tot gevolg heeft gehad. De reactie van de kwekers die deficitaire uitslagen boekten, was het uitschakelen van ongeveer een millioen legkippen, waarvan de meesten nog geen jaar oud waren (1).

§ 3. — BUITENLANDSE HANDEL IN LANDBOUWPRODUCTEN

Evenals in 1950 werd de handelspolitiek, wat de landbouwproducten betreft, beheerst door de liberalisatiemaatregelen, in het kader van de Europese economische samenwerking, evenals door de traditionele bezorgdheid om de binnenlandse markt. In het kader van de Benelux bleven de overgangsmaatregelen met het oog op een grotere openstelling van de markt, die reeds vroeger van kracht waren geworden, behouden.

De uitvoer van landbouwproducten (2) is, ten aanzien van 1950, zowel in hoeveelheid als in absolute waarde gestegen. Deze export vertegenwoordigt evenwel slechts 3 % van de globale waarde van de Belgische uitvoer in 1951, tegen 3,7 % in 1950. Daarenboven bedroeg de invoer van landbouwvoortbrengselen 17,2 % van de globale waarde van de invoer, tegen 18,2 % in 1950.

De export van dierlijke producten is, in waarde, met 55 % gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar; die van plantaardige producten met 19 %.

De stijging van de uitvoer van levende dieren en van dierlijke producten bestond in een grotere verkoop van varkens en van vers en gekoeld varkensvlees. De uitvoer van levende zwijnen overtrof die van 1950 met 92.736 stuks en bereikte 102.889 eenheden. Deze omzet was slechts mogelijk dank zij het hernemen van de invoer in Frankrijk en in Duitsland. In de andere sectoren van de dierlijke productie viel helemaal geen verschil waar te nemen in vergelijking met 1950, behalve een tamelijk sterke vermindering van de uitvoer van spek. Van de melkproducten hebben volle en afgeroomde melk en melkpoeder in 1951 in Nederland gemakkelijk afzet gevonden, hetgeen onder meer heeft toegelaten het verwerken van poeder van afgeroomde melk in het brood, wat principieel aanvaard was, niet verplichtend te maken.

Van de plantaardige producten is vooral de uitvoer van tarwe en tarwemeel, evenals die van rogge, gerst, haver en maïs gestegen. Voor tarwe en tarwemeel betreft het hier vooral de wederuitvoer van voordien ingevoerde producten. De uitvoer van ongebrande cichorei is sterk gedaald, maar die van gebrande cichorei is eerder gestegen.

Tenslotte is de verkoop van suiker in het buitenland gevoelig gedaald, hetgeen in verband staat met de daling van de binnenlandse productie en, in mindere mate, met de verzwakking van de vraag op de wereldmarkt.

De uitvoer van tuinbouwproducten is, in vergelijking met 1950, afgenomen, zowel in waarde als in hoeveelheid. Zulks is vooral te wijten aan

---

(1) Zie *Landbouwtijdschrift*, 4e jaargang, nr 5, Mei 1951, blz. 565.

(2) Door de benaming « landbouwproducten » worden bedoeld alle voortbrengselen van de landbouw, tuinbouwproducten inbegrepen.

de verminderde uitvoer van vers fruit, met uitzondering van de appelen, waarvan de verkoop in het buitenland is toegenomen. De kwaliteit van de meeste fruitsoorten heeft de weerslag ondergaan van de overvloedige regens, hetgeen de uitvoerkansen heel wat beperkt heeft. In de sector verse groenten, is de uitvoer van bloemkolen afgenomen. De in- en uitvoerhandel van andere tuinbouwproducten onderging geen verandering in vergelijking met de toestand van 1950. Enkel de uitvoer van groentenconserven en aanverwante producten kende een herleving, vooral door de aankopen van Groot-Brittannië.

In- en uitvoer van landbouwproducten

JAARTAL	Levende dieren en dierlijke producten		Plantaardige producten		TOTAAL	
	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)
			UITVOER			
1937 (a) ...	71.013	401.689	671.485	987.205	672.498	1.388.894
1949	30.126	631.152	268.527	1.682.494	298.683	2.313.646
1950	40.907	846.501	353.296	2.207.482	394.203	3.053.983
1951	61.312	1.337.242	398.857	2.635.095	460.169	3.972.337
			INVOER			
1937 (a) ...	259.023	678.970	4.078.113	5.065.160	4.337.136	5.744.130
1949	262.483	6.229.980	2.450.276	12.243.841	2.712.759	18.473.821
1950	223.478	4.298.796	2.531.695	13.481.813	2.755.173	17.780.609
1951	268.748	5.202.916	3.005.259	16.783.711	3.274.007	21.986.627

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Verbeterde cijfers op grond van de door de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane-overeenkomst aangenomen goederenlijst.

De invoer van landbouwproducten steeg zowel naar waarde als naar hoeveelheid.

In de sector vee en vlees is vooral de invoer van slachtpaarden, vervroren rundvlees en reuzel gestegen. Wat de eerste twee betreft, is de vrijmaking van de invoer herkomstig uit de lidstaten van de O.E.E.S., waartoe in October 1950 werd overgegaan, een der voornaamste oorzaken geweest van de vastgestelde stijging.

De invoer van melkproducten heeft sedert 1950 geen wijzigingen ondergaan. Alleen is de invoer van gecondenseerde melk merkelijk gedaald. Nochtans dient hier vermeld te worden dat, ingevolge de gebeurtenissen in Korea, de invoer in 1950 buitengewoon hoog was geweest en dat een deel van de alsdan aangelegde voorraden slechts in 1951 op de markt kwam. Zulks verklaart de terugloop van de invoer tijdens dit laatste jaar.

In- en uitvoer van tuinbouwproducten (a)

JAARTAL	Groenten, eetbare planten wortels en knollen		Fruit		Levende planten en producten van de bloementeelt		Totaal	
	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)
				UITVOER				
1937 (b)	169.200	181.980	11.220	68.632	10.512	85.992	190.932	336.604
1949	64.844	258.165	34.835	234.666	9.593	208.518	109.272	701.349
1950	159.586	567.527	48.255	291.394	9.506	206.303	217.617	1.065.224
1951	128.355	513.194	43.769	240.536	8.173	218.440	180.297	972.170
				INVOER				
1937 (b)	240.216	247.968	172.848	277.836	2.508	15.636	415.572	541.440
1949	195.838	814.800	191.132	1.610.430	2.866	92.244	389.836	2.517.474
1950	207.255	881.233	191.629	1.348.287	3.405	94.577	402.289	2.254.097
1951	192.628	898.100	228.572	1.788.977	4.759	118.593	425.959	2.805.670

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Deze producten zijn eveneens opgenomen in de voorgaande tabel onder de rubriek « Plantaardige voortbrengselen ».
(b) Verbeterde cijfers op grond van de door de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane-overeenkomst aangenomen goederenlijst.

In de sector plantaardige producten stijgt de invoer van tarwe en tarwemeel, van ongeroot en geroot vlas en van suiker. De tarweoogst van 1951 bracht niet dezelfde hoeveelheid op als die van 1950. De stijging van de vlasinvoer is het gevolg van de vrijmaking van de invoer bij het einde van 1950 en van de grote bedrijvigheid in de vlasnijverheid, die tot midden 1951 aanhield, wegens de gebeurtenissen in Korea. Wat tenslotte de suiker betreft, heeft de onvoldoende bietenoogst de invoer noodzakelijk gemaakt. Daarenboven is de invoer van gedroogde groenten en van hop sterk gedaald. Wat het eerste product betreft, staat de teruggang van de invoer in verband met de daling van het verbruik, vermits de binnenlandse productie in dezelfde verhouding is afgenomen. Voor de hop is het de kwalitatieve verbetering van de inlandse variëteiten die toegelaten heeft de aankoop in het buitenland te beperken.

De invoer van tuinbouwproducten stijgt eveneens, vooral die van eetbaar fruit, van levende planten en van producten der bloementeelt. De waarde van de invoer van groenten, van jonge planten en van wortels en knolgewassen, bestemd voor de voeding, stijgt, maar de hoeveelheid neemt daarentegen af. De onvoldoende fruitoogst, die bovendien niet van goede kwaliteit was, heeft het hernemen van de invoer van buitenlands fruit begunstigd. Voor levende planten en producten van de bloementeelt zijn het de lagere kostprijzen die het de vreemde producten mogelijk maken op de Belgische markt te komen. Maar de toepassing van de landbouwkalender heeft toch toegelaten de invoer van vreemde primeurs enigszins te beperken.

§ 4. — LANDBOUWVERKOOPPRIJZEN EN -PRODUCTIEKOSTEN

De landbouwverkoopprijzen en de landbouwproductiekosten liggen heel wat hoger dan in 1950. Evenals tijdens het voorgaande jaar heeft in 1951 vooral de algemene economische toestand, veel meer dan het volume van de landbouwproductie, de evolutie er van bepaald.

De verhouding tussen de landbouwverkoopprijzen en de productiekosten lag in het begin van het jaar eerder ongunstig; zij verbeterde echter in Maart en in April, vooral door de daling van de productiekosten, ingevolge de baisse van de veevoederprijzen. Na April verliep de toestand echter minder gunstig en, terwijl de verkoopprijzen voortdurend daalden en ze in September hun laagste peil bereikten, bleven de productiekosten aanhoudend stijgen.

Over het geheel gezien is de verhouding tussen de verkoopprijzen en de productiekosten ongeveer gelijk gebleven aan die van 1950.

§ 5. — MECHANISATIE EN LANDBOUWKREDIET

De invoer van landbouwmachines bedroeg 293 millioen frank, tegen 236 millioen frank in 1950; de uitvoer bereikte respectievelijk 128 en 89 millioen frank. Volgens de statistieken van « Fabrimétal » beliep de verkoop,

zowel in het binnenland als in het buitenland, van in België geproduceerd landbouwmaterieel, 417 millioen frank, tegen 354 millioen frank in 1950. In totaal werd in 1951 door de Belgische landbouw voor 582 millioen frank landbouwmaterieel aangekocht, tegen 501 millioen frank in 1950 .

De Centrale Kas voor Landbouwkrediet van de Belgische Boerenbond en de aangesloten Raiffeisenkassen hebben 1.649 leningen, voor een totaal bedrag van 213 millioen frank, toegestaan. In 1950 werden 2.705 leningen toegekend voor een totaal bedrag van 287 millioen frank. De kredietbeperkingen, begonnen in 1950, werden in 1951 voortgezet in het kader van de voortdurende bekommernis der landbouwkredietkassen om, vóór alles, een voldoend percentage liquide beleggingen te behouden en dientengevolge het volume van hun beleggingen aan te passen.

Het aantal nieuwe leningen met borgstelling, die 50.000 F niet overschrijden, bedraagt 42 % van het totaal aantal leningen, tegen 50 % het jaar tevoren. Deze vermindering staat in verband met de progressieve stijging van de prijzen.

Er dient te worden opgemerkt dat, in verband met de bebouwde oppervlakte, 47 % van het aantal leningen toegestaan werd aan landbouwers die minder dan 5 ha bebouwen. In 1950 bereikte deze verhouding 62 %.

Tenslotte werden in 1951 vier nieuwe Raiffeisenkassen gesticht, zodat hun aantal 774 bereikt.

De landbouwkantoren van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas hebben 3.190 leningen toegestaan in 1951 voor een bedrag van 280,5 millioen frank. Op het aantal verleende kredieten zijn er 1.304 van minder dan 50.000 frank, 973 van 50.000 tot minder dan 100.000 frank en 913 van 100.000 tot 500.000 frank. Wat de geografische verdeling der leningen betreft, zijn vooral de provincies Luik, Namen en Brabant begunstigd.

Het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet heeft zijnerzijds 2.391 kredietaanvragen ingewilligd, tegen 2.770 in 1950. Ten opzichte van het aantal ingediende kredietaanvragen is het percentage ingewilligde aanvragen opnieuw gedaald en wel van 68 % in 1950 tot 58,8 % in 1951. Per 31 December 1951 bedroeg het saldo van de uitstaande leningen en voorschotten 759,8 millioen frank, tegen 746 millioen frank bij het einde van 1950. Het aantal kredieten van meer dan 50.000 frank, dus van middelmatig en groot belang, stijgt verder : hun aantal bedroeg 49 % van het totaal aantal kredieten in 1951, tegen 47 % in 1950 en 44 % in 1949.

Globaal gezien is de schuldenlast van de landbouw in 1951 niet zwaarder geworden.

Afdeling II. — ZEEVISSERIJ

Bij het einde van 1951 bedroeg de totale bruto-tonnenmaat van de Belgische vissersvloot 25.985 t, tegen 25.722 t bij het einde van 1950. De vernieuwing en de modernisering van de vloot werden voortgezet, vooral wat de hoogzeevloot betreft.

Na de recordaanvoer van 75.368 t in 1947 is de visaanvoer aanhoudend

verminderd. In 1951 werd in totaal 51.483 t vis aangebracht, tegen 53.180 t in 1950. Evenals het voorgaande jaar is de vermindering vooral te wijten aan de daling van de haringaanvoer, die nog 8.057 t bedroeg, tegen 10.427 t in 1950 en 16.822 t in 1949. Bovendien slinkt ook, van jaar tot jaar, de aanvoer van diepzeevis ten gevolge van de geleidelijke uitputting der visbanken in de Noordzee. Deze vermindering werd echter grotendeels gecompenseerd door de uitbreiding van de IJslandvaart. Deze laatste bracht 12.745 t op, tegen iets minder dan 10.000 t in 1950 en ongeveer 4.700 t vóór de oorlog. Daardoor vertegenwoordigt zij meer dan 33 % van de totale diepzeevangst, tegen 25 % in 1950 en 16,6 % in 1938.

De totale ontvangsten van de zeevisserij bedroegen 482 millioen frank, hetgeen een vermeerdering van 60 millioen frank betekent ten opzichte van 1950. Deze stijging staat in tegenstelling met de vermindering van de visaanvoer, doordat de gemiddelde prijs van 7,94 F in 1950 gestegen is tot 9,38 F in 1951.

De stijging van de ontvangsten betrof de diepzeevis en de garnaal. Daarentegen zijn de inkomsten uit de vangst van oceaanvis onveranderd gebleven.

De buitenlandse handel in visserijproducten is enigszins toegenomen.

Er werden 3.396 t diepzeevis uitgevoerd, tegen 3.028 t het jaar tevoren. Deze lichte stijging is te danken aan de verhoogde uitvoer naar Groot-Brittannië. Op de andere traditionele markten van de Belgische zeevisserij worden de afzetmogelijkheden beperkt door de Nederlandse en Scandinavische concurrentie.

De invoer van diepzeevis, die na 1948 afgenomen was, is in 1951, zoals de uitvoer, licht gestegen, onder meer door het toekennen van grotere maandelijkse contingenten aan Nederland.

Op grond van de wet strekkende tot het uitbreiden van de koopvaardij- en vissersvloot en van de scheepsbouw (1) werden in 1951 zeven leningen toegestaan voor een gezamenlijk bedrag van 20 millioen frank.

Op meer algemeen plan blijft echter de verlaging van de exploitatiekosten en van de verkoopkosten het meest determinerende vraagstuk voor de toekomst. Deze verlaging is noodzakelijk opdat de Belgische zeevisserij in vrije mededinging zou kunnen treden met de Nederlandse vissersvloot, na de eenmaking van beide afzetmarkten in het kader van de Benelux en ook opdat de groothandelaars-exporteurs voldoende afzet in het buitenland zouden kunnen vinden.

---

(1) Wet van 23 Augustus 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 11 September 1948), gewijzigd door de wet van 7 Juni 1949 (*Belgisch Staatsblad* van 17 Juni 1949).

HOOFDSTUK II

INDUSTRIE

De expansie der industriële bedrijvigheid, welke in September 1950 onder invloed van de onmiddellijke gevolgen der Korea-gebeurtenissen inzette, hield in 1951 aan. De opmerkelijke en voortdurende productiestijging van de zware nijverheid werd hoofdzakelijk door de wederbewapening veroorzaakt; in de meeste andere bedrijfstakken daarentegen was de opgang, welke veelal tot de eerste maanden van 1951 beperkt bleef, eerder op de algemene schaarste-psychologie gesteund. Dit verschil in de grondslagen van de bloei der onderscheidene bedrijfstakken verklaart het uiteenlopend productieverloop van de zware nijverheid, enerzijds, en van de verbruiksgoederen producerende industrieën, anderzijds, tijdens het tweede halfjaar.

AFDELING I. — ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE INDUSTRIËLE ACTIVITEIT

De industriële productie heeft over het jaar 1951 een omvang gekend die vroeger nooit werd bereikt; zij was veel aanzienlijker dan over het jaar 1950, dat slechts tijdens de tweede helft door een gunstige conjunctuur werd bevoordeeld.

Indexcijfers van de industriële activiteit
(1938 = 100)

JAARTAL	Kolenmijnen	IJzer- en staalnijverheid	Industrie der non-ferro metalen	Metaalverwerkende nijverheid	Glasnijverheid	Textielnijverheid	Lederindustrie	Papiernijverheid	Globaal indexcijfer
1947	82,4	132,4	78,1	112,9	97,0	112,5	68,9	130,2	103,9
1948	90,2	175,2	82,1	126,3	92,5	107,1	64,1	130,7	111,2
1949	94,1	169,2	84,8	122,6	60,2	110,1	62,4	137,3	110,4
1950	92,3	162,1	86,6	115,2	78,8	132,1	59,0	160,4	114,7
1951	100,3	216,2	98,9	135,6	99,5	143,5	62,1	176,1	131,5

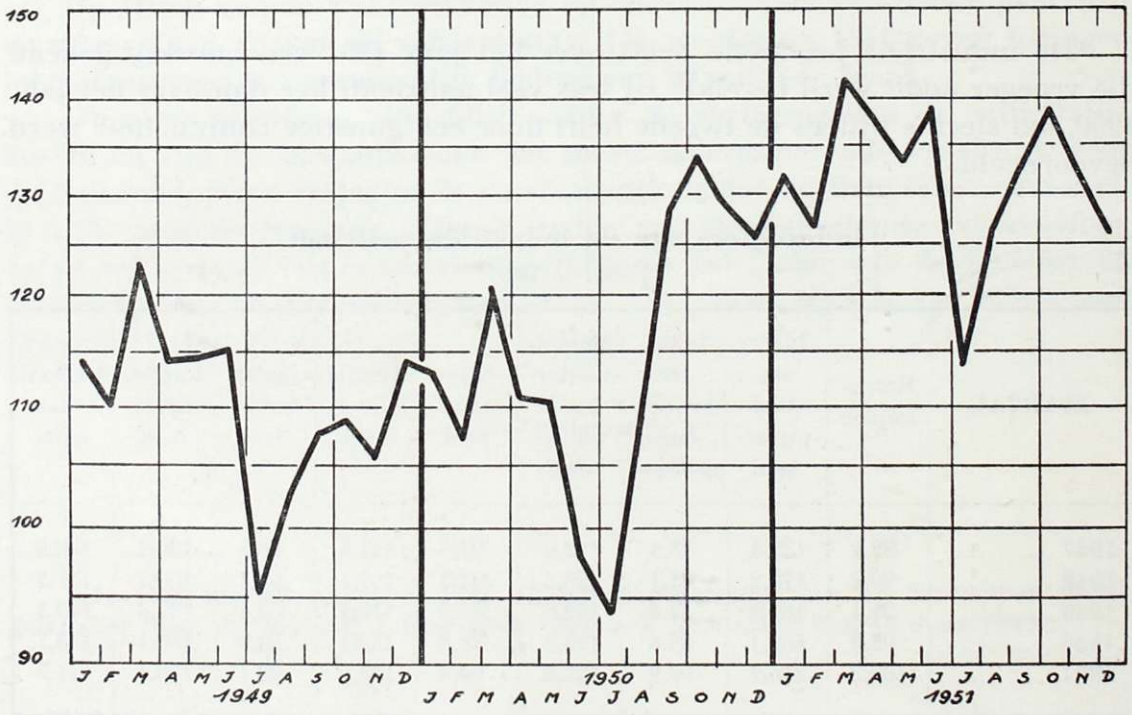
Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

Wanneer rekening wordt gehouden met de ongelijke lengte der maanden wijst het indexcijfer der nijverheidsproductie een stijging aan tot in Mei, hoogtepunt van het jaar. Tijdens het tweede semester werd de verhoging niet gehandhaafd. Bij het einde van het jaar lag het algemeen indexcijfer op het peil van December 1950.

In de internationale economie is een dubbele tendens tot uiting gekomen. Tijdens de eerste maanden bleven de prijzen der grondstoffen omhooglopen en steeg de productie verder in alle sectoren, ingevolge de drukking uitgeoefend door een nog zeer sterke vraag; bij de aanvang van het tweede kwartaal, evenwel, ten overstaan van de toenemende voorraden, slonk de vraag naar grondstoffen, welke niet rechtstreeks voor de bewapening dienen. Voor deze goederen deed zich een scherpe prijsinzinking voor, weldra gevolgd door een daling van de productie in de desbetreffende verwerkende industrieën.

Deze algemene economische evolutie vindt haar weerspiegeling in de gang der Belgische industriële bedrijvigheid. In de nijverheidstakken der energie en der metalen is de bedrijvigheid blijven stijgen tot bij het einde van het jaar; maar, tijdens het tweede halfjaar heeft de voortschrijdende expansie van deze industrieën een verslapping in de duurzame verbruiksgoederen voortbrengende bedrijfstakken als tegenhanger gehad. Bovendien hebben, bij het jaareinde, de beperkingen op de buitenlandse handel en de inkrimping van de buitenlandse markten voor sommige producten waarnaar er tot dan toe veel vraag was, de inzinking van de verbruiksindustrieën

Globaal indexcijfer van de industriële activiteit
(1938 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

verscherpt, zodat het algemeen productie-indexcijfer in December merkelijk daalde.

De steenkolennijverheid, de cokesfabrieken, de electriciteitsbedrijven, de ijzer- en staalnijverheid, de nijverheid der non-ferro metalen en de metaalverwerkende nijverheid bereikten tijdens het vierde kwartaal een productie welke die der overige kwartalen overtrof. Voor de steenkolenmijnen en de siderurgie dient evenwel opgemerkt dat het activiteitspeil van het tweede kwartaal betrekkelijk weinig bij dat van het vierde ten achter bleef; inderdaad, de zeer hoge dagproductie van de periode April-Mei evenaart die der periode October-November.

Tijdens de eerste maanden steeg de verbruiksgoederenproductie voortdurend. In de bedrijfstakken, zoals de papiernijverheid, waar de evolutie ten opzichte van de vooroorlogse periode gedurende de laatste jaren gunstig was, werden recordcijfers bereikt. In sectoren, zoals de glasnijverheid, die er niet in geslaagd zijn hun vooroorlogse positie weder in te nemen, werden bevredigende cijfers geboekt. Deze bloei steunde op een ruime vraag, die zowel in het binnenland als in het buitenland haar oorsprong vond. Gedurende het eerste kwartaal verkeerden de textielnijverheid en de papiernijverheid zelfs in de onmogelijkheid de buitenlandse vraag volledig in te volgen. Bij de omslag der internationale conjunctuur was de bestellingenvoorraad zo aanzienlijk dat de textielproductie nog ettelijke weken lang op een hoog peil kon worden gehouden. In de papiersector hield de buitenlandse vraag langer aan dan de binnenlandse, welke spoedig de weerslag van de inzinking op de wereldmarkten had ondervonden; zodra echter de buitenlandse vraag afnam, vertoonde de productie der papierfabrieken een duidelijke daling.

Kortom, in de loop van het tweede halfjaar was de verbruiksgoederenproductie lager dan gedurende het eerste, ingevolge de afzijdigheid der afnemers, zowel binnenlandse als buitenlandse, na de belangrijke aankopen der voorgaande maanden.

AFDELING II. — PRODUCTIEVERLOOP PER BEDRIJFSTAK

§ 1. — ENERGIE

1. — *Steenkolen.*

In de loop van het jaar 1951 is de Belgische kolenmarkt gespannen geweest. Tijdens de eerste maanden daalden de voorraden op de mijnterreinen voortdurend, totdat zij in Juli een hoeveelheid bereikten die practisch niet meer kon worden verminderd en hoofdzakelijk uit kolen van lagere kwaliteit bestond. Bij het aanbreken van de winter werd voor een

tekort gevreesd, daar het nodig was tegelijkertijd de gezinnen en de industrie van wintervoorraden te voorzien; de zachte temperatuur heeft evenwel alle gevaar doen wijken.

Steenkolenmijnen

Productie en personeelsbezetting

TIJDVAK	Productie (1.000 t)	Voorraad einde maand (1.000 t)	Gemiddelde dagproductie per ondergrondse arbeider (kg)	Gemiddeld aantal onder- en bovengrondse arbeiders (1.000)
1938 Maandgemiddelde	**2.465**	**1.934**	**1.090**	**130,3**
1949 Maandgemiddelde	**2.321**	**2.061**	**926**	**146,4**
1950 Maandgemiddelde	**2.275**	**1.941**	**1.014**	**133,3**
1951 Maandgemiddelde	**2.472**	**306**	**1.054**	**133,0**
1951 Januari	2.501	735	1.075	126,9
Februari	2.117	529	1.072	129,0
Maart	2.635	353	1.067	134,6
April	2.569	260	1.066	134,9
Mei	2.494	233	1.063	135,3
Juni	2.598	234	1.073	132,1
Juli	2.111	212	1.045	129,3
Augustus	2.407	224	1.038	129,8
September	2.410	212	1.037	131,9
October	2.728	222	1.045	134,1
November	2.637	236	1.041	138,9
December	2.460	225	1.029	138,8

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Administratie van het Mijnwezen.

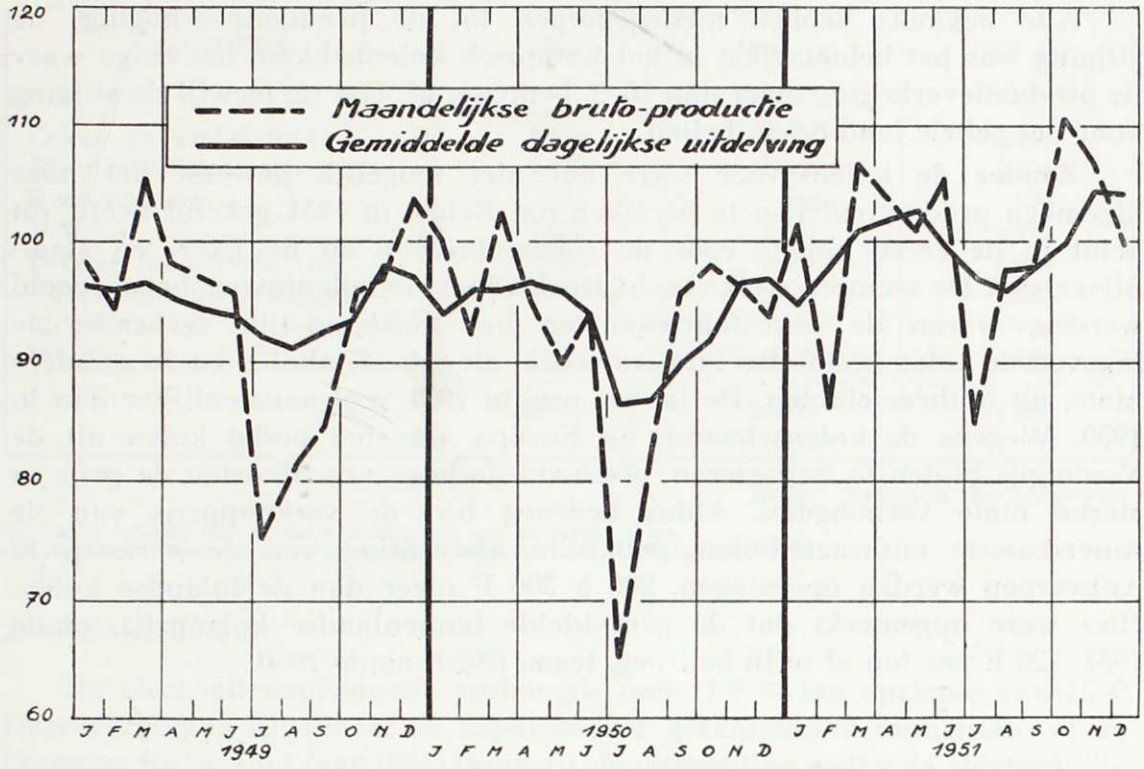
Dank zij de productieverhoging, de koleninvoer en de beperking van de uitvoer is het mogelijk geweest in de behoefte der Belgische industrie te voorzien.

De gedolven hoeveelheid kolen bereikte 29,7 millioen t. De gemiddelde productie per extractiedag bedroeg 101.820 t, tegen 95.313 t in 1950. Deze hoge productie kon worden bekomen dank zij het gestegen rendement en de toegenomen personeelsaanwerving.

De verbetering van het rendement kwam tot uiting in de gemiddelde dagproductie per houwer, per ondergrondse arbeider en per arbeider in het algemeen, dus onder- en bovengrond samen.

Het aantal ingeschreven mijnwerkers is van 152.113, bij het begin van het jaar, gestegen tot 160.897 per einde December. Deze toeneming dekt echter twee tegengestelde bewegingen. Het aantal vreemdelingen steeg met

Steenkolennijverheid
(1938 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Administratie van het Mijnwezen en Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

bijna 15 duizend eenheden (1), het aantal Belgische mijnwerkers daalde daarentegen met circa 6.000 eenheden. Het absenteïsme bleef tamelijk hoog in de mijnen. De maand Mei kende het laagste afwezigheidspercentage; dit

Steenkoolproductie per bekken
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Namen (a)	Bergen	Centrum	Charleroi	Luik	Limburg	Totaal	Indexcijfer
1938	394	4.899	4.256	7.977	5.523	6.536	29.585	100,0
1949	—	4.601	3.747	7.096	4.456	7.954	27.854	94,1
1950	—	4.644	3.323	6.810	4.422	8.122	27.321	92,3
1951 (b)	—	4.866	3.588	7.170	4.785	9.265	29.674	100,3

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Administratie van het Mijnwezen.

(a) Sedert 1942 werd het bekken van Namen voor een deel bij dat van Luik en voor het ander bij dat van Charleroi gevoegd.
(b) Voorlopige cijfers.

(1) Het juiste aantal bedraagt 14.701 (Italiaanse mijnwerkers : + 18.602; andere buitenlandse mijnwerkers : — 3.901).

bedroeg nog 20,23 % bij de afbouw (1), 16,1 % voor de ondergrond en 13,59 % voor ondergrond en bovengrond samen.

Alle bekkens hebben medegeholpen tot de productieverhoging; de stijging was het belangrijkst in het Kempisch kolenbekken, het enige waar de productieverhoging meer dan 10 % bedroeg, nl. 11,4 %, terwijl de stijging voor het gehele land 8,6 % beliep.

Zonder de koleninvoer ware het niet mogelijk geweest het hoge algemeen productieniveau te bereiken dat België in 1951 gekend heeft; dit geldt in de eerste plaats voor de cokesfabrieken en de ijzer- en staalnijverheid. De sectoren welke rechtstreeks door de koleninvoer bevoordeeld werden, waren de cokesfabrieken en het huishoudelijk verbruik; de ingevoerde kolen bestonden immers vooral uit cokesfijnkolen en, in mindere mate, uit anthracietkolen. De invoer was in 1951 veel aanzienlijker dan in 1950. Wegens de kolenschaarste in Europa was het nodig kolen uit de Verenigde Staten te importeren, ofschoon de hoge vrachtkosten de prijs in sterke mate verhoogden. Aldus bedroeg b.v. de verkoopprijs van de Amerikaanse anthracietkolen, welke in afwachting van de verkoop te Antwerpen werden opgeslagen, 200 à 300 F meer dan de inlandse kolen. Hier weze opgemerkt dat de gemiddelde binnenlandse kolenprijs, einde 1951, 720 F per ton af mijn bedroeg, tegen 685 F einde 1950.

In- en uitvoer van steenkolen (a)
(tonnen)

JAARTAL	Invoer	Uitvoer (b)
1935/1938 (c)	4.301.880	5.888.928
1949	929.060	1.546.661
1950	648.024	2.699.337
1951	2.193.731	1.728.356

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Administratie van het Mijnwezen.

(a) Betreft alleen België.
(b) Exclusief bunkerkolen.
(c) Ramingen van de Economische Commissie voor Europa, Afdeling Kolen.

Wegens de aanzienlijke binnenlandse behoefte werd de kolenuitvoer beperkt; hij was dan ook veel minder omvangrijk dan in 1950, maar overtrof niettemin de export over het jaar 1949. De uitvoer is trouwens de enige sector waarnaar er minder brandstofleveringen gingen dan tijdens het voorafgaande jaar.

(1) Bij de afbouw zijn, buiten de houwers, volgende categorieën arbeiders betrokken : ondersnijders, boorders, aangestelden voor het schokschieten, ondersteners en hun helpers.

Steenkoolleveringen
(duizenden tonnen)

SECTOREN	1949	1950 (a)	1951 (a)
Cokes- en gasfabrieken	6.884	5.988	6.411
Electriciteitscentrales	2.973	2.746	3.474
IJzerindustrie	324	248	330
N.M.B.S.	1.694	1.587	1.815
Diverse industrieën (b)	4.887	4.819	5.650
Huishoudelijk contingent ...	5.575	6.228	7.239
Rijksbesturen	146	147	172
Uitvoer	1.577	2.707	1.989
Totaal :	**24.060**	**24.470**	**27.081**

Bron : Belgisch Kolenbureau.

(a) Van 1 Januari 1950 af enkel leveringen van Belgische kolen.
(b) Inclusief havens, kolenbergplaatsen, sleepdiensten, visserij en N.M.V.B.

2. — *Electriciteit.*

De electriciteitsproductie verhoogde met 11,9 % ten opzichte van 1950. Deze verhoging illustreert de expansie der gezamenlijke industriële voortbrenging tijdens het jaar 1951. Dank zij de uitbreiding welke de electriciteitsproductie zelf genomen heeft, o.m. ingevolge het in werking stellen van nieuwe eenheden, is het niet nodig geweest het electriciteitsverbruik te contingenteren, een maatregel die elders wel noodzakelijk is gebleken.

Productie van electrische energie (a)
(duizenden kWh)

JAARTAL	Gemeente-bedrijven	Particuliere maatschappijen	Industriële zelf-voortbrengers	Totaal
1938	247.389	2.332.625	2.698.157	5.278.171
1949	373.712	4.319.696	3.469.685	8.163.093
1950	374.450	4.651.110	3.455.264	8.480.824
1951	390.781	5.147.594	3.959.457	9.497.832

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Zie ook grafiek op blz. 64.

De verschillende groepen producenten hebben alle zonder onderscheid hun deel in de productieverhoging bijgebracht; deze bedroeg ten opzichte van 1950 4,4 % bij de gemeentebedrijven, 10,6 % bij de particuliere vennootschappen en 14,5 % bij de industriële zelfvoortbrengers. Bij deze laatste groep is de stijging des te opvallender daar haar productie tijdens de voorgaande jaren afgenomen was, ondanks de stijging der globale electriciteitsproductie.

In- en uitvoer van electrische energie
(duizenden kWh)

JAARTAL	Invoer	Uitvoer	Netto-invoer
1938	73.000	26.000	47.000
1949	105.057	46.825	58.232
1950	145.103	55.833	89.270
1951	215.595	104.987	110.608

Bron: Beroepsfederatie der Producenten en Verdelers van Electrische Energie in België.

De invoer en de uitvoer van electriciteit zijn eveneens verhoogd; het import-overschot bedroeg 110,6 millioen kWh, tegen 89,3 in 1950. België had een import-overschot ten opzichte van Frankrijk, Duitsland en het Groothertogdom Luxemburg; ten opzichte van Nederland, daarentegen, was de aankoop aanzienlijker dan de levering. Voorts is het interessant te noteren dat België voor de laatste twee maanden van het jaar een globaal exportsaldo boekte.

3. — *Cokes en gas.*

a) *Cokes.*

Bij de jaarwisseling 1950/1951 was de cokesmarkt uiterst gespannen. De reeds geringe voorraden daalden verder tijdens de eerste weken van het jaar. Het laagste cijfer werd in Februari bereikt. Nadien, tot in Juli, stegen

Cokesfabrieken. — Bruto- en netto-productie van cokes
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Metallurgische cokesfabrieken	Andere cokesfabrieken	Brutotoataal	Nettototaal (a)
1937	. .	. .	. .	5.872
1938	. .	. .	. .	5.107
1949	2.779	2.256	5.035	4.726
1950	2.575	2.023	4.598	4.332
1951 (b)	3.391	2.715	6.106	5.878

Bronnen : Belgisch Cokesbureau (tot September 1949).
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Administratie van het Mijnwezen.

(a) De netto-productie is gelijk aan de bruto-productie verminderd met de door de cokesfabrieken zelf verbruikte hoeveelheid.
(b) Voorlopige cijfers.

Cokesfabrieken
Verbruik van steenkolen
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Belgische steenkolen	Buitenlandse steenkolen	Totaal
1938	4.789	1.905	6.694
1949	5.853	797	6.650
1950	5.780	323	6.103
1951 (a) ..	6.460	1.459	7.919

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Administratie van het Mijnwezen.

(a) Voorlopige cijfers.

Cokesfabrieken. — Cokesvoorraad
(Toestand op 31 December)
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Hoeveelheid
1947	38
1948	205
1949	228
1950	42
1951	67

Bronnen : Belgisch Cokesbureau (tot September 1949).
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

de stocks, ingevolge de verhoogde productie; achteraf bleef het peil der voorraden nagenoeg ongewijzigd.

Terwijl de maandproductie over het laatste kwartaal van 1950 gemiddeld 435.000 t bedroeg, beliep ze van de maand Maart 1951 af meer dan 500.000 t (1), om in December een maximum te bereiken met 541.000 t. Tegen het einde van het jaar benaderde de maandelijks ingeschoten hoeveelheid kolen trouwens 700.000 t, waaronder ongeveer 140.000 t vreemde kolen; in Januari, daarentegen, werd slechts 38.000 t door de invoer geleverd. De aanwending van vreemde cokesfijnkolen, hoofdzakelijk Amerikaanse, heeft de cokesfabrieken toegelaten hun jaarproductie tot 6.106.000 t op te voeren, wat 32,8 % meer is dan in 1950.

Gedurende het eerste halfjaar bedroegen de leveringen aan het buitenland slechts 26.000 t per maand. Daar de productie was toegenomen kon de uitvoer vanaf het begin van het tweede halfjaar worden verhoogd; hij bereikte

Cokesleveringen
(duizenden tonnen)

SECTOREN	1949	1950	1951
IJzer- en staalnijverheid	3.074	3.107	4.646
N.M.B.S. en N.M.V.B.	14	17	23
Nijverheidscontingent	1.277	1.099	744
Huishoudelijk contingent			483
Overheidsdiensten	24	46	36
Uitvoer	600	523	488
Totaal :	**4.989**	**4.792**	**6.420**

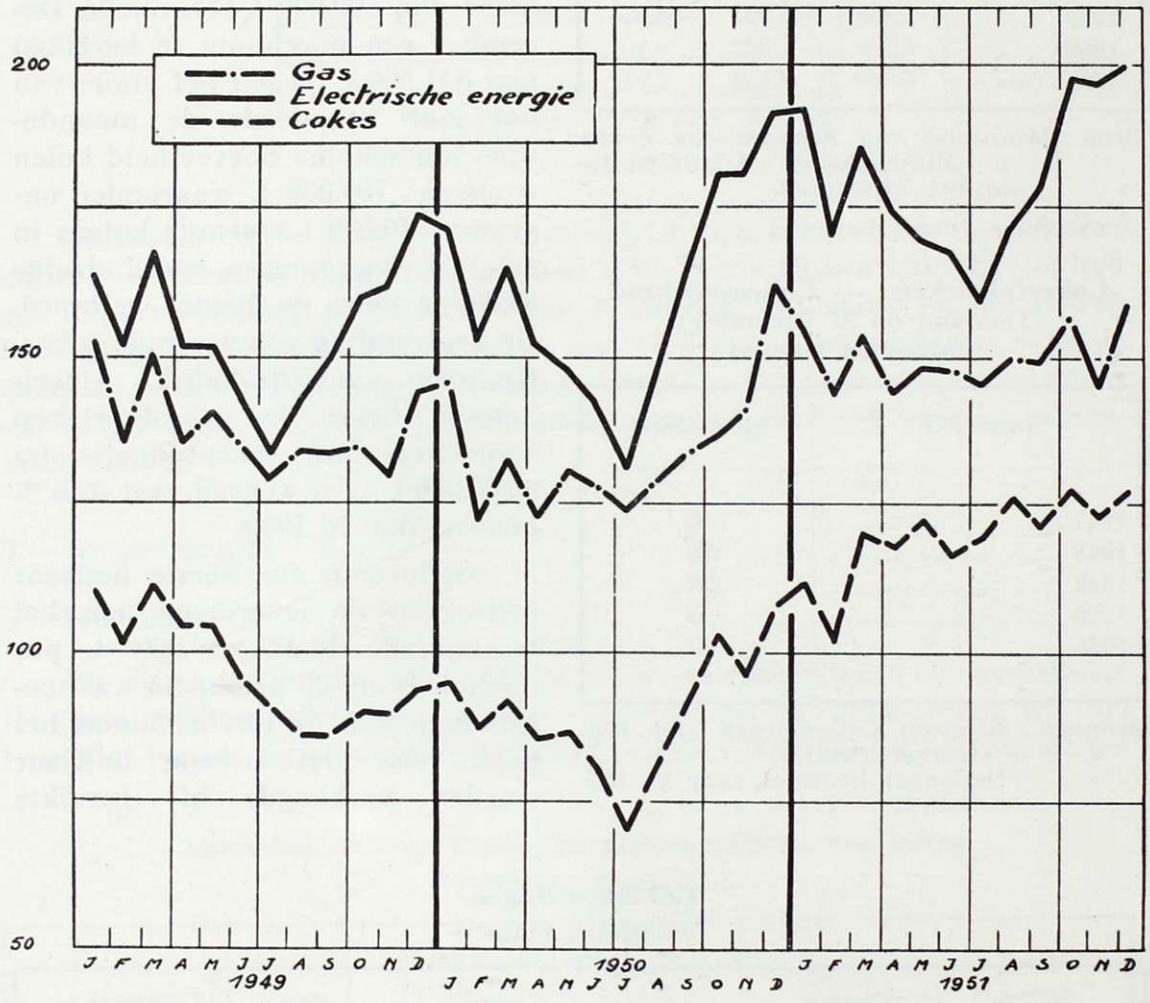
Bronnen : Belgisch Cokesbureau (tot September 1949).
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) Juni uitgezonderd, met een productie van 494.000 t.

gemiddeld 55.000 t per maand tijdens het tweede halfjaar. De uitvoer omvat eveneens de cokes voortkomend van het loonwerk op Amerikaanse kolen, hetwelk voor rekening van Frankrijk en Zwitserland werd uitgevoerd.

Openbare gasdistributie en productie van electrische energie en van cokes

(1938 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Administratie van het Mijnwezen en Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

b) *Gas.*

De gasproductie nam met 17,8 % toe ten opzichte van 1950. Voor een gering gedeelte maar kwam deze verhoging op rekening van de steenkolennijverheid, welke haar methaanproductie nochtans verdriedubbelde. Bij de gasfabrieken verminderde de productie met meer dan de helft, zodat hun aandeel in het globale volume tot minder dan 1 % werd herleid. De expansie werd dus bijna uitsluitend door de cokesfabrieken geschraagd.

Niettemin liep de productie bij de onder de vorm van regie geëxploiteerde cokesfabrieken, die echter niet eens 4 % van het totaal voortbrengen, lichtjes achteruit; het leeuwenaandeel der uitbreiding werd derhalve door de private cokesfabrieken aangebracht. Deze verhoogden zowel hun leveringen voor de openbare distributie als hun rechtstreekse leveringen aan de industrie. Laatstgenoemde leveringen vertoonden evenwel de belangrijkste aangroei ten opzichte van het voorgaande jaar, nl. 24,3 %.

Gasproductie (a)

(duizenden m³)

OMSCHRIJVING			1949	1950	1951
Productie der gasfabrieken	Overheidsbedrijven en verenigingen van gemeenten (b)		1.866	2.186	745
	Private maatschappijen (b)		44.296	28.472	14.090
Productie der cokesfabrieken	Overheidsbedrijven (b)		76.173	67.817	66.627
	Private maatschappijen	Productie bestemd voor de openbare verdeling (b)	679.031	620.926	691.997
		Productie bestemd voor rechtstreekse levering aan de nijverheid (c)	830.372	728.300	904.960
Productie der steenkolenmijnen (b)			—	14.983	45.104
Totaal van het in België geproduceerd gas			**1.631.738**	**1.462.684**	**1.723.523**
Invoer			1.144	1.432	450
Uitvoer			22.349	21.241	26.421
Totaal van het in België beschikbaar gas			**1.610.533**	**1.442.875**	**1.697.552**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Deze statistiek heeft betrekking op het gas dat door de pyrogeendistillatie in de gas- en cokesfabrieken wordt voortgebracht en waaraan gebeurlijk watergas, luchtgas, restgas der scheikundige synthese, hoogovengas en methaangas worden toegevoegd. Zij omvat eveneens de productie van methaan, rechtstreeks voortkomend uit de steenkolenmijnen, alsmede vloeibaar gemaakt petroleumgas in leidingen vervoerd, welke gassen voor de openbare voorziening bestemd zijn. Onderhavige statistiek slaat niet op de hoeveelheden watergas, luchtgas, restgas, hoogovengas, methaan- of vloeibaar gas, die buiten de producerende fabriek worden vermengd met gas, voortkomend van de pyrogeendistillatie der steenkolen, uitgenomen die welke rechtstreeks aan het openbaar net worden geleverd. Zij omvat niet het door de cokesfabrieken voortgebrachte of afgenomen gas (steenkolengas of ander), dat voor eigen behoeften wordt aangewend, nl. voor ovenverwarming, enz. De gasvolumes, voortgebracht door de cokesfabrieken en de steenkolenmijnen, werden herleid tot 4.250 kcal, 0°C, 760 mm. Hg.

(b) Productie volledig voor de openbare verdeling bestemd.

(c) Productie bestemd voor de rechtstreekse leveringen van de cokesfabrieken aan andere afdelingen van de vennootschap, waaraan de betrokken cokesfabrieken toebehoren, of aan andere juridisch onafhankelijke nijverheidsvennootschappen.

De openbare gasdistributie leverde 11,4 % meer dan in 1950; nagenoeg 2/3 van de verhoging ging naar industriële afnemers. Ook de uitvoer is gestegen. De invoer daarentegen verminderde en werd onbeduidend.

Statistiek der openbare gasdistributie

(duizenden m³)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951
A. *Beschikbaar gas :*			
1. In België ingevoerd	1.144	1.432	450
2. Aan gashouders onttrokken	84	58	19
3. In de gasfabrieken voortgebracht (nettoproductie) :			
a. Ovengas	85.496	83.535	76.953
b. Integraal-, water-, armgas	36.839	21.689	10.831
4. Door cokesfabrieken rechtstreeks geleverd	92.838	89.243	92.465
5. Door tussenkomst der transportmaatschappijen geleverd			
a. Productie der cokesfabrieken	586.193	569.213	643.096
b. Productie der steenkolenmijnen	—	14.983	45.104
Totaal	**802.594**	**780.153**	**868.918**
B. *Verdeeld gas :*			
6. Aan de verbruikers in België geleverd :			
Gewone afnemers	459.444	423.124	434.291
Industriële afnemers	139.892	140.194	205.872
Bijzondere contracten of tarieven	57.676	63.971	65.156
Openbare verlichting	19.172	19.909	19.734
Openbare diensten en gebouwen	10.882	11.826	12.922
Totaal	**687.066**	**659.024**	**737.975**
7. Niet verkocht gas : Eigen verbruik en verlies	93.064	99.852	104.313
8. Totale distributie in België (6 + 7)	**780.130**	**758.876**	**842.288**
9. Uit België uitgevoerd	22.349	21.241	26.421
10. Totaal gedistribueerd (8 + 9)	**802.479**	**780.117**	**868.709**
Aan gashouders toegevoegd	115	36	209

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Verbond der Gasnijverheid.

§ 2. — METAALINDUSTRIE

1. — *IJzer- en staalnijverheid.*

De siderurgie heeft een geweldige bedrijvigheid aan de dag gelegd. Het globaal indexcijfer der ijzer- en staalproductie is 33 % hoger dan in 1950. De productie overtreft zelfs in aanzienlijke mate die over 1929.

De ijzer- en staalnijverheid heeft over voldoende cokes kunnen beschikken. Dank zij de toeneming der leveringen van Luxemburgs erts kon de ontoereikendheid van de Franse en Zweedse ertsverzendingen worden verholpen. De uitbreiding van de vraag naar schroot deed de prijs

van dit materiaal zeer hoog oplopen; bij het einde van het derde kwartaal overtrof deze zelfs de prijs van nieuw gietijzer.

Globaal indexcijfer van de ijzer- en staalproductie
(1938 = 100)

MAAND	1949	1950	1951
Januari	200,0	156,0	209,9
Februari	195,0	141,0	201,5
Maart	223,5	157,8	219,8
April	196,3	150,6	221,2
Mei	185,1	150,2	211,9
Juni	172,5	157,3	225,3
Juli	138,4	107,0	193,3
Augustus	145,1	143,6	220,0
September	142,8	189,0	213,2
October	146,4	206,4	240,4
November	138,9	190,6	219,2
December	156,4	194,8	218,2
Maandgemiddelde	**169,2**	**162,1**	**216,2**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

De kostprijzen hebben de invloed van de duurte der grondstoffen ondergaan. De binnenlandse prijs voor handelsstaal bedroeg 3.750 F per ton bij het einde van 1950, maar steeg tot 4.200 F in 1951.

IJzer- en staalproductie
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Giet-ijzer	Ruw staal	Afgewerkt staal
1929	4.040	4.009	3.115
1937	3.804	3.777	2.890
1938	2.426	2.212	1.762
1948	3.937	3.856	3.102
1949	3.743	3.785	3.009
1950	3.693	3.737	2.953
1951	4.847	5.004	3.888

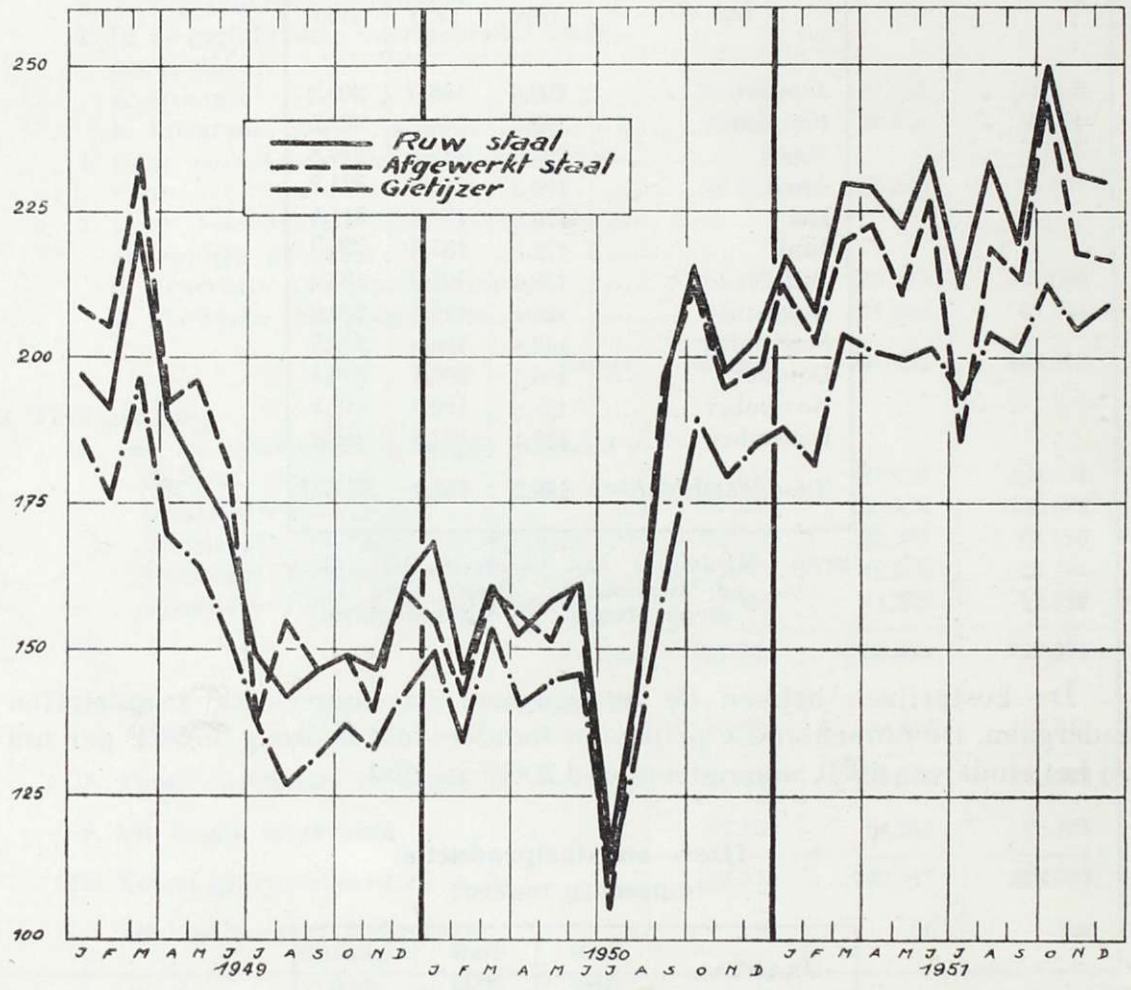
Bronnen : Vóór de oorlog : Administratie van het Mijnwezen.
Na de oorlog : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De Belgische siderurgie heeft voordeel gehaald uit een toegenomen buitenlandse vraag en heeft haar uitvoer in aanzienlijke mate kunnen

opdrijven. In feite heeft zij weinig concurrentie vanwege de vreemde producenten ondervonden; enkel tegen het einde van het jaar verschenen Japanse producenten op sommige markten.

IJzer- en staalproductie

(1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

2. — *Industrie der non-ferro metalen.*

De nijverheid der non-ferro-metalen kende niet dezelfde productie-expansie als de ijzer- en staalnijverheid. Niettemin is de globale voortbrenging, zowel wat ruwe producten als wat halffabrikaten betreft, merkelijk toegenomen ten opzichte van 1950. De voortbrenging van ruw tin en aluminium is echter lichtjes afgenomen in vergelijking met 1950.

De globale productie van de non-ferro metalen is sedert de oorlog ver beneden het peil van 1938 gebleven. Zulks is te wijten aan het feit dat de lood- en zinkproductie ingevolge onvoldoende ertsvoorziening ruimschoots minder bedraagt dan vóór de oorlog. De koperproductie en, in zeer lichte

Productie van non-ferro metalen

(tonnen)

OMSCHRIJVING	1938	1949	1950	1951
Ruwe producten :				
Zink	229.200	176.568	177.326	200.886
Koper	131.000	133.441	137.239	142.149
Lood	102.200	79.304	62.094	70.646
Tin	9.400	10.408	10.372	10.025
Aluminium	1.580	2.230	1.691	1.409
Diversen	9.600	3.675	4.694	4.883
Totaal	**482.980**	**405.626**	**393.416**	**429.998**
Halffabrikaten (a) Totaal	**149.595**	**134.060**	**156.724**	**197.644**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Sedert 1 Januari 1951 werd de publicatie van de detailgegevens geschorst.

Productie van non-ferro metalen over 1951

(tonnen)

OMSCHRIJVING	Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde kwartaal	Vierde kwartaal
Ruwe producten :				
Zink	49.847	51.214	48.754	51.071
Koper	36.050	35.604	34.738	35.757
Lood	15.369	16.921	20.596	17.760
Tin	2.581	2.600	2.903	1.941
Aluminium	311	418	338	342
Diversen	1.276	1.560	1.281	766
Totaal	**105.434**	**108.317**	**108.610**	**107.637**
Halffabrikaten (a) : *Totaal*	**49.518**	**50.255**	**47.564**	**50.307**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Sedert 1 Januari 1951 werd de publicatie van de detailgegevens geschorst.

mate, de tinproductie overschrijden nochtans het vooroorlogs peil. De globale productie van halffabrikaten is daarentegen ten opzichte van 1938 in belangrijke mate toegenomen.

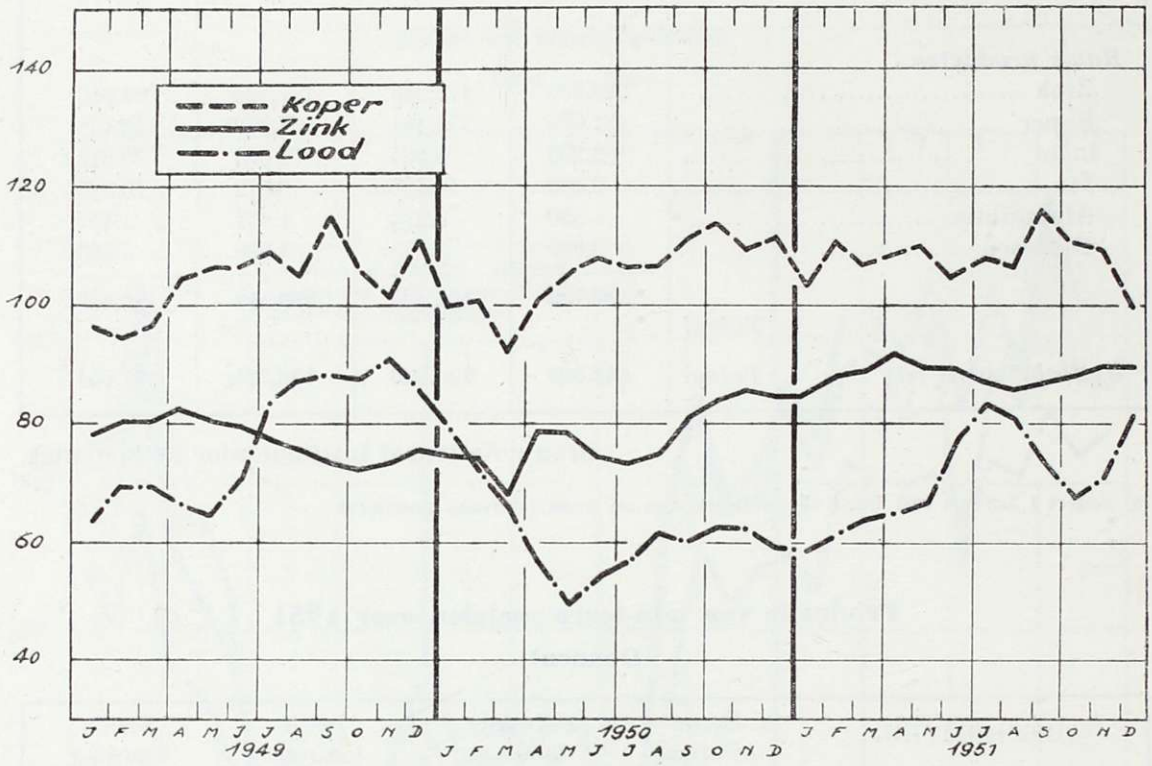
Alles samen genomen is de voorziening der Belgische markt met non-ferro metalen tamelijk ruim geweest. Voor lood was de toestand evenwel ongunstig; inderdaad, een groot deel van de Belgische loodproductie gebeurde in loonwerk, voor vreemde klanten. Bovendien heeft de metaalverwerkende nijverheid met een tekort aan nikkel af te rekenen gehad.

Productie van de voornaamste non-ferro metalen

Ruwe producten

(Voortschrijdend driemaandelijks gemiddelde)

(1938 = 100)

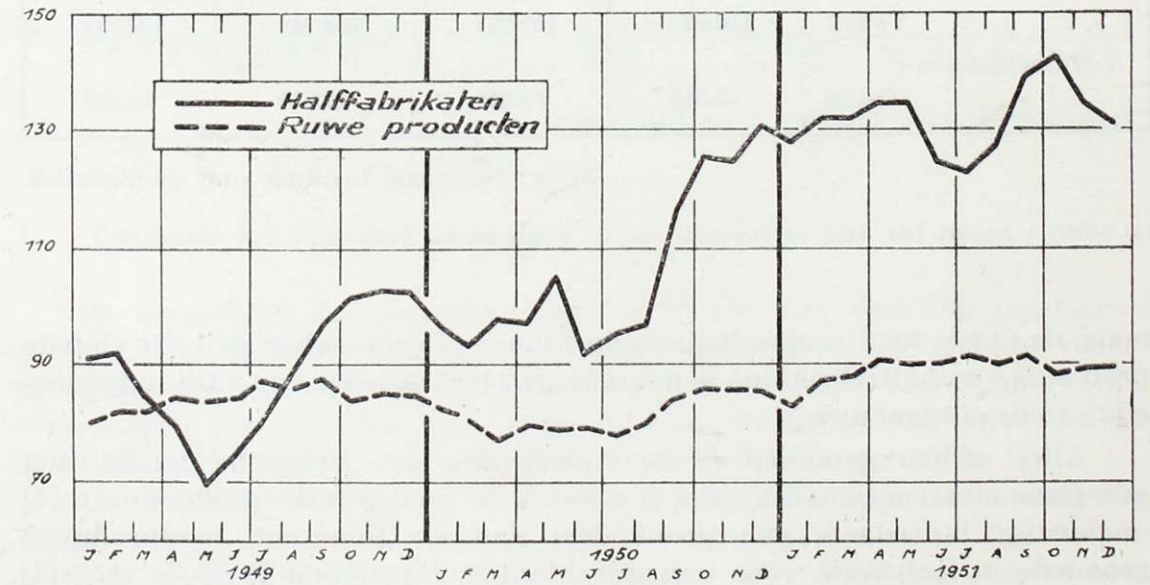

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Globale productie van non-ferro metalen

(Voortschrijdend driemaandelijks gemiddelde)

(1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Invoer van non-ferro metalen (a)

Ertsen, schroot en ruwe producten

(duizenden tonnen)

JAARTAL	Koper			Zink		
	Ertsen	Schroot	Ruwe producten	Ertsen	Schroot	Ruwe producten
1938	40,3	5,7	218,1	537,2	0,5	14,0
1949	5,3	10,1	151,3	376,9	3,5	0,6
1950	5,6	19,0	155,2	403,7	0,4	2,3
1951	6,8	21,0	147,0	452,6	0,4	6,5

JAARTAL	Lood			Tin	
	Ertsen	Schroot	Ruwe producten	Ertsen	Ruwe producten
1938	106,7	0,6	28,3	12,1	3,9
1949	99,1	11,1	22,3	12,1	1,3
1950	83,1	3,2	33,9	13,1	1,5
1951	98,3	7,5	28,0	12,3	2,0

(a) B.L.E.U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Uitvoer van non-ferro metalen (a)

Ruwe producten en halffabrikaten

(duizenden tonnen)

JAARTAL	Koper		Zink		Lood		Tin	
	Ruwe producten	Halffabrikaten	Ruwe producten	Halffabrikaten	Ruwe producten	Halffabrikaten	Ruwe producten	Halffabrikaten
1938	118,5	13,6	129,9	43,7	67,6	6,6	8,5	0,2
1949	128,8	26,7	101,1	8,4	48,2	3,6	10,2	0,1
1950	118,8	34,1	119,3	13,1	45,6	7,0	10,4	0,1
1951	105,7	34,9	99,7	21,9	49,4	8,2	8,8	0,1

(a) B.L.E.U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Dit is een der vier non-ferro metalen welke vanaf het laatste kwartaal van 1951 door de Internationale Grondstoffen Conferentie aan een allocatiesysteem werden onderworpen. Bedoeld stelsel, hetwelk verbruiksquota voorziet, werd ingesteld met de bedoeling een billijke verdeling van de meest zeldzame grondstoffen onder de verschillende verbruikende landen uit te werken. Voor het vierde kwartaal kreeg België volgende hoeveelheden toegewezen : 16.480 t koper, 23.000 t zink, 108,5 t nikkel en 27,5 t kobalt.

De Belgische uitvoer van non-ferro metalen was minder belangrijk dan in 1950; voor de halffabrikaten was er echter een verhoging, evenals voor het ruwe lood, dat een weliswaar geringe vooruitgang boekte.

§ 3. — METAALVERWERKENDE NIJVERHEID

De opleving, welke de metaalverwerkende nijverheid tijdens het tweede halfjaar van 1950 kende, bleef over de gehele duur van het jaar 1951 aanhouden. Zulks komt duidelijk tot uiting in de cijfers omtrent de werkgelegenheid; het aantal arbeiders stijgt geleidelijk, zodat er bij het einde van het jaar 11.771 arbeiders meer aan het werk zijn dan twaalf maanden te voren. De verzendingen overtreffen, én naar hoeveelheid én naar waarde, niet alleen de leveringen over het jaar 1950, maar ook die over 1949 en 1948.

Metaalverwerkende nijverheid

TIJDVAK	Aantal arbeiders (duizenden)	Aantal arbeidsuren (duizenden)	Bestellingen (miljoenen franken)	Totale verzendingen		Uitvoer	
				Miljoenen franken	Duizenden tonnen	Miljoenen franken	Duizenden tonnen
1938 Maandgemiddelde	..	..	..	..	..	..	..
1949 Maandgemiddelde	170,0	31.643	2.530	3.286	137,6	1.325	54,6
1950 Maandgemiddelde	152,4	28.475	2.879	2.905	131,2	996	47,7
1951 Maandgemiddelde	165,5	31.279	4.402	3.830	156,5	1.588	65,8
1951 Januari	158,8	29.777	3.992	3.110	151,2	1.220	66,1
Februari	160,2	29.683	4.653	3.410	148,0	1.199	58,1
Maart	162,3	30.760	4.875	3.862	164,0	1.599	70,7
April	161,8	30.698	4.588	3.700	167,4	1.501	74,7
Mei	164,5	31.812	3.614	3.766	156,9	1.634	65,7
Juni	166,5	31.809	4.090	4.259	167,0	1.921	73,9
Juli	166,3	32.051	3.972	3.401	140,7	1.460	62,0
Augustus	168,5	31.659	4.149	3.840	151,3	1.610	62,4
September	169,5	32.053	4.210	3.941	162,0	1.597	60,7
October	169,3	31.589	5.176	4.267	165,6	1.781	67,1
November	168,6	31.578	4.256	4.150	152,4	1.786	65,2
December	169,4	31.882	5.131	4.252	150,8	1.742	63,5

Bron : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).

De evolutie van de verschillende groepen, waaruit de metaalverwerkende nijverheid bestaat, is echter niet gelijk. Onder meer werden sommige groepen, als daar zijn de *Vormstaal- en IJzergieterijen*, alsmede de *Fijnmechaniekbouw*, pas na de maand Maart door de conjunctuur bevoordeeld;

andere, namelijk de *Draadtrekkerij* en de *Plaatbewerking*, kenden daarentegen een verslapping tijdens de laatste maanden, nadat zij in het begin van het jaar een bloeiperiode hadden doorgemaakt. Andere groepen zijn nagenoeg stationnair gebleven; de verzendingen van *Bruggen, vakwerken en zware ketelmakerij* waren geringer dan in 1950, terwijl de groepen *Scheepsbouw* en *Spoorwegmaterieel* een vermindering ten opzichte van 1949 aanwijzen.

De *Vormstaalgieterijen* en de *IJzergieterijen* hebben hun bedrijvigheid uitgebreid. Toch is de productie ver beneden de capaciteit gebleven. Deze bedrijven werden immers door hun hoge grondstoffenprijzen bij de export gehinderd.

De grootste vooruitgang ten opzichte van 1950 werd in de *Draadtrekkerijen* geboekt, hoewel bedoeld jaar voor deze tak zeer gunstig was geweest. Tijdens het tweede halfjaar verslapte de activiteit evenwel ingevolge de buitenlandse concurrentie.

De groep *Plaatbewerking* kende een gunstig verloop tijdens het eerste halfjaar : productie en uitvoer stegen in aanzienlijke mate. Gedurende het tweede halfjaar liep de productie echter sterk achteruit onder de druk der Duitse concurrentie.

De ondernemingen welke *Metaaltoebehoren voor het bouwbedrijf* voortbrengen genoten een gunstige evolutie.

De grote *Scheepswerven* hebben belangrijke orders af te werken gehad; in de kleine werven, daarentegen, is de activiteit flauw geweest.

In Januari 1951 waren er slechts 4.724 arbeiders tewerkgesteld in de ondernemingen die rollend materieel fabriceren; die zelfde bedrijfstak telde tijdens het eerste kwartaal van 1949 meer dan 19.000 arbeiders. In de loop van het tweede halfjaar van 1951 verbeterde de toestand ingevolge bestellingen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen en orders uit het buitenland, zodat het arbeidersaantal in December tot 6.512 toenam.

De groep *Auto's en rijwielen* heeft haar personeel nagenoeg op het peil behouden dat in November 1950 werd bereikt. De autofabrieken zijn zeer actief geweest; tijdens het jaar ontvingen zij belangrijke bestellingen van voertuigen vanwege het Ministerie van Landsverdediging. De motorrijwielen rijwielfabricatie ondervonden een scherpe buitenlandse concurrentie. De fabrieken van kinderwagens ontwikkelden een activiteit, die ver onder de vooroorlogse blijft; inderdaad, de export is moeilijk en de Belgische markt is een te klein afzetgebied.

De *Electrotechnische bedrijven* welke de belangrijkste onder de 19 groepen vormen, waarover de metaalverwerkende bedrijven worden verdeeld, hebben hun activiteit in de loop van het jaar voortdurend verhoogd.

Een gestadige stijging werd ook vastgesteld in de groep *Draagbare wapens en munitie* alsmede in de groep *Smederij, pers- en drijfwerk.*

De leveringen aan het buitenland hebben hun aandeel in de productie vergroot; in 1951 ging slechts 58 % van de productie, tegen 64 % in 1950, naar de binnenlandse markt; deze nam per maand 90.700 t af, tegen 83.500 t in 1950. De exportuitbreiding betrof alle sectoren der metaalverwerkende

Metaalverwerkende nijverheid

Totale verzendingen

Maandgemiddelden (tonnen)

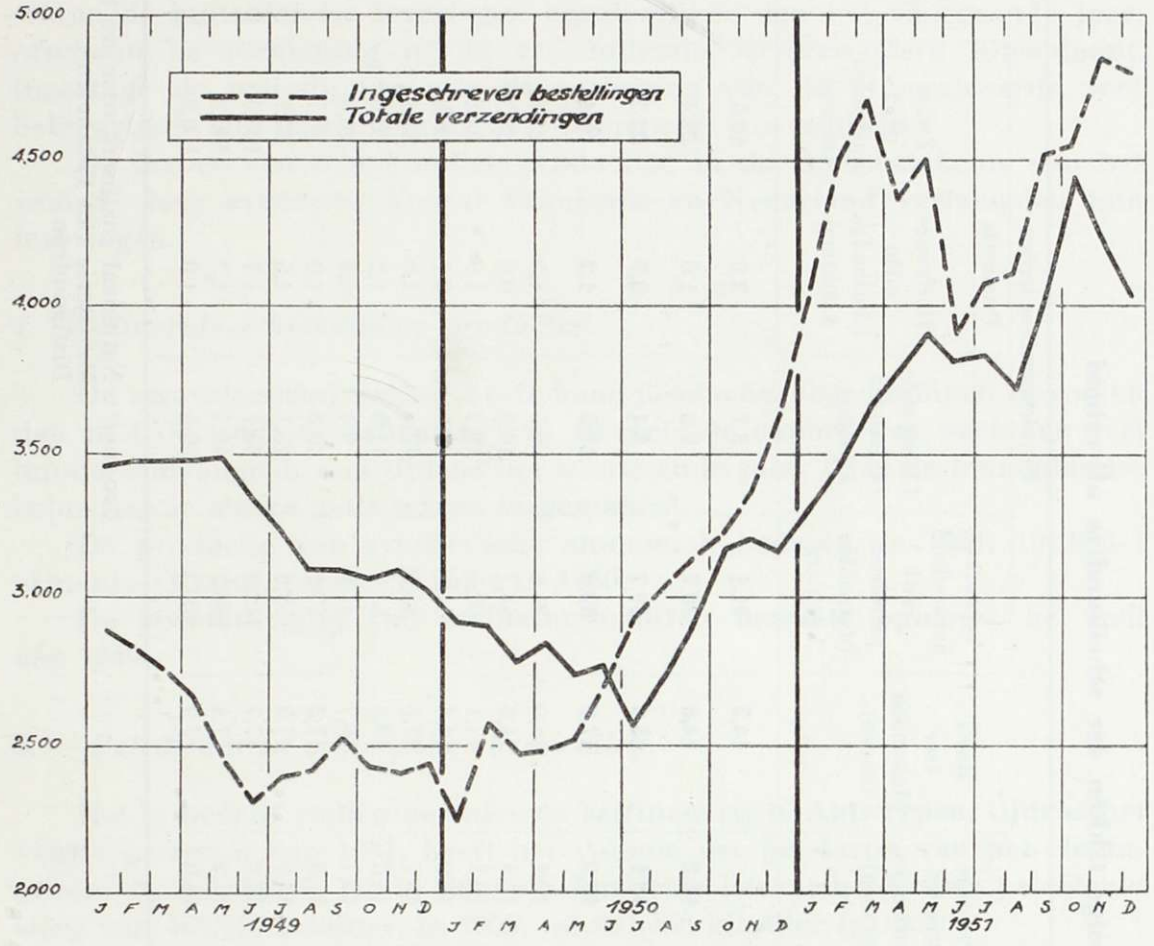
OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1951			
				Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde kwartaal	Vierde kwartaal
Staalgieterijen	5.974	4.305	6.044	5.486	6.000	5.655	7.036
IJzergieterijen	9.771	9.383	10.461	10.248	10.741	10.058	10.809
Draadtrekkerijen	26.499	30.543	42.219	43.221	45.349	39.584	40.722
Smederij, perswerk, zwaar drijfwerk en aanverwante bedrijven	10.920	9.136	11.925	11.394	12.780	11.541	11.984
Plaatbewerking en verscheidene metaalbewerkingen	19.021	23.074	26.850	28.007	30.400	25.110	23.882
Metaaltoebehoren voor het bouwbedrijf	8.557	8.686	9.567	9.676	9.281	9.299	10.014
Bruggen, vakwerken, zware ketelmakerij	10.952	15.293	14.211	14.825	14.849	13.176	13.993
Scheepsbouw	2.368	2.091	1.997	1.377	1.403	2.184	3.025
Spoorweg- en trammaterieel	19.594	4.200	4.847	4.040	5.531	4.510	5.309
Auto's, rijwielen, vliegtuigbouw en aanverwante bedrijven	3.167	4.491	4.215	4.118	4.237	4.049	4.457
Drijfkrachtmachines, compressoren, pompen, ventilatoren en andere machines	1.150	1.000	1.068	1.105	1.106	755	1.234
Werktuigmachines en aanverwante bedrijven	2.548	2.010	2.392	2.255	2.432	2.327	2.565
Verscheidene mechaniekbouwwerken	1.252	1.310	1.986	1.627	1.772	2.296	2.249
Hijs-, vervoer- en weegapparaten	2.166	1.757	1.894	1.659	1.734	2.028	2.157
Toestellen en installaties voor verscheidene industrieën	4.318	3.947	4.295	4.277	4.231	4.100	4.571
Electrotechnische industrie	9.158	9.381	11.722	10.453	11.276	13.765	11.394
Fijnmechaniekbouw	149	133	194	235	222	140	176
Draagbare wapens en munitie	29	484	573	428	442	729	694
Totaal	**137.596**	**131.224**	**156.462**	**154.428**	**163.786**	**151.307**	**156.263**

Bron : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).

Metaalverwerkende nijverheid

Bestellingen en verzendingen

(millioenen franken)

Bron : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).

nijverheid; tijdens het eerste halfjaar namen vooral de *Draadtrekkerij* en *Plaatbewerking* aan deze expansie deel. Naar waarde zijn de verzendingen naar het buitenland met 59,5 % gestegen, terwijl de totale verzendingen slechts met 32 % toegenomen zijn. Volgens het gewicht bedraagt de toeneming minder (respectievelijk 38 % en 19 %) ; in deze tegenstelling wordt de prijsverhoging weerspiegeld, die vooral bij de export tot uiting kwam.

§ 4. — SCHEIKUNDIGE NIJVERHEID

De scheikundige nijverheid heeft haar productie hoger opgevoerd dan tijdens het voorgaande jaar. In haar geheel genomen heeft zij een zeer gunstig activiteitspeil gekend, dat bij het einde van het jaar evenwel verlaagde ingevolge de verkoopslapte in de verbruiksgoederensector en de algemene uitvoermoeilijkheden.

Productie in sommige takken der scheikundige nijverheid

TIJDVAK	Primaire stikstof (duizenden tonnen)	Ruwe teer (duizenden tonnen)	Petroleumraffinaderijen				Lucifers (millioenen stuks)
			Verwerkte hoeveelheid ruwe petroleum (duizenden kiloliters)	Productie			
				Lichte oliën (duizenden kiloliters)	Halfzware oliën (duizenden kiloliters)	Zware oliën (duizenden tonnen)	
1938 Maandgemiddelde	. .	**14,2**	**31,1**	**8,7**	**2,0**	**16,5**	**3.956**
1949 Maandgemiddelde	**14,2**	**14,8**	**30,7**	**6,8**	**1,0**	**22,1**	**4.237**
1950 Maandgemiddelde	**13,1**	**13,8**	**39,2**	**8,4**	**0,9**	**27,2**	**4.850**
1951 Maandgemiddelde	**16,0**	**17,0**	**82,6**	**18,5**	**1,2**	**56,1**	**5.294**
1951 Januari	15,2	16,0	34,0	9,5	1,5	21,1	5.809
Februari	13,8	14,6	44,7	10,3	0,9	28,7	5.718
Maart	16,3	17,1	52,5	12,7	1,9	33,2	5.996
April	14,6	16,7	51,5	10,0	0,7	36,0	6.019
Mei	16,7	17,8	45,5	13,5	1,0	31,1	5.873
Juni	16,3	16,8	51,9	11,3	1,2	33,0	6.499
Juli	16,7	16,7	41,2	9,4	0,9	25,0	4.392
Augustus	17,0	17,5	57,2	14,3	1,0	36,7	4.028
September	13,8	17,5	52,8	13,1	1,5	35,1	4.109
October	16,2	17,7	142,0	14,6	1,7	105,9	5.949
November	17,2	17,4	188,5	46,4	1,3	130,6	4.903
December	18,0	17,9	230,1	56,5	1,0	156,8	4.035

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Financiën.
Distigoudron.

Daar de scheikundige nijverheid een aanzienlijk deel van haar productie uitvoert, geven de verzendingen naar het buitenland een waardevolle aanduiding omtrent de bedrijvigheid in deze nijverheidstak. Welnu, in 1951 waren de buitenlandse leveringen aanzienlijker dan het voorgaande jaar, ofschoon de toeneming in de verschillende sectoren sterk uiteenloopt. Ingevolge de prijsstijging was de verhoging van de uitvoerwaarde veel belangrijker dan de toeneming der uitgevoerde hoeveelheid.

De invoer van scheikundige producten, in de enge betekenis van het woord, steeg eveneens. Vooral Frankrijk en Nederland verhoogden hun leveringen.

1. — *Minerale scheikundige producten.*

De zwavelzuurnijverheid heeft haar productie hoger kunnen opvoeren dan in 1950, spijt de schaarste aan zwavel. De export was nochtans veel minder omvangrijk dan tijdens het voorgaande jaar, daar de binnenlandse behoeften in sterke mate waren toegenomen.

De productie van synthetische ammoniak bedroeg, in 1951, 191.666 t primaire stikstof, tegen 157.352 t in 1950.

De voortbrenging van fosfaatmeststoffen bereikte opnieuw het peil van 1949.

2. — *Petroleum en organische chemicaliën.*

Het in bedrijf stellen der nieuwe raffinaderij te Antwerpen, tijdens het vierde kwartaal van 1951, heeft het volume der productie van petroleumproducten beïnvloed. De in België behandelde hoeveelheid ruwe petroleum steeg van 469.917 kiloliter, in 1950, tot 991.788 kiloliter in 1951.

Ook de industrie der anilinekleurstoffen heeft haar productiecapaciteit uitgebreid; na kostelijke opzoekingen heeft zij nieuwe producten op de markt kunnen brengen. Tijdens de laatste maanden van het jaar heeft deze sector geleden onder de slapte in de textielindustrie.

Evenals het voorgaande jaar heeft de buitenlandse mededinging de plastieknijverheid belet haar volle capaciteit te gebruiken.

De toeneming van de export en de verhoging van het aantal voertuigen hebben de rubbernijverheid in de mogelijkheid gesteld haar productiecijfer te verhogen.

De verslapping, die in alle sectoren welke duurzame verbruiksgoederen voortbrengen tot uiting is gekomen, heeft de productie van fietsbanden, van de maand Mei af, doen verminderen.

3. — *Diverse chemicaliën.*

Ook in de lucifersnijverheid was het nodig de productie tijdens het tweede halfjaar te beperken.

De zeepfabricatie zag haar afzet tijdens de laatste maanden van het jaar teruglopen, ingevolge de afzijdigheid der verbruikers.

De uitvoer van fotografieproducten steeg ten opzichte van 1950.

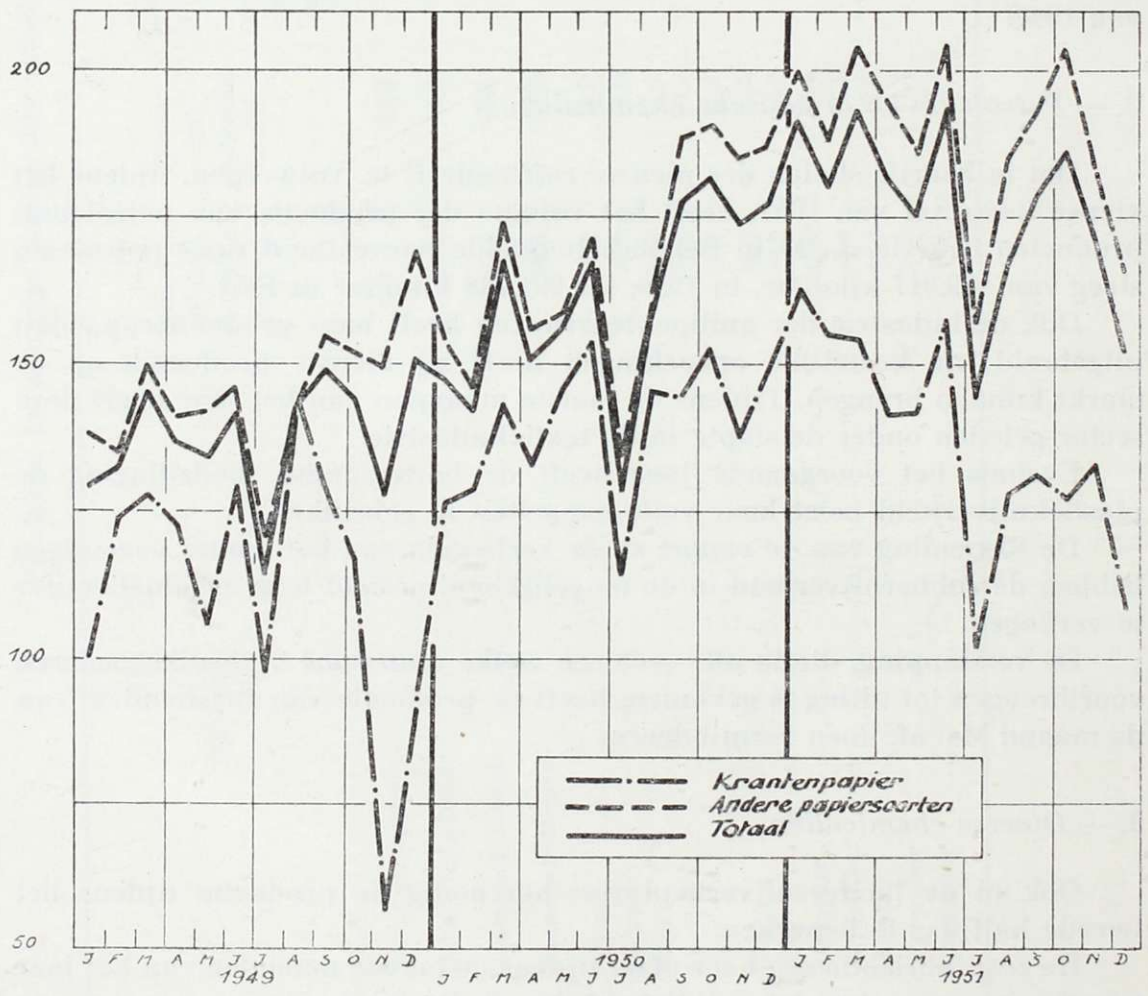
Papierproductie
(tonnen)

JAARTAL	Krantenpapier	Andere papiersoorten	Totaal
1938	44.244	141.300	185.144
1939	47.304	203.100	250.404
1946	31.875	163.533	195.318
1947	45.028	196.595	241.623
1948	43.546	202.706	246.252
1949	49.818	204.926	254.744
1950	61.652	235.884	297.536
1951	60.497	266.287	326.784

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Het record dat de papierproductie in 1950 bereikt had, werd in 1951 overschreden. Niettemin was de productie van krantenpapier iets lager, doch die der andere papiersoorten was des te meer verhoogd. De voorziening met pulp is moeilijk geweest; toch hebben de papierfabrieken de nodige grondstoffen kunnen bekomen. De prijs er van was echter in aanzienlijke mate gestegen; volgens de cijfers omtrent de buitenlandse handel bedroeg de gemiddelde eenheidswaarde van de ingevoerde houtpap 226, tegen 100 in 1950.

Papierproductie
(1938 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

's Lands voorziening met papier is ruim genoeg geweest; het toezicht waaraan de uitvoer van sommige papiersoorten onderworpen was, had tot doel de binnenlandse bevoorrading veilig te stellen. Niettemin is de export bijna tweemaal zo groot geweest als in 1950; vooral tijdens de maanden September, October en November werden hoge exportcijfers geboekt. De import is lichtjes gestegen.

De slapte welke de verbruiksgoederen tijdens het tweede halfjaar trof, deed zich ook in de papiersector voor; wanneer om het einde van het jaar ook de buitenlandse vraag stokte, verminderde de productie snel.

§ 5. — BOUW- EN BOUWSTOFFENNIJVERHEID

1. — *Bouwbedrijf.*

Zowel in de openbare als in de private sector was de activiteit van het bouwbedrijf gunstig; niettemin bleef zij beneden het peil van 1950.

De vermindering der openbare werken is tot uiting gekomen in de afneming van de bedragen welke door openbare en parastatale instellingen voor bouwwerken werden uitbetaald. Het indexcijfer van het Nationaal Instituut voor de Statistiek bevestigt de achteruitgang.

De bouw van particuliere huizen vertegenwoordigt een aanzienlijk deel van de bedrijvigheid in de private bouwsector; welnu, het aantal voltooide huizen bedroeg slechts 28.158, tegen 35.483 (1) in 1950. Deze teruggang werd eveneens weerspiegeld in de afneming van het aantal bouwtoelatingen en toegestane en uitbetaalde bouwpremiën. De prijsstijging der bouwmaterialen en de kredietbeperking hebben de bouwbedrijvigheid belemmerd.

2. — *Industrie der bouwmaterialen.*

De uitbreiding van de uitvoer en de handhaving van een gunstig activiteitspeil in het bouwbedrijf bevorderden de bouwstoffennijverheid, welke het productiepeil van 1950 overschreed.

a) *Cement.*

De productie is zeer hoog geweest; gedurende verschillende maanden heeft de cementindustrie trouwens op volle capaciteit gewerkt. De productie-uitbreiding is hoofdzakelijk te danken aan een opmerkelijke verhoging van de export. Nederland en, in de tweede plaats, het Verenigd Koninkrijk

Cementproductie
(tonnen)

JAARTAL	Hoeveelheid
1938	3.000.000
1949	2.924.998
1950 (a)	3.557.231
1951 (a)	4.395.434

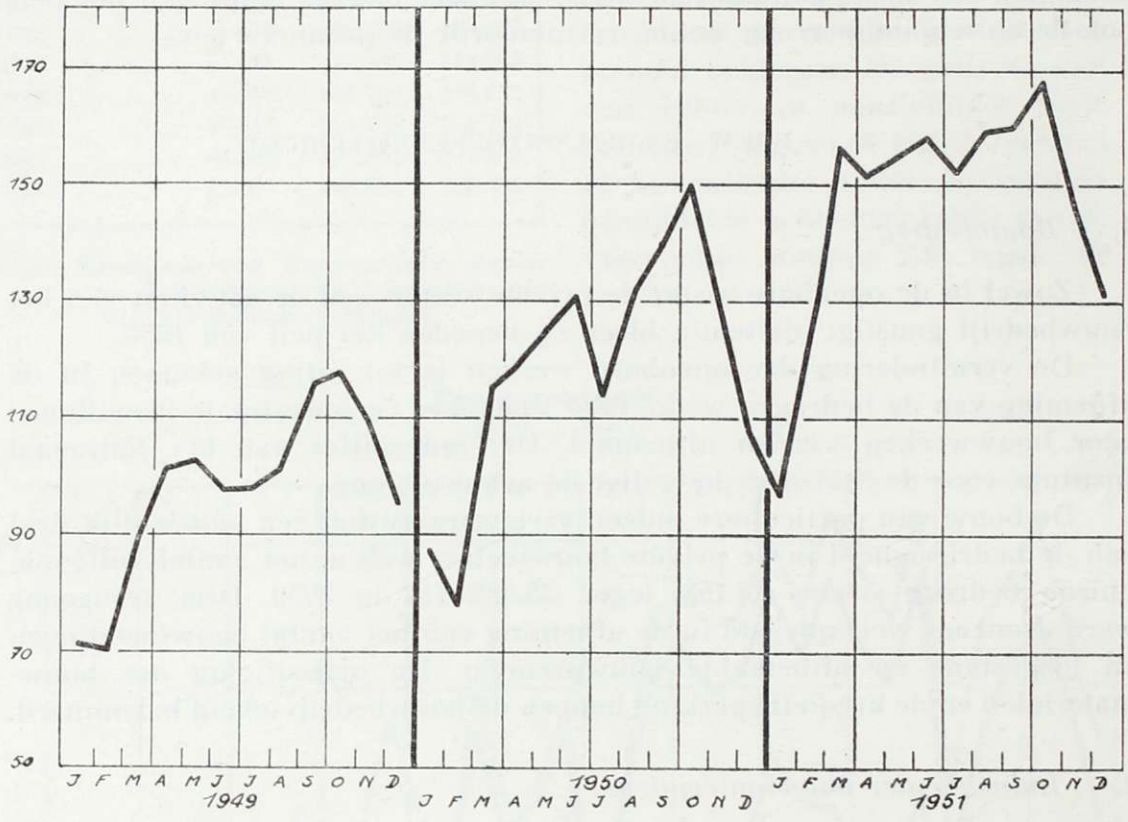
Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Nieuwe statistiek van 1 Januari 1950 af; volgens de vroegere : 3.399.500 t in 1950.

(1) Definitief cijfer.

waren de voornaamste afnemers. De Belgische cementfabrieken hebben 52 ovens in werking gehad; twee hiervan behoren tot de nieuwe fabriek te Lieze, welke in 1951 aanzette.

Cementproductie
(1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

b) *Glas.*

Ten opzichte van 1938 bedroeg de productie der glasnijverheid, in haar geheel genomen, 99,5 %, tegen 78,8 % in 1950. Toch mag niet uit het oog worden verloren dat 1938 voor de glasfabrieken een minder goed jaar was, zodat de betrekkelijk hoge cijfers niet mogen doen veronderstellen dat de toestand gunstig was.

Dank zij belangrijke exportbestellingen kon de vlakglasnijverheid, in het begin van 1951, de stijgende tendens van het tweede halfjaar van 1950 handhaven; vooral de Verenigde Staten hadden aanzienlijke orders in vensterglas geplaatst. Na enkele maanden

Glasproductie
(1938 = 100)

JAARTAL	Vlakglas	Holglas
1949	53,1	86,3
1950	75,0	92,4
1951	93,7	120,7

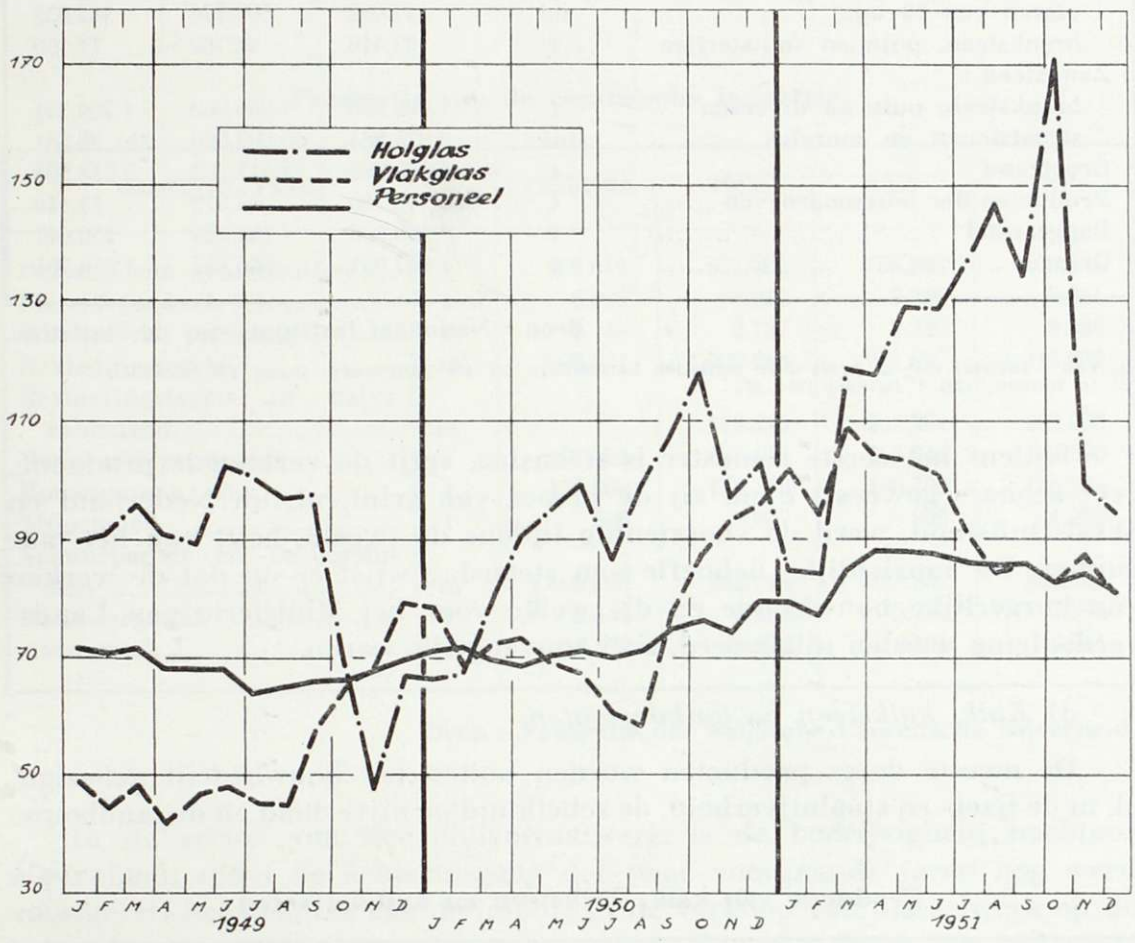
Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

nochtans verminderden de buitenlandse bestellingen en vanaf de maand Juni daalde de productie. De export van spiegelglas en van speciaalglas heeft daarentegen stand gehouden tot bij het einde van het jaar.

Glasnijverheid

Productie en personeelsterkte

(1938 = 100)

Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Na de seizoendaling rond de jaarwisseling is de productie van holglas opvallend gestegen. October boekte de hoogste maandproductie; in November deed zich een snelle daling voor; zij werd veroorzaakt door exportmoeilijkheden welke de bedrijvigheid plots deden afnemen. Bij het jaareinde heerste verkoopslapte. Alles samen genomen is de productie in 1951 niettemin tamelijk hoog geweest ingevolge de uitbreiding van de buitenlandse vraag. De glasfabrieken hebben nochtans met de vreemde concurrentie af te rekenen gehad. De invoer van holglas is in 1951 toegenomen; West-Duitsland bv. slaagde er in zijn verkoop van flessen op de Belgische markt te verhogen.

c) *Steengroeve-producten.*

In het algemeen onderging de bedrijvigheid der steengroeven weinig verandering ten opzichte van het voorgaande jaar.

Productie der steengroeven

OMSCHRIJVING	Eenheid	1949	1950	1951 (a)
Porfier	t	1.905.647	2.635.793	3.015.752
Hardsteen (ruw)	m^3	134.329	134.959	193.547
Marmer :				
blokken	m^3	7.828	7.481	8.284
platen van 20 mm	m^2	447.682	504.776	543.952
breuksteen, puin en snuisterijen	t	23.416	22.769	77.150
Zandsteen :				
breuksteen, puin en diversen	t	1.999.950	1.366.009	1.709.371
straatstenen en mozaïek	stuks	9.975.884	10.603.690	(b) 32.681
Groefzand	t	2.098.893	2.418.362	3.218.568
Producten der leisteengroeven	t	15.780	13.972	13.146
Baggerzand	t	190.558	142.829	159.647
Grint	t	957.051	956.857	1.059.704

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Van 1 Januari 1951 af heeft deze statistiek betrekking op 411 aangevers, tegen 274 voordien.
(b) In tonnen, van 1 Januari 1951 af.

Tijdens het eerste semester is steenslag, spijt de verhoogde productie, zeer schaars geweest; dank zij de invoer van grint, nl. uit Nederland en West-Duitsland, werd de voorziening tijdens de tweede helft van het jaar ruimer. De aanzienlijke behoefte aan steenslag wijst er op dat de werken van burgerlijke bouwkunde en die welke voor het Ministerie van Landsverdediging werden uitgevoerd, zeer omvangrijk waren.

d) *Kalk, kalksteen en kalkderivaten.*

De meeste dezer producten worden buiten het bouwbedrijf gebezigd, nl. in de ijzer- en staalnijverheid, de scheikundige nijverheid en de landbouw.

Productie van kalk, kalksteen en kalkderivaten

OMSCHRIJVING	Eenheid	1938	1949	1950	1951
Kalk	t	1.228.093	1.545.525	1.262.626	1.683.465
Kalksteen	t	1.896.208	1.378.592	1.677.593	2.349.971
Dolomiet : ruwe	t	116.824	103.727	152.722	191.752
witgegloeide	t	132.817	219.024	161.485	167.842
Pleisterkalk	t	37.985	30.873	29.890	27.944
Pleisterkalkagglomeraten	m^2	. .	666.616	928.582	1.029.648
Kunstmatige hydraulische kalk	t	36.768	20.683	16.991	14.474
Natuurlijk calciumcarbonaat (a)	t	36.981	24.960	43.012	223.559
Neergeslagen calciumcarbonaat	t	13.685	43.741	31.547	70.795
Fosfaten	t	52.338	44.643	50.846	129.065

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Van 1951 af heeft deze rubriek betrekking op 14 aangevers, tegenover 8 voorheen.

De productie verhoogde; kunstmatige hydraulische kalk, alsmede pleisterkalk, producten die meer bepaald voor het bouwbedrijf bestemd zijn, werden nochtans in geringere hoeveelheid voortgebracht.

e) *Ceramische producten.*

De ceramische nijverheid kon haar productie in beperkte mate opvoeren.

Productie van de ceramische industrie

OMSCHRIJVING	Eenheid	1936/1938	1949	1950	1951
Delving van grondstoffen ...	t	159.648	233.490	198.885	409.945
Plateelvaatwerk	t	8.936	8.948	7.335	7.054
Werken van porselein	t	1.748	2.737	2.426	2.989
Bekledingstegels	m²	909.332	1.005.648	971.097	1.212.233
Bevloeringstegels in halve zandsteen	m²	. .	173.315	201.291	243.838
Vuurvaste producten	t	177.452	198.449	155.341	169.896
Bouwpannen, enz.	t	175.360	159.150	190.790	196.163
Slijpstenen	t	596	907	856	1.050
Schuurpapier en schuurlinnen	m²	1.400.000	802.554	821.857	866.743
Bouwceramiek	t	2.444	3.664	5.754	7.364
Aardewerk	t	12.072	10.276	8.491	7.244

Bron : Federatie der Belgische Ceramische Nijverheid.

In de sector van het plateelvaatwerk is de bedrijvigheid nochtans afgenomen, zodat de achteruitgang der twee voorgaande jaren nog werd voortgezet; het aandeel van de import in de verkoop van plateelwerk op de binnenlandse markt is verder toegenomen. De nijverheid der vuurvaste producten heeft niet in volle mate kunnen genieten van het hoger verbruik in de siderurgie en in de glasnijverheid, daar de invoer gestegen is; de uitvoer bleef beneden de hoeveelheid van 1950. In de sectoren van het technisch porselein en van de sanitaire artikelen werd daarentegen een belangrijke vooruitgang geboekt.

f) *Kleiproducten.*

In deze nijverheidstak was de activiteit veel aanzienlijker dan in 1950.

De productie van gewone bakstenen verhoogde met ongeveer 500 millioen stuks. In de zomer bleef de vraag bij de productie ten achter, zodat een prijsdaling om het einde van het jaar intrad.

Er werden minder gevelstenen voortgebracht dan verleden jaar, terwijl de invoer uit Nederland verhoogde.

Productie van de kleinijverheid

OMSCHRIJVING	Eenheid	1949	1950	1951
Gewone baksteen van alle formaat	1.000 st.	1.896.954	1.831.692	2.335.049
Gevelsteen	1.000 st.	181.140	172.097	166.058
Draineerbuizen	t	5.768	4.484	12.735
Kabeldeksels	t	13.696	21.785	18.500
Holle gewelfstenen	t	158.594	156.173	212.484
Andere holle stenen	t	46.886	32.941	33.988

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

§ 6. — TEXTIELNIJVERHEID

De textielnijverheid bereikte haar hoogste productie sedert de oorlog.

Textielproductie
(tonnen)

OMSCHRIJVING	1938	1949	1950	1951
Spinnerijen :				
Katoen	75.075	89.689	104.334	121.510
Kamwol	13.344	17.819	21.102	17.885
Kaardwol	12.444	17.810	19.078	16.201
Jute	50.690	44.236	51.969	67.236
Vlas	8.241	7.398	9.490	12.237
Artificiële vezels en garens :				
Rayonne	5.052	9.261	9.864	12.381
Fibraan	—	9.365	12.679	16.877
Weverijen :				
Katoen	49.488	59.454	73.541 (a)	79.089
Wol	15.600	21.362	26.403 (a)	25.010
Jute	29.723	31.897	38.891 (a)	45.881
Vlas	9.041	5.068	7.748 (a)	8.121
Rayonne en fibraan	2.740	5.258	6.244 (a)	6.299
Tricotagenijverheid	8.652	4.830	8.698	8.946

(a) Verbeterde cijfers.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Tijdens het eerste kwartaal werden buitengewoon hoge cijfers geboekt. Na de conjunctuuromslag bleef het productiepeil der textielindustrie nog gedurende een paar maanden behouden, dank zij de in nota zijnde orders. Maar van Juni af daalde de activiteit en bij het einde van het jaar was de productie in sterke mate verminderd.

De teruggang was in de weverij veel scherper dan in de spinnerij. Laatstgenoemde was echter tijdens de expansieperiode minder bevoordeeld geweest.

1. — *Spinnerijen.*

De katoenspinnerijen hebben hun productie op een hoog peil kunnen handhaven tot bij het einde van 1951. Gedurende de eerste maanden van het jaar was de Amerikaanse katoenexport gecontingenteerd. Tijdens de maand Augustus, na de vrijmaking der markt. kwam de prijs van de Amerikaanse katoen op een lager niveau waardoor zij zich aan de nieuwe markttoestand aanpaste, maar gedurende de laatste maanden liep deze prijs opnieuw omhoog wegens de achtereenvolgende correcties in de oogstramingen.

Productie der spinnerijen
(tonnen)

TIJDVAK	Vlas	Jute	Hennep	Fijn en gekaard katoen	Wol	
					Kam-wol	Kaard-wol
1938 Maandgemiddelde	**686,7**	**4.224**	**401,7**	**6.256**	**1.112**	**1.037**
1949 Maandgemiddelde	**616,5**	**3.686**	**183,3**	**7.027**	**1.485**	**1.484**
1950 Maandgemiddelde	**790,8**	**4.331**	**201,4**	**8.203**	**1.758**	**1.590**
1951 Maandgemiddelde	**1.019,7**	**5.603**	**252,7**	**8.750**	**1.469**	**1.308**
1951 Januari	1.073,8	5.064	333	8.575	2.017	1.650
Februari	936,6	5.388	297	8.825	1.998	1.626
Maart	994,4	5.797	275	10.251	2.039	1.789
April	1.014,4	5.612	322	9.100	1.800	1.820
Mei	917,4	5.229	293	9.153	1.627	1.580
Juni	1.091,7	6.235	275	8.896	1.406	1.551
Juli	826,1	5.222	229	6.396	771	980
Augustus	1.004,6	5.542	177	8.542	1.054	1.077
September	1.092,7	5.662	187	8.608	1.096	955
October	1.185,2	6.103	257	8.883	1.268	1.047
November	1.009,2	6.049	171	9.346	1.365	930
December	1.090,5	5.333	216	8.430	1.180	697

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De katoenspinnerijen hebben, wanneer de binnenlandse vraag verzwakte, in de export steun gevonden; de garenuitvoer was, inderdaad, veel omvangrijker dan in 1950, maar bij het einde van het jaar was de garenvoorraad in aanzienlijke mate gestegen. Tijdens de laatste maanden was de bedrijvigheid der grofspinnerijen erg verminderd daar ze de weerslag van de inzinking in de meubelstof- en tapijtweverijen had ondergaan.

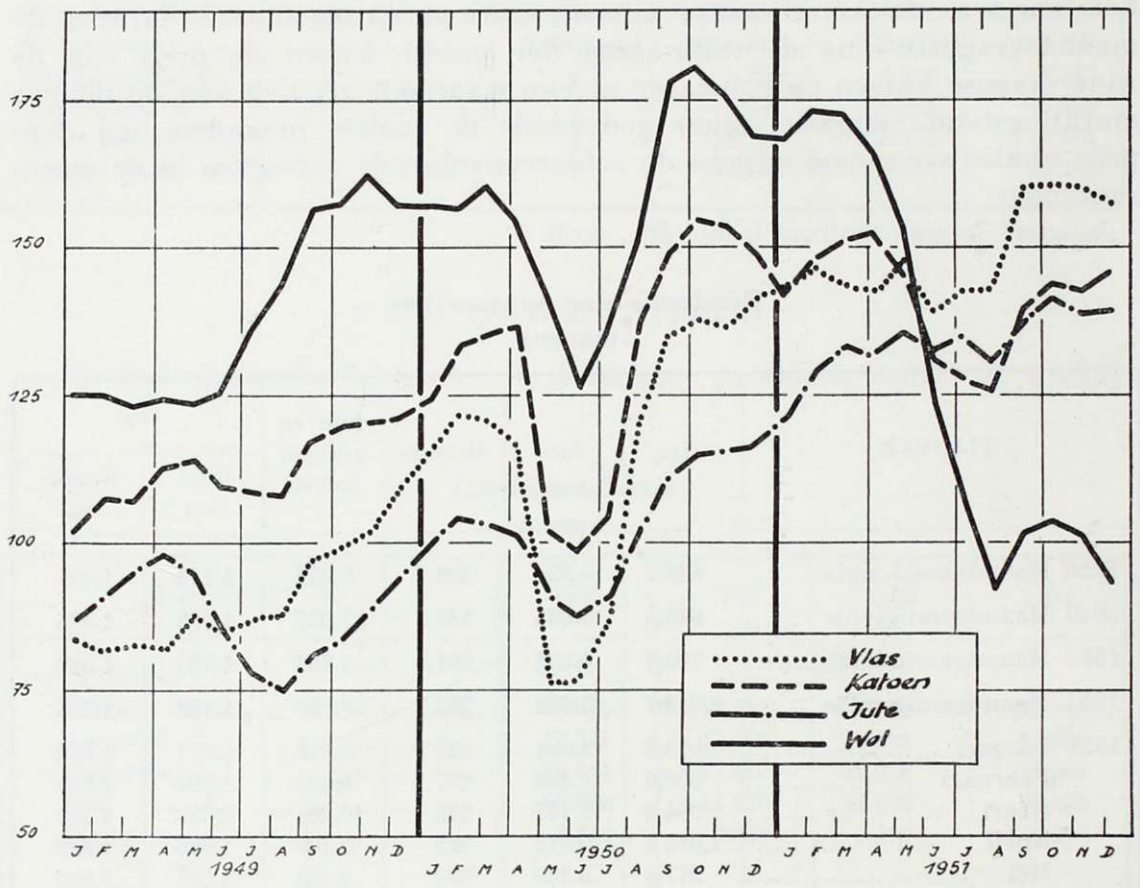
Het productieverloop van de wolspinnerij stemde in 1951 tamelijk goed met de evolutie van de wolprijs overeen. De prijscurve bereikte haar hoogtepunt in Maart; nadien daalde zij tot in September om gedurende de volgende maanden opnieuw lichtjes te stijgen.

Textielproductie

Spinnerijen

(Voortschrijdend driemaandelijks gemiddelde)

(1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De inzinking na de conjunctuuromslag is zo ernstig geweest dat de productie der wolspinnerij 15 % lager was dan die over 1950. Ook de export is minder omvangrijk geweest, zodat hierin geen compensatie kon worden gevonden voor het in gebreke blijven der binnenlandse markt.

Uitvoer van garens (a)

(tonnen)

OMSCHRIJVING	1938	1949	1950	1951
Katoen	12.140	22.510	18.113	25.952
Wol	7.890	10.401	12.088	8.216
Jute	10.381	8.756	8.554	11.630
Vlas	4.190	3.748	4.624	5.599
Rayonne	2.647	4.609	5.279	7.198
Fibraan	1.994	7.324	8.762	8.807

(a) B.L.E.U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

25 XII 1952
BIBLIOTH.
Nr

De vlasgarenproductie heeft tijdens het tweede halfjaar geen inzinking gekend; haar niveau lag in December zelfs hoger dan in Januari. Doch daar de afzet, ingevolge onvoldoende verkoop op de binnenlandse markt, geen gelijke tred met de productie hield, stegen de voorraden.

Wegens de hoge vlasprijzen hebben de spinnerijen hun aankopen van grondstoffen zo laag mogelijk gehouden. Na de scherpe stijging gedurende het eerste halfjaar daalden de prijzen tijdens de zomer, maar bij het einde van het jaar benaderden zij opnieuw het hoge peil van Juni.

De productie van hennepgarens was belangrijker dan in 1950, terwijl het voor de garens van harde vezels juist andersom was; in de jutespinnerij is de activiteit buitengewoon hoog geweest.

De jaarproductiecijfers voor rayonne en fibraan waren zeer gunstig; in December is de productie van rayonne echter gedaald, ingevolge de moeilijkheden welke de verwerkende bedrijven ondervonden.

2. — *Weverijen.*

Tijdens de eerste maanden van 1951 zette de katoenweverij de expansie van het tweede halfjaar van 1950 voort; in Maart-April bereikte de productie haar hoogtepunt. Gedurende het tweede kwartaal bleef de productie nog gunstig, doch de weefselvoorraden namen toe. Tijdens het tweede halfjaar verslapte de productie. De fabrikanten van kalikot-, spons- en zware weefsels werden betrekkelijk bevoordeeld ingevolge de sterke Franse vraag en de contracten afgesloten met de Britse overheden.

Productie der weverijen
(tonnen)

OMSCHRIJVING	1949	1950 (a)	1951
Katoenweefsels	45.586	57.546	61.485
Vlasweefsels (zuiver en gemengd)	5.067	7.748	8.121
Wolweefsels	15.435	18.842	15.408
Rayonneweefsels	4.166	4.362	4.365
Weefsels van zuivere fibraan	1.093	1.882	1.934
Juteweefsels	31.505	37.901	45.286
Tapijten	9.809	14.094	16.039
Dekens	8.276	8.074	9.269
Dweilen en vaatdoeken	2.888	3.956	3.869
Zijden weefsels	54	9	6
Totaal	123.879	154.414	165.782

(a) Verbeterde cijfers.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

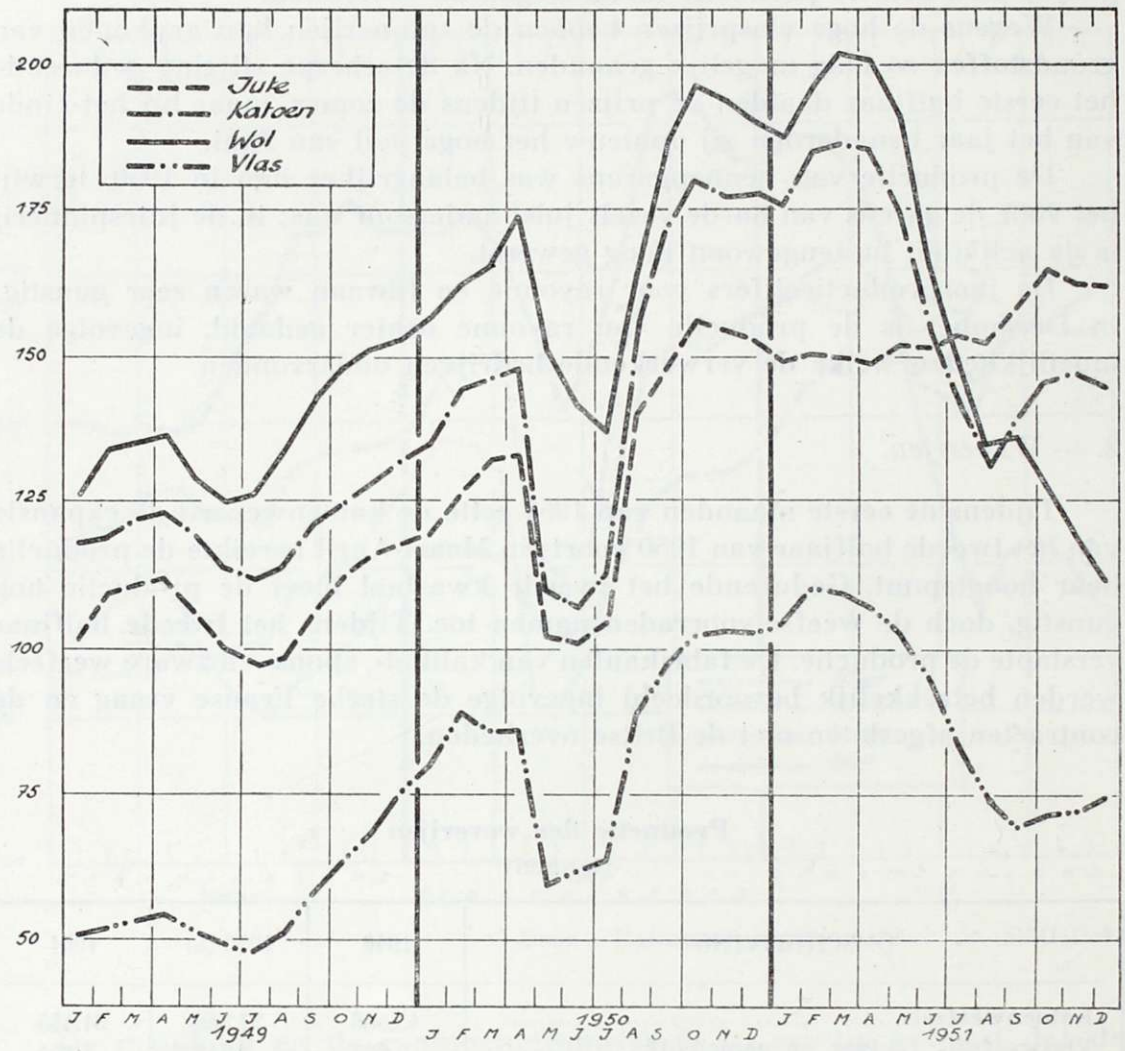
In de wolnijverheid is de weefselproductie, evenals de garenvoortbrenging, lager geweest dan in 1950; de export liep meer achteruit dan de binnenlandse leveringen. Alleen de sector wollen dekens kon, dank zij militaire bestellingen, het bedrijvigheidspeil van het voorgaande jaar overschrijden.

Textielproductie

Weverijen

(Voortschrijdend driemaandelijks gemiddelde)

(1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Voorraden weefsels

(Toestand op 31 December)

(tonnen)

AARD DER WEEFSELS	1949	1950	1951
Katoen	7.426	6.928	10.984
Vlas	1.343	1.305	1.314
Wol	2.731	2.691	3.377
Rayonne en fibraan	1.365	1.410	2.056
Jute	1.460	2.049	2.227

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In de vlassector, evenals in de katoensector, was de achteruitgang der weverij sterker dan die der spinnerij. Eerst zijn de binnenlandse leveringen afgenomen, nl. tijdens het tweede kwartaal; de export volgde in het begin van het derde kwartaal. De Engelse bestellingen in zware weefsels hebben een lichte verbetering tijdens het vierde kwartaal teweeggebracht. Bij het einde van het jaar hadden de vlasweverijen nagenoeg evenveel weefsels in voorraad als één jaar

te voren; in de andere sectoren, daarentegen, was de voorraad in aanzienlijke mate gestegen.

Na de wol is de rayonneweverij de sector waar de productievermindering de grootste afmetingen heeft aangenomen. Tijdens het vierde kwartaal bedroeg de maandelijkse productie slechts de helft van die van Maart.

In- en uitvoer van gebreide goederen (a)

(tonnen)

JAARTAL	Invoer	Uitvoer
1938	314	883
1948	622	403
1949	364	778
1950	566	1.460
1951	600	1.322

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) B.L.E.U.

3. — *Tricotagenijverheid.*

De productie was iets hoger dan in 1950. Tijdens de eerste maanden van 1951 was de toestand gunstig voor de sector ondergoed, vooral voor de charmeuse-artikelen welke echter achteraf de weerslag van de algemene verkoopslapte en van de Nederlandse concurrentie ondervonden. In de sector der bovenkleding werd gedurende de laatste maanden van het jaar een hoge bedrijvigheid aan de dag gelegd.

§ 7. — VOEDINGSNIJVERHEID

De voedingsnijverheid omvat bedrijven met zeer uiteenlopende activiteiten, waarvan de evolutie zeer verschillend kan zijn. Terwijl sommige van haar sectoren ten opzichte van 1950 een vooruitgang kenden, hebben andere hun productie ingekort. Niettemin was de toestand, in het algemeen, beter dan tijdens het voorgaande jaar.

Bedrijvigheid in sommige takken van de voedingsnijverheid

(tonnen)

OMSCHRIJVING	1938	1949	1950	1951
Brouwerijen :				
Aangegeven grondstoffen	190.159	133.579	139.547	143.557
Margarinenijverheid :				
Productie van margarine	62.000	68.547	65.123	69.316
Maalderijen :				
Meelproductie	807.463	776.040	755.932	757.031
Suikerfabrieken en suikerraffinaderijen :				
Totale productie (ruw)	193.049	339.532	443.660	264.061 (a)
Productie van suiker in de raffinaderij	224.944	164.890	172.469	188.594

(a) Voorlopig cijfer.

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Financiën.
Algemene Vereniging der Belgische Molenaars.

De meelproductie is in 1951 licht gestegen. De margarineproductie, die in 1949 en 1950 teruggelopen was, bereikte nagenoeg het peil van 1948. Ook de zuivelnijverheid verhoogde haar productie.

De suikercampagne van 1951 heeft een zeer korte duur gehad en was bij het begin van December bijna ten einde. De productie lag op het peil van 1948; ze bedroeg dus minder dan in 1949 en veel minder dan in 1950, hetwelk een jaar met een buitengewoon gunstige bietenoogst is geweest.

De hoeveelheid voortgebrachte ethylalcohol verminderde van 29,0 millioen liter in 1950 tot 28,3 millioen in 1951. De brouwerijen kenden, evenals in 1950, een lichte verbetering. Het concentratieproces heeft weer een dertigtal bedrijven uitgeschakeld. De spuitwater- en limonadefabrieken leverden meer dan vóór de oorlog. De productie van vruchtenwijn en -sap bleef gering.

§ 8. — DIAMANTNIJVERHEID

De opbloei, die de diamantnijverheid tijdens het tweede semester van het voorgaande jaar gekend heeft, werd tijdens de eerste maanden van 1951

In- en uitvoer van diamant
(millioenen franken)

TIJDVAK	Invoer				Uitvoer			
	Ruw diamant	Ind. diamant en boort	Geslepen diamant	Totaal (a)	Geslepen diamant	Ind. diamant en boort	Ruw diamant	Totaal (a)
1948 Maandgemiddelde	117,2	2,2	0,8	120,2	138,6	20,0	0,3	158,9
1949 Maandgemiddelde	88,1	4,1	—	92,1	105,9	32,9	—	139,5
1950 Maandgemiddelde	195,5	5,2	16,4	217,1	185,0	31,2	2,5	219,4
1951 Maandgemiddelde	250,6	10,0	15,1	275,7	234,0	39,8	2,6	277,2
1951 Januari	223,0	7,3	10,5	240,8	251,9	54,9	—	311,7
Februari	260,3	6,6	13,4	280,3	361,9	36,4	4,3	403,7
Maart	103,2	15,2	13,2	131,6	287,3	45,3	6,3	339,6
April	244,4	1,6	19,4	265,4	232,9	50,2	3,8	287,7
Mei	487,7	10,2	23,9	521,8	254,3	47,6	2,0	303,9
Juni	323,2	9,5	24,5	357,3	246,4	26,2	1,3	274,1
Juli	232,4	8,0	17,9	258,3	217,2	37,3	0,8	256,2
Augustus	192,1	15,9	7,2	215,2	138,6	34,4	1,1	174,7
September	64,3	9,5	9,5	83,3	220,8	29,2	2,4	253,3
October	355,7	19,0	8,6	383,3	173,3	39,0	2,4	214,6
November	217,2	14,1	24,5	309,8	228,8	35,5	4,3	268,7
December	249,9	2,7	8,9	261,5	194,9	41,1	1,7	238,7
Totaal voor het jaar	3.007,4	119,6	181,5	3.308,5	2.808,3	477,1	31,4	3.326,9

Bron : « Diamond Office » (Antwerpen).

(a) Inclusief : gezuiverd klatteersel, ongezuiverd snijderspoeder, afvalpoeder.

voortgezet en, hoewel de bedrijvigheid nadien verslapte, werd over het gehele jaar meer geproduceerd dan in 1950.

Volgens de statistiek van de buitenlandse handel vertoont de invoer van ruw diamant naar waarde een verhoging met 138 % ten opzichte van 1947 (rekening gehouden met de devaluatie van de Belgische frank slechts 110 %). Daarentegen zou de uitvoer van geslepen diamant slechts met 38 % zijn toegenomen (of 22 % gelet op de devaluatie van de Belgische frank).

Deze cijfers laten nochtans niet toe zich een juist beeld van de evolutie dezer nijverheid te vormen; zij wijzen er alleen maar op dat de invoer zowel naar hoeveelheid als naar waarde meer is toegenomen dan de uitvoer.

Bovendien weze aangestipt dat ingevolge de verslechtering van de verhouding tussen de uitvoer en de invoer op 12 September een ministerieel besluit werd uitgevaardigd waarbij de aangifte der voorraden alsmede die van sommige verhandelingen in zake diamant verplichtend werd gemaakt (1).

§ 9. — DIVERSE INDUSTRIEËN

1. — *Leder.*

In globo was het activiteitspeil der leerlooierijen nagenoeg hetzelfde als in 1950; de evolutie in de verschillende sectoren was echter uiteenlopend.

De productie van zwaar leder, d.i. zool- en technisch leder, bedroeg 62,1 % ten opzichte van 1938, tegen 59 % in 1950. Het lage bedrijvigheidspeil der naoorlogse periode wordt verklaard door de gedeeltelijke vervanging van leder door ander materialen, rubber en crêpe bv., alsmede door de

Productie van afgewerkt leder

JAARTAL	Zwaar leder (tonnen)			Licht leder (duizenden vierkante voeten)
	Zoolleder	Technisch leder	Totaal	
1938	. .	. .	13.200	61.512
1949	6.763	1.475	8.238	34.674
1950	6.559	1.228	7.787	42.122
1951	6.701	1.491	8.192	37.008

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) Ministerieel besluit van 12 September 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 14 September 1951), gewijzigd en aangevuld door het ministerieel besluit van 18 October 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 20 October 1951).

uitvoerdaling en de invoerverhoging. Voor licht leder bedroeg de productie 60,2 %, tegen 68,5 % gedurende het voorgaande jaar. De cijfers omtrent het lichte leder omvatten de fabricatie van zwaar overleder alsmede die van voering- en marokijnleder. Beide hier vermelde groepen hebben sedert de oorlog een geheel verschillende gang van zaken gekend; inderdaad, voor het zwaar overleder werd nagenoeg het vooroorlogs activiteitspeil behouden, terwijl de productie van geiten- en schapenleder (voering- en hoedenleder) slechts 40 % van de vooroorlogse bedraagt.

In de schoenfabrieken en in de pantoffelfabrieken is de bedrijvigheid een weinig geringer geweest dan in 1950. Dit neemt niet weg dat de schoenfabrieken tijdens de eerste maanden van het jaar hoge productiecijfers hebben geboekt; doch, nadien werden zij, evenals de meeste producenten van duurzame verbruiksgoederen, door de verkoopslapte getroffen.

2. — *Tabak.*

De totale verwerkte hoeveelheid tabak is een weinig kleiner dan in 1950. Deze daling vloeit voort uit een vermindering in de sector der sigarettenfabricatie; in de andere sectoren deed zich zelfs een lichte stijging voor. De invoer van Nederlandse sigaren en sigarillo's nam toe. De productie van inlandse tabak steeg van 4.600 t (1) in 1950 tot 4.900 t (2).

Tabaksindustrie

Verwerkte hoeveelheden

(kilogrammen)

OMSCHRIJVING	1937/1939	1949	1950	1951
Sigaren	1.593.132	614.576	565.186	665.564
Sigarillo's	1.826.928	877.054	871.709	1.000.855
Sigaretten	6.860.364	11.117.452	11.895.962	11.306.652
Rooktabak	14.914.008	10.287.865	11.825.516	12.110.992
Andere tabaksoorten ...	388.128	187.697	181.445	198.171
Totaal	**25.582.560**	**23.084.644**	**25.339.818**	**25.282.234**

Bron : Belgisch-Luxemburgs Verbond der Tabaksverwerkende Industrieën.

3. — *Hout.*

De opbrengst der kappingen 1950/'51 wordt geraamd op 1.975.000 m³, nl. 1.225.000 m³ naaldhout (825.000 m³ mijn- en papierhout en 400.000 m³ zaaghout) en 750.000 m³ loofhout (175.000 m³ mijnhout, 550.000 m³ zaaghout en 25.000 m³ voor dwarsliggers). Aan deze hoeveelheden dienen nog te worden toegevoegd : circa 80.000 m³ hout voor speciale doeleinden, bv.

(1) Verbeterd cijfer.
(2) Voorlopig cijfer.

aanwending in land- en tuinbouw, en 500.000 steren hout voor verbranding en destillatie. De invoer van hout was een weinig minder belangrijk dan gedurende het voorgaande jaar; daarentegen was de uitvoer bijna dubbel zo groot.

Omzet in de houtverwerkende nijverheid
(duizenden franken)

RUBRIEK	Aantal bedrijven	1950		1951	
		Binnenlandse markt	Uitvoer	Binnenlandse markt	Uitvoer
Meubels	140	345.612	23.746	406.070	43.359
Zetels	27	53.917	4.269	81.856	4.170
Schrijnwerkerij	34	60.000	78	70.583	245
Houten vaatwerk	29	74.617	16.251	84.548	27.358
Kaders, lijsten, schaverijen	19	33.751	5.796	27.949	6.630
Kurk	13	23.521	2.068	38.544	2.931
Mandenmakerij en rotan	12	10.571	13.744	9.414	17.308
Klompennijverheid	30	23.294	8.263	33.285	5.496
Borstelnijverheid	29	78.517	31.072	84.499	39.691
Kisten- en tonnennijverheid	35	85.980	1.841	127.774	6.896
Parket	5	5.000	254	5.646	162
Houtbrandstof	3	2.575	—	2.597	—

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Uit de beschikbare cijfers omtrent de houtverwerkende nijverheid blijkt dat deze minder heeft geproduceerd dan in 1950.

De meubelnijverheid heeft af te rekenen gehad met de Nederlandse en de Duitse concurrentie die zich op de productie van serie-artikelen hebben ingesteld. Tijdens de laatste jaren is de invoer van meubelen regelmatig toegenomen, en België, dat vroeger voor deze goederen een exportland was, is een importland geworden.

Voor de overige houtwaren valt er eveneens een verhoging van de import vast te stellen.

Ten overstaan van de buitenlandse concurrentie zal de houtverwerkende nijverheid tot standaardisatie en specialisatie haar toevlucht moeten nemen.

AFDELING III. — WATERVOORZIENING

Sedert enkele jaren maken de gespecialiseerde milieu's zich bezorgd over het probleem van de watervoorziening in het land. Inderdaad, het huidig volume van de winningen van ondergronds water sluit zeer nauw aan bij de grens van de beschikbare ondergrondse waterhoeveelheden; de enkele belangrijke nieuwe winningen die nog kunnen aangelegd worden kregen nu reeds hun bestemming toegewezen.

Raming van het waterverbruik in de nijverheid

Herkomst en localisatie

(4e kwartaal 1951)

BESTUURLIJK ARRONDISSEMENT	Hoeveelheid water afkomstig (duizenden kubieke meters)				Totaal
	uit één of meerdere putten	uit een waterloop of een kanaal (a)	van de openbare distributie	andere herkomst	
Antwerpen	1.060	1.912	669	1	3.642
Mechelen	722	6.937	78	5	7.742
Turnhout	299	878	18	405	1.600
Brussel	2.463	37.764	1.165	378	41.770
Leuven	1.168	5.690	178	5	7.041
Nijvel	2.024	16.374	68	2.115	20.581
Brugge	248	1.802	38	—	2.088
Diksmuide	80	126	—	—	206
Ieper	46	23	6	4	79
Kortrijk	942	447	120	37	1.546
Oostende	35	12.038	39	1	12.113
Roeselare	553	1.290	46	12	1.901
Tielt	95	529	—	—	624
Veurne	375	1.069	24	—	1.468
Aalst	603	6.035	99	8	6.745
Dendermonde	281	152	11	4	448
Eeklo	175	380	13	—	568
Gent	2.199	14.057	277	68	16.601
Oudenaarde	384	155	68	102	709
Sint-Niklaas	345	513	12	48	918
Aat	751	1.055	10	24	1.840
Charleroi	1.116	54.845	414	1.877	58.252
Bergen	1.672	8.119	123	1.256	11.170
Zinnik	1.461	1.255	67	491	3.274
Thuin	128	585	13	148	874
Doornik	2.096	810	18	42	2.966
Hoei	188	2.768	15	6	2.977
Luik	1.563	93.829	491	2.337	98.220
Verviers	655	2.060	562	139	3.416
Borgworm	765	2.354	3	552	3.674
Hasselt	2.584	2.138	28	402	5.152
Maaseik	379	18	3	—	400
Tongeren	881	21.053	5	1	21.940
Aarlen	15	5.445	2	9.063	14.525
Bastenaken	5	—	1	1	7
Marche-en-Famenne	3	—	1	—	4
Neufchâteau	30	30	1	4	65
Virton	—	338	—	—	338
Dinant	9	12	307	5	333
Namen	2.058	4.936	114	95	7.203
Philippeville	12	58	6	3	79
Het Rijk :	**30.468**	**309.879**	**5.113**	**19.639**	**365.099**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief het koelwater van de electrische centrales afkomstig uit een waterloop of een kanaal.

Gesteld dat de behoeften blijven stijgen — zowel voor de industriële productie als voor het individueel verbruik — dan moet voorzien worden dat in ieder geval de onderaardse disponibiliteiten binnen afzienbare tijd niet meer zullen volstaan om de waterbehoeften van de grote agglomeraties te verzekeren. De termijn zou natuurlijk nog korter zijn, moest de vraag naar water stijgen ten gevolge van een economische expansie.

De technici zijn eensgezind hieromtrent; zij verschillen slechts van mening wat de schatting betreft van de termijn : 10 à 15 jaar volgens de enen, ongeveer 30 jaar volgens de anderen.

Om in de toekomstige behoeften van deze agglomeraties te voorzien, is de toevlucht tot het oppervlaktewater een onafwendbare noodzakelijkheid. In dit verband kunnen twee methodes bedacht worden : het aanleggen van

Raming van het waterverbruik in de nijverheid
Herkomst en bestemming
(4e kwartaal 1951)

BEDRIJFSTAK	Hoeveelheid water afkomstig (duizenden kubieke meters)				Totaal
	uit één of meerdere putten	uit een waterloop of een kanaal	van de openbare distributie	andere herkomst	
Mijnen	3.448	36.293	206	5.070	45.017
Cokes- en gasfabrieken	160	6.678	95	—	6.933
Electriciteitsbedrijven (a)	57	1.399	99	—	1.555
IJzer- en staalnijverheid	2.099	86.867	323	9.576	98.865
Scheikundige nijverheid	3.203	118.167	526	1.648	123.544
Rubbernijverheid	110	420	59	26	615
Textielbereiding	784	674	36	33	1.527
Textielveredeling	1.687	1.649	470	102	3.908
Glasnijverheid	517	4.082	171	46	4.816
Kleinijverheid	202	97	77	5	381
Groeven en kalknijverheid	765	6.536	44	709	8.054
Ceramische nijverheid	108	64	61	8	241
Olieraffinaderijen en margarinefabrieken	228	4.719	94	—	5.041
Stokerijen	951	1.493	75	2	2.521
Bereiding van andere dranken	2.679	654	926	194	4.453
Voedingsnijverheid	8.665	18.751	1.640	692	29.748
Papiernijverheid	4.435	19.938	152	1.262	25.787
Ledernijverheid	344	998	37	266	1.645
Varia	26	400	22	—	448
Totaal	**30.468**	**309.879**	**5.113**	**19.639**	**365.099**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief het koelwater afkomstig uit een waterloop of een kanaal.

stuwdammen op rivieren met steile oevers of het opvangen van water in niet bezoedelde rivieren met grote afvoer.

In 1951 werden twee administratieve maatregelen getroffen, ten einde de studie van het watervraagstuk te bespoedigen.

Een Comité van de Ourthe-stuwdammen werd opgericht (1); het is belast met het verstrekken van een advies betreffende het vraagstuk van de Ourthe-stuwdammen.

Bovendien wordt met ingang van 1 October 1951 een driemaandelijkse statistiek opgemaakt van het waterverbruik in de nijverheidsondernemingen, die ten minste 5 arbeiders tellen en tot nijverheidstakken behoren welke veel water verbruiken (2).

Het doel van deze statistiek is viervoudig : de omvang van de huidige waterbehoeften schatten; weten waartoe het water wordt gebruikt; de evolutie van het verbruik volgen om er de toenemingscoëfficiënt uit af te leiden; de aardrijkskundige verdeling van de behoeften kennen, hetgeen belangrijk is vermits de behoeften gelocaliseerd zijn.

Het industrieel waterverbruik in België mag, voor het vierde kwartaal 1951, op 365,1 millioen m^3 worden geschat. Deze raming bevat het water gebruikt voor de fabricage, het koelen der apparaten, het wassen der stoffen, het reinigen der apparaten en der lokalen, alsmede voor diverse behoeften in zake hygiëne.

De cijfers dienen als een eerste benadering te worden beschouwd, vermits ze slechts rekening houden met ondernemingen met ten minste 5 arbeiders en behorende tot een nijverheidstak met aanzienlijk waterverbruik; daarenboven staan de cijfers van het vierde kwartaal niet gelijk met één vierde van het jaarlijks verbruik, aangezien sommige der getelde nijverheidstakken belangrijke seizoenschommelingen in hun bedrijvigheid ondergaan.

---

(1) Ministerieel besluit van 25 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 2 September 1951).

(2) Ministerieel besluit van 16 Augustus 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 7 September 1951).

HOOFDSTUK III

VERKEER

Alle verkeersmiddelen hebben in 1951 voordeel gehaald uit de hoogconjunctuur; de geringste aangroei betrof het spoorwegverkeer.

De Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen heeft zich, zoals de vorige jaren, speciaal toegelegd op de rationalisatie van de exploitatie, waarvan trouwens de financiële resultaten in 1951 verbeterd waren. De moeilijke toestand, waarmede de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen te kampen had, was bijna gans overwonnen en financieel was het een gunstig jaar voor de Maatschappij. De voorbereidende studies betreffende de oprichting van een Wegenfonds waren zeer ver gevorderd; bovendien werd aan de beroepsvrachtvoerders gelegenheid geboden hun ondernemingen sterk uit te breiden. De Regering heeft de belangen van de Belgische havens en van de binnenscheepvaart behartigd door de coëfficiënt van de premies aan de Rijnvaart te verhogen en door zich te blijven bezighouden met de verbetering van de waterwegen naar de Rijn. De Belgische koopvaardijvloot verkreeg een soepeler stelsel in zake de belastingvrije afschrijvingen en kon beroep doen op de belangrijke kredieten tegen zeer voordelige voorwaarden. De rationalisatie van het luchtvaartverkeer werd voortgezet; er werden internationale overeenkomsten afgesloten en er werd beslist op bepaalde lijnen een toeristenklasse in te voeren. Bij de SABENA werd de ladingscoëfficiënt verhoogd en 63 millioen frank winst geboekt.

Nieuwe investeringen hadden plaats bij het spoorwegnet, de waterwegen, het wegverkeer, de haveninstallaties en de vliegvelden.

§ 1. — VERVOER PER SPOOR

A. — *Spoorwegen.*

1. — *Infrastructuur.*

In 1951 bleef de lengte van het spoorwegnet onveranderd, namelijk 5.031 km. Hierbij dient te worden opgemerkt dat tijdens de periode, gedurende dewelke maatregelen werden getroffen om te trachten de exploitatie van bepaalde lijnen te rationaliseren en te vereenvoudigen, de niet meer gebruikte sporen voorlopig blijven liggen.

Het geëlectrificeerd gedeelte van het net onderging geen wijziging. Er weze nochtans opgemerkt dat op de lijnen Brussel Zuid-Gent en Brussel

Noord-Leuven met de voorbereidende werken voor de geplande electrificatie werd aangevangen.

De werken voor de Noord-Zuidverbinding werden voortgezet (1).

2. — *Rollend materieel.*

Einde 1951 was het aantal stoomlocomotieven met 118 eenheden verminderd en bedroeg nog slechts 2.579 eenheden, tegen 2.697 het vorige jaar. Ten gevolge van de electrificatie van een gedeelte van het net, zal dit aantal geleidelijk afnemen. Door de aankoop van 25 nieuwe electrische motorwagens, werd hun aantal van 34 tot 59 opgevoerd. Dit heeft, onder meer, het inrichten van een geëlectrificeerde omnibusdienst op de lijn Brussel-Charleroi mogelijk gemaakt. Zoals in 1950, omvatte het tractiematerieel bovendien 26 electrische locomotieven, 5 Diesellocomotieven en 145 motorwagens met gasolie. Het aantal wagens is daarentegen iets afgenomen, namelijk van 85.685, einde December 1950, tot 85.039, einde December 1951. Het aantal goederenpakwagens verminderde van 1.760 tot 1.738 eenheden en het aantal reisgoedpakwagens van 569 tot 559. Ook het aantal rijtuigen was verminderd en bedroeg einde 1951 nog slechts 4.480 eenheden, tegen 4.498 einde 1950.

Totaal vervoer van zware goederen
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

JAARTAL	Duizenden tonnen	Millioenen tonkilometers
1938 (a) ...	74.037	5.496
1949 (b) ...	60.130	5.669
1950 (b) ...	60.659	5.462
1951 (b) ...	72.091	6.628

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

(a) Inclusief het vervoer van de *Nord-Belge*.
(b) Exclusief het militair vervoer.

3. — *Vervoer.*

a) *Goederen.*

In 1951 nam de hoeveelheid zware goederen, getransporteerd door de N.M.B.S., met 18,8 % toe, terwijl het aantal tonkilometers met 21,3 % steeg. Eveneens in tonkilometers uitgedrukt, werd door de Nationale Maatschappij 20,6 % meer vervoerd dan in 1938, zodat het peil van de periode van hoogconjunctuur na de eerste wereldoorlog weer werd bereikt. Niettegenstaande de hoogconjunctuur van 1951 bleef de op wagens geladen hoeveelheid echter nog 2,6 % beneden de cijfers van 1938. Dit achteruitblijven moet in hoofdzaak worden toegeschreven aan de hevige mededinging, die de spoorweg zowel vanwege het vervoer te water als vanwege het wegvervoer ondergaat. De vermindering van de geladen vracht werd echter meer dan goedgemaakt door de grotere afstanden, waarop de goederen werden vervoerd : de

(1) In 1951 werden hiervoor 488 millioen frank besteed, tegen 469 millioen verleden jaar.

gemiddelde rit van één ton, aan de N.M.B.S. toevertrouwde goederen nam van 74,2 km in 1938 toe tot 91,9 km in 1951. Er weze nochtans opgemerkt dat de gemiddelde rit per vervoerde ton, ten opzichte van 1950, slechts met 1,9 km is toegenomen; deze jongste stijging komt voort uit het feit dat het internationaal vervoer naar verhouding meer is toegenomen dan het binnenlands vervoer, dat meestal een kortere afstand aflegt.

In samenhang met de grote industriële bedrijvigheid en met de wederbewapeningsinspanning, bleef tijdens gans het jaar 1951 het totale vervoer van zware goederen boven het peil van de overeenkomstige maanden van 1950. Het binnenlands vervoer nam met 15,5 % toe; vooral het vervoer van brandstoffen, metaalproducten, bouwmaterialen en groeveproducten groeide aan; enkel voor de groep landbouwproducten wordt, wat het binnenlands vervoer betreft, een lichte achteruitgang vastgesteld, ten gevolge van de middelmatige suikerbieten- en aardappeloogst. Bij de invoer nam het verkeer met 34,2 % toe, in hoofdzaak ten gevolge van het belangrijker ertsvervoer. Het verkeer bij de uitvoer steeg met 14,7 %; hier werd de vermindering van de steenkolenuitvoer meer dan goedgemaakt door de ruimere uitvoer van metaalproducten en bouwmaterialen. De doorvoer verhoogde met 22,6 %, onder meer ten gevolge van de toeneming der steenkolenverzendingen van Duitsland naar Frankrijk en van de grotere metaaluitvoer van het Groothertogdom Luxemburg.

Vervoer van zware goederen volgens de aard van het vervoer
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

JAARTAL	Binnenland	Invoer	Uitvoer	Transito	Totaal
	Absolute cijfers (duizenden tonnen)				
1938 (a)	46.286	21.039		6.712	74.037
1949 (b)	38.258	10.141	6.404	5.327	60.130
1950 (b)	39.191	9.182	7.049	5.237	60.659
1951 (b)	45.265	12.318	8.085	6.423	72.091
	Evolutie van het vervoer (percenten t. o. v. het vorige jaar)				
1949	— 5,5	— 14,2	+ 0,7	+ 3,0	— 5,9
1950	+ 2,4	— 9,5	+ 10,1	— 1,7	+ 0,9
1951	+ 15,5	+ 34,2	+ 14,7	+ 22,6	+ 18,6

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

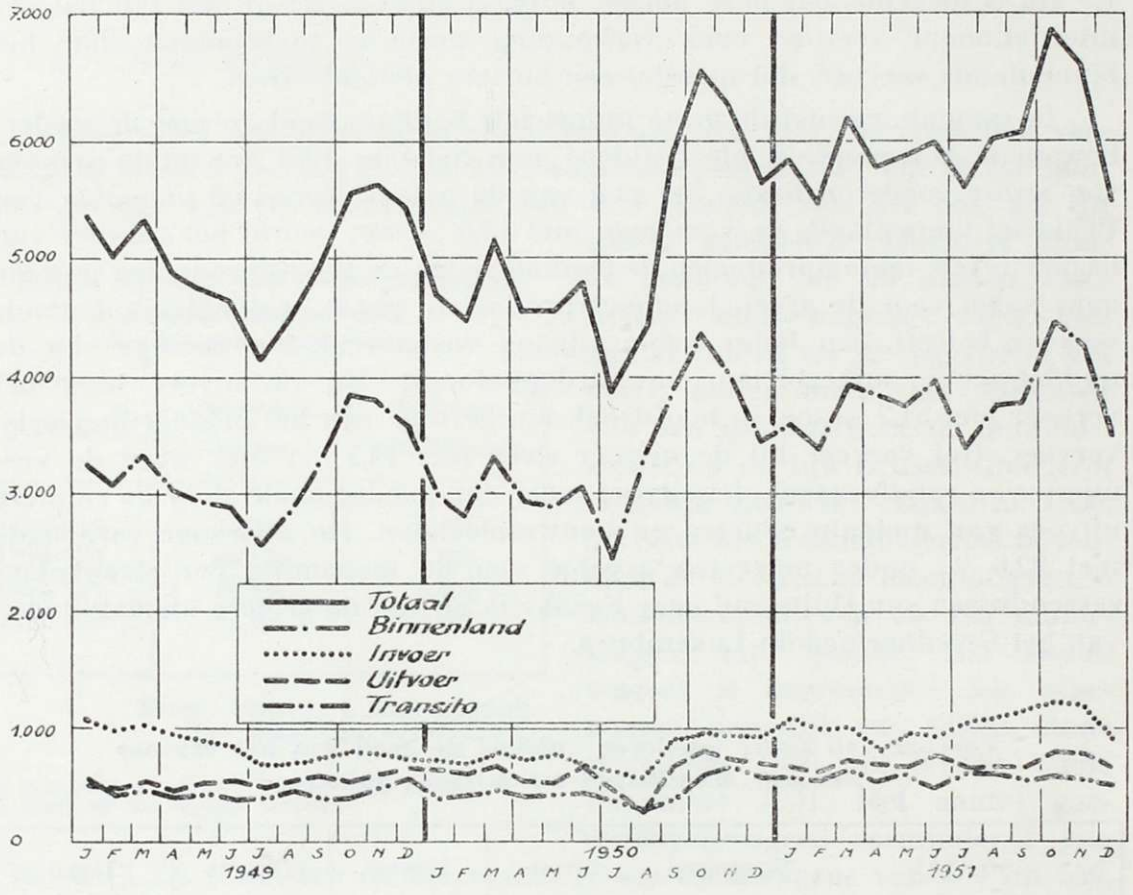
(a) Inclusief het vervoer van de *Nord-Belge*.
(b) Exclusief het militair vervoer.

Van 1 Mei 1951 af werden de tarieven voor goederenverkeer meestal met 7,5 % verhoogd en van 20 October 1951 af werd een gemiddelde

Vervoer van zware goederen

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

(duizenden tonnen)

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

verhoging van 5,5 % toegepast (1). Ingaande op het verlangen der Regering, verschilde laatstgenoemde verhoging naargelang van de aard der goederen, om de weerslag van die tariefverhoging op de levensduurte tot een minimum te herleiden. Bepaalde tarieven, onder meer die welke betrekking hebben op de steenkool voor huisbrand, op de landbouwproducten en op de grondstoffen voor de landbouw werden zelfs niet verhoogd. Deze verschillende tariefaanpassingen waren noodzakelijk om de in 1951 aan het personeel der N.M.B.S. toegekende verhogingen der bezoldigingen te kunnen betalen.

De gemiddelde ontvangsten voor het ganse jaar 1951 bedroegen 0,94 F per tonkilometer. Vergeleken met de gemiddelde ontvangsten in 1938, heeft de gemiddelde kostprijs van het goederenvervoer in 1951 het indexcijfer 327 bereikt. Ten gevolge van de tariefverhogingen in Mei en in October, was de kostprijs van het vrachtvervoer per spoor in December echter gemiddeld tot coëfficiënt 3,6 ten opzichte van 1938 gestegen.

---

(1) De tarificatiemaatregelen voor Belgisch binnenlands en gemengd vervoer werden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 29 April 1951 en in het *Belgisch Staatsblad* van 18 October 1951.

b) *Reizigers.*

In verband met de hoogconjunctuur nam het reizigersverkeer met 3,7 % toe in 1951, waar dit sinds 1948 van jaar tot jaar verminderde. In 1951 is niet enkel het aantal reizigers-kilometers met abonnement verder toegenomen, en wel met 3 %, doch ook het aantal reizigers-kilometers met biljet, dat sinds 1947 een afnemende tendens vertoonde, was in 1951 met 2,9 % gestegen. Vergeleken met 1938 heeft het aantal reizigers in 1951 het indexcijfer 110 bereikt, dat der reizigers-kilometers met biljet het indexcijfer 114, en dat der reizigers-kilometers met abonnement het indexcijfer 112.

Reizigersvervoer
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
(millioenen eenheden)

JAARTAL	Aantal reizigers	Aantal reizigers-kilometers	
		Met biljet	Met abonnement
1938 (a)	204	2.324	4.095
1949 (*b*)	221	2.699	4.419
1950 (*b*)	217	2.578	4.469
1951 (*b*)	225	2.653	4.600

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

(a) Inclusief het vervoer van de *Nord-Belge*.
(b) Exclusief het militair vervoer.

Het aantal in December 1951 ingelegde reizigerstreinen is met 5 % toegenomen ten opzichte van December 1950. De aangroei beliep 0,6 % voor de stoomtreinen, 8,7 % voor de motortreinen en 40 % voor de electrische treinen. Om het de reizigers gemakkelijker te maken, werden verscheidene treinen gesplitst en ontdubbeld.

Aantal in dienst gestelde reizigerstreinen
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
(daggemiddelde)

TYPE	December 1949	December 1950	December 1951
Stoomtreinen	2.335	2.317	2.330
Motortreinen	936	966	1.050
Electrische treinen	226	245	328
Totaal	3.497	3.528	3.708

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

Ondanks de kostprijsverhoging, werden de reizigerstarieven in 1951 niet verhoogd. In genoemd jaar betaalden slechts 22 % der reizigers het normale tarief (enkel biljet en biljet heen en terug) en genoten 78 % verminderd tarief. De gemiddelde ontvangsten per reiziger-kilometer, die 0,1319 F bedroegen in 1938, stegen tot 0,3263 F in 1951. Uit de vergelijking van beide cijfers blijkt dat voor alle reizigers samen het indexcijfer der spoorwegtarieven gemiddeld 248 heeft bereikt.

4. — *Spoorwegpolitiek.*

Het plan tot sanering van de N.M.B.S., in 1949 door de Regering goedgekeurd, werd in 1951 verder geleidelijk uitgewerkt volgens zijn drie hoofdkentrekken : structuurhervormingen, bezuinigingen en vermindering der toelagen.

De structuurhervormingen werden voortgezet. Er moeten 16 spoorwegknooppunten, met ongeveer 2.000 km lijnen met gering vervoer, worden gereorganiseerd. Op 31 December 1951 was de voorstudie betreffende 12 knooppunten met 1.550 km spoor beëindigd. Over het algemeen werd, ten gevolge van deze voorstudie, tot een eerste reeks maatregelen besloten, die onmiddellijk kunnen toegepast worden, aangezien hiertoe geen nieuwe investeringen moeten worden aangewend; een tweede reeks maatregelen, waartoe zal worden overgegaan, kunnen slechts na langere tijd vruchten afwerpen, aangezien ze eventueel belangrijke wijzigingen aan de vaste inrichtingen voorzien, evenals het gebruik van nieuw materieel (koppelbare motortreinen, autobussen voor regie-exploitatie, enz.).

Einde December 1951 waren de voorgestelde hervormingen reeds op 633 km spoor toegepast. Op 388 km spoor waren de stoomtreinen door motortreinen vervangen; over een lengte van 51 km waren de treinen door autobussen vervangen, behalve op de spitsuren, gedurende dewelke het spoorverkeer werd behouden. De reizigerstreinen werden, over een lengte van 176 km, gans afgeschaft en vervangen door autobusdiensten, terwijl het voor de overblijvende 18 kilometer kort daarop zou gebeuren.

Het is in 1951 mogelijk geweest 820.000 km stoomtreinrit af te schaffen en te vervangen door 138.000 km motortreinrit en 1.400.000 km autobusrit. Op de vervangingsautobussen worden trouwens de treintarieven toegepast. De N.M.B.S. heeft dan ook de bestaande autobusverbindingen aan volledig tarief, die reeds de spoorverbindingen ontdubbelden, moeten overnemen om hier het spoorwegtarief te kunnen toepassen : door de verscheidene tariefverminderingen van sociale aard, is het spoorwegtarief immers merkelijk lager dan de vroegere tarieven der overgenomen lijnen. Alle vervangingsautobussen samen hebben 2 millioen km afgelegd.

Om de vereenvoudigde exploitatie op nog andere spoorsecties met gering vervoer te kunnen toepassen, waren, einde December 1951, 50 koppelbare motortreinen, 20 aanhangwagens en 20 motorwagens van het toerisme-type in bestelling gegeven.

Gelijklopend met deze maatregelen om de exploitatie te vereenvoudigen, is de N.M.B.S. in 1951 met de electrificatie van bijna 415 km spoorlijn begonnen. Hiertoe behoren de spoorlijn Brussel Zuid-Oostende met haar

uitlopers Brugge-Blankenberge, Brugge-Knokke en Denderleeuw-Aalst, de spoorlijn Brussel Noord-Luik Guillemins met de bijlijnen Mechelen-Leuven, Voroux-Kinkempois en de spoorlijn Brussel-Namen met de bijlijnen Ottignies-Leuven en Ronet-Gembloers.

Aangezien de technici ontkennend geantwoord hebben op de vraag of het gebruik van éénphasige wisselstroom van 20.000 volt niet voordeliger ware voor de electrische exploitatie van bepaalde spoorlijnen, heeft de N.M.B.S. besloten de electrificatie van het net voort te zetten met het oorspronkelijk stelsel van 3.000 volt gelijkstroom.

In 1951 werd het aantal stations-wegcentra van 43 tot 48 opgevoerd, terwijl de actieradius van sommige er van werd uitgebreid. Aldus zijn de wegcentra in staat geweest de bediening van 8.100.000 inwoners te verzekeren, op de circa 8.500.000 inwoners, die België telt, dus van 95 % der bevolking en van 2.111 gemeenten of 79 % van de 2.669 gemeenten van het Koninkrijk. Deze nieuwe wijze om het goederenvervoer te verzekeren, maakt het mogelijk meer rechtstreekse spoorwagens in te leggen en het aantal overladingen merkelijk te verminderen, terwijl tevens een groot deel van het land het voordeel geniet van de « huis tot huis »-dienst.

Aangezien de grote containers door de verzenders ten zeerste worden op prijs gesteld, heeft de N.M.B.S. in 1951 nog 150 containers besteld en 50 wagens, speciaal geschikt voor containervervoer, zodat beider aantal met de helft werd vermeerderd. Het aantal tractoren en speciale aanhangwagens voor de afhaling en thuisbestelling van deze grote containers, werd van 12 tot 18 eenheden opgevoerd.

In samenwerking met particuliere autocarondernemingen, heeft de N.M.B.S. bovendien in België internationale toeristendiensten met autocars ingericht. Deze diensten maken deel uit van een homogeen net in verscheidene West-Europese landen.

De N.M.B.S. heeft haar bezuinigingspolitiek voortgezet. Bepaalde hogervermelde structuurhervormingen, zoals de vereenvoudiging van de exploitatie van spoorlijnen met gering vervoer en de organisatie der wegcentra, maakten het reeds mogelijk de kosten te verminderen. Bovendien bleef de N.M.B.S. bij haar beslissing de personeelsterkte in te krimpen; hiertoe werden verscheidene maatregelen getroffen om de administratieve structuur van de maatschappij te vereenvoudigen en bleef de werving stopgezet. De totale personeelsterkte nam van 89.570 eenheden in 1950 tot 87.304 eenheden in 1951 af, wat in één jaar een personeelsinkrimping van 2.266 eenheden betekent. Om haar uitgaven te verminderen, heeft de N.M.B.S. zich op voordeliger exploitatieprocedé's toegelegd. Het steenkolenverbruik nam van 93,9 kg per 1.000 tonkilometer in 1946 tot 70,1 kg in 1951 af. Tijdens de twee jongste jaren, werd het aantal auto's met bijna 50 % verminderd. Er werden middelen beproefd om de kosten der reizigerscontrôle te verminderen, enz.

Het plan tot financiële sanering (1) der maatschappij voorzag ook een steeds toenemende opslorping der Staatstoelagen. Terwijl in 1950 de eigenlijke subsidies 1.450 millioen frank bedroegen (1.300 millioen frank, waarbij

(1) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 95-96.

150 millioen frank voor het verlofgeld moet gevoegd worden), voorzag het plan in 1951 slechts 1.100 millioen frank (950 millioen frank met een aanvullend bedrag van 150 millioen frank voor het verlofgeld). Ten gevolge van de aanpassing van de weddeschalen van het Rijkspersoneel werden echter, bij het einde van het jaar, de wedden en de pensioenen, met terugwerkende kracht tot 1 Januari 1951, verhoogd. De nieuwe inkomsten, die deze verhoging moeten financieren, werden pas van 20 October af van kracht. De Staat moest dan ook dit tekort ten dele bijpassen door een buitengewone toelage, ten bedrage van 350 millioen frank. De maatschappij kon trouwens aan de verhoging van wedden en pensioenen niet ontkomen, aangezien door het statuut van het personeel aan de personeelsleden van de N.M.B.S. dezelfde voordelen worden verzekerd, die de Staat aan zijn personeel toekent. De eigenlijke economische toelage heeft dus in 1951, alles samen, hetzelfde bedrag bereikt als het vorige jaar, namelijk 1.450 millioen frank.

De Staat komt voor de helft tussen in het verlies, dat de N.M.B.S. ondergaat door het stelsel van de arbeiders- en werkabonnementen en van het verminderd tarief, dat aan bepaalde categorieën reizigers moet worden toegekend. Uit dien hoofde werden in 1951 dan ook 556 millioen frank aan de maatschappij toegekend. Bij deze financiële tegemoetkomingen moet nog de fortairaire vergoeding van 12 millioen frank (1) worden toegevoegd, die aan de N.M.B.S. wordt uitgekeerd als compensatie voor de speciale vervoertarieven, die, op aanvraag van de Staat, aan de Luxemburgse metaalnijverheid worden toegestaan. In 1950 bedroeg de Staatstussenkomst ten voordele van de N.M.B.S. dus in totaal 2.018 millioen frank, tegen 2.011 millioen in 1950 en 2.688 millioen in 1949.

Rekening gehouden met de financiële lasten, liet het jaar 1951 een nadelig saldo van 139 millioen frank, tegen 146 millioen in 1950 en 285 millioen in 1949. Deze lichte vermindering van het tekort is het gevolg van het feit dat de exploitatierekening met 207 millioen frank winst sloot, in plaats van met 121 millioen frank winst in 1950 en met een tekort van 99 millioen frank in 1949. De exploitatiecoëfficiënt, dit is de verhouding van de uitgaven tot de ontvangsten, was iets beter en bedroeg 98,23 in 1951, tegen 98,82 in 1950.

B. — *Buurtspoorwegen.*

1. — *Infrastructuur.*

Tijdens het jaar 1951 werden bepaalde spoorlijnen door autobuslijnen vervangen. Ten gevolge van deze substitutie, werd de lengte van de spoorlijnen, die rechtstreeks door de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen worden geëxploiteerd, van 4.035 km op 3.898 km teruggebracht, terwijl de lengte der verpachte spoorlijnen van 215 km tot 204 km verminderde. De openbare autobusdiensten bedienden daarentegen een net van 4.716 km, tegen 4.495 km op 31 December 1950. Hiervan werden 2.567 km onder regievorm geëxploiteerd en 2.149 km verpacht.

(1) Bestond reeds vóór de oorlog.

2. — *Rollend materieel.*

Het aantal voertuigen, dat op het electrisch net was ingezet, werd ingekrompen : er werden nog slechts 948 motorwagens gebruikt, tegen 1.003 in 1950. Tevens werden verbeteringen aangebracht aan het rollend materieel : in 1951 werden 12 motorwagens met electrische aandrijving en 10 aanhangwagens op bogie's ingeschakeld. Op het niet geëlectrificeerde net werden enkele rijtuigen buiten dienst gesteld. Het aantal autobussen is echter van 234 tot 312 eenheden toegenomen door het inleggen van 78 nieuwe rijtuigen.

3. — *Vervoer.*

De hoeveelheid goederen, die door de Buurtspoorwegen werd vervoerd, nam in 1951 met 4 % af. Deze vermindering moet in hoofdzaak worden toegeschreven aan het feit dat de bietenoogst minder gunstig was dan in 1950. Deze inkrimping is bovendien, doch in mindere mate, het gevolg van coördinatiemaatregelen in zake goederenvervoer. De Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen heeft in de provinciën Antwerpen en West-Vlaanderen en op de lijnen van de groep Brussel, het vervoer van goederen, die geen volledige lading uitmaken, overgelaten aan de wegcentra van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

De gemiddelde rit per vervoerde ton is opnieuw ingekrompen, en wel van 10,587 km tot 10,243 km. Dit is grotendeels het gevolg van de hoger vermelde coördinatie-overeenkomst. Deze overeenkomst voorziet dat meer goederen beurtelings op normaalspoor en op smalspoor ter plaatse worden gebracht, wanneer vroeger een groot deel hiervan uitsluitend door de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen werd vervoerd.

Totaal vervoer

Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen

JAARTAL	Aantal reizigers (millioenen)	Goederenvervoer	
		Duizenden tonnen	Millioenen tonkilometers
1938	194	4.174	70
1949	288	3.775	44
1950	267	4.993	42
1951	282	3.835	39

Bron : Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.

Sedert 1945 vertoonde het aantal vervoerde reizigers een neiging om opnieuw tot het vooroorlogse peil te verminderen, doch in 1951 nam het met 5,6 % toe. In hoofdzaak moet dit worden toegeschreven aan het feit dat in 1951 de reizigers, die door de speciale en er mee gelijkgestelde diensten werden vervoerd, in de verkeersstatistieken opgenomen werden. Het gaat hier vooral om het mijnwerkersvervoer per autobus in Limburg. Aangezien

deze diensten in 1951 met een statuut begiftigd werden, werd hun activiteit in de statistieken van de Nationale Maatschappij opgenomen. Bij ontleding der statistieken blijkt dat het aantal door stoomtreinen, electrische treinen en motortreinen vervoerde reizigers is afgenomen, terwijl het aantal autobusreizigers is aangegroeid.

De tarieven voor het reizigers- en het goederenvervoer werden in 1951 tweemaal verhoogd, vooral omdat de bezoldigingen van het personeel werden aangepast. Einde 1951 waren de tarieven, zo voor reizigers als voor goederen, dan ook gemiddeld tot coëfficiënt 3,5 gestegen.

De Nationale Maatschappij heeft haar rationalisatiepolitiek voortgezet, waarbij onder meer het rollend materieel werd gemoderniseerd, bepaalde vakken werden geëlectrificeerd en sommige spoorlijnen door autobussen werden vervangen. Ten gevolge hiervan kon de Maatschappij het jaar 1951 met een batig saldo van 37,5 millioen frank sluiten. De exploitatiecoëfficiënt van uitgaven over inkomsten bedroeg 97.

4. — *Buurtspoorwegpolitiek.*

In 1951 heeft de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen haar materieel verder geleidelijk aan de economische noodwendigheden en aan de mogelijkheden van een rendabele exploitatie aangepast. De spoorlijnen met gering vervoer werden steeds meer vervangen door autobusdiensten; deze zijn immers meer geschikt voor lijnen met eerder gering rendement en laten bovendien een betere bediening toe. Door hun lagere kostprijs per reis en hun grotere soepelheid, kan voor een drukker verkeer worden gezorgd. Trouwens, ingevolge het vervangen van een spoorlijn door een autobusdienst, kunnen in vele gevallen de wegen worden bevrijd van de sporen, die het autoverkeer bemoeilijken. Uit de exploitatieresultaten, die onder meer te Brugge werden bereikt, blijkt dat de modernisering, die wordt doorgevoerd, door de gebruikers gunstig wordt onthaald.

Aangezien daarenboven op het electrisch spoorwegnet het rollend materieel voortdurend wordt verbeterd, kan ook hier binnenkort een herstel van de toestand worden verwacht.

§ 2. — BINNENSCHEEPVAART

1. — *Infrastructuur.*

Evenals verleden jaar, bedroeg in 1951 de totale lengte der bevaarbare waterwegen 1.559 km, waarbij nog 200 km waterwegen van tweede rang dienen te worden gevoegd.

In het raam van het plan tot uitdieping en methodische verbreding van de bijzonderste waterwegen, om schepen van 1.350 ton te kunnen doorlaten, werden de moderniseringswerken aan het kanaal van Brussel naar Charleroi in de streek van Godarville-Seneffe actief doorgezet; binnenkort zal in deze streek een open vaargeul de bestaande tunnel vervangen. Tevens werd fel gewerkt aan de nieuwe uitmonding van dit kanaal in de Samber.

In het kader van de Schelde-Charleroiverbinding, werd een aanvang gemaakt met het graven van het vak Hautrage-Blaton van het kanaal Nimy-Blaton-Péronnes, dat eveneens een doorlaatvermogen van 1.350 ton zal hebben.

Voor de ringvaart rondom Gent, die eveneens schepen van 1.350 t zal kunnen doorlaten, werd met de graafwerken begonnen en werden reeds bruggen gebouwd.

2. — *Vloot.*

Hoewel in 1951 de globale tonnenmaat der binnenvloot met 0,2 % toenam, is het aantal schepen met 37 eenheden verminderd. Bijgevolg is de gemiddelde inhoud der schepen groter geworden; in 1938 bedroeg die slechts 353 t en 382 t einde 1951, of 8,2 % meer dan vóór de oorlog. Het aantal binnenschepen verminderde hoofdzakelijk door het buiten dienst stellen van oude eenheden, die afgetakeld werden of als schroot verkocht werden. Het aantal schepen met eigen motor nam weer toe, hoewel in mindere mate dan het vorige jaar; toen bedroeg de aangroei 242, tegen slechts 165 in 1951.

Vrachtschepenvloot voor de binnenvaart
(stand per 31 December)

JAARTAL	Met motor		Zonder motor		Totaal	
	Aantal	Tonnenmaat	Aantal	Tonnenmaat	Aantal	Tonnenmaat
1938	2.138	563.892	4.774	1.872.908	6.912	2.436.800
1949	3.132	962.970	3.015	1.365.747	6.147	2.328.717
1950	3.374	1.060.760	2.857	1.303.810	6.231	2.364.570
1951	3.539	1.139.538	2.655	1.228.900	6.194	2.368.438

Bron : Ministerie van Openbare Werken.

Binnenscheepvaart
Globaal vervoer

JAARTAL	Vervoerde tonnen (duizenden)	Ton-kilometers (millioenen)
1938 (a) ...	33.718	2.939
1949	30.540	2.629
1950	36.279	2.998
1951	41.649	3.474

Bronnen : Ministerie van Openbare Werken.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Raming.

3. — *Vervoer* (1).

De hoeveelheid goederen, die in 1951 per binnenschip werd vervoerd, overtrof het cijfer van het vorige jaar met 14,8 %. Het aantal tonkilometers nam met 15,9 % toe. Deze aangroei van de activiteit der binnenscheepvaart was het gevolg van de hoogconjunctuur en kwam in alle sectoren voor. De invoer nam met 17,8 % en de uitvoer met 24,4 % toe. Het binnenlands vervoer steeg met 19,3 % en het transitovervoer met 6,2 %. Bovendien werden 650 schepen gebruikt als stapelplaats voor graan, ten einde de politiek van voorraadvorming, die door de Regering werd gevoerd, te vergemakkelijken.

Binnenscheepvaart

Indeling volgens de aard van het vervoer

JAARTAL	Binnenland	Invoer	Uitvoer	Transito	Totaal
	Absolute cijfers (duizenden tonnen)				
1938 (a)	12.352	7.697	7.954	5.710	33.718
1949	15.620	7.594	6.245	1.081	30.540
1950	17.244	10.862	7.305	868	36.279
1951	18.841	12.799	9.090	919	41.649
	Toe- of afneming van het vervoer (percentage t. o. v. het vorige jaar)				
1949	+ 11,4	+ 31,3	+ 8,6	+ 46,5	+ 17,0
1950	+ 10,5	+ 43,0	+ 17,0	— 19,4	+ 18,8
1951	+ 9,3	+ 17,8	+ 24,4	+ 6,2	+ 14,8

(a) Raming.

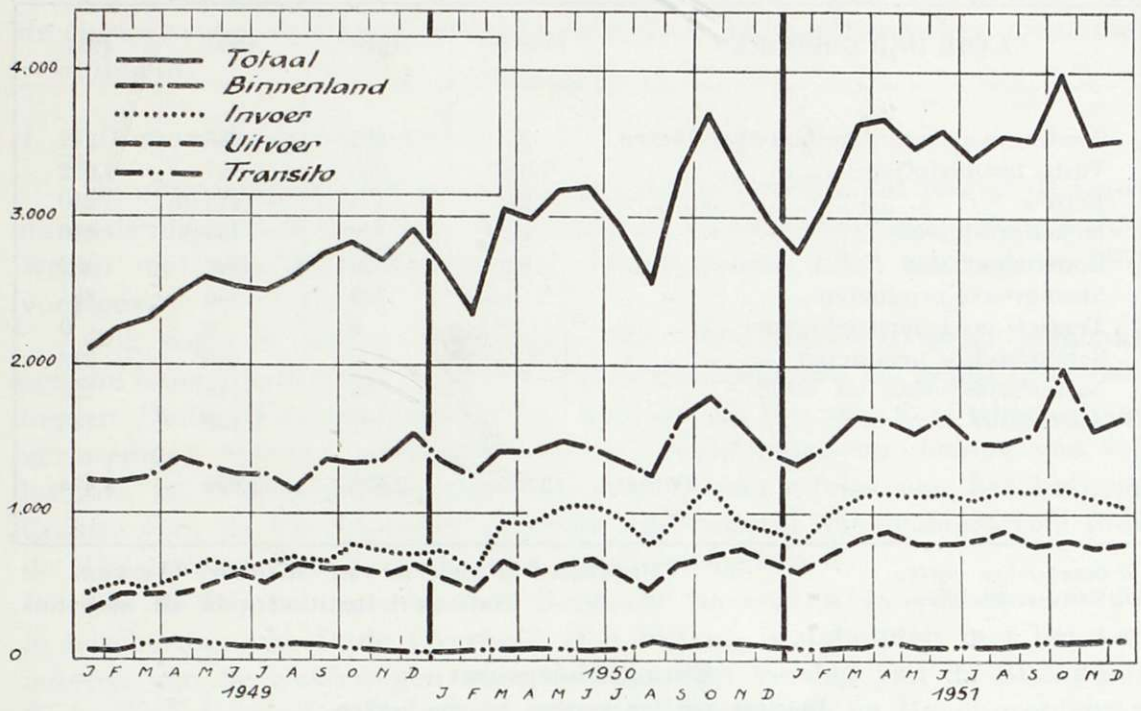
Bronnen : Ministerie van Openbare Werken.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) De binnenscheepvaartstatistieken omvatten onder de rubriek « binnenlands vervoer » alle goederen, waarvan het vervoer op de binnenwateren gans binnen de landgrenzen geschiedt, ook als het om ingevoerde of uit te voeren goederen gaat. Onder de rubrieken « invoer » of « uitvoer » worden dan ook alle goederen begrepen, die niet binnen de landgrenzen blijven, met uitzondering van de doorvoer zonder overlading. De waren, die langs een bepaalde waterweg België verlaten en langs een andere het land weer binnenkomen, worden eveneens onder de rubrieken « invoer » en «uitvoer » gerangschikt. Het transitoverkeer omvat echter enkel de doorvoer per binnenschip zonder overlading. De goederen, die per binnenschip in België binnenkomen en het land door een ander vervoermiddel weer verlaten (bv. per zeeschip of per spoor) worden in de binnenscheepvaartstatistieken als ingevoerde waren beschouwd. De goederen die per binnenschip het land verlaten en met behulp van een ander vervoermiddel waren binnengekomen, worden als uitgevoerde goederen beschouwd.

Binnenscheepvaart

Vervoerde goederen

(duizenden tonnen)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Tijdens het jaar 1951 overtrof de totale binnenscheepvaart het peil van 1938 met 23,5 %. De aangroei bedroeg 52,5 % voor het binnenlands vervoer, 66,3 % voor de invoer en 14,3 % voor de uitvoer. Hoewel ten opzichte van 1950 ook de doorvoer zonder overlading was toegenomen, bleven de cijfers nog ver beneden die van vóór de oorlog. Dit verloop van de binnenscheepvaart steekt af tegen het spoorwegvervoer dat het peil van 1938 nog niet had kunnen bereiken. Dank zij de verbeteringen, die sinds enkele jaren aan de waterwegen en aan de binnenvloot werden aangebracht, heeft bijgevolg de hoeveelheid goederen, vervoerd door de binnenscheepvaart, thans 58 % bereikt van de hoeveelheid, die per spoor werd vervoerd, tegen 46 % in 1938.

Uit de ontleding van de verscheepte goederen volgens de aard der vracht, blijkt dat de bedrijvigheid der binnenscheepvaart in 1951 vooral toenam in de sectoren metaalfabrikaten (43 %), industriële oliën en vetten (39 %), scheikundige producten (39 %), groeveproducten (19 %), bouwmaterialen (12 %), ertsen (11 %) en vaste brandstoffen (11 %).

De bedrijvigheid was trouwens in alle bekkens merkelijk aangegroeid, zodat in elk bekken de vooroorlogse cijfers waren overtroffen.

Bij ministerieel besluit van 14 Maart 1951 (1) werd een verhoging, met bijna 10 %, van de vrachtgelden voor het binnenlands vervoer toegestaan.

(1) Ministerieel besluit van 14 Maart 1951 betreffende de vrachtprijzen toe te passen op elk door bemiddeling van de Dienst voor Regeling der Binnenscheepvaart afgesloten bevrachtingscontract per reis (*Belgisch Staatsblad* van 24 Maart 1951).

Binnenscheepvaart

Indeling van het vervoer volgens de aard der goederen

(millioenen tonkilometers)

AARD DER GOEDEREN	1938 (a)	1949	1950	1951
Voedingswaren en landbouwproducten	251	202	243	242
Vaste brandstoffen	1.083	965	947	1.052
Ertsen	221	175	215 (b)	240
Metaalproducten	125	102	133 (b)	190
Bouwmaterialen	801	356	402	452
Steengroeve-producten	162	389	550	655
Textiel- en lederproducten	266	8	9	9
Scheikundige producten		179	246	342
Nijverheidsvetten en -oliën		86	114	159
Allerhande		167	138	133
Totaal	**2.939**	**2.629**	**2.998**	**3.474**

(a) Benaderende cijfers.
(b) Verbeterde cijfers.

Bronnen : Ministerie van Openbare Werken.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Binnenscheepvaart

Indeling van het vervoer volgens bekken

(millioenen tonkilometers)

BEKKEN	1938(a)	1949	1950	1951
Zeeschelde	745	529	640	759
Kempische kanalen	851	803	920	1.070
Brabantse kanalen	281	283	324	390
Maas en Samber	378	433	400	436
Boven-Schelde	544	438	546	620
Centrum en Borinage	104	116	133	152
IJzer en kust	26	27	35	47
Totaal	**2.939**	**2.629**	**2.998**	**3.474**

(a) Benaderende cijfers.

Bronnen : Ministerie van Openbare Werken.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Reeds gedurende verscheidene jaren was het algemeen peil der vrachtgelden nagenoeg ongewijzigd gebleven, zodat een wederaanpassing onontwijkbaar was geworden. Bij het begin van de herfst liet het ministerieel besluit van 28 September 1951 (1) een nieuwe verhoging met gemiddeld 6 % toe. Deze jongste verhoging komt overeen met de gewone bijslag, die elke winter mag geheven worden, aangezien dan de gemiddelde omloops-

(1) Ministerieel besluit van 28 September 1951 betreffende de vrachtprijzen toe te passen op elk door bemiddeling van de Dienst voor Regeling der Binnenscheepvaart afgesloten bevrachtingscontract per reis (*Belgisch Staatsblad* van 8 en 9 October 1951).

duur der schepen langer is. Het peil der vrachtgelden voor het binnenlands verkeer bereikte, bij het einde van het jaar, ongeveer de coëfficiënt 3,5 ten opzichte van vóór de oorlog.

De vrachtgelden voor het internationaal vervoer zijn, ten gevolge van de sterke vraag, veel meer gestegen en zelfs in bepaalde gevallen meer dan verdubbeld.

4. — *Binnenscheepvaartpolitiek.*

De uitvoering van het programma op lange termijn, dat beoogt de voornaamste industriële centra en de havens met elkaar te verbinden door waterwegen met een doorlaatvermogen van tenminste 1.350 t, werd in 1951 voortgezet.

Ook werd de reglementering in zake vrachtgelden soepeler gemaakt, om aan bepaalde tijdelijke en toevallige omstandigheden het hoofd te kunnen bieden. Dank zij een spoedprocedure kunnen, na een zeer kort tijdsverloop, verhogingen of verminderingen van de vrachtgelden ten belope van ten hoogste 10 % worden toegepast, op eenstemmig advies van het bevoegd Comité voor de Vrachtgelden en onder voorbehoud dat de maatregel door de Minister van Openbare Werken wordt goedgekeurd.

Om de Rijnbelangen van de Belgische havens en van de binnenvloot te beschermen, heeft de Overheid zich blijven bezighouden met het verbeteren van de waterwegen naar de Rijn. Het verslag van de Bijzondere Nederlands-Belgische Commissie voor de Waterwegen en Havenproblemen, die er mede belast werd een oplossing te zoeken welke de belangen van beide landen op dit gebied bevredigt, werd in Mei 1951 gepubliceerd. In zake de problemen betreffende Terneuzen en de stop van Ternaaien werd een principieel akkoord bereikt. Dit was echter niet het geval wat de Antwerpen-Rijnverbinding betreft. Een nieuwe Nederlands-Belgische Commissie werd opgericht om over de waterwegen te onderhandelen en heeft haar werkzaamheden bij het einde van het jaar ingezet. Steeds meer worden deze verscheidene problemen, die voor België van essentieel belang zijn, als een voorwaarde tot het verwezenlijken van de Benelux beschouwd.

Daarenboven werd, begin October, de coëfficiënt der premies aan de Rijnvaart van 2 op 3 gebracht ten opzichte van 1939. Deze premies moeten de grotere moeilijkheden en de langere vaartduur tussen Antwerpen en de Rijn, sinds het bouwen in 1865 van een spoorweg tussen Rozendaal en Vlissingen, compenseren. Aangezien het aandeel van de Belgische havens in de Rijnvaart afgenomen was, werd na overleg met de Nederlandse autoriteiten besloten het bedrag der premies aan de Rijnvaart te verhogen en toe te passen op alle goederen waarvoor in 1939 deze premies waren voorzien. Door deze maatregel werd beoogd het Belgisch aandeel in de Rijnvaart tot een meer normaal peil op te voeren.

§ 3. — WEGVERVOER

1. — *Infrastructuur.*

Op 31 December 1951 bedroeg de lengte der Rijkswegen, met inbegrip der autosnelwegen, 9.336 km, aangezien de Staat in 1951 ongeveer 130 km

wegen overgenomen of aangelegd had. Daar enkele verkeerswegen ontdubbeld werden, was het totaal aantal kilometers wegbekleding tot 9.522 gestegen.

Einde 1951 konden de Rijkswegen volgens aard der bekleding en kwaliteit der fundering als volgt worden ingedeeld : 1.913 km keibestrating zonder fundering (20,1 %), 602 km keibestrating met fundering (6,3 %), 835 km mozaïek (8,8 %), 1.390 km cementbeton (14,6 %), 413 km asfaltbeton (4,3 %), 1.984 km beton met andere koolwaterstofverbindingen (20,8 %), 2.323 km macadam (24,4 %) en 62 km met andere bekledingen (0,7 %). Vergeleken met 1948 is het aantal kilometers betonwegen met 30 % toegenomen, terwijl voor de wegen zonder fundering het aantal kilometers met 19 % is verminderd. Uit deze verschillende evolutie blijkt dat sinds genoemd jaar de toestand van de Belgische wegen merkelijk verbeterd is.

De werken aan de onderbouw van de autosnelweg Brussel-Oostende werden langs beide zijden voortgezet, namelijk in de buurt van Brugge (Jabbeke) naar Oostende toe en in de buurt van Gent (Sint-Denijs-Westrem) naar Aalst en Brussel toe. Daarenboven werd in de buurt van Luik begonnen met de werken aan de autosnelweg Brussel-Luik.

2. — *Aantal vervoermiddelen.*

In 1951 bedroeg het aantal motorvoertuigen 643.545 eenheden, tegen 569.839 in 1950; dit maakt een toeneming van 74.156 eenheden of 13 %. In 1950 waren er 77.710 eenheden bijgekomen en 70.362 in 1949.

Sommige categorieën motorvoertuigen
(aantal op 31 December)

CATEGORIE VOERTUIGEN	1938	1949	1950	1951
Aan belasting onderworpen voertuigen :				
Personenauto's	146.450	221.437	267.577	297.797
Autobussen en autocars	1.044	2.176	2.325	2.495
Taxi's	7.680	5.524	6.022	6.247
Motorrijwielen	67.016	122.472	139.932	171.832
Vrachtwagens (meer dan 2,5 t)	15.531	42.633	49.099	151.480
Lichte vrachtwagens (2,5 t en minder)	62.069	88.178	93.142	
Van belasting vrijgestelde voertuigen	5.985	9.252	11.292	13.694

Bron : Ministerie van Financiën.

Het aantal motorrijwielen en andere soortgelijke vervoermiddelen is het meest gestegen, vooral ten gevolge van het succes der bromfietsen. Terwijl hun aantal in 1949 slechts met 14.000 en in 1950 met 17.000 eenheden was toegenomen, is dit cijfer in 1951 met bijna 32.000 eenheden aangegroeid.

De motorrijwielen niet meegerekend, nam het aantal motorvoertuigen in 1951 van 429.557 tot 477.713 eenheden toe, dit is met 9,8 %, tegen 16,3 % in 1950.

Het aantal particuliere personenwagens verhoogde slechts met 30.000 eenheden, tegen 46.000 in 1950. Vooral de kleine wagens werden opnieuw gezocht om dezelfde redenen als vroeger, namelijk lagere aankoopprijs en goedkoper gebruik.

Hoewel het aantal huurauto's in 1951 met 225 eenheden aangroeide, werd het vooroorlogse peil nog niet bereikt. Er weze echter opgemerkt dat toen reeds uit de statistieken een dalende tendens van het aantal huurauto's naar voren kwam.

Het aantal vrachtwagens nam in 1951 met 9.239 eenheden toe, tegen 11.430 eenheden in 1950. Doch het aantal aanhangwagens voor goederenvervoer dat in 1950 slechts 10.263 eenheden bedroeg, klom tot 14.232 eenheden in 1951. Uit deze sterke aangroei, namelijk 39 %, blijkt dat voor het wegvervoer steeds meer gebruik wordt gemaakt van wegtreinen.

Vergeleken met vóór de oorlog, is het aantal getelde voertuigen meer dan verdubbeld en werd reeds de coëfficiënt 2,1 bereikt. Ten gevolge van de sterke aangroei van het aantal motorrijwielen in 1951, werd voor deze groep de coëfficiënt 2,5 bereikt. Hierop volgen de autobussen en de autocars met coëfficiënt 2,4, de personenwagens met coëfficiënt 2 en, tenslotte, de vrachtwagens met een coëfficiënt die een weinig beneden de voorgaande ligt, behalve voor die met een draagvermogen van meer dan 2,5 t waarvan de coëfficiënt 3,3 overschrijdt.

3. — *Verkeer.*

Volgens verscheidene steekproeven die het Bestuur der Wegen heeft doen verrichten, was het wegverkeer (1) in 1951 gemiddeld 25 % drukker dan in 1949.

Deze stijging vindt ongetwijfeld haar oorsprong in de gunstiger economische activiteit en in de aangroei van het aantal motorwagens, doch moet ten dele ook worden toegeschreven aan het vervangen van spoorlijnen met gering vervoer door autobusdiensten en aan de uitbreiding van het stelsel van stations-wegcentra voor het vervoer van de aan de N.M.B.S. toevertrouwde goederen. In 1951 werd 13 % meer autobenzine verbruikt (2) dan in 1950, waaruit eveneens kan afgeleid worden hoezeer het verkeer is toegenomen.

Gedurende het zomerseizoen van 1951 werden door de N.M.B.S. verscheidene autocardiensten voor groot toerisme ingelegd, om tegemoet te komen aan de behoeften van het groot internationaal toerisme. De ingelegde diensten sluiten bij elkaar aan en bedienen onder de benaming « Europabus » een volledig net dat gans West-Europa bestrijkt. De eerste tweewekelijkse regelmatige dienst die werd ingelegd, verbond Brussel met Keulen en Frankfort.

Het aantal machtigingen voor vervoer op korte afstanden dat aan beroepsvrachtvoerders werd uitgereikt, steeg van 7.966 einde 1950 tot 9.575 einde 1951. Deze machtigingen waren in 1951 echter geldig binnen een

---

(1) Deze steekproeven houden geen rekening met het fietsenverkeer.

(2) In 1951 bedroeg het verbruik van autobenzine 796.000 metrische ton, tegen 704.000 metrische ton in 1950.

straal van 25 kilometer, tegen 10 km het vorige jaar. Het aantal vrachtwagens met een vergunning voor vervoer op lange afstanden is echter van 9.735 einde 1950 tot 8.286 einde 1951 teruggelopen. Deze vermindering spruit voort uit het feit dat de machtigingen die vroeger voor het vervoer binnen een straal van 10 tot 25 km werden uitgereikt, thans werden opgenomen in de eerstgenoemde groep. De vergunningen die voor een vervoer van meer dan 25 km werden uitgereikt, en einde 1950 dikwijls slechts geldig waren voor bepaalde vrachten en in bepaalde streken, dekten bij het einde van 1951 alle vervoer in het ganse land. Op 31 December 1951 werden de 8.286 vrachtwagens van de beroepsvervoerders met een machtiging voor lange afstanden ingedeeld in 1.340 wagens met een draagvermogen van minder dan 4 t, 5.223 wagens met een draagvermogen tussen 4 en 6 t, 918 wagens van 7 tot 9 t en 805 wagens met meer dan 9 t draagvermogen.

De studie betreffende de vrachtprijzen van het wegvervoer stuit nog steeds op het ontbreken van statistische gegevens. Vertrekkende van de weinige beschikbare gegevens, schijnen de vervoertarieven in 1951, ten opzichte van vóór de oorlog, ongeveer aan coëfficiënt 3 te zijn gebleven.

4. — *Wegennetpolitiek.*

In 1951 is het Ministerie van Openbare Werken begonnen met het vernieuwen en het rechttrekken van 400 km bestaande wegen en heeft het 51 bruggen gebouwd. Er werd bijna 2 millioen m² nieuwe wegbekleding aangebracht. Bij het einde van het jaar waren 225 km wegen volledig in betere toestand gebracht en waren 31 bruggen gans gebouwd of herbouwd.

Het Bestuur der Wegen heeft een ontwerp tot oprichting van een Wegenfonds voorbereid. Door dit Fonds moet het plan tot moderniseering van het wegennet zonder onderbrekingen kunnen worden uitgevoerd. Dit plan voorziet het aanleggen van autosnelwegen en de verbetering van de voornaamste hoofdwegen. Bij het einde van 1951 voorzag men dat de werkmiddelen van het Wegenfonds zouden kunnen voortkomen van een jaarlijkse Staatstoelage, van de verhoging van de belasting op de motorrijtuigen en van de wegenleningen. Dit fonds zou opgericht worden voor de duur van 15 jaar en, alles samen, bijna 26 milliard frank opslorpen. De uitvoering van de voorziene werken zal de geografische positie van het land tot haar recht laten komen en zijn economische structuur verbeteren in een periode tijdens dewelke het wegvervoer steeds toeneemt.

Het Bestuur der Wegen is ook overgegaan tot het instuderen van een nieuwe wegcode. Het Permanent Raadgevend Comité voor het Wegverkeer, dat zich sinds 1948 met een herziening van de verkeersreglementering had beziggehouden, heeft in 1951 zijn werkzaamheden beëindigd.

Bij koninklijk besluit vn 12 Mei 1951 (1) mogen, van 1 Juli af, alle houders van een machtiging geldig buiten een straal van 25 km, voor

(1) Koninklijk besluit van 12 Mei 1951 houdende wijziging van de reglementering op het bezoldigd vervoer van goederen met automobielen (*Belgisch Staatsblad* van 18 Mei 1951).

rekening van derden, alle goederen langs de weg vervoeren over het ganse land. Vroeger was een groot deel van deze machtigingen slechts geldig voor het vervoer van bepaalde goederen in een beperkt gebied (soms één of meerdere provincies). De geldigheid van deze machtigingen was in werkelijkheid zeer verschillend, zowel wat de duur als wat het gebied betrof.

Bij hetzelfde koninklijk besluit werd het gebied binnen hetwelk de vervoerder die in het bezit is van een vervoerplaat, goederen voor rekening van derden mag vervoeren, van 10 tot 25 km verruimd.

Tenslotte kunnen de vervoerders, wier aanvraag tot het verkrijgen van een machtiging geweigerd werd, volgens hetzelfde besluit op eenvoudig verzoek persoonlijk verschijnen voor een Commissie van beroep en er zich desgevallend laten bijstaan door om het even welke door hen te kiezen persoon.

Door dit besluit werd de toestand der beroepsvervoerders veel verbeterd, daar ze allen op gelijke voet werden gesteld. De concurrentie tussen baan, spoorweg en waterweg wordt aldus vergemakkelijkt en versterkt.

§ 4. — ZEESCHEEPVAART

1. — *Scheepvaartlijnen.*

Gedurende het jaar 1951 werd Antwerpen gebruikt als tussenhaven of hoofdhaven voor 208 regelmatige scheepvaartlijnen, wat 6 meer is dan verleden jaar. Deze nieuwe lijnen werden alle door buitenlandse scheepvaartmaatschappijen ingelegd. Deze maatschappijen genieten trouwens te Antwerpen dezelfde rechten als de Belgische.

2. — *Vloot.*

Bij het einde van 1951 telde de koopvaardijvloot nog slechts 90 eenheden, tegen 94 bij het einde van het vorige jaar. In 1951 werd ze verrijkt met 1 gemengd passagiersschip en 2 grote vrachtschepen. Doch 3 vrachtschepen zijn vergaan en 1 petroleum-tankschip en 3 vrachtschepen werden verkocht; 2 er van werden afgestaan om door hogervermelde 2 grotere vrachtschepen te worden vervangen. Op 1 Januari 1952 hadden trouwens de reders 11 schepen met een totale tonnenmaat van 77.800 t draagvermogen (Tdw) aan de werven besteld, namelijk 10 vrachtschepen met een totale tonnenmaat van 48.300 t (Tdw) en 1 petroleumschip van 29.500 t (Tdw).

In 1951 is de bruto-tonnenmaat van de koopvaardijvloot met 1,3 % gestegen en de netto-tonnenmaat met 1,8 %. De gemiddelde tonnenmaat nam van 4.521 t, einde 1950, toe tot 4.784 t bij het einde van 1951; in 1938 bedroeg ze slechts 3.764 t. De gemiddelde ouderdom was iets gestegen en bedroeg, op 1 Januari 1952, 11 jaar en 9 maanden, tegen 11 jaar en 8 maanden een jaar te voren. Gedurende hetzelfde tijdsverloop werd de gemiddelde snelheid iets opgevoerd, namelijk van 12,22 tot 12,59 knopen per uur.

Belgische koopvaardijvloot
(stand per 1 Januari)

OMSCHRIJVING	Jaartal	Stoom-schepen	Motor-schepen	Totaal
Aantal schepen	1938	76	16	92
	1950	48	46	94
	1951	45	49	94
	1952	43	47	90
Belgische bruto-tonnenmaat	1938	266.344	79.979	346.323
	1950	204.623	204.156	408.779
	1951	198.648	226.301	424.949
	1952	206.732	223.844	430.576
Belgische netto-tonnenmaat	1938	182.620	53.861	236.481
	1950	149.815	143.489	293.304
	1951	145.701	159.395	305.096
	1952	152.527	158.019	310.546

Bron : Ministerie van Verkeerswezen, Bestuur van het Zeewezen.

Evenals in 1950 bestond in 1951, naar draagvermogen gerekend, het grootste gedeelte der koopvaardijvloot uit motorschepen. Zo een motorvrachtschip van 6.700 bruto-ton niet ware vergaan, dan had de koopvaardijvloot weer een aangroei van het aantal motorschepen kunnen boeken. Ook moet worden vermeld dat alle, in 1951 bestelde schepen, motorschepen zijn. Ten gevolge van de aankoop van twee grote stoomvrachtschepen — er

Aard der schepen van de Belgische vloot

OMSCHRIJVING	1 Januari 1951		1 Januari 1952	
	Aantal eenheden	Bruto-tonnenmaat, volgens de Belgische berekening der tonnen-maat, in tonnen	Aantal eenheden	Bruto-tonnenmaat, volgens de Belgische berekening der tonnen-maat, in tonnen
Gemengde passagiersschepen	4	43.032	5	53.844
Gemengde vrachtschepen	25	182.052	25	192.069
Vrachtschepen	55	122.274	51	113.182
Fruitvrachtschepen	1	3.057	1	3.057
Tankschepen	9	74.734	8	68.424

Bron : Ministerie van Verkeerswezen, Bestuur van het Zeewezen.

waren geen andere onmiddellijk beschikbaar —, nam de totale tonnenmaat der stoomvrachtschepen met 1,1 % toe.

In de loop van het jaar 1951 waren alle schepen van de koopvaardijvloot in de vaart, behalve een kleine eenheid van 350 bruto-ton. 19 schepen werden vooral voor de kustvaart ingezet en 71 schepen voor de grote vaart.

De Staatsvloot van paket- en car-ferry-boten onderging in 1951 geen wijziging.

3. — *Bedrijvigheid.*

Hoewel in 1951 het aandeel van de onder Belgische vlag varende schepen in het goederenverkeer in de haven van Antwerpen 11 % bedroeg, tegen 9,9 % in 1938, bleef het nog beneden het peil van 1950, toen het 12,8 % bereikt had. Deze achteruitgang moet worden toegeschreven aan de aangroei van het verkeer, waardoor het nodig was in grotere mate beroep te doep op schepen, die onder buitenlandse vlag varen. In absolute waarde nam het vervoer onder Belgische vlag immers met 19 % toe.

Indexcijfer van de vrachtprijzen voor de wilde vaart
(1948 = 100)

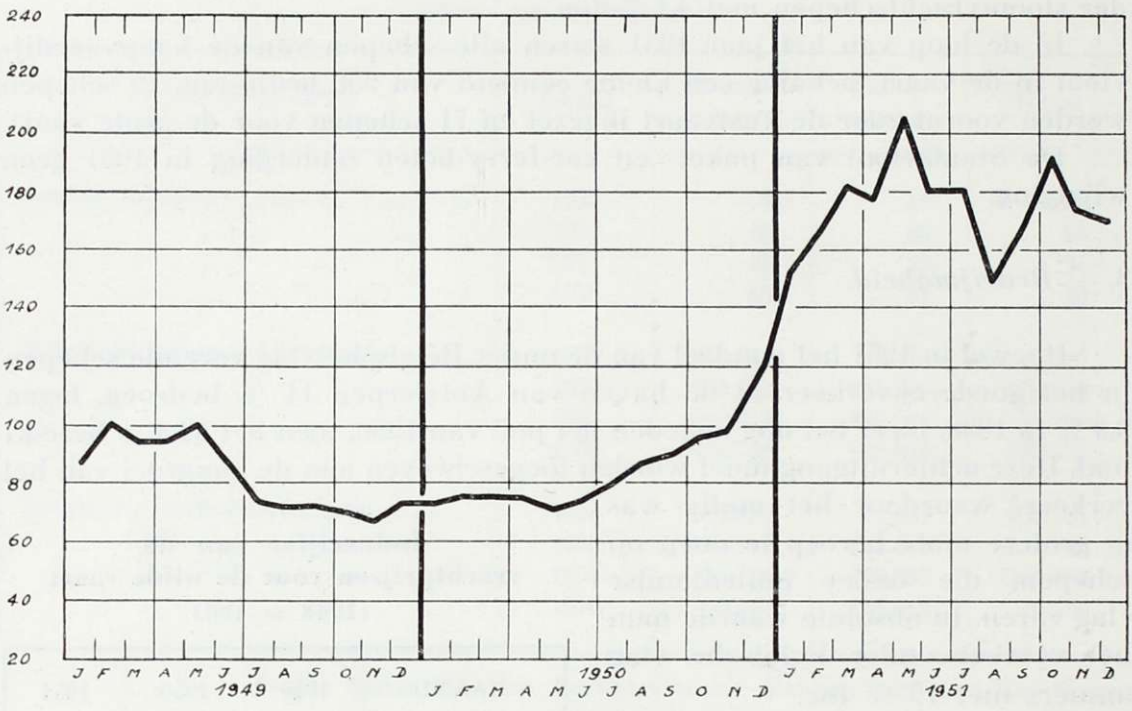
MAAND	1949	1950	1951
Januari ...	87,1	72,8	151,9
Februari ...	100,5	75,5	164,7
Maart	95,0	75,8	180,6
April	94,6	74,4	176,8
Mei	99,7	71,4	203,8
Juni	86,7	74,3	179,0
Juli	73,3	78,8	179,6
Augustus ...	70,6	86,6	149,3
September .	71,6	89,0	166,5
October . .	69,8	95,8	190,4
November	66,5	97,6	172,9
December .	72,8	115,7	168,5
Jaarindexcijfer	**82,3**	**84,0**	**173,7**

Bron : Chamber of Shipping, London.

De vrachtprijzen voor de wilde vaart zijn in 1951 hoog opgelopen. Tijdens dit jaar is het gemiddelde indexcijfer voor de wilde vaart, berekend door de « Chamber of Shipping » te Londen, tot 173,7 gestegen en bedroeg dus meer dan het dubbele van het gemiddelde cijfer van het vorige jaar, dat slechts 84 bedroeg. Vergeleken met vóór de oorlog, schommelde het peil der vrachtprijzen voor de wilde vaart rond de coëfficiënt 6. Dit hoge peil moet onder meer worden toegeschreven aan de vraag naar aanvullende scheepsruimte voor het vervoer van Amerikaanse steenkool naar Europa, granen naar India, grondstoffen voor strategische behoeften en voor de verscheping van de belangrijke aankopen der Verenigde Staten in West-Europa. Deze vraag viel trouwens samen met het vastleggen van een groot aantal schepen voor het vervoer van troepen en materieel naar Korea. Ook was de vervoercapaciteit van de bestaande scheepsruimte ingekrompen door het tijdverlies in bepaalde, overbelaste buitenlandse havens.

Voor gans het jaar 1951 steeg de vrachtprijs in de lijnscheepvaart met gemiddeld 20 tot 30 %. De lijnen, die bepaalde, overbelaste havens aandoen, wat de gemiddelde omloopsduur der schepen te zeer opdrijft, hebben de voorzorg genomen zich hier tegen te dekken, onder meer door een merkelijke verhoging, soms met meer dan 50 %, van de vrachtgelden.

Indexcijfer van de vrachtprijzen voor de wilde vaart
(1948 = 100)

Bron : Chamber of Shipping, London.

4. — *Scheepvaartpolitiek.*

Aangezien het noodzakelijk bleek de fiscale voorschriften in zake afschrijvingen aan te passen aan de eigen kenmerken, die de exploitatie van zee- en binnenschepen vertoont en die essentieel verschillen van die der andere industrieën, heeft de Minister van Financiën een soepeler stelsel toegestaan in zake belastingvrije afschrijvingen van het scheepvaartmaterieel; in het vervolg mogen de afschrijvingen vlugger geschieden, namelijk 20 % van de aankoopwaarde van het schip tijdens het eerste jaar, 15 % tijdens het tweede en het derde jaar en 10 % tijdens elk der volgende jaren.

Ook werd ingegaan op de vraag der reders de overdrachttaxe op de rekeningen betreffende het herstellen der schepen en de leveringen van de voorwerpen, die in de rederij gebruikt worden, af te schaffen, aangezien de buitenlandse schepen van deze belasting in de Belgische havens zijn vrijgesteld. Het comité der ambtenaren, belast met het onderzoek van die problemen, heeft zijn werkzaamheden beëindigd en zijn verslag ingediend; zo deze hervorming wordt doorgevoerd, zal de Belgische zeescheepvaart op fiscaal gebied op dezelfde voet geplaatst zijn als de buitenlandse, wat de mededinging zal vergemakkelijken. In het raam van de toepassing van de wet van 23 Augustus 1948 (1) werden vier kredieten, die in totaal 280

(1) Wet van 23 Augustus 1948, strekkende tot het in stand houden en het uitbreiden van de koopvaardij- en de vissersvloot en van de scheepsbouw, en houdende instelling, te dien einde van een Fonds voor het Uitreden en het Aanbouwen van Zeeschepen (*Belgisch Staatsblad* van 11 September 1948; err. : *Belgisch Staatsblad* van 8 October 1948), gewijzigd door de wet van 7 Juni 1949 (*Belgisch Staatsblad* van 17 Juni 1949).

millioen frank belopen, aan de koopvaardijreders toegekend, een krediet van 40 millioen frank aan een baggeronderneming en zeven kredieten, met een totaal bedrag van 2 millioen frank, aan visserijrederijen.

Deze verscheidene maatregelen, die ten gunste van de zeescheepvaart werden getroffen, hebben, samen met de hoge vrachtprijzen, tot gevolg gehad dat in 1951 door de Belgische reders aan de werven meer schepen werden besteld; aldus zullen zij op een doeltreffende manier hebben bijgedragen tot de uitbreiding van de Belgische Vloot.

§ 5. — HAVENBEDRIJVIGHEID

1. — *Haven van Antwerpen.*

Tijdens het jaar 1951 overtrof de bedrijvigheid van de haven van Antwerpen alle vroegere cijfers. Het aantal binnengelopen schepen nam met 17,9 % toe en hun tonnenmaat met 17,3 %. Voor het eerst sedert de bevrijding vaarden, in de loop van één jaar, meer dan 10.000 schepen binnen. Zo het aantal te Antwerpen aanleggende schepen nog iets beneden het cijfer van 1938 bleef, dan overtrof de ingeschreven tonnenmaat nochtans het cijfer van laatstgenoemd jaar met 9,8 %. Uit deze statistieken blijkt dat de binnengelopen schepen een steeds grotere afmeting blijven vertonen. Ten opzichte van 1938 nam de gemiddelde tonnenmaat van die schepen met 13 % toe. De hogere cijfers zijn vooral toe te schrijven aan de massale aanvoer van minerale grondstoffen met grote vrachtschepen. Dit blijkt vooral uit de vlugge aangroei van de tonnenmaat en het draagvermogen der tankschepen. Voor het eerst in de geschiedenis der haven overtrof, in 1951, het aantal te Antwerpen aanleggende motorschepen dat der stoomschepen, namelijk 5.737 tegen 5625 eenheden.

Binnengelopen zeeschepen in de haven van Antwerpen

JAARTAL	Aantal	Belgische nettotonnenmaat
1938	11.762	24.144.705
1949	9.535	21.796.622
1950	9.687	22.603.852
1951	11.425	26.505.487

Bron : Economische Dienst van de Haven van Antwerpen.

De hoogconjunctuur, die tijdens gans het jaar 1951 in de wereld heerste, verklaart voldoende het grotere goederenverkeer in de Antwerpse haven.

Er werden 45 % meer goederen gelost dan in 1950 en 27,5 % meer dan in 1938. De invoer overtrof de cijfers van 1950 met 40,5 % en die van 1938 met 38,2 %. De hoeveelheid goederen, bestemd voor de doorvoer, die in 1950 slechts 2/3 van het vooroorlogse peil had bereikt, overtrof in 1951 de cijfers van 1938 met 5,4 % en die van 1950 met 58,5 %.

Ook was de hoeveelheid geladen goederen zeer groot. Tegenover het vorige jaar bedroeg de stijging 30 %. De uitvoer nam met 30,4 % toe en de doorvoer met 28,9 %. Vergeleken met 1938 werden 19,8 % meer goederen geladen en steeg de uitvoer met 50,7 %. Enkel de doorvoer bleef nog 14,4 % beneden het peil van 1938. De oorzaak hiervan ligt in het achteruitblijven van de doorvoer uit Duitsland, die de ontwikkeling van de West-Duitse industrie trouwens niet heeft bijgehouden.

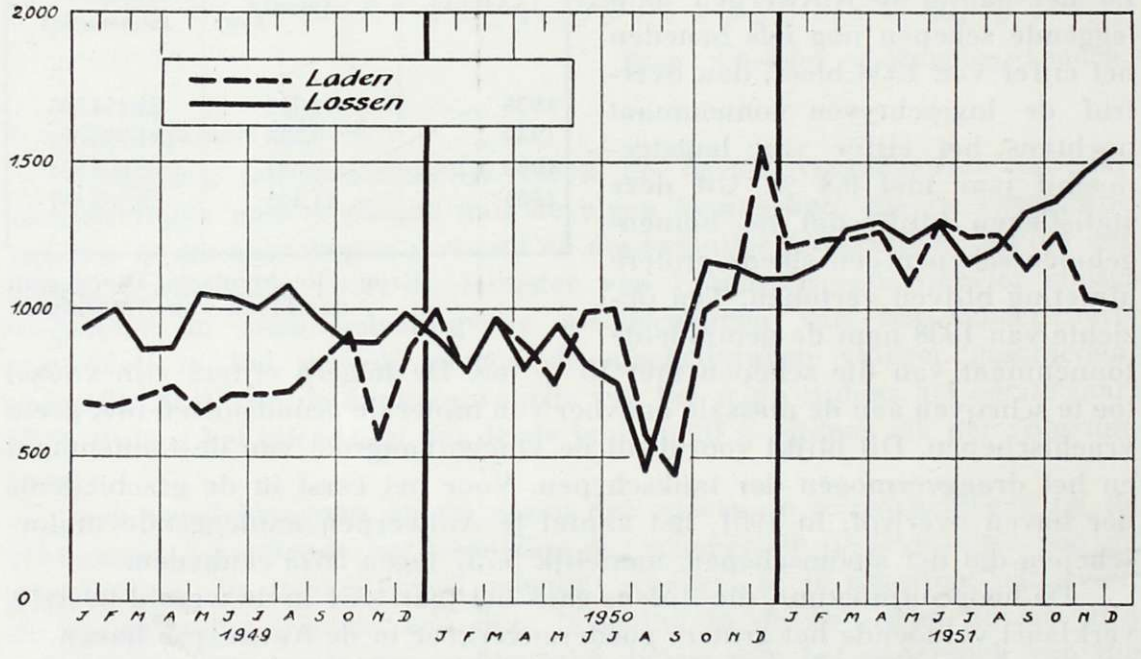
Internationaal verkeer in de haven van Antwerpen
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Zee-scheepvaart		Binnen-scheepvaart		Spoorweg	
	Lossen	Laden	Lossen	Laden	Lossen	Laden
1938 (a) ...	11.873	11.706	4.589	4.412	1.792	380
1949 (b) ...	11.310	8.540	2.326	2.157	1.245	600
1950 (b) ...	10.445	10.801	4.167	2.180	1.560	287
1951 (b) ...	15.138	14.026	4.853	3.556	1.665	410

(a) Netto-gewicht.
(b) Bruto-gewicht.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Zeeverkeer in de haven van Antwerpen
(duizenden tonnen)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In de hoeveelheid goederen van alle aard (28 millioen ton), die in 1951 te Antwerpen behandeld werden, hadden invoer en uitvoer ongeveer een gelijk aandeel. Dit evenwicht is van het grootste belang voor de haven.

In samenhang met de periode van hoogconjunctuur, die de haven van Antwerpen doormaakte, was het aantal werkende arbeiders tegenover het totaal aantal ingeschreven havenarbeiders opnieuw gunstiger geworden. Het aantal werkdagen, die door de havenarbeiders, met inbegrip der kolenlossers, werden verloren ten gevolge van de onregelmatigheid van hun arbeid, is gedaald tot gemiddeld 3.273, tegen 3.785 in 1950 en 6.449 in 1949

en de graad van de arbeidsbezetting is voor de havenarbeiders tot gemiddeld 79,1 % (1) gestegen, tegenover 75,4 in 1950 en 58,7 % in 1949.

Het aantal ingeschreven havenarbeiders is in 1951 met 3,8 % toegenomen en bedroeg in December van hetzelfde jaar 16.178 arbeiders, waarvan 1.975 reservearbeiders, bestemd om aan de recordbedrijvigheid van de haven het hoofd te kunnen bieden.

De modernisering van de haveninrichting en de uitrusting van de installaties werd nog verbeterd. Bij het begin van het jaar werd de bouw van de tweede Kruisschanssluis aanbesteed en met de werken werd in April begonnen. Wanneer deze nieuwe sluis zal voltooid zijn, zal in de haven de scheepvaart in enige richting kunnen geschieden. Onder meer om aan de vele regelmatige scheepvaartlijnen de gevraagde vaste aanlegkaaien te kunnen bezorgen, werd ook tot het bouwen van een vijfde dok besloten. Bovendien werd Antwerpen verrijkt met belangrijke petroleumraffinaderijen.

Een uitgebreid wegen-, waterwegen- en spoorwegnet maakt het mogelijk de petroleuminstallaties gemakkelijk te bereiken. Door het geleidelijk in werking treden van de petroleumraffinaderijen zullen de invoercijfers van de havenstatistieken sterk kunnen toenemen. Dank zij de nieuwe petroleumhaven zal de motorscheepvaart zich aan betere voorwaarden van vloeibare brandstof kunnen voorzien.

De « Commissie voor de studie van radio-electrische opsporing en plaatsbepaling, toepasselijk op de zeescheepvaart, op de stromen, in de toegangsgeulen en in de haven » heeft zijn studie nopens het gebruik van radar in de haven van Antwerpen voortgezet en aan de belanghebbende overheden een eerste verslag overgemaakt.

2. — *Haven van Gent.*

In 1951 liepen in de haven van Gent 1.849 schepen binnen, metende 1.498.000 netto-ton, tegen 1.464 schepen en 1.406.000 netto-ton in 1950. De gemiddelde tonnenmaat per schip is van 960 netto-ton in 1950 tot 810 netto-ton in 1951 teruggelopen. Deze daling moet worden toegeschreven aan het feit dat de numerieke aangroei van het aantal binnengelopen schepen bijna uitsluitend sloeg op vaartuigen met geringe tonnenmaat. De zeeschepen onder Nederlandse of Duitse vlag hebben hun aandeel in de Gentse havenbedrijvigheid veel versterkt.

Het lossen der zeeschepen was met 19,4 % en het laden met 12 % toegenomen. Nochtans overtrof de aanvoer amper 2/3 van het volume van 1938, terwijl het laden op zeeschepen slechts 5 % beneden het peil van laatstgenoemd jaar bleef.

De modernisering van de haven van Gent en van haar toegangswegen tot de zee werd in 1951 druk voortgezet. De ringvaart, die thans wordt

---

(1) Deze verhouding is betrekkelijk hoog. Opdat de havendiensten doelmatig zouden kunnen werken, is het immers onontbeerlijk dat er steeds havenarbeiders beschikbaar zijn om onmiddellijk de aanleggende schepen te kunnen lossen of laden. Dit verklaart waarom, spijt het verlies van een zeker aantal werkdagen voor de havenarbeiders, hun aantal moest verhoogd worden.

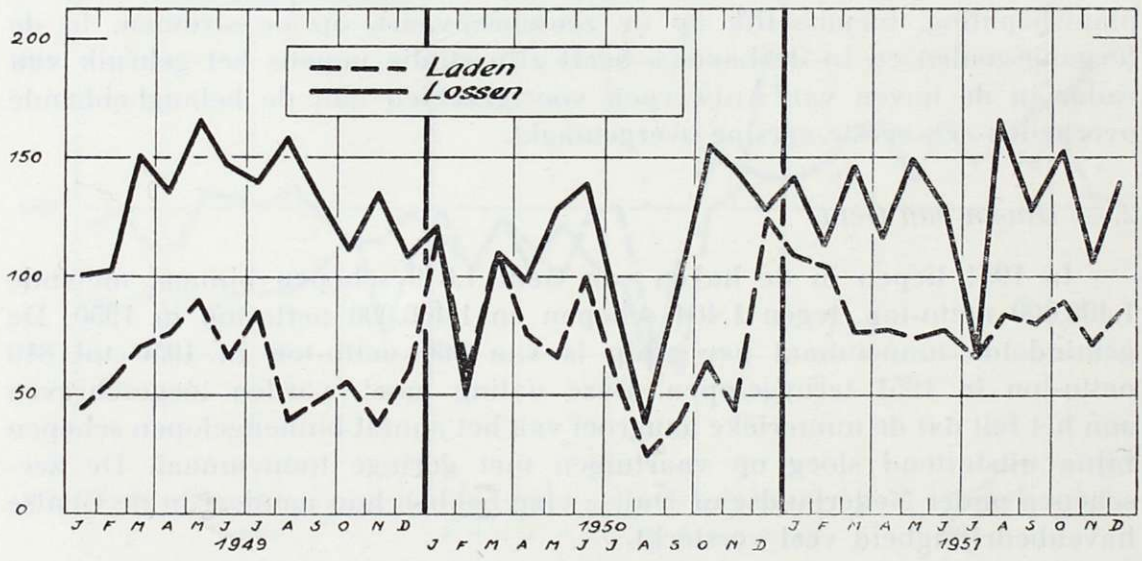
gegraven, zal de haven, rechtstreeks en buiten de stad, verbinden met het kanaal van Brugge, met de Leie, met de Bovenschelde en met de Zeeschelde.

Internationaal verkeer in de haven van Gent
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Zee-scheepvaart		Binnen-scheepvaart		Spoorweg	
	Lossen	Laden	Lossen	Laden	Lossen	Laden
1938	2.287	1.045	2.036	1.526	198	280
1949	1.589	725	981	414	110	91
1950	1.296	885	1.406	518	217	97
1951	1.548	991	1.766	857	220	48

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Zeeverkeer in de haven van Gent
(duizenden tonnen)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

3. — *Haven van Brussel.*

De bedrijvigheid van de haven van Brussel bleef, wat de zeescheepvaart betreft, nog ver beneden het peil van vóór de oorlog. Ten opzichte van 1950 was het lossen van zeeschepen met 23,6 % afgenomen, terwijl het laden met 77 % toenam. Dit resultaat werd bereikt, ondanks het feit dat de zware oorlogsschade aan de haven van Brussel nog maar gedeeltelijk was hersteld. In 1951 konden nog steeds slechts kleine kustvaarders de haven bereiken, omdat nog enkele voorlopige bruggen met onvoldoende afmetingen, die de in 1940 verwoeste bruggen vervingen, het zeeverkeer hinderden.

Internationaal verkeer in de haven van Brussel

(duizenden tonnen)

JAARTAL	Zee-scheepvaart		Binnen-scheepvaart		Spoorweg	
	Lossen	Laden	Lossen	Laden	Lossen	Laden
1938	196	167	752	377	339	45
1949	49	21	764	297	251	47
1950	55	22	947	501	318	71
1951	42	39	1.112	430	351	70

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

§ 6. — LUCHTVERVOER

1. — *Infrastructuur en net.*

In 1951 bleef het aantal luchthavens ongewijzigd. Opdat snellere en zwaarder geladen vliegtuigen zouden kunnen landen, heeft de Regie der Luchtwegen een aanvang gemaakt met de verlenging van de hoofdlandingsbaan van de nationale luchthaven te Melsbroek. De lengte van deze landingsbaan zal binnenkort van 2.100 m op 2.500 m gebracht zijn. Ook werden op 21 Februari 1951 de radarinstallaties te Melsbroek ingehuldigd. Een der schermen geeft een zicht van het luchtverkeer binnen een straal van 36 km; zo gauw een vliegtuig opgemerkt wordt, ontvangt de piloot langs de micro aanwijzingen, die hem moeten toelaten veilig te landen, zelfs indien de weersgesteldheid of de zichtbaarheid zeer slecht zijn. De oprichting van die radarinstallaties heeft in grote mate bijgedragen tot de verbetering van de veiligheidsmaatregelen ten behoeve van het luchtverkeer.

De SABENA heeft, wat haar betreft, een ruim terrein aangekocht recht tegenover het toekomstige centraalstation om er een administratief gebouw en een eindstation in volle stad op te trekken; deze gebouwen verlenen toegang tot de perrons van het centraalstation. Dit gebouwencomplex, evenals de spoorlijn, die van daar uit vertrekt, worden gebouwd in samenwerking met de Nationale Dienst der Noord-Zuidverbinding, de N.M.B.S. en de Regie der Luchtwegen, en zullen, op uitstekende wijze, het luchtvervoer met het vervoer per spoor coördineren; bovendien zal aldus het vervoer tussen de nationale luchthaven en de hoofdstad veel vlugger kunnen geschieden, zodat een te belangrijk gedeelte van de tijd, die dank zij het luchtverkeer gewonnen wordt, niet langer meer zal moeten worden besteed aan de reis tussen Melsbroek en het centrum van Brussel.

In 1951 bleven de luchtlijnen van de SABENA nagenoeg ongewijzigd. Haar internationaal net verbond 35 steden gelegen in 13 Europese en 2 Noord-Amerikaanse landen alsook in 9 landen of gebieden in Afrika en het

Midden-Oosten, met elkaar. Haar net binnen de grenzen van Belgisch-Kongo bediende, op geregelde wijze, ongeveer 30 steden.

Handelsverkeer in de Belgische luchthavens (a)

OMSCHRIJVING	Vluchten			
	Regelmatige	Speciale (b)	Op aanvraag	Totaal
Vliegtuigen (eenheden)				
1949	17.673	1.727	2.173	21.573
1950	17.721	1.546	2.543	21.810
1951	19.763	1.086	2.613	23.462
Passagiers (eenheden)				
1949	227.586	10.332	9.467	247.385
1950	247.099	7.608	7.820	262.527
1951	301.955	10.275	7.843	320.073
Vrachtgoed (kg)				
1949	4.218.214	1.185.673	842.455	6.246.342
1950	6.303.960	1.414.214	1.024.951	8.743.125
1951	7.135.804	940.348	644.602	8.720.754
Reisgoed (kg)				
1949	4.090.705	197.827	152.434	4.440.966
1950	4.468.147	127.275	136.672	4.732.034
1951	4.923.686	177.994	139.232	5.240.912
Poststukken (kg)				
1949	1.274.514	25.332	6.642	1.306.488
1950	1.294.334	59.725	45.632	1.399.691
1951	1.637.309	121.653	50.871	1.809.833

Bronnen : Ministerie van Verkeerswezen.
Nationaal Instituut voor de Statistiek

(a) Deze statistiek omvat het totaal vervoer, dit is zowel bij aankomst als bij vertrek.
(b) Buiten de voorziene dienstregeling gedane vluchten door maatschappijen die regelmatige lijnen exploiteren.

2. — *Luchtvloot.*

In October 1951 omvatte de vloot van de SABENA 55 toestellen, in plaats van 52, een jaar te voren. De vloot der zware toestellen van deze maatschappij onderging bijna geen wijzigingen; ze werd met een D.C.3 verrijkt. Daarenboven werden einde 1950 twee hefschroefvliegtuigen aangekocht voor binnenlands postvervoer.

3. — *Bedrijvigheid.*

De handelsbedrijvigheid der luchthavens was in 1951 sterk aangegroeid. Er zijn 7,6 % meer vliegtuigen aangekomen of vertrokken. Het totaal aantal

Luchtverkeer van de SABENA

JAARTAL	Afgelegde kilometers	Vervoerde passagiers	Passagiers-kilometers	Vrachtgoed (tonkilometers)	Poststukken (tonkilometers)	Totaal aantal tonkilometers	Ladings-coëfficiënt (percentage)
1938	3.331.249	34.110	18.083.116	405.340	432.244	2.645.895	47,0 %
1949	13.727.365	168.604	234.827.449	6.359.954	1.274.903	30.407.363	62,1 %
1950	16.239.588	195.466	270.625.532 (a)	11.756.417 (a)	1.658.010 (a)	40.943.184 (a)	67,2 %
1951	19.181.048	260.674	308.582.645	19.336.285	2.304.640	52.481.334	72,6 %

(a) Verbeterde cijfers.

Bronnen : Ministerie van Verkeerswezen. SABENA.

reizigers is echter nog veel meer gestegen en wel met 22 %. Zo het vervoerde vrachtgoed iets verminderde, namelijk met 0,3 %, dan is het vervoerde reisgoed met 10,8 % toegenomen en is de luchtpost opmerkelijk gestegen, en wel met 29,3 %.

De statistieken van het handelsverkeer der luchthavens laten het belang der regelmatige lijnen uitkomen, aangezien ze 84,2 % der reizigers, 93,8 % van het vrachtgoed, 80,8 % van het reisgoed en 93,9 % van de luchtpost vervoerden.

De bedrijvigheid van de SABENA is in 1951 sterk gestegen. Het aantal door haar toestellen afgelegde kilometers is met 18,1 % toegenomen en bereikte, ten opzichte van 1938, het indexcijfer 576. Ook het aantal reizigers is sterk aangegroeid, en wel met 33,4 %, terwijl het aantal passagiers-kilometers met 14 % verhoogde. Vergeleken met vóór de oorlog werden door deze resultaten respectievelijk de indexcijfers 764 en 1.710 bereikt. Het totaal aantal tonkilometers, dat het gewicht van de passagiers, het reisgoed, het vrachtgoed en de luchtpost omvat, was tot 28,2 % boven het peil van 1950 gestegen en bereikte, ten opzichte van 1938, de coëfficiënt 19. Tegenover 1950 vermeerderde het vrachtgoed met 64,5 % en de luchtpost met 39 %.

Nadat, van 1945 tot 1949, de ladingscoëfficiënt neiging tot dalen had vertoond, verbeterde hij van 1950 af en bereikte 72,6 % in 1951.

De politiek, die door de SABENA wordt gevoerd, om de kostprijs neer te drukken door meer vervoer, betere coördinatie en sterkere rationalisatie, heeft voor de gebruikers gunstige resultaten afgeworpen. De gemiddelde kostprijs per passagier-kilometer evenals die per vervoerde tonkilometer, heeft in 1951 niet eens de coëfficiënt 2 bereikt, ten opzichte van 1939.

De ontvangsten van de SABENA beliepen 1.200 millioen frank in 1951 of 31,6 % meer dan in 1950.

De financiële resultaten van de maatschappij gaven in 1951 een creditsaldo van 50 millioen frank.

Tenslotte heeft de «Société Belge du Transport par Air» (SOBELAIR) onregelmatige toeristenvluchten tussen België en Oost-Kongo uitgevoerd. De SABENA, die een belangrijk aandeel heeft in het kapitaal van deze vennootschap, zorgt voor het technisch onderhoud van haar vliegtuigen.

4. — *Luchtvaartpolitiek.*

De politiek, die er op gericht is de handelsluchtvaart op een klein aantal luchthavens samen te brengen, werd in 1951 voortgezet; de Regie der Luchtwegen heeft er zich vooral op toegelegd Melsbroek, de voornaamste Belgische luchthaven met internationale betekenis, uit te breiden en beter uit te rusten.

De politiek in zake uitwisseling van commerciële rechten in de bilaterale akkoorden betreffende het luchtvervoer werd herzien. De Belgische Regering heeft, in principe, het sluiten van dergelijke overeenkomsten op grond van de vijf vrijheden van het luchtverkeer aanvaard.

Rekening gehouden met deze nieuwe grondbeginselen werd tussen België en het Verenigd Koninkrijk een overeenkomst gesloten voor de exploitatie van verschillende Europese, Afrikaanse en transatlantische luchtvaartlijnen.

De bijlage tot het in 1946 gesloten akkoord tussen België en Portugal werd gewijzigd om een luchtverbinding tussen België en Kongo via Lissabon te kunnen inrichten.

De rationalisatie van de exploitatie van het luchtvaartnet en zijn inschakeling in een groter Europees complex, werd in 1951 verder doorgevoerd.

Om door een intenser gebruik van het materieel en de daardoor mogelijke tariefverlagingen het luchtvervoer in ieders bereik te stellen, is de SABENA van Maart af begonnen met nachtvluchten voor reizigers naar Parijs, Nice, Amsterdam en Scandinavië. Voor deze verschillende diensten konden de tarieven met bijna 30 % worden verminderd. Met hetzelfde doel ook, en als gevolg van een bijeenkomst van de Internationale Luchttransportvereniging (1), die op 27 October 1951 te Nice werd geopend, heeft de SABENA besloten, van 1 Mei 1952 af, een dienst met toeristenklasse over de Noord-Atlantische Oceaan in te leggen, beslissing die door de reizigers gunstig werd onthaald.

---

(1) International Air Transport Association (I.A.T.A.).

HOOFDSTUK IV

DISTRIBUTIE

De distributie, beperkt tot het onderzoek van de binnenlandse handel, heeft een meer traditioneel uitzicht hernomen, ingevolge de stabilisering van de internationale toestand. Volgens de zeer fragmentarische gegevens waarover men beschikt in verband met deze sector, is in de kleinhandel de activiteit tijdens het jaar 1951 gelijklopend geweest met die van 1950; daarenboven zijn de verschillen tussen de warenhuizen, de coöperaties en de kettingwinkels niet meer zo uitgesproken als tijdens het voorgaande jaar. De maandelijkse evolutie van de kleinhandel is normaler geworden, met uitzondering van het hoogtepunt in Februari. Voor de groothandel zijn alleen gegevens beschikbaar over de voedingswaren : de bedrijvigheid vertoont er een achteruitgang, waarschijnlijk ingevolge het feit dat de voorraden in de kleinhandel in voldoende mate voorhanden waren.

§ 1. — INDELING DER DISTRIBUTIEONDERNEMINGEN

1. — *Handelsondernemingen.*

Het aantal handelsondernemingen is slechts volledig gekend bij gelegenheid van de tienjaarlijkse tellingen (1). Intussentijd worden alleen statistieken opgemaakt van de ondernemingen die personeel in dienst hebben en aldus ingeschreven zijn bij de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid (2).

Het aantal werkgevers onderworpen aan de maatschappelijke zekerheid blijft stijgen. Ten opzichte van December 1945 (12.168 werkgevers) is de toeneming aanzienlijk; zij bereikt 7.142 eenheden verdeeld over alle bedrijfstakken, waaronder vooral te vermelden zijn : verkoop van waren bestemd voor onmiddellijk verbruik (1.809 eenheden), verkoop van textielwaren en gemaakte kledingstukken (1.389 eenheden), verkoop van ruwe en bewerkte metalen (901 eenheden), verkoop van chemische producten (607 eenheden), verkoop van mijnproducten (521 eenheden) en verkoop van landbouwproducten (471 eenheden).

(1) Zie *De Belgische Economie in 1950,* op. cit., blz. 115 en volgende.
(2) Zie *De Belgische Economie in 1949,* op. cit., blz. 130.

Handelsondernemingen

Werkgevers en werknemers onderworpen aan de maatschappelijke zekerheid

(stand op 31 December)

SECTOREN	1945				1950				Indexcijfer (1945 = 100)	
	Werkgevers		Werknemers		Werkgevers		Werknemers		Werkgevers	Werknemers
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage		
Verkoop van producten der hierna vermelde bedrijfstakken :										
Landbouwnijverheid	833	7	3.842	4	1.304	7	4.856	4	157	126
Mijnen, groeven en graverijen	1.804	15	12.473	14	2.325	12	9.697	7	129	78
Voedingswarenbereiding, visserij en landbouw (producten bestemd voor onmiddellijk verbruik)	3.502	29	18.922	21	5.311	28	28.699	21	152	152
Tabaksindustrie	121	1	483	1	140	1	497	—	116	103
Chemische nijverheid	655	5	6.408	7	1.262	7	8.951	7	193	140
Hout- en meubelnijverheid, bouwbedrijf (incl. verhuring)	632	5	3.271	4	870	5	4.232	3	138	129
Papiernijverheid	231	2	1.798	2	337	2	1.885	1	146	105
Polygrafische bedrijven (incl. verhuring)	262	2	1.294	2	372	2	2.230	2	142	172
Huiden- en lederindustrie	424	3	2.032	2	761	4	3.141	2	179	155
Textiel- en kledingindustrie alsook die van modeartikelen (incl. verhuring)	1.657	14	8.264	9	3.046	16	14.833	11	184	179
Ceramische industrie en glasnijverheid	133	1	974	1	193	1	1.573	1	145	161
Nijverheid der onbewerkte en bewerkte metalen	1.149	9	8.502	9	2.050	11	16.634	12	178	196
Kunstambacht en precisiebedrijven	537	5	2.701	3	923	5	5.653	4	172	209
Handel in allerlei waren	228	2	19.021	21	416	2	34.259	25	182	180
Totaal	**12.168**	**100**	**89.985**	**100**	**19.310**	**100**	**137.140**	**100**	**159**	**152**

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Het personeel onderworpen aan de maatschappelijke zekerheid en werkzaam in de handelsondernemingen blijft eveneens stijgen, maar niet zo snel als het aantal werkgevers. Einde Juni 1951 wordt een peil bereikt dat 154 % bedraagt van dat van 1945.

Handelsondernemingen

Werkgevers en werknemers onderworpen aan de maatschappelijke zekerheid

EINDE MAAND	Werkgevers		Werknemers	
	Aantal	% t. o. v. 31 December 1945	Aantal	% t. o. v. 31 December 1945
1945 December	12.168	100	89.895	100
1948 Juni	18.835	155	130.820	146
December	18.388	151	129.038	144
1949 Juni	18.629	153	128.595	143
December	18.718	154	131.981	147
1950 Juni	18.755	154	131.029	146
December	19.310	159	137.140	153
1951 Juni	19.574	161	138.376	154

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Handelsondernemingen

Werknemers onderworpen aan de maatschappelijke zekerheid

(stand op 31 December)

OMSCHRIJVING	Loontrekkenden			Weddetrekkenden			Algemeen totaal
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	
1945 Aantal	39.459	8.902	48.361	20.660	20.964	41.624	89.895
Percentage	44	10	54	23	23	46	100
1948 Aantal	46.578	12.799	59.377	33.016	36.645	69.661	129.038
Percentage	36	10	46	26	28	54	100
1949 Aantal	47.117	13.763	60.880	33.482	37.619	71.101	131.981
Percentage	36	10	46	25	29	54	100
1950 Aantal	49.106	13.739	62.845	34.676	39.619	74.295	137.140
Percentage	36	10	46	25	29	54	100

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

De structuur van het personeel blijft dezelfde : meer weddetrekkenden dan loontrekkenden en bij de weddetrekkenden meer vrouwen dan mannen. Bij de loontrekkenden is er echter veel meer mannelijk dan vrouwelijk personeel, zodat de mannen 61 % vertegenwoordigen van het totale personeel dat in deze sector aan de maatschappelijke zekerheid is onderworpen.

2. — *Bedrijvigheid der vreemdelingen in de distributiesector.*

De vreemde ondernemingen, welke een bedrijvigheid uitoefenen in België, maken niet het voorwerp uit van systematisch opgemaakte statistieken, behalve voor de vreemdelingen, die een onafhankelijk beroep uitoefenen en dienvolgens houder moeten zijn van een beroepskaart (1).

Beroepskaarten voor vreemdelingen
Geografische spreiding

PROVINCIE	Toestand op 1 Januari 1951 (a)	
	Aantal	Percentage
Verblijf :		
Antwerpen	3.431	26
Brabant	5.193	39
Wes-Vlaanderen	598	5
Oost-Vlaanderen	821	6
Henegouwen	863	7
Luik	1.041	8
Limburg	665	5
Luxemburg	323	2
Namen	291	2
Totaal	**13.226**	**100**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van de Middenstand.

(a) Exclusief de onvolledige aanvragen.

Het Nationaal Instituut voor de Statistiek heeft op 1 Januari 1951 de staat opgemaakt van de geldige kaarten. Nochtans, daar het aantal onvolledige dossiers was toegenomen en vele aanvragen tot hernieuwing laattijdig werden ingediend, zijn veel kaarten na 1 Januari 1951 hernieuwd geworden. Daaruit volgt dat de hieronder vermelde cijfers niet kunnen vergeleken worden met die welke vroeger gepubliceerd werden.

Op 1 Januari 1951 waren er 13.226 kaarten uitgereikt.

a) *Geografische spreiding.*

De aflevering van de beroepskaarten blijft geconcentreerd in twee provinciën, nl. Brabant en Antwerpen. Wat de nationaliteit betreft, blijven de Nederlanders vooraan met 28,6 % of 3.783 kaarten : 1.462 hiervan werden in de provincie Antwerpen afgeleverd. Dan volgen de Polen met 2.280 kaarten of 17,2 %, de Fransen met 1.836 kaarten of 13,9 % en de Italianen met 1.432 kaarten of 10,8 %. Deze vier nationaliteitsgroepen vertegenwoordigen tezamen 70,5 % van de uitgereikte kaarten.

b) *Uitgeoefende economische bedrijvigheid.*

Een zelfde kaart kan geldig zijn voor meerdere bedrijvigheden; zo blijft het aantal getelde bedrijvigheden 17.664, d.i. 34 % meer dan het aantal uitgereikte kaarten.

(1) Zie *De Belgische Economie in 1949*, op. cit., blz 135.

Hiervan zijn 11 % onder de groep ambacht, 24 % onder de groep diversen en 65 % bij de distributie gerangschikt. In deze laatste groep komen de kleinhandelaars tussen voor 33 %, de kleinhandelaars-ambachtslieden voor 8 %, de groothandelaars voor 9 % en de in- en uitvoerhandel voor 5 %.

Voor de meeste nationaliteiten komt de kleinhandel op de eerste plaats : 48 % bij de Italianen, 45 % bij de Fransen, 44 % bij de Spanjaarden, enz.

Beroepskaarten voor vreemdelingen
Voornaamste economische sectoren
(toestand op 1 Januari 1951)

OMSCHRIJVING	Bedrijvigheden	
	Aantal	Percentage
Verkoop van producten van de voedingsnijverheid, de visvangst en de landbouw, bestemd voor onmiddellijk verbruik	2.292	13
Verkoop van producten van de textiel- en kledingnijverheid en van mode-artikelen	1.920	11
Maken en herstellen van klederen en onderklederen	1.086	6
Verkoop en verhuring van producten van de kunst- en precisiebedrijven	920	5
Landbouw	902	5
Bouwbedrijf	799	5
Kroegen, koffiehuizen, bierhuizen	735	4
Uurwerken, juwelen, penningen, diamant	589	3
Verkoop van producten uit de industrieën der ruwe of bewerkte metalen	560	3
Totaal	**9.803**	**55**
Diversen	7.861	45
Algemeen totaal	**17.664**	**100**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

3. — *Leurhandel.*

Dank zij de contrôleverrichtingen en de inlichtingen verstrekt door de telling is het mogelijk, in deze sectoren, met meer nauwkeurigheid de werkelijke toestand na te gaan.

Op 1 Januari 1952 waren er 50.977 leurhandelaars, tegen 52.801 op 1 Januari 1950. De vermindering slaat uitsluitend op de mannelijke leurhandelaars, vermits het aantal vrouwen stijgt van 19.101 in 1950 tot 19.485. Onder deze 50.977 leurhandelaars waren er 31.492 mannen, of 62 %, tegen 64 % op 1 Januari 1950. Volgens een andere classificatie zijn er 49.096 Belgen, d.i. 96,31 %, waaronder 30.067 mannen en 19.029 vrouwen.

Onder de 1.881 vreemdelingen, welke de leurhandel uitoefenen, zijn er 1.425 mannen en 456 vrouwen. Ondanks een vermindering met 30 een-

heden blijven de Italianen de eerste plaats innemen met 527 kaarten of 28 %; vervolgens komen de Nederlanders met 489 of 26 %, d.i. een toeneming met 13 handelaars. De Fransen behouden de derde plaats met 350 kaarten of 19 %. De Polen zijn ten getale van 260 of 14 %.

De indeling per provincie van de afgeleverde kaarten verschilt enigszins met die per 1 Januari 1950 : de provincie Antwerpen heeft het grootste aantal leurhandelaars met 18 %; vervolgens komt Oost-Vlaanderen en Brabant, dat de derde plaats inneemt, tegen de eerste in 1950. Maar toch blijft deze verdeling bepaald door de bevolkingsdichtheid (1). De leurvergunningen zijn, wat de kunne betreft, verschillend verdeeld per provincie; voor de mannen is het aantal het grootst in Oost-Vlaanderen met 12 % en voor de vrouwen in Antwerpen met 7 %. Nochtans blijft voor de vreemdelingen het hoogste percentage, zowel voor de mannen als voor de vrouwen, in de provincie Brabant gelocaliseerd.

De relatieve belangrijkheid van het aantal machtigingen, afgeleverd met het oog op de uitoefening van de leurhandel op de openbare markten alsook op de openbare weg, blijft verminderen; het bedraagt respectievelijk 43 % (tegen 47 % in 1950) en 9 % (tegen 11 % in 1950). De machtigingen voor de verkoop van deur tot deur handhaven zich op 10 %. De gemengde leurhandel, d.w.z. twee of drie vormen van leurhandel tezamen, stijgt van 32 % in 1950 tot 38 %.

Naar de aard der te koop aangeboden waren, gaat de voorkeur, zowel van de Belgen als van de vreemdelingen, vooreerst naar de verkoop (2) van textielwaren met respectievelijk 7.951 en 413 vergunningen, vervolgens naar de verkoop van gemaakte kledingstukken met 7.624 en 381 vergunningen. Voor de Belgen komt in derde rangorde de verkoop van vruchten, groenten en bloemen met 7.125 vergunningen, waarvan 4.335 op de openbare markt alleen en voor de vreemdelingen de verkoop van consumptieijs met 235 vergunningen, waarvan 203 op de openbare weg.

§ 2. — OPRICHTING EN OPHEFFING VAN DISTRIBUTIEONDERNEMINGEN

Ondanks het ontbreken van gegevens met betrekking tot de distributie alleen, stelt men ook hier een terugkeer tot een meer fundamentele evolutie vast : de inschrijvingen in en de schrappingen uit het handelsregister alsook de faillietverklaringen en de aanvragen tot faillissementsvoorkomend akkoord hebben inderdaad betrekking op alle ondernemingen in het algemeen.

1. —*Handelsregister.*

De tijdens het voorgaande jaar begonnen beweging heeft zich niet voortgezet en het aantal schrappingen (40.790) is opnieuw hoger dan het

---

(1) De rangorde van de provinciën naar de belangrijkheid van de leurhandel is de volgende : Antwerpen 18 %, Oost-Vlaanderen 18 %, Brabant 17 %, West-Vlaanderen 14 %, Henegouwen 13 %, Luik 10 %, Limburg 5 %, Namen 3 % en Luxemburg 2 %.

(2) Verkoop op de openbare markt, op de openbare weg en van deur tot deur.

aantal inschrijvingen. Het verschil, dat 4.343 eenheden beloopt, is hoofdzakelijk een gevolg van de toeneming van het aantal schrappingen (37.922 in 1950). Deze stijging betreft slechts de alleenstaande handelaars en dus niet de vennootschappen.

Het verschil is ook toe te schrijven aan het feit dat het aantal inschrijvingen regelmatig bleef afnemen : 41.431 in 1948, 38.570 in 1949, 37.980 in 1950 en 36.447 in 1951. Deze vermindering van de inschrijvingen verloopt voor de alleenstaande handelaars als volgt : 38.399 in 1948, 36.090 in 1949, 35.423 in 1950 en 34.296 in 1951, tegen 3.042 in 1948, 2.480 in 1949, 2.557 in 1950 en 2.151 in 1951 voor de vennootschappen.

Handelsregister in 1951
Inschrijvingen en schrappingen

OMSCHRIJVING	Handelaars	Vennootschappen	Totaal
Hoofdinschrijvingen (a) :			
Hof van Beroep te Brussel	18.093	1.507	19.600
Hof van Beroep te Gent	9.307	383	9.690
Hof van Beroep te Luik	6.896	261	7.157
Totaal	**34.296**	**2.151**	**36.447**
Schrappingen ingevolge opheffing van de handelszaak, afstand, overdracht of overlijden :			
Hof van Beroep te Brussel	21.547	440	21.987
Hof van Beroep te Gent	11.729	73	11.802
Hof van Beroep te Luik	6.926	75	7.001
Totaal	**40.202**	**588**	**40.790**
Verschil	— 5.906	+ 1.563	— 4.343

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Administratie van de Handel.

(a) Inclusief de hoofdinschrijvingen wegens overname van geschrapte of overgedragen handelszaken, ingevolge afstand, overdracht, overlijden, enz...

Voor deze laatste groep blijft het aantal inschrijvingen het aantal schrappingen overtreffen met 1.563 eenheden, tegen 1.918 in 1950.

2. — *Evolutie bij de handelsvennootschappen.*

De oprichtingen van vennootschappen verminderen zowel in aantal als in totaal nominaal kapitaal. Deze terugloop, welke vooral aanzienlijk is voor de rubriek « kleinhandel » waar het aantal opgerichte vennootschappen van 317 (49 millioen frank kapitaal) daalt tot 232 (45 millioen frank kapitaal). De vermindering is gelocaliseerd in de groep oprichting van naamloze vennootschappen en van commanditaire vennootschappen op aandelen. In de rubriek « groothandel en buitenlandse handel » wordt, in

Belgische en Kongolese handelsvennootschappen met hoofdbedrijf in België

(duizenden franken)

OMSCHRIJVING	Oprichtingen van vennootschappen						Netto-kapitaalsverhogingen	Ontbindingen van vennootschappen door vereffening en samensmelting	
	Naamloze en commanditaire op aandelen		Personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid		Tezamen		Netto nominaal bedrag	Tezamen	
	Aantal	Nominaal kapitaal	Aantal	Nominaal kapitaal	Aantal	Nominaal kapitaal		Aantal	Kapitaal
Kleinhandel :									
1945	48	13.405	196	30.056	244	43.461	5.117	49	7.440
1946	31	15.420	194	27.437	225	42.857	22.079	55	8.886
1947	113	70.622	273	49.582	386	120.204	10.768	78	17.018
1948	52	23.465	142	34.943	194	58.408	116.206	69	12.029
1949	62	39.656	141	20.022	203	59.678	309.745	70	9.992
1950	116	26.825	201	22.245	317	49.070	251.897	84	25.755
1951	44	12.218	188	33.261	232	45.479	60.830	77	12.937
Groothandel en buitenlandse handel :									
1945	126	111.334	245	69.918	371	181.252	17.169	43	26.880
1946	309	253.109	430	120.012	739	373.121	164.589	88	57.471
1947	308	315.078	271	88.442	529	403.520	1.302.032	101	65.514
1948	433	283.795	377	130.206	810	414.001	221.270	104	67.893
1949	377	363.382	238	79.754	615	443.136	361.569	136	102.267
1950	303	260.208	231	69.124	534	329.332	264.432	141	61.803
1951	191	146.110	259	90.321	450	236.431	626.999	142	45.618

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

zake oprichting van vennootschappen, de tijdens de vorige jaren begonnen terugloop voortgezet, met localisatie, zoals bij de voorgaande rubriek, in de groep der naamloze vennootschappen en commanditaire vennootschappen op aandelen.

Dit jaar blijft de voorkeur dus bestaan voor de oprichting van personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, maar met toeneming van het gemiddeld nominaal kapitaal, dat voor de « kleinhandel » stijgt van 110.000 F in 1950 tot 177.000 F en voor de « groothandel en de buitenlandse handel » van 299.000 F in 1950 tot 349.000 F.

Er werden minder handelsvennootschappen ontbonden dan tijdens het voorgaande jaar en het nominaal kapitaal dat er op betrekking heeft was ook minder voor alle categorieën vennootschappen tezamen.

3. — *Faillissementen en faillissementsvoorkomende akkoorden.*

De evolutie van het aantal faillietverklaringen en aanvragen tot faillissementsvoorkomend akkoord vertoont nog steeds een stijgende tendens, maar deze is sterker voor de faillietverklaringen. Inderdaad, het aantal er van stijgt van het ene jaar tot het andere met 117 eenheden of 23 %. Deze toeneming doet zich voor in alle hoven van beroep, maar proportioneel is zij het sterkst te Gent.

De aanvragen tot faillissementsvoorkomend akkoord nemen toe met 17 eenheden of 10 %.

Faillietverklaringen en aanvragen om faillissementsvoorkomend akkoord

OMSCHRIJVING	Faillietverklaringen (a)					Aanvragen om faillissementsvoorkomend akkoord				
	1938	1948	1949	1950	1951	1938	1948	1949	1950	1951
Hof van Beroep te Brussel	417	205	266	306	370	158	26	67	66	69
Hof van Beroep te Gent ..	149	62	80	107	153	56	9	22	36	51
Hof van Beroep te Luik ..	89	61	77	96	103	51	32	48	49	48
Het Rijk	**655**	**328**	**423**	**509**	**626**	**265**	**67**	**137**	**151**	**168**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) De cijfers van bovenstaande tabel stemmen niet altijd overeen met die van de werkelijk behandelde faillissementen, opgenomen in de gerechtelijke statistiek.

§ 3. — OMZETCIJFERS

De toeneming van de bedrijvigheid, vastgesteld in 1950 in de distributiesector, heeft zich niet gehandhaafd, wegens de stopzetting van de abnormale voorraadvorming.

Al de bruto-indexcijfers voor de verkoop zijn gestegen, behalve die van de groothandelaars in kruidenierswaren. Rekening gehouden met de prijsstijging is de bedrijvigheid tijdens het jaar nochtans stationnair voor de kleinhandel en vertoont ze een terugloop bij de groothandelaars; in totaal is er wel een lichte verbetering, die ongeveer gelijk moet zijn aan de verhoging van het netto-indexcijfer der ontvangsten van het Zegel, welke, op basis van het voorgaande jaar, van 96 in 1950 tot 97 is gestegen.

1. — *Verkoop van voedingswaren.*

Het omzetcijfer van de handelsondernemingen is tot hiertoe nog altijd alleen gekend voor de groothandelaars in kruidenierswaren met zelfstandige cliëntele. Het vertoont hoogtepunten voor de eerste twee maanden van het jaar waarna het seizoenverloop terug meer traditioneel wordt, maar op een heel wat lager peil dan dat van het vorige jaar. Het totaal voor het jaar vertoont een terugloop van het indexcijfer met 2 % ten opzichte van 1950.

Indexcijfers van de omzet der groothandelaars in kruidenierswaren met zelfstandige cliëntele
(1948 = 100)

TIJDVAK	1947 (a)	1948 (a)	1949 (a)	1950 (a)	1951 (a)
Januari	79	98	88	86	121
Februari	84	87	82	81	113
Maart	85	105	97	95	103
April	83	109	95	89	90
Mei	84	99	98	87	93
Juni	83	96	100	95	94
Juli	84	97	91	160	88
Augustus	101	103	100	126	105
September	119	109	100	148	110
October	113	103	84	89	103
November	91	91	98	79	104
December	108	101	105	109	101
Het jaar	**93**	**100** (b)	**94**	**104**	**102**

Bronnen : Nationale Federatie van de Verdelers-Grossiers in Voedingswaren.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) *Aantal getelde firma's :*
in 1947 : 44 voor het maandindexcijfer, 46 voor het jaarindexcijfer;
in 1948 : 46 voor het maandindexcijfer, 48 voor het jaarindexcijfer;
in 1949 : 47 voor het maandindexcijfer, 46 voor het jaarindexcijfer;
in 1950 : 50 voor het maandindexcijfer, 50 voor het jaarindexcijfer;
in 1951 : 50 voor het maandindexcijfer, 50 voor het jaarindexcijfer;
(b) De gezamenlijke omzet der in 1948 getelde firma's bedraagt 1.220 millioen frank.

Deze terugloop is des te meer kenmerkend, daar de jaarlijkse indexcijfers van de kleinhandelsprijzen voor voedingswaren met 7 % is toegenomen en het indexcijfer der groothandelsprijzen telkens hoger ligt dan dat van de overeenkomende maand van 1950 .

Voor de kleinhandel neemt het jaarlijks indexcijfer van de verkoop toe met 9,6 % voor de warenhuizen, met 10,7 % voor de coöperaties en met

6,3 % voor de kettingwinkels (voedingswaren). De bedrijvigheid van al deze verschillende soorten kleinhandel volgt dus van het ene jaar tot het andere een gelijkaardige evolutie, maar bewaart hetzelfde verschil ten opzichte van vóór de oorlog. Inderdaad, op basis van 1936/1938 bedraagt het indexcijfer van de verkoop 568 voor de warenhuizen, 351 voor de coöperaties en 406 voor de kettingwinkels (voedingswaren), tegen respectievelijk 410, 273 en 357 in 1948. De warenhuizen behouden dus hun voorsprong, de coöperaties lopen verder enigszins hun vertraging in en de kettingwinkels (voedingswaren) kennen relatief een grotere terugloop.

Het onderzoek van de verkoop in 't klein met betrekking tot de aan de verbruikers geleverde producten wordt in het hoofdstuk *Verbruik* behandeld.

2. — *Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes.*

De ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes zijn merkelijk toegenomen : zij belopen 17 % meer dan in 1950. De relatieve belangrijkheid van deze stijging is vooral gelocaliseerd in de eerste maanden van het jaar en bereikt een op zichzelf merkwaardig hoogtepunt van 181 % in de maand Mei. In absolute cijfers valt het maximum in April en het minimum in Augustus.

Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes in 1951

MAAND	Bedrag (millioenen franken)	Overeenstemmende maand van 1950 = 100	
		Bruto-indexcijfer	Netto-indexcijfer (a)
Januari	1.646	110	88
Februari	1.620	128	99
Maart	1.678	138	104
April	1.812	148	112
Mei	1.711	181	139
Juni	1.631	121	93
Juli	1.576	111	90
Augustus	1.531	96	81
September	1.671	110	99
October	1.728	96	86
November	1.805	109	98
December	1.718	103	94
Het jaar	20.127	117	97

Bronnen : Ministerie van Financiën.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) Het netto-indexcijfer is gelijk aan het bruto-indexcijfer gedeeld door het indexcijfer der groothandelsprijzen.

Ten einde rekening te houden met het prijsverloop, moet de nominale stijging van 17 % in de verhoging van deze ontvangsten in verband worden gebracht met de hausse van het indexcijfer der groothandelsprijzen, welke van het ene jaar tot het andere 21 % bedraagt. De werkelijke globale bedrijvigheid van deze sector schijnt dus ten opzichte van 1950 te zijn verminderd. Het relatief maximum is ook in Mei gelegen; deze maand en de zeer gunstige maanden Maart en April zijn de enige maanden van het jaar die een vordering vertonen.

§ 4. — KREDIET AAN DE DISTRIBUTIE

Daar de gegevens over de distributie, zelfs die beperkt tot de kleinhandel, zeer fragmentarisch zijn, mag geen enkel van deze gegevens verwaarloosd worden. Wat het krediet aan de handel betreft, wordt hierover geen speciale indeling gepubliceerd.

Nationale Kas voor Beroepskrediet

Verstrekte kredieten

Jaar	Aantal	Duizenden franken	
		totaal bedrag	gemiddeld bedrag
1946	3.448	371.018	107,6
1947	4.638	422.016	91,0
1948	5.866	530.186	90,4
1949	5.528	576.348	104,3
1950	5.568	760.299	136,5
1951	3.830	502.737	131,3

Bron : Nationale Kas voor Beroepskrediet.

De voorschotten verleend door de Nationale Kas voor Beroepskrediet, die gespecialiseerd is in het verstrekken van krediet aan de middenstand, nemen van jaar tot jaar toe, doch in een minder snel tempo (1). De Kas kent vier soorten krediet toe. De belangrijkste groep is die van het beroepskrediet waarvan het aandeel van 81 % in 1950 op 79 % in 1951 is gedaald; het aandeel van het krediet voor ambachtsmaterieel is daarentegen gestegen van 8 % in 1950 tot 11 % in 1951 (2).

Het beroepskrediet verstrekt in 1951 bedroeg 362.517.000 F, tegen 618.836.000 F in 1950. Hiervan ging een bedrag van 77.252.000 F naar de groot- en kleinhandel, tegen 135.079.000 F in 1950, of, in betrekkelijke waarde, 21,31 % tegen 21,83 % in 1950. Het beroepskrediet door de Kas in 1951 toegestaan aan de handel blijft, zoals de voorgaande jaren, op 1/5 gehandhaafd, ofschoon het in absolute waarde in dezelfde mate als de groep is verminderd.

---

(1) Zie 2e deel, hoofdstuk II. - *Geld en Krediet.*

(2) De andere twee groepen zijn het krediet aan geteisterde schippers en het krediet wegens oorlogsschade aan roerende goederen.

HOOFDSTUK V

TOERISME

Hoewel het seizoen 1951 als zeer bevredigend mag beschouwd worden, zijn de resultaten niet even gunstig voor de onderscheidene toeristische bedrijven.

Het aantal overnachtingen bereikte weliswaar een recordcijfer, maar de ontvangsten waren niet in verhouding, ingevolge de krachtsinspanning van de hotelnijverheid om de prijzen op het niveau van het vorige jaar te behouden. Ook de deviezenaanbreng beantwoordt niet aan de gestelde verwachtingen, ondanks de verzachtingen door de buurlanden toegestaan op de beperkingsmaatregelen in zake deviezen bestemd voor het toerisme. Er dient echter te worden gewezen op de terugkeer van de Duitse toeristen en op de vermeerdering van het aantal Amerikaanse toeristen ten opzichte van het vorige jaar, alhoewel de dollaraanbreng een weinig is teruggelopen.

§ 1. — ECONOMISCH BELANG VAN HET TOERISME

1. — *Werkgelegenheid en werkloosheid.*

Het aantal op 30 Juni bij de R.M.Z. ingeschreven werkgevers der hotelnijverheid is in tijd van een jaar met 245 eenheden toegenomen (1); het aantal ingeschreven werknemers is eveneens toegenomen doch in een veel mindere mate : op dezelfde datum bedroeg het slechts 23.069 eenheden, tegen 22.987 een jaar tevoren.

De hotelbedrijvigheid vertoont een onregelmatig karakter dat geen louter seizoenverschijnsel is. De uitbreiding van de arbeidersvacantie en de toenemende mobiliteit van de toerist, ingevolge de vermeerdering van het aantal auto's, hebben, inderdaad, de structuur van het nationaal toerisme sterk gewijzigd, terwijl het internationaal toerisme, ingevolge de deviezenbeperking en de geleidelijke vermindering van de gegoede cliëntele, de rendabiliteit van de grote bedrijven niet meer kan verzekeren.

2. — *Investeringen.*

Tot nog toe werden, in het kader van de wet van 1 October 1947

(1) Op 30 Juni 1950 bedroeg het aantal aangesloten werkgevers 5.109 eenheden.

betreffende de wederopbouw (1), aan 250 hotels vergoedingen toegekend ten bedrage van 323.827.000 F (op basis van hun waarde in 1939). Daarenboven kwamen 376 hotels in aanmerking voor kredieten tegen verminderde rentevoet voor een gezamenlijk bedrag van 264 millioen frank (2).

Voor de wederopbouw van de toeristische attracties werden eveneens 179.300.000 F (op basis van hun waarde in 1939) aan vergoedingen uitbetaald (3).

Deze investeringen zijn echter onvoldoende om een rationele uitbouw van het hotelbedrijf, dat zich moet aanpassen aan de eisen gesteld door de nieuwe nationale en internationale cliëntele, mogelijk te maken. De krachtsinspanning van deze industrie om haar prijzen op het niveau van het vorige jaar te houden, terwijl de naburige landen hun tarieven voortdurend zagen stijgen, heeft echter de rendabiliteit gedrukt, zodat de autofinanciering practisch uitgesloten is. De vermindering van de onkosten en de lasten door rationalisatie, alsmede het toekennen van goedkoop krediet zijn de belangrijkste factoren die deze toestand zouden kunnen verbeteren. In dit opzicht zou inderdaad een betere spreiding van het verlof de verdeling van de exploitatiekosten over een grotere tijdspanne mogelijk maken (4).

Ingevolge de aangebrachte verbeteringen en wederinrichtingen, waren

Verdeling der erkende hotels per streek en volgens het aantal beschikbare kamers

(Toestand per 31 December 1951)

TOERISTISCHE STREKEN	Hotels								Totaal aantal kamers
	Totaal aantal	Met 1 tot 6 kamers	Met 7 tot 10 kamers	Met 11 tot 14 kamers	Met 15 tot 25 kamers	Met 26 tot 50 kamers	Met 51 tot 100 kamers	Meer dan 100 kamers	
Kuststreek met Brugge	711	—	73	117	281	176	51	13	18.814
Kunsthistorische steden	290	27	45	46	122	26	9	15	8.150
Maasstreek	138	15	65	27	15	16	—	—	1.868
Ardennen	574	88	164	107	173	33	9	—	8.299
Overige streken	423	92	190	70	63	7	—	1	4.404
Totaal	**2.136**	**222**	**537**	**367**	**654**	**258**	**69**	**29**	**41.535**

Bron : Commissariaat-Generaal voor Toerisme.

(1) Wet van 1 October 1947 betrekkende het herstel der oorlogsschade aan private goederen (*Belgisch Staatsblad* van 10 October 1947; err.: *Belgisch Staatsblad* van 12 en 13 November 1948 en van 5 Maart 1949), gewijzigd bij de wet van 25 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Juli 1951).

(2) Deze som heeft alleen betrekking op de door de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid toegestane kredieten.

(3) Gegevens verstrekt door het Commissariaat-Generaal voor Toerisme.

(4) De wettelijke verlofperiode loopt van 1 Mei tot 31 October.

er op 4.195 bestaande hotels, herbergen en logementshuizen (1) 2.136 inrichtingen op 31 December 1951, als hotel erkend.

Meer dan 83 % van de erkende hotels zijn kleine en middelmatige ondernemingen, die meestal een familiaal karakter vertonen en derhalve voor het merendeel zonder bezoldigd personeel geëxploiteerd worden.

3. — *Deviezenaanbreng.*

In 1951 heeft het toerisme ongeveer 2.906 millioen frank aan deviezen aangebracht, tegen 2.193 millioen frank het vorige jaar, d.i. een vermeerdering van circa 32,5 %, terwijl het aantal overnachtingen der vreemdelingen met ongeveer 37,6 % is toegenomen, zodat de gemiddelde ontvangsten per overnachting lichtjes teruggelopen zijn (2).

De uitgaven aan deviezen voor toeristische doeleinden zijn evenwel nog in grotere mate toegenomen, zodat het deficit gestegen is van 1.406 millioen frank in 1950 tot 2.081 millioen frank in 1951. Tegenover de landen die deel uitmaken van de Europese Betalingsunie benadert het deficit

Ontvangsten en uitgaven van toerisme en reizigers

Indeling volgens deviezen (a)

(millioenen Belgische franken)

DEVIEZEN	Ontvangsten		Uitgaven	
	1950	1951	1950	1951
Pond sterling	371	534	114	183
Franse frank	470	767	1.902	2.281
Gulden	145	121	90	214
Zwitserse frank	256	310	603	758
Lira	71	119	321	296
Dollar (U.S.A.)	491	487	284	467
Deense kroon	48	40	5	7
Finse mark	10	17	—	—
Noorse kroon	9	12	4	3
Zweedse kroon	60	44	6	12
Duitse mark	82	261	135	457
Canadese dollar	19	26	10	103
Andere deviezen	161	168	125	206
Totaal	**2.193**	**2.906**	**3.599**	**4.987**

Bron : Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel.

(a) De in deze tabel opgenomen gegevens omvatten slechts de door tussenkomst van de aangenomen banken gedane ontvangsten en uitgaven. De biljetten die door de Belgische onderhorigen worden meegenomen en vervolgens opnieuw gebruikt worden door de vreemdelingen bij hun verblijf in België (deviezen aangekocht of verkocht op de vrije goud- en deviezenmarkten), zijn in de statistiek niet opgenomen. Het is echter niet uitgesloten dat deze ontvangsten en uitgaven grotendeels tegen elkaar opwegen.

(1) Volgens de telling van 1947.

(2) De gemiddelde ontvangsten per overnachting beliepen 1.781 F in 1951, tegen 1.850 F in 1950. In 1947 bedroegen ze reeds 1.611 F, toen het prijspeil merkelijk lager stond.

2 milliard frank, zodat het toerisme uiteindelijk heeft bijgedragen tot de normalisering van de betalingsbalans met deze landen.

Wanneer de Britten steeds de eerste plaats innemen in zake overnachtingen, is zulks dit jaar niet meer het geval voor de deviezenaanbreng. De gevoelige terugloop van de gemiddelde ontvangsten per nacht en per toerist — 1.298 F tegen 1.417 F het vorige jaar — vindt zijn oorsprong in de beperkingsmaatregelen door de Regering van Groot-Brittannië uitgevaardigd en waardoor het maximumbedrag per persoon toegekend voor toeristische uitgaven tot 25 pond sterling herleid werd.

Ook de ontvangsten uit de dollarzone zijn enigszins verminderd, alhoewel het aantal overnachtingen toegenomen is ten opzichte van het vorige jaar; de gemiddelde ontvangsten vanwege de Amerikaanse toeristen liggen dus eveneens aan de lagere kant.

Daarentegen zijn de ontvangsten uit de Franse monetaire zone merkelijk toegenomen, zowel wat de globale cijfers als wat de gemiddelden betreft (1). De uitgaven vermeerderden echter eveneens, zodat het deficit van de betalingsbalans betreffende de ontvangsten en uitgaven van toerisme en reizigers hoofdzakelijk voortvloeit uit de uitgaven in deze monetaire zone; hieruit blijkt dat Frankrijk steeds de voorkeur blijft genieten van de Belgische toeristen.

Er dient nog te worden onderstreept dat de toeristische betrekkingen met West-Duitsland, ondanks de handhaving van het visa, verder werden uitgebouwd; ook met Zwitserland is het toeristenverkeer in de beide richtingen toegenomen.

§ 2. — TOERISTISCHE BEDRIJVIGHEID

1. — *Financiële resultaten van het hotelbedrijf.*

Het seizoen 1951 mag voor het hotelwezen als een van de beste der na-oorlogse periodes worden beschouwd, zonder nochtans de financiële resultaten van 1947 te evenaren. Vergeleken met 1950 stelt men een verhoging van 46 % vast voor het aantal overnachtingen der buitenlanders (2) en 36 % voor de Belgen.

Zoals tijdens de vorige seizoenen is de kuststreek de meest bezochte toeristische streek gebleven met 74 % van het totaal aantal overnachtingen. Hierop volgen de kunsthistorische steden met 13 %, de Ardennen met 7 % en de Maasstreek met 2 % (3).

Het initiatief van « Westtoerisme » (4) bonificaties toe te kennen aan

(1) In 1951 bedroegen de gemiddelde ontvangsten 2.382 F per nacht en per persoon, tegen 2.024 F in 1950.

(2) Het aantal logeernachten der buitenlanders is nog merkelijk lager dan het gemiddelde van de jaren 1936/1938. Inderdaad, met 953.408 overnachtingen bereikt het vreemdelingenverkeer slechts 60 % van het vooroorlogse gemiddelde.

(3) Voor het gehele jaar waren deze cijfers 62 % voor de kuststreek, 23,5 % voor de kunsthistorische steden, 8 % voor de Ardennen en 2 % voor de Maasstreek.

(4) Provinciaal Comité voor Toerisme van West-Vlaanderen. Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 130.

de personen die hun gewoon verblijf in den vreemde hebben, heeft zeker bij gedragen tot het welslagen van het toerisme-seizoen aan de kust. De gunstige sfeer geschapen door deze propagandamaatregel, heeft zich gedurende het ganse seizoen laten gevoelen.

Overnachtingen gedurende de periode Juni-September (a)

Indeling volgens het land van gewone verblijfplaats

LAND VAN GEWONE VERBLIJFPLAATS	Gemiddelde 1936/1938 (b)		1947		1950		1951	
	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer
Buitenland :								
Groot-Brittannië	338	100	380	112	192	57	311	92
Frankrijk	482	100	123	25	127	26	196	41
Nederland	299	100	82	27	106	35	150	50
Zwitserland	20	100	18	90	17	85	23	115
Verenigde Staten	38	100	39	103	53	140	60	158
Andere landen	201	100	157	78	157	78	213	106
Totaal	**1.378**	**100**	**799**	**58**	**652**	**47**	**953**	**69**
België			2.598		2.807		3.817	

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Commissariaat-Generaal voor Toerisme.

(a) In de statistiek zijn de personen opgenomen die in België tegen vergoeding logeerden; vóór de oorlog werden alleen die personen geteld welke hun gewoon verblijf in den vreemde hadden.
(b) Ramingen op grond van de gegevens verstrekt door het Commissariaat-Generaal voor Toerisme.

Onder de vreemdelingen blijven, wat het aantal betreft, de Engelsen, met 33 % van het totaal der overnachtingen, steeds de beste klanten van het hotelbedrijf. Hierop volgen de Fransen met 21 % en de Nederlanders met 16 %. De Verenigde Staten komen op de vierde plaats met 59.861 overnachtingen of ongeveer 6 % (1).

Voor de ontvangsten is de verbetering minder uitgesproken dan voor de overnachtingen. Ten aanzien van het seizoen 1950 namen de ontvangsten inderdaad met 39 % toe; maar in absolute cijfers overtreffen ze slechts met ongeveer 5 % die van het jaar 1947. Er mag daarenboven niet uit het oog worden verloren dat, ten aanzien van het vorige seizoen, de uitgaven en onkosten merkelijk zijn toegenomen, terwijl de hotelprijzen op hetzelfde niveau zijn gebleven.

(1) Voor het gehele jaar bedroegen deze percentages 25 % voor de Britten, 20 % voor de Fransen, 17 % voor de Nederlanders en 7 % voor de Amerikanen.

Hotelnijverheid

Ramingen der ontvangsten gedurende de periode Juni-September

TOERISTENSTREKEN	1947		1950		1951	
	Bedrag (miljoenen franken)	%	Bedrag (miljoenen franken)	%	Bedrag (miljoenen franken)	%
Kuststreek	753	64	559	63	825	67
Kunsthistorische steden	255	22	197	22	261	21
Maasstreek	28	2	19	2	28	2
Ardennen	94	8	74	9	86	7
Andere toeristenstreken	49	4	38	4	40	3
Totaal	**1.179**	**100**	**887**	**100**	**1.240**	**100**

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

2. — *Invloed op het verkeer.*

De in zake reizigersverkeer uit het toerisme voortvloeiende ontvangsten van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen bedroegen volgens

Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer (a)

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

(maandgemiddelde)

JAARTAL	Reizigers			Reizigers/km			Ontvangsten		
	Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (duizenden eenheden)	Toeristisch seizoen (c)		Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (miljoenen eenheden	Toeristisch seizoen (c)		Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (duizenden franken)	Toeristisch seizoen (c)	
		Duizenden eenheden	% t. o. v. de niet toeristische periode		Miljoenen eenheden	% t. o. v. de niet toeristische periode		Duizenden franken	% t. o. v. de niet toeristische periode
1947 ...	6.821	8.191	120	222	326	146	126.985	184.935	146
1948 ...	6.331	7.105	112	209	291	139	138.628	177.473	128
1949 ...	5.613	6.871	122	188	296	157	127.891	182.383	143
1950 ...	5.565	6.001	108	192	260	138	122.667	167.125	136
1951 ...	5.769	6.399	111	193	278	144	122.042	176.707	145

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

(a) Exclusief de reizigers met abonnement.
(b) Gans het jaar, exclusief de periode Juni-September. De verlofdagen van Pasen en Pinksteren vallen in de periode met beperkt toeristenverkeer, behalve het Pinksterverlof in 1949; de cijfers van de toeristische periodes moeten dus als volstrekte minima worden beschouwd.
(c) Periode Juni-September.

raming ongeveer 219 millioen frank, d.i. een vermeerdering van circa 22 % ten opzichte van 1950 (1).

Deze vermeerdering is de kleinste van de verhogingen vastgesteld bij de toeristische bedrijven. De uitbreiding van het aantal personenauto's en autocarondernemingen, alsook de nieuwe strekkingen in het toerisme en de afschaffing van de volksvacantiekaart liggen aan de basis van de minder gunstige evolutie bij de spoorwegen.

Voor de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen mogen de ontvangsten, voortvloeiend uit het toerisme, op 36 millioen frank worden geraamd, tegen 16 millioen in 1950 (1).

Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer (a)
Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen
(maandgemiddelde)

JAARTAL	Vervoerde personen			Ontvangsten		
	Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (duizenden eenheden)	Toeristisch seizoen (c)		Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (duizenden franken)	Toeristisch seizoen (c)	
		Duizenden eenheden	% t. o. v. de niet toeristische periode		Duizenden franken	% t. o. v. de niet toeristische periode
1947	19.986	21.627	108	64.164	73.610	115
1948	19.426	19.548	101	69.479	75.626	109
1949	16.308	16.828	103	66.067	73.575	111
1950	15.316	15.481	101	64.011	67.832	106
1951	14.878	15.528	104	65.682	74.757	114

Bron : Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.

(a) Exclusief de reizigers met abonnement.
(b) Gans het jaar, exclusief de periode Juni-September. De verlofdagen van Pasen en Pinksteren vallen in de periode met beperkt toeristenverkeer, behalve het Pinksterverlof in 1949; de cijfers van de toeristische periodes moeten dus als volstrekte minima worden beschouwd.
(c) Periode Juni-September.

De aanwinst is echter niet in verhouding met de uitbreiding van het toerisme in 1951, daar ook dit vervoermiddel door de toeristen minder op prijs wordt gesteld.

De activiteit der autocardiensten, daarentegen, neemt steeds meer uitbreiding, zoals blijkt uit de regelmatige aangroei van het aantal autocars. Zo waren er in 1951 gemiddeld 1.650 autocars in exploitatie, tegen 1.563 in 1950, d.i. dus 97 voertuigen meer. Het aantal beschikbare plaatsen overtreft zelfs 57.000 eenheden, d.i. gemiddeld 34 per car.

(1) Voor de raming van de ontvangsten voortvloeiend uit het toerisme maakt men het verschil tussen het maandgemiddelde der ontvangsten tijdens en buiten het seizoen; het bekomen bedrag wordt dan met vier vermenigvuldigd om alzo rekening te houden met de vier maanden die het toeristisch seizoen uitmaken.

In 1951 werd een afstand van ongeveer 29.690.000 km afgelegd, waarvan 8.105.000 km in het buitenland, tegen respectievelijk 25.300.000 km en 6.800.000 km gedurende het voorgaande jaar.

Volgens de ingezonden reiswijzers beliepen de ontvangsten ongeveer 300 millioen frank, d.i. een toeneming van 8 % ten opzichte van het vorige jaar. Eigenlijk liggen deze cijfers ongeveer 40 % beneden de werkelijkheid, vermits de opgegeven gemiddelde afstand, afgelegd per voertuig, 18.000 km bedraagt, terwijl uit de gedane steekproeven blijkt dat deze afstand schommelt tussen 25.000 en 30.000 km. De ontvangsten mogen dus op tenminste 420 millioen frank worden geraamd.

De bedrijvigheid van de dienst Oostende-Dover nam eveneens aanzienlijk toe. De ontvangsten bedroegen inderdaad 93,5 millioen frank, tegen 83,4 millioen frank in 1950, terwijl het aantal vervoerde personen steeg van 393.040 tot 477.748 (1). De bekomen resultaten liggen echter nog ver beneden het vooroorlogse peil, vermits voor de periode 1936/1938 gemiddeld 667.248 personen werden vervoerd en de bruto-ontvangsten 42 millioen frank bedroegen.

Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer
Paketboten Oostende-Dover
(maandgemiddelde)

JAARTAL	Reizigers			Ontvangsten		
	Periode met beperkt toeristenverkeer (a) (eenheden)	Toeristisch seizoen (b)		Periode met beperkt toeristenverkeer (a) (duizenden franken)	Toeristisch seizoen (b)	
		Eenheden	% t.o.v. de niet toeristische periode		Duizenden franken	% t.o.v. de niet toeristische periode
1947.....	14.919	71.291	478	6.163	18.667	303
1948.....	12.897	40.413	313	4.853	10.993	226
1949.....	13.086	59.565	455	4.385	14.340	327
1950.....	15.430	67.399	437	4.177	12.565	301
1951.....	18.018	83.400	463	4.829	13.706	284

Bron : Ministerie van Verkeerswezen.

(a) Gans het jaar, exclusief de periode Juni-September. De verlofdagen van Pasen en Pinksteren vallen in de periode met beperkt toeristenverkeer, behalve het Pinksterverlof in 1949; de cijfers van de toeristische periodes moeten dus als volstrekte minima worden beschouwd.
(b) Periode Juni-September.

De gunstige evolutie van het reizigersverkeer gedurende de periode met beperkt toeristenverkeer wijst echter op een uitbreiding van het « weekend »-toerisme aan de kust en in de kunsthistorische steden. Deze evolutie,

(1) In 1947, dat nog steeds als het gunstigste jaar wordt beschouwd, werden 404.521 personen vervoerd en 123.973.000 F ontvangsten geboekt.

25 JAN 1952
BIBLIOTH.
Nr

waardoor de activiteitsperiode in het hotelbedrijf wordt verlengd, begunstigt de ontwikkeling van deze sector.

Er bestaan geen gegevens die toelaten de invloed van het toerisme op de luchtvaart na te gaan.

§ 3. — SOCIAAL TOERISME

Het belang van het sociaal toerisme blijkt duidelijk uit de hierna volgende gegevens. Het aantal arbeiders aangesloten bij de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid en het Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers bedroeg 1.891.583 personen op 30 Juni 1951. De overgeschreven bijdragen, bestemd voor het jaarlijks betaald verlof stegen tot 3.432,2 millioen frank, d.i. een vermeerdering van 269,2 millioen frank ten opzichte van 1950 (1). De verdeling van deze bijdragen werd niet gewijzigd wat de diverse toekenningen betreft (2).

In zake de grote vraagstukken, die hier zoals elders het sociaal toerisme beheersen, hebben zich geen diep ingrijpende gebeurtenissen voorgedaan.

1. — *Transport tegen verminderde prijzen.*

Alhoewel de geldigheidsduur van de heen- en terugbiljetten 3e klasse, aan verminderde prijs afgeleverd aan de arbeiders met vacantie, op 20 dagen werd gebracht, hebben slechts betrekkelijk weinig personen van deze gunst gebruik gemaakt (3).

Vooral de gewone heen- en terugbiljetten, geldig gedurende 4 werkdagen (zon- en feestdagen dus niet inbegrepen) en die elke reiziger zonder formaliteiten kan bekomen, werden gebruikt door degenen die, naar traditie, verkiezen omstreeks 21 Juli of 15 Augustus met vacantie te gaan.

2. — *Spreiding van het betaald verlof.*

Tot nog toe werden geen noemenswaardige resultaten bereikt in zake spreiding van het betaald verlof. De kwestie van de schoolvacantie schijnt het voornaamste struikelblok te zijn voor een redelijke verdeling van het betaald verlof over de wettelijke periode. Deze moeilijkheden zouden nochtans vooral van traditionele aard zijn bij gebrek aan de toepassing van een beurtstelsel in elke onderneming.

Daarenboven trachten de werkgevers de invloed van het betaald verlof op de productie tot een minimum te herleiden door het te laten samenvallen met een locale kermis of met een periode van beperkte economische activiteit.

---

(1) De bijdragen voor het bijkomend verlof der mijnwerkers werden nochtans met ingang van 1 Januari 1951 van 4 tot ½ % verminderd (koninklijk besluit van 8 April 1952 : *Belgisch Staatsblad* van 13 April 1952).

(2) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 138.

(3) De vermindering bedraagt, zoals voor de gewone retourbiljetten 15 %, tegen destijds 35 of 50 % voor de volksvacantiekaart.

3. — *Logementsverschaffing tegen billijke prijzen.*

Meer dan de helft van de hotels, die voorkomen in de Hotelgids 1951 (1), geven gedurende het seizoen volledig pension tegen 150 F en minder per dag. Daaronder zijn er 225 hotels met pensions tegen 85 tot 125 F (2). In de gesubsidieerde vacantie-instellingen kunnen de werknemers eveneens hun betaald verlof doorbrengen aan prijzen gaande van 90 tot 125 F voor volledig pension.

Hierbij komen echter de kosten voor ontspanning en de onvermijdelijke kleine uitgaven, die op minimum 25 F per persoon mogen gerekend worden.

In totaal mogen voor een toerist de uitgaven tijdens een week vacantie op tenminste 1.000 F per persoon worden geraamd.

Welnu het dubbel verlofgeld van de arbeiders schommelt theoretisch tussen 1.500 F en 3.000 F naargelang het ongeschoolde vakarbeiders met minimumloon of geschoolde vakarbeiders geldt. Hierbij komt eventueel als gezinsverlofgeld een vergoeding gelijk aan een maand kindergeld (3).

Voor het merendeel der werknemers blijkt het betaald verlofgeld dus onvoldoende om zelfs in de goedkoopste voorwaarden met vrouw en kinderen, een week vacantie te genieten, in een eenvoudig etablissement.

In het kader van de aanmoediging tot de arbeidersvacantie werden in 29 gesubsidieerde inrichtingen ongeveer 190.000 overnachtingen geboekt, tegen 131.000 in 1950 voor 35 vacantietehuizen (4).

Voor het etappentoerisme, dat vooral de jongeren aanbelangt, telde men in 1951, 86 erkende instellingen met 4.780 bedden die in totaal 204.726 overnachtingen boekten, tegen 202.598 overnachtingen verdeeld over 85 tehuizen in 1950.

4. — *Sparen voor de vacantie.*

Tot nog toe werd geen enkele algemene maatregel genomen in verband met het sparen voor de vacantie. Door verschillende werknemersorganisaties werden nochtans reiskassen opgericht met het oog op het jaarlijks verlof.

Door het Commissariaat-Generaal voor Toerisme wordt evenwel de mogelijkheid van een Staatstussenkomst tot aanmoediging van dit sparen ingestudeerd.

---

(1) *Officiële Gids «Hotels, pensions, restaurants, 1951»*, Brussel, 1951 (Ministerie van Verkeerswezen, Commissariaat-Generaal voor Toerisme).

(2) + 10 % drinkgeld (dienst).

(3) Koninklijk besluit van 30 April 1951 betreffende de toekenning van het gezinsverlofgeld in 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 2 en 3 Mei 1951).

(4) Ingevolge het koninklijk besluit betreffende het verlenen van toelagen tot bevordering van de arbeidersvacantie en het volkstoerisme (*Belgisch Staatsblad* van 1 Februari 1951) kwamen verschillende inrichtingen niet meer in aanmerking voor het bekomen van subsidies.

DERDE DEEL

Financiën, Geld en Krediet

HOOFDSTUK ÉÉN

OVERHEIDSFINANCIËN

AFDELING I. — ALGEMEEN OVERZICHT

De ontvangsten van de Rijksbelastingen bedroegen 70,4 milliard frank in 1951, tegen 55,4 milliard frank in 1950. De toeneming betekent niet dat de totale fiscale last gedragen door de nationale economie is verhoogd, vermits eerst vermeld bedrag iets meer dan 4 milliard frank omvat uit hoofde van vervroegde stortingen voor de bedrijfsbelasting (1). Bovendien moet de stijging van de meeste ontvangsten wegens gewone belastingen in verband worden gebracht met de prijsstijging en de toeneming van de omzet, die zich tijdens de eerste drie kwartalen van het jaar 1951 hebben voorgedaan.

Het totaal bedrag der fiscale heffingen ten voordele van de provinciën en de gemeenten is practisch niet veranderd ten opzichte van het vorige jaar. De bij de cedulaire belastingen op de inkomsten en bij de andere Rijksbelastingen additionele provinciale belastingen bedragen in 1950 en in 1951 respectievelijk 315,6 millioen frank en 330,8 millioen frank. De fiscale ontvangsten der gemeenten belopen 3.400 millioen frank in 1951, tegen 3.212 millioen frank in 1950.

Globaal beschouwd geeft dus de evolutie van de fiscale ontvangsten en meer speciaal van de ontvangsten welke verband houden met de Rijksbelastingen een tamelijk gunstige conjuncturele toestand weer. De gevolgde fiscale politiek kon trouwens niet de oorzaak zijn van de verhoging der belastingontvangsten, vermits zij de invoering van talrijke ontlastingen beoogde, zowel in zake directe belastingen als in zake overdrachttaxe.

Daarenboven diende de Staat het hoofd te bieden aan de gestegen uitgaven ingevolge de internationale omstandigheden. Inderdaad, het totaal van de kredieten voor de landsverdediging, opgenomen in de gewone begroting, bereikte 8.438 millioen frank, tegen 6.380 millioen frank in 1950. Op de buitengewone begroting verhoogde, alleen reeds ingevolge de stijging van de militaire uitgaven, het totaalbedrag der investeringskredieten van 10,7 milliard frank tot 14,2 milliard frank.

(1) Zie § 2. - *Fiscale politiek* en § 3. - *Belastingontvangsten.*

Niettegenstaande deze aanzienlijke lasten konden de kredieten voor burgerlijke openbare werken in hun geheel genomen gehandhaafd worden op het peil van 1950. Alleen de investeringskredieten, welke verband houden met de begrotingen van verkeerswezen en van openbare werken, boekten lichte verminderingen.

Op sociaal gebied werden de begrotingstussenkomsten tot dekking van de betaling der vergoedingen aan de werklozen en aan de gebrekkigen, verminkten en gelijkgestelden, alsook de kredieten in zake ouderdomspensioen verhoogd.

Tenslotte bereikte het bedrag van de Staatsschuld, per inwoner, 29.264 F op 31 December 1951, tegen 28.586 F op 31 December 1950 en 5.000 F einde 1938.

AFDELING II. — STAATSFINANCIËN

De internationale verplichtingen hebben België tot een ernstige financiële inspanning genoodzaakt, die voor het begrotingsjaar 1951 een merkelijke vermeerdering van de gewone en buitengewone militaire uitgaven heeft teweeggebracht. Toch werden de nodige kredieten voor de verwezenlijking van een aan de behoeften van het ogenblik aangepaste economische en sociale politiek gehandhaafd.

De gunstige conjunctuur, die zich tijdens het jaar in het land voordeed, heeft de Schatkist hogere belastingontvangsten bezorgd dan tijdens het voorgaande dienstjaar. Dit element, gepaard gaande met de uitwerking der vervroegde stortingen in zake bedrijfsbelastingen, heeft het mogelijk gemaakt, op de gewone begroting een aanzienlijk overschot te boeken, dat tot de gedeeltelijke financiering der buitengewone begroting heeft gediend.

§ 1. — ALGEMENE BUDGETAIRE TOESTAND

Terwijl de gewone begroting van het dienstjaar 1950 een nadelig saldo van 2,1 milliard frank aanwees, zou voor het begrotingsjaar 1951 een batig slot van 8 milliard frank bereikt worden en dit ondanks het feit dat de gewone uitgaven in 1951 veel meer bedragen dan in 1950. Dit overschot is te danken aan de hogere belastingontvangsten, waarvan de oorspronkelijke ramingen met nagenoeg 12 milliard frank overtroffen werden.

De verhoging der buitengewone begroting ten opzichte van het dienstjaar 1950, afgezien van de muntsaneringsontvangsten en -uitgaven, nl. ongeveer 4 milliard frank, is te verklaren door de toeneming van de kredieten bestemd voor 's lands verdediging.

De vermoedelijke begrotingsbalans voor de dienstjaren 1950 en 1951 geeft een nauwkeurig beeld van de evolutie van de toestand ten opzichte van het begrotingsjaar 1950.

Vermoedelijke begrotingsbalans voor de dienstjaren 1950 en 1951
(milliarden franken)

DIENSTJAAR	Gewone begroting (a)	Buitengewone begroting (b)	Voorlopig totaal
1950	— 2,1	— 14,2	— 16,3
1951	+ 8,3	— 18,4	— 10,1

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) De gewone begroting omvat de gewone ontvangsten en uitgaven, alsmede die welke voortvloeien uit de oorlog.
(b) Exclusief de muntsaneringsontvangsten en -uitgaven.

De gezamenlijke begrotingsuitgaven voor het dienstjaar 1951 zouden dus met iets meer dan 10 milliard frank de begrotingsontvangsten voor hetzelfde jaar overtreffen.

Voorlopige begrotingstoestand voor het dienstjaar 1951
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	Gewone begroting (a)	Buitengewone begroting (b)	Totaal
Vermoedelijke ontvangsten			
Begrotingsramingen	63.790	325	64.115
Vermoedelijke ontvangsten	76.756	367	77.123
Vermoedelijke uitgaven			
Oorspronkelijke kredieten	63.744	15.831	79.575
Bijkomende kredieten (c)	9.217	4.444	13.661
Verminderingen (c)	— 4.463	— 1.546	— 6.009
Totaal	**68.498**	**18.729**	**87.227**
Vermoedelijke balans			
Ontvangsten	76.756	367	77.123
Uitgaven	68.498	18.729	87.227
Balans	**— 8.258**	**— 18.362**	**— 10.104**

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) De gewone begroting omvat de oorlogsuitgaven en -ontvangsten.
(b) Exclusief de muntsaneringsontvangsten en -uitgaven.
(c) Rekening gehouden met het eerste en het tweede aanpassingsblad (*Parl. Stukken*, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1950-1951, nr 602, 3 Juli 1951; en zittijd 1951-1952, nr 103, 13 December 1951) en met het amendement bij het eerste aanpassingsblad (*Parl. Stuk*, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 19511952, nr 19, 20 November 1951).

1. — *Gewone begroting.*

a) *Ontvangsten.*

De aanvankelijke ramingen der begrotingsontvangsten beliepen 63.790 millioen frank. Op 31 Juli 1952 bedroegen, voor het dienstjaar 1951, de ontvangsten 76.756 millioen frank.

Deze sterke verhoging vloeit hoofdzakelijk voort uit de belastingontvangsten, en meer bepaald uit de opbrengst van de rechtstreekse belastingen (1).

Tijdens het dienstjaar 1950, daarentegen, bedroeg in zake belastingontvangsten de werkelijke opbrengst minder dan de vooruitzichten, terwijl voor de gewone niet fiscale ontvangsten en voor de oorlogsontvangsten de opbrengst hoger was dan de ramingen.

Ontvangsten van het dienstjaar 1951
(millioenen franken)

AARD DER ONTVANGSTEN	Aanvankelijke ramingen	Vermoedelijke ontvangsten	Verschil
Belastingontvangsten	58.198	70.410	+12.212
Gewone, niet fiscale ontvangsten ...	5.167	5.043	— 124
Oorlogsontvangsten	425	1.303	+ 878
Totaal	**63.790**	**76.756**	**+12.966**

Bron : Ministerie van Financiën.

b) *Uitgaven.*

De oorspronkelijk voorziene gewone uitgaven bedroegen 63.744,5 millioen frank. Rekening houdend met de aangevraagde bijkomende kredieten, zullen ze waarschijnlijk 68.497,7 millioen frank bereiken (2). Deze verhoging is voor 3.169 millioen frank toe te schrijven aan de eigenlijke gewone uitgaven en voor 1.585 millioen frank aan de uitgaven voortvloeiend uit de oorlog.

De toeneming der tijdens het begrotingsjaar aangevraagde kredieten voor de eigenlijke gewone uitgaven is over talrijke begrotingen verdeeld. In de eerste plaats, hebben de op de begroting van het Ministerie van

(1) De evolutie der fiscale ontvangsten zal onder § 3. - *Belastingontvangsten,* nader worden uiteengezet.

(2) *Parl. Stuk,* Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1950-1951, nr. 602, 3 Juli 1951;
Parl. Stuk, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1951-1952, nr. 19, 20 November 1951;
Parl. Stuk, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1951-1952, nr. 103, 13 December 1951.

Landsverdediging voorziene militaire uitgaven 1,3 milliard frank bijkomende kredieten vereist. Laatstgenoemde kredieten dekken verscheidene uitgaven voor materieel en personeel, die zowel op de binnenlandse strijdkrachten als op het expeditiekorps in Korea betrekking hebben. Aan deze vermeerdering van militaire uitgaven, in de engere zin van het woord, dient een verhoging der militaire uitgaven voor de inrichting der burgerlijke veiligheid te worden gevoegd, die 257 millioen frank bereikt en op de begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken is uitgetrokken. De nieuwe sociale lasten, die hoofdzakelijk uit de stijging der werkloosheid voortvloeien, hebben bovendien een vermeerdering met ongeveer 1,1 milliard frank der op de begroting van het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg voorziene kredieten met zich gebracht. De herziening der weddeschalen van het Rijkspersoneel, die met terugwerkende kracht op 1 Januari 1951 werd toegepast, heeft daarenboven nagenoeg 500 millioen frank bijkomende kredieten vereist, waarbij nog 350 millioen frank komen voor de perekwatie der pensioenen van niet meer in dienst zijnde personeelsleden. Deze ten bate van het Rijkspersoneel doorgevoerde weddeherziening heeft zich tot andere overheidsdiensten uitgebreid. Zo heeft de N.M.B.S. op haar beurt de bezoldigingen van haar personeel aangepast, hetgeen de uittrekking van een bijkomend krediet van 350 millioen frank op de begroting van Verkeerswezen tot gevolg had.

Wat de uit de oorlog voortvloeiende uitgaven betreft (1), komt de voornaamste kredietverhoging ten opzichte van de oorspronkelijke ramingen, namelijk 1.700 millioen frank, voor op de begroting van het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Deze bijkomende uitgave is aan verscheidene oorzken toe te schrijven. Vooreerst kende de Staat 886 millioen frank toe als aanvullende geldmiddelen ten behoeve van de Handelsdienst voor Ravitaillering ten einde dit organisme in staat te stellen door een aangepaste invoerpolitiek zijn prijsregelende taak op de binnenlandse markt te blijven vervullen. De uitbetaling van achterstallige compensatievergoedingen heeft 290 millioen frank nieuwe kredieten gevergd. Tenslotte dienden tijdens het begrotingsjaar en in het kader der toelagen aan de steenkolenmijnen, 460 millioen frank aan deze bedrijven te worden toegekend om de betaling der belastingen te dekken, welke bedoelde mijnen verschuldigd waren op de door hen ontvangen en aan de samenstelling van een wederuitrustingsfonds bestede bedragen.

Deze veelvuldige bijkomende kredieten werden slechts gedeeltelijk, tot een beloop van 3 milliard frank, gecompenseerd door verscheidene begrotingsbeperkingen, waartoe eveneens in de loop van het dienstjaar werd overgegaan. Laatst vermelde beperkingen betreffen in hoofdzaak de begroting van kwade posten en terugbetalingen. Naar aanleiding van de hervorming der begrotingscomptabiliteit zal een speciale rekening, gestijfd ten belope van de toegestane ontlastingen door voorafneming op de lopende fiscale middelen, op de begroting voor orde geopend worden. Deze rekening zal

(1) Benaming en classificatie die behouden werd sedert het einde van de jongste oorlog, tijdens dewelke alle rechtstreekse of onrechtstreekse subsidies voor de voedingswaren beschouwd werden als lasten voortvloeiend uit de oorlog.

de uitgaven voor kwade posten en terugbetalingen in zake onrechtmatig gevestigde belastingen dragen. Wat de Rijksmiddelenbegroting betreft, zal deze de werkelijke opbrengst uit de belastingontvangsten omvatten. De correlatieve afschaffing der artikelen op de begroting van kwade posten en terugbetalingen brengt een vermindering van 1.489 millioen frank teweeg, terwijl op dezelfde begroting de schrapping van post 102, betreffende het aandeel der provincies en der gemeenten in de opbrengst van sommige belastingen, tot een inperking van 830 millioen frank leidt.

De verhogingen ten opzichte van het vorige dienstjaar slaan hoofdzakelijk op de gewone uitgaven, vermits het totaal bedrag van deze laatste van 65.553 millioen frank in 1950 tot 68.497,7 millioen frank is gestegen; deze toeneming werd vooral door de militaire uitgaven en door sommige uitgaven van economische en sociale aard veroorzaakt.

Het totaal der voor de landsverdediging op de gewone begroting uitgetrokken kredieten heeft inderdaad 8.438 millioen frank bereikt in 1951, tegen 6.380 millioen frank in 1950.

De toelagen van economische aard hebben in 1951 aanleiding gegeven tot kredietverhogingen, welke gedeeltelijk door verminderingen werden gecompenseerd. Zo werd 886 millioen frank aan de Handelsdienst voor Ravitaillering toegekend; in 1950 kwam een dergelijk krediet op de gewone begroting niet voor. De Staatstussenkomst in het exploitatietekort der Belgische spoorwegen bedroeg 1.450 millioen frank of ongeveer hetzelfde bedrag als in 1950 (1).

Hierbij komt nog de aan de N.M.B.S. verleende hulp, tot dekking van de financiële verliezen, voortvloeiende uit het reizigersvervoer tegen gunsttarieven : deze toelage bereikte 149,5 millioen frank, tegen 139,5 millioen frank in 1950. Het was evenwel mogelijk sommige subsidies voor economische doeleinden te verminderen. Zo hebben de begrotingstussenkomsten in zake prijssubsidies (2), die in 1950 nog 200 millioen frank bedroegen, in 1951 slechts 108 millioen frank bereikt. Van dit laatste bedrag is 18 millioen frank bestemd om de gasprijs ten bate der kleine verbruikers lager dan het normaal tarief te handhaven en 90 millioen frank voor premies aan de zuivelproductie. De toelagen aan de steenkolennijverheid werden van 1 milliard frank voor het begrotingsjaar 1950 verminderd tot 873 millioen frank voor het dienstjaar 1951 (3).

Wat de sociale tussenkomsten betreft, werden voornamelijk de kredieten tot dekking der uitgaven voor werklozensteun en ouderdomspensioenen verhoogd. Inderdaad, terwijl de op de gewone begroting ingeschreven werkloosheidsuitgaven 1.200 millioen frank bedroegen voor het dienstjaar 1950, bereikten zij 2.250 millioen frank voor het dienstjaar 1951. In 1950 kwamen nochtans 2.000 millioen frank buitengewone toelagen tot financiering dezer uitgaven voor op de buitengewone begroting. In 1951 beliep deze bijzondere

(1) Verbeterd cijfer.

(2) Exclusief de compensatievergoedingen.

(3) Inclusief de toelagen aan verscheidene steenkolenmijnen als compensatie voor belastingen toepasselijk op de door hen aangewende bedragen tot samenstelling van een wederuitrustingsfonds.

tussenkomst nog slechts 1.260 millioen frank. De begrotingslast voortvloeiende uit de betaling der ouderdomspensioenen is bovendien van 2.777 millioen frank (1) in 1950 tot 3.386 millioen frank in 1951 gestegen. De Staatstussenkomst ten gunste der gebrekkigen, verminkten en gelijkgestelden is eveneens vermeerderd. De hiervoor bestemde kredieten werden inderdaad van 381 millioen frank (1) in 1950 tot 495 millioen frank in 1951 opgevoerd. Tenslotte beliepen, in 1951, de toelagen aan de binnen het kader der verzekering tegen ziekte en invaliditeit bestaande verzekeringsorganismen (2) 1.209 millioen frank, wat nagenoeg hetzelfde bedrag uitmaakt als voor het dienstjaar 1950.

2. — *Buitengewone begroting.*

a) *Ontvangsten.*

De vooruitzichten in verband met de buitengewone ontvangsten (3) voor het dienstjaar 1951 geven een bedrag aan van 325 millioen frank, tegen 663 millioen frank (1) voor het dienstjaar 1950. Van laatst vermeld bedrag waren op 30 Juni 1951 slechts 2 millioen frank werkelijk geïnd. Bedoelde buitengewone inkomsten zijn het gevolg van allerhande door het Rijksbestuur voor Registratie en Domeinen uitgevoerde verrichtingen, alsmede van sommige toevallige Schatkistinkomsten.

b) *Uitgaven.*

De kredieten voor de buitengewone begroting waren aanvankelijk op 15.831 millioen frank vastgesteld (4). De Regering heeft twee aanvullende kredietbladen ingediend, waardoor het betrokken bedrag tot 18.729 millioen frank werd opgevoerd (5).

Het totaal bedrag der kredieten voor het dienstjaar 1950 beliep 14.780 millioen frank (5). Het bedrag voor het dienstjaar 1951 ligt dus bijna 4 milliard hoger dan tijdens het dienstjaar 1950.

---

(1) Verbeterde cijfers.

(2) Toelagen door tussenkomst van het Rijksfonds voor Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit (R.V.Z.I.). Toelagen tot dekking van het tekort der verzekering van mijnwerkers en gelijkgestelden. Toelagen tot dekking van het tekort der bijdragen van de aangesloten onvrijwillig werklozen.

(3) Exclusief de inningen der muntsaneringsbelasting.

(4) Exclusief 3.555 millioen frank muntsaneringskredieten en inclusief de budgetaire verbeteringen. Zie : Wetsontwerp houdende begroting der buitengewone ontvangsten en uitgaven voor het dienstjaar 1951 (*Parl. Stuk*, Senaat, zittijd 1950-1951, nr. 5-XXII, 14 Juni 1951).

(5) *Parl. Stuk*, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1950-1951, nr. 602, 3 Juli 1951;
Parl. Stuk, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1951-1952, nr. 19, 20 November 1951;
Parl. Stuk, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1951-1952, nr. 103, 13 December 1951.

Voormeld bedrag van 18.729 millioen frank buitengewone kredieten voor het dienstjaar 1951 omvat 14.035 millioen frank investeringskredieten en 4.694 millioen frank voorschotten, participaties en diverse kredieten.

Investeringskredieten op de buitengewone begroting voor de dienstjaren 1950 en 1951 (a)

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	Dienstjaar 1950	Dienstjaar 1951
A. *Nieuwe investeringen :*		
Buitenlandse Zaken	40	39
Binnenlandse Zaken	5	10
Landsverdediging	1.601	5.958
Landbouw	34	53
Verkeerswezen	927	559
Openbare Werken	4.882	4.774
Arbeid en Sociale Voorzorg	34	—
Volksgezondheid en Gezin	762	766
Financiën	11	10
Economische Zaken en Middenstand	10	—
B. *Herstel van het Openbaar Domein :*		
Landsverdediging	33	127
Landbouw	4	5
Verkeerswezen	762	398
Openbare Werken	1.665	1.292
Economische Zaken en Middenstand	—	—
Wederopbouw	6	44
Openbaar Onderwijs	—	—
Totaal	**10.776**	**14.035**

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Rekening gehouden met het eerste en het tweede aanpassingsblad (*Parl. Stukken*, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1950-1951, nr 602, 3 Juli 1951 en zittijd 1951-1952, nr 103, 13 December 1951) en met het amendement aan het eerste aanpassingsblad (*Parl. Stuk*, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1951-1952, nr 19, 20 November 1951).

De verhoging van 1950 tot 1951 van het bedrag der op de buitengewone begroting voorkomende investeringskredieten, is uitsluitend toe te schrijven aan een stijging der militaire uitgaven met ongeveer 4.681 millioen frank. De burgerlijke uitgaven bleven tijdens 1951 nagenoeg op hetzelfde peil als tijdens 1950. De op de begrotingen van de Ministeries van Verkeerswezen en van Openbare Werken ingeschreven kredieten werden nochtans lichtjes ingekrompen. Zulks heeft evenwel geen afbreuk gedaan aan het grootste gedeelte van het voor bedoelde departementen voorziene plan der uit te voeren werken.

Verschillende gunstige factoren stelden de Schatkist in de gelegenheid de buitengewone uitgaven voor het dienstjaar 1951 te financieren : overschot der gewone begroting, uitgifte van een lening op lange termijn, stijging der bankdeposito's, wat aanleiding heeft gegeven tot een hiermee gepaard

gaande verhoging van het bedrag der kortlopende schatkistcertificaten. Dank zij de overdracht van de opbrengst der herwaardering van de goudvoorraad der Nationale Bank aan de Schatkist, ingevolge de muntaanpassing van 1949, nl. 4,3 milliard frank, kon de Staat bovendien de door de Schatkist toegestane voorschotten in 1950 terugbetalen en zodoende voor 1951 opnieuw een aanwendingsmarge tot stand brengen.

Om haar internationale verbintenissen na te komen was de Regering verplicht de toewijzing van kredieten te bespoedigen, zonder daarom in dezelfde verhouding de betalingen te kunnen verhaasten. Deze werkwijze zal tot gevolg hebben, dat de voor 1952 en volgende jaren te voorziene betalingskredieten met zwaardere lasten zullen gepaard gaan.

§ 2. — FISCALE POLITIEK

Het jaar 1951 wordt gekenmerkt door belangrijke aanpassingen der belastingwetgeving. Ten einde fiscale gelijkheid te bekomen werden de samengeordende wetten betreffende de inkomstenbelastingen herzien. Het stelsel betreffende de overdrachttaxe werd omgevormd met het oog op de noodwendigheden van de prijspolitiek. De eenmaking der accijnsrechten binnen het kader van de Benelux werd tenslotte door wetteksten bekrachtigd, hoewel de tenuitvoerlegging er van vooralsnog beperkt is.

1. — *Rechtstreekse belastingen.*

Met ingang van het dienstjaar 1951 (1) onderging het stelsel der inkomstenbelastingen diverse wijzigingen.

De perekwatie der van bedrijfsbelasting en van aanvullende personele belasting vrijgestelde minima werd doorgevoerd. De grondbelasting, de bedrijfsbelasting en de aanvullende personele belastingen werden aangepast ten einde in ruimere mate rekening te houden met de gezinslasten der belastingsplichtigen. Voor de verscheidene categorieën natuurlijke personen werd de fiscale gelijkheid in zake bedrijfsbelasting tot stand gebracht. De belastingdruk werd voor de vennootschappen en voor de natuurlijke personen met hoge bedrijfsinkomsten verzwaard. Bovendien werden merkelijke vereenvoudigingen doorgevoerd, o.m. voor de grondbelasting, door de afschaffing van de bijkomende belasting op de onroerende goederen die tot bedrijfsdoeleinden worden verhuurd, zoals voorzien bij artikel 13, § 1, alinea 2, van de samengeordende wetten, en, voor de belasting op de bedrijfsinkomsten, door het opnemen der nationale crisisbelasting in de bedrijfsbelasting.

Onder al deze hervormingen heeft die betreffende de fiscale gelijkheid onmiddellijk betekenisvolle resultaten opgeleverd. Het bij de wet van 8 Maart 1951 (1) bekrachtigd stelsel maakt de toekenning der fiscale gelijkheid afhankelijk van de vrijwillige storting der bedrijfsbelasting tijdens hetzelfde

(1) Wet van 8 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 19 en 20 Maart 1951).

jaar, waarin de betrokken inkomsten werden verworven. Dit stelsel werd reeds in het jaar 1951 toegepast voor de belastingen van het dienstjaar 1951 (vervroegde storting ten laatste op 31 Maart 1951). Van budgetair standpunt uit beschouwd, zal de weerslag van dit stelsel verder worden onderzocht (1).

Daarenboven, ten einde een vluggere vereffening van de aanzienlijk geworden fiscale achterstand mogelijk te maken, werden bestuurlijke « deconcentratiemaatregelen » getroffen. Zo bijvoorbeeld wordt krachtens een wet (2) de bij artikel 65 der samengeordende wetten betreffende de inkomstenbelastingen aan de belastingdirecteurs toegekende machten, voor een beperkte periode, aan de inspecteurs der belastingen overgedragen.

2. — *Douane- en accijnsrechten.*

Wat de internationale aanpassing der douanerechten betreft, werd het tarief der invoerrechten gewijzigd ingevolge de met verscheidene landen te Torquay gevoerde onderhandelingen binnen het kader van de Algemene Overeenkomst in zake Handel en Toltarieven (G.A.T.T.) (3).

Het stelsel der totale of gedeeltelijke opheffing van de inning der invoerrechten op sommige waren, o.m. wollen, katoenen, haren en zijden garens, kunstvezels, verpakkingszakken, ijzeren of stalen platen, heeft aanleiding gegeven tot verscheidene in de loop van het jaar getroffen fiscale maatregelen (4). De meeste dezer maatregelen hadden, zoals in 1950, tot doel de regelmatige voorziening der binnenlandse markt te verzekeren.

Op het gebied der accijnsrechten heeft de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, zonder de uiteindelijke goedkeuring van de overeenkomst in zake eenmaking der Benelux-accijnsrechten door de betrokken Parlementen af te wachten, op eigen hand sommige bij bedoelde overeenkomst voorziene regelingen doorgevoerd.

Zo werd als eerste maatregel overgegaan tot de afschaffing der accijnsrechten op lucifers, ontstekingstoestellen, azijnzuur en azijn (5). De heffing van deze rechten was trouwens reeds sedert 3 November 1950 geschorst geworden.

Een tweede maatregel bestond in de wettelijke bekendmaking der eenvormig gemaakte tarieven voor de onderscheiden aan accijnsrechten onderworpen producten (6). Het nieuwe tarief bracht een verhoging mee van de rechten voor suiker en sigaretten en een verlaging van die voor alcohol, sigaren, sigarillo's en rooktabak. Wat het bier betreft, ligt het gemiddeld recht, krachtens het nieuwe stelsel, iets lager dan de last, welke dit product in het vroegere stelsel moest dragen. De vroeger geheven

---

(1) Zie § 3. - *Belastingontvangsten.*

(2) Wet van 30 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 4 Juli 1951), aangevuld bij het koninklijk besluit van 1 October 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 7 October 1951).

(3) Koninklijk besluit van 18 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 27 Mei 1951).

(4) Koninklijk besluit van 20 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 24 Maart 1951). Koninklijk besluit van 20 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 27 Juni 1951).

(5) Wet van 7 Februari 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 17 Februari 1951).

(6) Wet van 19 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 5 April 1951).

accijnsrechten op mineraal water en limonade, koffie, benzol, margarine en andere bereide vetstoffen, vruchtensuiker, maltose en stroop werden afgeschaft. Bovendien is de Minister van Financiën er toe gemachtigd deze beschikkingen op verschillende data in werking te stellen ten einde de geleidelijke aanpassing van sommige nijverheidssectoren, zoals het brouwersbedrijf, mogelijk te maken. Benevens de afschaffing van rechten is, met ingang van 16 April 1951, alleen de nieuwe belastingschaal voor tabak van toepassing geworden (1). De fiscale regimes in zake alcohol, bier en mineraal water zullen, ten vroegste, op 1 Januari 1953 van toepassing worden.

Tenslotte werden ten gunste van het uitgevoerd bier bijzondere maatregelen getroffen. De terugbetaling der accijnsrechten voor uitgevoerd bier wordt niet meer op een forfaitaire basis, maar wel volgens het werkelijk alcoholgehalte van het bier berekend (2). Deze maatregel werd genomen om de uitvoer van bier met een hoog alcoholgehalte te bevorderen.

3. — *Registratie-, successie- en zegelrechten.*

Artikel 72 van het Wetboek der Registratie-, Hypotheek- en Griffierechten, waarbij de voorwaarden tot toepassing dezer rechten in geval van ruiling van onbebouwde landgoederen worden vastgesteld, werd gewijzigd. Krachtens de nieuwe bepalingen (3) wordt in geval van zulke ruiling een recht van 2 % gehandhaafd, voor zover de verkoopwaarde voor elk lot niet meer 200 maal het kadastraal inkomen, maar wel 350 maal genoemd inkomen niet te boven gaat. Als voorwaarde blijft echter bestaan, dat alle te ruilen landgoederen in dezelfde gemeente of in aanpalende gemeenten moeten gelegen zijn.

Het sedert 1947 bijgewerkt Wetboek der Zegelrechten werd door een wet bekrachtigd (4).

Vooral de uit de prijspolitiek voortvloeiende economische noodwendigheden hebben de Regering er toe gebracht het stelsel van de overdrachttaxe op verschillende producten en diensten aan te passen.

De forfaitaire heffing op het maïsgraan werd van 9 tot 4,5 % verlaagd (5).

De heffing op het vervoer per spoor en op het wegvervoer per trolleybus werd eenvormig op 2,25 % gebracht (6).

Het stelsel der forfaitaire overdrachttaxe werd tot nieuwe categorieën landbouwproducten uitgebreid : gierst- en sorghozaden (6), zaad van bieten en voederwortelen, klaver- en luzernezaad, koffiecichoreizaad, enz... (7).

---

(1) Ministerieel besluit van 27 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 6 April 1951).

(2) Ministerieel besluit van 19 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 21 en 22 Mei 1951).

(3) Wet van 11 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 22 Juni 1951).

(4) Wet van 14 Juli 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 2 Augustus 1951).

(5) Koninklijk besluit van 9 Februari 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 17 Februari 1951).

(6) Koninklijk besluit van 26 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 29 Juni 1951).

(7) Koninklijk besluit van 20 September 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 23 September 1951).

De belasting van 1,10 % op de uitvoer van cichoreiwortels werd afgeschaft (1).

De op het dagbladpapier geheven taxe werd tot 2,50 % verlaagd (2).

Een eenmaal te heffen forfaitaire taxe wordt bij de overdracht van zware minerale brandoliën toegepast. Het bedrag van deze taxe werd vastgesteld op 4,5 % voor de oliën genaamd « fuel oils » en op 9 % voor de oliën genaamd « gas oils » (3).

Verder hadden de op 20 October 1951 in het Nationaal Paritair Comité getroffen beslissingen van sociale aard een weerslag op de begroting. Zij vergden onmiddellijke inkomsten voor de Schatkist. Met dit doel werd sedert 29 November 1951 opnieuw een overdrachttaxe bij de uitvoer, ten belope van 1, 2 of 3 %, op sommige nijverheidsproducten geheven (4).

Tenslotte had de reeds vermelde inwerkingtreding der op de diverse producten van de tabaksnijverheid toepasselijke nieuwe accijnsrechten, een correlatieve aanpassing van het regime der op dezelfde producten geheven overdrachttaxe tot gevolg (5).

§ 3. — BELASTINGONTVANGSTEN

De werkelijke belastingontvangsten voor het dienstjaar 1951 belopen 70.410 millioen frank. De oorspronkelijke ramingen bedroegen slechts 58.198 millioen frank. In de loop van het dienstjaar 1950 bereikten de werkelijke ontvangsten 55.383 millioen frank.

Evolutie der belastingontvangsten

AARD DER BELASTING-ONTVANGSTEN	Dienstjaar 1938		Dienstjaar 1950			Dienstjaar 1951		
	Millioenen franken	% der totale ontvangsten	Millioenen franken	% der totale ontv.	Indexcijfer (1938=100)	Millioenen franken	% der totale ontv.	Indexcijfer (1938=100)
Directe belastingen ...	3.131	33	23.652	43	755	34.571	49	1.104
Douane- en accijnsrechten	3.062	32	11.806	21	386	12.484	18	408
Registratierechten ...	3.334	35	19.924	36	598	23.355	33	701

Bron : Ministerie van Financiën.

(1) Koninklijk besluit van 26 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 29 Juni 1951).

(2) Koninklijk besluit van 20 September 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 23 September 1951).

(3) Koninklijk besluit van 28 December 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 5 Januari 1952).

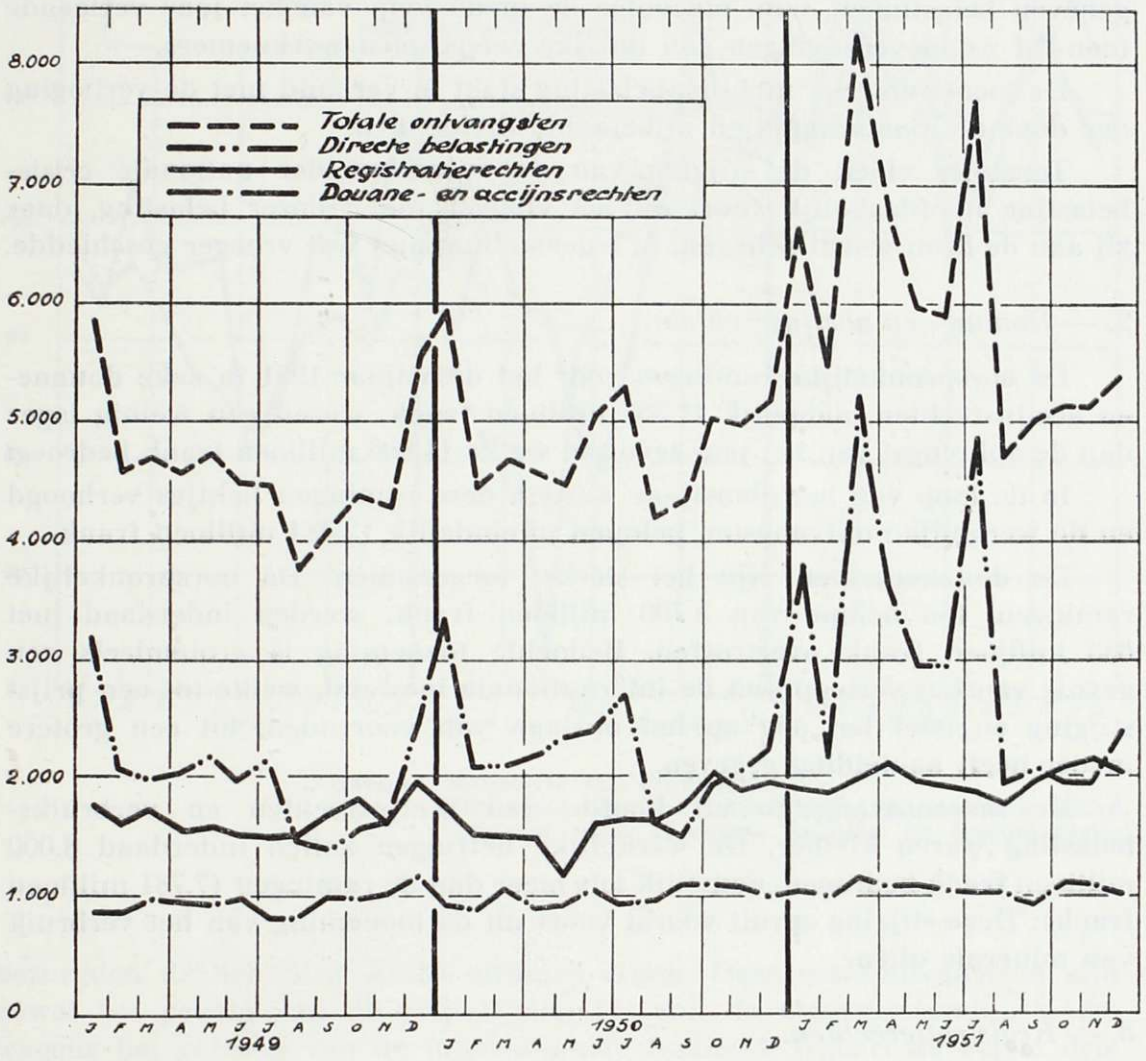
(4) Koninklijk besluit van 22 November 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 24 November 1951).

(5) Koninklijk besluit van 31 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 5 April 1951).

Deze dubbele stijging is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de toeneming van de inkomsten uit hoofde der rechtstreekse belastingen en in mindere mate aan de stijging van de opbrengst der registratierechten.

Belastingontvangsten van de Staat

(millioenen franken)

Bron: Ministerie van Financiën.

1. — *Rechtstreekse belastingen.*

De fiscale last, voortvloeiend uit de rechtstreekse belastingen voor het dienstjaar 1951, is aanzienlijk, vermits op grond der inkomsten voor 1938 het indexcijfer 1.104 bereikt wordt, tegen 755 in 1950.

De inningen tijdens 1951 werden evenwel beïnvloed door de opbrengst der vervroegde stortingen van de bedrijfsbelasting voor het dienstjaar 1951, namelijk ongeveer 4.200 millioen frank. In de loop van het dienstjaar werden bovendien talrijke meerontvangsten — voor het merendeel afkomstig van de rechtstreekse belastingen — vastgesteld. In vergelijking met de

vooruitzichten bereikten bedoelde meerontvangsten 4 milliard frank voor de bedrijfsbelasting en de aanvullende personele belasting, 884 millioen frank voor de mobiliënbelasting en 1.900 millioen frank voor de nationale crisisbelasting.

Diverse oorzaken bepaalden deze stijgingen.

Voor de bedrijfsbelasting en de aanvullende personele belasting vloeit de toeneming voort uit de stijging van de opbrengst der aan de bron geheven belastingen, o.m. ingevolge de in de loop van het jaar verleende loon- of weddeverhogingen aan talrijke categorieën werknemers.

De toeneming der mobiliënbelasting staat in verband met de verhoging der door de maatschappijen uitbetaalde dividenden.

Tenslotte vloeit de stijging van de opbrengst der nationale crisisbelasting hoofdzakelijk voort uit het vlugger innen dezer belasting, daar zij aan de bron wordt geheven, in tegenstelling met wat vroeger geschiedde.

2. — *Douane- en accijnsrechten.*

De oorspronkelijke ramingen voor het dienstjaar 1951 in zake douane- en accijnsrechten, namelijk 11.567 millioen frank, waren een weinig lager dan de opbrengst van het jaar tevoren, welke 11.806 millioen frank bedroeg.

In de loop van het dienstjaar werden deze ramingen lichtjes verhoogd en de werkelijke ontvangsten belopen uiteindelijk 12.484 millioen frank.

De douanerechten zijn het sterkst toegenomen. De oorspronkelijke ramingen, ten belope van 3.700 millioen frank, werden inderdaad met 653 millioen frank overtroffen. Bedoelde toeneming is grotendeels een gevolg van het verloop van de internationale toestand, welke tot een prijsstijging en, met het oog op het opslaan van voorraden, tot een grotere invoer heeft aanleiding gegeven.

De meerontvangsten uit hoofde van accijnsrechten en verbruiksbelasting waren kleiner. De werkelijke heffingen zullen inderdaad 8.000 millioen frank bedragen, namelijk iets meer dan de ramingen (7.781 millioen frank). Deze stijging spruit vooral voort uit de toeneming van het verbruik van minerale oliën.

3. — *Registratierechten.*

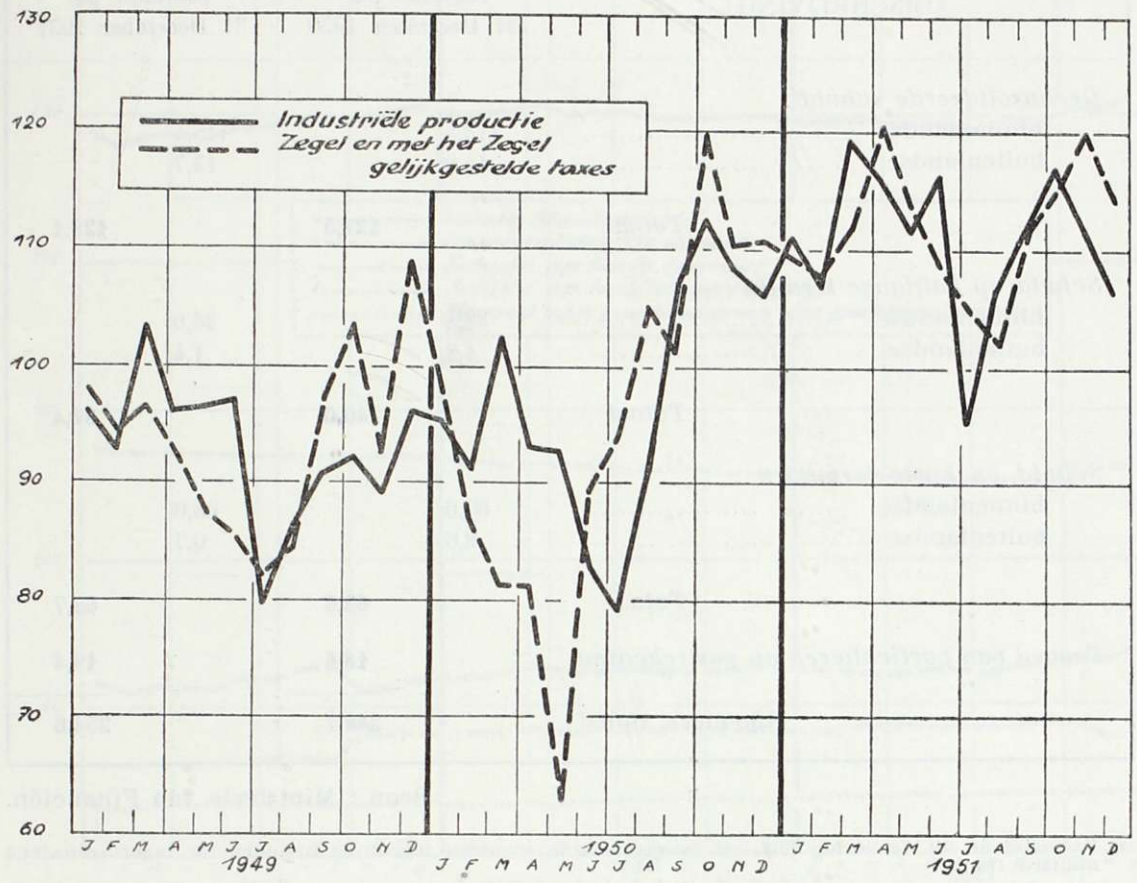
De aanvankelijke ramingen van de opbrengst der registratierechten voor het dienstjaar 1951 bedroegen 20.116 millioen frank, waarvan 2.000 millioen frank voor de eigenlijke registratierechten, 900 millioen frank voor de erfenisrechten, 17.000 millioen frank voor het Zegel en de met het Zegel gelijkgestelde taxes en 216 millioen frank diverse inkomsten. Deze eerste ramingen steunden op het rendement der onderscheiden rechten in 1950, dat in totaal 19.924 millioen frank bedroeg.

In de loop van het dienstjaar is gebleken, dat zo de ontvangsten van het merendeel der eigenlijke registratierechten zich op het peil der ramingen handhaafden, deze van het Zegel en hiermede gelijkgestelde taxes de vooruitzichten aanzienlijk overtroffen. Het Zegel en de met het Zegel gelijkgestelde taxes, waarvan de ramingen slechts 17.000 millioen frank beliepen,

Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes

Industriële productie

(1949/1951 = 100)

Bronnen : Ministerie van Financiën.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

bezorgden de Schatkist 20.088 millioen frank. Deze meerontvangsten zijn zowel het gevolg van de prijsstijging als van de omzettoeneming welke wegens het verloop van de internationale toestand, tijdens de eerste drie kwartalen van het jaar 1951 werden vastgesteld.

§ 4. — EVOLUTIE DER STAATSSCHULD

Tijdens het jaar 1951 steeg de Staatsschuld met 5,9 milliard frank. In 1950, daarentegen, was zij met 3,6 milliard frank afgenomen. De bij het einde van 1951 vastgestelde toeneming ten opzichte van de toestand op 31 December 1950 komt hoofdzakelijk voort uit de stijging van de kortlopende schuld en, in mindere mate, uit de aangroei der geconsolideerde schuld. De schuld op halflange termijn, daarentegen, onderging een merkelijke vermindering.

Totale Staatsschuld (a)
(milliarden franken)

OMSCHRIJVING	Toestand per 31 December 1950		Toestand per 31 December 1951	
Geconsolideerde schuld :				
binnenlandse	113,5		115,4	
buitenlandse	14,0		13,7	
Totaal		**127,5**		**129,1**
Schuld op halflange termijn :				
binnenlandse	38,8		36,0	
buitenlandse	1,2		1,4	
Totaal		**40,0**		**37,4**
Schuld op korte termijn :				
binnenlandse	60,6		68,0	
buitenlandse	2,0		0,7	
Totaal		**62,6**		**68,7**
Tegoed van particulieren op postrekening		**18,6**		**19,4**
Algemeen totaal		**248,7**		**254,6**

Bron : Ministerie van Financiën.

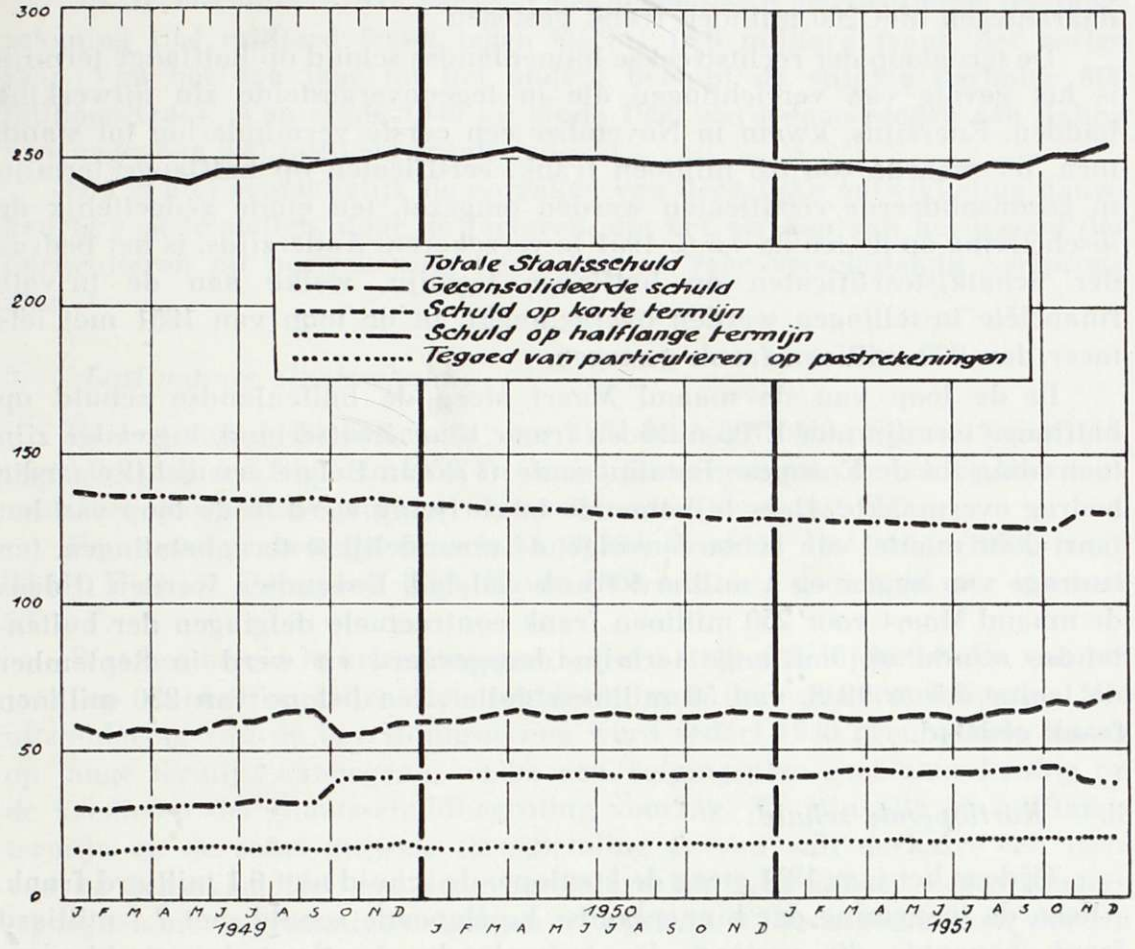
(a) Exclusief de uit de oorlog 1914-1918 voortvloeiende schulden tegenover buitenlandse regeringen (21,3 milliard frank).

1. — *Geconsolideerde schuld.*

In de loop van het jaar 1951 nam de geconsolideerde schuld met 1,6 milliard frank toe. Deze stijging is het gevolg van allerlei interne schommelingen, welke vooral een weerslag hadden op de binnenlandse geconsolideerde schuld.

In de eerste plaats bereikte de opslorping van de muntsaneringslening 3.576 millioen frank, tegen 5.100 millioen frank in 1950. Het bedrag der lening vertegenwoordigde nog amper 21.637 millioen frank einde 1951, tegen 28.213 millioen frank op 31 December 1950. Daar de leningsdelging door de inkomsten der muntsaneringsbelastingen verzekerd is, lijkt het nuttig op te merken, dat in 1951 laatst vermelde inkomsten 8.823 millioen frank opbrachten voor de Schatkist, waarvan 697 millioen frank voor het dienstjaar 1950, tegen 6.090 millioen frank in 1950. De opwaartse beweging is een gevolg van het groter rendement van de drie categorieën buitengewone belastingen. Hoewel de bruto-opbrengst dezer belastingen van 1950 tot 1951 in sterke mate de hoogte is ingegaan, was de hiermede gepaard gaande delging der muntsaneringslening verhoudingsgewijze minder aanzienlijk. Dit verschil wordt verklaard door het feit dat in 1951 het deel van de opbrengst der vermelde belastingen, bestemd tot het vormen van een beschikbaar

Staatsschuld
(milliarden franken)

Bron : Ministerie van Financiën.

saldo of tot terugbetalingen ingevolge wettelijke verplichtingen of nog wegens vergissingen in de belastingaanslag, groter was dan in 1950. Bovendien veroorzaakte, in November, de inschrijving van de lening 4,5 % 1951, ten bedrage van 6.350 millioen frank, op de rechtstreekse binnenlandse geconsolideerde schuld, een overeenkomstige toeneming van deze schuldpost. Voornoemde lening werd ten belope van 2,5 milliard frank door vers geld gedekt, terwijl het overschot werd verschaft door de omzetting in geconsolideerde effecten van certificaten op halflange termijn 1942 (1e reeks) en 1947, met vervaldag respectievelijk in December 1951 en in Juni en Juli 1952.

Tenslotte werd voor 1,1 milliard frank tot allerlei contractuele delgingen overgegaan. Hiervan had ongeveer 800 millioen frank op de rechtstreekse binnenlandse geconsolideerde schuld en iets meer dan 300 millioen frank op de buitenlandse geconsolideerde schuld betrekking.

2. — *Schuld op halflange termijn.*

Van einde December 1950 tot einde December 1951 nam de schuld op halflange termijn met 2,6 milliard frank af. Bedoelde daling is enkel te

danken aan de binnenlandse schuld op halflange termijn, welke met 2,8 milliard frank terugliep. De buitenlandse schuld op halflange termijn is daarentegen met 200 millioen frank gestegen.

De terugloop der rechtstreekse binnenlandse schuld op halflange termijn is het gevolg van verrichtingen die in tegenovergestelde zin uitwerking hadden. Enerzijds, kwam in November een eerste vermindering tot stand, toen, ter waarde van 3,8 millioen frank, certificaten op halflange termijn in geconsolideerde certificaten werden omgezet, ten einde gedeeltelijk de inschrijving op de lening 4,5 % 1951 te verzekeren. Anderzijds, is het bedrag der Schatkistcertificaten op halflange termijn, welke aan de private financiële instellingen werden overgemaakt, in de loop van 1951 met iets meer dan 900 millioen frank gestegen.

In de loop van de maand Maart steeg de buitenlandse schuld op halflange termijn met 1.700 millioen frank, daar Zwitserland, ingevolge zijn toetreding tot de Europese Betalingsunie (1), aan België een gelijkwaardig bedrag overmaakte. Deze bijkomende inschrijving werd in de loop van het jaar, door middel van achtereenvolgende maandelijkse terugbetalingen, ten bedrage van nagenoeg 1 milliard frank gedelgd. Bovendien werden tijdens de maand Maart voor 250 millioen frank contractuele delgingen der buitenlandse schuld op halflange termijn doorgevoerd en werd in September de lening 3,5 % 1948, van 50 millioen dollar, ten belope van 250 millioen frank gedelgd.

3. — *Kortlopende schuld.*

Tijdens het jaar 1951 steeg de kortlopende schuld met 6,1 milliard frank. Alleen de toeneming der binnenlandse kortlopende schuld met 7,4 milliard frank bepaalde dit verloop. De buitenlandse kortlopende schuld nam daarentegen met 1,3 milliard af.

Wat eerst en vooral de binnenlandse schuld aanbelangt, dient te worden opgemerkt dat wegens Schatkistbehoeften in de loop van het jaar, talrijke wijzigingen werden aangebracht aan de posten betreffende de schatkistcertificaten, afgeleverd hetzij aan de Nationale Bank, hetzij aan de private financiële instellingen in ruil van de door deze organismen toegestane voorschotten. Van het ene jaar tot het andere namen de op deze posten ingeschreven bedragen respectievelijk met ongeveer 2 en 5 milliard frank toe.

De oorzaak der daling met nagenoeg 1,3 milliard frank der buitenlandse kortlopende schuld is tweeërlei. Enerzijds, had een eerste vermindering van 500 millioen frank plaats, ingevolge de terugbetaling aan het Consortium der Zwitserse Banken van certificaten 3 3/16 %, die als waarborg voor de aan België verleende discontokredieten bij dit Consortium werden geplaatst. Anderzijds, werden in de loop van het jaar, voor 700 millioen frank Schatkistcertificaten terugbetaald, die aan de Bank voor Internationale Betalingen waren overgemaakt als tegenwaarde der door deze instelling aan de Schatkist toegestane leningen.

(1) Zie 3de deel, hoofdstuk II. - *Geld en Krediet.*

4. — *Tegoed van particulieren op postrekening.*

Op 31 December 1951 bedroeg het tegoed van particulieren op postrekening 19,4 milliard frank tegen slechts 18,6 milliard frank het vorige jaar. Van het ene jaar tot het andere beloopt de stijging derhalve 800 millioen frank. Van einde 1949 tot einde 1950 werd daarentegen een daling van nagenoeg 600 millioen frank geboekt.

Het is niet gemakkelijk de oorzaken van dergelijke ontwikkeling nauwkeurig vast te stellen, daar de factoren, die het verloop van het tegoed der particulieren op postrekening bepalen, van zeer verschillende oorsprong zijn.

5. — *Last van de Staatsschuld.*

De last van de Staatsschuld voor 1951 beloopt 8.449 millioen frank (1), tegen 8,5 milliard frank in 1950. In vergelijking met vóór de oorlog bedraagt, zoals het voorgaande jaar, het indexcijfer van deze last 350.

Per inwoner beloopt de schuld 29.264 F op 31 December 1951, tegen 28.586 F op 31 December 1950. Einde 1938 bedroeg de schuld per inwoner 5.000 F.

Wat het beleid in zake leningen betreft, stelt zich bij het einde van het jaar op duidelijke wijze het probleem van de schuldconsolidatie. Met uitzondering van de bevrijdingslening werd sedert 1940 geen enkele lening op lange termijn aangegaan, welke een delgingsplan met aanrekening op de kredieten der Staatsschuldbegroting voorzag. Zij zijn alle op halflange termijn en de soms massale terugbetaling er van valt derhalve ten laste van de Schatkist. Het zou dus voor latere leningen gepast wezen langere termijnen met regelmatige delgingen te voorzien, welke ingeschreven worden op de begroting der Staatsschuld.

AFDELING III. — PROVINCIALE EN GEMEENTELIJKE FINANCIËN

§ 1. — PROVINCIALE FINANCIEN

De eigenlijke begroting (2) vertoont in alle provinciën een tekort. Het globale tekort over het dienstjaar 1951 ligt evenwel slechts een weinig hoger dan dat over 1950. Inkomsten en uitgaven zijn ongeveer even sterk gestegen, in verhouding tot het voorgaande dienstjaar, en wel respectievelijk met 12 %en 10 %.

Terwijl het begrotingstekort van de provinciën Antwerpen, Limburg en Oost-Vlaanderen tamelijk sterk afnam, is dat van de provincie Luik en

(1) Inclusief 1.197 millioen frank als interest van de muntsaneringslening.

(2) Begroting die enkel het dienstjaar 1951 dekt, zonder overdracht van vroegere saldi.

Provinciale begrotingen voor 1950 en 1951 (a)
(duizenden franken)

PROVINCIE	Ontvangsten		Uitgaven		Saldo	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951
Antwerpen	169.797	242.025	279.096	309.545	— 109.299	— 67.520
Brabant	192.984	226.082	282.689	408.115	— 89.705	— 182.033
West-Vlaanderen ..	126.680	117.248	184.441	159.261	— 57.761	— 42.013
Oost-Vlaanderen ...	125.017	143.900	202.103	192.892	— 77.086	— 48.992
Henegouwen	268.054	274.721	317.208	325.051	— 49.154	— 50.330
Luik	187.200	190.723	236.550	259.428	— 49.350	— 68.705
Limburg	58.190	81.001	79.493	85.134	— 21.303	— 4.133
Luxemburg	38.271	46.174	54.022	73.234	— 15.751	— 27.060
Namen	48.297	47.728	69.756	72.695	— 20.459	— 24.967
Totaal	**1.215.430**	**1.369.602**	**1.705.358**	**1.885.375**	**— 489.868**	**— 515.753**

Bron : Ministerie van Binnenlandse Zaken, Algemene Inspectie der Provinciale en Gemeentelijke Financiën.

(a) Het betreft hier de « eigenlijke » begrotingen.

vooral het tekort van de provincie Brabant gestegen. In deze laatste provincie is de stijging van het tekort te wijten aan een merkelijke verhoging van de uitgaven, waarvan de oorzaken verder zullen besproken worden.

1. — *Inkomsten der provinciën.*

De inkomsten van de provinciën komen grotendeels voort uit hun belastingontvangsten en uit hun aandeel in het Fonds der Provinciën.

De opbrengst der provinciale belastingen bereikt, op basis van 1939, het indexcijfer 123,5 tegen 118 in 1950.

Vermoedelijke opbrengst van de provinciale belastingen, voor alle provinciën samen, volgens de begrotingen van 1950 en 1951
(duizenden franken)

AARD DER BELASTINGEN	Dienstjaar	
	1950	1951
Opcentimes op de cedulaire inkomstenbelastingen :		
Grondbelasting	127.464	120.686
Opcentimes op andere Rijksbelastingen :		
Directe belastingen	175.478	194.741
Indirecte belastingen	12.910	11.335
Diverse ontvangsten	—	3.977
Totaal	**315.852**	**330.739**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De verschillen tussen beide dienstjaren zijn gering. De fiscaliteit der provinciën zelf onderging inderdaad geen wijziging in 1951. Enkel de provincie Limburg heeft verandering gebracht aan het bedrag van de opcentimes op de grondbelasting, die van 30 centimes in 1950 verhoogd werden tot 50 centimes in 1951.

Verdeling van het Fonds der Provinciën
(duizenden franken)

PROVINCIE	1951					1950
	Bevolking	Wegen en openbare werken	Openbaar onderwijs	Schuld	Totaal	Totaal
Antwerpen	23.144	14.118	49.357	10.256	96.875	95.856
Brabant	32.484	22.110	41.182	5.934	101.710	103.028
West-Vlaanderen	17.998	14.165	30.137	701	63.001	57.305
Oost-Vlaanderen	21.987	14.701	37.106	4.888	78.682	76.584
Henegouwen	22.123	19.446	80.360	11.580	133.509	126.253
Luik	17.409	9.479	34.578	9.992	71.458	66.909
Limburg	8.317	5.651	13.564	1.339	28.871	27.230
Luxemburg	3.856	8.237	3.508	1.989	17.590	22.844
Namen	6.432	8.943	5.408	2.521	23.304	23.941
Totaal	**153.750**	**116.850**	**295.200**	**49.200**	**615.000**	**600.000**

Bron : Ministerie van Binnenlandse Zaken, Algemene Inspectie der Provinciale en Gemeentelijke Financiën.

Het globale bedrag van het Fonds der Provinciën werd van 600 millioen frank op 615 millioen frank gebracht (1). Deze vermeerdering staat in verband met de verhoging met 5 % van de wedden van het provinciaal en gemeentelijk personeel, in overeenstemming met de weddeverhoging toegekend aan het Rijkspersoneel.

In vergelijking met het vorige jaar werden slechts weinig belangrijke wijzigingen aan de verdeling van het Fonds der Provinciën aangebracht. Het aandeel van de provinciën Henegouwen, Luik en West-Vlaanderen werd verhoogd. Daarentegen bedroegen de kredieten, toegekend aan de provincie Luxemburg, heel wat minder dan in 1950. Deze vermindering vloeit voort uit het feit dat de bedragen, toegekend wegens uitgaven voor wegenis en openbare werken, van 15,1 millioen frank in 1950 werden gebracht op 8,2 millioen frank in 1951.

2. — *Uitgaven der Provinciën.*

De eigenlijke uitgaven van de provinciën zijn van 1.705 millioen frank in 1950 gestegen tot 1.885 millioen frank in 1951, hetgeen een toeneming

(1) Koninklijk besluit van 9 October 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 17 October 1951).

van iets meer dan 10 % uitmaakt. Van 1949 tot 1950 bedroeg de stijging 20 %. Vooral de uitgaven voor « Openbare Werken » en « Openbaar Onderwijs » en de lasten van de « Schuld » zijn oorzaak geweest van de in 1951 vastgestelde stijging.

Verdeling van sommige provinciale uitgaven in 1950 en 1951
(duizenden franken)

AARD DER UITGAVEN	Dienstjaar	
	1950	1951
Wegen en openbare werken	331.060	364.316
Openbaar onderwijs	643.524	678.259
Schuld	142.858	166.874
Totaal	**1.117.442**	**1.209.449**

Bron : Ministerie van Binnenlandse Zaken, Algemene Inspectie der Provinciale en Gemeentelijke Financiën.

Met uitzondering van Oost- en West-Vlaanderen zijn de uitgaven van alle provinciën gestegen, het sterkst echter op de begroting van Brabant. Hier werd de stijging onder meer veroorzaakt door de inschrijving, op de gewone uitgaven, van een bedrag van 94,8 millioen frank ten titel van overschrijving naar de buitengewone ontvangsten.

Provinciale uitgaven voor openbare werken en onderhoud der wegen
(duizenden franken)

PROVINCIE	Dienstjaar	
	1950	1951
Antwerpen	42.780	38.995
Brabant	90.780	114.645
West-Vlaanderen	49.975	51.806
Oost-Vlaanderen	21.056	27.158
Henegouwen	40.292	29.741
Luik	36.271	35.316
Limburg	15.707	25.507
Luxemburg	12.124	17.477
Namen	22.075	23.671
Totaal	**331.060**	**364.316**
In % van het totaal der « eigenlijke » uitgaven	19,41	19,32

Bron : Ministerie van Binnenlandse Zaken, Algemene Inspectie der Provinciale en Gemeentelijke Financiën.

De verdeling per provincie van de uitgaven voor wegenis en voor openbare werken geeft een aanduiding omtrent de belangrijkheid van de regionaal uitgevoerde werken.

Tegenover het voorgaande jaar is het totaal der uitgaven voor onderhoud en verbetering van wegen en voor openbare werken licht gestegen, maar hun percentage ten opzichte van het totaalbedrag der eigenlijke uitgaven is hetzelfde gebleven. Alleen in Henegouwen werd het bedrag der gewone kredieten, toegekend voor onderhoud en verbetering van wegen en voor openbare werken, merkelijk verminderd in vergelijking met het dienstjaar 1950.

In de uitbreiding van deze werken, welke trouwens noodzakelijk zijn, blijkt een belangwekkende mogelijkheid tot verhoging van de werkgelegenheid te liggen.

§ 2. — GEMEENTEFINANCIËN

1. — *Inkomsten der gemeenten.*

De gezamenlijke bij het Gemeentekrediet gecentraliseerde inkomsten (1) der gemeenten namen in 1951 met ongeveer 509 millioen frank toe, d.i. ongeveer 6 % ten opzichte van de inkomsten in 1950. Deze stijging is een gevolg van de toeneming van de gewone ontvangsten der gemeenten.

Globale ontvangsten van de gemeenten (a)
(millioenen franken)

CATEGORIE	1950	1951
Gewone ontvangsten	8.054	8.581
Uitzonderlijke ontvangsten :		
Door de Staat terugbetaalde bedragen :		
ravitailleringsdiensten	40	—
ongewone oorlogsontvangsten	248	238
Speciale kredieten aan financieel ontredderde gemeenten	—	32
Totaal	**8.342**	**8.851**

Bron : Gemeentekrediet van België.

(a) Het betreft hier uitsluitend de ontvangsten gecentraliseerd bij het Gemeentekrediet.

a) *Gewone ontvangsten.*

De in 1951 vastgestelde toeneming heeft betrekking op alle categorieën gewone ontvangsten der gemeenten.

(1) Exclusief de kredieten en tussenkomsten voor buitengewone uitgaven.

Gewone ontvangsten van de gemeenten (a)
(millioenen franken)

JAARTAL	Aandeel in de Rijksbelastingen en daarbij komende opcentimes	Fonds der gemeenten en Fonds voor Openbare Onderstand	Totaal
1950	3.212,8	4.841,2 (b)	8.054,0
1951	3.401,7	5.178,6 (c)	8.580,3

Bron : Gemeentekrediet van België.

(a) Het betreft hier uitsluitend de ontvangsten gecentraliseerd bij het Gemeentekrediet.
(b) De wettelijke dotatie bedraagt 5.020 millioen frank.
(c) Rekening houdend met de vermindering voorzien door de wet van 30 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 29 Juli 1951; err. : *Belgisch Staatsblad* van 16 en 17 Augustus 1951) en met de verhoging voorgeschreven door het koninklijk besluit van 9 October 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 17 October 1951).

Een deel van de ontvangsten, die voortkomen uit het aandeel der gemeenten in de Rijksbelastingen en daarbij komende opcentimes, betreffen nog achterstallige inkomsten voor dienstjaren, die de hervorming van de provinciale en gemeentelijke financiën in 1949 voorafgaan (1). Voor het dienstjaar 1951 is dit deel belangrijk afgenomen in vergelijking met het dienstjaar 1950. Daarentegen werden in 1951 achterstallige betalingen betrekking hebbende op het dienstjaar 1950 ontvangen, waarvan het bedrag echter kleiner was dan de opbrengst van de gemeentelijke fiscaliteit over 1950 en tijdens datzelfde jaar ontvangen.

De ontvangsten, door de gemeenten verkregen door tussenkomst van het Fonds der Gemeenten, werden beïnvloed door de toepassing van verschillende wettelijke voorschriften.

Allereerst werd de oorspronkelijke toelage van het Fonds der Gemeenten met 100 millioen frank verminderd, ingevolge het gedeeltelijk ten laste nemen door de Staat van de wedden van het onderwijzend personeel van de gemeentelijke en de aangenomen lagere scholen (2). Later werd het Fonds der Gemeenten met 2,5 % verhoogd (98,5 millioen frank), en wel vanaf 1 Juli 1951, wegens de verhoging met 5 % van de wedden van het Rijkspersoneel met ingang van 1 Mei 1951 (3). Bovendien genoot het Fonds de wettelijke jaarlijkse verhoging met 20 millioen frank die, vanaf 1 Januari 1950, wordt toegepast (4).

Ingevolge deze verschillende bewerkingen boekte het globaal bedrag, dat wettelijk aan de gemeenten verschuldigd is voor 1951, geen noemenswaardige wijziging. De vereffening van het Fonds der Gemeenten onderging in 1951 nochtans enige vertraging. Daardoor kon een saldo van 519,8 millioen frank, betrekking hebbende op het derde kwartaal van 1951, niet

(1) Wet van 24 December 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 6 Januari 1949).

(2) Wet van 30 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 29 Juli 1951; err. : *Belgisch Staatsblad* van 16 en 17 Augustus 1951).

(3) Koninklijk besluit van 9 October 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 17 October 1951).

(4) Wet van 24 December 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 6 Januari 1949).

Belastingontvangsten van de gemeenten (a)
(millioenen franken)

CATEGORIE	1950	1951
Aandeel der gemeenten in de Rijksbelastingen en opbrengst van de gemeentelijke fiscaliteit betrekking hebbende op de dienstjaren 1948 en voorgaande	1.243	409
Opbrengst van de gemeentelijke fiscaliteit betrekking hebben op het dienstjaar 1949 (opcentimes op de grondbelasting, belastingen op de vertoningen, de honden en de rijwielen)	1.331	840
Opbrengst van de gemeentelijke fiscaliteit betrekking hebbende op het dienstjaar 1950 (opcentimes op de grondbelasting)	638	1.321
Opbrengst van de gemeentelijke fiscaliteit betrekking hebbende op het dienstjaar 1951 (opcentimes op de grondbelasting)	—	830
Totaal	**3.212**	**3.400**

Bron : Gemeentekrediet van België.

(a) Omvat alleen het aandeel der gemeenten en de gemeentelijke opcentimes.

verdeeld worden vóór het einde van het jaar. Eveneens werd een saldo van 659,9 millioen frank, afkomstig van het dienstjaar 1950, slechts tijdens het eerste kwartaal van 1951 verdeeld. Uiteindelijk bedroegen de gemeentelijke ontvangsten uit het Fonds der Gemeenten 4.178,6 millioen frank in 1951, tegen 3.841,2 millioen frank in 1950.

Wat het Fonds voor Openbare Onderstand aangaat, werd het volledig bedrag er van vóór 31 December verdeeld; het bedroeg 1 milliard frank, zoals in 1950.

b) *Ontvangsten van uitzonderlijke aard.*

Van 288 millioen frank in 1950 zijn de ontvangsten van uitzonderlijke aard gedaald tot 270 millioen frank in 1951. Enkele wijzigingen hebben zich voorgedaan in de verdeling over de verschillende posten.

De Staatstussenkomst wegens buitengewone oorlogsuitgaven is in 1951 ongeveer op hetzelfde peil gebleven als in 1950. De Staat verleende echter geen toelagen meer voor dekking van de uitgaven voor de ravitaillerings- en rantsoeneringsdiensten, waarvoor in 1950 nog 40 millioen frank werd uitgekeerd. Onder de vorm van speciale kredieten aan financieel ontredderde gemeenten werd 32 millioen frank (1) verdeeld onder 54 gemeenten.

(1) Op kredieten die betrekking hebben op het dienstjaar 1950.

c) *Kredieten en toelagen voor buitengewone uitgaven.*

Het bedrag der verleende kredieten en toelagen voor buitengewone uitgaven overtreft met ongeveer 400 millioen frank het bedrag voor 1950 en bereikt coëfficiënt 6,3 ten aanzien van 1938, tegen 5,8 in 1950.

Leningen en toelagen voor buitengewone uitgaven van de locale besturen

(millioenen franken)

JAARTAL	Bedrag
1938	855
1950	5.036
1951	5.446

Bron : Gemeentekrediet van België.

De leningen verstrekt door het Gemeentekrediet en de toelagen verleend door de hogere overheid aan de locale besturen zijn grotendeels bestemd voor de gemeenten en slechts bijkomstig voor de provinciën, de intercommunale verenigingen en diverse organismen (1).

2. — *Uitgaven der gemeenten.*

Met uitzondering van de vier grote steden schijnen de gemeenten in 1951 wel hun gewone uitgaven door hun gewone ontvangsten te hebben kunnen dekken.

Voor de buitengewone uitgaven vindt men een gedeeltelijke schatting in het bedrag van de voorschotten, door het Gemeentekrediet verleend tot dekking van diverse investeringswerken in de gemeenten. Deze voorschotten bedroegen in totaal 2.825,3 millioen frank, tegen 3.181,7 millioen frank in 1950.

De algemene politiek tot beperking van de burgerlijke investeringen, ingevolge de verhoogde militaire uitgaven, vond haar weerslag op het gebied der kredieten toegekend aan de locale autoriteiten. Nochtans was in 1951 de invloed van deze politiek nog beperkt. Vooral de voorschotten voor waterleidingswerken, werken voor electrificatie en het aanleggen van gasleidingen werden besnoeid. De kredieten voor de wegeniswerken en voor de aanbouw van werkmanswoningen werden daarentegen licht verhoogd.

Bij het bedrag van 2.895,4 millioen frank buitengewone uitgaven der locale besturen, gedaan door middel van de door het Gemeentekrediet toegestane leningen, dient 2.551,1 millioen frank te worden gevoegd, voortkomend uit de toelagen die door hogere bestuursorganen werden gestort op de rekeningen, welke hiertoe bij het Gemeentekrediet op naam van de

(1) Commissies voor Openbare Onderstand, Wateringen, Kerkfabrieken, enz.

gemeenten zijn geopend. In totaal bedroegen alzo de investeringen van de locale besturen 5.446 millioen frank, tegen 5.036 millioen frank in 1950.

Bij dit hoger genoemde bedrag van 5.446 millioen frank dient 2.726 millioen frank te worden gevoegd (1) voor openbare werken, uitgevoerd door de vier grote steden en op hun buitengewone begrotingen ingeschreven. Deze schatting heeft evenwel slechts een theoretische waarde. Inderdaad, in 1950 beliepen de investeringen, voorzien op de buitengewone begrotingen van de vier grote steden 2.422 millioen frank, maar volgens later gepubliceerde rekeningen van deze vier steden werden in totaal slechts 836 millioen frank geïnvesteerd. Men mag dan ook veronderstellen dat slechts een dergelijk bedrag moet gevoegd worden bij de hoger aangehaalde ramingen van de investeringsuitgaven der locale besturen in 1951.

3. — *Schuld der steden en gemeenten.*

De globale schuld van de steden en de gemeenten steeg gedurende het jaar 1951 slechts met 309 millioen frank, terwijl de aangroei 4.6 milliard frank bedroeg in 1950.

Totale schuld der steden en gemeenten
(millioenen franken)

DATUM	Bedrag
31 December 1939	12.240
31 December 1949	21.428
31 December 1950	26.093
31 December 1951	26.402

Bron : Gemeentekrediet van België.

De lichte stijging in 1951 komt uitsluitend voort uit de « leningen op lange termijn, terugbetaalbaar in tranches », daar de andere categorieën schulden afnamen.

De kastoestand van alle gemeenten samen bleef in 1951 gunstig. Nochtans stelt zich nog steeds het vraagstuk van het financieel evenwicht van de vier grote steden.

De investeringen der locale besturen bleven op een hoog peil, en dit niettegenstaande de algemene tendens tot beperking van de burgerlijke investeringen.

---

(1) Hierbij komen nog 963 millioen frank toelagen, die door het Gemeentekrediet te vereffenen zijn en in de reeds vermelde cijfers opgenomen zijn. Zie *Gemeentekrediet van België. Dienstjaar 1951. Verslagen van de Raad van Beheer en van het Comité van Toezicht aan de algemene vergadering der aandeelhouders van 26 Maart 1952.* Brussel, 1952, blz. 28.

HOOFDSTUK II

GELD EN KREDIET

AFDELING I. — MONETAIRE EN FINANCIËLE POLITIEK

De monetaire en financiële politiek heeft getracht zich aan te passen aan de wijzigingen die de monetaire toestand en het krediet in de loop van het jaar hebben ondergaan.

Na de tijdens het eerste kwartaal heersende spanning op de geld- en kapitaalmarkt, is de toestand in de loop van het tweede kwartaal verbeterd. Tijdens het tweede halfjaar bracht de toeneming van de betaalmiddelen, veroorzaakt door het excedent op de betalingsbalans, opnieuw een storende invloed teweeg.

Tijdens het eerste kwartaal hebben dezelfde factoren, hoewel minder scherp, de toestand op het gebied van geld en krediet beheerst als tijdens de tweede helft van 1950. Inderdaad, het tempo waarmede de aan de particuliere sector toegestane kredieten aangroeien, is afgenomen, terwijl, o.m. ingevolge de verbetering van de ruilvoet, de betalingsbalans haar evenwicht benaderde. Hierdoor is, wat de wisselreserves betreft, vooral de afvloeiing van goud en inwisselbare deviezen, die tijdens de laatste zes maanden van 1950 een der oorzaken was van de spanning op de geld- en kapitaalmarkt, afgenomen. Daar de vraag naar liquide middelen vanwege het publiek groot bleef, hield deze spanning aan. Het toenemende beroep van de banken op de Nationale Bank, de stijging van de omloopsnelheid der bankdeposito's en der postrekeningen en de verhoging van de rentevoet zijn evenveel kentekenen die deze toestand bevestigen (1).

In die omstandigheden heeft de Nationale Bank de quantitatieve en qualitatieve kredietcontrôle, die in September 1950 versterkt werd, gehandhaafd (2).

Ingevolge het optreden van de Nationale Bank en de door de vervroegde belastingbetalingen in evenwicht gehouden Schatkistpositie, was het moge-

---

(1) Zie *Nationale Bank van België. Verslag... over de verrichtingen van het boekjaar 1951...*, Brussel, 1952, blz. 16.

(2) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 172.

lijk, gedurende deze drie maanden, de expansie van het geldvolume te remmen.

Vanaf het tweede kwartaal hebben de verzwakking van de vraag en de prijsdaling in die sectoren welke niet rechtstreeks of onrechtstreeks met de wederbewapening in verband staan, aan de economie een nieuwe oriëntering gegeven (1).

Deze bestond in een ontspanning op alle markten, welke allereerst op de geldmarkt tot uiting kwam door de vermindering van de omzetsnelheid van de bankdeposito's en door de afneming van de kredieten aan de particuliere sector; tijdens de tweede helft van het jaar werd, in zekere mate, deze beweging ook op de kapitaalmarkt duidelijk. De beurs en de Algemene Spaar- en Lijfrentekas hebben een deel van deze fondsen opgenomen, terwijl de rest ging naar steeds talrijker wordende overheidsleningen. De rentevoet steeg geleidelijk en het Rentenfonds, dat niet meer moest tussenkomen om de koersen te steunen, heeft een deel van zijn portefeuille kunnen van de hand doen.

Nochtans schijnen de verbetering van de effectenbeurs en het stijgend beroep van de Staat en van de overheidsinstellingen op de kapitaalmarkt slechts mogelijk te zijn geweest voor zover de uitgiften van de vennootschappen verminderden.

De terugloop van de vraag en de prijsdaling hebben, vanaf de maand Juni, ook een daling van de productie van verbruiksgoederen tot gevolg gehad. Terzelfder tijd heeft het overschot op de betalingsbalans een uitbreiding van de geldvoorraad met zich gebracht. Zo is dan het stopzetten van de economische expansie in bepaalde bedrijfstakken met een verhoging van de geldvoorraad samengegaan.

Deze feiten hebben de politiek van de Regering en van de Nationale Bank bepaald tijdens de tweede helft van 1951. Ingevolge de sterke toeneming van de voorraad betaalmiddelen is de overheid tussengekomen om de vastheid van de munt te vrijwaren, maar, daar de productie in sommige bedrijfstakken afnam, heeft zij getracht de expansie van de economie niet te belemmeren.

Zij heeft zich dus door twee motieven laten leiden om, evenals in het verleden, het evenwicht te behouden tussen de verschillende sectoren van het bedrijfsleven. Bij het nastreven van dit doel had een te eenzijdig gericht ingrijpen inderdaad gans het programma kunnen in gevaar brengen.

De verruiming van de voorwaarden in zake toekenning van kredieten aan de particuliere sector in het binnenland was een middel om de met depressie bedreigde bedrijfstakken te steunen : de Nationale Bank verlaagde haar rentetarieven een eerste maal in Juli en een tweede maal in September. Bovendien werd door de wet van 14 Juli 1951 (2) de grens der verbintenissen van het Herdiscontering- en Waarborginstituut van 6 op 8 milliard frank gebracht.

---

(1) Zie *Nationale Bank van België. Verslag... 1951...*, op. cit., blz. 37.

(2) Wet van 14 Juli 1951 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 175 van 13 Juni 1935 houdende instelling van een « Herdiscontering- en waarborginstituut » (*Belgisch Staatsblad* van 30 en 31 Juli 1951).

Terzelfder tijd hebben de Regering en de Nationale Bank hun maatregelen nauwkeurig op elkaar afgestemd : zij hebben de monetaire expansie onrechtstreeks bestreden, hoofdzakelijk door de weerslag van de buitenlandse kredieten op de munt te controleren (1). Zij hebben zich bovendien ingespannen om elke andere vorm van monetaire expansie te beletten, deze veroorzaakt door de kredietfaciliteiten aan de particuliere sector nochtans uitgezonderd.

Ten einde dit doel te bereiken heeft de Nationale Bank te kennen gegeven dat zij in zake kredietverlening aan de overheidssector de marge van 10 milliard frank, vastgesteld door de conventie van 14 September 1948, niet zou overschrijden. Bovendien heeft zij de kredieten, toegestaan aan de Schatkist voor de financiering van de uitvoer naar de E.B.U.-landen, bij deze marge van 10 milliard frank gerekend.

Weliswaar konden de betrokken overheden op deze wijze elke stijging van de geldsomloop niet verhinderen.

Men mag nochtans aannemen dat zij er wel in geslaagd zijn te beletten dat de monetaire expansie nog door andere factoren zou versterkt geweest zijn, en deze expansie zodanig wisten te beperken dat zij geen gevaarlijke gevolgen voor 's lands bedrijfsleven heeft gehad.

AFDELING II. — GELDVOORRAAD EN WISSELRESERVES

§ 1. — EVOLUTIE VAN DE GELDVOORRAAD EN OMLOOPSNELHEID VAN HET GELD

In de loop van het jaar is de geldvoorraad van 155.231 millioen frank gestegen tot 167.789 millioen frank.

Nochtans onderging de geldvoorraad tijdens het eerste kwartaal van 1951 geen merkelijke verandering. Ingevolge de gelijktijdige en aanhoudende stijging van het prijsniveau en van de productie, heeft de stabiliteit tijdens deze 3 maanden een zekere spanning veroorzaakt op de geld- en kapitaalmarkt : de bankdeposito's en de tegoeden van particulieren op postrekening kenden een veel snellere omloop, zodat de snelheidscoëfficiënten respectievelijk van 1,85 en 3,55 einde December 1950 tot 1,96 en 3,85 stegen bij het einde van Maart 1951. Vanaf het einde van deze maand was echter meer geld beschikbaar en vanaf Juni gaat de creditpositie van de betalingsbalans gepaard met een snelle uitzetting van de geldvoorraad.

De beperking van de kredieten die de Nationale Bank toestond aan de particuliere sector en aan de parastatale instellingen hebben enkel de omvang van deze expansie enigszins beperkt. Van 154.510 millioen frank bij

(1) Voor meer detailgegevens betreffende de maatregelen, getroffen door de Regering en door de Nationale Bank, zie blz. 188.

Verloop van de geldvoorraad

Toestand einde maand
(millioenen franken)

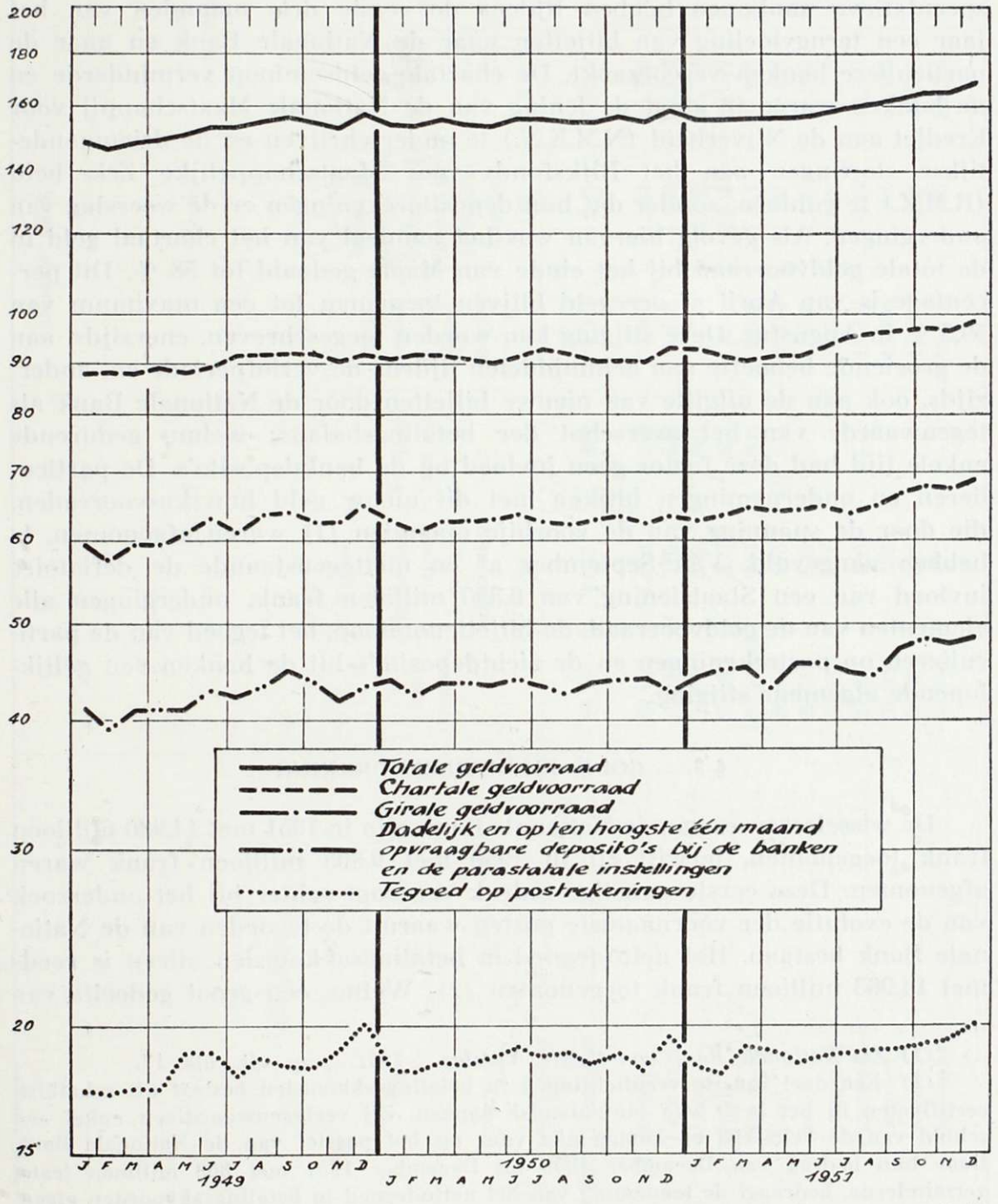
MAAND	Chartaal geld			Giraal geld				Algemeen totaal
	Biljetten en munten van de Schatkist	Biljetten van de Nationale Bank van België	Totaal (a)	Rekeningen-courant bij de Nationale Bank van België (a) (b)	Post-rekeningen (a) (b)	Zichtrekeningen in Belgische franken bij de particuliere banken en parastatale instellingen (a) (b)	Totaal (a) (b)	
1950 December	4.770	88.599	92.290	988	19.201	42.752	62.941	155.231
1951 Januari	4.950	88.069	91.761	628	18.554	43.964	63.146	154.907
Februari	4.984	86.964	90.682	535	18.324	44.623	63.482	154.164
Maart	4.944	85.953	89.713	598	19.161	45.038	64.797	154.510
April	4.999	86.669	90.428	491	18.992	44.935	64.418	154.846
Mei	5.104	86.781	90.534	573	18.501	45.407	64.481	155.015
Juni	5.219	88.167	92.184	500	18.813	45.395	64.708	156.892
Juli	5.382	90.448	94.576	500	18.914	44.617	64.031	158.607
Augustus	5.454	91.263	95.484	538	18.982	45.385	64.905	160.389
September	5.516	91.648	96.006	554	19.062	46.998	66.614	162.620
October	5.311	92.512	96.517	501	19.278	47.929	67.708	164.220
November	5.359	92.204	96.301	516	19.462	47.607	67.585	163.886
December	5.433	94.967	99.089	674	20.079	47.938	68.691	167.780

(a) Na aftrekking van het kassaldi der bankinstellingen.
(b) Tegoeden toebehorend aan ingezetenen.

Bron : Nationale Bank van België.

het einde van Maart 1951 is de voorraad betaalmiddelen gestegen tot 167.780 millioen frank bij het einde van December. Van het ene jaar tot het andere is deze voorraad dus met 8 % toegenomen, terwijl de stijging in 1949 slechts 3,9 % bedroeg en er zich in 1950 een daling van 0,9 % had voorgedaan. Deze overvloed van betaalmiddelen had, van Juli tot September, een daling van de omloopsnelheid tot gevolg : bij het einde van het derde kwartaal was de snelheidscoëfficiënt van de deposito's op zicht teruggevallen op 1,67

Geldvoorraad ter beschikking van het Belgisch bedrijfsleven
(milliarden franken)

Bron : Nationale Bank van België.

en die van de tegoeden op postrekening op 3,48. Ingevolge de toegenomen behoeften aan betaalmiddelen wegens de productieverhoging in de nijverheid en ingevolge de jaarwisseling hebben echter beide coëfficiënten in December opnieuw het hoge peil van Maart bereikt.

§ 2. — SAMENSTELLING VAN DE GELDVOORRAAD

Het aandeel van het chartaal geld in de totale geldvoorraad bedroeg 59,3 % in December 1950 en 59 % in December 1951. De seizoencontractie van de biljettenomloop in het begin van het jaar en de afneming van de speculatieve aankopen hebben tijdens de eerste drie maanden van het jaar een terugvloeiing van biljetten naar de Nationale Bank en naar de particuliere banken veroorzaakt. De chartale geldsomloop verminderde en de banken waren in staat de lening van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid (N.M.K.N.) te onderschrijven en de driemaandelijkse stortingen aan het Rijksfonds voor Maatschappelijke Zekerheid (R.M.Z.) te voldoen, zonder dat hun depositorekeningen er de weerslag van ondergingen. Als gevolg hiervan was het aandeel van het chartaal geld in de totale geldvoorraad bij het einde van Maart gedaald tot 58 %. Dit percentage is van April af geregeld blijven toenemen tot een maximum van 59,5 % in Augustus. Deze stijging kan worden toegeschreven, enerzijds, aan de groeiende behoefte aan geldmiddelen tijdens de verlofperiode en, anderzijds, ook aan de uitgifte van nieuwe biljetten door de Nationale Bank als tegenwaarde van het overschot der betalingsbalans; welnu, gedurende enkele tijd had deze factor geen invloed op de bankdeposito's. De particulieren en ondernemingen blijken met dit nieuw geld hun kasvoorraden, die door de spanning van de voorbije maanden (1) waren afgenomen, te hebben aangevuld. Van September af en niettegenstaande de deflatoire invloed van een Staatslening van 6.350 millioen frank, ondergingen alle elementen van de geldvoorraad, de biljettenomloop, het tegoed van de particulieren op postrekeningen en de zichtdeposito's bij de banken een gelijklopende algemene stijging.

§ 3. — GOUD- EN DEVIEZENDEKKING

De wisselreserves van de Nationale Bank zijn in 1951 met 14.980 millioen frank toegenomen, terwijl zij in 1950 met 9.805 millioen frank waren afgenomen. Deze eerste gunstige indruk vervaagt echter bij het onderzoek van de evolutie der voornaamste posten waaruit de tegoeden van de Nationale Bank bestaan. Het netto-tegoed in betalingsakkoorden alleen is reeds met 14.963 millioen frank toegenomen (2). Welnu, een groot gedeelte van

(1) Zie *Nationale Bank van België. Verslag... 1951...*, op. cit., blz. 17.

(2) Een deel van de verplichtingen in betalingsakkoorden bestaat uit schatkistcertificaten in het bezit van buitenlandse banken. Zij vertegenwoordigen enkel een schuld van de Schatkist en komen niet voor op het passief van de Nationale Bank. Daar hun bedrag van December 1950 tot December 1951 met 863 millioen frank verminderde, bedraagt de toeneming van het netto-tegoed in betalingsakkoorden eigenlijk 15.826 millioen frank.

Wisselreserves van de Nationale Bank van België en verbintenissen van de Schatkist tegenover de buitenlandse banken

Toestand einde maand

(millioenen franken)

MAAND	Nationale Bank								Schatkist
	Actief				Passief	Nettowisselreserves		Te leveren goud en deviezen	Verbintenissen tegenover de buitenlandse centrale banken (e)
	Goudvoorraad	Tegoed op het buitenland (buiten betalingsakkoorden) (a)	Vorderingen op de E.C.A.	Nettotegoed in betalingsakkoorden	Verbintenissen tegenover het buitenland (buiten betalingsakkoorden) (b)	Totaal (c)	Evolutie	(d)	Totaal
1950 December	29.367	1.057	2.202	4.051	1.428	35.249	— 9.991(g)	1.287	1.213
1951 Januari	29.452	1.428	1.849	4.400	1.803	35.326	— 61	812	313
Februari	30.188	779	1.339	5.762	1.856	36.212	+ 886	721	306
Maart	31.226	229	981	6.555	2.290	36.701	+ 489	704	331
April	30.386	353	637	7.914	2.303	36.987	+ 286	765	105
Mei	29.433	210	601	8.696	1.642	37.298	+ 311	830	143
Juni	28.896	496	(f) 471	10.767	1.267	39.463	+ 2.165	729	545
Juli	29.742	893	—	11.765	1.157	41.243	+ 1.780	637	545
Augustus	30.339	871	—	13.660	682	44.248	+ 3.005	599	456
September	31.887	189	—	15.317	836	46.557	+ 2.309	898	418
October	31.029	382	—	15.406	348	46.469	— 88	1.652	378
November	30.937	538	—	17.661	368	48.768	+ 2.299	1.657	350
December	31.771	177	—	19.014	733	50.229	+ 1.461	2.170	350

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Omwisselbare deviezen.
(b) Inclusief, vanaf December 1950, zekere verplichtingen die voorheen als verplichtingen in betalingsakkoorden werden beschouwd.
(c) Het « te leveren goud en deviezen » is niet opgenomen in de netto-wisselreserves.
(d) Na aftrekking van te ontvangen deviezen en goud.
(e) Schatkistcertificaten die in het bezit zijn van de buitenlandse centrale banken en die niet voorkomen op het passief der Nationale Bank van België.
(f) Deze post verdwijnt ingevolge de vermindering van de voorwaardelijke hulp.
(g) Evolutie van December 1949 tot December 1950.

dit bedrag vertegenwoordigt een schuld waarvan de aanwending en de terugbetalingswijze nog niet vaststonden. Daartegenover staat dat de schuldvordering op de E.C.A., welke 2.202 millioen frank bedroeg in December 1950, wegviel in de maand Juli 1951; de goudvoorraad en de reserves aan omwisselbare deviezen namen slechts met 1.524 millioen frank toe, doordat een stijging van de goudvoorraad van 2.404 millioen frank gepaard ging met een afneming van de reserves aan inwisselbare deviezen ten belope van 880 millioen frank. De ontvangsten van goud en omwisselbare deviezen bedroegen over het gehele jaar 18.099,02 millioen frank. De bronnen van deze inkomsten waren zeer verscheiden : een bedrag van 11.469 millioen frank werd door de E.B.U. gestort aan de Nationale Bank, 1.715 millioen frank komt voort van de in Zwitserland opgenomen lening, 2.684 millioen frank vertegenwoordigt het door de E.C.A. vereffend deel van de economische hulp, die aan België toegekend en door het Amerikaans Congres vastgesteld werd op 2.938 millioen frank voor het dienstjaar 1950/'51. Het overschot komt van stortingen van de Bank voor Internationale Betalingen, van de kolonie en van verschillende andere landen. Het grootste deel van deze inkomsten, en wel 16.574,7 millioen frank, moest aangewend worden om het deficit te dekken op de rekeningen in omwisselbare deviezen (U.S.A.-dollars, Canadese dollars en Zwitserse franken).

§ 4. — EUROPESE BETALINGSUNIE (1)

1. — *Evolutie van de Belgische positie in de E.B.U. tijdens het jaar 1951.*

De positie van België in de E.B.U. maakte drie perioden door. De B.L.E.U. heeft eerst het bedrag van haar initiële debetpositie uitgeput. Vervolgens heeft zij de verschillende tranches aangewend van het quotum van 360 millioen rekeneenheden, haar toegekend bij de oprichting van de E.B.U. Het overschrijden van dit quotum in Augustus 1951 luidde de derde periode in.

De voorwaardelijke dollarhulp (1) verscheen op de balans van de Nationale Bank aan de passiefzijde onder de vorm van een verplichting tegenover de E.B.U. en aan de actiefzijde onder de vorm van een vordering op de E.C.A. ten belope van de nog niet toegekende hulp. Het optreden van overschotten van België tegenover de E.B.U. heeft de vordering vlug uitgeput en heeft de rekening op de passiefzijde doen verdwijnen bij de vereffening van 18 Februari. Daar de E.C.A. in het begin van Januari nog niets had uitbetaald, stond op de rekening « E.B.U. », waarop de vordering van de Nationale Bank op de E.C.A. geboekt wordt, 2.202 millioen frank voorzien als indirecte economische hulp. In het begin van Juli bedroeg de vordering van de Nationale Bank op de E.C.A. nog slechts 733 millioen frank; zij verdween tijdens deze maand ingevolge de beslissing de voorwaardelijke hulp van 2.202 millioen op 1.469 millioen frank te brengen. Maar, terwijl de

(1) Zie 6e deel, hoofdstuk II. - *Internationale economische samenwerking.*

beperking van de toegestane kredieten met 733 millioen frank de vordering van de Nationale Bank op de E.C.A. heeft doen wegvallen, heeft zij echter haar vordering op de E.B.U. verhoogd.

Ingevolge het overschot bij de handelsbetrekkingen tussen België en de andere landen van de E.B.U. trad in de betrekkingen tussen de B.L.E.U. en de E.B.U. een nieuwe phase in : de vordering van de Nationale Bank nam van maand tot maand sterk toe; tijdens de week van 16 tot 23 Augustus bereikte zij 10.066 millioen frank, d.w.z. het maximum dat uit het quotum van 18.000 millioen voortvloeit. Het verschil tussen deze beide cijfers werd gedekt voor 6.465 millioen frank door de goudstortingen van de E.B.U. (1) aan de Nationale Bank en voor 1.469 millioen frank door de initiële debetpositie, die volgens de E.B.U.-akkoorden in het quotum begrepen was.

Twee problemen werden gesteld tijdens de periode die de uitputting van het quotum voorafging : het ene lag op buitenlands terrein en betrof de wijze waarop in het vervolg tussen België en de E.B.U. het maandelijks excedent zou geregeld worden; het andere lag op binnenlands terrein en ontstond uit de weigering van de Nationale Bank aan de E.B.U. kredieten te verlenen boven het bedrag van 10.066 millioen frank dat op het quotum was gesteund.

Volgens de overeenkomst, tussen België en de E.B.U. afgesloten, moest dit organisme de eerste moeilijkheid oplossen door een beslissing te nemen waarmede België kon vrede nemen; na ettelijke vergaderingen van het Directiecomité van de E.B.U. werd een compromisoplossing aanvaard (2). Het tweede probleem werd verholpen door tussenkomst van de Schatkist en van de exporteurs in de financiering van nieuwe kredieten. Deze vielen grotendeels ten laste van de Schatkist en werden door de particulieren gedragen ten belope van de geblokkeerde 5 % van het bedrag der uit de export naar de E.B.U voortvloeiende betalingen. Ten einde deze nieuwe toestand weer te geven werd de voorstelling van de weekstaat van de Nationale Bank gewijzigd. De vordering op de E.B.U. werd gesplitst in een rekening « zonder speciale provisie », waar de kredieten binnen de marge van 10.066 millioen frank ingeschreven werden, en een rekening « met speciale provisie », die de kredieten, toegestaan boven deze 10.066 millioen frank, vermeldde.

Het aandeel van de Schatkist en van de particulieren in de financiering van deze bijkomende marge komt op de passiefzijde van de weekstaat.

Uit deze verschillende rubrieken blijkt dat tijdens de laatste week van December de door de B.L.E.U. aan de E.B.U. toegestane kredieten 15.202 millioen frank beliepen, waarvan 10.066 millioen verleend door de Nationale Bank, 4.102 millioen door de Schatkist en 1.034 millioen door de exporteurs. Het cumulatief excedent over 1951, groot 27.750 millioen frank, werd, buiten deze 15.202 millioen frank aan kredieten, gedekt door 11.469 millioen frank goud, gestort door de E.B.U., en 1.079 millioen frank van de opgebruikte initiële debetpositie.

---

(1) Waarvan de laatste storting in September 1951 plaats had.

(2) Zie 6e deel, hoofdstuk II. - *Internationale economische samenwerking.*

2. — *Oorzaken van het Belgisch excedent tegenover de E.B.U.-landen.*

Verschillende factoren zijn oorzaak geweest van het Belgisch excedent tegenover de E.B.U.-landen.

De uitvoering van het bewapeningsprogramma in de verschillende landen van het Atlantisch Pact leidde tot bestellingen van militaire aard, waarvan er enkele in België werden geplaatst, waar nog productiecapaciteit beschikbaar was. Zij hebben, doordat zij evenals de merkelijk gestegen bestellingen van burgerlijke aard langs de E.B.U. uitbetaald werden, de lopende transacties tussen België en de andere E.B.U.-landen sterk uitgebreid zodat deze weldra boven het quotum, dat was vastgesteld op basis van een normaal handelsverkeer, uitgroeiden.

De militaire bestellingen zijn echter slechts één aspect van de fundamentele oorzaak van het Belgisch excedent, dat essentieel een gevolg is van de verschillende leveringsmogelijkheden der Europese landen.

Bovendien hebben enkele factoren van speculatieve aard de gevolgen van deze fundamentele oorzaken nog verzwaard.

3. — *Maatregelen van de betrokken overheden in verband met het Belgisch excedent in de E.B.U.*

De opslorping van het Belgisch excedent in de E.B.U. hangt grotendeels af van de economische toestand en van de economische politiek in enkele andere lidstaten. Vermits de Belgische autoriteiten hier niet rechtstreeks kunnen ingrijpen, hebben ze zich moeten beperken tot binnenlandse maatregelen van tweeërlei aard : commerciële en monetaire.

a) *Commerciële maatregelen.*

De opheffing van de in 1950 toegepaste maatregelen ter bevordering van de uitvoer was een eerste commerciële maatregel : vanaf 26 April 1951 heeft de Nationale Bank geen visum meer verleend aan wissels, getrokken ter financiering van de uitvoer naar de E.B.U.-zone. Het Herdiscontering- en Waarborginstituut heeft, zijnerzijds, van 9 Mei af, de discontovoet voor de bankaccepten met een looptijd van ten hoogste 120 dagen, die uitvoer van goederen naar de E.B.U. vertegenwoordigen en vooraf door de Nationale Bank werden geviseerd, van 1¾ op 2¾ % gebracht. Op 1 Mei heeft het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel (B.L.I.W.) de buitenlandse rekeningen afgesloten, waarop de uit de E.B.U.-landen verzonden Belgische bankbiljetten werden geboekt en welke dienen om de Belgische leveringen aan die landen te betalen. Op 29 Mei werd dezelfde maatregel van kracht voor verzendingen van Belgische biljetten uit de Verenigde Staten. Deze dubbele maatregel werd genomen om een einde te stellen aan operaties die dank zij het E.B.U.-stelsel mogelijk waren; dergelijke verhandelingen hadden een vermindering van de goudvoorraad bij de Nationale Bank tot gevolg.

De opheffing van de uitvoerfaciliteiten, wat voor een land als België, waarvan de welvaart nauw aan de uitvoerhandel verbonden is, werkelijk een offer betekent, werd tijdens de volgende maanden aangevuld door maatregelen ter bevordering van de invoer en tot stimulering van de binnenlandse vraag. De discontovoet van de Nationale Bank verminderde van 3,75 % tot 3,50 % op 5 Juli en van 3,50 % tot 3,25 % op 13 September. De bedoeling van twee andere reeksen maatregelen was eerder de invoer te doen toenemen : enerzijds, de verlenging, van Augustus af, van de geldigheidsduur van het visum der Nationale Bank voor wissels uit hoofde van invoer uit de E.B.U.-landen en de toevoeging van nieuwe producten aan de lijst der goederen waarvoor het visum kan verkregen worden en, anderzijds, de verlaging van de aankooprente van het Herdiscontering- en Waarborginstituut voor door de Nationale Bank geviseerde wissels ter vertegenwoordiging van invoer uit de E.B.U.-landen.

De bezorgdheid om de betalingsbalans in evenwicht te brengen, leidde tot een poging om de handelsstromingen te wijzigen. Van 15 September af heeft men zich ingespannen om de invoer uit de dollarzone te beperken (1) ; bovendien werd, na 19 November, bij termijnaankoop van U.S.- of Canadese dollars door bemiddeling van de Nationale Bank, de storting geëist van een waarborgsom, ten belope van 70 % van het bedrag der contracten in deze munten gesteld. Tevens werd getracht de uitvoer naar de dollarzone op te voeren door intensieve propaganda op deze markt en door verlaging, vanaf 6 November, der aankooprente van het Herdiscontering- en Waarborginstituut voor geaccepteerde wissels ter vertegenwoordiging van dit soort verrichtingen.

b) *Monetaire maatregelen.*

Tijdens de laatste vier maanden van het jaar is de uitbreiding van de geldsomloop, veroorzaakt door het excedent van de Belgische betalingsbalans de hoofdbekommernis geworden. De Nationale Bank heeft getracht deze expansie te neutraliseren. In dit opzicht was de beperking van de looptijd van de wissels ter vertegenwoordiging van uitvoer naar de E.B.U.-landen een der eerste maatregelen van de Nationale Bank. Deze maatregel werd, van 1 September af, nog versterkt door de opheffing van alle beperkingen, gesteld aan de kapitaaluitvoer naar de E.B.U.-landen, met uitzondering van Zwitserland, Duitsland en Portugal en, van 15 September af, door de blokkering van 5 % op de waarde van de uitvoer naar de E.B.U.-zone. De weerslag van de betalingsbalans tussen België en de E.B.U., verwekt door speculatieve operaties gericht tegen enkele vreemde munten, heeft het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel er toe gebracht op 8 October een nieuwe reeks financiële maatregelen te nemen.

De door de banken tegen de officiële koers in Belgische franken verrichte aankopen van deviezen voortkomende uit transacties met de E.B.U.-landen werden onderworpen aan de voorafgaande goedkeuring van het

(1) Zie 6e deel, hoofdstuk I. - *Buitenlandse handel van de B.L.E.U.*

B.L.I.W., die enkel gegeven werd voor werkelijk uitgevoerde leveringen en voor rechtstreekse financiële operaties (1).

Bovendien werden de exporteurs, bij ontstentenis van betaling door de Nationale Bank, er van ontslagen de deviezen, ontvangen door transacties met de E.B.U.-landen, aan een aangenomen bank af te staan en kregen zij toelating deze deviezen op de vrije markt met de importeurs te verhandelen. Daar enkel de exporteurs die van de Nationale Bank geen betaling hadden verkregen van hun leveringen tot dergelijke operaties hun toevlucht namen, bleef deze markt marginaal en lagen de koersen van de vrije markt zeer dicht bij de officiële koersen.

Daarenboven hadden de vraag naar deviezen op de vrije markt en de hiermee overeenstemmende afneming van de vraag op de officiële markt bij de Nationale Bank een opstapeling van E.B.U.-deviezen tot gevolg. Om deze redenen werden de werkingsmodaliteiten van deze markt op 2 November gewijzigd. De uitvoer met het oog op kapitaaloverdrachten ging verder langs de vrije markt, maar de betaling van de uitvoer, van diensten en van financiële verplichtingen werd van dan af van deze markt uitgesloten.

AFDELING III. — KORTLOPEND KREDIET EN KREDIET OP HALFLANGE TERMIJN

§ 1. — NATIONALE BANK VAN BELGIE

1. — *Binnenlands krediet aan de overheidssector.*

De kredieten van de Nationale Bank aan de overheidssector zijn gedaald van 8.666 millioen frank, einde December 1950, tot 8.353 millioen frank, einde December 1951. Het verschil is niet groot, maar in de loop van het jaar zelf hebben zich wel belangrijke wijzigingen voorgedaan. Inderdaad, van December tot Juni zijn deze kredieten met 5.283 millioen frank afgenomen, om nadien tot bij het einde van het jaar met 4.970 millioen frank te stijgen. Deze stijging is evenwel voor een bedrag van 4.057 millioen frank, zijnde het aandeel in de Belgische voorschotten aan de E.B.U. dat door de Schatkist gedragen wordt, toe te schrijven aan verbintenissen van de Regering en niet aan voorschotten, bedoeld om de eigen behoeften van de Schatkist te dekken. Tijdens deze eerste periode heeft de Schatkist belangrijke inkomsten genoten uit hoofde van de in Zwitserland opgenomen lening van 1.700 millioen Belgische franken en van de vervroegde betaling van belastingen. Doordat daarenboven, begin 1951, de spanning afnam welke tijdens het tweede halfjaar van 1950 de geldmarkt beheerst had, hebben de parastatale instellingen meer geld kunnen opnemen op de daggeldmarkt en

(1) De leveringen worden voor « werkelijkheid uitgevoerd » aangezien als zij bewezen worden door adaequate toldocumenten. Financiële operaties worden « onrechtstreeks » genoemd als ze hetzij uitvoer langs de E.B.U.-landen omvatten, die verder naar de dollarzone gaat, hetzij invoer uit de dollarzone, die terug wordt uitgevoerd naar de E.B.U.-landen.

Kredieten van de Nationale Bank van België aan de overheidssector

Toestand einde maand
(millioenen franken)

MAAND	Schatkist-certificaten	Ander overheids-papier	Papier uitgegeven door instellingen waarvan de verbintenissen door de Staat gewaarborgd zijn	Totaal
1950 December	3.945	191	4.530	8.666
1951 Januari	3.055	138	4.506	7.699
Februari	2.380	92	3.299	5.771
Maart	470	85	2.130	2.685
April	1.274	16	2.657	3.947
Mei	1.695	107	1.801	3.603
Juni	1.105	117	2.161	3.383
Juli	915	111	2.986	4.012
Augustus	2.900	128	1.116	4.144
September	2.850	99	1.239	4.188
October	5.470	81	1.606	7.157
November	3.770	49	671	4.490
December	6.460 (a)	69	1.824	8.353

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Waarvan 4.057 millioen frank tot dekking van de kredieten, buiten het quotum door België toegekend aan de E.B.U. op 31 December. Op 27 September had de Schatkist 283 millioen frank uit dien hoofde ontvangen : einde October en einde November beliepen deze kredieten ongeveer 1.600 millioen frank.

hebben zij, tijdens het eerste halfjaar, hun toevlucht tot de Nationale Bank met 2.369 millioen frank kunnen verminderen.

De verruiming van de geldmarkt ging verder door tijdens het tweede halfjaar. De parastatale instellingen hebben hun terugbetalingen aan de Nationale Bank opgevoerd en de Schatkist genoot ruime ontvangsten, enerzijds, ingevolge de toenemende stortingen van de particulieren op de postrekeningen, waarvan de gelden rechtstreeks aangewend worden om de behoeften van de Schatkist te dekken, en, anderzijds, door de stijging van de bankdeposito's waarvan een verschillend percentage, naargelang van de aard van de bank, in overheidsfondsen met korte of halflange looptijd moet worden belegd.

De Staat beschikte bovendien over de opbrengst van de in November uitgeschreven lening.

De weigering van de Nationale Bank om het Belgisch excedent in de E.B.U. boven het quotum te financieren, betekende echter voor de Schatkist een bijkomende lastpost van 4.021 millioen frank. De toeneming met 3.560 millioen frank van de voorschotten der Nationale Bank tijdens de laatste vier maanden van het jaar tonen aan dat de inkomsten van de Schatkist,

hoe overvloedig ook, niet volstonden om terzelfder tijd de gewone begroting, de buitengewone begroting en deze nieuwe lastpost te dragen.

Nochtans moet de monetaire expansie, veroorzaakt door de voorschotten aan de Schatkist met het oog op de dekking van deze nieuwe lasten, geheel anders beschouwd worden dan de expansie die voortvloeit uit de voorschotten aan de Staat om diens behoeften te dekken; inderdaad, in het eerste geval is de expansie veroorzaakt door de creditpositie van de betalingsbalans en het feit dat zij geboekt wordt op de post « Voorschotten van de Bank aan de Schatkist » brengt, van economisch standpunt uit beschouwd, hieraan geen verandering.

2. — *Binnenlands krediet aan de particuliere sector.*

Tijdens de laatste helft van 1950 hebben de intense economische activiteit en de beperkte middelen waarover de banken beschikten een stijging van de kredieten van de Nationale Bank aan de particuliere sector veroorzaakt ten belope van 6.510 millioen frank. Deze stijging ging in het begin van 1951 door en einde Maart bedroegen de kredieten van de Nationale Bank aan de particuliere sector 12.603 millioen frank, tegen 11.687 millioen einde December 1950.

Kredieten van de Nationale Bank van België aan de particuliere sector

Toestand einde maand
(millioenen franken)

MAAND	Handelspapier (a)	Voorschotten op overheidsfondsen	Totaal
1950 December	10.930	757	11.687
1951 Januari	10.367	460	10.827
Februari	10.077	556	10.633
Maart	12.033	570	12.603
April	10.138	563	10.701
Mei	10.493	658	11.151
Juni	10.380	545	10.925
Juli	9.359	593	9.952
Augustus	7.855	497	8.352
September	6.118	426	6.544
October	6.792	456	7.248
November	7.188	521	7.709
December	8.890	345	9.235

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Het herdisconto van de banken en van het Herdiscontering- en Waarborginstituut inbegrepen.

Vanaf het tweede kwartaal beschikten de banken echter over meer kredietmiddelen, ingevolge de toevloeiing van nieuw geld veroorzaakt door het overschot op de betalingsbalans. Terzelfder tijd verzwakte de industriële activiteit in sommige sectoren. De particuliere banken waren daardoor, evenals het Herdiscontering- en Waarborginstituut, progressief in staat af te zien van de herdiscontering van hun handelseffecten bij de Nationale

Bank. Hierdoor slonk de handelsportefeuille van de Nationale Bank in September tot 6.118 millioen frank, dit is ongeveer de helft van de 12.033 millioen in Maart. Verschillende factoren brachten dit bedrag, einde December, terug op 8.890 millioen frank. Deze herleving kon echter op verre na de inkrimping van de voorgaande maanden niet compenseren (1).

§ 2. — PARTICULIERE BANKEN

Algemene staat der banken

Toestand einde maand
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949 December	1950 December	1951				
			Maart	Juni	Augustus	September	December
ACTIEF							
Liquide middelen ...	10.305	12.300	12.471	11.837	11.552	11.777	13.522
Kredieten	54.686	56.463	58.496	58.567	59.618	62.225	64.180
aan de overheidssector	34.205	34.857	36.272	35.803	36.475	37.878	38.951
aan de particuliere sector	20.481	21.606	22.224	22.764	23.143	24.347	25.229
Diversen	6.863	9.322	10.606	10.446	9.637	9.484	12.661
waaronder geaccepteerde wissels	4.025	6.134	7.368	7.157	6.364	5.990	8.135
Totaal	71.854	78.085	81.573	80.850	80.807	83.486	90.363
PASSIEF							
Deposito's	52.678	53.571	54.979	54.550	54.439	56.723	58.804
op ten hoogste één maand	47.357	47.693	49.510	49.278	49.817	50.821	53.143
op meer dan één maand	5.331	5.878	5.469	5.272	5.522	5.902	5.661
Eigen middelen	4.781	5.064	5.100	5.499	5.497	5.509	5.628
Diversen	14.395	19.450	21.494	20.801	20.871	21.254	25.931
waaronder geaccepteerde wissels .....,	4.025	6.134	7.369	7.158	6.364	5.992	8.141
Totaal	71.854	78.085	81.573	80.850	80.807	83.486	90.363
Herdisconteerde wissels (a)	3.339	8.543	8.781	7.707	6.749	5.368	7.526

Bron : Bankcommissie.

(a) Portefeuille van de Nationale Bank van België en van de parastatale instellingen bestaande uit de door de banken herdisconteerde wissels met uitsluiting van de handelswissels.

(1) Zie *Nationale Bank van België. Verslag... 1951...*, op. cit., blz. 30.

In 1951 doorliep de activiteit van de banken achtereenvolgens drie phasen. De eerste gaat van het begin van het jaar tot het einde van Maart en zet, in grote trekken, dezelfde evolutie voort als tijdens het tweede halfjaar van 1950. De tweede phase loopt tot einde Augustus en wordt gekenmerkt door het langzaam verdwijnen van de spanning op de geldmarkt ten gevolge van het exportoverschot in de E.B.U. De beperkingsmaatregelen van September van het vorige jaar hadden alle zin verloren en daarom heeft de Nationale Bank haar discontovoet op 5 Juli van 3,75 % op 3,50 % gebracht en op 11 September van 3,50 % op 3,25 %.

Tijdens de derde phase, die de laatste vier maanden van het jaar omvat, heeft de monetaire expansie, die tot dan toe alleen de chartale geldsomloop betrof, zich uitgebreid tot het giraal geld onder de vorm van kredieten en deposito's bij de particuliere banken.

1. — *Evolutie tijdens de eerste drie maanden.*

Bij het einde van Maart bedroegen de bankdeposito's 54.979 millioen frank, tegen 53.571 millioen bij het einde van 1950. In plaats van de inkrimping vastgesteld tijdens de tweede helft van 1950 voort te zetten, zijn dus de deposito's gedurende deze drie maanden met 1.408 millioen frank aangegroeid. Deze toeneming betrof enkel de deposito's op zicht, die met 1.817 millioen frank gestegen zijn, terwijl de termijndeposito's integendeel met 409 millioen afnamen. Bij nader toezicht blijkt dat deze stijging der zichtdeposito's beperkt bleef tot Januari, zodat het verschil met December 1950 1.656 millioen frank bedroeg bij het einde van Januari. De onderschrijving van de lening van 1 milliard frank van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid en de driemaandelijkse stortingen van de bijdragen voor de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid in Februari, de vervroegde betaling van belastingen in Maart en, gedurende gans het eerste kwartaal, de opslorping van de voorschotten van de Nationale Bank aan de Schatkist, waarvan gewoonlijk ook een deel naar de banken toevloeit, zijn evenveel factoren die een noemenswaardige stijging van de deposito's bij de banken belet hebben.

Tijdens de eerste drie maanden van het jaar zijn de kredieten, toegekend door de particuliere banken, met 2.033 millioen frank toegenomen. Deze expansie was evenwel niet voldoende om de sterk gestegen behoefte te bevredigen. Daardoor bleef de hulp van de Nationale Bank en van de parastatale instellingen vereist. Het bedrag der aldaar herdisconteerde handelseffecten lag bij het einde van het eerste kwartaal nog 238 millioen frank hoger dan het recordcijfer van 8.543 millioen bereikt in December 1950.

2. — *Evolutie van einde Maart tot einde Augustus.*

Deze periode wordt gekenmerkt door het stopzetten van de aangroei, zowel van de deposito's als van de kredieten verleend door de particuliere banken. De deposito's bedroegen einde Augustus 54.439 millioen frank, tegen 54.979 millioen frank einde Maart. De kredieten stegen, na een voorbij-

gaande uitzetting met 1.017 millioen frank in April, tijdens de volgende vier maanden met slechts 371 millioen frank, waaronder 168 millioen frank kredieten aan de particuliere sector en 203 millioen frank aan de overheidssector.

Het einde van de uitzetting der kredieten was minder het gevolg van een tekort aan liquide middelen bij de banken, d.w.z. een daling van het kredietaanbod, dan wel van de dalende economische activiteit en van de toeneming van de chartale geldsomloop, d.w.z. een daling van de kredietvraag. Dit feit maakte het de banken mogelijk de behoeften van de economie te voldoen en terzelfder tijd steeds minder op het herdisconto beroep te doen. De afneming van het herdisconto bij de Nationale Bank en bij de parastatale instellingen beliep einde Augustus 2.032 millioen frank.

Kredieten van de particuliere banken aan het particulier bedrijfsleven

Toestand einde maand
(millioenen franken)

MAAND	Disconto handelspapier (a)	Voorschotten		Totaal
		Diverse debiteuren	Prolongaties en voorschotten op effecten	
1950 December	6.845	13.996	765	21.606
1951 Januari	7.699	13.731	751	22.163
Februari	8.384	13.953	727	23.074
Maart	7.584	13.905	735	22.224
April	8.022	14.208	746	22.976
Mei	7.122	14.500	725	22.347
Juni	7.533	14.500	731	22.764
Juli	7.355	14.541	760	22.656
Augustus	8.238	14.170	735	23.143
September	9.799	13.863	685	24.347
October	10.030	13.964	675	24.669
November	10.251	14.266	718	25.235
December	9.498	14.958	773	25.229

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Exclusief de wissels herdisconteerd bij de Nationale Bank van België en bij de parastatale instellingen.

3. — *Evolutie tijdens de laatste vier maanden.*

Van September af werd de weerslag van het excedent van de buitenlandse handel, als factor van monetaire expansie, op de bankdeposito's voelbaar. In vier maanden tijd zijn deze van 54.439 millioen frank tot 58.804 millioen frank gestegen, wat een verhoging met 4.365 millioen frank uitmaakt, en dit niettegenstaande de weerslag van de uitgifte van achtereenvolgende leningen door de Staat en door ondergeschikte besturen.

Twee factoren hebben de kredietvraag gestimuleerd : de kasmoeilijkheden van sommige ondernemingen en een herleving van de industriële activiteit. Dank zij de toeneming van hun liquide middelen konden de banken de vraag voldoen door de stijging van hun kredieten met 4.562 millioen frank. Weliswaar hebben van dit bedrag 2.476 millioen frank gediend om de voorschotten aan de Schatkist te financieren, daar deze door de wet gebonden zijn aan het niveau der deposito's door tussenkomst van de dekkingscoëfficiënt der banken. Gedurende dit zelfde tijdperk hebben de banken echter hun kredieten aan de particuliere sector met 2.086 millioen frank verhoogd. Het disconto van handelseffecten is met 1.260 millioen frank toegenomen, terwijl de voorschotten aan diverse debiteuren met 788 millioen frank stegen en het bedrag voor report en voorschotten op effecten met 38 millioen toenam. De bankaccepten vermeerderden met 1.771 millioen frank. Uit het onderzoek van de verschillende kredietvormen blijkt dus dat de banken zich beperkt hebben tot de financiering op zeer korte termijn en dat zij de toeneming van hun middelen als voorbijgaand en onvast hebben beschouwd.

4. — *Bankreglementering.*

Het reglement van 11 October 1949 heeft het wettelijk stelsel van 1946 betreffende de aan de banken opgelegde coëfficiënten gewijzigd (1). Het in werking treden, tijdens de maand Juli 1951, van het 3e en 4e reglement heeft de banken alle vrijheid gelaten om in hun dekkingscoëfficiënt daggeldleningen aan openbare kredietinstellingen op te nemen. De gespecialiseerde en de regionale banken mochten bovendien hierin een hoger percentage effecten op halflange termijn opnemen.

§ 3. — GLOBAAL AAN DE ECONOMIE TOEGEKEND KREDIET

In de loop van het jaar zijn de kredieten aan 's lands bedrijfsleven gestegen van 97.465 millioen frank tot 104.070 millioen frank.

Tijdens de eerste acht maanden van 1951 maakte de toeneming vastgesteld gedurende 1950 plaats voor een daling van 3.787 millioen frank. Maar van September af zijn de kredieten aan het bedrijfsleven vlug gestegen, onder de invloed van de reeds vermelde oorzaken : in een tijdverloop van vier maanden zijn deze kredieten met 10.392 millioen frank aangegroeid, zodanig dat de toeneming in de loop van het jaar 6.605 millioen frank bedraagt en dus die van 1950 benadert, niettegenstaande de daling die zich tijdens de eerste acht maanden heeft voorgedaan. De Schatkist zag haar verplichtingen vermeerderd met 7.325 millioen frank, waarvan 4.094 millioen door particuliere banken werd voorgeschoten en 2.393 millioen door de Nationale Bank. Tenslotte beschikte de Schatkist over een hoger tegoed der particulieren op postrekening (838 millioen frank meer).

---

(1) Zie *De Belgische Economie in 1949*, op. cit., blz. 214.

Kredieten aan het bedrijfsleven

Toestand einde maand
(millioenen franken)

MAAND	Aan de overheidssector door de				Aan de gemengde sector door de Nationale Bank	Aan de particuliere sector door de (het)				Eindtotaal
	Nationale Bank (a)	Particuliere banken	Dienst der Postchecks (b)	Totaal	(a)	Nationale Bank	Particuliere banken (c)	Herdiscontering- en Waarborginstituut (c)	Totaal	
1950 December	4.136	34.857	18.605	57.598	4.530	11.687	21.606	2.044	35.337	97.465
1951 Januari	3.193	36.113	18.015	57.321	4.506	10.827	22.163	1.785	34.775	96.602
Februari	2.472	35.780	18.056	56.308	3.299	10.633	23.064	2.212	35.909	95.516
Maart	555	36.272	18.379	55.206	2.130	12.603	22.224	1.948	36.775	94.111
April	1.290	36.538	18.720	56.548	2.657	10.701	22.975	2.453	36.129	95.334
Mei	1.802	35.680	18.417	55.899	1.801	11.151	22.347	2.295	35.793	93.493
Juni	1.222	35.803	18.625	55.750	2.161	10.925	22.764	1.781	35.470	93.381
Juli	1.026	35.840	18.843	55.709	2.986	9.952	22.656	2.163	34.771	93.466
Augustus	3.028	36.475	19.050	58.553	1.116	8.352	23.143	2.514	34.009	93.678
September	2.949	37.878	18.711	59.538	1.239	6.544	24.347	2.576	33.467	94.244
October	5.551	39.431	19.186	64.168	1.606	7.248	24.669	2.335	34.252	100.026
November	3.819	39.229	19.315	62.363	671	7.709	25.234	2.420	35.463	98.497
December	6.529 (d)	38.951	19.443	64.923	1.824	9.235	25.229	2.859	37.323	104.070

Bronnen : Nationale Bank van België.
Bankcommissie.
Herdiscontering- en Waarborginstituut.
Dienst der Postchecks.

(a) In het kader van de overeenkomst van 14 September 1948 waarbij als hoogtegrens 10 milliard frank werd voorzien.
(b) Vrije tegoeden.
(c) Exclusief de herdisconteerde wissels.
(d) Waarvan 4.057 millioen frank tot dekknig van de kredieten, buiten het quotum door België toegekend aan de E.B.U. op 31 December. Op 27 September had de Schatkist 283 millioen frank uit dien hoofde ontvangen; einde October en einde November beliepen zij ongeveer 1.600 millioen frank.

Door de verruiming van de daggeldmarkt was het de parastatale financiële organismen mogelijk in de loop van het jaar hun beroep op de Nationale Bank met 2.706 millioen frank te verminderen. De stijging van de aan de particuliere sector verleende kredieten bedroeg niet eens het derde van de stijging der overheidskredieten. Zij beliep nochtans 1.986 millioen frank. De verruiming van de daggeldmarkt en de toeneming van de bankdeposito's hebben de middelen van het Herdiscontering- en Waarborginstituut en van de particuliere banken sterk doen stijgen, waardoor deze instellingen, enerzijds, hun kredieten aan de particuliere sector respectievelijk met 3.623 millioen frank en met 815 millioen frank hebben kunnen uitbreiden en, anderzijds, hun schulden bij de Nationale Bank met 2.452 millioen frank hebben kunnen verminderen.

§ 4. — EVOLUTIE VAN DE DAGGELDMARKT (1)

De oorsprong van de ruime voorziening met liquide middelen in 1951 ligt in het excedent van de rekeningenbalans. Deze ruime voorziening heeft zich uitgebreid tot de gehele geldmarkt, maar vóór alles tot de daggeldmarkt, die er een der voornaamste elementen van is. Het daggemiddelde van de aangeboden kapitalen is van 4.160 millioen frank in 1950 gestegen tot 5.384 millioen frank in 1951 en heeft hetzelfde peil bereikt als in 1949, jaar van ruime geldvoorziening. Het aanbod bereikte een maximum in November met 7.297 millioen frank en een minimum in Januari met 3.956 millioen frank.

1. — *In de verrekenkamers.*

De kapitalen, aangeboden in de verrekenkamers, zijn vooral afkomstig van de particuliere banken : deze hebben de gewoonte een deel van hun kasgeld te doen renderen door het op de daggeldmarkt te plaatsen. Vandaar dat de toeneming in 1951 van de ter beschikking van de banken gestelde middelen en de hun gelaten vrijheid, van Juli 1951 af, hun daggeldleningen in hun dekkingscoëfficiënt op te nemen (2), het aanbod in de verrekenkamers heeft opgevoerd : van 2.424 millioen frank in 1950 is het gestegen tot 2.806 millioen in 1951. Nochtans is deze expansie, zoals zij uit de vergelijking van de jaarcijfers blijkt, van de ene maand tot de andere niet gelijkmatig verlopen. De banken hebben hun kredietmiddelen zien verminderen tijdens de maanden April en Mei ingevolge de vervroegde betaling van belastingen, de lening van de Regie van Telefoon en Telegraaf en de storting van de driemaandelijkse bijdrage aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid. Deze factoren hebben het aanbod door de

(1) Voor detailgegevens betreffende de werking van de daggeldmarkt, zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 185.

(2) Zie *Bankreglementering*, blz. 196.

particuliere banken van 1.978 millioen frank in Maart teruggebracht tot 1.539 millioen frank in Mei.

Juist voor de Staatslening van November 1951 hebben de banken echter, in het vooruitzicht van de te verrichten stortingen, voor voldoende supplementaire kasmiddelen gezorgd, die zij op de daggeldmarkt geplaatst hebben. Hierdoor kende het aanbod tijdens deze maand een maximum van 2.893 millioen frank.

Het Herdiscontering- en Waarborginstituut bleef zoals voorheen de belangrijkste opnemer van daggeld in de verrekenkamers. De ruime geldvoorziening stelde het Instituut in staat zich vrij te maken tegenover de Nationale Bank en toch zijn portefeuille uit te breiden (1).

2. — *Buiten verrekening.*

Het aanbod op de daggeldmarkt buiten verrekening komt van de Nationale Bank, die de gelden welke grotendeels van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid afkomstig zijn, ter beschikking stelt van het Rentenfonds en van andere parastatale instellingen. Het daggemiddelde van de buiten verrekening geleende gelden is van 1.736 millioen frank in 1950 gestegen tot 2.578 millioen frank in 1951, hetgeen een vermeerdering van 842 millioen frank uitmaakt. De overeenkomende toeneming van de binnen de verrekenkamers geleende bedragen beliep 382 millioen frank. Eerstgenoemde markt kende dus een gunstiger ontwikkeling. De stijging van het aanbod buiten verrekening is nochtans niet te danken aan de vroeger overwegende tussenkomst van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid. Ten gevolge van het tekort in bijna alle sectoren van de maatschappelijke zekerheid, hebben de beleggingen van dit organisme, die in 1949 nog geregeld 1 milliard per dag overtroffen, sedert 1950 dit bedrag niet meer bereikt, behalve in perioden tijdens dewelke het fonds over de pas geïnde driemaandelijkse bijdragen kon beschikken. Wel strekte zulke periode zich in 1951 soms over twee maanden uit, terwijl dit in 1950 slechts één maand bedroeg; ook de kwartaalgemiddelden stegen, maar het jaargemiddelde is onveranderd gebleven.

In werkelijkheid ligt de oorsprong van de ruime geldvoorziening (2) in de stijging van het aanbod van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Tijdens de tweede helft van 1950 waren deze beleggingen bijna onbeduidend en voor het gehele jaar bedroeg het daggemiddelde 150 millioen frank, maar in 1951 overtrof het dagelijks aanbod, na zes maanden aanhoudende stijging, 1 milliard frank. De verzadiging van de vraag naar kapitaal kan deze

(1) Zie afdeling IV, § 2. - *Andere parastatale kredietinstellingen*, blz. 203.

(2) *Nationale Bank van België. Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting*, XXVIe jaar, vol. II, nr. 6, December 1951, blz. 296.

Daggeldmarkt

Daggemiddelden
(millioenen franken)

MAAND	Totaal der kapitalen « on call »	Uitgeleende gelden								Opgenomen gelden		
		door verrekenende instellingen (a)			door niet-verrekenende instellingen						Door andere parastatale instellingen	
		Particuliere banken	Diverse instellingen (b)	Totaal	Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid	Algemene Spaar- en Lijfrentekas	Luxemburgse Spaarkas	Diverse instellingen (c)	Totaal	Door het H.W.I. en diversen (d)	Totaal	Waarvan uitgeleend door het H.W.I. aan niet verrekenende instellingen (e)
1950	4.160	1.830	594	2.424	1.799	263	187	487	1.736	2.323	1.837	101
1951 Januari	3.956	1.759	831	2.590	—	—	—	—	1.366	2.585	1.371	5
Februari	4.547	1.795	767	2.562	—	—	—	—	1.985	2.560	1.987	2
Maart	5.041	1.798	939	2.917	—	—	—	—	2.124	2.893	2.148	24
April	4.037	1.874	575	2.449	470	532	32	554	1.588	2.432	1.605	17
Mei	5.382	1.539	1.223	2.762	1.141	847	29	603	2.620	2.746	2.636	17
Juni	5.566	1.702	1.030	2.732	1.185	1.264	42	343	2.834	2.729	2.837	4
Juli	4.550	1.889	485	2.374	377	1.193	43	563	2.176	2.356	2.194	18
Augustus	5.755	2.056	776	2.832	1.130	1.196	53	544	2.923	2.821	2.934	12
September	6.353	2.242	713	2.955	1.398	1.272	52	676	3.398	2.923	3.430	32
October	5.629	2.362	614	2.966	—	—	—	—	2.663	2.932	2.697	34
November	7.297	2.893	778	3.671	—	—	—	—	3.626	3.679	3.618	41
December	6.580	2.314	556	2.870	—	—	—	—	3.710	2.849	3.731	21
1951	5.384	2.033	774	2.806	—	—	—	—	2.578	2.788	2.596	18

Bron : Nationale Bank van België.

(a) In verrekenkamer vertegenwoordigde instellingen.
(b) Bank van Belgisch-Kongo, Gemeentekrediet.
(c) Coöperatieve vennootschap « Coop-Dépôts », Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, Nationaal Hulpfonds voor de Huishoudelijke Wederuitrusting der Werknemers, Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, Société Coopérative Ouvrière Belge.
(d) Hoofdzakelijk het Herdiscontering- en Waarborginstituut.
(e) Rentenfonds en Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet. Niet inbegrepen in het bedrag van het aanbod der niet-verrekenende instellingen.

toestand niet verklaren, vermits de vraag in de loop van het gehele jaar levendig bleef. De verklaring schijnt eerder te liggen in de bezorgdheid van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas om bij elke stijging van het tegoed haar incasso te verhogen, dat sterk gedaald was na de crisis van 1950, en het zodoende terug op het peil van 1949 te brengen.

Het Rentenfonds, voornaamste geldopnemer op de markt buiten verrekening, heeft het meest gebruik gemaakt van het tegoed bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Dank zij de stevige koersen van de vast renderende waarden heeft het fonds zeer weinig moeten ingrijpen om het evenwicht van de noteringen te herstellen. Deze twee factoren hebben de kasvoorraad van het fonds aangevuld, dat evenredig hiermede aan de hulp van de Nationale Bank kon verzaken (1).

AFDELING IV. — KAPITAALMARKT

In deze afdeling wordt de toestand ontleed van de instellingen die, alhoewel zij eveneens kortlopend krediet of krediet op halflange termijn verlenen, ook langlopend krediet kunnen verstrekken. Deze toestand geeft dus ook de stand van de kapitaalmarkt weer. Doordat de verschillende financiële markten met elkaar in nauw verband staan, heeft de verruiming van de markt van het kortlopend en halflang krediet zich tijdens het tweede halfjaar tot de kapitaalmarkt uitgebreid. De evolutie van de spaarinlagen bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, de aangroei van de middelen der parastatale instellingen en de talrijke effectenuitgiften van overheidswege en van de particuliere sector getuigen hiervan. Het verloop der noteringen van de vast renderende en niet vast renderende effecten duidt ook op een verbetering in de vorming van het sparen.

Het is nochtans opvallend hoe deze verbetering beperkt bleef en de kapitaalmarkt minder sterk verruimd werd dan de geldmarkt.

§. 1. — ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTEKAS

Het netto-tegoed der particulieren is van 32.765 millioen frank in 1950 gestegen tot 34.842 millioen frank in 1951. De toeneming bedraagt dus, de gekapitaliseerde interesten inbegrepen, 2.076 millioen frank, waaronder 1.136 millioen frank als netto-aangroei van de spaarinlagen. In 1949 en in

(1) Zie verder *Vast renderende waarden*, blz. 216.

1950 bedroeg de toeneming van het netto-tegoed der particulieren respectievelijk 3.102 millioen en 2.128 millioen frank.

Algemene Spaar- en Lijfrentekas

Evolutie van het zuiver spaarwezen

(duizenden franken)

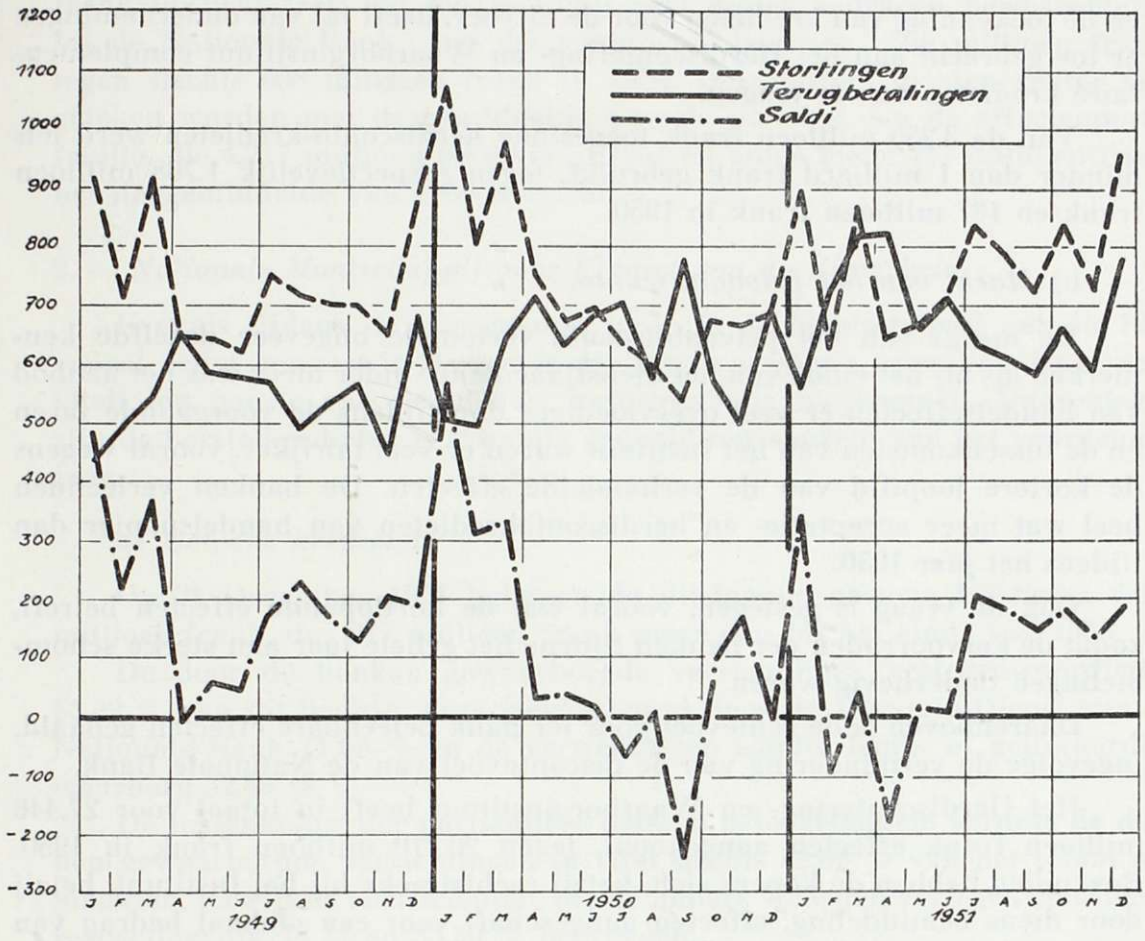
TIJDVAK	Stortingen	Terug-betalingen	Verschil (a)	Globaal tegoed (b)
1949				
Eerste semester	4.453.809	3.278.678	1.175.131	
Tweede semester	4.396.423	3.273.339	1.103.084	
Totaal	**8.850.232**	**6.572.017**	**2.278.215**	**30.626.051**
1950				
Eerste semester	4.966.566	3.673.060	1.293.506	
Tweede semester	3.782.747	3.839.019	— 56.272	
Totaal	**8.749.313**	**7.512.079**	**1.237.234**	**32.765.216**
1951				
Eerste semester	4.398.296	4.293.410	104.886	
Tweede semester	4.872.485	3.840.784	1.031.701	
Totaal	**9.270.781**	**8.134.194**	**1.136.587**	**34.841.680**

Bron : Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

(a) Overschot der stortingen op de terugbetalingen.
(b) Toestand per 31 December van elk jaar. Gekapitaliseerde interesten inbegrepen : deze bedroegen 940 millioen frank per 31 December 1951, tegen 902 millioen frank per 31 December 1950 en 794 millioen frank per 31 December 1949.

De aangroei over het jaar 1951 betekent dus geen verbetering ten aanzien van 1950 en ligt zelfs 1.026 millioen frank beneden die van 1949. Deze betrekkelijk weinig gunstige toestand is niet het gevolg van een vermindering van de stortingen, die integendeel met 526 millioen frank zijn toegenomen, maar van een verhoging van de terugbetalingen. Deze overtroffen, ingevolge de prijsstijging van het eerste kwartaal en wegens de gewone seizoeninvloeden tijdens het tweede kwartaal, over deze zes maanden de terugbetalingen tijdens dezelfde periode van 1950 met 620 millioen frank. Door het wegvallen van deze ongunstige factoren zijn de afhalingen tijdens de tweede helft van het jaar tot het peil van 1950 teruggekeerd. Deze evolutie bracht verbetering in de aangroei van de nettoinleg, zodat het overschot van de stortingen op de terugbetalingen tijdens het tweede halfjaar gemiddeld 171 millioen frank bedroeg, tegen 17 millioen frank tijdens het eerste halfjaar. Toch was dit overschot lager dan het gemiddeld niveau van de jaren 1947 tot 1949.

Stortingen en terugbetalingen op particuliere spaarboekjes bij de Spaarkas
(millioenen franken)

Bron : Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

§ 2. — ANDERE PARASTATALE KREDIETINSTELLINGEN

1. — *Herdiscontering- en Waarborginstituut.*

De economische conjunctuur heeft sommige exportindustrieën begunstigd : als gevolg hiervan waren de kredietaanvragen op de geldmarkt zeer talrijk, vooral tot September 1951. Nadien trad een zekere vertraging in. Over gans het jaar beschouwd was het Instituut bijzonder actief, zowel in de sector van het herdisconto-krediet als in die van het privaatdisconto.

Gezien het belang van het Instituut voor de verdeling van het krediet in België en de steeds talrijker wordende aanvragen die het ontvangt, werd de grens van zijn verbintenissen op 8 milliard frank gesteld en zijn duurtijd verlengd tot 21 Juni 1985 (1). Er dient te worden opgemerkt, dat de looptijd van de kredieten, toegekend door het Instituut, twee jaar niet mag overtreffen, ingevolge een overeenkomst met de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.

(1) Wet van 14 Juli 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 30 en 31 Juli 1951).

a) *Herdisconto-kredieten.*

De toeneming van de kaskredieten, door de banken verleend in 1951, en de toekenning van kredieten voor de uitvoer, heeft tal van ondernemingen er toe gebracht aan het Herdiscontering- en Waarborginstituut complementaire kredieten aan te vragen.

Van de 3.255 millioen frank toegestane herdisconto-kredieten werd iets minder dan 1 milliard frank gebruikt, tegen respectievelijk 1.768 millioen frank en 187 millioen frank in 1950.

b) *Markt van het privaatdisconto.*

De markt van het privaatdisconto vertoonde ongeveer dezelfde kenmerken als bij het einde van het dienstjaar 1950. Onder meer was het aanbod van handelseffecten er veel overvloediger dan tijdens de voorgaande jaren en de tussenkomsten van het Instituut waren er veel talrijker, vooral wegens de kortere looptijd van de verhandelde effecten. De banken verleenden heel wat meer acceptatie- en herdiscontokredieten van handelspapier dan tijdens het jaar 1950.

Ook de vraag is gestegen, vooral wat de kortlopende effecten betreft, zodat de kasvoorraden der banken tijdens het gehele jaar aan sterke schommelingen onderhevig waren.

Daarenboven is de rentevoet voor ter bank beleenbare effecten gedaald, ingevolge de vermindering van de discontovoet van de Nationale Bank.

Het Herdiscontering- en Waarborginstituut heeft in totaal voor 27.446 millioen frank effecten aangekocht, tegen 20.710 millioen frank in 1950. Bovendien hebben de kopers zich, hetzij rechtstreeks bij het Instituut, hetzij door diens bemiddeling, effecten aangeschaft voor een globaal bedrag van 15.590 millioen frank, tegen 10.559 millioen frank in 1950.

Het volume der circulerende geviseerde bankaccepten heeft gelijke tred gehouden met de uitbreiding van de buitenlandse handel. De selectieve politiek, gevolgd door de Nationale Bank bij het verlenen van haar visum, heeft, enerzijds, bepaalde handelsstromingen en, anderzijds, de aanleg van voorraden van bepaalde grondstoffen begunstigd. Het Instituut heeft gunsttarieven vastgesteld voor de aankoop van effecten ter vertegenwoordiging van bepaalde handelstransacties met het buitenland. Daardoor werden bijna alle geviseerde effecten, voor een bedrag van 20.576 millioen frank, door het Instituut aangekocht, terwijl in 1950 dit cijfer slechts 13.655 millioen bedroeg.

De verkoop, zonder endossering, van geviseerde bankaccepten door het Instituut bedroeg 10.634 millioen frank, wat iets meer is dan het dubbel van het bedrag voor 1950.

c) *Daggeldmarkt.*

Vergeleken met het jaar 1950, waren de disponibiliteiten op de daggeldmarkt in 1951 over het geheel gezien overvloediger. Zulks geldt vooral voor het tweede halfjaar, wegens de hogere inkomsten uit de buitenlandse handel en de kapitaaloverdrachten.

Het daggemiddelde van de op de daggeldmarkt opgenomen leningen van het Instituut bedroeg 2.623 millioen frank in 1951, tegen 2.123 millioen frank in 1950. Ook liet het Instituut veel groter bedragen herdisconteren bij de Nationale Bank : het daggemiddelde bedroeg 1.550 millioen frank, tegen slechts 638 millioen frank in 1950. Deze cijfers moeten echter vergeleken worden met de gemiddelde waarde per dag van de effectenportefeuille, die 4.217 millioen bereikte in 1951 en aldus met 1.417 millioen frank het daggemiddelde van 1950 overtrof.

2. — *Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.*

Evenals tijdens de voorgaande jaren is de Maatschappij ook in 1951 vooral actief geweest in de sector der zgn. « gewone » operaties. Haar activiteit ten gunste van de nieuwe industrieën is toegenomen. Daarentegen zijn de herstelkredieten een weinig gedaald ten aanzien van het voorgaande jaar.

a) *Gewone kredieten.*

Op 31 December 1951 beliepen de uitstaande gewone kredieten 6.018 millioen frank, dus 917 millioen frank meer dan bij het einde van 1950.

De door de banken gewaarborgde verrichtingen vertegenwoordigden 55,49 % van dit bedrag, deze gewaarborgd door de Disconto-Dienst van de Nationale Bank 11,63 % en de verrichtingen zonder bank- of gelijkaardige waarborg 32,88 %.

De tussenkomst der particuliere banken is toegenomen, vermits de door hen gewaarborgde verrichtingen in 1950 slechts 52,09 % van het totaal uitmaakten, terwijl de coëfficiënten, die de andere waarden vertegenwoordigen, respectievelijk 14,41 en 33,50 % bedroegen.

De verdeling van de tussenkomst van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid over de verschillende sectoren van het bedrijfsleven is ongeveer dezelfde gebleven als tijdens het voorgaande jaar. Nochtans werden de kredieten aan de ijzer- en staalnijverheid, de metaalverwerkende nijverheid, het bouwbedrijf en de kleinhandel tamelijk sterk uitgebreid, terwijl voor de scheikundige nijverheid en de steenkolenmijnen de tussenkomst van de Maatschappij minder bedroeg.

De kredieten gingen zoals voorheen vooral naar de provinciën Brabant, Luik en Henegouwen. Zij vertegenwoordigen voor deze drie provinciën samen 77,16 % van het totaal der gewone kredieten toegestaan in 1951, tegen 74,11 % voor 1950.

b) *Kredieten, door bijzondere wetten geregeld.*

Tijdens het dienstjaar 1951 heeft de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid verder de Marshall-kredieten beheerd, toegewezen aan de steenkolenmijnen voor hun wederuitrusting. Op 31 December 1950 was het volledig ter beschikking gesteld bedrag, nl. 729,7 millioen frank (1),

(1) Bedrag opgenomen sub art. 511 van de buitengewone begroting voor het dienstjaar 1949.

reeds toegewezen, maar bepaalde akten voor het verlenen van kredieten waren nog niet verleden. Laatstgenoemde kredieten konden echter in 1951 verdeeld worden : bij de afsluiting van dit dienstjaar waren 477,8 millioen frank opgenomen geweest, tegen 129,1 millioen frank bij het einde van voorgaande dienstjaar. De spreiding van de aanwending dezer kredieten over een tamelijk lange periode dient te worden toegeschreven aan de belangrijkheid van de nieuwe investeringen in de mijnen.

Wat de herstelkredieten betreft, is de Maatschappij voortgegaan kredieten te verlenen volgens het zgn. oud stelsel, terwijl ook kredieten werden toegekend onder het zgn. nieuw stelsel (aanvullende kredieten voor definitieve schadeloosstelling) (1). Bovendien verkregen de geteisterden, op grond van de wet van 6 Januari 1950 (2), aanvullende kredieten op de hun toegekende voorschotten. In totaal beliepen de verleende herstelkredieten op 31 December 1951 slechts 1.826 millioen frank hetgeen ongeveer 285 millioen lager ligt dan het globaal bedrag van 1950.

De Maatschappij heeft ook haar kredietverlening aan nieuwe industrieën voortgezet en zelfs verhoogd : op 31 December 1951 beliepen de uitstaande leningen voor deze sector 732,2 millioen frank, tegen 250,5 millioen frank bij het einde van 1950. Het bedrag van de nog af te halen kredieten bedroeg op hetzelfde tijdstip 850 millioen frank.

De kredieten, verleend voor de uitbouw van de koopvaardij- en visserssvloot en voor de scheepsbouw is van 180,3 millioen frank in 1950 gestegen tot 194,1 millioen frank in 1951 (3). Bovendien stonden 21 millioen frank kredieten uit, toegestaan door de Maatschappij, maar gefinancierd door het Fonds voor het Uitreden en het Aanbouwen van Zeeschepen, tegen 2 millioen frank bij het einde van 1950.

3. — *Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet.*

De activiteit van het Bureau in zake gewone hypothecaire kredieten bleef in 1951 op hetzelfde peil als het jaar tevoren. Het bedrag der voorschotten op herstelkredieten voor onroerende goederen is integendeel tamelijk sterk toegenomen. Bovendien werden enkele kredieten toegestaan voor de wedersamenstelling van de voorraden.

a) *Gewone sector.*

Het bedrag der toegestane kredieten beliep 108,8 millioen frank, tegen 118,9 millioen frank bij het einde van 1950. Van dit bedrag werd 107,8 millioen frank daadwerkelijk afgehaald, tegen slechts 102,4 millioen frank

(1) Wet van 1 October 1947 (*Belgisch Staatsblad* van 10 October 1947; err. : *Belgisch Staatsblad* van 12 en 13 November 1948 en van 5 Maart 1949) gewijzigd door de wet van 25 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Juli 1951).

(2) *Belgisch Staatsblad* van 19 Januari 1950.

(3) Verrichtingen onder het stelsel van de wet van 1 Februari 1939 (*Belgisch Staatsblad* van 16 Februari 1939) en van de wet van 23 Augustus 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 11 September 1948; err. : *Belgisch Staatsblad* van 8 October 1948), gewijzigd door de wet van 7 Juni 1949 (*Belgisch Staatsblad* van 17 Juni 1949).

in 1950. Terwijl dus de toegestane kredieten een weinig afnemen, stijgt het bedrag der uitgekeerde voorschotten.

In de sector particuliere woningbouw bleef de activiteit ongeveer op hetzelfde peil als in 1950. Zulks verklaart de geringe wijziging die het bedrag der toegestane gewone hypothecaire kredieten tijdens de beschouwde periode heeft ondergaan.

De middenstand nam het grootste deel van de door het Bureau toegestane kredieten op, en wel met 70,6 % van het totaal der uitbetaalde bedragen, tegen 63 % in 1950.

b) *Herstelkredieten.*

Het bureau ontving 4.736 kredietaanvragen voor onroerende goederen, tegen 3.277 aanvragen in 1950. Van dit aantal werden er 3.865 kredieten toegekend, tegen 2.435 in 1950. De uitbetaalde bedragen, die van 788,3 millioen frank in 1949 afgenomen waren tot 482,8 millioen frank in 1950, bereikten 555,6 millioen frank in 1951.

Deze verhoging is een gevolg van de toepassing van de wet van 6 Januari 1950 (1), die een stelsel van voorschotten aan de geteisterden instelde, en waarvan de gevolgen, financieel althans, vooral merkbaar waren tijdens het dienstjaar 1951.

Van de negen bij dit Bureau ingediende kredietaanvragen voor de wedersamenstelling van bedrijfsvoorraden, met een totaal bedrag van 1.253.000 F, werden er vijf aanvaard. De toegekende kredieten bedroegen 811.000 frank, maar einde 1951 was er nog niets uitbetaald.

4. — *Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet.*

Het aantal kredietaanvragen, bij dit Instituut ingediend, is van 4.020 in 1950 gestegen tot 4.069 in 1951. De verhouding van het aantal ingewilligde aanvragen tot het aantal ingediende aanvragen, liep echter van 68 % op 58,8 % terug.

Het aantal uitstaande leningen bedraagt 12.833 voor een bedrag van 1.007.158 F, tegen 12.459 leningen voor een bedrag van 924.490 F in 1950. Het aantal uitstaande leningen, voorschotten, promessen, wissels en warrants (de voorschotten op voedingswaren niet inbegrepen), met een waarde van meer dan 50.000 F, dus middelgrote en grote bedragen, stijgt nog steeds. Dit aantal bereikte 49 % van het totaal aantal uitstaande kredieten, tegen 47 % in 1950 en 44 % in 1949.

De regionale verdeling der kredieten onderging weinig verandering. Het grootste aantal begunstigden, 63 % van het totaal, zijn in de Waalse provinciën gevestigd, 22 % in de Vlaamse provinciën, 7 % in Brabant en 8 % in de genaaste kantons. Deze cijfers worden, zoals in 1950, nog steeds beïnvloed door het feit dat de sterk geteisterde provincie Luxemburg een groot deel van de in de Waalse provinciën toegekende kredieten opneemt en ook doordat andere landbouwkredietorganismen in de Vlaamse provinciën een sterke activiteit ontplooien.

(1) *Belgisch Staatsblad* van 19 Januari 1950.

5. — *Nationale Kas voor Beroepskrediet.*

De verbintenissen van de Nationale Kas voor Beroepskrediet, van de aangenomen organismen en de herstelkredieten beliepen tezamen 2.034 millioen frank op 31 December 1951, tegen 1.915 millioen frank bij het einde van 1950.

De voorschotten op leningen door de Nationale Kas voor Beroepskrediet zelf toegestaan en op herstelkredieten voor schade aan roerende goederen zijn enigszins afgenomen. De andere categorieën kredieten zijn eerder gestegen.

De jaarlijkse aangroei, die overeenkomt met het verschil tussen het netto-bedrag van de toegestane leningen en de terugbetalingen op uitstaande leningen, bedroeg slechts 119 millioen frank, tegen 436 millioen in 1950 en 252 millioen in 1949. Deze vermindering is een gevolg van de kredietbeperking en van de kredietselectie, toegepast door deze instelling sedert het einde van 1950.

In 1951 beliepen de kredieten op halflange en op lange termijn 1.677 millioen frank of 82,45 % van het totaal, tegen 82,56 % in 1950.

In zake beroepskrediet treden dezelfde sectoren op de voorgrond als in 1950 en wel de groot- en de kleinhandel, het bouwbedrijf, de voedingsnijverheid en de diverse industrieën, met dien verstande echter dat, terwijl het bedrag der voorschotten aan de groot- en kleinhandel en aan de voedingsnijverheid ongeveer gelijk gebleven is, het percentage der aan het bouwbedrijf toegestane kredieten een merkelijke verlaging heeft geboekt en de kredieten aan de sector diverse industrieën daarentegen een weinig zijn afgenomen.

Onder de leningen voor ambachtsmaterieel namen die aan de voedingsnijverheid de eerste plaats in : zij bedroegen 46,15 % van het totaal der voorschotten onder deze rubriek, tegen 39,75 % in 1950. Daarna volgen het bouwbedrijf, de diverse industrieën en de textielnijverheid; 42,5 % van de verkregen bedragen zijn aangewend voor de bouw of de inrichting van eigendommen met beroepsdoeleinden, een essentieel element voor de stabiliteit van de ondernemingen, vooral in commerciële of industriële middenstandsondernemingen. Woningaangelegenheden worden als bijkomstig aanzien in de rangorde van de factoren die de toekenning van een krediet bepalen.

De Nationale Kas voor Beroepskrediet bleef verder herstelkredieten toestaan, zowel voor gewone schade aan roerende goederen als voor schade aan binnenschepen. Op 31 December 1951 bedroegen de uitstaande kredieten voor gewone schade aan roerende eigendom 45,6 millioen frank, tegen 48,1 millioen frank een jaar vroeger. Aan de binnenscheepvaart werd respectievelijk 121,2 millioen en 90,6 millioen frank uitgeleend.

Van regionaal standpunt uit beschouwd, komt de provincie Antwerpen thans op de eerste plaats, die in 1950 door de provincie Luik werd ingenomen. Globaal gezien gingen 47,98 % van de verleende kredieten naar de Vlaamse provinciën, 36,91 % naar de Waalse provinciën en 15,11 % naar de provincie Brabant.

§ 3. — HYPOTHECAIRE INSCHRIJVINGEN

Voortgaande op de hypothecaire inschrijvingen, wordt het bedrag der hypothecaire leningen voor 1951 geschat op 12.294 millioen frank, tegen 15.053 millioen frank voor 1950.

De vastgestelde daling is het gevolg van de afnemende bedrijvigheid in zake woningbouw.

§ 4. — UITGIFTEN

1. — *Door de Staat, de provinciën en de gemeenten uitgegeven leningen.*

Door de overheid en de openbare instellingen werden in 1951 voor een totaal bedrag van 10,9 milliard frank leningen uitgeschreven, tegen 9,5 milliard frank in 1950 en 14,6 milliard frank in 1949.

Dit bedrag is dus hoger dan in 1950, maar ligt 3,7 milliard frank beneden het peil van 1949.

Tot 30 Juni bleef de vraag naar kapitalen vanwege de overheidssector practisch beperkt tot twee leningen van een milliard frank elk, waarvan de ene in April was uitgeschreven door de Regie van Telefoon en Telegraaf en de andere in Juni door de Nationale Maatschappij der Waterleidingen. Tijdens het tweede semester was de markt ruimer en beliepen de uitgiften 8,6 milliard frank. In Juli gaf de « Compagnie Intercommunale bruxelloise des Eaux » een lening uit van 500 millioen frank en de stad Oostende een lening van 60 millioen frank. De stad Antwerpen had een eerste lening van 500 millioen frank uitgegeven in April. In October volgde een tweede lening van 60 millioen frank, terwijl de provincie en de stad Luik respectievelijk leningen van 600 en van 400 millioen frank uitschreven. Tenslotte schreef de Staat zelf in November een lening uit ten belope van 6.350 millioen frank.

2. — *Uitgiften van Belgische en Kongolese handels- en nijverheidsvennootschappen.*

Het totaalbedrag der uitgiften door Belgische en Kongolese handels- en nijverheidsvennootschappen is van 13.021 millioen frank in 1950 gestegen tot 14.763 millioen frank in 1951, hetgeen een verhoging van 1.742 millioen frank uitmaakt of 13,3 %.

Het bedrag der uitgegeven obligatieleningen is met 1.540 millioen frank toegenomen en alzo van indexcijfer 115 gestegen tot indexcijfer 277 (1936/1938 = 100).

Niettegenstaande deze toeneming is het aandeel van de obligatieleningen in het geheel der uitgiften nog ver beneden hun vóóroorlogs aandeel gebleven en zou er zelfs nog veel meer beneden gebleven zijn, had men de

uitgifte van een lening, door de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, ten belope van 1.500 millioen frank, niet bij de groep der obligatieleningen gerekend.

Het aantal nieuw opgerichte vennootschappen was in 1951 kleiner dan in 1950, maar het nominaal bedrag der hierbij uitgegeven aandelen lag 1.591 millioen frank hoger. Maar het bedrag, vertegenwoordigd door de aandelen, uitgegeven wegens kapitaalverhoging van bestaande vennootschappen is integendeel met 1.390 millioen frank afgenomen.

Van deze twee types van uitgifte, oprichting van nieuwe vennootschappen, enerzijds, kapitaalverhoging, anderzijds, heeft het eerste type vooral betrekking op vennootschappen met hoofdbedrijf in Kongo, de tweede meestal op vennootschappen die vooral in België bedrijvig zijn. Men begrijpt dan ook dat het aandeel der Kongolese vennootschappen in het geheel der uitgiften van 25 % in 1950 gestegen is tot 37,1 % in 1951.

De uitgifte van aandelen door vennootschappen vertegenwoordigt de verse kapitalen, door deze vennootschappen opgenomen. In 1951 bereikte dit bedrag 5.969 millioen frank, tegen 3.142 millioen frank in 1950. De stijging met 90 % van de netto-uitgiften ligt ver boven de toeneming met slechts 13,3 % van de nominale uitgiften. Het verschil vloeit voort uit de verhoging van de inschrijvingen in speciën; inderdaad, de andere vormen van inbreng zoals overschrijving van reserves, inbreng van schuldvorderingen en herwaardering van activa zijn met 2.080 millioen frank afgenomen.

De netto-uitgiften door vennootschappen, die hun hoofdbedrijf in België hebben, werden voor 44,3 % gedaan ten gunste van financiële vennootschappen, voor 11,3 % van electriciteitsbedrijven, voor 7,7 % ten voordele van de groothandel, voor 6,6 % van metaalbedrijven en voor 5 % van de banken.

De netto-uitgiften door vennootschappen, die hun hoofdbedrijf in Kongo hebben, beliepen 1.525 millioen frank of 25,5 % van het totaal, tegen 32,6 % in 1950.

De evolutie van de netto-uitgiften door vennootschappen heeft geen gelijke tred gehouden met het verloop van de kapitaalmarkt. Terwijl deze laatste tijdens het eerste halfjaar loom was en daarna, tijdens het tweede semester, ruimer werd, daalden de uitgiften van 3.579 millioen frank tot 1.728 millioen frank. Waarschijnlijk geven de vennootschappen liefst nieuwe aandelen uit tijdens de eerste maanden van het jaar om aldus het door de uitkering van dividenden nieuw in omloop gebrachte geld op te vangen. Deze factor alleen is echter geen voldoende verklaring voor de in de loop van het jaar vastgestelde afneming. Deze schijnt vooral het gevolg te zijn van de mededinging op de kapitaalmarkt, tijdens het tweede semester, van de uitgiften door de overheidssector.

Doordat de vennootschappen dientengevolge niet in staat waren de verruiming van de kapitaalmarkt ten volle te benuttigen, bleef het aandeel van de uitgiften in de financiering van de particuliere ondernemingen eerder beperkt.

Emissies van Belgische en Kongolese handels- en nijverheidsvennootschappen in 1951 (a)

Groepering volgens de localisatie van hun hoofdbedrijf

(millioenen franken)

LAND	Oprichting van vennootschappen		Kapitaal-verhoging		Obligatie-uitgiften	Uitgifte-premiën	Stortingen andere dan in geld		Nominaal bedrag der gezamenlijke emissies	Netto-emissies
	Nominaal bedrag	Gestort bedrag	Nominaal bedrag	Gestort bedrag	Nominaal bedrag		Inbreng in natura	Inlijving van reserves, herwaardering van de activa, aanbreng van schuldvorderingen		
België	1.425	1.261	6.196	5.731	2.563	113	1.177	4.205	10.184	4.443
Belgisch-Kongo (a)	2.836	1.779	1.673	1.411	70	11	1.019	567	4.579	1.526
Totaal	**4.261**	**3.040**	**7.869**	**7.142**	**2.633**	**124**	**2.196**	**4.772**	**14.763**	**5.969**

(a) Er waren geen buitenlandse emissies in 1951.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Emissies van de Belgische en Kongolese handels- en nijverheidsvennootschappen (a)

JAARTAL	Oprichting van vennootschappen			Kapitaalverhoging			Obligatie-uitgiften		Uitgifte-premiën	Stortingen andere dan in geld		Gezamenlijke uitgiften (nominaal bedrag)	Netto-uitgiften (b)
	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag	Aantal	Bedrag		Inbreng in natura	Inlijving van reserves, herwaardering van de activa, inbreng van schuldvorderingen		
	Absolute cijfers (millioenen franken)												
1949 (c) ...	2.336	2.888	2.363	791	8.837	8.505	73	1.908	5	1.757	7.203	13.633	3.821
1950 (c) ...	2.395	2.670	2.356	851	9.259	8.343	55	1.093	56	1.852	6.852	13.021	3.142
1951 (d) ...	2.017	4.261	4.135	861	7.869	7.142	94	2.633	124	2.196	4.772	14.763	5.969
	Indexcijfers (1936/1938=100)												
1949 (c) ...	171	404	371	205	343	346	221	201	3	208	456	321	438
1950 (c) ...	175	373	370	221	360	339	167	115	36	220	434	307	360
1951 (d) ...	147	596	477	218	306	291	291	277	79	260	302	348	684

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Naamloze vennootschappen, commanditaire vennootschappen op aandelen en personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.
(b) Werkelijk volgestorte bedragen, obligatie-uitgiften, uitgiftepremiën, verminderd met de stortingen andere dan in geld en de emissies tot terugbetaling van vroegere leningen.
(c) Deze gegevens omvatten de uitgiften gepubliceerd in de Kongolese officiële tijdschriften.
(d) De obligatie-uitgiften van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid zijn in deze statistiek opgenomen.

§ 5. — EFFECTENBEURZEN

1. — *Niet vast renderende waarden.*

De wereldeconomie stond in 1951 in het teken der expansie.

In België bleef het productie peil zeer hoog en vertoonden de prijzen een stijgende tendens. De stijging op de beurs, ingezet in 1949 en tijdelijk onderbroken in Juli 1950 door het uitbreken van de oorlog in Korea, werd in 1951 nog versterkt. Zij kwam zowel tot uiting in de verbetering der koersen als in de toenemende bedrijvigheid. Het algemeen indexcijfer van de koersen op de comptantmarkt te Brussel en te Antwerpen is in 1951 met 35,1 % gestegen, tegen 9,4 % in 1950 en 16,5 % in 1949. Het aantal op de beurs van Brussel verhandelde effecten is van 14,9 tot 19,4 millioenen eenheden toegenomen en het bedrag der verhandelde kapitalen van 11,9 milliard tot 20,8 milliard frank. Deze hausse verliep echter niet gelijkmatig tijdens het gehele jaar. Op de wederopleving van de eerste vier maanden van het jaar volgde een teruggang in Mei en in Juni, veroorzaakt door een

Indexcijfers der aandelennoteringen op de beurzen van Brussel en Antwerpen

(1936/1938 = 100)

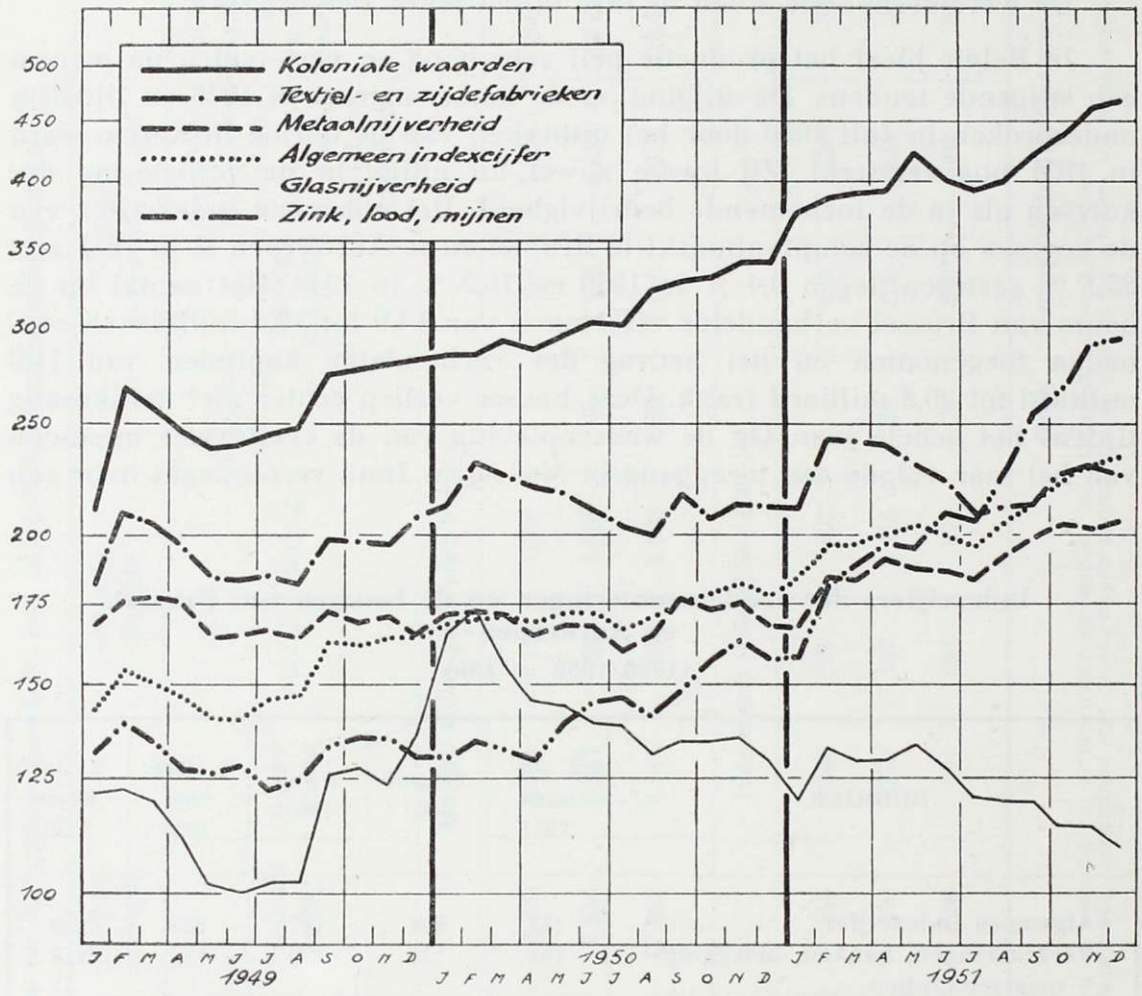
RUBRIEK	2 Januari 1951	2 April 1951	2 Juli 1951	1 October 1951	2 Januari 1952
Algemeen indexcijfer	185	201	197	223	250
Verzekeringen, banken, beleggingsmaatschappijen	163	174	170	187	224
Onroerende goederen, hypotheekmaatschappijen en hotelwezen	100	112	98	108	119
Spoorwegen en vervoer te water	220	241	234	266	275
Tram- en buurtspoorwegen	60	63	58	72	74
Gas en electriciteit	76	86	81	90	106
Waterdistributie	147	171	163	187	198
Metaalnijverheid	44	46	42	43	41
Zink, lood en mijnen	167	191	184	204	227
Scheikundige producten	158	196	206	266	340
Steenkolenmijnen en cokesovens	149	159	155	181	213
Spiegelglasnijverheid	180	195	210	262	262
Glasnijverheid	84	90	87	93	94
Bouw- en aanverwante bedrijven	120	129	120	114	101
Textiel- en zijdenijverheid	184	200	183	204	221
Koloniale ondernemingen	211	240	209	225	220
Plantages	378	394	394	440	501
Voeding	51	81	74	80	80
Diversen	139	151	149	153	161
	158	176	170	197	229

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Indexcijfers van de aandelennoteringen op de beurzen van Brussel en Antwerpen

Begin der maand

(1936/1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Beurs van Brussel

Omzet in 1951

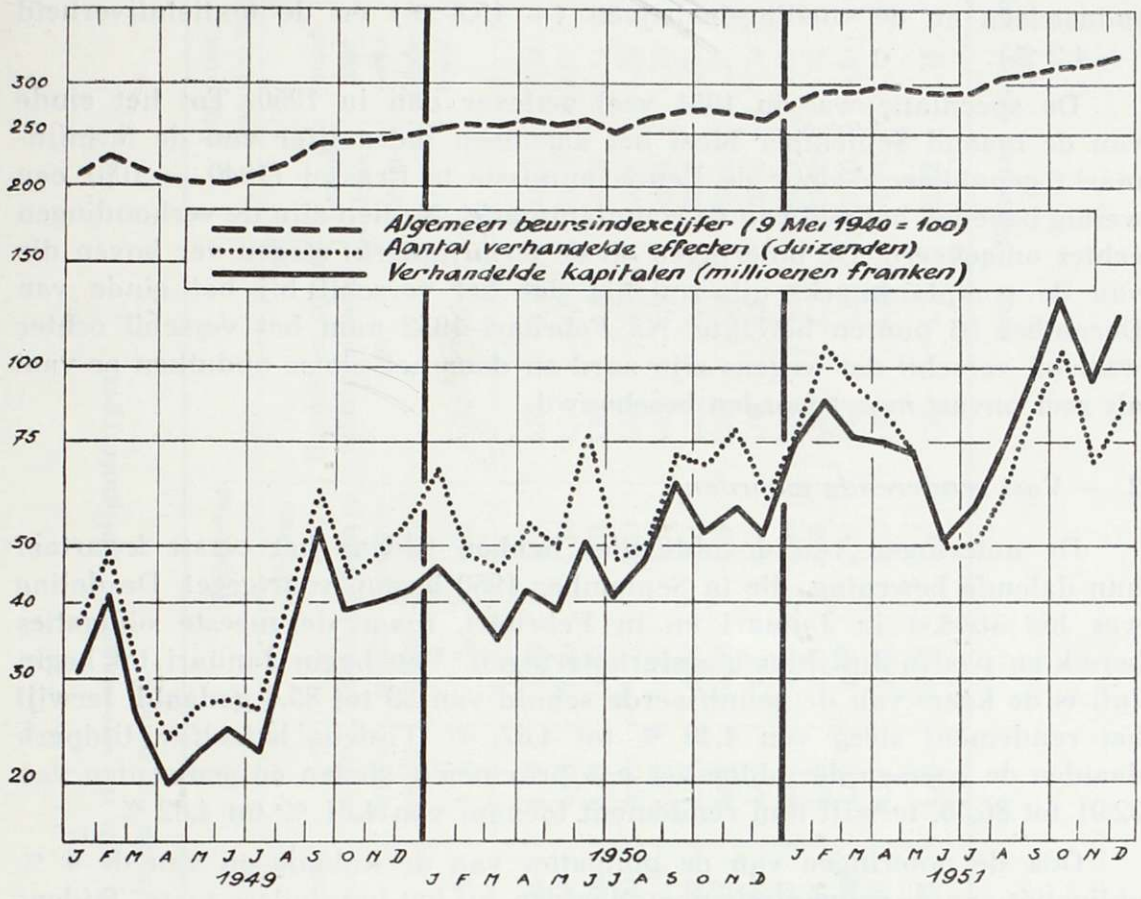
TIJDVAK	Aantal verhandelde effecten			Bedrag der verhandelde kapitalen (duizenden franken)		
	Aandelen	Obligaties	Totaal	Aandelen	Obligaties	Totaal
1e semester	9.884.003	105.027	9.989.030	8.971.163	97.384	9.068.547
2e semester	9.356.313	89.462	9.445.775	11.687.031	83.109	11.770.140
Totaal	**19.240.316**	**194.489**	**19.434.805**	**20.658.194**	**180.493**	**20.838.687**

Bron : Beurscommissie te Brussel.

Beurs van Brussel

Indexcijfer en omzet

(gemiddelde per zitting)

Bron : Beurscommissie te Brussel.

vermindering van bedrijvigheid in de industrieën die verbruiksgoederen voortbrengen en door de vooruitzichten op een wapenbestand in Korea.

Dit verklaart de daling van de noteringen op bijna alle buitenlandse beurzen en ook de sterke weerslag er van op de koloniale waarden en op de textielwaarden.

Het indexcijfer van de noteringen der textielbedrijven is van 2 April tot 1 Juli van 240 tot 204 gedaald, dat van de koloniale waarden, van 2 Mei tot 2 Juli, van 423 tot 394.

Vanaf de maand Juli hebben gunstiger vooruitzichten evenwel de tijdelijk onderbroken hausse weer op gang gebracht. Deze bleef tot het einde van het jaar duren en werd in September zelfs versterkt door de verruiming van de geld- en kapitaalmarkt.

Vergeleken met het voorgaande jaar, heeft de hausse zich tot alle rubrieken uitgebreid, de glasnijverheid uitgezonderd. Onder de meest gevraagde effecten vallen vooreerst de koloniale ondernemingen op, waarvan de noteringen met 32,2 % stegen, en de industrieën welke voor de weder-

bewapening werken : metaalnijverheid (+ 35,3 %) ; zink, lood, mijnbouw (+ 115 %) ; steenkolenmijnen (+ 45,5 %) ; scheikundige producten (+ 43 %). Onder de minder gevraagde beurswaarden vallen de verbruiksgoederenindustrieën en de voedingsbedrijven (+ 15,8 %) en de textielnijverheid (+ 4,2 %).

De speculatie was in 1951 veel actiever dan in 1950. Tot het einde van de maand September bleef het algemeen indexcijfer van de termijnmarkt gepubliceerd door de Beurscommissie te Brussel (1940 = 100) een weinig beneden het peil van de comptantmarkt. Nadien zijn de verhoudingen echter omgekeerd. De noteringen op de termijnmarkt stegen ver boven die van de comptantmarkt uit, zodanig dat het verschil bij het einde van December 56 punten bereikte. Na Februari 1952 nam het verschil echter weer af, verschil dat wegens zijn aard en door het plotse opduiken er van, als zeer onvast moest worden beschouwd.

2. — *Vast renderende waarden.*

De noteringen van de obligaties hebben tijdens het eerste kwartaal hun dalende beweging, die in September 1950 begon, voortgezet. De daling was het sterkst in Januari en in Februari, maar de meeste obligaties bereikten pas in Juli hun laagste noteringen. Van begin Januari tot begin Juli is de koers van de geünifieerde schuld van 89 tot 85,6 gedaald, terwijl het rendement steeg van 4,49 % tot 4,67 %. Tijdens hetzelfde tijdperk daalden de koersen der obligaties van provinciën, steden en gemeenten van 92,91 tot 86,55, terwijl hun rendement toenam van 4,31 % tot 4,62 %.

Ook de noteringen van de obligaties van de kolonie en van de 4 % obligaties van de vennootschappen daalden, zij het in mindere mate. Tijdens de tweede helft van het jaar verwekten de verdwijning van de spanning op de geldmarkt en de twee opeenvolgende verminderingen van de officiële discontovoet van de Nationale Bank een stijging van de koersen en een daling van het rendement.

De noteringen stonden nochtans in het begin van Januari 1952 nog altijd een weinig lager dan in het begin van 1951.

De verbetering, die zich tijdens de tweede helft van het jaar heeft voorgedaan, was dus nog beperkt. Men mag evenwel niet uit het oog verliezen dat de obligatiemarkt gedurende dit tijdperk gedrukt werd door de uitgiften van de Staat en van de ondergeschikte besturen, ten belope van 8,6 milliard frank.

Het Rentenfonds heeft in 1951 zijn rentenmarktregelende functie voortgezet.

Om de verzwakking van de noteringen, die zich tijdens het eerste halfjaar voordeed, te bestrijden, heeft het Rentenfonds tussen 1 Januari en 15 Juni effecten aangekocht voor een netto-bedrag van 522 millioen frank. Nadien heeft het evenwicht van de markt het Rentenfonds toegelaten effecten van de hand te doen voor een netto-bedrag van 798 millioen frank tussen 15 Juni en 31 December.

Notering en rendement van de voornaamste obligatietypen

Begin der maand

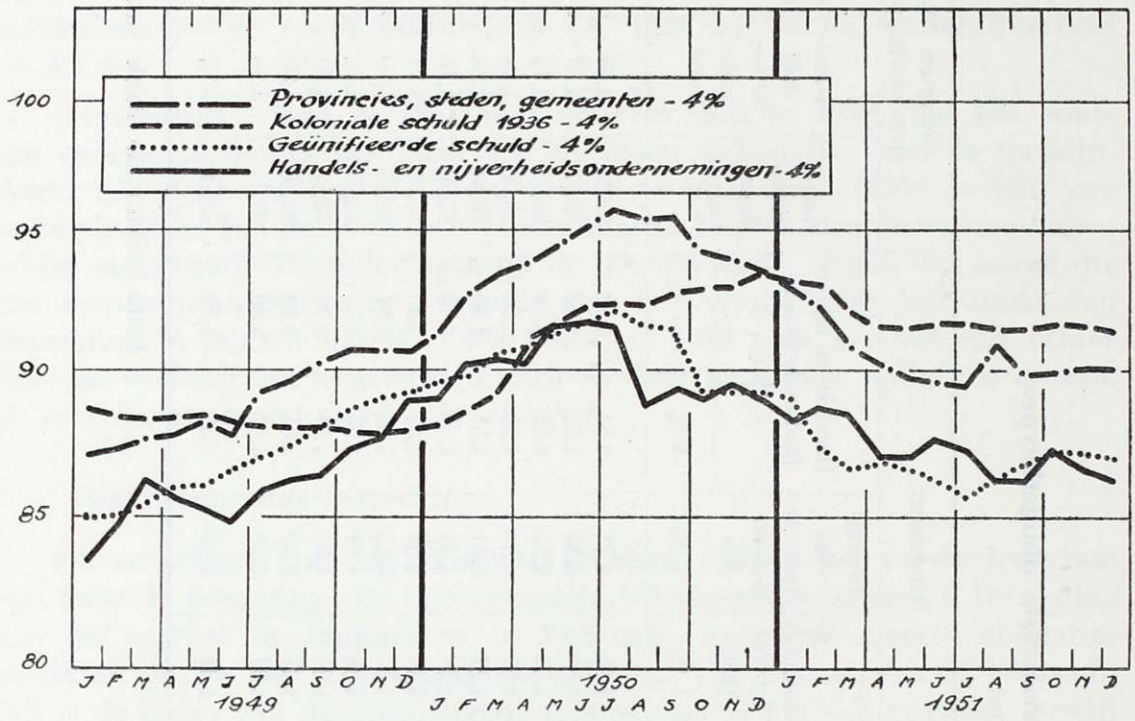
MAAND	Notering					Rendement					Obligaties van vennootschappen		
	Geünifieerde schuld	Koloniale schuld 1936	Provincies, steden en gemeenten	Handels- en nijverheidsondernemingen		Geünifieerde schuld	Koloniale schuld 1936	Provincies, steden en gemeenten	Handels- en nijverheidsondernemingen		Gemiddelde beurswaarde	Gemiddeld nettorendement	Indexcijfer van de beurswaarde (1936/1938 =100)
	4 %	4 %	4 %	4 %	4,5 %	4 %	4 %	4 %	4 %	4,5 %			
1951 Januari ...	89,00	93,20	92,91	88,11	95,24	4,49	4,29	4,31	4,54	4,73	93,24	4,68	92,13
Februari ...	87,35	93,10	89,36	88,73	96,22	4,58	4,30	4,48	4,51	4,68	95,13	4,67	93,99
Maart	86,50	91,95	87,97	88,50	95,88	4,62	4,35	4,55	4,52	4,69	94,78	4,74	93,55
April	86,75	91,45	87,225	87,24	93,99	4,61	4,37	4,59	4,59	4,79	93,00	4,78	91,89
Mei	86,55	91,50	86,83	87,11	93,715	4,62	4,37	4,61	4,59	4,80	92,94	4,78	91,83
Juni	86,00	91,70	86,725	87,73	93,93	4,60	4,36	4,61	4,56	4,79	93,32	4,76	92,30
Juli	85,60	91,70	86,55	87,48	93,75	4,67	4,36	4,62	4,57	4,80	93,10	4,77	91,99
Augustus ...	86,15	91,45	87,87	86,47	93,61	4,64	4,37	4,55	4,63	4,81	92,90	4,79	91,79
September .	86,65	91,40	86,82	87,35	94,77	4,62	4,38	4,61	4,58	4,75	93,64	4,75	92,52
October ...	87,00	91,55	86,98	87,46	94,91	4,60	4,37	4,60	4,57	4,74	93,89	4,73	92,77
November .	87,00	91,60	87,08	86,69	93,36	4,60	4,37	4,59	4,61	4,82	92,60	4,80	91,49
December .	86,80	91,50	87,84	86,35	93,70	4,61	4,37	4,60	4,63	4,80	92,74	4,79	91,63
1952 Januari ...	87,05	92,40	87,05	87,86	93,88	4,60	4,33	4,60	4,55	4,79	93,72	4,74	92,60

Bron : Nationale Bank van België.

Notering van de « Voornaamste obligatietypen »

Schijven van 100 F

(begin der maand)

Bron : Nationale Bank van België.

Behalve de intekening op de leningen van de Staat en van de ondergeschikte besturen, heeft de markt dus over het gehele jaar een saldo van 276 millioen frank obligaties opgenomen. In 1950 gaf het saldo een verkoop voor 1.332 millioen frank.

Door de verbetering van zijn positie heeft het Rentenfonds in 1951 63,3 % van de aangeboden effecten kunnen opnemen en 64,2 % van de gevraagde effecten kunnen leveren, tegen respectievelijk 68,3 % en 59 % in 1950.

In de geldbehoeften van het Rentenfonds wordt voorzien door de daggeldmarkt buiten verrekening en door verdiscontering van schatkistbons bij de Nationale Bank.

Enerzijds, namen de behoeften van het Rentenfonds af, ingevolge de vermindering van de nominale waarde van zijn portefeuille overheidsfondsen met 1.186 millioen frank. Deze vermindering is voor 276 millioen frank toe te schrijven aan het overschot van de verkoop op de aankoop van fondsen, voor 660 millioen frank aan wederinkoop door de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en voor 250 millioen frank aan het saldo van een belegging door de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.

Anderzijds, was de geldmarkt, vanaf het einde van het eerste kwartaal, zeer ruim, terwijl, na Juli en September, door de verlaging van de discontovoet van de Nationale Bank, het bedrag van de door het Rentenfonds verschuldigde interesten, wegens bij de Nationale Bank gedisconteerde kasbons, werd verminderd.

Verrichtingen en portefeuille van het Rentenfonds in 1949, 1950 en 1951

RUBRIEKEN	1949	1950	1951			
	31 December	31 December	31 Maart	30 Juni	30 September	31 December
Financiering der verrichtingen (millioenen franken) :						
— Daggeld	1.123	1.451	2.041	3.055	3.061	2.698
— Kasbons	2.487	4.133	2.994	1.805	966	1.562
(waaronder Nationale Bank)	(2.072)	(4.133)	(1.994)	(1.805)	(966)	(1.562)
— Diversen (a)	332	408	. .	. .	. .	470
Totaal	**3.942**	**5.992**(d)	. .	. .	. .	**4.730**(e)
Effectenportefeuille (b) (millioenen franken)	**3.879**	**5.872**	. .	. .	. .	**4.686**
— Evolutie per aankoop- en verkoopsaldi	— 760	1.332	. .	. .	. .	— 276 (f)
Percentage van de op de markt aangeboden of gevraagde effecten (c) :						
— door het Fonds opgenomen	59,1	68,3	. .	. .	. .	63,3
— door het Fonds geleverd	61,0	59,0	. .	. .	. .	64,2

Bron : Rentenfonds.

(a) « Reserves », « Voorschotrekening Nationale Bank », « Aankoop van effecten, te liquideren ».
(b) Nominale waarde.
(c) Tijdens het jaar.
(d) Inclusief 661 millioen frank wederinkoop door de Spaarkas verworven.
(e) Waarvan 661 millioen frank wederinkoop door de Spaarkas en het saldo van een belegging door de N.M.K.N.
(f) Exclusief 661 millioen frank effecten tijdelijk door de Spaarkas verworven en het saldo van een belegging door de N.M.K.N.

Vergeleken met 1950 beschikte het Rentenfonds dus over ruimere middelen om minder uitgebreide behoeften te financieren; het Fonds heeft dus minder op het herdisconto van de Nationale Bank moeten beroep doen.

Doordat de voorschotten van de Nationale Bank aan het Rentenfonds opgenomen zijn in de kredietmarge van 10 milliard frank, gesteld aan de voorschotten ten behoeve van de Staat, heeft de vermindering van eerstgenoemde voorschotten de mogelijkheid tot beroep van de Schatkist op de Nationale Bank in dezelfde mate verhoogd.

HOOFDSTUK III

VERZEKERINGEN

§ 1. — STELSEL DER VERZEKERINGEN

Daar dit hoofdstuk voor de eerste maal behandeld wordt in dit werk, bleek het gewenst de gewone commentaar te laten voorafgaan door een inleidende en historische uiteenzetting van het stelsel der verzekeringen, toegepast door de private ondernemingen.

1. — *Bescherming van het sparen.*

De wetgever hield zich tot hiertoe slechts bezig met de diverse categorieën verzekeringsverrichtingen in de mate dat de spaarders tegen onwetendheid dienden beschermd te worden, omwille van de lange duurtijd der door de onderneming genomen verbintenissen. Dit is de fundamentele reden van de Staatstussenkomst en -contrôle in zake levensverzekeringen, kapitalisatieverrichtingen en hypothecaire leningen.

De eerste contrôlewet is de wet van 25 Juni 1930 (1) betreffende de *levensverzekeringen*. Onder de door deze wet opgelegde technische maatregelen, dient vooral te worden gewezen op de verplichting wiskundige reserves aan te leggen, alsook op de vereiste, zowel deze wiskundige reserves als de reductiewaarde of de afkoopwaarde van het verzekerd kapitaal op een wetenschappelijke wijze te berekenen.

De wet kent aan de verzekerde een voorrecht toe op de waarden die wiskundige reserves vertegenwoordigen. Deze waarden moeten van verschillende aard zijn ten einde te beletten dat de onderneming speculatieve verrichtingen, vreemd aan het gebied der spaarverrichtingen, zou stellen. Zij zijn, onder Staatscontrôle, bij een bank geblokkeerd. De methoden in zake beheer worden aan het vrij initiatief en aan de voorzichtigheid der ondernemingen zelf overgelaten.

De wet reglementeerde het gebruik een aandeel in de winst toe te kennen, door de maatschappijen te verplichten technische plannen van winstverdeling te volgen, voor zover dat zij aan de contractanten bijpremiën vroegen voor deze deelneming.

Op juridisch gebied beoogde de contrôlewet alle voor de verzekerden onrechtvaardige en nadelige clausules uit de levensverzekeringscontracten

(1) *Belgisch Staatsblad* van 18 Juli 1930.

te verwijderen. De ondernemingen worden verplicht in de verzekeringspolissen redelijke termijnen te voorzien, vooraleer over te gaan tot de vernietiging van het contract wegens niet-betaling der premiën. Elke verbintenisclausule van een verzekerde ter gelegenheid van een verzekeringszaak is verboden : het principe der gelijkwaardigheid tussen het bedrag der premiën en dat van de voordelen die op klare wijze moeten aangeduid worden op het ogenblik van de afsluiting der contracten, wordt uitdrukkelijk voorgeschreven.

De wetgever heeft van de stemming dezer wet gebruik gemaakt om radicaal alle tontinaire verrichtingen van kapitalen en renten te verbieden; de nog bestaande tontines moesten inderdaad geliquideerd worden onder de contrôle van de Dienst voor het Kleine Sparen.

Het stelsel van voorafgaande machtiging en van bestendige contrôle op de verrichtingen in zake levensverzekeringen heeft als resultaat alle niet leefbare maatschappijen uit te schakelen, door een minimum kapitaal van 5 millioen frank te eisen van de verzekeraars tegen vaste premiën en een kapitaal van 1 millioen frank van de onderlinge verzekeringsondernemingen. Tenslotte, kan de Commissie voor private verzekeringen de machtiging om levensverzekeringen af te sluiten intrekken.

Het besluit van 15 December 1934 (1) legde voor de kapitalisatiemaatschappijen zonder loterijen een contrôlestelsel op in dezelfde zin als dat voor de levensverzekeringen.

Vooral tijdens de laatste tien jaren namen deze ondernemingen uitbreiding, meestal voor de bouwkapitalisatie, door de cliëntele spaarcontracten te laten onderschrijven met het oog op het bouwen van woonhuizen. De aangelegde reserves worden bijna uitsluitend aangewend voor hypothecaire leningen welke aan de aangeslotenen toegestaan worden na een wachttijd welke schommelt volgens het eigenlijke spaarvermogen. De aangeslotenen hebben, wanneer zij de kapitalisatieverrichting stopzetten, recht op een kapitaalvermindering of op de afkoop van het contract. Het contract mag de duur van 30 jaar niet te boven gaan. De kosten van beheer mogen een bepaald maximum niet overtreffen. De reserves worden belegd in een bank en geblokkeerd zoals dit het geval is voor de levensverzekeringen. De aangeslotenen bezitten een voorrecht op deze waarden ingeval de machtiging, wegens het slechte beheer van de maatschappij, zou ingetrokken worden.

Wat de maatschappijen voor *hypothecaire leningen* betreft, zijn de wettelijke rechten der geldopnemers ten opzichte van de geldschieters bepaald bij koninklijk besluit nr 225 van 7 Januari 1936 (2) waardoor een einde wordt gesteld aan de misbruiken voortvloeiend uit niet-gerechtvaardigde clausules. Dit besluit stelde eveneens de Staatscontrôle op deze ondernemingen in en bepaalde nauwkeurig de rechten der partijen, wanneer de overeenkomst de reconstitutie regelt van de kapitalen, die verhandeld worden door bemiddeling van een financieel organisme dat tussenkomt in

---

(1) *Belgisch Staatsblad* van 16 December 1934.

(2) *Belgisch Staatsblad* van 6 en 7 Januari 1936; err. : *Belgisch Staatsblad* van 26 Januari 1936.

het contract, zonder dat de reconstitutie-stortingen ontlasting meebrengen tegenover de geldschieter.

Dit laatste stelsel gekend onder de naam « lening met tussenkomst » benaderde sterk, afgezien van het sterfte-begrip, de levensverzekeringsverrichting die eveneens kapitalen reconstitueert voor de bedragen die het eigenlijke sterfte-risico overtreffen.

De reconstitutiefondsen worden belegd en beheerd zoals bij de levensverzekeringsverrichtingen; zij worden bij een bank geblokkeerd, in waardepapieren waarop de reconstituanten een voorrecht bezitten ingeval het geheel der reconstitutieverrichtingen niet normaal zou verlopen.

2. — *Bescherming der slachtoffers van ongevallen.*

De wetgever kwam eveneens tussen om de slachtoffers van ongevallen te beschermen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de arbeidsongevallen, probleem dat van sociale aard is (1).

De slachtoffers van auto-ongevallen worden beschermd door een systeem van verplichte verzekering, door de wetgever opgelegd aan de exploitanten van openbare autobus- en autocardiensten, van taxi's en huurauto's en vervoer van zaken door middel van autovoertuigen, zowel voor eigen rekening als voor rekening van derden. De reglementering van de verplichte verzekering werd ingevoerd door een stelsel van aanneming der verzekeraars, voorzien bij het besluit van de Regent van 14 November 1947 (2).

Van juridisch standpunt uit beschouwd, mogen de verzekeringscontracten geen verval voorzien tegenover de slachtoffers van ongevallen en moeten hun een rechtstreeks verhaal tegen de verzekeraar van de verantwoordelijke persoon toestaan.

Van technisch standpunt uit beschouwd, moeten de aangenomen verzekeraars tarieven gebruiken, die volstaan om, volgens de statistiek, het hoofd te kunnen bieden aan hun verplichtingen. Zij dienen een bedrag, dat forfaitair tenminste 50 % van de tijdens het vorige jaar geïnde premiën moet bedragen, op een geblokkeerde bankrekening te plaatsen. Voor deze maatschappijen is het minimumkapitaal op 5 millioen frank vastgesteld.

De herverzekeraars moeten een waarborg deponeren, behalve wanneer zij hun aandeel in de door de rechtstreekse verzekeraar te regelen sinisters, in België laten. Krachtens het besluit van de Regent van 5 October 1948 (3) is een speciaal stelsel voorzien voor de Lloydsgroep van Londen waarbij deze verplicht wordt de reserves van het totaal der verbintenissen, genomen door de leden van deze belangrijke verzekeringsbeurs, integraal in België te bewaren.

Als sanctie kan de machtiging ingetrokken worden, met als gevolg het buiten werking stellen der contracten en het recht voor de cliënt

---

(1) Zie 4e deel, hoofdstuk II, afdeling I. - *Bezoldigingen.*

(2) *Belgisch Staatsblad* van 26 Mei 1948.

(3) *Belgisch Staatsblad* van 24 October 1948.

onmiddellijk een ander contract te onderschrijven bij een regelmatig aangenomen maatschappij.

Dit machtigingsstelsel in zake verzekering der burgerlijke aansprakelijkheid wordt nog niet toegepast voor de particuliere auto's, maar dit probleem wordt thans door de wetgever onderzocht.

§ 2. — LEVENSVERZEKERINGEN

Het nominaal bedrag der levensverzekeringen blijft toenemen. Indien rekening wordt gehouden met de prijsstijging blijkt de omvang der bedrijvigheid, ten opzichte van de vooroorlogse periode, door een steeds verdere stijging gekenmerkt.

De samenstelling van de portefeuille schijnt de vooroorlogse structuur te hernemen : in de samenstelling van het actief is het percentage der Staatsfondsen, die tijdens de oorlog veel gevraagd werden, ongeveer gelijk aan dat van 1938.

1. — *Wiskundige reserves.*

Het bedrag der wiskundige reserves geeft het best op financieel gebied de belangrijkheid van de levensverzekeringsmaatschappijen weer. Deze reserves vertegenwoordigen de schuld van de maatschappijen tegenover de verzekerden.

De regelmatige toeneming van de reserves in Belgische franken is eerder toe te schrijven aan de stijging van de levensduurte dan aan een hogere productie van de verzekeringsmaatschappijen.

Ingevolge het verbod in België nieuwe levensverzekerings- en lijfrentecontracten in vreemde munt (1) te onderschrijven en ingevolge het besluit van de Secretarissen-Generaal op datum van 19 Juli 1941 waarbij speciale maatregelen voorzien werden betreffende de in vreemde munt onderschreven contracten waarvoor de betaling der premiën gestaakt werd, alsook wegens de modaliteiten van de omwisseling in Belgische munt, vermindert de portefeuille der in vreemde munt onderschreven contracten en is het normaal dat de wiskundige reserves die verband houden met deze contracten van het ene jaar tot het andere afnemen.

Ten opzichte van 1938 staan de wiskundige reserves nominaal aan coëfficiënt 4,5 in 1950 en 5,2 in 1951 (2). Zo rekening wordt gehouden met de toestand tijdens de oorlogsjaren en met de in 1945 opgelopen vertraging bij het aanleggen der wiskundige reserves ingevolge de muntsaneringsmaatregelen, mag men besluiten dat, in zake levensverzekering, deze wijze van sparen zich veralgemeend heeft en thans hoger ligt dan het vooroorlogse peil.

---

(1) Besluitwet van 15 Februari 1946 (*Belgisch Staatsblad* van 14 Maart 1946).

(2) Zij bedroegen 3.099.659.000 F in 1938, 14.020.013.000 F in 1950 en 16.144.359.000 F in 1951.

Levensverzekeringen
Wiskundige reserves
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1948	1949	1950	1951
Belgische vennootschappen :				
Belgische franken	7.963,2	9.040,9	10.242,5	11.871,8
Vreemde munt (a)	11,9	9,3	8,7	(b)
Buitenlandse vennootschappen :				
Belgische franken	3.015,1	3.343,2	3.738,9	4.272,6
Vreemde munt (a)	40,1	33,5	29,9	(b)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand,
Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

(a) Omgezet in Belgische franken.
(b) Omvat de reserves voor te regelen sinisters, de reserves voor de deelneming aan de winsten, de verdelingsfondsen alsook de reserves voor de contracten onderschreven in vreemde munt. De eerste drie posten komen niet voor in de reserves van 1948, 1949 en 1950; bij benadering kunnen ze geraamd worden op 50 millioen frank voor de Belgische maatschappijen en op 55 millioen frank voor de buitenlandse maatschappijen.

2. — *Ontvangen premiën.*

Het verloop der bedragen voor ontvangen premiën is normaal.

Ten opzichte van 1949 beloopt de toeneming in 1951 22 % voor de Belgische vennootschappen en 11 % voor de buitenlandse vennootschappen, hetgeen minder is dan de percentages tijdens de andere na-oorlogse jaren; in 1950 bedroegen deze percentages respectievelijk 11 % en 14 %.

Levensverzekeringen
Geïnde premiën
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1948	1949	1950	1951
Belgische vennootschappen	1.518,3	1.748,8	1.939,1	2.360,5
Buitenlandse vennootschappen	592,8	674,0	767,1	853,1

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand,
Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

3. — *Waarden die de wiskundige reserves vertegenwoordigen.*

De wiskundige reserves moeten hun tegenwaarde vinden op het actief van de balans, volgens de voorwaarden bepaald bij artikel 28 van het koninklijk besluit van 17 Juni 1931 (1) betreffende het algemeen reglement van de contrôle op de levensverzekeringsmaatschappijen.

Van 1948 tot 1950 deed de evolutie van deze tegenwaarde, wat de samenstelling er van betreft, zich als volgt voor :

(1) *Belgisch Staatsblad* van 22 en 23 Juni 1931.

Levensverzekeringen

Waarden tot dekking van de wiskundige reserves

(millioenen franken)

AARD DER WAARDEN	1948	1949	1950	1951
Belgische vennootschappen :				
Belgische openbare effecten, effecten door de Belgische Staat gewaarborgd, effecten van vennootschappen door Belgisch-Kongo gewaarborgd	1.726,3	1.814,1	2.057,9	3.662,2
Obligaties Gemeentekrediet, Nijverheidskrediet, N.M.B.S., N.M.K.N., Belgische provincies en gemeenten	1.183,2	1.327,0	1.403,9	
Obligaties Belgische vennootschappen die sinds vijf jaar al hun verbintenissen hebben nagekomen	2.300,5	2.594,6	2.909,1	3.408,4
Andere obligaties van Belgische vennootschappen	1,1	0,2	—	—
Aandelen Belgische vennootschappen die sinds vijf jaar al hun verbintenissen hebben nagekomen	376,7	346,0	634,1	670,0
Buitenlandse openbare effecten, effecten door vreemde staten gewaarborgd	31,0	47,1	65,9	50,3
Polisbeleningen	384,9	439,6	490,7	561,8
Onroerende goederen	313,2	357,5	417,0	441,7
Hypothecaire leningen	1.604,8	1.895,0	2.274,6	2.805,4
Gedisconteerde commissielonen	6,3	3,2	1,1	—
Speciën - diversen	26,7	15,6	129,6	312,5
Buitenlandse vennootschappen :				
Belgische openbare effecten, effecten door de Belgische Staat gewaarborgd, effecten van vennootschappen door Belgisch-Kongo gewaarborgd	1.440,9	1.682,7	1.825,9	2.545,3
Obligaties Gemeentekrediet, Nijverheidskrediet, N.M.B.S., N.M.K.N., Belgische provincies en gemeenten	631,2	635,8	691,9	
Obligaties Belgische vennootschappen die sinds vijf jaar al hun verbintenissen hebben nagekomen	126,4	159,6	209,1	295,1
Andere obligaties van Belgische vennootschappen	10,5	13,4	11,2	—
Aandelen Belgische vennootschappen die sinds vijf jaar al hun verbintenissen hebben nagekomen	84,2	102,6	147,6	208,5
Buitenlandse openbare effecten, effecten door vreemde staten gewaarborgd	68,6	67,1	59,6	71,3
Polisbeleningen	165,2	180,2	203,0	230,3
Onroerende goederen	233,6	249,4	284,7	567,3
Hypothecaire leningen	195,6	248,6	317,4	343,6
Gedisconteerde commissielonen	23,6	13,6	10,6	—
Speciën - diversen	34,0	28,3	83,0	61,2

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

Het aandeel van de Staatsfondsen in de waarden die de wiskundige reserves vertegenwoordigen is proportioneel groter in de buitenlandse vennootschappen dan in de Belgische vennootschappen; deze laatste geven sinds de oorlog eerder de voorkeur aan aandelen en obligaties van vennootschappen.

Het beleggen in hypothecaire leningen, dat steeds op grote schaal werd toegepast door de Belgische maatschappijen, boekt bij de buitenlandse maatschappijen merkelijke vooruitgang.

§ 3. — KAPITALISATIE

De activiteit der kapitalisatiemaatschappijen is tamelijk recent. Zij begon daadwerkelijk in de loop van het jaar 1938, na het verschijnen van het koninklijk besluit van 12 Mei 1938 betreffende het algemeen reglement in zake contrôle op de kapitalisatieondernemingen. Na een bescheiden begin, ingevolge de aanvang der vijandelijkheden, kenden deze maatschappijen, wegens de overvloed aan kapitalen, een sterke bedrijvigheid tegen het einde van de oorlog. Thans wordt terug een toestand bereikt die op een normalisatie schijnt te wijzen.

Er is veel kritiek uitgeoefend op de kapitalisatie met periodieke premiën, die het meeste succes had; haar grondslagen waren inderdaad,

Kapitalisatieverrichtingen
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1946	1947	1948	1949	1950	1951 (a)
Geïnde premiën	**229,6**	**151,8**	**145,4**	**108,7**	**79,5**	**80,9**
Nominale waarde der onderschreven contracten :						
Zuivere kapitalisatie	2.500,3	1.944,0	1.552,6	1.224,0	1.057,9	972,9
Bouwkapitalisatie	2.687,4	1.724,9	1.229,6	695,2	491,1	333,1
Totaal	**5.187,7**	**3.668,9**	**2.782,2**	**1.919,2**	**1.549,0**	**1.306,0**
Wiskundige reserves :						
Zuivere kapitalisatie	328,1	313,7	297,2	289,3	287,2	300,1
Bouwkapitalisatie	185,0	167,4	161,7	138,2	115,2	103,0
Totaal	**513,1**	**481,1**	**458,9**	**427,5**	**402,4**	**403,1**
Waarborg	1,1	1,5	1,6	2,7	2,9	3,4
Algemeen totaal	**514,2**	**482,6**	**460,5**	**430,2**	**405,3**	**406,5**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

(a) Benaderende cijfers.

hoewel wiskundig juist, weinig begrijpelijk voor de oningewijden die de kapitalisatie eerder schenen te beschouwen als een spaardeposito. Men heeft enigszins deze nadelen verholpen, hoofdzakelijk voor de bouwkapitalisatie, door deze aan te passen aan het doel werkelijk door de inschrijver op de contracten nagestreefd, namelijk het aanleggen van een « vooraf-gaand tegoed » dat vervolgens recht geeft op een hypothecaire lening tegen gunstige voorwaarden (1).

Wanneer van dit recht geen gebruik gemaakt wordt en het contract het voorwerp uitmaakt van een vervroegde opzegging, is, ondanks alles, het verlies dat er uit voortvloeit aanzienlijk.

Een ander meer recent middel ging uit van de kapitalisatiemaatschappijen zelf en bestond in de uitgifte van contracten of kapitalisatiebons met enige premie, hetzij in zuivere kapitalisatie, hetzij in bouwkapitalisatie; ingeval van opzegging vóór de vastgestelde termijn leveren deze contracten nochtans een voordeel op.

Kapitalisatieverrichtingen

Waarden tot dekking van de wiskundige reserves

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1946	1947	1948	1949	1950	1951 (a)
Belgische openbare effecten en waarden door de Staat gewaarborgd	122,8	116,1	114,9	91,2	85,9	82,2
Waarden door de Kolonie gewaarborgd	(b) —	(b) —	(b) —	0,1	1,0	0,2
Obligaties parastatale instellingen	—	—	—	8,3	11,9	12,2
Obligaties provincies en gemeenten	—	—	—	6,1	5,4	9,9
Obligaties Belgische handelsvennootschappen	1,3	1,7	0,3	2,4	2,4	2,4
Aandelen Belgische handelsvennootschappen	—	—	—	—	—	—
Onroerende goederen	3,4	3,4	3,5	7,7	6,4	7,5
Hypothecaire leningen	307,4	313,1	294,4	288,0	281,8	276,8
Polisbeleningen	—	—	—	2,1	5,0	3,3
Speciën	—	—	—	1,3	0,1	—
Diversen (c)	79,3	48,3	47,5	31,4	21,4	13,9
Totaal	**514,2**	**482,6**	**460,6**	**438,6**	**421,3**	**408,4**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

(a) Benaderende cijfers.
(b) Deze cijfers omvatten de met de Belgische openbare effecten gelijkgestelde waarden.
(c) De onder de rubriek *Diversen* opgenomen waarden bestaan hoofdzakelijk uit niet afgeloste aanwervingskosten.

(1) Ministerieel besluit van 8 Januari 1946 (*Belgisch Staatsblad* van 19 Januari 1946).

Het bedrag der ontvangen premiën, bestaande uit periodieke en enige premiën, laat voor het jaar 1951 de invloed uitschijnen, uitgeoefend door deze contracten of kapitalisatiebons met enige premie op de resultaten van het beschouwde dienstjaar; inderdaad, ondanks een vermindering van het totaal bedrag der portefeuille, nemen de ontvangen premiën en de wiskundige reserves toe.

Wat inzonderheid de bouwkapitalisatie betreft, die aanleiding heeft gegeven tot het toekennen van hypothecaire leningen waarvan het te vereffenen saldo bij het einde van jaar 360.384.582 F bedraagt, dient te worden opgemerkt dat, zo in het begin moeilijkheden mochten verwacht worden betreffende de toekenning van hypothecaire leningen, dat gevaar thans uitgeschakeld is; sommige maatschappijen die zich bezighouden met de bouwkapitalisatie overwegen zelfs, wegens de grote kapitalen waarover zij beschikken, het toekennen van hypothecaire leningen die geen verband houden met de bouwkapitalisatie.

§ 4. — HYPOTHECAIRE LENINGEN TOEGESTAAN DOOR DE PRIVATE ONDERNEMINGEN VOOR HYPOTHECAIRE LENINGEN

De maatschappijen voor hypothecaire leningen vallen onder titel II van het koninklijk besluit nr 225 van 7 Januari 1936 (1) betreffende de hypothecaire leningen en de contrôle op de ondernemingen voor hypothecaire leningen.

Men onderscheidt twee categorieën ondernemingen : de ondernemingen voor hypothecaire leningen met tussenkomst en die zonder tussenkomst. Deze laatste bekomen hun eigen fondsen of kapitalen waarover zij beschikken door de uitgifte van obligaties of door het aanleggen van wiskundige of technische reserves.

De rol van de maatschappijen voor leningen met tussenkomst bestaat er in geldschieter en geldopnemer samen te brengen. Zij nemen nochtans deel aan de leningsakte als « tussenkomende partij » en als dusdanig geven zij doorgaans hun solidaire waarborg aan de geldschieters en verbinden zich tegenover de geldopnemer de lening te reconstitueren met behulp van stortingen, die zij bij hen zullen doen.

Daar de maatschappijen voor leningen met tussenkomst gespecialiseerd zijn in het opzoeken van geldschieters en geldopnemers blijkt hun rol vooral van overwegend belang te zijn ingeval van schaarste aan beschikbare kapitalen. Dit komt duidelijk tot uiting in de resultaten van het jaar 1951, tijdens hetwelk de gevolgen van de beperkingen, toegepast door sommige parastatale organismen bij de toekenning van hypothecaire leningen, een sterke weerslag hadden.

---

(1) *Belgisch Staatsblad* van 6 en 7 Januari 1936; err. : *Belgisch Staatsblad* van 26 Januari 1936.

Hypothecaire leningen

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1946	1947	1948	1949	1950	1951
Hypothecaire leningen met tussenkomst :						
Nominale waarde der leningen	214,7	339,7	459,0	538,5	588,1	720,1
Reconstitutiefonds	26,7	34,7	45,4	62,2	75,6	86,7
Waarborg	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,6
Totaal	27,9	35,9	46,7	63,5	76,9	88,3
Hypothecaire leningen zonder tussenkomst :						
Te vereffenen saldi	3.703,1	5.104,2	6.640,6	7.815,3	9.116,2	10.825,7

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

Hypothecaire leningen met tussenkomst

Waarden tot dekking van de wiskundige reserves

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1946	1947	1948	1949	1950	1951
Belgische openbare effecten	6,2 (a)	6,5 (a)	8,0 (a)	9,5	10,9	11,9
Obligaties parastatale instellingen	—	—	—	0,3	0,9	0,5
Effecten door de Kolonie gewaarborgd	—	—	—	—	0,1	0,1
Obligaties provincies en gemeenten	—	—	—	0,7	0,8	1,8
Onroerende goederen	3,3	3,3	4,0	4,0	4,1	4,1
Hypothecaire leningen	17,4	24,8	33,2	50,0	61,7	73,4
Aandelen Belgische handelsvennootschappen	1,0	1,0	1,0	—	—	—
Diversen (b)	—	0,3	0,5	0,9	—	1,1
Speciën	—	—	—	—	—	—
Totaal	27,9	35,9	46,7	65,4	78,5	92,9

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

(a) Deze cijfers omvatten de met de Belgische openbare effecten gelijkgestelde waarden.
(b) De onder de rubriek *Diversen* opgenomen waarden bestaan hoofdzakelijk uit niet afgeloste aanwervingskosten.

Inderdaad, de verhoging van de « te vereffenen saldi » bij het einde van het jaar 1951 vertegenwoordigt ongeveer 234 % van de toeneming der « te vereffenen saldi » van het voorgaande dienstjaar, terwijl het overeenkomstig percentage bij de maatschappijen voor leningen zonder tussenkomst nauwelijks 31,5 % beloopt.

§ 5. — VERPLICHTE VERZEKERING VAN DE BURGERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID DER BEZOLDIGDE VERVOERDERS VAN PERSONEN EN VAN ZAKEN DOOR MIDDEL VAN AUTOVOERTUIGEN

De Belgische wetgeving heeft de verzekering van de burgerlijke aansprakelijkheid der bezoldigde vervoerders van personen en van zaken voor rekening van derden en voor eigen rekening, door middel van autovoertuigen, verplichtend gemaakt.

Het besluit van de Regent van 14 November 1947 (1) heeft de voorwaarden bepaald waaraan de verzekeraars dienen te voldoen om een machtiging te bekomen. Op dit ogenblik zijn 103 maatschappijen in het bezit van bedoelde machtiging. Zij dienen een voorafgaande borgtocht te stellen en daarenboven voldoende reserves samen te stellen voor de volledige uitkering der verschuldigde vergoedingen, alsook voor de dekking der risico's na het afsluiten van het dienstjaar. De gemachtigde ondernemingen bewaren zelf, in België, volledig de waarden die deze reserves vertegenwoordigen, inclusief het deel ten laste van de herverzekeraars. Overeenkomstig het besluit van de Regent van 20 December 1949 (2) moeten zij eveneens bij de Nationale Bank een bedrag in open bewaring geven, gelijk aan 50 % van het totaal der twee hierboven vermelde reserves, zonder dat dit bedrag minder mag belopen dan 50 % van het totaal der geïnde premiën in de loop van het vorige dienstjaar. De bevoegde diensten waken over het constant behoud van deze waarborgen en over het goed verloop der verrichtingen. Wanneer de gemachtigde ondernemingen zich niet houden aan de wetten en reglementen dienaangaande, kan de machtiging ingetrokken worden.

De verplichte verzekering in zake burgerlijke aansprakelijkheid is nog niet van toepassing op de eigenaars van particuliere voertuigen, maar er ligt een wetsvoorstel ter studie (3), ten einde de verzekering van de burgerlijke aansprakelijkheid voor alle houders van motorvoertuigen verplichtend te maken. In dit verband dient te worden opgemerkt dat, wat de tak « auto's » betreft, de verzekering tegen diefstal, materiële schade en brand, alsook in zake rechtsbijstand niet onder de Staatscontrôle valt.

---

(1) *Belgisch Staatsblad* van 26 Mei 1948.

(2) *Belgisch Staatsblad* van 24 December 1949.

(3) Wetsvoorstel (E. Charpentier) houdende verplichte verzekering van de motorrijtuigen tegen ongevallen (*Parl. Stuk*, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1950-1951 nr 658, 8 November 1951); amendementen voorgesteld door de Hr. Charpentier (*Parl. Stuk*, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1951-1952, nr 143, 26 December 1951); amendementen voorgesteld door de Hr. Dieudonné (*Parl. Stuk*, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1951-1952, nr 145, 29 December 1951).

Verplichte verzekeringen der vervoerders met autovoertuigen in 1950

(duizenden franken)

OMSCHRIJVING	Openbare autobus-diensten, speciale autobus-diensten, autocar-diensten	Taxi's en huur-auto's	Vervoer van zaken voor rekening van derden	Vervoer van zaken voor eigen rekening
Rechtstreekse zaken :				
Aantal verzekerde voertuigen (a)	2.770	6.015	14.719	124.023
Uitgegeven premiën	38.200,6	30.288,6	83.340,6	439.012,2
Bedrag der betalingen in 1950 voor sinisters	17.923,0	22.091,6	52.975,8	143.724,2
Raming der nog te regelen sinisters	49.771,3	40.306,0	107.395,2	258.075,1
Reserves voor lopende risico's	3.750,7	10.189,3	29.993,4	179.350,3
Betaalde commissielonen	6.389,9	5.062,7	14.246,7	92.294,0
Algemene onkosten	6.607,0	5.208,2	13.751,9	68.230,0
In herverzekering afgestane zaken :				
Afgestane premiën	8.971,7	9.594,5	33.342,4	155.134,8
Ontvangen commissielonen	2.799,9	2.835,2	9.157,9	46.713,6
Aandeel der herverzekeraars in de geregelde sinisters	9.132,5	9.417,1	23.191,2	54.479,5
Aandeel der herverzekeraars in reserve voor nog te regelen sinisters	31.212,8	20.307,0	57.059,6	119.725,2
Aandeel der herverzekeraars in reserve voor lopende risico's	1.483,2	3.151,8	11.115,5	57.909,6
In herverzekering ontvangen zaken:				
Ontvangen premiën	4.178,7	2.014,3	6.324,1	12.016,0
Betaalde commissielonen	1.255,8	593,0	1.850,8	3.856,1
Aandeel in de geregelde sinisters	5.117,4	2.596,1	3.476,5	4.017,2
Aandeel in reserve voor nog te regelen sinisters	11.337,7	5.322,4	5.498,6	8.678,7
Aandeel in reserve voor lopende risico's	776,6	726,1	2.575,2	5.256,7

(a) Eenheden.

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

VIERDE DEEL

Prijzen en Inkomens

HOOFDSTUK ÉÉN

PRIJZEN

De sterke stijging van de wereldprijzen in 1950 heeft ook nog in 1951 de Belgische prijzen meegesleept. De Regering heeft er zich bijgevolg verder op toegelegd de niet gerechtvaardigde prijsverhogingen te remmen; hoewel de toelagen konden worden afgeschaft, zodra de invoerprijzen blijk gaven van een dalende tendens, was het totaal bedrag der toegekende subsidies nochtans groter dan in 1950.

AFDELING I. — PRIJSPOLITIEK

Begin 1951 was de prijsevolutie nog steeds beheerst door de binnenlandse en buitenlandse vraag, die, vooral ten gevolge van de schaarstevrees, sterk gestegen was.

Tijdens het overige gedeelte van het jaar bleef het prijspeil hoog : de stijging der productiekosten, ten gevolge van de duurdere invoer en de loonaanpassingen, liet haar uitwerking voelen.

Om te beletten dat de levensstandaard der bevolking zou aangetast worden en dat de concurrentiekracht van de Belgische nijverheid zou verminderen, heeft de Regering haar politiek tot het remmen van de stijging der binnenlandse prijzen voortgezet; hiertoe heeft zij op vraag en aanbod ingewerkt en heeft zij bepaalde maatregelen ter rechtstreekse prijsreglementering gehandhaafd en er nieuwe uitgevaardigd.

§ 1. — BEÏNVLOEDING VAN VRAAG EN AANBOD

Het kwam er op aan het beschikbaar goederenvolume vlug te doen toenemen, de speculatieve voorraadvorming te beletten en de binnenlandse vraag te remmen. Zowel naar verbruiks- als naar productiegoederen was deze nog groot bij het begin van 1951 en bleef dit zelfs voor bepaalde basisproducten (1) tot het einde van het jaar. Deze grote vraag oefende een prijsopdrijvende druk uit.

---

(1) Vooral non-ferro metalen, zwavel, de meeste steenkoolvariëteiten, cokes en mijnhout.

Het aanbod nam toe, dank zij de grotere productie, de ruimere invoer en het remmen van de uitvoer van sommige producten.

De vermindering van sommige invoerrechten, die in 1950 was toegestaan, werd behouden en zelfs versterkt (1). Bovendien heeft de Handelsdienst voor Ravitaillering varkens (2) en tarwe (3) ingevoerd.

Voor zover dit binnen de bestaande internationale akkoorden mogelijk was (4), werd het principe der uitvoerbeperkingen gehandhaafd en op verschillende gevoelige producten toegepast (5); ze werden echter tijdens de volgende maanden meestal geleidelijk verzacht en zelfs afgeschaft (6). Wanneer, in het raam der internationale overeenkomsten, de uitvoer onbeperkt moest worden toegelaten, geschiedde zulks onder voorbehoud dat die goederen uit het begunstigde land niet weder zouden uitgevoerd worden.

Met hetzelfde doel werden de in 1950 uitgevaardigde monetaire maatregelen tijdens het eerste halfjaar gehandhaafd, doch verzacht tijdens de tweede helft van het jaar (7).

De beïnvloeding der vraag werd evenmin verwaarloosd. De monetaire maatregelen, in 1950 getroffen om de overtollige koopkracht af te romen, konden in de loop van het jaar verzacht worden, vooral nadat de twee vervroegde stortingen van de bedrijfsbelasting en de verhoging van de belastingcoëfficiënt, onder meer voor hoge inkomens, de hoeveelheid geld reeds hadden ingekrompen.

§ 2. — MAATREGELEN TOT RECHTSTREEKSE PRIJSREGLEMENTERING

De einde 1950 uitgevaardigde prijsreglementeringsmaatregelen werden gehandhaafd. Ook werden enkele nieuwe maatregelen met beperkte draagwijdte getroffen; dit was inzonderheid het geval bij het begin van het jaar, toen opnieuw voorraden werden aangelegd: de hausse-psychose hield immers pas na Februari op, toen de wereldprijzen begonnen te dalen. De terugloop der wereldprijzen liet trouwens een geleidelijke afschaffing der reglementeringsmaatregelen toe.

---

(1) Zie 3e deel, hoofdstuk I. - *Overheidsfinanciën.*

(2) In Januari.

(3) Het ging om aanvullende tarwe-invoer, *boven het aandeel aan België toegekend binnen het raam van de Internationale Tarweovereenkomst.*

(4) Bepaalde Belgische producten moesten geleverd worden in ruil voor onmisbare grondstoffen of arbeidskrachten, terwijl tevens de uitvoer naar de Benelux-landen en naar Kongo in de meeste gevallen onbeperkt moest worden toegestaan.

(5) Begin 1951 hadden de uitvoerbeperkingen vooral betrekking op levende dieren, rund-, schapen- en varkensvlees, ham, spek, reuzel en ander dierlijk vet (talk), vleesconserven, tarwe en tarwemeel, suiker, boter, sommige oliehoudende zaden, bepaalde ertsen en metalen, zowel in eerste als in tweede smelting, schroot, metaalfabrikaten, textielproducten met afvalproducten en lompen, zwavel en zwavelproducten (o.m. zwavelzuur), steenkool en -agglomeraten, cokes, mijnhout, papier en zijn afvalproducten, producten der zeepziederijen en enkele andere scheikundige producten.

(6) Behalve voor non-ferro metalen in eerste of tweede smelting, alle schroot, mijnhout, steenkool en cokes, zwavel en een paar minder belangrijke schaarse producten.

(7) Zie 3e deel, hoofdstuk II. - *Geld en Krediet.*

1. — *Basisbesluiten.*

De Regering heeft haar politiek in zake prijsreglementering voortgezet en steunde hierbij op de bevoegdheid, die haar was toegekend krachtens de besluitwet van 22 Januari 1945 (1).

Hoewel het ministerieel besluit van 25 September 1950 (2), waarbij bepaald werd hoe de maximumprijzen van bepaalde goederen en diensten, aan te duiden door de Minister van Economische Zaken en Middenstand, moesten berekend worden, van kracht bleef, diende het in 1951 niet te worden toegepast. De beschikkingen van het ministerieel besluit van 20 December 1950 (3), waarbij de producenten van een reeks producten elke prijsverhoging aan het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand moesten bekendmaken, werden echter van Maart 1951 af gewijzigd in deze zin dat die prijsverhogingen moesten gerechtvaardigd worden (4).

Er werden een aantal dergelijke verklaringen tot het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand gericht, onder meer betreffende handelsstaal (5), luchtbanden, enkele scheikundige producten, textielwaren, verschillende bouwmaterialen en enkele voedingswaren.

Bepaalde overdrachttaxes, onder meer voor landbouwproducten en papier, werden verlaagd of opgeheven (6).

Tenslotte werd de prijzencommissie opnieuw opgericht (7). Deze commissie heeft als opdracht op aanvraag van de Minister van Economische Zaken en Middenstand advies te verstrekken betreffende alle vraagstukken die verband houden met de levensduurte, de toestand der prijzen te volgen en suggesties te doen aan de Minister over de in zake prijzen te volgen politiek. De prijzencommissie heeft advies uitgebracht over de prijzen van gas en electriciteit (8), van ijzer- en staalproducten, van rund-

---

(1) Besluitwet van 22 Januari 1945 (*Belgisch Staatsblad* van 24 Januari 1945; err. : *Belgisch Staatsblad* van 11 Februari 1945), gewijzigd en aangevuld door de besluitwetten van 7 Mei 1945 (*Belgisch Staatsblad* van 17 Mei 1945), 14 Mei 1946 en 18 Mei 1946 (*Belgisch Staatsblad* van 16 Mei 1946 en van 19 Mei 1946), 7 Juni 1946 en 29 Juni 1946 (*Belgisch Staatsblad* van 23 Juni 1946 en van 4 Juli 1946) en door de wet van 14 Februari 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 18 Januari 1948). Bovendien liet de besluitwet van 29 Juni 1946 toe de ongerechtvaardigde tussenkomst van tussenpersonen in de distributie van producten, enz... te beteugelen (*Belgisch Staatsblad* van 4 Juli 1946).

(2) *Belgisch Staatsblad* van 27 September 1950.

(3) *Belgisch Staatsblad* van 22 December 1950.

(4) Ministeriële besluiten van 6 Februari en 7 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 16 Februari en van 10 Maart 1951).

(5) De staalproducenten hebben er in toegestemd de prijs voor handelsstaal, bestemd voor de binnenlandse markt, slechts van 3.750 F tot 4.200 F te verhogen en dit met ingang van 13 Juni 1951.

(6) Zie 3e deel, hoofdstuk I. - *Overheidsfinanciën,* blz. 161-162.

(7) Koninklijk besluit van 16 Februari 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 18 Februari 1951), gewijzigd door het koninklijk besluit van 19 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 22 Maart 1951) en met een jaar verlengd bij koninklijk besluit van 28 December 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Januari 1952).

(8) Ministeriële besluiten van 1 Maart (*Belgisch Staatsblad* van 8 Maart 1951) en 17 April 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 18 April 1951).

vlees, van suiker, van melk, van sigaretten en van steenkool (zowel bij vertrek uit de mijn als in de groot- en kleinhandel).

2. — *Speciale maatregelen.*

De speciale maatregelen werden meestal einde 1950 of begin 1951 uitgevaardigd en betroffen zowel de voedingswaren als de industriële producten.

a) *Voedingswaren.*

Aangaande de prijspolitiek, gevoerd in zake voedingswaren, moet onderscheid gemaakt worden tussen de maatregelen genomen met betrekking tot de prijs van brood en van margarine en de politiek gevoerd ter prijsstabilisatie van de eigenlijke land- en tuinbouwproducten.

Hoewel de margarine onder het regime van de normale prijs (1) bleef, werd de prijs er van toch nauwkeurig gevolgd. Toen hij tot 30 F was gestegen en een nog verdere stijging omwille van de toeneming der grondstoffenprijzen onvermijdelijk bleek, werd van 1 April tot einde Augustus een toelage van 2,5 F per kilogram toegekend (2). Door de terugloop der grondstoffenprijzen kon de kleinhandelsprijs daarna, zonder toelagen, opnieuw dalen tot 28 F bij het einde van het jaar.

Ten gevolge van de aanpassing der richtprijzen voor de inlandse tarwe van het oogstjaar 1951/'52 aan de sterke toeneming van de vrije wereldprijzen, die moesten worden betaald voor aanvullende tarwe-invoer (3), dienden subsidies te worden toegekend om de stijging van de broodprijs te beletten. Vanaf de tweede helft van 1951 werd de last van deze toelagen zeer zwaar, temeer daar alle Staatsuitgaven moesten ingekrompen worden om de wederbewapeningskosten te kunnen dragen. Op 1 September werden dan ook de toelagen voor het tarwemeel bijna volledig afgeschaft en werd de broodprijs van 6,90 F op 7,50 F per kilogram gebracht.

Ten opzichte van de prijzen der land- en tuinbouwproducten stond de Regering voor een moeilijk probleem. Door de mogelijkheid tegen voordelige prijzen in te voeren kon op de prijzen der land- en tuinbouwproducten drukking worden uitgeoefend. Het was echter noodzakelijk het rendement der land- en tuinbouwexploitaties op peil te houden en te verbeteren, met het oog op een ruimere zelfvoorziening van het land, terwijl bovendien de rationalisatie en de wederuitrusting der exploitaties moesten geprikkeld worden om de concurrentiekracht van de Belgische landbouw, met het oog op de Benelux- en Europese landbouwintegraties, te verbeteren. Daartoe moesten te scherpe prijsschommelingen (in 1950 waren de prijzen der tuinbouwproducten zeer laag) vermeden worden en moesten de gestegen kostprijzen (lonen, meststoffen) in de kostprijs kunnen worden opgenomen.

---

(1) Zie art. 2 van de besluitwet van 22 Januari 1945, op. cit.

(2) Deze toelage werd op 4 F gebracht voor de producenten die konden bewijzen dat ze met een subsidie van 2,50 F nog verlies leden.

(3) Het gaat hier om de tarwe-invoer boven het contingent dat aan België tegen voorkeurprijs door de Internationale Tarweovereenkomst werd toegekend.

In Januari 1951 werd dan ook een kalender betreffende de invoer van tuinbouwproducten ingevoerd, waarbij rekening werd gehouden met de internationale overeenkomsten en met de normale bevoorrading van het land. Toen de prijzen der tuinbouwproducten echter door de weersgesteldheid te hoog opliepen, werd deze kalender in September aangepast. Een gemengde raadgevende commissie met als opdracht voorstellen te doen betreffende de aanpassing van de kalender aan de omstandigheden en een « bestendige prijsdelegatie » om de algemene prijspolitiek en de doeleinden van het Ministerie van Landbouw te helpen coördineren, werden in October opgericht. Om de verbruikers voor te lichten, werden bovendien langs de radio dagelijks de als normaal beschouwde prijzen der tuinbouwproducten medegedeeld.

Het stelsel der toegelaten winstmarges en der maximumprijzen aan verbruiker voor rund- en varkensvlees (1) werd behouden, terwijl ook het zichtbaar aanbrengen van de prijs van het uitgestald vlees werd voorgeschreven (2). De prijzen aan producent van vee en vlees bleven daarentegen door vraag en aanbod bepaald, doch telkens ze teveel afweken van de richtprijzen werd het evenwicht zoveel mogelijk hersteld door middel van maatregelen die de invoer en de uitvoer door particulieren regelden en van aankopen, nu eens op de inlandse markt, dan in het buitenland, door de Handelsdienst voor Ravitaillering.

Dit stelsel werd ook voor de boter toegepast, waarbij echter een minimuminvoerprijs werd bepaald. De invoervergunningen werden echter zonder beperking afgeleverd. Hierdoor nam het prijsverschil tussen de inlandse en de ingevoerde boter af. Toen echter einde 1951 de veeteelt in West-Europa door mond- en klauwzeer geteisterd werd, nam de prijs opnieuw toe.

De Regering heeft een door de producenten gevraagde verhoging van de suikerprijs niet toegestaan.

b) *Niet voor voeding bestemde producten.*

Verscheidene maatregelen werden getroffen op het gebied van de prijzen voor steenkool en voor producten waarvan de kostprijs in belangrijke mate door de steenkolenprijzen bepaald wordt.

Tijdens deze periode van algemene prijsstijging was het onontbeerlijk dat een te belangrijke verhoging van de steenkolenprijzen vermeden werd, omwille van de mogelijke weerslag hiervan op alle andere prijzen.

Tweemaal heeft een loonsverhoging, toegekend aan de mijnwerkers, een beperkte stijging van de maximumverkoopprijzen der steenkolen en

---

(1) Ministerieel besluit van 30 October 1950 (*Belgisch Staatsblad* van 1 November 1950). Dit besluit werd gewijzigd en aangevuld door de ministeriële besluiten van 22 November 1950 (*Belgisch Staatsblad* van 25 November 1950), 4 December 1950 (*Belgisch Staatsblad* van 7 December 1950), 5 Januari 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 7 Januari 1951), 24 Februari 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 28 Februari 1951) en door een reeks repressieve maatregelen.

(2) Ministerieel besluit van 22 November 1950 (*Belgisch Staatsblad* van 25 November 1950).

steenkool- en bruinkoolagglomeraten, zowel bij vertrek uit de mijnen of brikettenfabrieken als bij levering aan verbruiker, teweeggebracht (1). Deze prijsverhogingen slorpten slechts gedeeltelijk de stijging van de lonen en van de grondstoffenprijzen op. Voor de ingevoerde steenkool werd slechts bij het einde van het jaar een maximumprijs vastgesteld (2), om bepaalde misbruiken te doen ophouden en de distributie van alle steenkool, zo Belgische als buitenlandse, aan de prijscontrôle te onderwerpen.

De prijzen van de producten, waarvan de kostprijs in belangrijke mate door de steenkoolprijzen bepaald wordt, werden aan voornoemde prijsverhoging aangepast (3), onder meer de tarieven voor de electrische energie (4), voor gas (5) en bepaalde spoorwegtarieven. Nochtans werd de verhoging van de electriciteits- en gastarieven slechts toegestaan toen in de formules der « indexen » een grotere stabilisatieperiode was ingeschakeld. In verband met de inkrimping der Staatsuitgaven werd bovendien de subsidie aan de gasfabrieken afgeschaft (6), terwijl de verkoopprijzen van het gas, dat rechtstreeks aan de nijverheid wordt geleverd, werden vrijgelaten (7); de prijs van het gas voor de openbare distributie bleef aan het stelsel der maximumprijzen onderworpen.

Tussen 1 Maart en 21 April werden zekere zeepziederijproducten tijdelijk geblokkeerd (8) ten gevolge van een voorbijgaande schaarste die te wijten was aan de massa-aankopen voor voorraadvorming. Om dezelfde reden werden tijdelijk maximumprijzen bepaald voor breiwol (9), som-

---

(1) Ministeriële besluiten van 1 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 3 Maart 1951 en van 8 Maart 1951), gewijzigd door de ministeriële besluiten van 17 April 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 20 April 1951), 23 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 26 Mei 1951), 13 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 15 Juni 1951; err. : *Belgisch Staatsblad* van 25 Juni 1951) en 30 November 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 2 December 1951). Ministerieel besluit van 29 December 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Januari 1952).

(2) Ministerieel besluit van 23 November 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 25 November 1951).

(3) Ministerieel besluit van 1 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 3 Maart 1951), gewijzigd door de ministeriële besluiten van 16 April 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 18 April 1951), 17 April 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 20 April 1951) en de ministeriële besluiten van 29 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 2 en 3 Juli 1951 en van 4 Juli 1951).

(4) Ministeriële besluiten van 16 en 17 April 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 18 en 20 April 1951), 11 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 17 Mei 1951), 13 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 15 Juli 1951) en 29 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 4 Juli 1951).

(5) Ministerieel besluit van 23 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 31 Maart 1951).

(6) Koninklijk besluit van 20 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 31 Maart 1951).

(7) Ministerieel besluit van 29 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 2 en 3 Juli 1951).

(8) Ministerieel besluit van 7 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 10 Maart 1951), gewijzigd en aangevuld door het ministerieel besluit van 12 April 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 21 April 1951) en opgeheven door het ministerieel besluit van 25 Augustus 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 31 Augustus 1951).

(9) Ministerieel besluit van 6 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 9 Maart 1951), opgeheven door het ministerieel besluit van 19 Juli 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 18 Augustus 1951).

mige katoenen weefsels (1), zekere gebreide goederen en linnengoedartikelen, geconfectionneerde bovenkleding voor heren, dames en kinderen en kleding naar maat voor heren (2).

Voor de dagbladen werden de maximumverkoopprijzen (3) vanaf de maand Mei (4) afgeschaft en gold van dan af het stelsel van de normale prijs.

c) *Huurwetgeving.*

In toepassing van de verbintenissen aangegaan door de Regering op de Buitengewone Algemene Paritaire Raad van 20 October, toen werd gevraagd de stijging der levensduurte te remmen, werd de huishuurwet (5) met een jaar verlengd (6), behoudens een paar uitzonderingen betreffende de huurovereenkomsten.

AFDELING II. — EVOLUTIE DER PRIJZEN

De Belgische prijzen, die zeer scherp de weerslag van de prijsevolutie op de wereldmarkten ondergingen, hebben de sterk opgaande beweging, die ze sinds het tweede halfjaar van 1950 vertoonden, tot in het eerste kwartaal van 1951 voortgezet. Daarop volgde een lichte verzwakking tijdens het tweede en het derde kwartaal, en een grotere vastheid bij het einde van het jaar.

§ 1. — WERELDPRIJZEN

Het verloop der wereldprijzen in 1951 moet worden gezien in functie van de wijziging, die de wereldconjunctuur door het uitbreken van het conflict in Korea heeft ondergaan.

---

(1) Ministerieel besluit van 7 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 10 Maart 1951; err. : *Belgisch Staatsblad* van 18 Maart 1951), aangevuld door het ministerieel besluit van 28 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 6 April 1951), gewijzigd door het ministerieel besluit van 11 April 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 16 en 17 April 1951) en opgeheven door dat van 20 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 26 Juni 1951).

(2) Ministerieel besluit van 7 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 10 Maart 1951; err. : *Belgisch Staatsblad* van 11 Maart 1951), gewijzigd door het ministerieel besluit van 23 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 26, 27 en 28 Maart 1951) en opgeheven door het ministerieel besluit van 1 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 3 Juni 1951).

(3) Ministerieel besluit van 29 December 1950 (*Belgisch Staatsblad* van 31 December 1950).

(4) Ministerieel besluit van 28 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 31 Mei 1951).

(5) Zie ook *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 211 en 212.

(6) Wet van 21 December 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 24 en 25 December 1951).

In het prijsverloop kan men duidelijk drie phasen onderscheiden. De eerste zet de evolutie van 1950 voort tot het midden van het eerste kwartaal van 1951 en was een periode van vlugge en zeer sterke prijsstijging, die vooral veroorzaakt werd door psychologische factoren, welke cumulatief werkten.

De tweede phase trad in tijdens het eerste kwartaal van 1951 en was gekenmerkt door een terugloop der meeste grondstoffenprijzen. Op 26 Januari 1951 werd door de Regering van de Verenigde Staten een reglementeringsstelsel uitgevaardigd; dit heeft op de prijzen in de ganse wereld een reële druk uitgeoefend, omwille van de overwegende positie van de Verenigde Staten als grondstoffenconsument. Er werden maximumprijzen vastgelegd, zowel voor inlandse als voor in te voeren goederen, en zowel voor grondstoffen als voor afgewerkte producten. Bovendien besloten de Verenigde Staten weg te blijven van bepaalde wereldmarkten. Hun afwezigheid heeft trouwens voor de Europese landen een betere voorziening tegen minder hoge prijzen mogelijk gemaakt; tevens bleken de voorraden voldoende hoog, daar de vrees voor een uitbreiding van het Korea-conflict afnam.

Spijt de geleidelijke verbetering van de orderpositie in het raam van de wederbewapening, kon dan ook de prijsbeheersingspolitiek, met betrekking tot de militaire producten, voortgezet worden dank zij het aanspreken van strategische voorraden (1), het opbouwen van een internationaal toewijzingsstelsel voor zeldzame metalen (2) en door grondstoffenruil.

Enkele wereldprijzen (a)

GRONDSTOFFEN	Eenheid	20 Juni 1950	26 December 1950	Maximum 1951	31 December 1951
Tarwe (nr 2, hard) New York	cts per 60 lbs	257 1/8	281,625	299,50 (27/11)	294,75
Electrolytisch koper (f.a.s.) New York	cts per lb	22,50	24,50	27,50 (31/7)	27,50
Tin Straits (f.o.b.) New York	cts per lb	76,75	150,00	183,75 (31/1)	103,00
Tin London	£ per Engelse t	596.15.0	1201.10.0	1.557.10.0 (6/2)	913.15.0
Rubber nr 1 R.S.S. New York	cts per lb	28,10	81,00	75,00 (27/2)	52,10
Rubber nr 1 R.S.S. London	d per lb	22 9/16	56 3/4	72 1/2 (6/3)	41 1/2
Katoen New York	cts per lb	33,32	44,13	46,06 (13/3)	42,75
Kamwol New York	cts per lb	199,50	347,00	423,00 (23/1)	213,00
Kamwol Antwerpen	F per kilogram	191,00	301,00	403,00 (13/3)	175,00

Bron : Kredietbank.

(a) De prijzen van koper, tin, rubber, katoen en wol zijn, in de loop van 1951, in de Verenigde Staten geblokkeerd geweest.

(1) Onder meer voor koper, tin, rubber, enz.

(2) In het raam van de activiteit van de Internationale Grondstoffenconferentie.

De derde phase ving aan in September 1951 en was voor de wereldprijzen een stabilisatieperiode.

De productie-inspanning was van de productie van voedingswaren naar die van industriële producten afgeleid, de oogsten waren minder gunstig en de prijs der meststoffen was gestegen. De prijzen voor voedingsgranen en vlees gingen dan ook op. Ook de « geblokkeerde » prijzen van bepaalde metalen werden verhoogd ten gevolge van het steeds sterker doorwerken der wederbewapeningsbestellingen. Andere prijzen daarentegen daalden, onder meer die van rubber en jute.

Grondstoffenprijzen te New-York, te Londen en in België

(1e halfjaar 1950 = 100)

TIJDVAK	Moody-indexcijfer te New York (begin der maand)		The Economist sensitive price index (begin der maand)		Indexcijfers der gevoelige prijzen I. E. S. O. Leuven (maandgemiddelde)	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951
Januari		140,2		144,1		158,8
Februari		146,7		151,7		169,6
Maart		144,6		154,5		174,4
April	100	144,2	100	155,0	100	172,9
Mei		142,0		151,5		168,7
Juni		135,8		150,9		170,8
Juli	113,3	133,8	110,4	143,3	103,9	166,0
Augustus	121,5	128,1	120,2	145,0	114,4	163,0
September	129,1	124,5	124,2	146,4	125,5	164,8
October	128,4	127,6	129,8	147,6	130,9	170,2
November	130,6	125,6	142,6	146,7	136,9	168,4
December	133,9	126,7	143,1	146,8	148,0	170,8

Bronnen : *Journal of Commerce,* New York.
The Economist, London.
Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek, Leuven

MIN. AFFAIRES ECONOM.
MIN. ECONOM. ZAKEN
25 XII 1952
BIBLIOTH.
Nr

§ 2. — BELGISCHE GROOTHANDELSPRIJZEN

1. — *Algemene evolutie.*

De sterke stijging der groothandelsprijzen, die tijdens het tweede kwartaal van 1950 begonnen was, bleef tot Maart 1951 voortduren, zodat het indexcijfer van Juni 1950 met 31,2 % overtroffen werd. Daarna daalde het indexcijfer lichtjes tot September, om plots weer op te gaan tot 2 punten beneden het hoogste peil van het jaar. De totale stijging tussen December 1950 en December 1951 bedroeg bijgevolg slechts 8,9 %, terwijl het jaargemiddelde van 1951 dat van 1950 met 24,5 % overtrof.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen

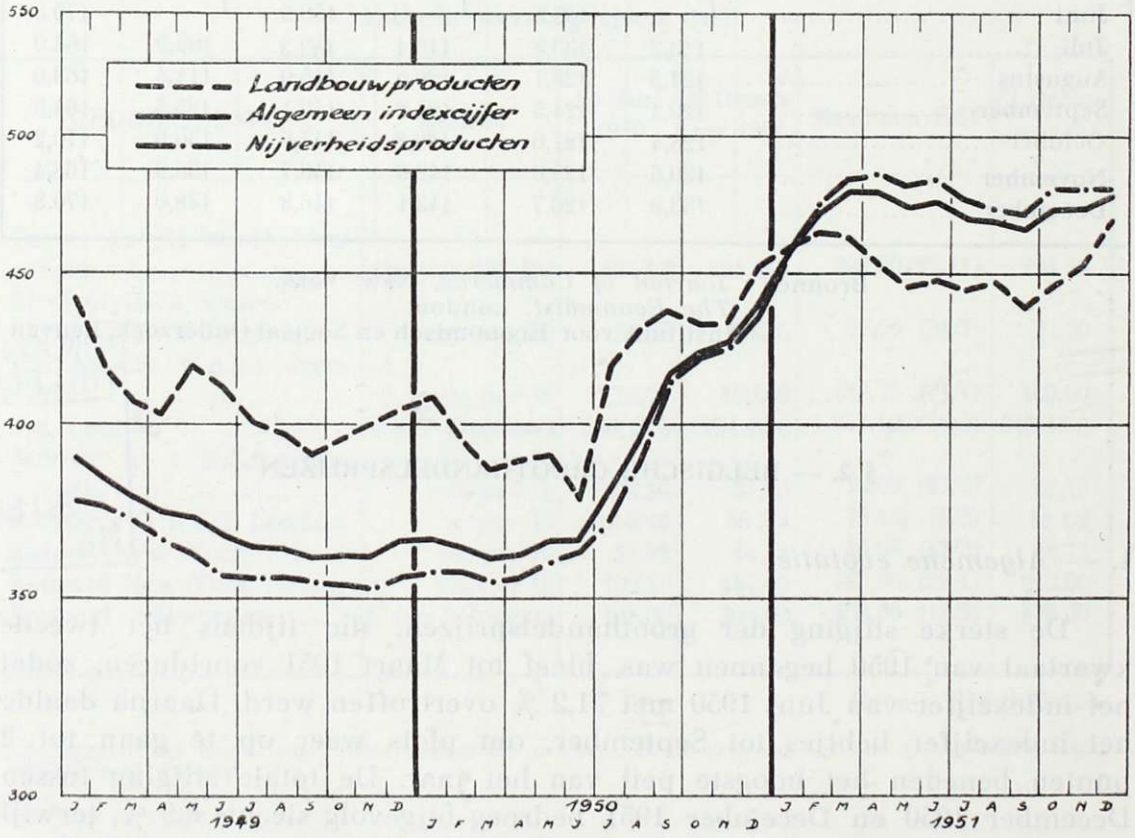
(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Nijverheids-producten	Landbouw-producten	Algemeen indexcijfer
1949 Jaargemiddelde	**361,0**	**407,5**	**369,9**
1950 Jaargemiddelde	**382,8**	**412,1**	**388,4**
1951 Jaargemiddelde	**476,4**	**451,5**	**471,3**
Januari	456,0	458,2	456,5
Februari	472,9	463,3	471,0
Maart	483,1	462,4	478,8
April	484,8	452,8	478,2
Mei	480,4	444,4	473,0
Juni	482,6	446,5	475,2
Juli	475,6	443,4	469,0
Augustus	472,4	447,0	467,2
September	471,3	437,1	464,2
October	479,8	444,7	472,5
November	478,8	450,5	473,0
December	479,1	468,0	476,9

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Indexcijfer van de groothandelsprijzen

(1936/1938 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Partiële indexcijfers van de groothandelsprijzen in 1951

(1936/1938 = 100)

OMSCHRIJVING	December 1950	1951												Verschil in % tussen December 1950 en December 1951
		Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	October	November	December	
Landbouwproducten van het dierenrijk	423	419	421	419	400	391	405	412	426	421	414	424	443	+ 4,7
Landbouwproducten van het plantenrijk	479	498	506	506	508	501	489	474	467	453	475	476	493	+ 2,9
Vetstoffen	456	502	535	523	531	501	475	448	460	455	466	464	467	+ 2,4
Minerale producten	403	415	421	423	428	433	436	452	455	457	478	483	484	+ 20,1
Scheikundige producten	298	305	319	328	347	365	368	365	370	372	375	375	379	+ 27,2
Huiden en leder	533	584	611	607	571	510	497	483	451	457	441	404	396	— 25,7
Rubber	642	692	756	722	641	495	497	477	483	528	530	488	479	— 25,4
Hout	631	641	656	682	691	691	686	686	692	708	714	721	721	+ 14,3
Papier en karton	567	597	665	714	738	743	744	744	744	722	700	688	686	+ 21,0
Textielproducten	538	607	634	654	633	604	557	506	485	468	483	484	480	— 10,8
Bouwmaterialen	414	414	423	426	427	427	428	428	427	426	428	431	437	+ 5,6
Metalen en metaalproducten	387	399	413	425	432	434	473	476	478	482	491	491	492	+ 27,1

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Evenals in 1950 was de stijging minder groot voor de landbouwprijzen (3,8 %) dan voor de nijverheidsprijzen (10,1 %), doch de weerslag van de sterke stijging der grondstoffenprijzen op de afgewerkte producten werd sterker gevoeld in 1951 dan in 1950. Terwijl de grondstoffenprijzen dit jaar met slechts 6 % gestegen zijn, als resultante van tegengestelde bewegingen naargelang van de groep producten, zijn de prijzen der afgewerkte producten met meer dan 12 % toegenomen.

2. — *Evolutie per groep van producten.*

In tegenstelling met het voorgaande jaar, evolueerden de verscheidene rubrieken niet in dezelfde zin. Zowel de prijzen van huiden en leder als die van rubber liepen met meer dan 25 % terug en de textielproducten met meer dan 10 %. Daarentegen noteerden de scheikundige producten en de metalen en metaalproducten de aanzienlijkste prijsstijging, elk met meer dan 27 %, gevolgd door papier en karton met 21 %, door de minerale producten met 20 % en door de groep hout met 14,3 %.

De prijzen van de minerale producten (1), van de scheikundige producten, van het hout, van de bouwmaterialen en van de metalen en metaalproducten (2) bleven het ganse jaar door stijgen, hoewel met een verschillende intensiteit, terwijl bovendien de hausse naar het einde van het jaar toe verzwakte. Voor al deze producten bleef de vraag groot, zowel in België als in het buitenland, en de elasticiteit van het aanbod meestal betrekkelijk beperkt.

Voor andere groepen liep het indexcijfer echter terug, na een sterke toeneming bij het begin van het jaar. Dit was, van Maart af, het geval voor rubber en voor huiden en leder, en, naar het einde van het jaar toe, voor papier en karton; van April af daalden de prijzen der textielproducten; de kunstvezels, daarentegen, kenden eerder een stabilisatie tijdens de laatste maanden; de vetstoffen werden vanaf Mei zwakker om vanaf September iets te hernemen.

Ten gevolge van de invoerpolitiek en de prijsreglementering bij het begin van het jaar, verminderden de prijzen der landbouwproducten van het dierenrijk van begin 1951 af, doch stegen merkelijk na Juni, niettegenstaande nieuwe maatregelen bij het einde van het jaar. De normale seizoeninvloed werd versterkt door de epidemie van mond- en klauwzeer, die gans West-Europa teisterde. De prijzen der landbouwproducten van het plantenrijk, daarentegen, bleven tot Mei stijgen; om verscheidene redenen was de inzinking, die er op volgde, slechts van korte duur, daar de wereldprijzen voor alle brood- en voedergranen tijdens het tweede halfjaar een stijgende tendens vertoonden en, mede hierom, de richtprijzen voor inlandse tarwe van de oogst 1950/'51 werden verhoogd.

---

(1) Vooral ertsen en cokes. Ook werd de steenkoolprijs tweemaal verhoogd.

(2) De plotse verhoging van het cijfer in Juni moet worden toegeschreven aan de verhoging van de staalprijs op de binnenlandse markt, waarbij onder meer het handelsstaal van 3.750 F per ton op 4.200 F werd gebracht.

3. — *Evolutie naar de graad van verwerking der nijverheidsproducten.*

Aangezien België de meeste grondstoffen invoeren moet, kon het Belgisch indexcijfer der grondstoffen niet anders dan de wereldprijzen nauwkeurig volgen. De sterke hausse der grondstoffenprijzen, samen met de loonsverhogingen, hebben mits een zekere vertraging en onder verzwakte vorm, op de indexcijfers der halfafgewerkte en afgewerkte producten doorgewerkt.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor nijverheidsproducten
(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Grondstoffen	Halfafgewerkte producten	Afgewerkte producten	De drie groepen samen
1949 Jaargemiddelde	**381,7**	**372,4**	**341,0**	**361,0**
1950 Jaargemiddelde	**419,3**	**402,0**	**349,1**	**382,8**
1951 Jaargemiddelde	**548,0**	**517,3**	**411,3**	**476,4**
Januari	546,6	492,8	384,8	456,0
Februari	570,0	507,8	399,5	472,9
Maart	579,0	523,7	406,7	483,1
April	570,5	527,5	411,8	484,8
Mei	556,1	522,4	412,5	480,4
Juni	545,8	525,2	420,3	482,6
Juli	530,6	518,1	417,4	475,6
Augustus	529,6	510,7	415,7	472,4
September	526,4	511,8	414,2	471,3
October	544,6	524,7	415,4	479,8
November	540,3	522,0	417,0	478,8
December	537,0	520,7	420,5	479,1

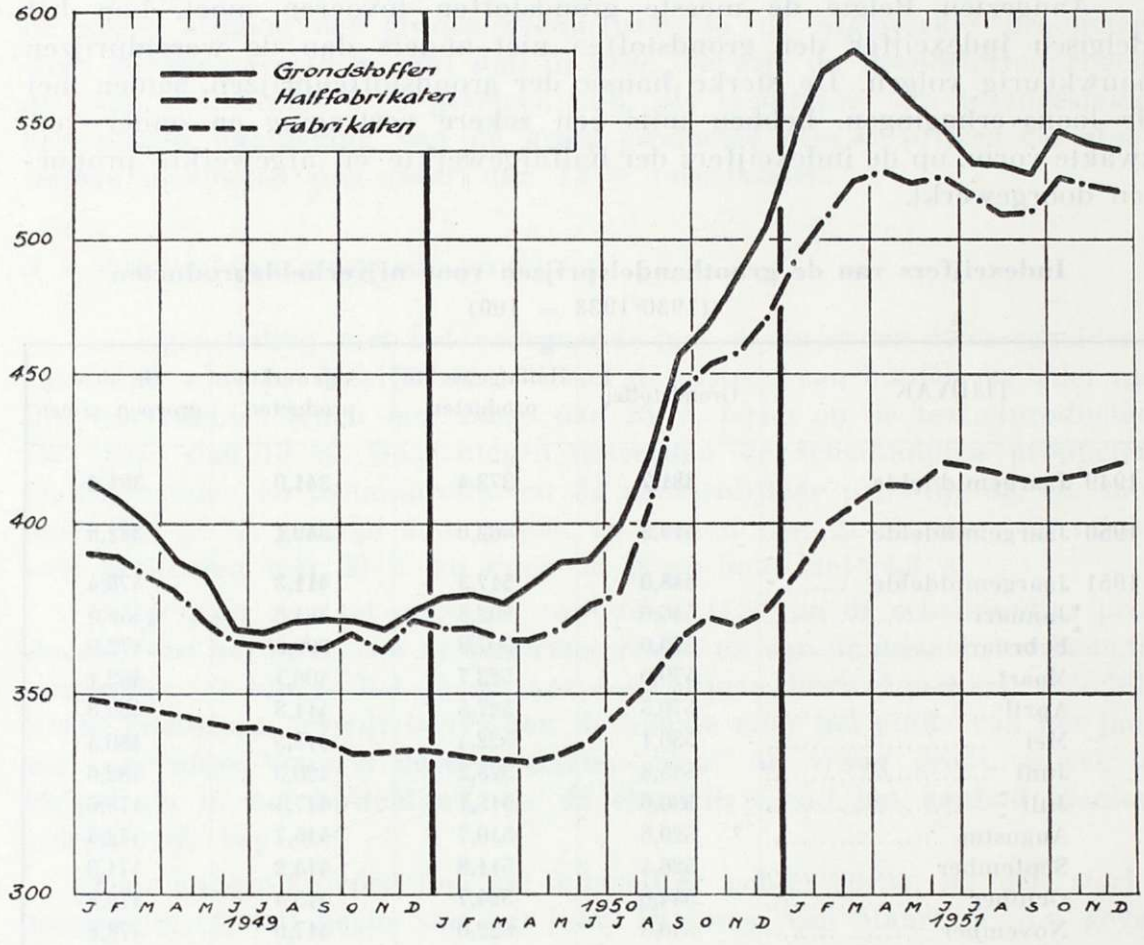
Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

De stijging van het indexcijfer der grondstoffenprijzen, in April 1950 ingezet, werd tot Maart 1951 voortgezet en overtrof het cijfer van Maart 1950 met bijna 54 %. Daarna volgde een daling tot September, waarna deze prijzen iets vaster het jaar eindigden. De hausse in 1951 zelf bedroeg slechts 6 %.

Het indexcijfer van de halfafgewerkte producten bereikte in April het maximum, 44 % boven het cijfer van April 1950. De totale jaarstijging in 1951 bedroeg 11 %.

Evenals de andere indexcijfers, nam dat van de prijzen der afgewerkte producten toe tijdens de eerste helft van het jaar en bereikte 420 in Juni. De daling, die er op volgde, was nochtans veel geringer en het indexcijfer reageerde dadelijk op het hernemen der grondstoffenprijzen bij het einde van het jaar, zodat het toppunt van de maand Juni iets werd overtroffen. Ten opzichte van het laagtepunt, dat in Juni 1950 bereikt werd, bedroeg de stijging van het indexcijfer der afgewerkte producten ruim 26 %, en meer dan 12 % voor gans het jaar 1951.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor nijverheidsproducten
(1936/1938 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

4. — *Evolutie van de prijzen der ingevoerde en der inlandse producten.*

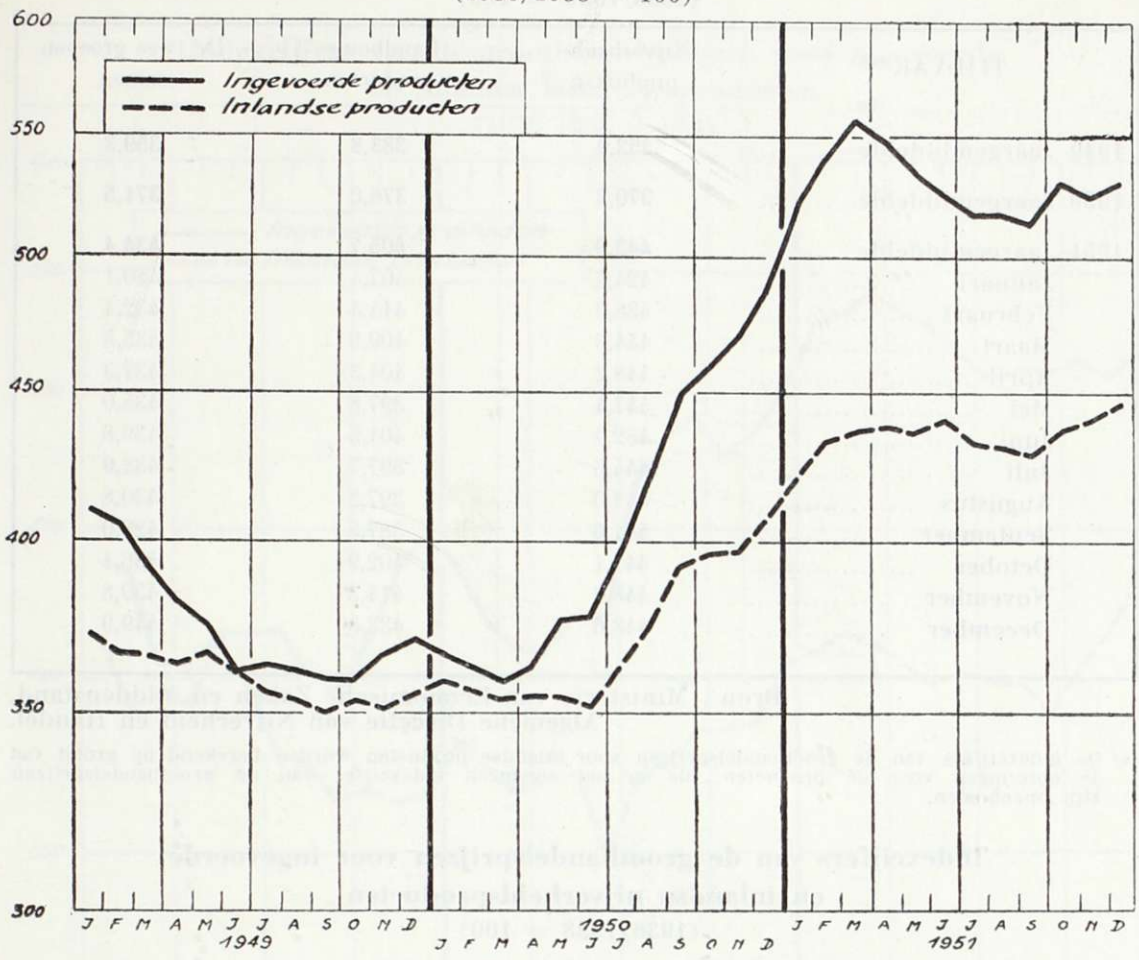
Over gans het jaar genomen, zijn het algemeen indexcijfer voor ingevoerde producten en dat voor inlandse producten ongeveer evenveel gestegen, nl. respectievelijk met 8,7 % en 9,4 %. Doch terwijl het indexcijfer der inlandse producten een kalm verloop vertoonde en in December het maximum bereikte, eindigde dat der ingevoerde producten, spijt een merkelijke stijging tijdens het laatste kwartaal, het jaar veel lager dan het topindexcijfer in Maart.

Daar dit laatste indexcijfer voor een zeer groot deel uit grondstoffen bestaat, volgt het tamelijk nauwkeurig de evolutie van het door *The Economist* gepubliceerde indexcijfer der gevoelige prijzen.

Het indexcijfer der ingevoerde landbouwproducten en dat der ingevoerde nijverheidsproducten bereikten allebei hun maximum in de lente. De top van het indexcijfer der nijverheidsproducten was hoger en scherper. De lichte herneming der wereldprijzen bij het einde van het jaar heeft het

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse producten

(1936/1938 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde producten (a)

(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Nijverheids-producten	Landbouw-producten	De twee groepen samen
1949 Jaargemiddelde	**360,6**	**418,2**	**375,2**
1950 Jaargemiddelde	**392,2**	**450,5**	**407,0**
1951 Jaargemiddelde	**533,5**	**518,0**	**529,3**
Januari	518,3	525,6	520,2
Februari	542,0	532,8	539,5
Maart	558,6	538,6	553,1
April	553,2	530,9	547,1
Mei	538,4	525,3	534,8
Juni	529,9	513,3	525,3
Juli	522,8	502,7	517,3
Augustus	519,7	507,5	516,4
September	516,3	507,4	513,9
October	536,9	512,4	530,2
November	531,5	505,1	524,2
December	534,8	513,8	529,0

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) De indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde producten worden berekend op grond van de noteringen voor de producten, die in het algemeen indexcijfer van de groothandelsprijzen zijn opgenomen.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor inlandse producten (a)

(1936/1938 = 100)

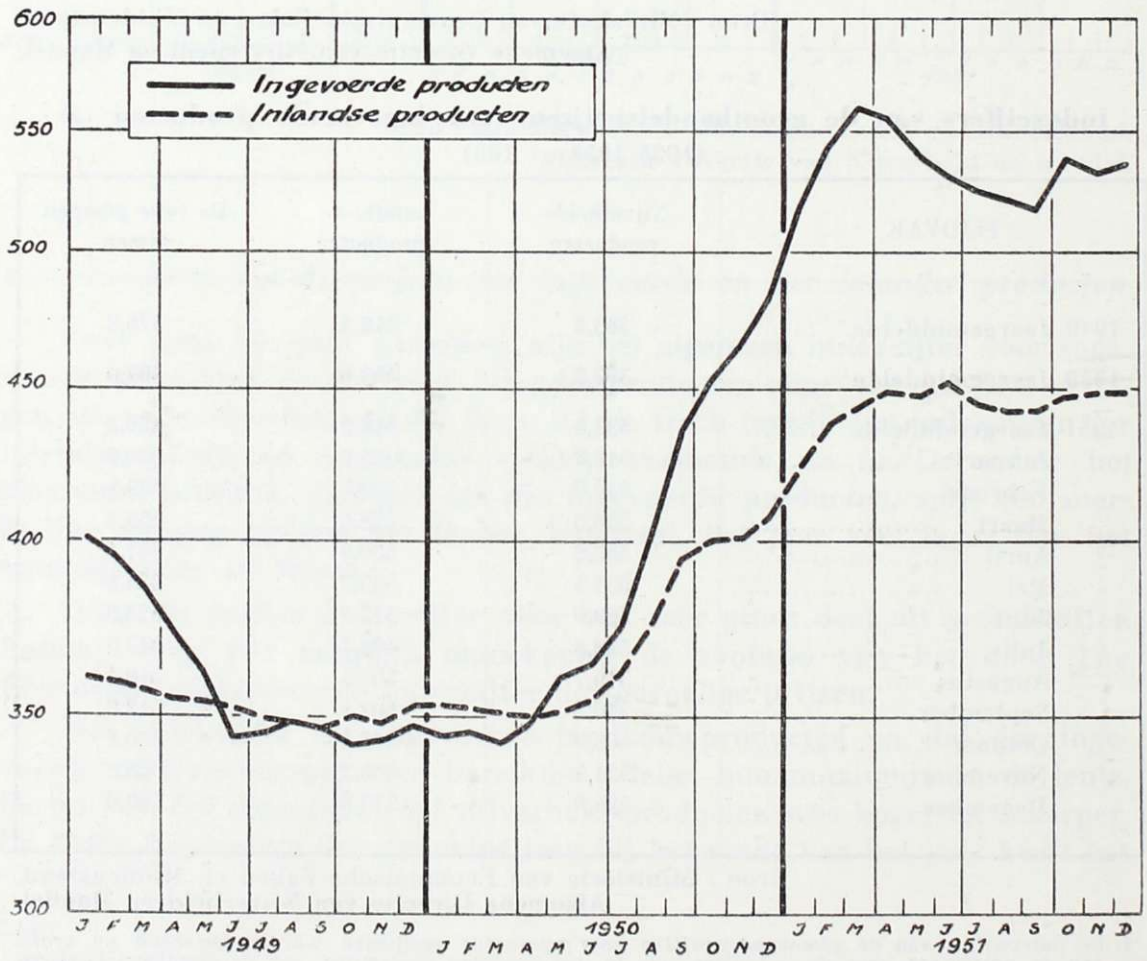
TIJDVAK	Nijverheids-producten	Landbouw-producten	De twee groepen samen
1949 Jaargemiddelde	**352,0**	**383,8**	**359,3**
1950 Jaargemiddelde	**370,2**	**376,0**	**371,5**
1951 Jaargemiddelde	**443,9**	**405,7**	**434,4**
Januari	424,2	407,4	420,1
Februari	438,3	414,4	432,4
Maart	444,3	409,9	435,8
April	448,2	404,3	437,3
Mei	447,4	397,8	435,0
Juni	452,7	401,5	439,8
Juli	444,6	397,7	432,9
Augustus	442,0	397,2	430,8
September	441,6	387,8	428,0
October	447,1	402,9	436,1
November	448,2	414,3	439,8
December	448,6	433,5	449,9

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) De indexcijfers van de groothandelsprijzen voor inlandse producten worden berekend op grond van de noteringen voor de producten, die in het algemeen indexcijfer van de groothandelsprijzen zijn opgenomen.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse nijverheidsproducten

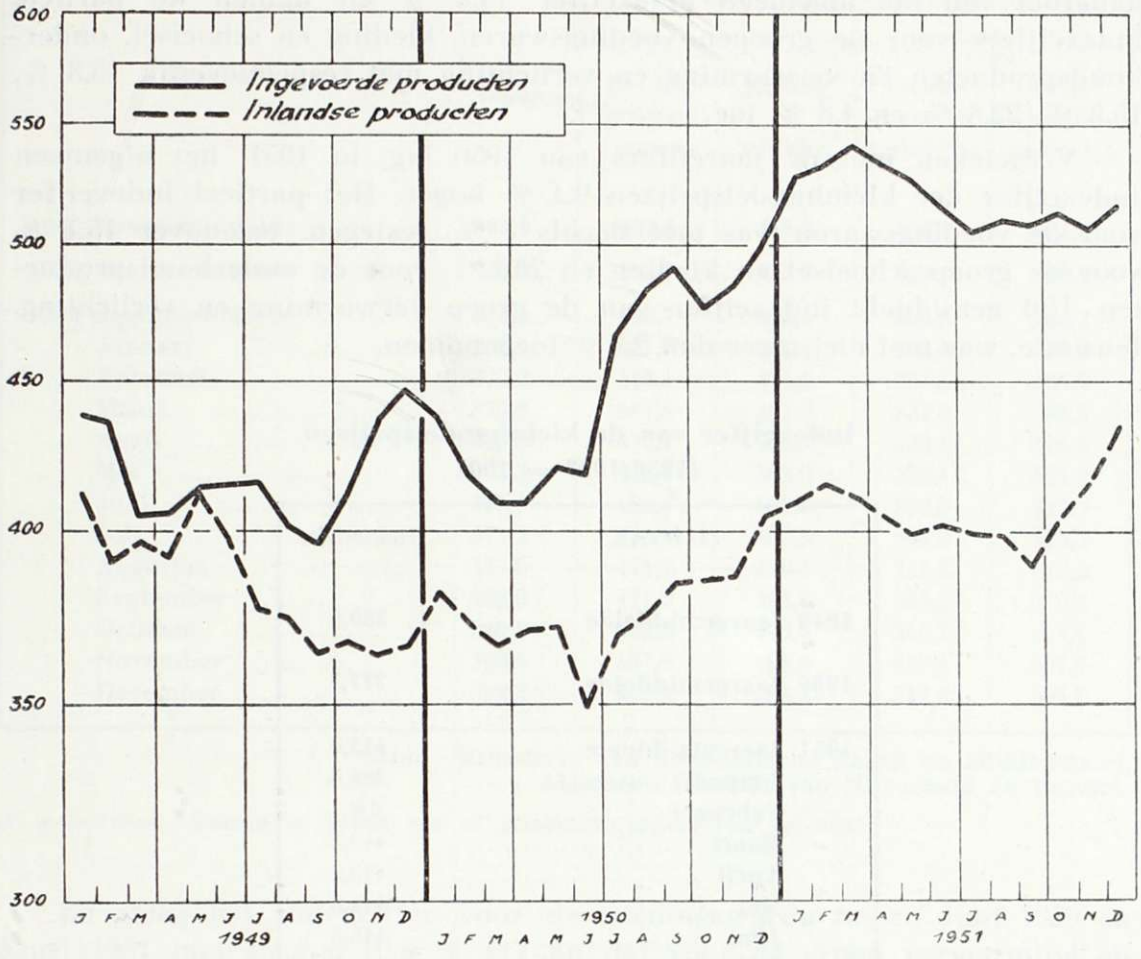
(1936/1938 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse landbouwproducten

(1936/1938 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

indexcijfer der ingevoerde producten, voor beide groepen, ten zeerste beïnvloed. Het verloop der inlandse producten, voor beide groepen, was daarentegen veel gelijkvormiger, met een lichte inzinking tijdens de zomermaanden.

§ 3. — KLEINHANDELSPRIJZEN

De haussetendens, die met de oorlog in Korea was begonnen, werd in 1951 voortgezet, met een betrekkelijke pauze van Mei tot Augustus. De sterke terugloop der grondstoffenprijzen, die met het tweede kwartaal begonnen was, had bij het einde van het jaar nog geen merkelijke invloed op de kleinhandelsprijzen uitgeoefend.

Van December 1950 tot December 1951 was het algemeen indexcijfer der kleinhandelsprijzen met 10 % gestegen. Het partiële indexcijfer van de voedingswaren was toegenomen met 9,2 %, dat van de groep kleding

en schoeisel met 8,7 %, dat van de onderhoudsproducten met 18,7 % en dat van de groep verwarming en verlichting met 4,9 %.

Sinds het begin van de oorlog in Korea (Juni 1950), bedroeg de aangroei van het algemeen indexcijfer 14,8 % en namen de partiële indexcijfers voor de groepen voedingswaren, kleding en schoeisel, onderhoudsproducten en verwarming en verlichting met respectievelijk 15,3 %, 15,9 %, 22,8 % en 4,8 % toe.

Vergeleken met de jaarcijfers van 1950 lag, in 1951, het algemeen indexcijfer der kleinhandelsprijzen 9,4 % hoger. Het partieel indexcijfer voor de voedingswaren was met slechts 7 % gestegen, tegenover 15,1 % voor de groep schoeisel en kleding en 20,1 % voor de onderhoudsproducten. Het gemiddeld indexcijfer van de groep verwarming en verlichting, tenslotte, was met niet meer dan 2,9 % toegenomen.

Indexcijfer van de kleinhandelsprijzen
(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Indexcijfer
1949 Jaargemiddelde	**380,6**
1950 Jaargemiddelde	**377,3**
1951 Jaargemiddelde	**412,6**
Januari	388,6
Februari	398,7
Maart	410,4
April	413,5
Mei	414,5
Juni	415,5
Juli	415,6
Augustus	415,3
September	417,1
October	419,1
November	420,8
December	422,4

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

De sterke toeneming (12,4 %) van Juni 1950 tot April 1951, was in hoofdzaak toe te schrijven aan de aankoopgolf bij de bevolking, uit vrees voor schaarste, en aan het duurder worden der grondstoffen (1). Ten gevolge van de invoerpolitiek, de reglementeringsmaatregelen en bepaalde toelagen, zijn tijdens dat tijdvak de partiële indexcijfers voor de voedingswaren en de groep verlichting en verwarming veel minder toegenomen dan die voor de onderhoudsproducten en de groep kleding en schoeisel.

(1) Dit gold vooral voor de textielproducten, de zeep en de lederwaren.

Evolutie van de kleinhandelsprijzen per groep van producten (a)

(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Voedingswaren	Niet voor voeding bestemde producten			
		De drie groepen samen	Kleding en schoeisel	Verwarming en verlichting	Onderhoudsproducten
1949 Jaargemiddelde	**363,9**	**407,9**	**415,3**	**308,0**	**434,3**
1950 Jaargemiddelde	**353,8**	**413,7**	**427,7**	**330,0**	**419,9**
1951 Jaargemiddelde	**378,4**	**466,7**	**492,1**	**339,5**	**504,2**
Januari	364,5	427,7	455,4	332,5	431,0
Februari	370,0	444,4	471,6	333,1	464,7
Maart	375,8	467,4	497,6	332,8	503,5
April	375,9	474,7	505,3	333,1	516,6
Mei	374,3	478,8	508,0	338,1	524,9
Juni	375,1	480,3	507,8	338,9	525,2
Juli	377,2	476,4	500,5	339,3	523,7
Augustus	377,9	474,7	498,1	341,5	519,3
September	382,0	471,9	493,6	343,5	516,4
October	386,5	469,3	490,5	345,7	511,1
November	389,8	467,9	488,9	347,4	507,6
December	392,3	467,3	488,4	347,8	505,9

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Indexcijfers berekend op grond van de gemiddelde prijzen voor het Rijk.

Zo steeg het indexcijfer voor de voedingswaren tussen Juni 1950 en April 1951 met slechts 10,5 % (1) en dat voor de groep verwarming en verlichting met amper 0,4 %, tegen een aangroei van 25,3 % voor de onderhoudsproducten (2) en 19,9 % voor de groep kleding en schoeisel (3).

Van Mei tot Augustus bleef het algemeen indexcijfer enigszins gestabiliseerd. De aankoopgolf was voorbij en de wereldprijzen daalden. De terugloop van de groepen onderhoudsproducten, kleding en schoeisel werd echter gecompenseerd door een lichte stijging der beide andere groepen.

Toen begin September de toelagen voor broodmeel werden afgeschaft, de richtprijzen voor inlandse tarwe werden verhoogd (4), en de seizoeninvloeden scherper doorwerkten dan tijdens de voorgaande jaren, werd de

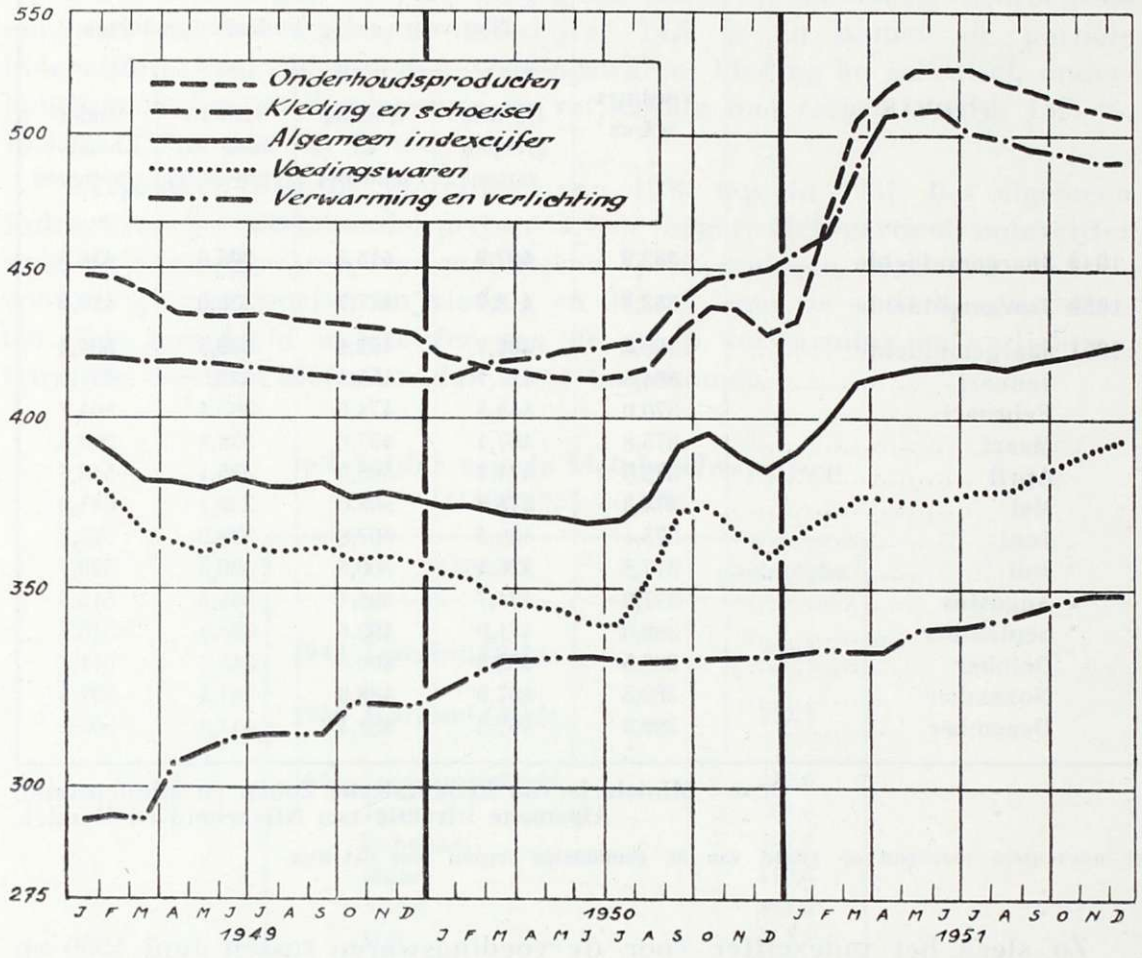
(1) Vergeleken met December 1950, bedroeg de stijging 4,7 % en overtrof het indexcijfer amper dat van October 1950, zodat de daling ten gevolge van de baissecampagne van einde 1950, die vooral op deze producten een uitwerking gehad heeft, toen geneutraliseerd was.

(2) Het maximum voor de onderhoudsproducten werd in Juni bereikt. Ten opzichte van Juni 1950 bedroeg de toeneming 27,4 % en 23,2 % ten opzichte van December 1950.

(3) 12,5 % ten aanzien van het cijfer van December 1950.

(4) Terwijl ook op de wereldmarkten de tarwe-noteringen toenamen.

Indexcijfers van de kleinhandelsprijzen
(1936/1938 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

verschillende oriëntatie nog sterker. Alles samen, herbegon het algemeen indexcijfer licht te stijgen.

§ 4. — PRIJSSUBSIDIES

Om de invloed van de sterke stijging der wereldprijzen op de Belgische prijzen te verzachten, werd de Regering er in 1951 toe genoopt voor bepaalde voedingswaren en gedurende een beperkte tijd, opnieuw directe prijssubsidies uit te keren (1). Daarentegen werden de toelagen voor gas, die trouwens reeds elk der vorige jaren afnamen, op 15 Maart opgeheven.

(1) De bedragen der verschillende economische subsidies mogen niet worden verward met de kredieten voor economische subsidies, zoals die worden aangegeven in het hoofdstuk *Overheidsfinanciën*. Daar gaat het om voorziene kredieten, terwijl hier gesproken wordt over de schatting van de bedragen aan economische subsidies, welke elk jaar werkelijk zijn aangewend.

Van April tot Augustus werd voor de margarine een subsidie ten belope van 68,9 millioen frank toegekend. Om daarna de producenten in de gelegenheid te stellen de margarineprijs vlugger aan de inmiddels gedaalde grondstoffenprijzen aan te passen heeft de Regering het verschil bijgepast tussen de waarde van de voorraden bij aankoop en hun waarde, op basis van de afnemende wereldprijzen (1). Deze subsidie bedroeg 217 millioen frank (2).

Ook voor de ingevoerde tarwe werden subsidies toegekend; de graanprijzen namen echter nog toe tijdens de tweede helft van het jaar, zodat de Regering toch genoodzaakt was om op 1 September de broodprijs te verhogen. In het totaal werd voor de ingevoerde tarwe 572,2 millioen frank uitgekeerd.

Prijssubsidies voor voedingswaren en nijverheidsproducten

(Millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949 (a)	1950	1951
Subsidies voor voedingswaren :			
inlandse	111	5	—
ingevoerde	572	—	858
Subsidies voor nijverheidsproducten :			
gas	136	91	17
Totaal bedrag der prijssubsidies ...	**819**	**96**	**875**

Bronnen : Ministerie van Financiën.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand.
Handelsdienst voor Ravitaillering.

(a) Verbeterde cijfers.

Door het feit dat de mijnen geen voorraadvorming moesten financieren, kon het bedrag der subsidies aan de deficitaire mijnen (3) van 822 millioen frank in 1950 tot 700,7 millioen frank in 1951 worden teruggebracht.

De toelagen aan de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, die 1.450 millioen frank bedroegen in 1950, werden tot 1.100 millioen frank teruggebracht. Door de verhoging der bezoldigingen, die slechts gedeeltelijk door een tariefverhoging werd gedekt (4), was de Regering verplicht een bijkomende subsidie van 350 millioen frank toe te kennen, zodat tenslotte het totaal bedrag voor 1951 hetzelfde is gebleven als in 1950.

De compensatievergoeding voor de grensarbeiders werd geleidelijk verminderd en op 9 Juni afgeschaft (5).

---

(1) Om bevoorradingsmoeilijkheden te voorkomen, had de Regering een veiligheidsvoorraad van aardnoten doen aanleggen, terwijl ook met Belgisch-Kongo een contract van 10.000 t was gesloten.

(2) Dienstjaar 1951, afgesloten op 31 Juli 1952.

(3) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 212-213.

(4) Zie 2e deel, hoofdstuk III. - *Verkeer.*

(5) Zie de ministeriële onderrichtingen in het *Belgisch Staatsblad* van 9 Juni 1951, en hoofdstuk II, afdeling I, § 1. - *Looneisen en -overeenkomsten.*

HOOFDSTUK II

INKOMENS

Het jaar 1951 bracht eens te meer een stijging van de lonen, waarvan het hoge peil voor België kenschetsend is geworden sedert de bevrijding van het grondgebied.

Bovendien waren de balansen der naamloze vennootschappen heel wat beter dan in 1950, als gevolg van de intense economische activiteit tijdens dat jaar, en voor het eerst sedert het einde van de vijandelijkheden bereikten de winsten het peil van vóór de oorlog. De uitgekeerde dividenden stegen evenwel niet in dezelfde mate; immers, de verhouding van de uitgekeerde winsten tot het totale winstsaldo, die 80,4 % bedroeg in 1936/1938 en 61,07 % in 1950, beliep slechts 55,9 % in 1951. Sedert het einde van de oorlog werd een belangrijk deel van de verwezenlijkte winsten gebruikt om het kapitaal en de reserves aan te vullen en aldus de verliezen en de kapitaalverminderingen van tijdens de oorlog althans gedeeltelijk te compenseren. De eigen middelen, dus kapitaal en reserves tezamen, zijn licht gestegen.

Indexcijfers betreffende bepaalde soorten inkomens
(1936/1938 = 100)

OMSCHRIJVING	1950	1951
Type-lonen (a) :		
Geschoolde of gespecialiseerde arbeiders	409	455
Ongeschoolde arbeiders	407	451
Gemiddelde lonen (a) :	421	467
Winsten der naamloze vennootschappen :		
Verwezenlijkte winsten	273	499
Uitgekeerde winsten	247	295
Eigen middelen der naamloze vennootschappen (kapitaal + reserves)	286	299

(a) Volgens de Nationale Bank van België.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

AFDELING I. — BEZOLDIGINGEN

De lonen hebben de stijging van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen gevolgd, onder meer door de veralgemening van de collectieve loonovereenkomsten die de lonen aan dit indexcijfer binden. Het aantal wegens stakingen verloren werkdagen was heel wat lager dan tijdens het voorgaande jaar. Bij het begin van het jaar hadden de eisen vooral betrekking op de koppeling van de lonen aan de evolutie van de kleinhandelsprijzen; later, tijdens het najaar, werd meestal een werkelijke deelneming geëist in de winsten die dank zij de bewapeningsconjunctuur werden verwezenlijkt. Het resultaat was de toekenning voor zes maanden, door de Staat, van een premie van 0,50 F per uur. Niettegenstaande deze eenvormige premie aan de arbeiders en aan al degenen die uitkeringen van de sociale zekerheid genieten, werd het loonverschil sterker naargelang van de bedrijfstak, van de kunne en de geschooldheid der werknemers, alsook van de streek en de grootte der onderneming.

De wedden van de bedienden werden vanaf 1 Januari 1951 verhoogd.

§ 1. — LOONEISEN EN -OVEREENKOMSTEN

In 1951 waren de stakingen heel wat minder belangrijk dan in 1950 : het aantal verloren werkdagen bedroeg slechts 593.164, tegen 2.768.555 in 1950 (1). Deze kentering wordt door verschillende factoren verklaard : de koppeling van de lonen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen; de gunstiger toepassingsmodaliteiten in de basisindustrieën na bemiddeling van de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg in Februari en in April; de voordelen, aan de arbeiders toegekend naar aanleiding van de Algemene Paritaire Raad van 18/20 October.

De stakingen kunnen in 1951 over twee onderscheiden perioden verdeeld worden.

De eerste stakingsgolf deed zich voor tijdens het eerste kwartaal en trof vooral de mijnen en de metaalnijverheid. De door de arbeiders ingeroepen redenen waren de te trage aanpassing van de lonen aan de stijging van het indexcijfer en, bijkomstig, ook de stijging van de huishuur, veroorzaakt door de wijzigingen, die aan de huishuurwet werden aangebracht bij haar verlenging op 1 Januari.

In de basisindustrieën voorzagen de loonovereenkomsten de koppeling van de lonen aan het gemiddelde van de indexcijfers der laatste drie maanden. Wegens de snelle stijging van de prijzen en ofschoon de laatste loonovereenkomsten slechts onlangs waren afgesloten, eisten de arbeiders de herziening van deze overeenkomsten, derwijze dat de stabilisatieschijf

(1) De politieke stakingen, die nooit in dit cijfer begrepen zijn, niet meegerekend.

van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen, binnen dewelke de lonen niet aangepast worden, van 5 % op 2,5 % zouden gebracht worden en dat de lonen aan het indexcijfer van de laatste maand zouden gekoppeld worden. Een reeks nieuwe overeenkomsten werd afgesloten tussen arbeiders en werkgevers door bemiddeling van de Regering.

Op 12 Februari bekwamen de mijnwerkers een loonsverhoging van 4 % met terugwerkende kracht vanaf 1 Januari, de volledige vergoeding van de *kleine werkloosheid* (1) en de veralgemening van de vergoeding voor een tiende verlofdag in 1950. Bovendien werden de mijnwerkerslonen gekoppeld aan het indexcijfer 375, dat als gemiddeld cijfer aangezien wordt voor het laatste kwartaal van 1950 (2). Een gelijkaardige overeenkomst werd op 22 Februari afgesloten in de ijzer- en staalnijverheid, de metaalverwerkende nijverheid en de nijverheid der non-ferro metalen.

In het begin van de maand April werd een overeenkomst bereikt betreffende de wijziging van de koppeling der lonen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen in de textielnijverheid en later ook in de mijnen, de ijzer- en staalnijverheid, de industrie der non-ferro metalen, de metaalverwerkende nijverheid en de scheikundige nijverheid. Door deze overeenkomst werd de referte-periode voor de berekening van het gemiddeld indexcijfer, waaraan de lonen gebonden worden, van drie op twee maanden gebracht. Terzelfder tijd werd overgegaan tot een loonsverhoging van 5 %, van 15 April af, in voornoemde bedrijfstakken, behalve in de textielnijverheid. Zulks betekende een vooruitlopen op de evolutie van de lonen, die ingevolge de nieuwe overeenkomst begin April en begin Mei telkens met 2,5 % hadden moeten verhoogd worden. Het minimumloon der ongeschoolde arbeiders werd aldus in deze nijverheidstakken van 16 F per uur bij het einde van 1950 op 17,50 F gebracht.

Een tweede reeks eisen, vergezeld van enkele stakingen, volgde in September en October na de prijsverhoging van het brood en van de sigaretten en werd bovendien gerechtvaardigd door de hoge prijs van enkele producten, zoals de groenten, het fruit en de zuivelproducten. Deze eisen leidden tot de bijeenroeping van de Buitengewone Algemene Paritaire Raad van 18/20 October. Doordat de besprekingen tot geen overeenkomst tussen de afgevaardigden van werkgevers en werknemers hadden geleid, heeft de Regering besloten volgende voordelen aan de arbeiders toe te kennen :

1. — de uitbetaling, gedurende zes maanden, van een premie van 0,50 F per uur of 100 F per maand aan de arbeiders en de bedienden en van een gelijkwaardig bedrag aan degenen die sociale voordelen genieten;

2. — de onmiddellijke verhoging van de ouderdoms- en overlevingspensioenen, zodat het pensioen van een gehuwd gepensionneerde op

---

(1) De *kleine werkloosheid* omvat de gerechtvaardigde afwezigheid wegens burgerlijke, familiale of syndicale verplichtingen.

(2) Feitelijk bedroeg het gemiddelde 389, maar hierbij werd rekening gehouden met de compensatiepremie die tijdens deze periode werd uitgekeerd.

25.000 F gebracht werd; nadien zou het regime der pensioenen hervormd worden ten einde de uitkeringen te binden aan het ontvangen loon en het bedrag der pensioenen aan de levensduurte. Deze hervorming zou aan de gehuwden tenminste 26.000 F per jaar verzekeren;

3. — de toekenning, van de leeftijd van 21 jaar af, van een bijkomend verlof van twee, vier of zes dagen naargelang de betrokkene gedurende vijf, tien of vijftien jaar aan de sociale zekerheid bijdragen heeft gestort;

4. — het ter studie nemen van een gewaarborgd weekloon.

In geen enkel paritair comité, bijeengeroepen om de voortzetting van de uitbetaling van de premie boven het loon door de werkgevers te verkrijgen, werd een overeenkomst bereikt : de werkgevers hielden zich aan de nauwgezette uitvoering van de collectieve overeenkomsten en beriepen zich op de minder gunstige economische toestand van verschillende bedrijfstakken en van bepaalde ondernemingen. Daarom werden de werkgevers door een bericht gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 10 November 1951 aangespoord om deze tijdelijke vergoeding (1) uit te keren aan hun arbeiders en bedienden, in dienst of tijdelijk volledig werkonbekwaam; de aldus uitgekeerde bedragen mochten afgetrokken worden van de bijdragen tot de maatschappelijke zekerheid (2).

Verschillende overeenkomsten werden ondertekend betreffende de lonen der grensarbeiders in Frankrijk. De overeenkomst van 5 Januari heeft de premie boven het loon voor de mannelijke arbeiders op 18 % en 17,1 % gesteld, naargelang van de industrietak, en op 8 % voor de vrouwen. Het hoogste loonbedrag dat over de grens mag gebracht worden is van 36.000 FF tot 45.000 FF per maand verhoogd. Bij een nieuwe overeenkomst, afgesloten op 21 April ingevolge de in Frankrijk toegestane loonsverhogingen, werd de premie voor de mannen, naargelang van de bedrijfstak, op 13 % of 16 % gebracht en voor de vrouwen op 5 %. De beperking van de tussenkomst van de Belgische Regering tot 0,4 % en 1,6 % was aanleiding tot het opheffen van de tijdelijke toeslag en van de tijdelijke gezinsvergoeding voor de grensarbeiders (3); als compensatie werd het bedrag van de aanvullende bijdrage tot de verzekering tegen ziekte en invaliditeit, te betalen door de grensarbeiders, van 30 F op 5 F per maand gebracht (4). Tenslotte heeft de sterke stijging van het minimumloon in Frankrijk, bij het begin van September, de gegevens van de berekening geheel gewijzigd : bij de overeenkomst van 24 October werd de aanpassingscoëfficiënt op 5 % gebracht voor de mannelijke arbeiders in de metaalnijverheid en

---

(1) De premie bedroeg 0,50 F per uur of 100 F per maand voor de werknemers van 18 jaar en ouder en 0,35 F per uur of 70 F per maand voor de jongere werknemers.

(2) De toepassing van de andere verbintenissen wordt besproken in § 4. - *Sociale voordelen*, blz. 271.

(3) Ministerieel rondschrijven, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 9 Juni 1951.

(4) Ministerieel besluit van 4 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 9 Juni 1951).

opgeheven voor alle anderen; bovendien werd de hoogtegrens der overdrachten op 55.000 FF gebracht.

De werkelijke kostprijs (1) van de arbeid, ten laste van de industrie in haar geheel, zou, op basis 1936/1938, voor December ongeveer het indexcijfer 554 bereiken (2), tegen 500 in December 1950.

Het sociaal loon, dat ook de bezoldiging voor sommige feestdagen en het betaald verlof omvat, evenals de familiale voordelen, zou in December, tegenover de vooroorlogse periode, het indexcijfer 473 hebben bereikt voor een ongehuwd of gehuwd arbeider zonder kinderen, 574 voor een gehuwd arbeider met 4 kinderen en zelfs meer naarmate het aantal kinderen toeneemt (3).

§ 2. — KOPPELING VAN DE BEZOLDIGINGEN AAN HET INDEXCIJFER DER KLEINHANDELSPRIJZEN

Reeds na de eerste wereldoorlog werden, in bepaalde bedrijfstakken, de basisbezoldigingen aan het officiële indexcijfer der kleinhandelsprijzen gekoppeld. Dat stelsel nam vlug uitbreiding en werd tot einde 1939 bijna algemeen toegepast. Na de oorlog werden de basisbezoldigingen in een paar bedrijfstakken opnieuw gekoppeld aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen, na overeenkomst in het paritair comité. Einde 1950 en begin 1951 werd dit stelsel tot de meeste bedrijfstakken uitgebreid. Op verzoek van het comité of van een representatieve werkgevers- of werknemersorganisatie, kunnen de getroffen beslissingen bekrachtigd worden bij koninklijk besluit (4).

De koppelingsovereenkomsten, die bij het einde van 1951 van kracht waren, kunnen tot 3 typen worden herleid met echter elk verschillende toepassingsmodaliteiten, naargelang van de bedrijfstak. Alle overeenkomsten voorzien echter een minimumloon of -wedde (5) voor alle of enkele werknemerscategorieën waarop de overeenkomst toepasselijk is; vele overeenkomsten voorzien bovendien verschillende minimumbezoldigingen,

(1) Sociale lasten inbegrepen.

(2) Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek te Leuven. Dit cijfer kan worden vergeleken met het indexcijfer 551 (laatste kwartaal van 1951) voor de industriearbeiders zonder de mijnwerkers, op basis van 1938 (Zie *Industrie*, revue de la Fédération des Industries belges, 6e jaargang, nr 6, Juni 1952; de cijfers opgenomen in dit tijdschrijft werden bijgewerkt aan de hand van de bezoldigingscijfers van het 4e kwartaal 1951, verstrekt door de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid).

(3) Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek te Leuven; mijnwerkers, handel en landbouw niet inbegrepen.

(4) Besluitwet van 9 Juni 1945 houdende het statuut van de paritaire comité's (*Belgisch Staatsblad* van 5 Juli 1945; err. : *Belgisch Staatsblad* van 10 Augustus 1945). Einde 1951 waren meer dan 120 koppelingsovereenkomsten van kracht, waarvan er in 1951 slechts 22 bij koninklijk besluit werden verplichtend gemaakt.

(5) Uur-, week- of maandloon, stukloon, maandwedde, bezoldiging der seizoenarbeiders.

naargelang van de streek (1). Deze minimumbezoldigingen blijven ongewijzigd tijdens de door twee punten van het nationaal indexcijfer (2) der kleinhandelsprijzen afgebakende basisperiode, ook « neutralisatieperiode » genoemd. Zo een schommeling van dit indexcijfer of van het gemiddelde der indexcijfers gedurende een referteperiode een overeengekomen aantal punten overtreft, worden, van een bepaalde datum af, alle minimumbezoldigingen gewijzigd. Meestal voorzien de conventies dat de lonen percentsgewijze worden gewijzigd wanneer het indexcijfer der kleinhandelsprijzen een bepaald aantal punten is gestegen of gedaald.

Om het bedrag van het conventionele minimumloon der arbeiders te bepalen, werd rekening gehouden met de aanbeveling van de Buitengewone Algemene Paritaire Raad van 4 September 1950, het minimumloon van de mannelijke 21-jarige arbeiders op 16 F te brengen waar de economische toestand van de bedrijfstak zulks toelaat en, zo niet, alleszins 15 F te doen aanvaarden. In vele gevallen is het conventionele basis-minimumloon hoger. De conventionele minimumwedde der bedienden, daarentegen, steunt op de Nationale Overeenkomst der Bedienden, gesloten op 22 November 1950 en in werking getreden op 1 Januari 1951 (3) en voorziet onder meer voor een mannelijke bediende van 21 jaar een minimumwedde van 3.350 F per maand. Meestal worden deze basis-minimumbezoldigingen beschouwd als zijnde in overeenstemming met het indexcijfer 375 der kleinhandelsprijzen.

Het type van overeenkomst, dat einde 1951 meest toegepast werd, voorziet dat de basis-minimumbezoldigingen zullen gewijzigd worden in functie van de schommelingen van het basisindexcijfer die conventioneel een aanpassing der bezoldigingen moeten teweegbrengen.

In verscheidene overeenkomsten gebeurt de aanpassing volgens een stelsel met veranderlijke basis, ook genoemd « met spilindexcijfer ». Na elke wijziging der minimumbezoldigingen vormen de nieuwe bezoldigingen de nieuwe basis, waarop de volgende conventionele wijziging moet worden berekend; tevens wordt het indexcijfer, dat de verandering der minimumbezoldigingen heeft teweeggebracht, zelf de spil, het middenindexcijfer van een nieuwe neutralisatieschijf, binnen dewelke de nieuwe bezoldigingen ongewijzigd blijven. Aldus werden in de ijzer- en staalnijverheid de minimumlonen van de voorgaande basisperiode met 2,5 % verhoogd toen het gemiddelde van de nationale indexcijfers der kleinhandelsprijzen van 2 maanden in December 1951 het cijfer 420 had overschreden. De nieuwe loonschaal zal onveranderd blijven zolang het gemiddelde van de indexcijfers der kleinhandelsprijzen tussen 410 en 429,9 blijft. Zo het gemiddelde der prijsindexcijfers 429,9 overtreft, zullen de nieuwe minimumlonen (4) met 2,5 % verhoogd worden. Indien het gemiddelde der prijsindexcijfers

---

(1) De werkelijk in de ondernemingen betaalde lonen of wedden mogen natuurlijk hoger zijn.

(2) In de steenkolenhandel in Oost-Vlaanderen werden de lonen conventioneel aan het provinciaal indexcijfer gekoppeld.

(3) Zie bericht bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 10 Juni 1951.

(4) En niet de oorspronkelijke basislonen, zoals bij het eerste type van overeenkomst.

daalt, worden de lonen slechts met 2,5 % verminderd wanneer dit gemiddelde tot beneden 410 (1) is gedaald. Dit stelsel, dat steeds meer wordt gebruikt, vermijdt dat de bezoldigingen te dikwijls zouden moeten aangepast worden; ook sluit de aanpassing der bezoldigingen aldus nauwer aan bij de relatieve schommelingen van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen, aangezien de wijzigingen van de bezoldigingsschaal worden berekend op de jongste basis en niet op de oorspronkelijke.

Deze twee typen van overeenkomst worden vooral voor de arbeiderslonen gebruikt. Voor de bediendenwedden wordt meestal op een andere manier te werk gegaan (2). De Nationale Overeenkomst der Bedienden, die een minimumwedde heeft opgelegd, wordt gewoonlijk ongewijzigd toegepast; soms worden de wedden aan het indexcijfer gekoppeld, volgens het eerste type van overeenkomst. In enkele sectoren wordt, naast de door de Nationale Overeenkomst voorziene minimumwedde, een levensduurtepremie toegekend, die aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen wordt gekoppeld.

§ 3. — VERLOOP DER BEZOLDIGINGEN

In toepassing van de besluiten van de Regent van 2 Juli en 6 September 1946, waarbij het opmaken van een statistiek der bezoldigingen werd voorgeschreven, wordt door het Nationaal Instituut voor de Statistiek aangaande de lonen in de ijzer- en staalnijverheid een statistiek (3) opgemaakt; ze omvat het normale uurloon, het gemiddeld uurinkomen van de arbeider en de werkelijke kostprijs per uur van de arbeid.

De « Commissie voor Statistieken en Verhoudingscijfers der Lonen » heeft in 1950 gepoogd dezelfde statistieken aan te leggen voor de overige bedrijfstakken, met eveneens 1936/1938 als basis. Voor de meeste bedrijfstakken bleek het onmogelijk vergelijkbare gegevens te verzamelen, zodat besloten werd voor de nieuwe loonstatistieken 1949 als basis te nemen. Bij het einde van 1951 hadden reeds 16 paritaire comité's hun medewerking aan het opstellen der gevraagde indexcijfers toegezegd.

---

(1) Zodra het gemiddelde der indexcijfers tot beneden 420 gedaald is, zouden de lonen, die volgens het eerste type van overeenkomst zijn vastgesteld, terugvallen op het peil dat ze tussen 410 en 419,9 hadden bereikt.

(2) Slechts in enkele sectoren worden de bediendenwedden aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen gekoppeld en, wanneer dit het geval is, gaat het vaak enkel om patronale beslissingen en niet om paritaire overeenkomsten.

(3) Op basis van 1936/1938, had tijdens het 4e kwartaal van 1951 het loonpeil in de ijzer- en staalnijverheid volgende indexcijfers bereikt :

A. *Normaal uurloon :* geschoolde arbeider : 471
gespecialiseerde arbeider : 494
ongeschoolde arbeider : 487
zonder onderscheid van geschooldheid : 484

B. *Gemiddeld uurinkomen :* zonder onderscheid van geschooldheid : 495

C. *Reële kostprijs van het loon :* zonder onderscheid van geschooldheid : 567

(*Statistisch Bulletin,* XXXVIIIe jaargang, nr 4, April 1952, blz. 609-610).

Evenals tijdens de voorgaande jaren kon de ontleding der bezoldigingen, behalve voor de ijzer- en staalnijverheid, slechts geschieden aan de hand van de sinds 1946 door de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid meegedeelde statistieken en van de loonindexcijfers die door de Nationale Bank van België met 1936/1938 als basis werden berekend (1).

1. — *Vergelijking met de vooroorlogse periode.*

Ten gevolge van de sterke stijging van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen, waaraan de meeste lonen gekoppeld zijn en van de gunstige conjunctuur in de voornaamste bedrijfstakken, is het indexcijfer der typelonen van de geschoolde of gespecialiseerde arbeiders, volgens de berekeningen der Nationale Bank, van 427 in December 1950 tot 472 in December 1951 gestegen; dat der ongeschoolden van 427 tot 468. De gemiddelde brutoarbeidersverdiensten, door de werkgevers aan de arbeiders der verwerkende industrieën uitgekeerd, hebben in December 1951 het indexcijfer 486 bereikt tegen 439 in December 1950. Het overeenkomstig partieel indexcijfer was het hoogst in de bedrijfstak « vlas, katoen, hennep en jute » waar het 519 bedroeg, en het laagst in de papierfabrieken met slechts 405.

2. — *Algemene evolutie.*

In de meeste bedrijfstakken werden, met verschillende modaliteiten, de lonen gekoppeld aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen : het aantal loonkoppelingsovereenkomsten was sterk toegenomen. Het sluiten van een nieuwe loonovereenkomst of het wijzigen van een reeds bestaande, betekent meestal een verhoging der bezoldigingen. Bovendien was 1951 voor de meeste bedrijfstakken een gunstig jaar. Dit heeft niet enkel hogere lonen en premiën in de begunstigde ondernemingen tot gevolg gehad, doch het beïnvloedde eveneens de basisbezoldigingen in de minder begunstigde ondernemingen, vooral wanneer die in dezelfde streek gelegen waren.

De stijging van de arbeidersverdiensten was vooral belangrijk tijdens de eerste helft van het jaar, toen het indexcijfer der kleinhandelsprijzen sterk toenam, de meeste loonovereenkomsten werden gesloten of aangepast en de economische toestand voor bijna alle sectoren zeer gunstig was. Tijdens het vierde kwartaal hernam de stijging van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen, wat om het einde van 1951 en het begin van 1952 tot een nieuwe, bijna algemene verhoging der basislonen heeft geleid.

De bediendenwedden werden van 1 Januari af verhoogd (2) en in een paar sectoren aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen gekoppeld. De bediendenverdiensten groeiden vooral sterk aan tijdens het laatste kwartaal, ten gevolge van de uitkering van belangrijke eindejaarspremies; deze staan meestal in verhouding tot de winstcijfers in de ondernemingen.

Volgens de aangiften bij de Rijksdienst der Maatschappelijke Zekerheid overtrof in 1951 het jaargemiddelde van de verdiensten van de arbeiders en

(1) Voor de wijze, waarop deze statistieken worden opgemaakt, zie *De Belgische Economie in 1950,* op. cit., blz. 229-230.

(2) In toepassing van de Nationale Overeenkomst der Bedienden, gesloten op 22 November 1950. (Zie bericht in het *Belgisch Staatsblad,* van 10 Juni 1951).

de bedienden, zo mannen als vrouwen, gemiddeld met tenminste 10 % het jaargemiddelde van 1950 (1), met uitzondering der bezoldigingen van de mijnwerkers, die met 6,8 % toenamen en van het arbeiderspersoneel in de handel, die voor de mannen met 7,8 % en voor de vrouwen met 5,9 % aangroeiden. Het indexcijfer der gemiddelde verdiensten van de arbeiders in de verwerkende industrieën, berekend door de Nationale Bank, nam met 11 % toe.

3. — *Ontleding der bezoldigingen.*

a) *Naar kunne.*

Sinds verscheidene jaren bestaat er een strekking om het verschil der *basislonen* tussen mannen en vrouwen in te krimpen (2). De huidige loonovereenkomsten voorzien gewoonlijk voor de vrouwen een basisloon dat 75 % bedraagt van het overeenstemmend basisloon der mannen. Het verschil tussen de *gemiddelde verdiensten* van de mannen en die van de vrouwen neemt daarentegen toe. In de verwerkende industrieën bereikte het jaar-

Indexcijfers van de gemiddelde bruto-verdiensten in de handel
(1947 = 100)

BEDRIJFSTAK	Werklieden				Bedienden			
	Mannen		Vrouwen		Mannen		Vrouwen	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951	1950	1951
I. *Eigenlijke handelsondernemingen*	116	126	120	129	123	137	116	128
II. *Kredietondernemingen*	132	142	148	150	125	136	128	142
III. *Diverse agentschappen*	117	124	132	140	126	139	122	133
IV. *Hotelnijverheid, persoonsverzorging, vermakelijkheidsbedrijven*	117	124	117	124	129	137	121	128
1. Hotels, restaurants en koffiehuizen	111	119	111	116	119	125	118	120
2. Persoonsverzorging	118	126	120	127	119	124	112	117
3. Vermakelijkheidsbedrijven	118	124	117	119	140	149	126	137
De gezamenlijke handel	115	124	119	126	125	137	118	130

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

(1) Mannelijke industriearbeiders zonder mijnwerkers : 11,8 %. Vrouwelijke arbeiders en bedienden in de industrie en alle bedienden in de handel : 10 %; mannelijke bedienden in de industrie : 11,3 %.

(2) België heeft de aanbeveling van het Internationaal Arbeidsbureau onderschreven, waarbij voor gelijk werk gelijk loon moet worden betaald.

Indexcijfers van de gemiddelde bruto-verdiensten in de nijverheid

(1947 = 100)

BEDRIJFSTAK	Werklieden				Bedienden			
	Mannen		Vrouwen		Mannen		Vrouwen	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951	1950	1951
I. *Extractieve bedrijven :*								
1. Steenkolenmijnen	120	129	128	138	—	—	—	—
2. Steengroeven	116	130	113	121	120	135	121	143
II. *Verwerkende bedrijven :*								
1. Voedingswarenbereiding	120	132	121	131	125	138	117	129
2. Drankbereiding	116	128	117	128	118	131	114	127
3. Tabaksindustrie	117	130	117	131	121	126	121	132
4. Oliën, dierlijke en plantaardige vetstoffen, inclusief margarine	119	133	134	150	127	138	124	142
5. Chemische nijverheid niet elders vernoemd	117	133	116	131	115	132	120	134
6. Rubberindustrie	123	139	125	141	117	129	106	117
7. Hout- en kurkbewerking	111	123	111	121	117	128	130	139
8. Papier- en kartonnijverheid	120	135	115	130	121	144	125	135
9. Boekbedrijf en fotografie	120	130	122	129	118	124	121	128
10. Huiden- en lederindustrie	112	124	112	121	111	120	110	119
11. Textielnijverheid	116	129	113	125	111	124	107	121
12. Kledingindustrie	113	122	114	122	109	119	113	121
13. Productie en distributie van electriciteit, gas en warmte, waterdistributie	140	157	120	135	127	143	129	146
14. Derivaten van minerale brandstoffen	116	133	133	148	126	144	129	145
15. Niet-metalen delfstoffen (ceramiek- en glasnijverheid)	115	127	115	125	122	134	119	131
16. Metaalgieterijen, pletterijen, smederijen en trekkerijen	116	134	120	134	113	127	119	133
17. Fabricage van artikelen uit gewoon metaal, niet elders vernoemd	120	133	116	127	116	131	114	127
18. Machineconstructie, inclusief electrische toestellen, vervoermiddelen, schepen en vliegtuigen	119	134	126	136	115	128	117	129
19. Kunstambacht en precisiebedrijven (incl. diamantslijperijen)	95	98	101	106	113	119	115	127
III. *Bouwbedrijf*	117	129	114	121	123	134	125	137
IV. *Transportbedrijf* (a)	117	132	121	127	131	142	133	145
De gezamenlijke industrie :								
a) inclusief mijnwerkers	118	130	115	127	—	—	—	—
b) exclusief mijnwerkers	117	130	115	126	118	131	117	129

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

(a) Inclusief havenarbeiders; exclusief het tijdelijk personeel van de N.M.B.S., het personeel van de N.M.V.B. en de binnenschippers.

gemiddelde van de bezoldigingen der vrouwen in 1951 slechts 59 % (1) van dat der mannen, tegen 60 % in 1950 en 61 % in 1947. In de handel bedroeg dit cijfer 63 % (2), tegen 64 % in 1950. Voor de bedienden wordt een gelijkaardig verschijnsel vastgesteld.

Die tegenstelling spruit voort uit het feit dat in de meeste bedrijfstakken (3) weinig geschoolde vrouwelijke arbeidskrachten worden gebruikt en de vrouwen er meestal geen zware arbeid tegen stukloon verrichten. De bedrijfstakken, die tijdens het ganse jaar 1951 een gunstige economische toestand kenden en waar de gemiddelde verdiensten van de mannen het meest gestegen zijn, bezorgen bovendien meestal aan relatief weinig geschoolde of gespecialiseerde vrouwen werkgelegenheid in tegenstelling met de industrieën die, vooral tijdens de tweede helft van het jaar, een teruggang van hun bedrijvigheid moesten ondergaan.

b) *Volgens streek* (4).

Het verschil van het verdienstenpeil, naargelang van de streek, hangt af van de bezoldigingen in de bedrijfstakken, die in elke streek overwegend zijn, van de weerslag van relatief hoge bezoldigingen in bepaalde dominerende ondernemingen op de verdiensten van alle ondernemingen van dezelfde streek (5) en van de aanwezigheid van grote agglomeraties, waar de conventionele basislonen meestal hoger zijn. Laatstgenoemde factor schijnt echter stilaan minder door te wegen, aangezien in bepaalde bedrijfstakken het aantal loonzone's verminderd werd en het verschil van de basislonen, naargelang van de loonzone, werd ingekrompen.

Voor de mannelijke industriearbeiders bedroeg het verschil tussen de gemiddelde bezoldigingen in het arrondissement Luik, waar ze het hoogste zijn, en in het arrondissement Diksmuide, waar de laagste verdiensten worden genoteerd, 55 % in 1951, tegen 52 % tussen Aarlen en Tielt in 1950. Ten opzichte van 1950 werd de sterkste stijging vastgesteld in het arrondissement Maaseik (18 %), gevolgd door Luik en Philippeville (15 %), de geringste in de arrondissementen Diksmuide, Aarlen en St-Niklaas-Waas (7 %). Het verschil tussen het hoogste en het laagste cijfer per arrondissement nam toe, ten gunste van de streken waar vooral de zware nijverheid is gevestigd.

Ook het verschil van de verdiensten der vrouwelijke industriearbeiders groeide aan, ten voordele van Luik en van de gebieden waar de textiel- en kledingindustrieën domineren. In verband met de minder gunstige activiteitsgraad in laatstgenoemde industrieën tijdens het tweede halfjaar, werd

---

(1) 58 % tijdens het vierde kwartaal.

(2) 62 % tijdens het vierde kwartaal.

(3) Met uitzondering vooral van de textiel-, kleding-, diamant- en rubberindustrieën, waar trouwens de gemiddelde verdiensten van de vrouwen een relatief hoog peil bereikten.

(4) Behoudens mijnwerkers en gelijkgestelden, binnenschippers en het personeel van de N.M.B.S. en de N.M.V.B.

(5) Hierom werden in de schoot van vele paritaire comité's regionale subcomité's opgericht.

in de streken waar die industrieën de overhand hebben, tijdens die periode een vermindering van de gemiddelde verdiensten vastgesteld.

c) *Volgens sociale toestand.*

De toeneming der bediendenbezoldigingen (1) was even groot als die der arbeidersverdiensten en bedroeg 10 à 12 %. In tegenstelling met de arbeidersverdiensten, die vooral tijdens de eerste helft van het jaar toenamen, zijn de bezoldigingen der bedienden gelijkmatig gedurende gans het jaar gestegen.

d) *Volgens graad van geschooldheid.*

De spreiding tussen het indexcijfer van de type-lonen der geschoolde of gespecialiseerde arbeiders en dat der ongeschoolde, schijnt toe te nemen. De eenvormige premies, begin 1951 en einde 1951 toegekend, zouden, zo dit niet het geval ware, het indexcijfer der type-lonen voor de ongeschoolde arbeiders meer hebben moeten doen stijgen dan dat der geschoolde of gespecialiseerde arbeiders, terwijl het tegenovergestelde is gebeurd.

Kwartaalindexcijfers van de lonen in de nijverheid
(1936/1938 = 100)

OMSCHRIJVING	December 1950	Maart 1951	Juni 1951	September 1951	December 1951
Gemiddelde uurlonen	439	444	466	472	486
Geschoolde of gespecialiseerde werklieden	427	433	455	459	472
Niet geschoolde noch gespecialiseerde werklieden	427	429	450	456	468

Bron : Nationale Bank van België.

De stijging van het indexcijfer van de type-lonen der ongeschoolde arbeiders overtrof merkelijk de toeneming van dat der geschoolde of gespecialiseerde arbeiders in de steenbakkerijen en aardewerkbedrijven, in de steengroeven en in de sector huiden en leder, die alle in ongunstige omstandigheden verkeerden, vooral tijdens de tweede helft van het jaar. De koppeling van de lonen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen veroorzaakte loonsverhogingen voor de lagere looncategorieën, terwijl de loonsverhogingen voor de hogere categorieën in deze bedrijfstakken zoveel mogelijk werden geremd.

De stijging was sterker voor de geschoolde of gespecialiseerde arbeiders in de metaalnijverheid, de chemische nijverheid en de sector gas en electriciteit, waar de economische conjunctuur zeer gunstig was, in de tabaks-

(1) Het gemiddelde van de bezoldigingen der mannelijke bedienden is niet zeer representatief, aangezien de verdiensten van het kaderpersoneel er in begrepen zijn.

nijverheid waar het indexcijfer nog zeer laag was gebleven en in de sector drukkerijen en papiertransformatie.

e) *Volgens belangrijkheid der ondernemingen.*

In de grotere industriële ondernemingen zijn de gemiddelde bezoldigingen van arbeiders en bedienden meestal hoger dan in de kleinere, waar de arbeidshiërarchie en de taakverdeling minder ontwikkeld zijn, de belangrijkste taken meestal door de werkgever zelf worden uitgevoerd en de verdiensten minder aan het rendement worden gekoppeld. Ten opzichte van 1950 is het verschil nog toegenomen (1).

In de handel volgden de arbeidersverdiensten dezelfde tendens, doch het gemiddelde peil van de bezoldigingen der bedienden ligt het hoogst in de middelgrote ondernemingen, omdat in de grotere ondernemingen de verder doorgedreven werkverdeling een relatief groter aantal lagere bedienden vereist. In tegenstelling met het verschil van de bezoldigingen der vrouwelijke bedienden, is het verschil tussen de verdiensten der mannelijke bedienden, volgens de belangrijkheid der ondernemingen, in vergelijking met 1950 ingekrompen, waarschijnlijk ten gevolge van de reeds vermelde Nationale Overeenkomst der Bedienden, die tot gevolg had dat vooral in de kleinere ondernemingen de bediendenwedden moesten worden aangepast.

In de handel zijn de verschillen tussen het peil der verdiensten, naargelang van de grootte der ondernemingen, veel geringer dan in de industrie.

f) *Volgens bedrijfstak.*

In alle bedrijfstakken zijn de bezoldigingen toegenomen, het minst echter in de diamantnijverheid (amper 1 %). Dit is trouwens de enige sector waar sinds 1947, ten gevolge van de voortdurende economische depressie in deze industrie, een sterke daling van het verdienstenpeil wordt vastgesteld.

Zowel voor de arbeiders als voor de bedienden worden de belangrijkste verhogingen der bezoldigingen vastgesteld in de bedrijfstakken, waar gedurende het ganse jaar de economische toestand gunstig was. Hiertoe behoren onder meer het scheepsherstellersbedrijf, de sector derivaten van minerale brandstoffen, de ganse metaalnijverheid, de eigenlijke chemische nijverheid, de papiernijverheid, het transportbedrijf (2), de sector productie en distributie van water, gas, warmte en electriciteit, de rubberindustrie en de sector dierlijke en plantaardige oliën en vetten. Deze bedrijfstakken behoren meestal ook tot die waarvan de verdiensten sinds 1947 het meest zijn toegenomen en waar de bezoldigingen in 1951 relatief het hoogste peil hadden bereikt. De bezoldigingen der bedienden zijn echter

---

(1) De gemiddelde verdiensten der mannelijke industriearbeiders in de ondernemingen met tenminste 200 werknemers, overtrof de verdiensten in de ondernemingen met ten hoogste 49 werknemers met 24 % in 1951, tegen 21 % in 1950. Voor de vrouwelijke industriearbeiders bedroeg dit cijfer 20 %, tegen 15 %. Voor de mannelijke bedienden 27 %, tegen 26 % en voor de vrouwelijke bedienden 24 %, tegen 21 %.

(2) Spoorwegpersoneel en binnenschippers niet inbegrepen.

ook sterk gestegen in een paar sectoren, waar ze nog op een betrekkelijk laag peil waren gebleven en waar in 1951 de economische toestand merkelijk verbeterd was (glasnijverheid, groeven, verzekeringswezen).

Kwartaalindexcijfers van de lonen in de nijverheid

Toestand in December

(1936/1938 = 100)

BEDRIJFSTAK	Gemiddeld uurloon		Lonen der geschoolde of gespecialiseerde arbeiders		Lonen der ongeschoolde of niet gespecialiseerde arbeiders	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951
Cokesovens	463	508	396	456	399	455
Groeven, cementfabrieken, marmerbewerking	418	469	395	435	412	458
Metaalindustrie	444	488	415	459	428	465
IJzer- en staalindustrie	443	495	401	449	425	464
Industrie der non-ferro metalen	449	501	449	501	464	506
Gieterijen, machinebouw en metaalverwerking	443	479	418	457	421	455
Aardewerkfabrieken, steenbakkerijen	416	441	404	419	436	480
Glasnijverheid	438	488	424	470	422	454
Chemische nijverheid	431	495	419	463	400	435
Voedingsnijverheid	429	476	416	457	394	433
Textielnijverheid	459	512	468	512	469	515
Bouwbedrijf en openbare werken	421	480	412	467	411	457
Hout- en meubelbedrijf	435	484	396	455	410	475
Huiden- en ledernijverheid	426	470	437	477	383	432
Tabaksnijverheid	384	424	351	413	386	423
Papierfabrieken (a)	363	405	365	408	333	370
Drukkerij en papiertransformatie	417	469	434	499	406	457
Kunst- en precisiebedrijven	438	460	416	432	449	457
Vervoer	403	431	—	—	—	—
Gas- en electriciteitsbedrijven	478	516	485	526	450	476
Algemeen indexcijfer	**439**	**486**	**427**	**472**	**427**	**468**

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Deze indexcijfers houden geen rekening met de premiën en vergoedingen, gevoegd bij de lonen, behalve de speciale vergoedingen in December 1950 en in December 1951.

4. — *Spreiding der bezoldigingen.*

Het verschil tussen de verdiensten in de bedrijfstakken, waar ze het laagste en die waar ze het hoogste peil hebben bereikt, is dit jaar zowel voor de arbeiders als voor de bedienden toegenomen.

De gemiddelde spreiding, per bedrijfstak, van de verdiensten van de mannelijke en de vrouwelijke arbeiders heeft haar tendens tot inkrimping

voortgezet. De gemiddelde spreiding van de verdiensten van de mannelijke en de vrouwelijke bedienden is echter toegenomen; wat de vrouwelijke bedienden betreft, bevestigt deze stijging de tendens van de voorgaande jaren, doch uit de spreidingscoëfficiënt van de verdiensten der mannelijke bedienden tijdens de jongste jaren kon geen algemene tendens worden opgemaakt.

Van 1950 tot 1951 nam de spreidingscoëfficiënt (1) der verdiensten in de verschillende sectoren van nijverheid en handel voor de mannelijke arbeiders van 12,61 % tot 12,50 % af, en van 8,72 % tot 8,43 % voor de vrouwelijke arbeiders, terwijl deze coëfficiënt voor de vrouwelijke bedienden van 9,43 % tot 11,88 % steeg.

Voor de mannelijke bedienden nam het verschil toe, ten gevolge van de premies, waarvan het bedrag ten zeerste verschilde, naargelang van de economische toestand in de ondernemingen. De verdiensten van de arbeiders in bepaalde sectoren (2) hebben het gemiddeld cijfer opgedreven, zodat het verschil tegenover de mijnwerkersverdiensten is ingekrompen.

§ 4. — SOCIALE VOORDELEN

1. — *Wijzigingen aan de sociale voordelen.*

Vanaf 1 Januari 1951 werden diverse sociale vergoedingen verhoogd, namelijk het ouderdoms- en overlevingspensioen, het mijnwerkerspensioen en de kinderbijslagen voor zelfstandige arbeiders (3).

De stijging van de levensduurte, die een aanpassing van de bezoldigingen tot gevolg had, heeft ook aanleiding gegeven, vanaf de maand Mei, tot een verhoging van de sociale vergoedingen. Het aanvullend ouderdoms- en overlevingspensioen werd met 5 % verhoogd (4) en de mijnwerkerspensioenen werden in dezelfde mate aangepast (5). De kinderbijslagen werden met 10 % verhoogd en de toelage voor de moeder in het gezin is belangrijker geworden, aangezien ze thans met 50 F per maand en per kind ten laste toeneemt (6). De van de 151e dag af verleende ziekte- en invaliditeitsvergoedingen, welke vroeger naargelang van de familiale toestand 50 % of 33,3 % van het loon bedroegen, werden respectievelijk op 60 % en 40 % gebracht; bovendien werden de vroegere vergoedingen met 20 % opgevoerd (7). De verhoging van de werkloosheidsvergoedingen

---

(1) Typeverschil uitgedrukt in verhouding tot de gemiddelde verdienste.

(2) Vooral productie en distributie van warmte, waterdistributie, metaalnijverheid, transportbedrijf en industrieën die derivaten van minerale brandstoffen produceren en verdelen.

(3) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 239-240.

(4) Koninklijk besluit van 16 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 19 Mei 1951, blz. 3864).

(5) Koninklijk besluit van 24 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Juni 1951).

(6) Koninklijk besluit van 16 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 19 Mei 1951, blz. 3858).

(7) Koninklijk besluit van 4 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 8 Juni 1951; err. : *Belgisch Staatsblad* van 11 en 12 Juni 1951).

geschiedde op basis van een gemiddelde coëfficiënt van 5 % (1). De vergoedingen toegekend aan sommige categorieën slachtoffers van arbeidsongevallen (2) en van beroepsziekten (3) werden met ongeveer 20 % verhoogd. Tenslotte zagen de verminkten en de gebrekkigen hun vergoedingen stijgen met 10 % (4).

Een tweede reeks aanpassingen van de sociale vergoedingen had plaats ingevolge de verbintenissen, welke de Regering in de Buitengewone Algemene Paritaire Raad op 20 October heeft aangegaan. Een aanvullende en tijdelijke vergoeding van 4 F voor de arbeiders van meer dan 18 jaar oud en van 2,80 F voor de arbeiders van minder dan 18 jaar oud werd, met ingang van 1 November 1951 en voor een periode van 6 maanden, toegekend aan de gerechtigden op werkloosheidsvergoedingen (5) of op vergoedingen van de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit (6). Onder dezelfde voorwaarden werd aan sommige categorieën slachtoffers van arbeidsongevallen (7) of van beroepsziekten (8) een toelage van 100 F verleend. Ook werden met ingang van 1 October de kinderbijslagen met 5 % verhoogd (9). Op dezelfde datum werd het aanvullend ouderdoms- en overlevingspensioen derwijze aangepast, dat het pensioen van een gehuwd arbeider 25.000 F bedraagt (10); ook het bedrag van de mijnwerkerspensioenen (11) werd opgevoerd, ten einde aan een gehuwd mijnwerker met 30 jaar ondergrondse dienst een pensioen van 34.200 F te verzekeren (12).

Als jaarlijkse bijslag wordt bovendien door de wet van 13 Juli 1951 (13) aan de wezen een som toegekend gelijk aan tweemaal het bedrag van hun wezentoelage en aan de weduwen, die geen aanvullend ouderdoms- of overlevingspensioen genieten, een som gelijk aan tweemaal het bedrag van

---

(1) Ministerieel besluit van 10 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 12 Mei 1951).

(2) Koninklijk besluit van 15 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 18 Mei 1951, blz. 3837).

(3) Koninklijk besluit van 15 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 18 Mei 1951, blz. 3836).

(4) Koninklijk besluit van 19 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 21 Juni 1951).

(5) Koninklijk besluit van 12 November 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 14 November 1951, blz. 8679). De werkloze havenarbeiders ontvangen een toeslag van 4 F per volle of van 2 F per halve werkloosheidsdag, ongeacht de leeftijd.

(6) Koninklijk besluit van 12 November 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 14 November 1951, blz. 8678).

(7) Koninklijk besluit van 26 November 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 29 November 1951, blz. 9063).

(8) Koninklijk besluit van 26 November 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 29 November 1951, blz. 9064).

(9) Koninklijk besluit van 27 October 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 31 October 1951). Deze verhoging werd in de werkloosheidsvergoeding opgenomen bij ministerieel besluit van 6 December 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 16 December 1951).

(10) Koninklijk besluit van 27 November 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 30 November 1951).

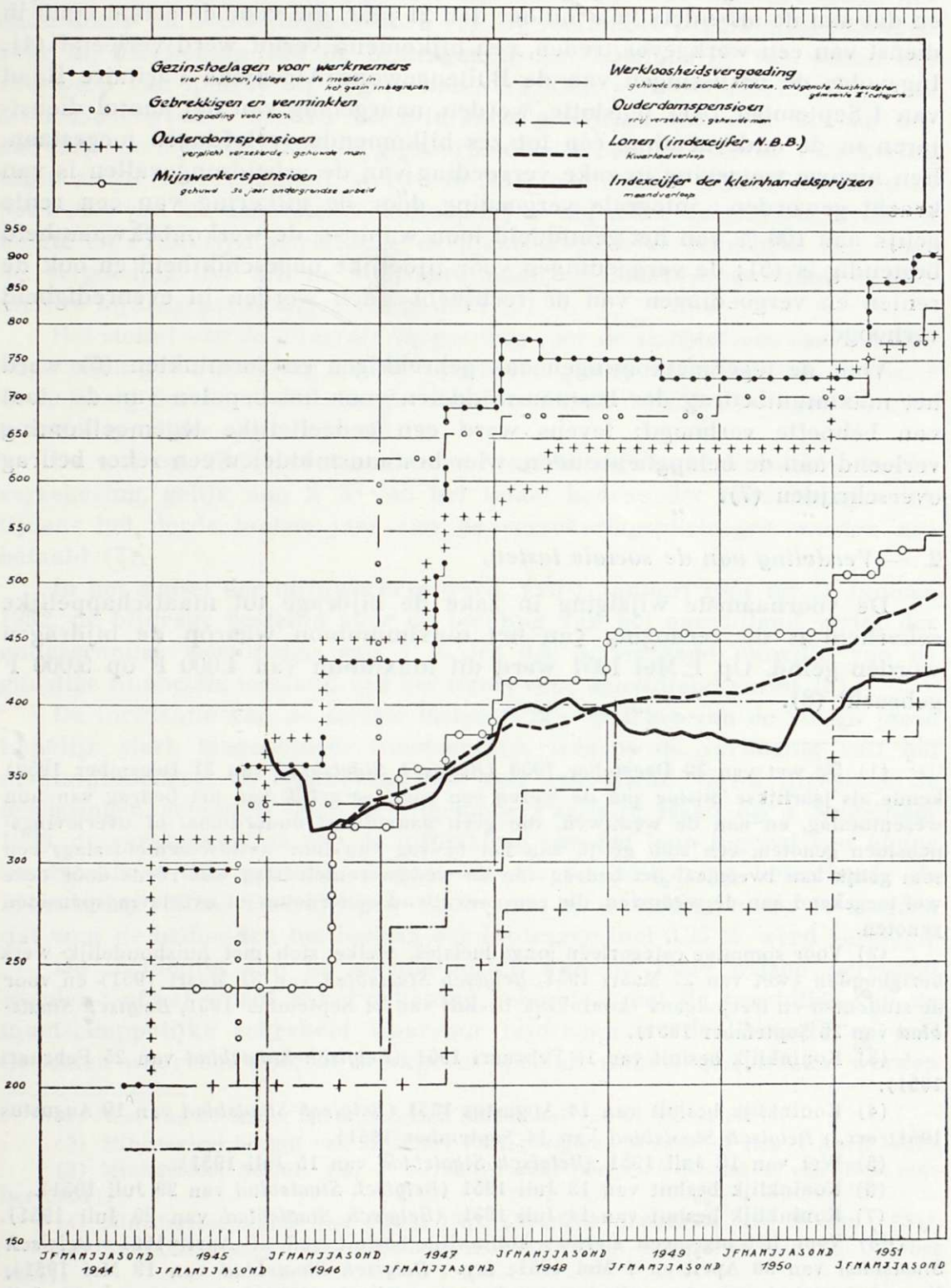
(11) Koninklijk besluit van 8 December 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 13 December 1951).

(12) De wetsontwerpen tot hervorming van het stelsel van de arbeiderspensioenen en van het bijkomend verlof werden begin 1952 ingediend.

(13) *Belgisch Staatsblad* van 22, 23 en 24 Juli 1951.

Sociale voordelen, lonen en kleinhandelsprijzen

(1936/1938 = 100)

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand,
Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

hun weduwerentetoeslag (1). In zake kinderbijslagen werd voor sommige categorieën de leeftijdsgrens op 21 jaar gebracht (2). Wat het jaarlijks verlof betreft, weze vermeld dat voor de berekening van de duur van het verlof de feestdagen met loon met de arbeidsdagen gelijkgesteld werden (3) en dat aan de arbeiders van minder dan 21 jaar, die voor de eerste maal in dienst van een werkgever treden, een bijkomend verlof werd verleend (4). Ingevolge de beslissingen van de Buitengewone Algemene Paritaire Raad van 4 September 1950, tenslotte, werden, naargelang van het aantal dienstjaren in de onderneming, één tot zes bijkomende verlofdagen toegestaan. Een nieuwe wetgeving in zake vergoeding van de arbeidsongevallen is van kracht geworden : integrale vergoeding door de uitkering van een rente gelijk aan 100 % van het gemiddeld loon wanneer de werkonbekwaamheid bestendig is (5); de vergoedingen voor tijdelijke ongeschiktheid en ook de renten en vergoedingen van de rechthebbenden werden in evenredigheid verhoogd.

Voor de tegemoetkomingen aan gebrekkigen en verminkten (6) werd het maximumbedrag der bestaansmiddelen voor het bepalen van de staat van behoefte verhoogd; tevens werd een gedeeltelijke tegemoetkoming verleend aan de belanghebbenden, wier bestaansmiddelen een zeker bedrag overschrijden (7).

2. — *Verdeling van de sociale lasten.*

De voornaamste wijziging in zake de bijdrage tot maatschappelijke zekerheid is de verhoging van het maximumloon waarop de bijdragen worden geïnd. Op 1 Mei 1951 werd dit maximum van 4.000 F op 5.000 F gebracht (8).

---

(1) De wet van 30 December 1950 (*Belgisch Staatsblad* van 31 December 1950) kende als jaarlijkse bijslag aan de wezen een som toe gelijk aan het bedrag van hun wezentoeslag, en aan de weduwen, die geen aanvullend ouderdoms- of overlevingspensioen genoten, een som gelijk aan het bedrag van hun weduwerentetoeslag; een som gelijk aan tweemaal het bedrag van de weduwerentetoeslag was reeds door deze wet toegekend aan de weduwen, die een aanvullend ouderdoms- of overlevingspensioen genoten.

(2) Voor sommige categorieën jonge meisjes, welke zich met huishoudelijk werk bezighouden (wet van 27 Maart 1951, *Belgisch Staatsblad* van 31 Maart 1951) en voor de studenten en leerjongens (koninklijk besluit van 21 September 1951, *Belgisch Staatsblad* van 26 September 1951).

(3) Koninklijk besluit van 16 Februari 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 25 Februari 1951).

(4) Koninklijk besluit van 14 Augustus 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 19 Augustus 1951; err. : *Belgisch Staatsblad* van 14 September 1951).

(5) Wet van 10 Juli 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 15 Juli 1951).

(6) Koninklijk besluit van 13 Juli 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 29 Juli 1951).

(7) Koninklijk besluit van 14 Juli 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 29 Juli 1951).

(8) Voor het algemeen stelsel : koninklijk besluit van 27 April 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 30 April en 1 Mei 1951; err. : *Belgisch Staatsblad* van 19 Mei 1951). Voor het stelsel van de zeelieden ter koopvaardij : koninklijk besluit van 14 Juli 1951; err. : *Belgisch Staatsblad* van 14 September 1951).
wervingscontract aan de binnenscheepvaart : koninklijk besluit van 22 October 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 2, 3 en 4 November 1951).

De berekening der bijdragen onderging enkele wijzigingen. De belangrijkste is de verlaging van de globale bijdrage van 8,25 % tot 8 % ten laste van de bedienden, die hierdoor op gelijke voet komen te staan met de arbeiders; deze vermindering met 0,25 % betreft de bijdrage voor het ouderdoms- en overlevingspensioen (1). De forfaitaire bezoldigingsbedragen voor de berekening van de bijdragen in het hotelbedrijf (2) waren het voorwerp van nieuwe en hogere barema's. Ook voor de arbeiders van de binnenscheepvaart werden de bijdragen gewijzigd (3). Het bedrag der aanvullende bijdrage, door de grensarbeiders te betalen voor de verzekering tegen ziekte en invaliditeit, werd van 30 F per maand tot 5 F verlaagd in het kader van het aanvullend akkoord bij de algemene overeenkomst tussen België en Frankrijk betreffende de maatschappelijke zekerheid (4). Voor de vergoeding der schade voortspruitende uit arbeidsongevallen werden nieuwe bijdragepercentages vastgesteld (5).

Het stelsel van de integrale vergoeding voor de slachtoffers van arbeidsongevallen gaf aanleiding tot het vaststellen van speciale modaliteiten voor de betaling der door de belanghebbenden verschuldigde bijdragen in zake maatschappelijke zekerheid (6).

De wet van 27 Maart voorziet een Staatstoelage voor de werkloosheidsverzekering, gelijk aan 2 % van het totaal bedrag der bezoldigingen die tijdens het derde laatste jaar aan de verzekeringsplichtigen werden uitbetaald (7).

In het stelsel der mijnwerkers werd, van 1 Januari 1951 tot 31 Januari 1952, de bijdrage bestemd voor de betaling van het aanvullend verlof der ondergrondse werklieden van 4 % tot 0,5 % verlaagd omwille van de gunstige financiële toestand van het fonds voor aanvullend verlof (8).

De incidentie van de sociale lasten is ten opzichte van de vorige jaren tamelijk sterk toegenomen, voornamelijk wegens de verhoging van het maximumbedrag, de toekenning van een aanvullend verlof ingevolge de beslissingen genomen door de Algemene Paritaire Raad op 4 September 1950, de veralgemening van de uitbetaling van het loon ingeval van *kleine werkloosheid* en, tenslotte, wegens de nieuwe wetgeving betreffende de arbeidsongevallen. Daarentegen dient men er rekening mede te houden dat voor de bedienden het bedrag der bijdragen met 0,25 % werd verlaagd.

De incidentie van de sociale lasten kan op twee wijzen berekend worden : ofwel wordt enkel rekening gehouden met de prestaties van de maatschappelijke zekerheid waarvoor bijdragen worden betaald en met de lasten waarvoor door de werkgever speciale uitkeringen moeten worden

---

(1) Wet van 27 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 31 Maart 1951).

(2) Ministerieel besluit van 28 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 14 April 1951).

(3) Ministerieel besluit van 7 November 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 18 November 1951).

(4) Ministerieel besluit van 4 Juni 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 9 Juni 1951).

(5) Koninklijk besluit van 11 October 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 26 October 1951).

(6) Wet van 10 Juli 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 15 Juli 1951) en koninklijk besluit van 11 October 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 13 October 1951).

(7) Wet van 27 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 31 Maart 1951).

(8) Koninklijk besluit van 8 April 1952 (*Belgisch Staatsblad* van 13 April 1952).

verricht met het oog op dezelfde prestaties (1) en dan worden die lasten vergeleken met de totale bruto-bezoldigingen der arbeiders; ofwel wordt rekening gehouden met alle sociale lasten samen en worden deze vergeleken met het deel der bruto-bezoldigingen die de werkelijk gepresteerde arbeid vergoeden. Eerstgenoemde opvatting is eerder administratief of juridisch van aard; de incidentie komt in dit geval in werkelijkheid overeen met de wettelijke bijdrage-voet, aangepast aan het plafond, boven dewelke geen bijdragen meer moeten worden betaald. De tweede berekeningswijze geeft de economische weerslag der sociale lasten weer.

Beide hiernavolgende tabellen geven, voor 1951 (2), de incidentie der sociale lasten weer voor zover de lasten volgens het algemeen stelsel moeten berekend worden; de lasten werden telkens volgens elk der beide methodes berekend.

Incidentie van de wettelijke sociale lasten in 1951

(percenten van het totaal bedrag der bezoldigingen van de verzekeringsplichtigen) (a)

RUBRIEK	Arbeiders			Bedienden		
	Deel ten laste van de arbeider	Deel ten laste van de werkgever	Totaal	Deel ten laste van de bediende	Deel ten laste van de werkgever	Totaal
Ouderdoms- en overlevingspensioen ...	3,13	3,13	6,26	2,68	3,78	6,46
Ziekte en invaliditeit	3,13	2,24	5,37	1,73	1,42(b)	3,15
Werkloosheid	0,90	0,90	1,80	0,63	0,63	1,26
Gezinsvergoedingen	—	6,71	6,71	—	4,73	4,73
Verlofgeld	—	5,00	5,00	—	2,40(c)	2,40
Totaal	**7,16**	**17,98**	**25,14**	**5,04**	**12,96**	**18,00**

Bronnen : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) De berekeningen zijn gesteund op de verhouding van de geplafonneerde tot de niet-geplafonneerde bezoldigingen; deze verhouding bedraagt 89,5 % van de niet-geplafonneerde bezoldigingen der arbeiders en 63 % van die der bedienden.
(b) Aangezien voor de bedienden de vergoeding voor de eerste maand afwezigheid wegens ziekte rechtstreeks ten laste valt van de werkgever, kan de incidentie van die sociale last niet berekend worden en is ze in dit cijfer niet begrepen.
(c) De last van het verlofgeld voor de bedienden omvat het gezinsverlofgeld (0,50 % tot een bepaald plafond) en het gewoon dubbel verlofgeld dat rechtstreeks door de werkgever wordt uitbetaald; er werd geen rekening gehouden met het aanvullend verlofgeld voor jonge bedienden, dat niet kan worden berekend, omdat de statistische gegevens ontbreken, en evenmin met het enkel verlofgeld, dat over het algemeen in de forfaitaire maandwedde is begrepen.

(1) Rechtstreeks door de werkgever aan de bedienden uitgekeerd verlofgeld.

(2) Nopens de incidentie der sociale lasten voor 1951 kunnen drie verschillende schattingen worden verricht, naargelang van de periode waarop ze slaan : gedurende de eerste vier maanden van het jaar, na de verhoging van het plafond in Mei 1951, en, van October af, wanneer de wet betreffende de vergoeding der arbeidsongevallen van kracht werd. Een nauwkeurige schatting kan nochtans slechts geschieden voor de gemiddelde incidentie tijdens het ganse jaar, aangezien de verhouding tussen de geplafonneerde en de niet-geplafonneerde bezoldigingen slechts gekend is voor het ganse jaar.

Incidentie van de sociale lasten in 1951

(percenten van het totaal bedrag der bezoldigingen van de verzekeringsplichtigen)

RUBRIEK	Arbeiders			Bedienden		
	Deel ten laste van de arbeider	Deel ten laste van de werkgever	Totaal	Deel ten laste van de bediende	Deel ten laste van de werkgever	Totaal
Ouderdoms- en overlevingspensioen	3,25	3,25	6,50	2,90	4,08	6,98
Ziekte en invaliditeit	3,25	2,32	5,57	1,87	1,53	3,40
Werkloosheid	0,93	0,93	1,86	0,68	0,68	1,36
Gezinsvergoedingen	—	6,97	6,97	—	5,10	5,10
Verlof (a)	—	6,58	6,58	—	7,09	7,09
Feestdagen	—	3,46	3,46	—	3,46	3,46
Arbeidsongevallen	—	2,40	2,40	—	0,75	0,75
Totaal	**7,43**	**25,91**	**33,34**	**5,45**	**22,69**	**28,14**

Bronnen : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) Gewoon verlof met inbegrip van het gezinsverlofgeld, het aanvullend verlofgeld en de last van de kleine werkloosheid.

Voor de werknemers, die vallen onder het stelsel van de mijnwerkers en gelijkgestelden, mag de incidentie der sociale lasten op ongeveer 46 % geschat worden, waarvan 8 % ten laste van de werknemers en 38 % van de werkgevers.

De sociale lasten zullen in 1952 nog toenemen ingevolge de verbintenissen welke de Regering heeft aangegaan in de Buitengewone Algemene Paritaire Raad van 20 October 1951. Er zullen immers nieuwe lasten voortvloeien uit de veralgemening van het aanvullend verlofgeld (1) en uit de verhoging van het ouderdoms- en overlevingspensioen (2). Bovendien zou het invoeren van een gewaarborgd weekloon, dat in overweging genomen wordt, in sommige gevallen de sociale lasten van de werkgever kunnen verzwaren.

(1) Het wetsontwerp van 13 Maart 1952, betreffende het aanvullend verlof, voorziet inderdaad een bijdrage van 1,5 % op de niet-geplafonneerde bezoldigingen (*Parl. Stuk,* Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1951-1952, nr 279, 13 Maart 1952).

(2) Het wetsontwerp van 26 Februari 1952, betreffende het ouderdoms- en overlevingspensioen der arbeiders, voorziet een geleidelijke verhoging der bijdragen, om in 1956 een globale bijdrage van 9 % te bereiken, bij gelijke delen gedragen door de werknemer en de werkgever (*Parl. Stuk,* Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1951-1952, nr 240, 26 Februari 1952).

3. — *Internationale akkoorden.*

In de loop van het jaar werd een zeker aantal internationale akkoorden betreffende de maatschappelijke zekerheid ondertekend. Het Staatsblad van 8 September 1951 publiceert namelijk een akkoord van 21 April 1951 in zake de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood, ter uitvoering van het Verdrag van 29 Augustus 1947 tussen Nederland en België; een Administratieve Schikking van 24 April tussen Luxemburg en België, ter uitvoering van de Algemene Overeenkomst van 3 December 1949; een op 19 Januari ondertekende Administratieve Schikking met Italië, ter uitvoering van de Overeenkomst van 30 April 1948; tenslotte, een op 19 Januari ondertekend bijvoegsel bij de Administratieve Schikking van 27 Juli 1949, betreffende de in Frankrijk tewerkgestelde seizoen- en grensarbeiders. Bovendien gaf een ministerieel aanschrijven de verklaring der overeenkomsten, akkoorden en schikkingen van maatschappelijke zekerheid, afgesloten tussen de ondertekenende mogendheden van het Verdrag van Brussel (1). Deze op 7 November 1949 ondertekende overeenkomst werd, daarenboven, bij de wet van 14 Juli 1951 goedgekeurd (2).

AFDELING II. — KAPITAALWINSTEN

§ 1. — ALGEMEEN OVERZICHT

De indexcijfers, waarover men beschikt om de evolutie van de inkomsten uit verworven bezit na te gaan, zijn zeer onvolledig en bovendien weinig representatief. De statistiek van het kapitaalrendement der Belgische naamloze vennootschappen is wel één der beste bronnen om de inkomsten uit beleggingen te kennen. Nochtans moet bij de interpretatie er van met veel omzichtigheid worden te werk gegaan, gelet op de elementen waaruit ze werd samengesteld. Ten hoogste geeft ze een aanwijzing omtrent de hoegrootheid en een aanduiding nopens de tendens.

De resultaten, die door de naamloze vennootschappen in de loop van het jaar werden bekendgemaakt, waren in elk opzicht gunstiger dan in 1950. Het percentage der vennootschappen, die een winstsaldo publiceerden, is in 1951 gestegen tot 75,60 %, tegen 68,58 % in 1950.

Het totaal bedrag der netto-winsten is, voor alle ondernemingen samen, gedurende dezelfde periode, van 12.422 tot 19.489 millioen frank gestegen, dit is 7.067 millioen frank of 56,9 % meer dan verleden jaar. Het winstsaldo per onderneming was eveneens hoger. Inderdaad, ofschoon het aantal

---

(1) Ministerieel aanschrijven van 21 Augustus 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 8 September 1951).

(2) *Belgisch Staatsblad* van 27 October 1951.

getelde vennootschappen en het totaal bedrag der eigen middelen toegenomen zijn, is de verhouding van het winstsaldo tot het totaal bedrag der eigen middelen van 6,79 % tot 9,84 % opgelopen; in 1936/1938, zoals trouwens in 1949, bedroeg het overeenkomstig verhoudingscijfer 7,09 %.

Het bedrag der uitgekeerde bruto-dividenden is met 2.477 millioen frank of 29,4 % gestegen. Hierdoor klom, van het ene jaar tot het andere, het algemeen indexcijfer van 231 tot 298 (1936/1938 = 100), maar het aandeel van de uitgekeerde winst, dat van 46,35 % in 1947 tot 61,07 % in 1950 was gestegen, liep in 1951 terug tot 55,90 %, dus tot beneden het peil van 1949.

De toeneming van de auto-financiering schijnt grotendeels te moeten verklaard worden door de spanning welke in de loop van het tweede halfjaar 1950 en van het eerste kwartaal 1951 op de geld- en kapitaalmarkt heerste. Deze spanning heeft de vennootschappen er toe gebracht in grotere mate hun eigen middelen aan te wenden voor de financiering van hun investeringsbehoeften.

Rendement van de naamloze vennootschappen

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1936/1938	1948	1949	1950	1951	Toe- of afneming van 1950 tot 1951	
						Absolute cijfers	Percentages
Aantal getelde vennootschappen (a)	**7.494**	**9.019**	**9.929**	**11.005**	**13.848**	**+ 2.843**	**+25,8**
waaronder :							
met winst	5.748	6.809	6.952	7.547	10.465	+ 2.918	+38,7
met verlies ...	1.846	2.210	2.977	3.458	3.383	— 75	— 2,2
Eigen middelen	**63.952**	**158.562**	**171.416**	**182.915**	**197.887**	**+14.972**	**+ 8,2**
waaronder :							
gestort kapitaal	46.397	69.384	86.320	97.543	110.703	+13.160	+13,5
reserves	17.555	89.178	85.096	85.372	87.184	+ 1.812	+ 2,1
Exploitatie-uitkomsten :							
Netto-winstsaldo .	**4.537**	**11.576**	**12.160**	**12.422**	**19.489**	**+ 7.067**	**+56,9**
Winst	5.228	12.223	13.222	13.808	20.615	+ 6.807	+49,3
Verlies	691	647	1.062	1.386	1.126	— 260	—18,8
Uitgekeerde bruto-dividenden	**3.651**	**6.485**	**7.494**	**8.433**	**10.910**	**+ 2.477**	**+29,4**
Obligatieschuld	9.297	17.684	20.162	22.926	25.718	+ 2.792	+12,2
Bruto-obligatie-interest	476	649	825	997 (b)	1.216	+ 219	+22,0

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Eenheden.
(b) Verbeterde cijfers.

§ 2. — ONTLEDING VOLGENS LOCALISATIE EN AARD VAN BEDRIJVIGHEID DER VENNOOTSCHAPPEN

1. — *Volgens localisatie der vennootschappen.*

Van het in 1951 bekendgemaakte totale winstsaldo komt 73,9 % voort van de vennootschappen, waarvan het hoofdbedrijf in België gelegen is, tegen 76,4 % in 1950 en 75,4 % in 1949; het aandeel der vennootschappen, die hoofdzakelijk in Kongo werkzaam zijn, bedroeg 24,3 %, tegen 23,1 % in 1950 en 22,9 % in 1949; dat der vennootschappen, waarvan de zetel in het buitenland is gelegen, beliep 1,8 %, tegen 1,5 % in 1950 en 2,45 % in 1949.

De verschillen tussen deze percentages komen natuurlijk overeen met de relatieve belangrijkheid der actiemiddelen van deze drie groepen vennootschappen. Maar het groter aandeel van de Kongolese vennootschappen in het globale winstsaldo, gaat nauw gepaard met de voorkeur welke in periode van wederbewapening die industrieën genieten welke zeldzame grondstoffen op de markt brengen. Daarom is het rendementspercentage, d.w.z. de verhouding van het netto-winstsaldo tot de eigen middelen, hoewel het in de drie groepen vennootschappen toegenomen is, veel hoger gestegen bij de vennootschappen, waarvan de hoofdbedrijvigheid in Belgisch-Kongo gelegen is.

In 1951 bereikte het rendementspercentage van deze laatste groep 21,6 %, tegen 13,8 % in 1950; de vennootschappen met hoofdbedrijf in België komen slechts tot 8,5 %, tegen 5,9 % in 1950, en die met hoofdbedrijf in het buitenland tot 5,1 %, tegen 3,5 % in 1950.

Rendement van de Belgische en de Kongolese vennootschappen en van die met bedrijfszetel in het buitenland in 1951

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	Vennootschappen		
	Belgische	Kongolese	Met bedrijfszetel in het buitenland
Aantal getelde vennootschappen (a)	**13.474**	**292**	**82**
waaronder : met winst	10.147	254	64
met verlies	3.327	38	18
Eigen middelen	**169.215**	**21.829**	**6.842**
waaronder : gestort kapitaal	92.676	14.433	3.594
reserves	76.539	7.396	3.248
Exploitatie-uitkomsten :			
Netto-winstsaldo	**14.406**	**4.733**	**350**
Winst	15.303	4.774	538
Verlies	897	41	188
Uitgekeerde bruto-dividenden	**8.063**	**2.611**	**236**

(a) Eenheden.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

2. — *Volgens aard van bedrijvigheid der vennootschappen.*

De meeste vennootschappen hebben in 1951 betere bedrijfsresultaten bekendgemaakt dan in 1950. De belangrijkste verbeteringen werden bereikt in de industrie der non-ferro metalen, de textielnijverheid en de voedingsnijverheid; onder de minder begunstigde nijverheidstakken telt men de metaalnijverheid en de metaalverwerkende industrie.

Om deze resultaten juist te kunnen beoordelen, dient men er rekening mede te houden dat de in 1951 bekendgemaakte statistieken niet slaan op de verrichtingen gedurende het lopende jaar, maar op de activiteit tijdens de periode begrepen tussen het tweede halfjaar 1950 en het eerste kwartaal 1951. Ze geven dus niet de vertraging van de industriële bedrijvigheid weer, welke zich vanaf het tweede halfjaar 1951 in de verbruiksgoederennijverheid heeft voorgedaan.

Voor de verschillende industrieën blijft de rendementsvergelijking zeer wisselvallig. Inderdaad, de daling van het kapitaalrendement betekent niet noodzakelijk dat de rendabiliteit werkelijk is afgenomen, vermits in veel gevallen deze vermindering, voor zover de vennootschappen overgingen tot een herwaardering van hun activa, slechts een boekhoudkundige betekenis heeft. De ondernemingen, waarvan het rendement het hoogst blijkt te liggen, zijn onder volgende rubrieken gerangschikt : industrie der non-ferro metalen, groothandel, banken, metaalverwerkende nijverheid, textielnijverheid, electriciteit. Die waarvan het rendement het laagst schijnt te zijn behoren tot de groep ijzer- en staalindustrie.

Rendementspercentages van de Belgische naamloze vennootschappen
(Indeling per bedrijfstak)

NIJVERHEID	Verhouding van de netto-uitkomsten tot de eigen middelen (percentages)			
	1948	1949	1950	1951
Bankwezen	14,0	11,9	10,2	12,7
Financiële en immobiliënzaken	5,3	5,0	6,1	7,4
Groothandel en buitenlandse handel	16,4	10,9	9,5	15,1
Metaalverwerkende nijverheid	11,8	13,3	11,6	11,8
IJzer- en staalnijverheid	5,1	7,1	3,1	4,4
Industrie der non-ferro metalen	7,1	8,2	8,8	17,8
Textielnijverheid	9,2	5,0	3,3	9,7
Voedingsnijverheid	2,9	3,5	4,8	6,2
Electriciteit	4,5	5,4	6,4	7,7
Kolennijverheid	1,7	3,0	4,2	6,5

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

Resultaten van de naamloze vennootschappen

(percentages)

OMSCHRIJVING	1936/1938	1947	1948	1949	1950	1951
Verhouding $\frac{\text{aantal vennootschappen met winst}}{\text{aantal getelde vennootschappen}}$	75,69	78,32	75,49	70,02	68,58	75,60
Verhouding $\frac{\text{netto-winstcijfer}}{\text{eigen middelen}}$	7,09	9,31	7,30	7,09	6,79	9,84
Verhouding $\frac{\text{uitgekeerde bruto-dividenden}}{\text{gerealiseerde winsten}}$	69,84	46,35	53,06	56,68	61,07	55,90
Verhouding $\frac{\text{bruto-obligatie-interesten}}{\text{bedrag der obligatieschulden}}$	5,12	3,03	3,67	4,09	4,32	4,72
Verhouding $\frac{\text{bedrag der obligatieschulden}}{\text{eigen middelen}}$	14,52	14,40	11,15	11,76	12,36	13,42

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand,
Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

VIJFDE DEEL

Investeringen en Verbruik

HOOFDSTUK ÉÉN

INVESTERINGEN

Hoewel nog steeds gesteund op het begrip « bruto-investeringen » (1), verschillen voor sommige bedrijfstakken de ramingen van de voornaamste uitrustingsuitgaven met die der vorige jaren. Daar men thans over betere statistieken beschikt, werden derhalve de gegevens in verband met de steenkolenmijnen, de autovoertuigen, de huisvesting en de landbouwuitrusting herzien. Hierdoor werd verholpen aan de onderschatting welke tot nu toe een gevolg was van de gebrekkige ramingsmethode. Voor de jaarlijkse voorraadmutaties zijn echter nog steeds geen cijfers beschikbaar.

In totaal werd ongeveer 59 milliard frank geïnvesteerd. De nominale waarde van de globale investeringen is 1,8 % hoger dan in 1950, maar de reële waarde er van zou met 10 % afgenomen zijn, indien in aanmerking wordt genomen dat zowel in 1950 als in 1951 deze bedragen berekend werden tegen prijzen van de dag.

Daarenboven heeft in 1951 de kostprijs der uitrustingsgoederen een aanzienlijke wijziging ten opzichte van 1950 ondergaan. Voor alle investeringen samen blijkt de kostprijs ongeveer 15 % hoger te liggen. De lonen en sociale lasten zijn van het ene jaar tot het andere met 15 à 16 % gestegen, het staal met ten minste 18 %, het hout met meer dan 50 %, het cement met 14 %, de stenen met 15 %, het vensterglas met 15 %, het grint en de steenslag met 10 %, de non-ferro metalen met 25 à 70 %. Een waarschijnlijke verlaging van de winstmarges der aannemers van burgerlijke bouwwerken heeft wellicht deze algemene haussetendens der prijzen in zekere mate geneutraliseerd.

(1) Zie *De Belgische Economie in 1949*, op cit., blz. 157.

Verdeling der investeringen in 1950 en 1951
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1950		1951	
	Particuliere sector	Overheidssector	Particuliere sector	Overheidssector
1. *Industrie :*				
Energie :				
Steenkolenmijnen	1.202 (e)	—	2.190	—
Electriciteit	2.088	—	2.041 (c)	—
Cokes en gas	681	—	697	—
Gas- en electriciteitsnet (a)	—	430	—	250
Metaalnijverheid :				
IJzer en staal	1.754	—	1.303	—
Non-ferro metalen	400	—	350	—
Metaalverwerkende nijverheid	1.300	—	1.300	—
Scheikundige nijverheid :				
Scheikunde	1.000	—	1.000	—
Petroleum	850	—	1.393	—
Bouw- en bouwstoffennijverheid	785	—	685	—
Textielnijverheid	1.500	—	1.567	—
Voedingsnijverheid	1.401	—	1.424	—
Slachthuizen (b)	80	—	60	—
Andere industrieën :				
Tabak	100	—	80	—
Leder en huiden, bontwerk	70	—	75	—
Papier en grafische kunst	320	—	320	—
Totaal Industrie	13.531	430	14.485	250
	13.961		14.735	
2. *Handel en ambacht*	1.000 (d)		1.100 (d)	
3. *Landbouw*	2.500 (d)		2.500 (d)	
4. *Verkeer :*				
Nat. Maatsch. der Belgische Spoorwegen	—	3.436	—	3.050
Nat. Maatsch. van Buurtspoorwegen	—	109	—	182
Stedelijk vervoer	65	—	135	—
Zeevervoer :				
Staat	—	37	—	20
Koopvaardij- en zeevisserijvloot	458	—	380	—
Havens van Antwerpen, Gent en Oostende	—	200	—	25
Binnenscheepvaart	208	—	183	—
Waterwegen	—	1.451	—	1.360
Wegvervoer	8.264	—	8.335	—
Wegen	—	2.174	—	2.690
Luchtvaart	181	140	50	143
Telefoon en Telegraaf	—	1.927	—	1.457
Nationaal Instituut voor Radio-omroep	—	21	—	78
Posterijen en Postchecks	—	47	—	35
Waterleiding (b)	—	900	—	900
Totaal Verkeer	9.176	10.442	9.083	9.940
	19.618		19.023	
5. *Gebouwen :*				
Overheidsgebouwen	—	1.822	—	1.795
Particuliere woningen	13.730	—	12.900	—
Totaal Gebouwen	15.552		14.695	
6. *Volksgezondheid*	120	630	100	550
Totaal Volksgezondheid	750		650	
7. *Landsverdediging*	—	2.012	—	4.683
8. *Ondergeschikte besturen*	—	2.530	—	1.610
Algemeen totaal	40.057	17.866	40.168	18.828
	57.923		58.996	
Percentage van het totaal	69,2	30,8	68,1	31,9

Bronnen : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie en Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Vroeger begrepen in de rubriek Ondergeschikte besturen.
(b) Vroeger begrepen in de rubriek Volksgezondheid.
(c) Voorlopige cijfers.
(d) Geraamde cijfers.
(e) Nieuwe raming.

AFDELING I. — ALGEMENE KENMERKEN DER INVESTERINGEN GEDURENDE 1951

Hoewel de principes van de Regeringspolitiek in zake particuliere investeringen dezelfde gebleven zijn als die van 1950, toch waren de resultaten geringer bij het bouwen van nieuwe woningen, daar er voor deze soort investeringen minder kredieten beschikbaar waren. Bovendien heeft de Staat voor de uitbreiding van de militaire bewapening een deel moeten opofferen van de uitgaven betreffende openbare werken en van de kredieten voor de parastatale bedrijfsinstellingen. Dit blijkt uit de absolute en relatieve vermindering van het aandeel van de overheidssector in de investeringen voor transport en verkeer, terwijl de uitgaven voor de landsverdediging in een tijdspanne van één jaar meer dan verdubbelden.

De industrie schijnt haar uitrusting niet in hetzelfde tempo als in 1950 te hebben aangevuld. Inderdaad, hoewel in absolute cijfers het bedrag der investeringen uiterlijk hetzelfde is voor de laatste twee jaren — ongeveer 14 milliard frank — toch betekent zulks dat de werkelijke inspanning verminderd is, vermits rekening dient gehouden met de sedertdien ingetreden stijging van de kostprijs der uitrustingsgoederen.

De siderurgie werd het ergst door deze vertraging getroffen; nochtans dient er te worden aan toegevoegd dat hier het grootste gedeelte van het moderniseringsprogramma is afgewerkt.

Rekening gehouden met het prijsverloop der goederen, heeft de particuliere sector van het verkeer een bedrag geïnvesteerd dat bijna even groot is als dat van het voorgaande jaar. De woningbouw is enigszins afgenomen.

Het aandeel van de overheidssector, dat in 1950, na herziening der cijfers, slechts 30,8 % van de globale investeringsuitgaven bedroeg, bereikt 31,9 % in 1951.

AFDELING II. VERDELING VAN DE INVESTERINGEN

§ 1. — NIJVERHEID

De ramingsmethode, welke tot nu toe gevolgd werd en steunt op de uitgaven voor eerste inrichting volgens de in de loop van het jaar betaalde retributie, geeft aanleiding tot een onderschatting van de investeringen in de steenkolenmijnen. Op grond van de nieuwe methode, bijgewerkt en aangewend vanaf 1951, bereiken de uitrustingsuitgaven in de mijnen 2.190 millioen frank. In totaal is er in 1951 in de nijverheid voor 14.485 millioen frank geïnvesteerd. Rekening gehouden met deze nieuwe ramings-

methode zouden in 1950 de uitrustingsuitgaven in de mijnen 1.202 millioen frank en het globaal bedrag der investeringen in de nijverheid 13.531 millioen frank bedragen.

Het verloop van de kostprijs der investeringsgoederen in aanmerking genomen, zou er zich ten opzichte van 1950 een zekere achteruitgang hebben voorgedaan; in alle bedrijfstakken stelt men een lichte terugloop vast, met uitzondering, enerzijds, van de petroleumraffinaderijen, waar de investeringsinspanning met 40 % is toegenomen, alsook van de steenkolenmijnen, waar het stijgingspercentage moeilijk kan bepaald worden, en, anderzijds, van de ijzer- en staalnijverheid, waar de teruggang bijna 40 % bereikt.

1. — *Energie.*

In deze nijverheidssector is blijkbaar een hoger bedrag geïnvesteerd dan tijdens het vorige jaar.

a) *Steenkolenmijnen.*

De cijfers van 1950 waren berekend op basis van de bedragen, welke door het Contrôlecomité voor de Steenkolenmijnen uit de wederuitrustingsdotatie werden toegewezen. Voor 1951 werd echter tot een volledige raming overgegaan van alle uitrustings- en wederuitrustingsuitgaven : deze cijfers zijn dus niet zonder meer vergelijkbaar met die van het vorige jaar.

De indeling van de onderscheiden bekkens volgens hun respectief aandeel in deze uitgaven bleef dezelfde als die van het vorige jaar, behalve voor het bekken van Luik dat thans de voorlaatste plaats inneemt. Van het

Investeringen in de steenkolenmijnen
(millioenen franken)

BEKKEN	Investerings- en wederuitrustingsuitgaven over 1951					Financiering			
	(a)	(b)	(c)	(d)	Totaal	Wederuitrustingsdotatie	Bijkomende autofinanciering	Marshallkredieten	Gewone kredieten
Bergen .	293,61	81,63	11,56	11,53	398,33	122,65	59,32	211,10	5,26
Centrum .	121,05	118,24	9,50	10,35	259,14	103,26	40,90	114,98	—
Charleroi.	294,35	148,38	40,25	45,06	528,04	247,94	185,06	27,63	67,41
Luik	171,12	58,11	41,69	20,65	291,57	140,11	105,41	36,05	10,00
Kempen .	321,87	300,61	41,89	48,11	712,48	412,49	299,99	—	—
Het Rijk	**1.202,00**	**706,97**	**144,89**	**135,70**	**2.189,56**	**1.026,45**	**690,68**	**389,76**	**82,67**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Administratie van het Mijnwezen.

(a) Uitgaven met het oog op de verhoging der productie en/of op de vermindering van de kostprijs.
(b) Uitgaven met het oog op de valorisatie van de productie (sorteer- en wasinstallaties, electrische centrales, enz...).
(c) Uitgaven voor sanitaire installaties (stortbaden, kleedkamers, enz...) en voor huisvesting der arbeiders.
(d) Andere uitgaven.

globaal bedrag investeerde het Kempisch bekken 33 %, het bekken van Charleroi 24 %, het bekken van Bergen 18 %, dat van Luik 13 % en dat van het Centrum 12 %.

b) *Electriciteit.*

In 1951 werd in de productie-, transport- en distributiesectoren van de electrische energie, exclusief de zelf-producerende industrieën, 2.041 millioen frank geïnvesteerd, bedrag dat, gelet op de prijsverhogingen en ten opzichte van 1950, voor alle sectoren merkelijk lager ligt, behalve voor de laagspanningsdistributie.

De investeringen gedurende het jaar 1951 omvatten evenwel de saldi, betaald voor bestellingen, die in de loop van de voorgaande jaren werden geplaatst, op een ogenblik dat de grondstoffenprijzen nog niet waren gestegen. Deze beschouwing geldt hoofdzakelijk voor de productieinstallaties. De uitgaven bedroegen 1.077 millioen frank in de productiesector, 245 millioen in de sector hoogspanningstransport en 456 millioen frank voor de laagspanningsdistributie.

c) *Cokes en gas.*

De cokesfabrieken, met inbegrip van de cokesovens der ijzer- en staalnijverheid, hebben 344 millioen frank in hun installaties belegd, dit is in werkelijkheid een bedrag dat kleiner is dan tijdens het vorige jaar.

Voor de productie (exclusief de cokesfabrieken), het transport en de distributie van gas werden eveneens nagenoeg dezelfde bedragen als in 1950 geïnvesteerd, d.i. respectievelijk 2,4 millioen frank, 90 millioen frank, 261 millioen frank en, gezamenlijk, 353,4 millioen frank.

*
* *

Bij de investeringen van de sector *energie* dient men de bedragen te voegen, welke door het Gemeentekrediet ter beschikking van de ondergeschikte besturen werden gesteld, en eveneens de Rijkstoelagen, welke deze laatste ontvingen om het bestaande net der gas- en electriciteitsdistributie uit te breiden, te verbeteren en te moderniseren. Deze kredieten en toelagen beliepen in totaal 250 millioen frank, tegen 430 millioen frank in 1950.

2. — *Metaalnijverheid.*

De ijzer- en staalbedrijven hebben, over het algemeen, hun belangrijke moderniseringsplannen in 1950-1951 verwezenlijkt. Alleen de N.V. Ougrée-Marihaye maakt hierop een uitzondering.

Hieruit volgt een sterke terugloop van de investeringen in deze bedrijfstak. Deze bedragen slechts 1.303 millioen frank, terwijl de in 1950 op dit gebied gedane uitgaven iets meer dan 1.750 millioen frank zouden bereikt hebben.

3. — *Metaalverwerkende nijverheid.*

Op grond van de aankoop van werktuigmachines voor de metaalbewerking, blijkt de in 1951 geïnvesteerde waarde 1.300 millioen frank te bereiken; dit bedrag stemt overeen met dat van het voorgaande jaar. Er werden voor ongeveer 400 millioen frank werktuigmachines ingevoerd, terwijl de in het land zelf geproduceerde investeringsgoederen, bestemd voor de uitrusting van deze nijverheidstak, op 360 millioen frank worden geraamd; men schat de douanerechten, de vervoer-, de verplaatsingskosten, enz. op 100 millioen frank. Het aandeel der investeringen in gebouwen en burgerlijke bouwwerken bedroeg 430 millioen frank, d.i. een derde van de globale investeringen in deze bedrijfstak.

4. — *Scheikundige nijverheid.*

Op grond van de in de scheikundige bedrijven gedane steekproeven, werd het in deze sector geïnvesteerd kapitaal op 1 milliard frank geraamd. Hiervan zou aan de uitbreiding, de vervanging of de modernisering van installaties 525 millioen frank zijn besteed en 475 millioen frank aan de uitrusting in gebouwen.

5. — *Petroleumnijverheid.*

De investeringen in de petroleumnijverheid bereiken 1.393 millioen frank, dit is een toeneming van meer dan 40 %. Het betreft hier hoofdzakelijk, de uitbreiding van de raffineringsinstallaties (1.317 millioen frank), waarvan de uitrusting grotendeels in België aangekocht werd (meer dan één milliard frank). De nieuwe gebouwen zouden 157 millioen frank gekost hebben.

6. — *Bouwbedrijf en bouwstoffennijverheid.*

Tweemaal achtereenvolgens, nl. in 1950 en in 1951, wordt in deze sector een vermindering van de investeringsinspanningen vastgesteld, zodat deze uitgaven beneden het peil van 1948 liggen. Ze werden op 785 millioen frank geraamd, cijfer dat men dient te vergelijken met het in 1950 bereikt bedrag van circa 900 millioen frank. Deze uitgaven omvatten hoofdzakelijk vervangingskosten. De teruggang der investeringen is kenmerkend voor alle betrokken bedrijfstakken, behalve voor de sector hout; maar hij is bijzonder sterk in de cement- en de glasnijverheid. Deze vermindering kan vooral verklaard worden door het feit dat het herstel der oorlogsschade en de sedert de bevrijding ondernomen moderniseringswerken practisch beëindigd werden.

7. — *Textielnijverheid.*

De nominale waarde der nieuwe uitrusting van deze sector is lichtjes hoger dan in 1950 en bedraagt 1.567 millioen frank, tegen 1.500 millioen frank in 1950. Indien rekening wordt gehouden met het feit dat de kost-

prijs der investeringen in de textielindustrie gestegen is, dan is de werkelijke investeringsinspanning in 1951 ten opzichte van 1950 lichtjes afgenomen. Men mag aannemen dat nagenoeg al deze investeringen op de modernisering van de uitrusting betrekking hebben.

Investeringen in de textielnijverheid
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1950	1951
Ingevoerde machines en toebehoren	902	929
Inlandse machines en toebehoren	250	276
Installatiekosten (a)	272	277
Gebouwen, werken van burgerlijke bouwkunde (a)	76	85
Totaal	**1.500**	**1.567**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Ramingen.

Het aandeel van de textielmachines in de waarde der ingevoerde uitrustingsgoederen bedraagt 66 % en dat der naaimachines 19,5 %. De leveringen uit het binnenland bestaan voor 68 % uit machines en voor 32 % uit toebehoren.

8. — *Voedingsnijverheid.*

Nominaal verschillen de globale investeringen en die van elk der meeste bedrijfstakken van de voedingsnijverheid zeer weinig met de in 1950 geinvesteerde bedragen; dit komt, in werkelijkheid, doorgaans neer op een terugloop ten opzichte van het vorige jaar.

In sommige van deze bedrijfstakken werden nochtans merkelijke afwijkingen genoteerd. De investeringen in de nijverheid der geconcentreerde vleesextracten zijn aanzienlijk toegenomen : het bedrag er van is vertienvoudigd. De nieuwe uitbreiding bij de olieslagerijen is vooral te danken aan de beleggingen van een onderneming, welke in 1951 een nieuwe fabricage in haar productie opnam en aan de aanzienlijke afschrijvingen waartoe in deze bedrijfstak werd overgegaan. In de suikerfabrieken en -raffinaderijen werd de in 1950 aangevatte uitbreiding en modernisering van de uitrusting voortgezet.

Daarentegen zijn de moderniseringsinspanningen, welke in 1949 en 1950 in de chocoladefabrieken, de suikerbakkerijen en de instellingen voor drinkwater gedaan werden, afgenomen. Ook blijkt het rationalisatieplan doeltreffend te zijn geweest bij de bloemmolens, met het gevolg dat in 1951 de investeringen verminderden.

Het bedrag aan de uitrusting van openbare en particuliere slachthuizen besteed, mag nominaal op 60 millioen frank geraamd worden voor 1951 en op 80 millioen frank voor 1950.

9. — *Andere industrieën.*

In de papiernijverheid en de grafische bedrijven werd, rekening gehouden met het prijsverloop, waarschijnlijk minder geïnvesteerd dan tijdens het vorige jaar. In de tabaksindustrie werd een vermindering van 25 % vastgesteld. In de leder- en huidennijverheid was de inspanning nagenoeg dezelfde als tijdens 1950.

§ 2. — VERKEER

1. — *Vervoer per spoor.*

a) *Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.*

De uitrustingsinvesteringen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen bereiken nog slechts 3.050 millioen frank. Dit bedrag is lager dan dat van 1950, hetwelk circa 3.400 millioen frank zou hebben belopen.

Investeringen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen en van het Nationaal Bureau voor de Voltooiing der Noord-Zuidverbinding
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1950	1951
Wederopbouwuitgaven	493	345
Vernieuwingsuitgaven	1.592	1.392
Inrichtingsuitgaven (inclusief de uitgaven voor electrificatie)	610	594
Uitgaven voor de voltooiing der Noord-Zuidverbinding	681	577
Totaal	3.376	2.908

Bronnen : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
Nationaal Bureau voor de Voltooiing der Noord-Zuidverbinding.

Het bedrag van 3.050 millioen frank omvat, enerzijds, 2.908 millioen frank, uitgegeven door de Nationale Maatschappij en door het Nationaal Bureau voor de Voltooiing der Noord-Zuidverbinding en, anderzijds, ongeveer 140 millioen frank besteed aan werken, welke ten laste vallen van de buitengewone begroting en betrekking hebben op de electrificatie en de aanleg van het spoorwegnet alsook op het oprichten der hiertoe vereiste gebouwen.

De uitgaven voor wederopbouw liepen het sterkst terug, vermits het noodzakelijkste op dit gebied reeds in de loop der voorgaande jaren werd uitgevoerd. De andere uitgavengroepen komen circa in dezelfde mate als in 1950 in aanmerking.

b) *Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.*

De investeringsinspanningen van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen zijn merkelijk toegenomen in vergelijking met 1950; rekening gehouden met de prijsverhoging sedert 1950, bedraagt deze vordering bijna 50 %.

Investeringen van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1950	1951		
		Vernieuwingsuitgaven	Inrichtingsuitgaven	Totaal
Rollend materieel	37	31,5	47,5	79
Gebouwen en kunstwerken	3	0,5	8	8,5
Onderstations voor stroomverdeling	7	0,5	1,5	2
Electrische luchtlijnen	2	3	9	12
Spoorbanen : spoorstaven, dwarsliggers, spoortoestellen en onderdelen, verscheidene werken	60	68	12,5	80,5
Totaal	**109**	**103,5**	**78,5**	**182,0**

Bron : Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.

Globaal beschouwd vormen de vernieuwings- en uitrustingsuitgaven voor spoorbanen en -materieel het grootste gedeelte der investeringen in 1951. Het rollend materieel, de gebouwen en kunstwerken, de stroomverdeling en de electrische luchtlijnen vergden het overwegend deel der inrichtingsuitgaven. Met uitzondering van de onderstations en het materieel voor de stroomverdeling zijn al deze immobilisaties, van het ene jaar tot het andere, merkelijk toegenomen.

c) *Stedelijk vervoer.*

De exploitatiebedrijven, aangesloten bij de Belgische Vereniging voor Gemeenschappelijk Stedelijk Vervoer, hebben in 1951 gezamenlijk 135 millioen frank geïnvesteerd, zowel voor vernieuwing en uitbreiding van materieel en installaties als voor het herstel van oorlogsschade. Dit betekent nogmaals een nieuwe en belangrijke jaarlijkse toeneming, welke ditmaal 80 % bedraagt.

2. — *Scheepvaart* (1).

a) *Zeevaart.*

De uitgaven voor de Rijksvloot zijn in 1951 nogmaals verminderd. Ze belopen nog slechts 20 millioen frank, dit is ongeveer de helft der uitgaven

(1) Zie *De Belgische Economie in 1950,* op. cit., blz. 259 : « Het betreft hier enkel gegevens omtrent het vervoermaterieel voor de zee- en binnenscheepvaart; volgende paragraaf handelt over de waterwegen en de havens ».

over het vorige jaar. Het uitreden der vroegere Duitse schepen is beëindigd en heeft geen uitgaven meer gevergd; de wederuitrusting der werkhuizen en der aanlegplaatsen kostte 17 millioen frank en de bouw van vlottend materieel slechts 3 millioen frank, d.i. een derde van het bedrag dat in 1950 werd besteed.

Investeringen bij de koopvaardij- en de zeevisserijvloot
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	Koopvaardij-vloot		Visserij-vloot		Totaal	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951
Schepen aangeschaft ter vervanging van tijdens de oorlog verloren eenheden :						
Nieuw gebouwde schepen	405	—	—	2	405	2
Aangekochte schepen	—	—	—	—	—	—
Normale vernieuwing van de vloot ...	—	240	10	56	10	296
Uitbreiding van de vloot :						
Nieuw gebouwde schepen	—	—	41	10	41	10
Aangekochte schepen	2	70	—	2(a)	2	72
Totaal	**407**	**310**	**51**	**70**	**458**	**380**

Bron : Ministerie van Verkeerswezen, Bestuur van het Zeewezen.

(a) Tot vissersschepen verbouwde eenheden.

De investeringen voor de handelsvloot zijn opnieuw verminderd, terwijl die voor de visserijvloot merkelijk zijn gestegen.

b) *Binnenscheepvaart.*

Er werd slechts 183 millioen frank geïnvesteerd in materieel voor de binnenscheepvaart, d.i. 25 millioen minder dan in 1950. Het bedrag besteed aan de bouw van nieuwe schepen en aan de normale vernieuwing van de vloot, wordt op 117 millioen frank geraamd; het grootste gedeelte van deze uitgaven was, zoals verleden jaar, bestemd voor de motorisatie der schepen. De oorlogsschade wordt slechts geleidelijk toegekend : amper 66 millioen frank kon uit hoofde hiervan voor herstel worden uitgegeven.

3. — *Wegvervoer* (1).

De aangroei van het aantal autovoertuigen, welke voor de verkeersbelasting waren aangegeven, geeft slechts een onvolledige aanwijzing van

(1) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 260 : « Hier worden alleen maar de gegevens onderzocht betreffende het transportmaterieel dat in de particuliere sector gebruikt wordt. De cijfers betreffende de wegen worden in een afzonderlijke paragraaf behandeld; daarenboven wordt het materieel, dat door de overheidssector geëxploiteerd wordt, ingedeeld bij de investeringen van elk betrokken organisme ».

de bruto-investeringen, begrip dat in dit hoofdstuk aangenomen werd. Derhalve worden voortaan de investeringen in vervoermiddelen geraamd op grond van het verschil tussen het aantal ingevoerde en het aantal wederuitgevoerde voertuigen.

Investeringen in motorvoertuigen

OMSCHRIJVING	1950			1951		
	Aantal (a)	Eenheids-prijs (inclusief belasting) (franken)	Waarde (millioenen franken)	Aantal (a)	Eenheids-prijs (inclusief belasting) (franken)	Waarde (millioenen franken)
Personenauto's	56.365	96.480	5.438	51.476	107.500	5.534
Vrachtwagens	19.581	139.800	2.737	15.459	174.720	2.701
Autobussen en auto-cars	149	600.000	89	170	600.000	100
Totaal			**8.264**			**8.335**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Handel en Nijverheid.

(a) Verschil tussen in- en uitvoer.

Gerekend tegen de prijzen van 1951, bereiken de in 1950 ingevoerde autovoertuigen een waarde van 9.569 millioen frank, d.i. 15,8 % meer dan op grond van de prijzen van 1950. De investeringen in 1951 blijken dus, ten opzichte van het vorige jaar, met 13 % te zijn afgenomen.

4. — *Luchtvervoer.*

De investeringen van de voornaamste Belgische luchtvaartmaatschappij beperkten zich in 1951 tot 50 millioen Belgische frank, dit is ongeveer een vierde van die tijdens het vorige jaar. Kenmerkend is dat geen vliegtuigen aangekocht werden; de helft van het geïnvesteerde bedrag werd besteed aan motors en wisselstukken.

De beleggingen van de Regie der Luchtwegen in terreinen, gebouwen, afbakenings- en seininstallaties, enz... belopen 143 millioen frank; dit bedrag komt overeen met de in 1950 geïnvesteerde waarde.

5. — *Telegraaf en Telefoon.*

De investeringen van de Regie van Telegraaf en Telefoon bedragen nog slechts twee derde van die over het vorige jaar. De wederopbouwwerken blijken geëindigd te zijn.

Van het totaal bedrag werd 185 millioen frank aan burgerlijke bouwwerken besteed, tegen 309 millioen in 1950, volgens de prijzen der onderscheiden tijdstippen. Bovendien werd 1.272 millioen frank in 1951 en

Immobilisatie-uitgaven van de Regie van Telegraaf en Telefoon
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1950	1951
Nieuwe immobilisaties	1.357	1.061
Voorraden (kabels, palen, draden, enz.)	519	381
Wederopbouwwerken (oorlogsschade)	51	15
Totaal	**1.927**	**1.457**

Bron : Ministerie van Verkeerswezen, Regie van Telegraaf en Telefoon.

1.618 millioen frank in 1950 uitgegeven voor de uitrusting : kabels, centrales, telefoontoestellen, enz.

6. — *Posterijen en Postchecks.*

In 1951 werd aan uitrusting voor de posterijen en de postchecks slechts 35 millioen frank besteed. De hernieuwing van materieel komt voor 18 millioen frank tussen en de uitbreiding er van voor 17 millioen frank.

7. — *Radio-omroep.*

De door het Nationaal Instituut voor de Radio-omroep gedane investeringsuitgaven bereikten 78 millioen frank, d.i. het driedubbel van die in 1950; van dit bedrag werd 67 millioen frank besteed aan de bouw van het zendstation te Waver-Overijse.

§ 3. — VERKEERSWEGEN

1. — *Wegen.*

Het Bestuur der Wegen van het Ministerie van Openbare Werken heeft in 1951 op het bedrag van 1.765,5 millioen frank der op de buitengewone en gewone begrotingen voorziene kredieten 1.738,8 millioen frank aangewend, dit is 22 % meer dan in 1950. De werken tot herstel van oorlogsschade kwamen hierin tussen voor een bedrag van 307,2 millioen frank.

Op 31 December 1951 werd op de buitengewone begroting waarop het grootste gedeelte van de kredieten uitgetrokken waren, ongeveer 800 millioen frank aan werken aangewend, d.i. bijna 100 millioen meer dan in 1950.

Bij deze investeringsuitgaven dient een bedrag te worden gevoegd dat kan geraamd worden op circa 1.890 millioen frank en hetwelk de totaliteit vertegenwoordigt van de in 1951 door de ondergeschikte overheidsbesturen geïnvesteerde bedragen ter verbetering en herstelling van de plaatselijke en provinciale wegen, met inbegrip van de bijhorigheden zoals bruggen, viaducten, enz... Deze werken werden verdeeld over meer dan 800

verschillende werven. De raming werd gemaakt op grond van de door het Gemeentekrediet toegestane leningen, alsook op grond van de door tussenkomst van het Bestuur van de Stedebouw verleende toelagen, ingevolge het besluit van de Regent van 2 Juli 1949 (1) en van de door tussenkomst van voormelde administratie aan de ondergeschikte besturen toegestane bedragen in toepassing van de wet van 6 Juli 1948 (2)

De door het Bestuur der Wegen in 1951 uitbestede werken bestonden zoals verleden jaar uit het aanleggen, het verbeteren en het herstellen van een reeks wegen en kunstwerken.

Zo werd de beëindiging van de autosnelweg Brussel-Oostende voortgezet tussen Jabbeke en Oostende, alsook tussen Gent en Aalst.

Er werden werken uitgevoerd in Brabant : te Tienen, op de vakken in de omgeving van Brussel, van Vilvoorde en van Waterloo, van Genepiën, tussen Tienen en Sint-Truiden, Leuven en Mechelen, Brussel en Leuven; in de provincie Antwerpen : tussen Antwerpen en de Nederlandse grens, alsook in de omgeving van Boom en van Westmalle; in de provincie West-Vlaanderen, tussen Brugge en de kust, te Oostende, te Heist, tussen Ieper en Poperinge, nabij Kortrijk en bij Roeselare; in Oost-Vlaanderen : nabij Gent, tussen Wichelen en Lede, Lokeren en Dendermonde; in Henegouwen : voor het eerste vak der « ringbaan van de Borinage » tussen Châtelet en Lodelinsart, Fleurus en Gilly, te Doornik, te Farciennes, op de « Weg van Wallonië » tussen Châtelet en Charleroi, Boussu en Quiévrain, Bergen en Baudour; in de provincie Luik : te Luik zelf, tussen Verviers en Francorchamps, Burdinne en Bierwart, Fraiture en Manhay, te Comblain-au-Pont, nabij Eupen en bij Elsenborn; in de provincie Namen : te Namen zelf en in de omgeving van de stad, te Beauraing en tussen Couvin en Doische, tussen Couvin en Cul-des-Sarts, nabij Dinant; in de provincie Limburg : tussen Sint-Truiden en Hasselt, Sint-Truiden en Tongeren.

De andere werken bestonden in de aanbouw en vooral de herstelling van bruggen namelijk te Gent, te Engis, te Malmedy, te La Calamine, te Theux, te Tilff, te Eisden en Maaseik, te Durbuy, te Bouillon, te Chanly, te Hargimont, te Marbehan, te Noiseux, te Melreux, te Deulin, te Dinant en te Solre-sur-Sambre.

2. — *Waterwegen.*

Voor de waterwegen werd op de buitengewone en gewone begroting van 1951 een bedrag van 2.027,8 millioen frank voorzien. De aanwendingen bereiken in totaal 2.009,2 millioen frank, tegen 2.045 millioen in 1950

---

(1) Besluit van de Regent van 2 Juli 1949 betreffende de Staatstussenkomst in zake toelagen voor het uitvoeren van werken door de provinciën, gemeenten, verenigingen van gemeenten, commissies van openbare onderstand, kerkfabrieken en verenigingen van polders of van wateringen. (*Belgisch Staatsblad* van 22 en 23 Juli 1949; err. : *Belgisch Staatsblad* van 4 Augustus 1949), gewijzigd door de koninklijke besluiten van 23 Januari 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 31 Januari 1951) en van 26 September 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 30 September 1951).

(2) Wet van 6 Juli 1948 waarbij de Staat belast wordt met het herstel van oorlogsschade aan voor openbare dienst noodzakelijke goederen of met het oog op een doel van algemeen welzijn (*Belgisch Staatsblad* van 16 Juli 1948).

en 1.830 millioen in 1949. De vastgelegde kredieten bedragen : voor de nieuwe immobilisaties 1.329,6 millioen frank, voor het herstel van oorlogsschade 316 millioen frank en voor onderhoudswerken 363,6 millioen frank.

De afbetalingen op de buitengewone begroting bedroegen voor het afgelopen jaar 1.360 millioen frank, tegen 1.451 millioen in 1950.

Bovendien werden, ingevolge het besluit van de Regent van 2 Juli 1949 (1), door tussenkomst van het Bestuur van de Stedebouw voor 13.153.000 F subsidies toegekend aan de ondergeschikte besturen, voor de uitrusting van de havens van Antwerpen en van Gent, van een nieuw dok te Brugge en van de binnenhaven te Doornik.

De grote investeringswerken in 1949 en 1950 begonnen, werden voortgezet. Op het kanaal Nimy-Blaton-Péronnes zijn de werken vooral gevorderd tussen Baudour en Hautrage. De werken tot modernisering van het kanaal van Charleroi tussen deze stad en Klabbeek schoten snel op. Samen met het aanleggen van de autosnelweg Brussel-Gent-Oostende werd het graven van de ringvaart rond Gent en de bouw van bruggen over dit kanaal voortgezet. Het aanleggen van een nieuwe brug te Temse is volop aan de gang. Het kanaal Roeselare-Leie, tussen Izegem en Ingelmunster wordt verbeterd. De normalisering van de Samber en van de Maas gaat verder. De afdamming van de Vesder te Eupen wordt door de afwerking van de onmiddellijke omgeving voortgezet de installatie van het zuiveringsstation en de watertoevoer tussen Eupen en de Gileppe, en tussen de Soor en de Gileppe.

De in 1951 begonnen nieuwe werken betreffen de bouw van een tweede Kruisschanssluis (de Boudewijnsluis) te Antwerpen; de delving van het vak Hautrage-Blaton van het kanaal Nimy-Blaton-Péronnes, de bouw van verschillende wegbruggen en spoorwegbruggen in het kader van de modernisering van het kanaal Charleroi-Brussel, de onderbouw van de Buda-brug over het kanaal Brussel-Rupel, de metalen bovenbouw van de spoorwegbrug over het rechtgetrokken gedeelte van de Schelde te Doornik, de normalisering van de Maas bij de brug van Val-Saint-Lambert te Luik, het pompstation van de droogdokken te Gent.

Het herstel van de oorlogsschade werd voortgezet met de wederopbouw van sommige kaaimuren te Oostende en te Nieuwpoort van het oostelijk staketwerk te Oostende en van verschillende belangrijke bruggen. Gedurende dit jaar werden volgende werken aanbesteed : de onderbouw van de brug te Meulestede over het kanaal Gent-Terneuzen, de « Pont de Fer » over de Bovenschelde te Doornik, de brug van Wetteren over de Schelde, een brug te Lommel over het kanaal te Bocholt-Herentals, de bovenbouw van de brug te Auvelais over de Samber, de voetbrug te Salzinnes over de Samber en de brug te Hoei over de Maas.

Daarenboven werd de verwijdering van wrakken uit de territoriale wateren voortgezet, terwijl aan de haveninrichtingen herstelwerken werden uitgevoerd.

---

(1) Besluit van de Regent van 2 Juli 1949 (*Belgisch Staatsblad* van 22 en 23 Juli 1949; err. : *Belgisch Staatsblad* van 4 Augustus 1949), gewijzigd door de koninklijke besluiten van 23 Januari 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 31 Januari 1951) en van 26 September 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 30 September 1951).

§ 4. — DISTRIBUTIE VAN ENERGIE EN WATER

1. — *Distributie van energie.*

De investeringen op dit gebied werden terzelfder tijd opgenomen als die welke verband houden met de uitrusting van de bedrijven die gas en electriciteit voortbrengen; de cijfers welke op deze sector betrekking hebben, zijn vooraan in onderhavig hoofdstuk vermeld (1).

2. — *Waterdistributie.*

Op grond van de door het Gemeentekrediet van België gepubliceerde gegevens (2) blijkt een weinig meer dan 900 millioen frank besteed te zijn geweest aan de uitrusting in zake waterdistributie. Van dit bedrag werd 598 milllioen frank onder de vorm van leningen toegekend door het Gemeentekrediet zelf, terwijl 276 millioen frank voortkomt van de in 1951 gelikwideerde Rijkstoelagen; het overige werd ontleend op de kapitaalmarkt door de intercommunale verenigingen voor waterdistributie.

Volgens deze bron van inlichtingen, bereiken dezelfde cijfers voor 1950 ongeveer 900 millioen frank, waarvan 741 millioen frank leningen en 134 millioen frank toelagen.

§ 5. — GEBOUWEN

1. — *Openbare gebouwen.*

In 1951 werd op de gewone en buitengewone begroting slechts een krediet van 926 millioen frank voorzien voor het Bestuur der Gebouwen. Het voorgaande jaar bedroeg dit krediet 1.334 millioen frank. In totaal werd 858 millioen frank aangewend, tegen 1.142 millioen frank in 1950.

Deze aanwendingen omvatten 200 millioen frank voor gewone onderhoudswerken. Voor nieuwe investeringen werd dus een bedrag van 658 millioen frank gereserveerd. De werken voor herstel van de oorlogsschade bereikten een lager bedrag dan dat van verleden jaar, namelijk 65,8 millioen frank. Op het gedeelte van de buitengewone begroting, dat voornamelijk op deze uitgaven betrekking heeft, werd op 31 December 1951 ongeveer 950 millioen frank afbetaald.

De vroeger begonnen werken aan grote gebouwencomplexen werden voortgezet. Belangrijke kredieten werden besteed aan diverse voor de administratie bestemde gebouwen in de hoofdstad (58 millioen frank) aan

---

(1) Zie § 1. - *Industrie*, 1. - *Energie*, blz. 289.

(2) *Gemeentekrediet van België. Verslagen over het dienstjaar 1950 voorgelegd aan de Algemene Vergadering van de Aandeelhouders op 28 Maart 1951 door de Raad van Beheer en door het Comité voor Toezicht*, Brussel 1951, blz. 29-31, en *Verslagen over het dienstjaar 1951 voorgelegd aan de Algemene Vergadering van de Aandeelhouders op 26 Maart 1952...*, Brussel, 1952, blz. 25-26.

centrale laboratoria te Brussel (10 millioen frank), aan het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen in dezelfde stad (25 millioen frank), aan het Academisch Ziekenhuis te Gent (57 millioen frank) en aan een gesticht voor krankzinnigen te Doornik (8 millioen frank).

De nieuwe in 1951 begonnen werken betreffen : het Proefstation voor Veredeling der Planten te Libramont, de hall van het Laboratorium voor Waterwerken te Borgerhout en het Rijkslaboratorium voor Ontleedkunde te Gent, alsook nieuwe gebouwen voor de Universiteit te Gent, waarvoor respectievelijk 10 millioen, 15 millioen, 3,5 millioen en 10 millioen frank kredieten werden aangewend.

Bovendien werd een krediet van 122 millioen frank vastgelegd en verdeeld tussen de onderscheiden besturen van het Ministerie van Openbaar Onderwijs : Schone Kunsten, Hoger Onderwijs, Normaal Onderwijs en Technisch Onderwijs.

Voor de gebouwen bestemd voor het Middelbaar Onderwijs werd in 1951 een bedrag van 276 millioen frank vastgelegd.

Aan het herstel van het openbaar domein werd een krediet van 66 millioen frank besteed.

Voor de gebouwen die afhangen van de ondergeschikte besturen werden subsidies verleend krachtens het besluit van de Regent van 2 Juli 1949. Bovendien worden de kosten voor het herstel van oorlogsschade aan genoemde gebouwen door de Staat terugbetaald, door tussenkomst van het Bestuur van de Stedebouw, krachtens de Wet van 6 Juli 1948.

Uitgaande van de door tussenkomst van dit bestuur toegestane bedragen, is het mogelijk de op dit gebied gedane investeringen op 847 millioen frank te ramen. Dit cijfer omvat 324 millioen frank ter vergoeding van oorlogsschade aan scholen, kerken, pastorieën, gemeente- en provinciegebouwen, aan lokalen van commissies voor openbare onderstand, hospitalen en wezenhuizen. Het totaal der geïnvesteerde bedragen in de nieuwe constructie van gemeente- en provinciegebouwen, bestemd voor openbare diensten (administratie, onderwijs, enz.), van gebouwen welke afhangen van het Departement van Justitie (kerken en pastorieën) en in het herstel van aan provincies en aan gemeenten toebehorende monumenten welke bij besluit werden geclasseerd, beloopt ongeveer 523 millioen frank.

Het is van belang te vermelden dat voornoemd bedrag van 847 millioen frank verdeeld werd onder meer dan 1.800 ondernemingen.

2. — *Particuliere gebouwen.*

Na de merkelijke vordering tijdens de voorgaande jaren komt in 1951 een terugloop van de investeringen in zake woningen tot uiting.

Volgens de jaarlijkse telling werden in de loop van het jaar 28.158 huizen voltooid, d.i. 7.325 of 21 % minder dan in 1950 en enkele honderden minder dan in 1949. Er werden in 1951 15.000 bouwvergunningen minder afgeleverd dan tijdens het vorige jaar : het aantal is dus lager dan in 1949.

Het aantal woonhuizen waarvoor een door de wet De Taeye (1) voorziene premie uitgekeerd werd, nadat het ruwwerk voltrokken was, bereikt nochtans 17.200 eenheden, tegen 19.500 (2) in 1950.

Het bedrag der investeringen is niet in verhouding tot de vermindering van de in de loop van het jaar voltooide gebouwen afgenomen. Inderdaad, de gemiddelde waarde van deze laatste is van het ene jaar tot het andere met 15 % toegenomen. Globaal werd er 11.500 millioen frank geïnvesteerd, waarbij nog 1.400 millioen frank uitgaven voor verbouwing dient te worden gevoegd. Deze bedragen dus in totaal 12.900 millioen frank, d.i. 830 millioen of 7 % minder dan in 1950.

Nieuwbouw in 1951

OMSCHRIJVING (a)	Aantal afgeleverde bouwvergunningen voor woonhuizen		Aantal huizen voltooid tijdens het jaar		Werkelijke investeringen (millioenen franken)	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951
Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen en Woonvertrekken					1.534	1.476
Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom ...					855	667
Algemene Spaar- en Lijfrentekas			25.653	19.829		
a) Volkshuisvesting					3.226	2.435
b) Andere					2.448	2.070
Woningfonds van de Bond der Kroostrijke Gezinnen van België					202	225
Particuliere woningbouw ...			9.830	8.329	4.265	4.627
Totaal	**37.390**	**22.785**	**35.483**	**28.158**	**12.530**	**11.500**
In aanbouw zijnde woonhuizen op 1 Januari 1951	10.014	11.512				
Totaal der in aanbouw zijnde of te bouwen woonhuizen	**47.404**	**34.297**				
Verbouwing					1.200	1.400
Algemeen totaal der investeringen					**13.730**	**12.900**

Bron : Diensten van de Eerste Minster, Administratie voor Economische Coördinatie.

(a) De volledige wederopbouw wordt niet meer afzonderlijk geteld.

(1) Wet van 29 Mei 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 10 Juni 1948), verlengd door de wet van 20 Maart 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 7 April 1951).

(2) Verbeterd cijfer.

Bij het einde van het jaar is het aantal gebouwen in aanbouw teruggevallen op het peil dat op 31 December 1949 werd bereikt : er waren 11.143 werven, tegen 14.759 in 1950.

De investeringen in landbouw-, nijverheids- en handelsgebouwen worden op 2.875 millioen frank geraamd; hiervan werd 2.580 millioen frank uitgegeven voor nieuwbouw en 295 millioen frank voor verbouwing.

De vergelijkbare cijfers van het vorige jaar bedragen respectievelijk 2.390 millioen, 2.170 millioen en 220 millioen frank.

Deze investeringen zijn evenwel opgenomen in de ramingen betreffende elk der betrokken sectoren, namelijk : de nijverheid, de landbouw, de handel en het ambacht.

§ 6. — VOLKSGEZONDHEID

Onder deze rubriek zijn slechts de investeringen opgenomen welke rechtstreeks verband houden met de gezondheid en de hygiëne (1), namelijk die met betrekking tot de verplegingsgestichten, de riolen, de zuiveringsstations voor afvalwater, de vuilnisbehandelingsstations, de drooglegging van valleien, de speel- en sportpleinen. De uitrustingsinspanning beloopt in 1951 globaal 650 millioen frank. In 1950 werd hiervoor 750 millioen frank uitgegeven.

Er kwamen wijzigingen in de verdeling van deze uitgaven. De verplegingsgestichten ontvingen 350 millioen frank in 1951, tegen 380 millioen het vorige jaar; in tegenstelling met de toestand van 1950 heeft de overheidssector een grotere inspanning geleverd met 250 millioen frank, terwijl de particuliere sector slechts 100 millioen frank investeerde.

Een bedrag van 220 millioen frank werd besteed aan de verbetering van de rioleringen en waterverzameling, aan de overwelving van vervuilde rivieren en beken, aan de bouw van waterzuiveringsstations, aan de drooglegging van sommige valleien en aan de gemeentelijke uitrusting voor het ophalen en de behandeling van vuilnis.

Tenslotte vereiste het aanleggen van speel- en sportpleinen, openluchtcentra, zwemdokken, stortbaden, enz. een uitgave van 80 millioen frank.

§ 7. — LANDSVERDEDIGING

Terwijl in 1950 de op de buitengewone begroting voorziene bedragen voor de betaling van de uitgaven voor herstel en uitbreiding van oorlogsmaterieel en militaire inrichtingen iets meer dan 2 milliard frank bereikten, belopen zij in 1951, rekening gehouden met de evolutie der prijzen, het dubbel, namelijk 4.683 millioen frank.

---

(1) De waterdistributie wordt behandeld in § 4. - *Distributie van energie en van water*, blz. 299, en de slachthuizen onder afdeling II, § 1, 8. - *Voedingsnijverheid*.

§ 8. — ONDERGESCHIKTE BESTUREN

Onder deze rubriek dienen een reeks van uitgaven te worden gegroepeerd welke onmogelijk, volgens de huidige staat der gegevens, bij de ene of andere bedrijvigheidstak kunnen gerangschikt worden. Het betreft de bedragen welke door de vier grote steden van het land in verscheiden gebieden werd geïnvesteerd : constructie van gebouwen, wegeniswerken, volksgezondheid, enz... In 1951 zouden zij ongeveer 840 millioen frank bereikt hebben, tegen 1.900 millioen in 1950. Er dienen verschillende uitgaven aan toegevoegd te worden welke door de provincies en gemeenten werden gedragen voor het herstel van allerhande oorlogsschade, voor de uitrusting in brandweermaterieel, voor draineringswerken, saneringswerken, enz... Deze belopen globaal 770 millioen frank in 1951 en 630 millioen frank in 1950. De totale investeringen bedragen hier dus 1.610 millioen frank in 1951 en 2.530 millioen in 1950.

MIN. AFFAIRES ECONOM.
MIN. ECONOM. ZAKEN
20 III 1952
BIBLIOTH.
Nr

HOOFDSTUK II

VERBRUIK

Recente werken (1) verschaffen enkele algemene gegevens over het industrieel verbruik; deze gegevens worden behandeld in de eerste afdeling van onderhavig hoofdstuk. De tweede afdeling is gewijd aan het verbruik der particulieren dat, globaal beschouwd en rekening gehouden met de prijsstijging, op hetzelfde niveau is gebleven, terwijl het tevens opnieuw een meer normale structuur heeft aangenomen. De aankopen van voedingsmiddelen geschiedden minder met het oog op voorraadvorming; dit was eveneens het geval voor de kleding, zoals de stoffen per meter. De verkoop van bederfelijke voedingswaren nam daarentegen merkelijk toe.

AFDELING I. — INDUSTRIEEL VERBRUIK

De hoger genoemde studiën, welke steunen op het onderzoek van het quantitatief aspect der economie, verschaffen, sinds 1948, rekening gehouden met de invoer, een raming betreffende de productie en de toegevoegde waarde per industriële sector.

De toegevoegde waarde van een industrie is haar aandeel in het nationaal product en hoe groter dit aandeel is hoe meer de productie het peil van de economische bedrijvigheid in het algemeen beïnvloedt. Zo komen bij de rangschikking der grote nijverheidssectoren volgens belangrijkheid, de eerste plaatsen toe aan de metaalverwerkende nijverheid, de groep mijnen en energie, de textielindustrie en vervolgens de metaalnijverheid. Deze vier groepen produceren in 1950 tezamen 72 % van het totaal. Daarna komen de voedingsnijverheid, de bouwstoffennijverheid, de scheikundige nijverheid, de hout- en de houtverwerkende nijverheid, de papierindustrie, de huiden- en ledernijverheid, de diamantnijverheid, de tabaksnijverheid, de rubbernijverheid en de petroleumnijverheid.

Er dient te worden opgemerkt dat, bij ontstentenis van voldoende gegevens, het bouwbedrijf niet in aanmerking kon worden genomen.

---

(1) *Planning van de Belgische industriële productie 1952*, Brussel, 1952 (Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Algemene Directie van Handel en Nijverheid, Dienst Industriële Planning en Economische Expansie).

De hoger vermelde studiën geven ook voor alle producten tezamen van iedere industriële sector, enerzijds, de waarde van de invoer, de toegevoegde waarde van de bedrijfstakken uit deze groep en de leveringen die haar door andere groepen en door de landbouw werden gedaan, alsook eventueel de leveringen uit de voorraden en, anderzijds, de waarde van de uitvoer, van de leveringen aan de bedrijfstakken uit andere groepen, van de voor het verbruik ter beschikking gestelde hoeveelheid en van die bestemd voor de voorraadvorming.

Dit beantwoordt dus aan de formule : invoer + productie = uitvoer + verbruik + voorraadwijziging.

Op deze manier bekomt men de waarde van het geheel der producten van een sector, beschikbaar voor het overige gedeelte van het bedrijfsleven, met dien verstande dat er geen rekening kon worden gehouden met de tussenkomst van de handel en van het transport. Daaruit volgt dat, daar de uitvoer berekend is op basis van de waarde bij vertrek uit het land (f.o.b.) en de andere rubrieken op basis van de prijzen af fabriek, een overschatting van de percentages betreffende de uitvoer, ten opzichte van de andere, niet uitgesloten is.

Voor alle producten welke ter beschikking gesteld worden van het bedrijfsleven en tot de sector metaalnijverheid behoren, bedraagt het aandeel voor de binnenlandse bevoorrading 40 %. Dit aandeel is 46 % voor de textielindustrie, 55 % voor de scheikundige nijverheid, 67 % voor de bouwstoffenindustrie, 68 % voor de huiden- en ledernijverheid, 71 % voor de sector der metaalverwerkende nijverheid, 86 % voor de voedingsnijverheid en 91 % voor de sector mijnen en energie.

Samenvattend mag men de opslorpingscapaciteit van de binnenlandse markt op tenminste 60 % ramen.

Afdeling II.
VERBRUIK DER PARTICULIEREN

§ 1. — INDEXCIJFERS VAN DE VERKOOP VAN VERBRUIKSGOEDEREN

Het verbruik is in 1951 met 9,6 % toegenomen op grond van de globale omzet in de warenhuizen, met 10,7 % in de coöperaties en met 6,3 % in de kettingwinkels (voeding). Derhalve vertoont de vordering van het ene jaar tot het andere geen grote verschillen meer : proportioneel blijft evenwel de toeneming van de verkoop van verbruiksgoederen in de kettingwinkels de geringste.

De hausse der kleinhandelsprijzen bereikt, gemiddeld voor het jaar, 9,4 % voor alle producten samen en 7 % voor de voedingswaren. Deze percentages, vergeleken met de verkooppercentages, laten toe te veronder-

stellen dat, van het ene jaar tot het andere, de globale omvang van het verbruik dezelfde is gebleven, met uitzondering nochtans voor de voedingswaren.

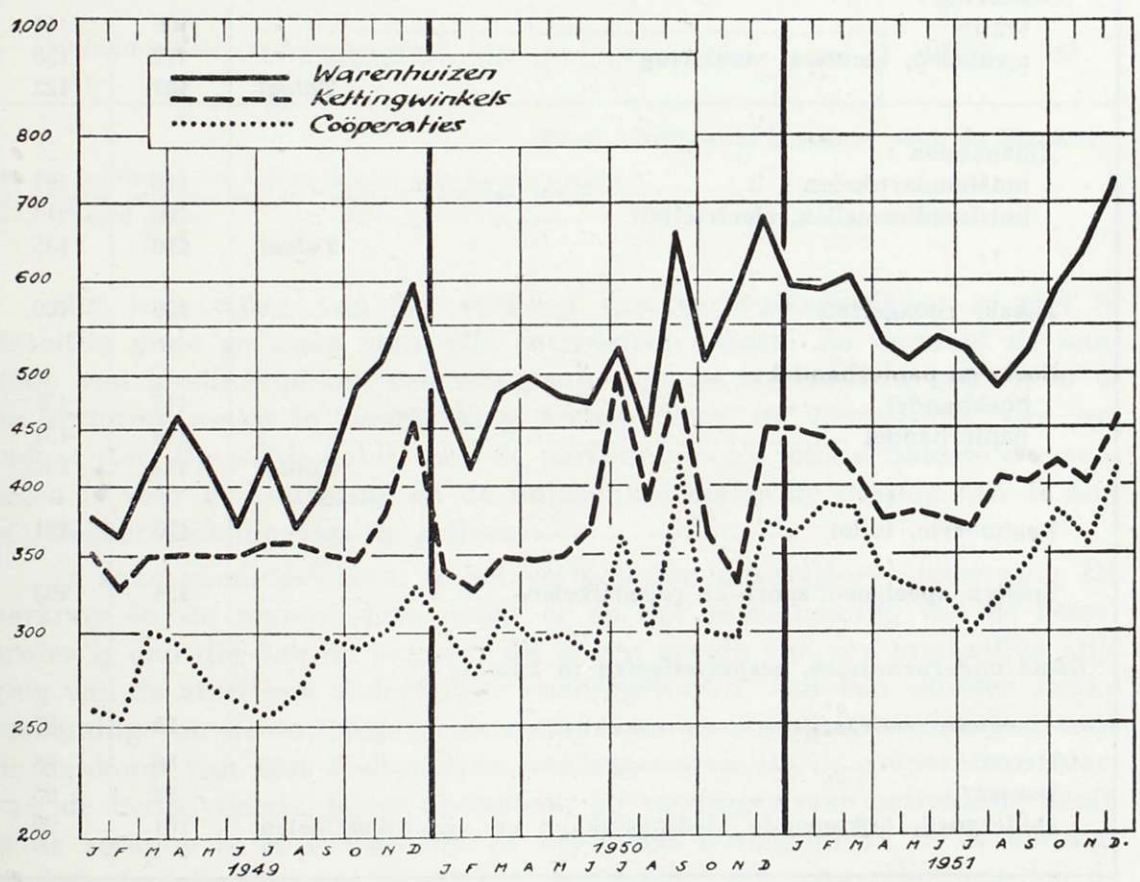
Verkoop van verbruiksgoederen
(1936/1938 = 100)

JAAR	Warenhuizen	Coöperaties	Kettingwinkels (voedingswaren) (a)
1948	410	273	357
1949	432	282	360
1950	518	317	382 (b)
1951	568	351	406

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Volgens de Nationale Bank van België.
(b) Verbeterd cijfer.

Verkoop van verbruiksgoederen
(1936/1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Verkoop van verbruiksgoederen

Indexcijfers per sector en per goederensoort

(Maandgemiddelde 1948 = 100)

OMSCHRIJVING	1950	1951
Warenhuizen (a) :		
Algemeen indexcijfer	**124**	**136**
Voedingswaren :		
bederfelijke	167	200
niet bederfelijke	152	164
restaurant	119	134
Totaal	**154**	**176**
Kleding :		
stoffen per meter	92	91
bovenkleding heren	114	127
bovenkleding dames	123	134
onderklederen, bijkomende kledingstukken en opschikartikelen	122	127
Totaal	**115**	**120**
Stoffering :		
textiel	106	114
meubelen, luchters, versiering	112	138
Totaal	**107**	**123**
Huishouden :		
huishoudartikelen	116	127
huishoudtoestellen, electriciteit	160	217
Totaal	**120**	**135**
Tabak, rookgerief	**106**	**100**
Boek- en papierhandel :		
boekhandel	117	135
papierhandel	114	131
Totaal	**114**	**132**
Parfumerie, toilet	**123**	**121**
Spellen, speelgoed, sport- en reisartikelen	**131**	**153**
Grote ondernemingen, gespecialiseerd in kleding :		
Algemeen indexcijfer	**85**	**87**
Heren	86	88
Dames	82	96
Ondergoed, bijkomende kledingstukken en opschikartikelen	101	99

(a) Warenhuizen, zonder beperking van het omzetcijfer, maar met uitsluiting van die welke gespecialiseerd zijn in confectie en trouwens in de volgende rubriek voorkomen.

Verkoop van verbruiksgoederen (vervolg)
Indexcijfers per sector en per goederensoort
(Maandgemiddelde 1948 = 100)

OMSCHRIJVING	1950	1951
Coöperaties :		
Algemeen indexcijfer	**117**	**130**
Bakkerij	106	115
Voedingswaren (exclusief de bakkerijen)	122	138
Kleding	102	108
Meubilering	106	136
Huishoudartikelen	108	126
Tabak	127	151
Boek- en papierhandel	157	193
Parfumerie, weeldeartikelen	110	116
Restaurant, tea-room	106	110
Diversen	146	150
Ondergoed, garen en band, alsook opschikartikelen (b)	**92**	**103**
Schoeisel (b)	**108**	**111**
Grossiers in kruidenierswaren	**104**	**102**
Kettingwinkels (voedingswaren) (c)	**107**(d)	**113**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(b) Het merendeel der getelde firma's zijn kettingwinkels.
(c) Volgens gegevens van de Nationale Bank van België.
(d) Verbeterd cijfer.

Het indexcijfer van de verkoop van verbruiksgoederen is niet in dezelfde mate gestegen voor alle categorieën waren. Zo vertoont de aankoop van kledingstukken een terugloop, wat de hoeveelheid betreft, in al de sectoren welke in aanmerking komen voor de berekening van het indexcijfer. Hetzelfde geldt voor de parfumerie- en toiletartikelen. Daarentegen is voor de stoffering en de huishoudartikelen de stijging van de omzet sterker dan die van de prijzen.

In zake voedingswaren, is het verloop der indexcijfers wisselvallig. De verkoop in de warenhuizen wijst er op dat de toeneming van de omzet groter is dan die van de prijzen; dit is een gevolg van een merkelijke stijging van de afzet van bederfelijke voedingswaren, van een minder sterke toeneming van de verkoop in de restaurants en van het status quo voor de aankoop van niet bederfelijke voedingswaren. Bij de coöperaties, waarvan de bedrijvigheid bijna uitsluitend op voedingswaren betrekking heeft, is de verkoop in de restaurants en tea-rooms teruggelopen. In de kettingwinkels (voedingswaren) blijkt het omzetcijfer, rekening gehouden met de prijsstijging, te zijn gedaald. Wat de omzet van de grossiers in kruideniers-

waren betreft, is niet alleen de omvang van de verkoop gedaald, maar ook het bruto-indexcijfer (basis 1948 = 100) liep terug van 104 in 1950 tot 102.

Deze korte ontleding voor de voedingswaren schijnt er enigszins op te wijzen dat, ten opzichte van 1950, in deze sector het verbruik wijzigingen heeft ondergaan wat de aard der aangekochte goederen betreft : er wordt van het ene jaar tot het andere een toeneming vastgesteld voor de bederfelijke voedingswaren. Het gaat hier dus om een terugkeer naar een meer normale toestand, na de paniekstemming, welke op zekere tijdstippen van het vorige jaar buitensporige aankopen van duurzame verbruiksgoederen tot gevolg had.

Samengevat en globaal beschouwd mag men, op grond van hetgeen voorafgaat, aannemen dat in 1951 de verbruikers er de voorkeur aan gaven zich goederen aan te schaffen voor hun gewone dagelijkse behoeften en niet meer om voorraden op te doen zoals destijds onder invloed van de psychologische weerslag der gebeurtenissen in Korea.

De maandevolutie wijst op een herneming van de verkoop in de maand Februari, tijdens dewelke de verhoging van de aankoop van kledingstukken meebrengt dat het algemeen indexcijfer van de globale omzet in de coöperaties en de in kleding gespecialiseerde grote ondernemingen een hoogtepunt bereikt. In de warenhuizen bereikt, in Februari, de verkoop van stoffen per meter het maximum voor het jaar 1951 met het indexcijfer 149, tegen 162 in September 1950, periode die sterk door de gebeurtenissen in Korea werd beïnvloed. De stagnatie die zich bij de afzet van confectiegoederen, na de maand Februari voordoet, werd niet alleen veroorzaakt door de voorraadvorming bij het einde van 1950, maar evenzeer

Verkoop van verbruiksgoederen in 1951

(Maandgemiddelde 1948 = 100)

MAAND	Warenhuizen	Coöperaties	Kettingwinkels (voedingswaren)(a)
Januari	141	134	124
Februari	141	142	123
Maart	144	141	114
April	129	123	104
Mei	122	120	105
Juni	128	119	105
Juli	126	109	103
Augustus	115	118	113
September ...	123	127	112
October	140	139	116
November ...	151	130	112
December ...	174	151	130

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

door het gure weder tijdens de lente van 1951 en door het feit dat Pasen op 25 Maart, dus zeer vroeg in het jaar viel. Bij het einde van het jaar krijgt de verkoop van kledingstukken geleidelijk opnieuw een normaal verloop, met, enerzijds, in October een toeneming voor de confectiegoederen, voornamelijk bovenklederen voor heren en dames, ten nadele van de stoffen per meter, en, anderzijds, in November en December een hoger verkoopcijfer voor het ondergoed.

Verkoop van verbruiksgoederen in 1951

Voedingswaren (a)

(Overeenstemmende maand in 1950 = 100)

MAAND	Maandindexcijfers van de verkoop van voedingswaren			Kleinhandelsprijzen (voedingswaren)	Verbeterde maandindexcijfers		
	Warenhuizen (b)	Coöperaties	Kettingwinkels		Warenhuizen	Coöperaties	Kettingwinkels
Januari	124	128	131	103	120	124	127
Februari	126	133	135	105	120	127	129
Maart	129	125	118	108	119	116	109
April	109	115	108	109	100	106	99
Mei	123	117	108	109	113	107	99
Juni	128	116	103	110	116	105	94
Juli	91	76	74	111	82	68	67
Augustus	121	109	104	107	113	102	97
September	94	90	82	103	91	87	80
October	123	132	114	104	118	127	110
November	112	125	122	107	105	117	114
December	104	112	104	109	95	103	95

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) Exclusief de bakkerijen.
(b) Nieuwe statistiek : inclusief de restaurants.

§ 2. — VERBRUIK PER GOEDERENGROEP

1) *Voedingswaren.*

De afwisseling in zake voeding blijft gehandhaafd, maar de aankopen wijzen niet meer op een neiging tot abnormale voorraadvorming.

De consumptie van *vlees* neemt bestendig toe : het totale vleesverbruik in het land stijgt van 338.685 t in 1950 tot 344.291 t in 1951. Deze stijging stemt overeen met een lichte verhoging van de inlandse productie, doch vooral met de vordering van de netto-invoer. Van een ander standpunt uit beschouwd, is van het ene jaar tot het andere de structuur van deze consumptie gewijzigd, in deze zin dat het verbruik van varkensvlees ver-

minderd is, hetgeen ruimschoots wordt gecompenseerd door een groter verbruik van rundvlees.

Per inwoner mag het vleesverbruik geraamd worden op 108,4 g per dag, tegen 107 g in 1950.

De structuur van de *melkconsumptie* schijnt terug normaler te worden: terwijl van het ene jaar tot het andere de consumptie van verse melk een stijging vertoont, vermindert het verbruik van ingeblikte melk, verbruik dat na de oorlog sterk toegenomen was. Inderdaad, de hoeveelheid melk (1), die door de landbouwers aan de melkerijen werd geleverd, stijgt van 1.271 millioen liter (2) in 1950 tot 1.382 millioen liter in 1951, dit is nog steeds ongeveer 40 % van de productie. Hiervan hebben de melkerijen 351 millioen liter gepasteuriseerde (in kruiken of in flessen) of gesteriliseerde melk aan de verbruikers verkocht, tegen 343 millioen liter in 1950. Het verbruik van ingedikte melk in blik liep terug en bedraagt nog slechts circa 23.000 t, tegen ongeveer 30.000 t in 1950.

De voor verbruik aangegeven hoeveelheid *suiker* daalt met 8 % en keert terug op het peil der jaren 1948 en 1949 met 240.174 t tegen 260.971 t in 1950. Deze vermindering treft twee groepen, die in 1950 een stijging hadden geboekt, w.o. vooral het wit fabriekspoeder waarvan de productie van 130.977 t in 1950 tot 117.852 t terugloopt. Het verbruik van geraffineerde suiker daalt van 126.632 t in 1950 tot 118.409 t. Dit verloop, evenzeer als de uitgesproken daling van het indexcijfer in zake verkoop van niet bederfelijke voedingswaren in de warenhuizen, toont aan dat het stockeren van voedingswaren een einde heeft genomen. Het verbruik van ruwe suiker stijgt nochtans van 3.362 t in 1950 tot 3.913 t.

Een nieuwe statistiek maakt het mogelijk de productie en de afzet van *jam* na te gaan. Zo bereikt het productiecijfer en de voor de verkoop geleverde hoeveelheid respectievelijk 8.921 t en 8.710 t voor de eigenlijke jam, 841 t en 720 t voor het geconfijt fruit, 1.333 t en 1.278 t voor de gedroogde pruimen, 6.483 t en 5.935 t voor de vruchtenstroop en 3.234 t en 3.048 t voor het in zijn natuurlijk voorkomen geconserveerd fruit. Het maandverloop van de productie en van de omzet is gans verschillend. Het hoogtepunt van de productie en van de omzet vindt men respectievelijk in April en in Mei voor de jam, in October en in December voor het geconfijt fruit, in November en in Mei voor de gedroogde pruimen, beide in Juli voor de vruchtenstroop en respectievelijk in Juli en in October voor het in zijn natuurlijk voorkomen geconserveerd fruit. Met uitzondering van de eigenlijke jam en van het geconfijt fruit, is het maximum van de maandomzet kleiner dan het maximum van de maandelijkse productie; hieruit blijkt duidelijk het belang van deze conservennijverheid die het mogelijk maakt de bevoorrading over een langere periode te verdelen dan de oogst.

Er wordt terug meer *margarine* verbruikt : de productie klimt van 65.123 t in 1950 tot 69.316 t, terwijl de verkoop in het binnenland stijgt van 65.400 t tot 68.992 t.

---

(1) Met 30 $^{0}/_{00}$ vetgehalte.

(2) Verbeterd cijfer.

Rekening gehouden met de voorraadschommelingen, blijkt de *boterconsumptie* lichtjes te zijn afgenomen : de inlandse productie bleef nagenoeg onveranderd, terwijl de invoer met 1.000 t is verminderd. Men schat het boterverbruik per inwoner op 10,5 kg, tegen 10,7 kg in 1950 en 8,7 kg in 1936/1938. Er zouden dus in totaal meer vetstoffen verbruikt worden.

De consumptie van vroege, halfvroege en late *aardappelen* is nog afgenomen : de productie slonk van 23 millioen metrische quintalen tot 20 millioen en kwam aldus terug op het peil van 1949.

Het verbruik van *brood* bleef nagenoeg onveranderd. De inlandse meelproductie stijgt van 755.932 t in 1950 tot 757.031 t, terwijl de invoer gering bleef.

Zonder het vooroorlogs niveau te bereiken, blijft de *rijst* zeer gevraagd. Ondanks een verhoging van de uitvoer bedraagt de invoer 49.000 t, tegen 50.000 t in 1950.

2. — *Dranken en tabakswaren.*

Het bierverbruik is een weinig verminderd : 10.035.000 hl. tegen 10.232.000 hl in 1950.

De hoeveelheid te verwerken grondstoffen door de brouwerijen aangegeven neemt geleidelijk toe : zij bedraagt 143.557 t in 1951, tegen 139.547 t in 1950. Niettemin is de invoer van speciale hop merkelijk achteruitgegaan, terwijl de inlandse opbrengst van hop een stijging vertoont.

Het verbruik van *alcohol* en *wijn* is lichtjes gestegen. Het verbruik van consumptiealcohol neemt van 164.922 hl in 1950 toe tot 169.179 hl in 1951, terwijl de verkoop van schuimwijn 21.852 hl bereikt in 1951, tegen 20.000 hl in 1950. De wijn- en druivenmostinvoer is opnieuw een weinig gestegen, echter meer in hoeveelheid dan in waarde, en wel respectievelijk van 449.000 hl in 1950 tot 470.000 hl en van 557.533.000 F in 1950 tot 574.020.000 F. De import uit Frankrijk breidt zich verder uit ten nadele van die uit Chili en uit Portugal.

Er blijkt meer *bewerkte tabak* te worden verbruikt, vermits de opbrengst van de accijnsrechten 3.046.944 duizend frank beliep in 1951, tegen 2.878.215 duizend frank in 1950. Men dient evenwel rekening te houden met de toepassing, van 15 April af, van het « Beneluxstelsel », waarbij het accijnsrecht op sigaretten werd verhoogd en dat op sigaren en sigarillo's werd verlaagd. Indien men evenwel de voor verbruik aangegeven hoeveelheid ontleedt, bedraagt het verbruik van bewerkte tabak : 76.617.000 sigaren in 1951, tegen 83.126.000 in 1950; 310.643.000 sigarillo's in 1951, tegen 261.308.000 in 1950; 8.543.061.000 sigaretten in 1951, tegen 8.399.221.000 in 1950; 9.862 t rooktabak in 1951, tegen 9.806 t in 1950. Het verbruik van bewerkte tabak, sigaren uitgezonderd, is dus toegenomen.

3. — *Kleding en schoeisel.*

Uit de enkele alleenstaande doch quantitatieve absolute gegevens, betreffende deze sector, kan men dezelfde algemene tendens als voor de indexcijfers afleiden. De jaarlijkse omvang van het verbruik van kledingstuk-

ken is in 1951 verminderd. Het maandelijks verloop van de inkopen van deze aard, na het hoogtepunt bij het begin van het jaar, dat doorgaans in Februari valt, is een voortdurende afneming met traditionele seizoenschommelingen : stagnatie in Juli en Augustus, herneming in October en November.

Het indexcijfer van de verkoop van schoeisel in de gespecialiseerde huizen, voornamelijk in de kettingwinkels, stijgt van 108 tot 111, dit is een kleinere verhoging dan de prijsstijging. Niettemin is de productie iets verbeterd, wellicht met het oog op het wedersamenstellen der voorraden. Zo is gedurende het jaar de productie van *zwaar zoolleder* lichtjes gestegen : 6.763 t in 1949, 6.559 t in 1950 en 6.701 t in 1951; het hoogtepunt deed zich niet, zoals gewoonlijk, in September maar wel in Februari voor. De steekproeven, die als basis dienden voor de raming van de productie van *schoenen* laten, zoals het vorige jaar, een lichte vooruitgang uitschijnen : van 7.114 duizend paar gans lederen schoenen in 1950 is deze productie gestegen tot 7.327 duizend paar; voor de andere schoenen bedragen deze cijfers 1.756 duizend paar in 1950 en 1.910 duizend paar in 1951; voor de overschoenen en blokschoenen 17 duizend paar in 1950 en 31 duizend paar in 1951. De productie van *pantoffels* liep terug : ze bereikt 5.767 duizend paar in 1951, tegen 6.257 duizend paar in 1950.

4. — *Andere producten.*

Het huishoudelijk verbruik van *gas* is enigszins toegenomen en bedraagt 434 millioen m^3, tegen 423 millioen m^3 in 1950. Het huishoudelijk *electriciteitsverbruik* ligt slechts een weinig hoger. Het contingent *steenkolen* voor huisbrand, dat door de Belgische mijnen werd geleverd, bereikt 7.239.000 t, tegen 6.228.000 t in 1951. In Maart 1951, werd de hoogste maandomzet geboekt, met zoals gewoonlijk een verbetering bij het einde van het jaar, inzonderheid in November.

ZESDE DEEL

Buitenlandse economische betrekkingen

HOOFDSTUK ÉÉN

BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE

De globale evolutie van de invoer en die van de uitvoer vertoonden in 1950 een zeker parallelisme, tenminste gedurende de eerste drie kwartalen van het jaar. In 1951, daarentegen, waren deze evoluties uiteenlopend.

Terwijl de uitvoer bij het einde van het jaar 1951 stand hield, vooral dank zij de uitvoering van oude bestellingen, heeft de invoer, evenals in 1950, een veel grotere gevoeligheid tegenover de conjunctuurschommelingen vertoond, o.m. ten opzichte van de daling der wereldprijzen. Na de achteruitgang over de zomermaanden bloeide de invoer gedurende de laatste maanden van het jaar nochtans weer op, o.m. wegens het wederaanvullen van de voorraden, welke ingevolge het handhaven van een hoog productie- en uitvoerpeil gedeeltelijk waren uitgeput.

De uiteenlopende evolutie in zake invoer en uitvoer heeft een belangrijk exportoverschot tijdens het tweede halfjaar doen ontstaan. Ten opzichte van de geografische structuur van het Belgisch-Luxemburgs handelsverkeer verbergt dit globaal overschot een duidelijk onderscheid tussen de handel met de landen der Europese Betalingsunie (E.B.U.), enerzijds, en met de landen der dollarzone, anderzijds. Derhalve is de evolutie van de buitenlandse handel der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (B.L.E.U.), ondanks de verwachtingen gesteld in de oprichting door de E.B.U. van een apparaat voor multilaterale clearing, opnieuw, vooral tegen het einde van het jaar, op het aanhoudend vraagstuk van de niet-omwisselbaarheid der valuta's gestuit. De moeilijkheden die hieruit zijn voortgevloeid hebben, in de loop van het tweede halfjaar van 1951, herhaalde tussenkomsten in zake buitenlandse handel vanwege de overheidsinstanties noodzakelijk gemaakt.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Speciale handel

MAAND	Hoeveelheid (duizenden tonnen)		Waarde (millioenen franken)		Saldo (millioenen franken) (a)	Dekkings-coëfficiënt (percentage) (a)
	Invoer	Uitvoer	Invoer (a) (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)		
Maandgemiddelde 1936/1938	2.868	1.912	2.019	1.859	— 160	92,1
Maandgemiddelde 1948 ...	2.432	1.258	7.293	6.177	— 1.116	84,7
Maandgemiddelde 1949 ...	2.296	1.210	6.810	6.649	— 161	97,6
Maandgemiddelde 1950 ...	2.479	1.363	8.125	6.881	— 1.244	84,7
Maandgemiddelde 1951 ...	3.186	1.688	10.600	11.047	+ 447	104,2
1950 Januari	2.124	1.496	6.959	6.661	— 298	95,7
Februari	1.817	1.059	6.541	5.938	— 603	90,8
Maart	2.552	1.536	8.148	7.480	— 668	91,8
April	2.285	1.364	6.907	6.404	— 503	92,7
Mei	2.458	1.181	7.495	5.706	— 1.789	76,1
Juni	2.442	1.421	7.884	6.743	— 1.141	85,5
Juli	2.245	1.395	6.745	6.265	— 480	92,9
Augustus	2.005	894	5.611	4.371	— 1.240	77,9
September	2.582	1.118	9.759	6.146	— 3.613	63,0
October	3.114	1.384	10.341	7.712	— 2.629	74,6
November	2.913	1.551	9.696	8.029	— 1.667	82,8
December	2.871	1.881	10.354	10.460	+ 106	101,0
Totaal (b)	**29.742**	**16.361**	**97.503**	**82.571**	**— 14.932**	**84,7**
1951 Januari	2.657	1.490	10.654	9.018	— 1.636	84,6
Februari	2.996	1.483	10.258	9.907	— 351	96,6
Maart	3.275	1.672	12.221	11.771	— 450	96,3
April	3.122	1.729	11.360	11.072	— 288	97,5
Mei	3.114	1.620	11.063	10.522	— 541	95,1
Juni	3.250	1.816	10.048	11.887	+ 1.839	118,3
Juli	2.923	1.624	9.371	10.422	+ 1.051	111,2
Augustus	3.191	1.784	9.639	11.169	+ 1.530	115,9
September	3.199	1.699	8.709	11.319	+ 2.610	130,0
October	3.481	1.895	10.937	12.477	+ 1.540	114,1
November	3.395	1.640	10.506	10.995	+ 489	104,7
December	3.483	1.726	11.695	11.130	— 565	95,2
Totaal (b)	**38.230**	**20.260**	**127.202**	**132.568**	**+ 5.366**	**104,2**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief de subsidies; deze bereiken een maandgemiddelde van 340 millioen frank in 1947, 220 millioen frank in 1948 en 43 millioen frank in 1949 (voorlopige cijfers).
(b) De jaartotalen omvatten verbeteringen welke niet begrepen zijn in de maandcijfers, die als voorlopig dienen beschouwd te worden.

AFDELING I. — ALGEMENE EVOLUTIE VAN DE SPECIALE HANDEL

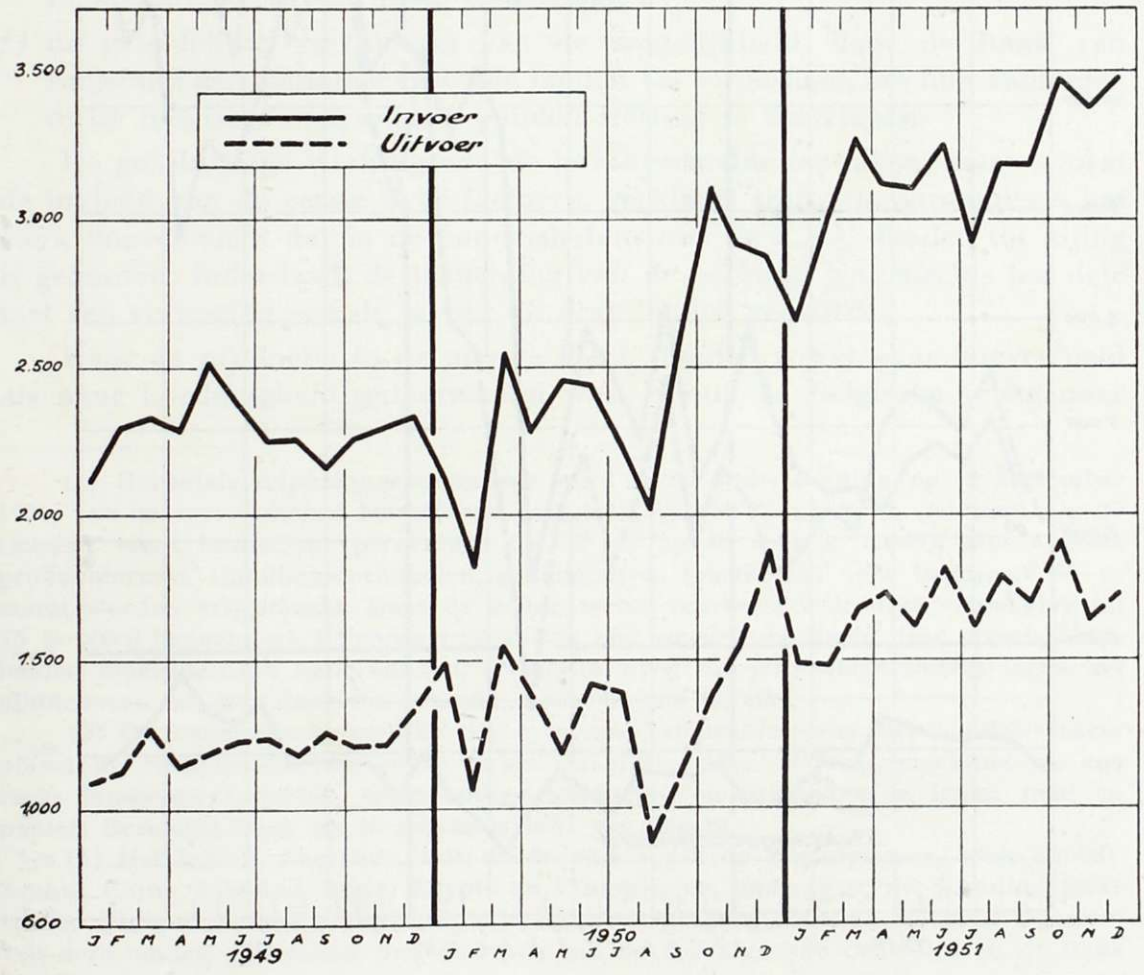
Door haar psychologische weerslag op de verbruikers, meer nog dan door haar onmiddellijke gevolgen, had de aankondiging van de wederbewapeningsprogramma's, ontworpen tijdens het tweede halfjaar van 1950, de vraag opgedreven en in de wereldconjunctuur een opmerkelijke herleving teweeggebracht. Vanaf de eerste maanden van 1951 wijzigden de Verenigde Staten hun politiek in zake het aanleggen van strategische voorraden en voerden een strenge prijscontrôle in, zowel op de ingevoerde als op de binnenlandse goederen. Deze omkeer remde de Amerikaanse vraag en verminderde de bestellingen, ontvangen door de landen, welke grondstoffen en halfafgewerkte producten voortbrengen.

Wegens de belangrijke rol, welke de Verenigde Staten in de wereldeconomie vervullen, had de aldus ingezette verslapping een weerslag van land tot land en dit in een sterkere mate naargelang de opgang hoger was

Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Hoeveelheid

(duizenden tonnen)

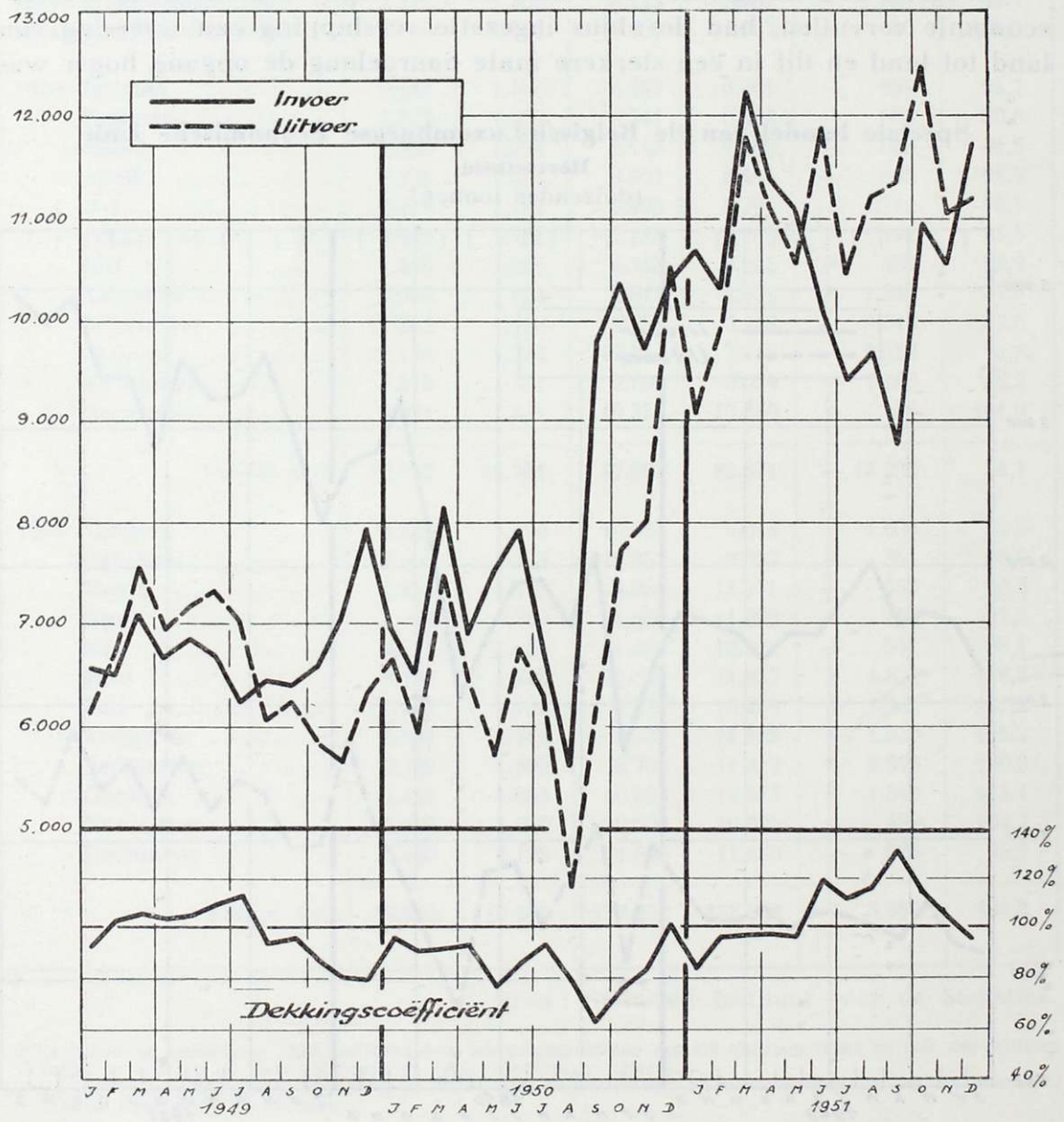
Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

geweest. In weinig tijd zagen talrijke overzeese landen — vooral deze van de sterlingzone — hun inkomsten uit de verkoop van grondstoffen aan de Verenigde Staten sterk slinken, hetgeen tegelijkertijd hun reserve aan harde valuta's en de koopkracht van hun verbruikers deed afnemen. Vanaf het midden van het jaar waren zij dan ook verplicht hun invoer van vreemde producten, Belgische o.a., streng te beperken. Maar dank zij de omvang van de tijdens de voorgaande maanden geplaatste bestellingen bleef de uitvoer van de B.L.E.U. — vooral die van essentiële goederen — nochtans gedurende heel het tweede halfjaar van 1951, en zelfs gedurende heel het eerste kwartaal van 1952, op een hoog niveau gehandhaafd.

Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Waarde

(millioenen franken)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In feite werd de Belgisch-Luxemburgse uitvoer in 1951 bevorderd door de factoren, die reeds tijdens het tweede halfjaar van 1950 naar voren waren gekomen en die, door hun samengevoegde werking, een nog niet gekende expansie van de afzet in het buitenland hebben mogelijk gemaakt.

Onder deze factoren, waarvan meerdere structureel zijn, dienen o.m. te worden aangestipt :

a) de weerslag van de wederbewapeningsprogramma's op de vraag, zowel de « burgerlijke » als die van « strategische » aard;

b) de betalingsfaciliteiten, geboden door het apparaat der Europese Betalingsunie, waardoor een gedeeltelijke inwisselbaarheid tot stand is gekomen;

c) de beperkte vooruitgang in zake vrijmaking van het handelsverkeer onder de lidstaten van de O.E.E.S., o.m. door de principiële verhoging van de vrijmakingspercentages in zake invoer (1), door het consolideren van een schijf van 60 % van de voorgaande vrijmakingen en door het aanvaarden van een « gemeenschappelijke lijst » (2) door het merendeel der lidstaten;

d) de ruimere invoerpolitiek, toegepast door verschillende overzeese landen, welke op een onrechtstreekse manier bij de E.B.U. zijn aangesloten;

e) de vrijmaking, tot een beloop van ongeveer 90 %, van de Belgisch-Luxemburgse uitvoer naar Nederland;

f) de geleidelijke verruiming van de mogelijkheid, door de Bank van Engeland aan sommige vreemde landen (3) toegestaan, om hun aankopen in de Belgisch muntzone in ponden sterling te vereffenen.

De gelijktijdige werking van de bovenvermelde oorzaken, maar vooral de invloed van de eerste twee factoren, verklaart trouwens grotendeels het sterk onevenwicht dat in de handelsbalans met de E.B.U.-landen tot uiting is gekomen; inderdaad, de toeneming van de verkoop ging slechts ten dele met een verhoging van de invoer uit deze landen gepaard.

Daar de productie in de meeste E.B.U.-landen zowel naar hoeveelheid als naar hoedanigheid ontoereikend was, richtte de Belgische vraag naar

---

(1) Het totale vrijmakingspercentage werd na de ondertekening, op 19 September 1950, van de overeenkomst betreffende de E.B.U., van 50 % op 60 % gebracht. Op 27 October werd beslist dit percentage tot 75 % op te voeren, terwijl iedere grote productenreeks (landbouwproducten, grondstoffen, fabrikaten) voor tenminste 60 % moest worden vrijgemaakt. Maar de datum welke vooreerst voor deze vrijmaking tot 75 % werd bepaald, nl. 1 Februari 1951, kon niet worden nageleefd daar verschillende landen moeilijkheden ondervonden. Tenslotte werd dit percentage slechts tegen het midden van het jaar door een bepaald aantal landen bereikt.

(2) De « gemeenschappelijke lijst » in zake vrijmaking van het handelsverkeer omvat de textielproducten, zowel ruwe als afgewerkte, de textielmachines en een reeks landbouwproducten, scheikundige producten en producten in leder, hout en papier. Deze lijst werd op 15 Augustus 1951 van kracht.

(3) Het betreft, enerzijds, « de derde-landen van de sterlingzone », zoals Saoedi-Arabië, China, Libanon, Syrië, Egypte en Ethiopië, en, anderzijds, de Scandinavische landen, Finland, Bolivië, Brazilië, Spanje, Liberia, Paraguay, Peru en Siam. De transfers van deze landen zijn echter onderworpen aan de voorafgaande contrôle van de Bank van Engeland.

vreemde producten zich in feite vooral naar de landen der dollar-zone (1). Welnu, het apparaat voor gedeeltelijke omwisselbaarheid, opgericht door de E.B.U., heeft niet kunnen volstaan om de toestand op een min of meer automatische manier weder op te klaren.

De crediteurlanden — vooral België — zijn verplicht geweest, reeds van in de zomermaanden, maatregelen te treffen om hun uitvoer naar de andere E.B.U.-landen te remmen, ten einde het onrustwekkend toenemen van hun kredieten aan dit organisme tegen te gaan. Om het einde van 1951 werd de expansie van het intra-Europees handelsverkeer dan ook belemmerd, enerzijds, door de gedeeltelijke opheffing van de invoervrijmaking in meerdere debiteurlanden en, anderzijds, door de remming welke sommige crediteurlanden op de export uitoefenden.

Gedurende het eerste halfjaar van 1951 kon de uitbreiding van de Belgisch-Luxemburgse leveringen aan Nederland, het Verenigd Koninkrijk, West-Duitsland, Frankrijk, Zweden, Zwitserland, de Verenigde Staten en Canada, in zekere mate, het gunstig verloop van de globale uitvoer tijdens het eerste halfjaar van 1949 in herinnering brengen. In tegenstrijd echter met hetgeen in 1949 gebeurde, was de evolutie over dezelfde periode van 1951 veel algemener, vermits de expansie van de buitenlandse vraag, zowel in een gunstiger samenstelling van de uitvoer als in een ruimere aardrijkskundige verdeling hiervan, haar weerspiegeling vond.

Inderdaad, de uitvoer van metaalproducten was niet meer de enige die werd bevoordeeld door de aangroei van de buitenlandse vraag, die evenzeer de minder essentieel geachte verbruiksgoederen als de productiegoederen, welke als onontbeerlijk worden erkend voor het behoud en de uitbreiding van de economische bedrijvigheid, omvatte. Dit buitengewoon gunstig klimaat voor de Belgisch-Luxemburgse uitvoer bleef echter niet tot bij het einde van het jaar aanhouden, daar een zeker aantal conjuncturele en structurele factoren een neerhalende invloed hebben uitgeoefend. Tot de eerste behoren o.m. de geleidelijke verzadiging van het merendeel der verbruiksgoederenmarkten en de omkeer in de prijsconjunctuur der Verenigde Staten; onder de tweede kunnen worden aangestipt : de vertraging in de uitwerking van de wederbewapeningsprogramma's, de financiële moeilijkheden van sommige lidstaten der E.B.U. en de gevolgen van de monetaire maatregelen, welke Nederland en het Verenigd Koninkrijk getroffen hebben om hun interne muntstabiliteit te herstellen.

De conjuncturele factoren komen vooral voort uit een reactieverschijnsel dat veroorzaakt werd, enerzijds, door het plotseling ontstaan van de « boom » na het inzetten der vijandelijkheden in Korea, en anderzijds, door het wegblijven van een nieuwe verergering in de internationale toestand.

---

(1) Het hoog peil van de invoer uit de dollarzone is in grote mate toe te schrijven aan de aankoop, enerzijds, van voedingswaren (granen), nodig voor de voorziening van de bevolking, en, anderzijds, van grondstoffen (katoen, minerale oliën, steenkolen, vetstoffen, oliehoudende zaden, lood, enz.), bestemd voor de nijverheidsproductie. Sommige dezer grondstoffen werden onder de vorm van halffabrikaten (bv. katoengarens) naar de E.B.U.-landen wederuitgevoerd. Onrechtstreeks hebben deze landen bijgevolg door tussenkomst van de B.L.E.U. essentiële dollargoederen kunnen invoeren, ten nadele evenwel van het evenwichtig functionneren der E.B.U.

De laatst vermelde der structurele factoren is van aard om de invoer te remmen door het wegnemen van de overtollige koopkracht, d.i. de koopkracht die het aanbod van goederen en diensten overtreft. Bij gebrek aan een expansie van hun voor uitvoer in aanmerking komende productie, moet de terugkeer van de debiteurlanden tot de muntstabiliteit gepaard gaan met een soms zeer scherpe inkrimping van de invoer en bijgevolg van de afzetgebieden, welke voor de Belgische productie openstaan.

Het vraagstuk van het onevenwicht in het intra-Europees handelsverkeer is dus, in 1951, met een vernieuwde hevigheid naar voren gekomen. Reeds gedurende het tweede kwartaal rezen moeilijkheden voor West-Duitsland, dat, om zijn sterk toegenomen invoer te betalen, na de uitputting van zijn E.B.U.-quotum genoodzaakt werd zijn aankopen in het buitenland te beperken. Voor de B.L.E.U. is het onevenwicht in het handelsverkeer vooral tot uiting gekomen, vooreerst in het aanzienlijk overschot tegenover Nederland, en nadien, vanaf het einde van het eerste halfjaar, in het tegoed tegenover de sterlingzone en de Franse muntzone.

Ten einde het opstapelen van onomwisselbare vorderingen op de E.B.U. tegen te gaan, is België tijdens het tweede halfjaar verplicht geweest meerdere maatregelen te treffen, strekkende tot de reoriëntering van zijn handelsverkeer, en zelfs tot de remming van de in E.B.U.-valuta's betaalbare uitvoer.

Reeds vóór de uitputting van het Belgisch quotum bij de E.B.U., nl. in Juli, was de Administratie verplicht geweest een verbod uit te vaardigen op de verkoop tegen E.B.U.-valuta's van goederen, welke in andere valuta's werden aangekocht (financiële doorvoer), ten einde te beletten dat het Belgisch quotum ten voordele van vreemde producten zou worden aangewend (1). Bovendien had de debetpositie van Nederland het noodzakelijk gemaakt toezicht te houden op sommige uitvoerverhandelingen, in het raam der Voor-Unie verricht (2). Maar, tegen het einde van de maand Augustus kwamen de eerste regeringstussenkomsten, die tot doel hadden de Belgisch-Luxemburgse buitenlandse handel te reoriënteren; de belangrijkste hiertoe getroffen maatregelen zijn de volgende :

a) de beperking van de in dollars betaalbare invoer, ten einde deze door aankopen van E.B.U.-producten te vervangen; met dit doel heeft de Administratie opnieuw het stelsel ingevoerd, dat in December 1947 van

---

(1) Rond dezelfde tijd heeft het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel een contrôle ingesteld op de financiële verrichtingen ten einde speculatieve transfers van vlottende kapitalen uit de E.B.U.-landen te verhinderen. Deze maatregel werd noodzakelijk ingevolge de verslechting van de financiële toestand in Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk.

(2) Het betreft de zgn. akkoorden van Anneville (einde Augustus - begin September 1951), welke tot voorwerp hadden de contrôle op de uitvoer van Belgisch-Luxemburgse producten, bij de invoer in Nederland ingevolge de Voor-Unie-Akkoorden vrijgemaakt, maar niet vermeld op de lijst der vrijmakingen, door dit land aan de andere leden van de O.E.E.S. toegestaan. Deze akkoorden bepaalden sommige maxima welke echter achteraf theoretisch bleken daar de Nederlandse invoer tijdens de laatste maanden van het jaar vanzelf terugliep.

kracht werd en dat elke aanvraag om invoer voor producten, die niet op de lijst van de als essentieel aangeziene producten voorkomen, aan een voorafgaand visum van het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel onderwerpt (1);

b) het blokkeren, tijdens 6 maanden, van 5 % van de opbrengst der in E.B.U.-geld te vereffenen uitvoertransacties. Deze maatregel, getroffen op 15 September, strekte er toe de financieringslast in verband met de kredieten, welke België boven zijn quotum aan de E.B.U. heeft toegestaan, gedeeltelijk op de uitvoerders over te dragen;

c) het toestaan van kredieten tegen preferentiële rentevoeten, ten einde de invoer van uitrustingsgoederen, afkomstig uit de E.B.U.-landen, en in de eerste plaats van mijnmaterieel, te bevorderen;

d) het openen, in het kader der O.E.E.S. van onderhandelingen met de belangrijkste debetlanden, opdat deze hun uitvoer naar de B.L.E.U. zouden aanwakkeren;

e) het richten op de markten der dollarzone van de Belgische propaganda- en handelsexpansie-inspanning.

Daar de overschijding van het Belgisch-Luxemburgs quotum bleef stijgen, gedeeltelijk onder invloed van verrichtingen van speculatieve aard, werden, op 8 October, op initiatief van het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel, nog strengere maatregelen getroffen. Deze maatregelen met financieel karakter (2) moesten worden aangevuld met een contrôle en een planning op de uitvoer, opdat deze zou beperkt blijven tot de verhandelingen, welke als normaal worden aangezien.

Wat het financieel aspect betreft, werden alle in E.B.U.-valuta's ontvangen betalingen aan het voorafgaand visum van het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel onderworpen, welke ook hun aard weze : het kwam er op aan een einde te stellen, enerzijds, aan de betalingen die geen verband houden met rechtstreekse en daadwerkelijke leveringen en prestaties, en, anderzijds, aan de financiële bewerkingen met speculatief karakter. Dit sloot o.m. uit : de voorafgaande betalingen (behalve die welke op bestellingen van uitrustingsgoederen betrekking hebben), de onrechtstreekse uitvoer naar de dollarzone (d.w.z. die welke via sommige landen van de E.B.U.-zone gebeurt) en de wederuitvoer van tegen dollars gekochte

---

(1) Deze maatregel werd gevolgd door de toepassing van degressieve contingenten voor sommige producten waarvan de vervanging door E.B.U.-producten niet onmiddellijk kon geschieden zonder een aanzienlijk nadeel te berokkenen aan de importeurs welke de vertegenwoordiging voor Amerikaanse producten bezitten.

(2) In Januari 1952 had de verergering van het onevenwicht ten opzichte van de E.B.U. een verhoging van het inhoudingspercentage op de tegenwaarde in Belgische franken van de uit de E.B.U.-landen ontvangen betalingen noodzakelijk gemaakt. Ten einde de bij de export minder begunstigde sectoren te sparen, werd deze verhoging selectief aan de progressiviteit van de uitvoertaxe verbonden. Aldus werden de differentiële inhoudingspercentages opgevoerd tot 5 % voor de producten welke vrij van uitvoertaxe zijn, tot 7,5 % voor de producten onderworpen aan een taxe van 1 % en tot 10 % voor de producten onderworpen aan een taxe van 2 of 3 %. Door deze verhoging werden echter de speciale regimes toepasselijk op het Groothertogdom Luxemburg (vrijstelling van taxe) en op Nederland en Belgisch-Kongo (in beide gevallen een eenheidstaxe van 1 %) niet gewijzigd.

producten, welke in de B.L.E.U. geen industriële bewerking hebben ondergaan. Het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel trof ook maatregelen om te voorkomen dat de banken der E.B.U.-landen grotere provisies in Belgische franken zouden aanleggen dan werkelijk vereist. Tenslotte werd de verplichting de wisselvorderingen op de E.B.U.-landen aan een erkende bank af te staan opgeheven, met uitzondering voor de Zwitserse frank. Alle betalingen, welke het visum van het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel ontvingen, werden evenwel tegen de officiële koers vereffend.

Wat de handelsaangelegenheden betreft, de machtigingen (vergunningen en verklaringen-vergunningen) tot uitvoer naar de E.B.U.-landen werden, van 10 October af, aan een verdeling en aan een comptabilisatie per hoofdstuk van het douanetarief onderworpen, ten einde de aflevering van nieuwe uitvoervergunningen tot een bepaald maximum te beperken. Deze maandelijkse « planning » ging eerst door op basis van het gemiddelde van de E.B.U.-uitvoer over de eerste vijf maanden van 1951, nadien op basis van een bedrag, vastgesteld in functie van het verloop der creditpositie van de B.L.E.U. tegenover de E.B.U., en rekening gehouden, bovendien, met de lopende uitvoervergunningen, afgeleverd tijdens de voorgaande maanden. Met dit doel werden rond half Januari 1952 de in omloop zijnde vergunningen en verklaringen-vergunningen geteld, terwijl de geldigheidsduur der nieuwe machtigingen tot 30 dagen werd teruggebracht (1). Tenslotte werd bij de verdeling per hoofdstuk rekening gehouden met de toestand in elke nijverheidstak, ten einde nl. de nog openblijvende verkoopsmogelijkheden voor de sectoren, die minder essentiële goederen voortbrengen, te vrijwaren. Om het administratief ingrijpen te beperken werd de quotaverdeling over de firma's gedeeltelijk aan de beroepsfederaties toevertrouwd, in de mate waarin deze aanvragen om vergunning ten behoeve van hun aangeslotenen indienen. Voor de niet aangeslotenen en voor de leden, welke niet langs hun federatie wensten om te gaan, bleef de verdeling per firma aan de Centrale Dienst voor Contingenten en Vergunningen (C.D.C.V.) toevertrouwd.

Evenals voor de beperking van de in dollars betaalbare invoer (2) heeft de planning van de E.B.U.-uitvoer, toegepast door de Adminstratie, zijn invloed slechts op tamelijk lange termijn kunnen doen gelden. De onmogelijkheid om de lopende oude vergunningen te vernietigen en de noodzakelijkheid de uitgifte van een minimum-hoeveelheid nieuwe invoer- of uitvoervergunningen te voorzien, hebben in feite de Regering verplicht van

---

(1) Ten einde het hinderen van handelsverrichtingen op lange termijn te vermijden, werd de uitgifte van vergunningenbeloften in aanzienlijke mate uitgebreid; de beloften, geldig voor een bepaalde maand, dienden het voorwerp van een aanvraag om vergunning uit te maken gedurende de laatste vijf dagen van de onmiddellijk voorafgaande maand.

(2) De beperkende invloed van de op 10 September 1951 getroffen maatregelen werd grotendeels geneutraliseerd, enerzijds, door de belangrijke hoeveelheid invoertoelatingen, afgeleverd vóór deze datum, en, anderzijds, door de seizoenherleving bij het einde van het jaar van de katoen- en graanaankopen in de Verenigde Staten. Bovendien bleef de invoer van Amerikaanse steenkolen op een hoog peil ingevolge de uitvoering van de tijdens de periode van kolenschaarste afgesloten contracten.

een doorslaand onmiddellijk resultaat af te zien. De betrachting 's lands economische belangen te sparen, heeft de keuze doen vallen op methodes, welke tot een geleidelijke remming hebben geleid, waarvan de beperkende weerslag blijkbaar slechts vanaf de maand Maart zichtbaar is geworden voor de in dollars betaalbare invoer en vanaf de maand April voor de uitvoer, d.w.z. wanneer de conjunctuuromslag op zich zelf, enerzijds, de invoer van sommige goederen en, anderzijds, de verkoop aan de E.B.U.-landen begon te beperken.

De Regering heeft er zich trouwens rekenschap van gegeven dat, om de buitenlandse handel van de Belgisch-Luxemburgse Unie te reoriënteren, het aangewezen was de beperkende maatregelen op korte termijn zo spoedig mogelijk te vervangen door maatregelen op lange termijn (1).

Door sommige parastatale organismen, zoals de Dienst voor Economische Recuperatie en de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, werden speciale kredieten tegen lage interest toegestaan, ten einde de aankoop van uitrustingsgoederen in de E.B.U.-landen te bevorderen.

De discontopolitiek van de Nationale Bank werd aangepast en o.m. werd de geldigheidsduur van het visum der Nationale Bank van België voor de wissels betreffende invoer betaalbaar in E.B.U.-valuta's verlengd; ook werd een visumpolitiek toegepast, die gunstig was voor de wissels tot financiering van de invoer uit de E.B.U.-landen en ongunstig voor de wissels, welke in dollars te vereffenen invoertransacties vertegenwoordigen; bovendien werd de discontovoet, geldend voor de geviseerde bankaccepten op invoerverhandelingen, op 13 September 1951, van 3,75 tot 3,25 % verlaagd.

---

(1) In 1951 werden nog andere maatregelen van beperkte duur getroffen. In Februari besluit de Administratie de stockbeweging en de uiteindelijke bestemming (end use) van de uitgevoerde « gevoelige » producten na te gaan; deze tussenkomst, het zgn. X-regime, dat de dagelijkse comptabilisatie van de bestaande verplichtingen in zake invoer en uitvoer voorzag, werd begin Maart 1952 afgeschaft. In Juni werd ook voor de producten van strategische aard een contrôle op de uiteindelijke bestemming ingevoerd (contrôle op de Oost-West-handel). Een omkeer, ingezet door de prijsdaling van de wol op de wereldmarkt, deed zich in de textielindustrie voor : midden Juni had hij tot gevolg dat de beperkingen op de uitvoer van verschillende textielproducten werden opgeheven : afval van kunstzijde, kunstvezels, katoenafval, katoengarens, katoenweefsels, dweilen en lompen. In September werd de verplichte telling op het bezit, het aankopen en het verkopen van diamant ingevoerd. In November werd de vrijstelling van de overdrachttaxe op de uitvoer, voor talrijke producten, tijdelijk afgeschaft; deze maatregel, louter van fiscale aard, werd getroffen ten einde vooruit te lopen op de taxatie van de buitengewone winsten behaald dank zij de hoogconjunctuur (de aanslagvoet van deze taxe bedraagt 1, 2 of 3 % volgens de aard der uitgevoerde producten). In December werd de overdrachttaxe op de uitvoer naar Nederland herleid tot 1 % voor alle getaxeerde producten en werd de taxe op de leveringen aan het Groothertogdom Luxemburg geschorst.

Om het toezicht op de uitvoer te verzekeren moest daarenboven voor talrijke producten het vergunningstelsel opnieuw worden ingevoerd, nl. in April (103 tariefposities) en in September (149 tariefposities). Bovendien werden talrijke producten opnieuw onder invoervergunning gesteld, nl. in Juni en September. In het eerste geval werd deze maatregel getroffen ten einde de invoer van sommige koperproducten te verbieden overeenkomstig de verbintenissen aangegaan in het kader van de O.E.E.S. en van het Atlantisch Pact; in het tweede geval, om de in dollars betaalbare invoer te controleren.

Sedert 6 November 1951 werden de discontovoeten, door het Herdiscontering- en Waarborginstituut, op de accepten welke de handtekening van eersterangsbanken dragen, toegepast, verschillend gemaakt, ten einde preferentiële interestvoeten toe te staan aan de in E.B.U.-valuta's betaalbare invoer, enerzijds, en de in dollars betaalbare uitvoerverhandelingen, anderzijds.

Er werd onderzocht hoe het mogelijk zou zijn de aankopen van in dollars betaalbare producten naar E.B.U.-landen over te schakelen en, algemeen gesproken, de invoer van E.B.U.-producten, zoals uitrustingsgoederen en oorlogsmaterieel, te verhogen.

De maatregelen tot het bevorderen van de dollarleveringen werden opnieuw bestudeerd.

Gedurende het eerste kwartaal zette de invoer van de B.L.E.U. de stijgende beweging voort, welke van September 1950 af werd vastgesteld. De verhoging, die zowel aan de toeneming der hoeveelheid als aan de stijging der wereldprijzen toe te schrijven is, bereikte haar maximum in Maart 1951. Maar van de maand April af verminderde de invoer snel ingevolge de afzijdige houding der importeurs, veroorzaakt door de ontspanning, achteraf door de daling, van de noteringen der basisgrondstoffen (1) en door de daaropvolgende inzinking van de wereldvraag. Deze conjuncturele achteruitgang kan worden toegeschreven aan de omkeer in de Amerikaanse politiek betreffende het aanleggen van strategische voorraden, nl. aan de beslissing de invoer van sommige essentiële grondstoffen (rubber, tin, enz.) van de private handel op de Administratie over te dragen. Nochtans ligt de voornaamste oorzaak van de baisse-reactie op de belangrijkste basismarkten zonder twijfel in de Amerikaanse beslissing van 26 Januari 1951, de prijzen zowel van de ingevoerde producten als van de inlandse te controleren en in het vervolg iedere offerte, waarvan de prijs een zeker maximum zou overschrijden, af te wijzen. Bovendien werd het « burgerlijk » verbruik van verschillende strategische grondstoffen zodanig beperkt dat de invoervermindering, veroorzaakt door de nieuwe maatregelen, er door werd gecompenseerd. In sommige gevallen, nl. voor de wol, werd de invoervermindering zelfs gevolgd door een tijdelijke schorsing der aankopen.

Bij de vermindering van de Belgisch-Luxemburgse invoer tijdens het tweede en het derde kwartaal van 1951 waren echter de uitrustingsgoederen en de duurzame verbruiksgoederen niet betrokken. Gedurende het vierde kwartaal trouwens kende de invoer van grondstoffen, en ook van niet duurzame verbruiksgoederen, een aanzienlijke wederopleving; dit staat nl. in verband met het opnieuw aanleggen van voorraden, welke tijdens de voorgaande maanden waren uitgeput, en met de seizoenherleving van sommige aankopen van textielgrondstoffen (2) en graangewassen. Deze herleving betrof vooral de invoer uit de dollarzone; haar invloed werd immers vergroot door de aankomst van belangrijke hoeveelheden Ameri-

(1) De daling van de noteringen der belangrijkste grondstoffen, welke langzaam in Februari inzette, versnelde tijdens het tweede kwartaal en hield slechts op tijdens het derde kwartaal van het verslagjaar.

(2) Het betreft hoofdzakelijk Amerikaanse katoen waarvan de notering steviger werd naarmate de schattingen omtrent de nieuwe oogst minder gunstig werden.

kaanse steenkool op grond van contracten, afgesloten tijdens de voorgaande maanden.

Practisch en algemeen gesproken is de invoerpolitiek zeer liberaal gebleven. Inderdaad, zelfs de beperkingsmaatregelen der maand September betreffende de in dollars betaalbare invoer werden in een zeer ruime geest opgevat en toegepast, vermits het belangrijkste doel oorspronkelijk was, overeenkomstig de aanbevelingen van de O.E.E.S., geleidelijk een reoriëntering van de invoer ten gunste van de E.B.U.-zone te verwekken. Bovendien werden de weinig talrijke contrôlemaatregelen, die omstreeks het einde van 1950 waren ingevoerd om de voorziening van de bevolking en van de nijverheid te verzekeren, tegen het midden van het jaar afgeschaft wanneer de verslapping in de aankoop van basisproducten duidelijk tot uiting kwam.

Ingevolge de uiteenlopende evolutie van invoer en uitvoer is de globale balans van het handelsverkeer (1), vanaf de maand Juni, ruimschoots actief geworden, een toestand die slechts weinig was voorgekomen sedert het einde van de vijandelijkheden. Maar in December heeft de seizoenspits van de invoer de tijdelijke wederverschijning van een matig ongunstig saldo veroorzaakt. Voor het gehele verslagjaar bedraagt het globaal overschot bijna 5,4 milliard frank, tegen een tekort van meer dan 14,9 milliard frank in 1950. Meteen bereikt de dekkingscoëfficiënt 104,2 %, tegen 84,7 % tijdens het voorgaande jaar.

Indien de algemene balans over het jaar 1951 gunstig is geworden, is de toestand van de balansen per muntzone eerder verslecht; inderdaad, het globale overschot, groot circa 5,4 milliard frank, verbergt de afwijkingen in de *qualitatieve samenstelling* van de handelsbalans. Deze laat blijken dat het overschot tegenover de E.B.U.-landen, vooral tijdens het tweede halfjaar, met een steeds groter wordend tekort tegenover de dollarzone gepaard ging. Welnu, daar de batige E.B.U.-saldi slechts gedeeltelijk in dollars omwisselbaar zijn, is de vereffening onder de twee balansen per zone ten dele zuiver boekhoudkundig en het overschot van de globale handelsbalans is in dezelfde mate niet beschikbaar.

Het overschot van de algemene balans is te verklaren, niet alleen door het zeer groot volume van de Belgisch-Luxemburgse uitvoer tijdens bijna alle maanden van 1951, maar ook door de prijsbewegingen bij de uitvoer en de invoer. Aldus, indien het volume van de uitvoer met bijna 21 % ten opzichte van 1950 is verhoogd, nam de gemiddelde waarde van de ingevoerde producten met meer dan 33 % toe. Deze stijging, welke reeds begon in het tweede halfjaar van 1950, ontwikkelde zich echter zeer geleidelijk ingevolge de vertraging in de uitvoering der oude uitvoercontracten, afgesloten tijdens de periode van laagconjunctuur. Het hoogtepunt voor de wederaanpassing van de gemiddelde uitvoerwaarden, tenminste voor het jaar 1951, werd trouwens slechts in October-November bereikt, terwijl dit maximum voor de invoer reeds in de maand Mei werd bereikt.

De vermindering der eenheidswaarden voor de invoer is niet scherp

(1) Het betreft hier dus niet de balans der commerciële *betalingen*, maar wel de zichtbare balans van het goederenverkeer, zoals deze blijkt uit de waardecijfers omtrent de *goederenbewegingen* bij invoer en uitvoer.

geweest na het bereiken van het maximum en de verbetering van de ruilvoet (1), gedurende het tweede halfjaar, is bijna uitsluitend aan de stijging van de prijs der uitgevoerde producten toe te schrijven. Ten opzichte van 1950 is de ruilvoet voor het hele jaar 1951 met 10 % verbeterd; dit percent is de resultante van een verhoging met meer dan 33 % bij de uitvoer en een stijging met ongeveer 21 % bij de invoer.

AFDELING II. — SPECIALE HANDEL PER GOEDERENGROEP

§ 1. — ALGEMEEN OVERZICHT.

Ten opzichte van 1950 is de structuur van het handelsverkeer der B.L.E.U. met het buitenland vooral in zake uitvoer gewijzigd, terwijl de samenstelling van de invoer een grotere stabiliteit vertoont. Uitzonderingen buiten beschouwing gelaten, zijn deze wijzigingen te verklaren door een zekere ongelijkheid, sedert September 1950, in het aangroeitempo van de uitvoer, eerder dan door een welkdanige achteruitgang in de export van de onderscheidene nijverheidssectoren.

1. — *Bij de invoer* wijst de globale hoeveelheid op een verhoging met meer dan 28,5 %, welke bijna uitsluitend voortkomt uit de toegenomen aankopen van grondstoffen en hulpstoffen. Voor het eerst sedert het einde van de oorlog wordt het gemiddelde over 1936/1938 overschreden en wel met 11 %. De grondstoffen voor de nijverheid en de brandstoffen niet meegerekend, is de toeneming evenwel veel minder aanzienlijk. Verhoudingsgewijze is de verhoging van de post « Brandstoffen » de belangrijkste, onder meer ingevolge de aankoop van Amerikaanse steenkolen.

Afgaande op de hoeveelheidsindexcijfers (2), berekend door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (1948 = 100), blijkt dat het volume van de totale invoer (3) in 1951 met bijna 9 % is gestegen, tegen meer dan 14 % in 1950 en een achteruitgang met 2 % in 1949. Daar de aankopen van grondstoffen en hulpstoffen in 1950 reeds een hoog niveau hadden bereikt, is hun volume in 1951 slechts met 5 % verhoogd. Om gelijkaardige redenen en, onder meer, ingevolge de verzadiging van de binnenlandse markt, is de invoer van niet-duurzame verbruiksgoederen zelfs met circa 3 % verminderd. Daarentegen is de aankoop van uitrustingsgoederen en duurzame verbruiksgoederen respectievelijk met 19 % en 12,4 % verhoogd.

---

(1) Onder ruilvoet wordt verstaan de verhouding van het indexcijfer van de eenheidswaarden der uitgevoerde producten tot het indexcijfer van de eenheidswaarden der ingevoerde producten.

(2) Vroeger volume-indexcijfer. Zie *De Belgische Economie in 1949*, op. cit., blz. 278.

(3) Ingevolge onophoudende schommelingen in de samenstelling van invoer en uitvoer laat de globale hoeveelheid niet toe het werkelijk verloop van het volume der ruilverhandelingen te volgen.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Invoer naar het gebruik der goederen (a)

GOEDERENGROEP	Hoeveelheid						Waarde					
	Duizenden tonnen			Percentage van het totaal			Millioenen franken			Percentage van het totaal		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
1. *Grond- en hulpstoffen*	**33.527**	**28.571**	**37.001**	**97,3**	**96,1**	**96,8**	**19.107**	**67.163**	**92.060**	**78,9**	**68,9**	**72,4**
A. Voedingsmiddelenindustrie en tabak	1.992	1.350	1.656	5,8	4,5	4,3	2.654	8.281	10.495	11,0	8,5	8,3
B. Landbouw	2.846	2.342	2.519	8,2	7,9	6,6	1.712	4.152	4.604	7,0	4,3	3,6
C. Industrie : (exclusief de voedingsmiddelenindustrie en de tabak)	19.174	18.447	22.767	55,7	62,0	59,5	11.946	45.359	61.352	49,3	46,5	48,2
D. Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	359	328	423	1,1	1,1	1,1	845	3.059	4.980	3,5	3,1	3,9
E. Brandstoffen en smeermiddelen	9.156	6.104	9.636	26,5	20,5	25,2	1.950	6.312	10.629	8,1	6,5	8,4
2. *Landbouw-, nijverheids- en handelsuitrusting en -outillage*	**110**	**232**	**300**	**0,3**	**0,8**	**0,8**	**1.572**	**10.315**	**12.335**	**6,5**	**10,6**	**9,7**
3. *Duurzame verbruiksgoederen*	**52**	**104**	**118**	**0,2**	**0,3**	**0,3**	**895**	**6.299**	**7.624**	**3,7**	**6,5**	**6,0**
4. *Niet-duurzame verbruiksgoederen*	**732**	**834**	**810**	**2,2**	**2,8**	**2,1**	**2.231**	**13.030**	**14.403**	**9,2**	**13,3**	**11,3**
A. Voedingsmiddelen, drank en tabak	707	795	763	2,1	2,7	2,0	1.565	9.490	9.953	6,5	9,7	7,8
B. Andere verbruiksgoederen	25	39	47	0,1	0,1	0,1	666	3.540	4.450	2,7	3,6	3,5
5. *Andere goederen*	—	—	—	—	—	—	**418**	**696**	**780**	**1,7**	**0,7**	**0,6**
Totaal	**34.421**	**29.742**	**38.229**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**24.223**	**97.503**	**127.202**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Volgens de naamlijst aangenomen door de Raad van de Volkenbond op 17 September 1935.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Invoer naar het gebruik en de graad van verwerking der goederen (a)

(percentage van de totale waarde)

GOEDERENGROEP	Ruwe producten			Producten die een eenvoudige verwerking ondergaan hebben			Producten die een meer gevorderde verwerking ondergaan hebben			Alle producten		
	1936/ 1938	1950	1951	1936/ 1938	1950	1951	1936/ 1938	1950	1951	1936/ 1938	1950	1951
1. *Grond- en hulpstoffen*	**47,8**	**36,4**	**37,8**	**24,2**	**24,7**	**26,2**	**6,9**	**7,9**	**8,4**	**78,9**	**68,9**	**72,4**
A. Voedingsmiddelenindustrie en tabak	10,3	8,3	7,8	0,7	0,2	0,5	—	—	—	11,0	8,5	8,3
B. Landbouw	4,2	2,4	2,0	2,8	1,9	1,6	—	—	—	7,0	4,3	3,6
C. Industrie : a) Niet-duurzame stoffen	16,6	14,9	14,1	4,3	6,1	6,4	5,5	6,9	7,3	26,4	27,9	27,8
b) Duurzame stoffen	11,2	8,4	9,5	10,3	9,3	9,8	1,4	1,0	1,1	22,9	18,6	20,4
D. Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	1,8	1,3	1,9	1,7	1,8	2,0	—	—	—	3,5	3,1	3,9
E. Brandstoffen en smeermiddelen	3,7	1,1	2,5	4,4	5,4	5,9	—	—	—	8,1	6,5	8,4
2. *Landbouw-, nijverheids- en handelsuitrusting en -outillage*	—	**0,1**	**0,2**	—	—	—	**6,5**	**10,4**	**9,5**	**6,5**	**10,6**	**9,7**
3. *Duurzame verbruiksgoederen*	—	—	—	—	—	—	**3,7**	**6,5**	**6,0**	**3,7**	**6,5**	**6,0**
4. *Niet-duurzame verbruiksgoederen*	**2,8**	**3,8**	**2,9**	**1,8**	**3,2**	**2,9**	**4,6**	**6,3**	**5,5**	**9,2**	**13,3**	**11,3**
A. Voedingsmiddelen, drank en tabak	2,8	3,8	2,9	1,8	3,2	2,9	1,9	2,7	2,0	6,5	9,7	7,8
B. Andere verbruiksgoederen	—	—	—	—	—	—	2,7	3,6	3,5	2,7	3,6	3,5
5. *Andere goederen*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1,7**	0,7	0,6
Totaal	**50,6**	**40,3**	**40,9**	**26,0**	**27,9**	**29,0**	**21,7**	**31,1**	**29,4**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Volgens de naamlijst aangenomen door de Raad van de Volkenbond op 17 September 1935.

Naar waarde bereikt de invoer een totaal bedrag van 127.202 millioen frank, hetgeen een verhoging met ongeveer 30,5 % ten opzichte van 1950 (97.503 millioen frank) betekent. In 1950 bedroeg deze verhoging slechts 19 %, maar het eerste semester van laatstvernoemd jaar had de invloed van de depressiephase der economische conjunctuur ondergaan. De in 1951 waargenomen aangroei is trouwens vóór alles aan de stijging der eenheidswaarden te danken, welke met haar 21 % ruimschoots de volumeverhoging (slechts 9 %) overtreft.

Ten opzichte van 1950 houdt de verhoging van de invoerwaarde hoofdzakelijk verband met de toeneming van de aankopen van grondstoffen,

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Gemiddelde waarde van enkele ingevoerde producten
(franken per ton)

RUBRIEK	1936/1938	1949	1950	1951
Tarwe	1.240	3.986	3.558	3.896
Gerst	930	3.203	3.131	3.706
Maïs	780	3.001	3.197	3.835
Vers vlees	4.281	20.902	19.424	22.857
Eetbaar vet	4.001	13.371	12.362	17.816
Melk (a)	4.651	16.051	17.546	17.108
Boter	13.525	74.233	61.045	78.334
Verse groenten	1.089	5.121	5.938	5.827
Koffie (inclusief gebrande koffie)	5.156	21.877	45.259	53.569
Ongebrande cacao	6.755	30.268	40.102	41.488
Plantaardige oliën	3.183	10.976	13.408	19.695
Andere voedingswaren (verduurzaamde plantaardige producten inbegrepen)	3.641	14.008	13.095	14.583
Onbewerkte huiden en pelterijen	12.693	38.429	40.852	63.497
Meststoffen (inclusief scheikundige meststoffen)	461	1.510	1.393	1.211
Rubber	9.021	14.916	26.743	52.915
Hout	533	2.234	2.174	2.673
Houtpulp	1.038	4.057	4.020	8.279
IJzererts	45	256	189	232
Looderts	1.598	6.663	6.084	8.752
Zinkerts	414	2.120	2.870	4.095
Tinerts (b)	18.300	69.665	72.177	110.716
Koper	4.651	19.868	22.349	29.351
Lood	2.342	14.145	13.264	21.456
Zink	2.581	9.559	12.687	29.808
Tin	28.922	98.111	95.084	144.407
Aluminium	14.291	17.539	15.399	23.739
Wol	13.279	45.660	69.208	123.553
Katoen	6.757	32.369	37.882	54.346
Minerale oliën en hun derivaten	603	1.408	1.509	1.648
Steenkolen (inclusief agglomeraten en cokes)	151	625	680	750

(a) Room, gecondenseerde melk, poedermelk.
(b) Tinconcentraten.

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

aangerekend tegen veel hogere prijzen. Deze beweging is vooral vast te stellen bij de grondstoffen voor de industrie, de brandstoffen, de oliën en de vetten.

In het totaal van de ingevoerde waarde is het deel dat de grondstoffen en de hulpstoffen toekomt verhoudingsgewijs nog belangrijker geworden (1), ten nadele trouwens van alle overige producten : het percentage bedraagt 72,4 %, tegen 68,9 % in 1950 en 64,5 % in 1949. Deze verhouding blijft niettemin lager dan de vooroorlogse (78,9 % in 1936/1938).

De aanzienlijke stijging der wereldprijzen over 1950 en in het begin van 1951 is slechts met vertraging in de eenheidswaarde van de belangrijkste ingevoerde grondstoffen doorgekomen. Sommige gemiddelde waarden, berekend over het jaar 1951, wijzen dan ook op een zeer aanzienlijke verhoging ten opzichte van 1950 : dit is o.m. het geval voor katoen, ijzererts, looderts, zinkerts, tinerts, koper, lood, zink, tin, aluminium, ruwe huiden, plantaardige oliën, boter, eetbare vetten en vooral wol, rubber en houtpulp. Voor andere producten, zoals tarwe, maïs, vers vlees, koffie, ruwe cacao, hout, minerale oliën en steenkolen is de prijsverhoging veel minder belangrijk geweest, ten dele — zulks geldt voor koffie en ruwe cacao — omdat de prijsverhoging reeds in grote mate in 1950 tot uiting was gekomen. Nog voor andere producten zijn de eenheidswaarden in 1951 zelfs gedaald, nl. voor gerst, melk, verse groenten en meststoffen.

2. — *Bij de uitvoer* wijst de hoeveelheid op een verhoging met ongeveer 24 %, tegen minder dan 13 % in 1950. De stijging betreft de grondstoffen voor de productie (+ 24 %), de uitrustingsgoederen (+ 36 %) en de duurzame verbruiksgoederen (+ 54 %), terwijl de niet-duurzame verbruiksgoederen een lichte achteruitgang kenden.

De globale in 1951 uitgevoerde hoeveelheid bedraagt slechts 88 % van het gemiddelde der jaren 1936/1938, maar deze achterstand ten opzichte van vóór de oorlog is te verklaren doordat een kleinere hoeveelheid zware producten — vooral brandstoffen — in het buitenland werd verkocht. Daar de globale uitgevoerde hoeveelheid sterk door de wijzigingen in de samenstelling der buitenlandse verzendingen wordt beïnvloed, is het trouwens aangewezen met de volume-indexcijfers rekening te houden om de verhoging der naar het buitenland verzonden hoeveelheid te meten. Aldus is de totale uitgevoerde hoeveelheid (2) ten opzichte van 1950 met 21 % toegenomen, maar de belangrijkste verhoging is die der duurzame verbruiksgoederen (+ 37 %) gevolgd door die van de uitrustingsgoederen (+ 28 %) en van de grondstoffen voor de productie (+ 23 %). De niet-duurzame verbruiksgoederen, daarentegen, wijzen slechts op een verhoging van ongeveer 13 %, maar dit is hoofdzakelijk te verklaren door het feit dat deze producten reeds in 1950 een verhoging van ongeveer 79 % hadden gekend, dank zij o.m. de openstelling van de Nederlandse markt in het kader der Voor-Unie.

---

(1) Deze toeneming betreft vooral de ruwe producten en de producten die een eenvoudige bewerking hebben ondergaan, maar eveneens in zekere mate de producten die een verder doorgedreven bewerking ondergaan hebben.

(2) Vroeger volume-indexcijfers. Zie *De Belgische Economie in 1949*, op. cit., blz. 278.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Uitvoer naar het gebruik der goederen (a)

GOEDERENGROEP	Hoeveelheid						Waarde					
	Duizenden tonnen			Percentage van het totaal			Millioenen franken			Percentage van het totaa		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
1. *Grond- en hulpstoffen*	**22.240**	**15.563**	**19.349**	**96,9**	**95,1**	**95,5**	**18.125**	**62.244**	**105.048**	**81,3**	**75,4**	**79,2**
A. Voedingsmiddelenindustrie en tabak .	261	118	158	1,2	0,7	0,8	346	978	1.712	1,5	1,2	1,3
B. Landbouw	2.006	2.382	2.963	8,8	14,6	14,6	1.002	4.292	5.620	4,5	5,2	4,2
C. Industrie (exclusief de voedingsmiddelenindustrie en de tabak)	12.873	9.364	12.740	56,0	57,2	62,8	14.965	52.797	90.948	67,2	63,9	68,6
D. Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	57	64	112	0,2	0,4	0,6	245	1.023	2.549	1,1	1,2	1,9
E. Brandstoffen en smeermiddelen	7.043	3.635	3.376	30,7	22,2	16,7	1.567	3.154	4.219	7,0	3,8	3,2
2. *Landbouw-, nijverheids- en handelsuitrusting en -outillage*	**237**	**261**	355	**1,0**	**1,6**	**1,8**	**1.577**	**8.617**	**11.348**	**7,1**	**10,4**	**8,6**
3. *Duurzame verbruiksgoederen*	77	52	**80**	**0,3**	**0,3**	**0,4**	**913**	**3.614**	**5.812**	**4,1**	**4,4**	**4,4**
4. *Niet-duurzame verbruiksgoederen*	393	**484**	476	**1,8**	**3,0**	**2,3**	**1.551**	**7.871**	**10.124**	**6,9**	**9,5**	**7,6**
A. Voedingsmiddelen, drank en tabak	357	445	428	1,6	2,7	2,1	795	3.731	4.463	3,5	4,5	3,3
B. Andere verbruiksgoederen	36	39	48	0,2	0,2	0,2	756	4.140	5.661	3,4	5,0	4,3
5. *Andere goederen*	**2**	**1**	**1**	—	—	—	**145**	**224**	**236**	**0,6**	**0,3**	**0,2**
Totaal	**22.949**	**16.361**	**20.260**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**22.311**	**82.571**	**132.568**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Volgens de naamlijst aangenomen door de Raad van de Volkenbond op 17 September 1935.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Uitvoer naar het gebruik en de graad van verwerking der goederen (a)

(percentage van de totale waarde)

GOEDERENGROEP	Ruwe producten			Producten die een eenvoudige verwerking ondergaan hebben			Producten die een meer gevorderde verwerking ondergaan hebben			Alle producten		
	1936/ 1938	1950	1951	1936/ 1938	1950	1951	1936/ 1938	1950	1951	1936/ 1938	1950	1951
1. *Grond- en hulpstoffen*	**18,6**	**10,8**	**8,7**	**43,5**	**45,6**	**52,7**	**19,2**	**18,9**	**17,8**	**81,3**	**75,4**	**79,2**
A. Voedingsmiddelenindustrie en tabak	0,9	0,6	0,8	0,6	0,6	0,5	—	—	—	1,5	1,2	1,3
B. Landbouw	0,9	0,6	0,3	3,6	4,6	3,9	—	—	—	4,5	5,2	4,2
C. Industrie :												
a) Niet-duurzame stoffen	9,4	5,7	4,8	9,3	9,9	9,2	9,8	13,0	12,5	28,5	28,6	26,5
b) Duurzame stoffen	3,6	1,5	1,4	25,7	27,9	35,4	9,4	5,9	5,3	38,7	35,3	42,1
D. Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	0,1	—	—	1,0	1,2	1,9	—	—	—	1,1	1,2	1,9
E. Brandstoffen en smeermiddelen	3,7	2,4	1,4	3,3	1,4	1,8	—	—	—	7,0	3,8	3,2
2. *Landbouw-, nijverheids- en handelsuitrusting en -outillage*	**0,3**	—	—	—	—	—	**6,8**	**10,4**	**8,6**	**7,1**	**10,4**	**8,6**
3. *Duurzame verbruiksgoederen*	—	—	—	—	—	—	**4,1**	**4,4**	**4,4**	**4,1**	**4,4**	**4,4**
4. *Niet-duurzame verbruiksgoederen*	**1,6**	**1,4**	**0,7**	**0,4**	**0,4**	**0,4**	**4,9**	**7,7**	**6,5**	**6,9**	**9,5**	**7,6**
A. Voedingsmiddelen, drank en tabak	1,6	1,4	0,7	0,4	0,4	0,4	1,5	2,7	2,2	3,5	4,5	3,3
B. Andere verbruiksgoederen	—	—	—	—	—	—	3,4	5,0	4,3	3,4	5,0	4,3
5. *Andere goederen*	—	—	—	—	—	—	**0,6**	**0,3**	**0,2**	**0,6**	**0,3**	**0,2**
Totaal	**20,5**	**12,2**	**9,4**	**43,9**	**46,0**	**54,1**	**35,0**	**41,7**	**38,7**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

(a) Volgens de naamlijst aangenomen door de Raad van de Volkenbond op 17 September 1935.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Naar waarde bereikt de uitvoer 132.568 millioen frank, tegen 82.571 millioen frank in 1950 en 79.789 millioen frank in 1949. Aldus bedraagt de aangroei ten opzichte van 1950, een jaar dat vooral door een depressiephase van de economische conjunctuur werd beïnvloed, ongeveer 61 % tegen slechts 3,5 % tussen 1949 en 1950. Deze aangroei met 61 % spruit ten dele voort uit een verhoging met 21 % van de uitgevoerde hoeveelheid, hoofdzakelijk echter uit een stijging met 33 % van de eenheidswaarden bij de uitvoer.

De toeneming van de uitvoerwaarde is vooral belangrijk — zowel in absolute zin als vergeleken met de verhoging van de globale uitvoer — ten opzichte van de grondstoffen voor de productie, voornamelijk die welke voor de nijverheid bestemd zijn. Voor deze laatste ondergroep bedraagt de verhoging 72 % ten aanzien van 1950, terwijl haar aandeel in de totale verkopen aan het buitenland 68,6 % bedraagt, tegen 63,9 % in 1950, 64,5 % in 1949 en 67,2 % in 1936/1938. De vooroorlogse verhouding werd dus overschreden, evenals voor de oliën en de dierlijke en plantaardige vetten. De andere ondergroepen, daarentegen, blijven ver onder de verhoudingen van vóór de oorlog. In totaal vertegenwoordigt de groep der grondstoffen voor de productie 79,2 % van de totale uitvoer, tegen 75,4 % in 1950, 74,6 % in 1949 en 81,3 % in 1936/1938.

Uit hoofde van de betrekkelijk minder gunstige incidentie van de prijsfactor (1) zijn de andere groepen er niet in geslaagd de absolute waarde van hun export over 1951 in dezelfde mate als de basisgrondstoffen op te voeren. De uitrustingsgoederen en de niet-duurzame verbruiksgoederen hebben dan ook ten opzichte van 1950, hun aandeel in de totale uitvoerwaarde tamelijk sterk zien achteruitlopen (2). Alleen de duurzame verbruiksgoederen zijn er in geslaagd, door een belangrijke verhoging van het uitgevoerde volume (+ 37 %), het aandeel van 1950 te handhaven.

Na in 1950 een herleving van de verbruiksgoederenexport (3) te hebben bevorderd, heeft de conjunctuurevolutie, in 1951, een nieuwe uitbreiding van de verkoop van basisgrondstoffen veroorzaakt, welke altijd het grootste deel van de export der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie hebben uitgemaakt (4). Inderdaad, sedert het einde van de oorlog onderging

---

(1) Terwijl de eenheidswaarde voor de basisgrondstoffen in 1951 met 37 % verhoogde, bedraagt dit percentage slechts 3 % voor de uitrustingsgoederen, 14 % voor de niet-duurzame verbruiksgoederen en 18 % voor de duurzame verbruiksgoederen.

(2) Het volume van de uitvoer van uitrustingsgoederen verhoogde in 1951 niettemin met 28 %, hetgeen veel meer is dan het percentage van de niet-duurzame verbruiksgoederen, dat maar 13 % bedraagt.

(3) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 291.

(4) De producten die een eenvoudige bewerking ondergingen vertegenwoordigen 54 % van de totale uitvoerwaarde in 1951, tegen 46 % in 1950, 52 % in 1949 en 44 % in 1936/1938. Het aandeel van de producten die een verder doorgedreven bewerking ondergingen is daarentegen tot minder dan 39 % gedaald, tegen 42 % in 1950, 39 % in 1949 en 35 % in 1936/1938. Zoals hierboven aangestipt, vloeit deze schijnbaar minder gunstige evolutie vooral voort uit de belangrijke stijging van de prijzen der in 1951 uitgevoerde basisgrondstoffen. Er dient trouwens genoteerd dat het aandeel der ruwe producten tot 9 % van het totaal is gedaald, tegen 12 % in 1950, 9 % in 1949 en 20,5 % in 1936/1938.

de samenstelling van de Belgisch-Luxemburgse uitvoer een sterke weerslag vanwege sommige structurele factoren, die blijkbaar een doorslaggevende invloed zullen hebben op de toekomstige oriëntering van de Belgische nijverheidstakken, welke in grote mate van de buitenlandse markten afhangen.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Gemiddelde waarde van enkele uitgevoerde goederen
(franken per ton)

RUBRIEK	1936/ 1938	1949	1950	1951
Koffie (inclusief gebrande koffie)	5.470	21.959	45.652	51.862
Bereide cacao (inclusief chocolade) ...	10.729	41.001	37.588	49.242
Ruwe en geraffineerde suiker	1.217	6.023	7.300	8.948
Plantaardige oliën	3.681	17.558	17.477	23.681
Meststoffen (inclusief scheikundige meststoffen)	432	1.724	1.693	1.742
Koper	7.710	20.297	23.087	31.511
Tin	30.783	99.210	96.007	146.805
Zink	2.588	13.822	14.547	25.806
Minerale oliën en hun derivaten	687	1.499	1.832	1.877
Steenkolen (inclusief agglomeraten en cokes)	181	814	710	1.007
Cement	174	679	567	623
Ruwe of eenvoudig bereide wol	19.334	89.477	116.620	189.114
Wolgarens	46.842	189.309	201.598	310.177
Katoengarens	14.317	67.303	74.266	101.165
Wolweefsels	41.506	172.390	202.081	239.163
Katoenweefsels	26.946	92.137	104.739	129.359
Gebreide goederen	82.486	376.676	379.461	502.680
IJzer en staal, eenvoudig geslagen, getrokken of gewalst	1.061	5.469	3.924	6.607
Andere ijzeren en stalen werken (a) ...	2.688	12.558	9.770	12.866
Werken van koper	9.767	30.656	31.425	50.825
Werken van zink	2.987	18.086	19.091	33.386
Electrische machines en toestellen	16.819	82.198	87.623	89.832
Krachtmachines, stoomketels, enz.	7.153	50.710	47.768	38.533
Werktuigmachines	11.528	61.863	56.376	58.441
Scheikundige producten	812	2.730	2.604	4.950
Rubberartikelen	15.129	68.264	53.423	79.362
Dakpannen, bakstenen, tegels, enz.	91	1.152	1.576	1.035
Vensterglas	1.474	6.345	5.853	6.306

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) Buizen en verbindingsstukken, flenzen, brugdelen, geraamten, reservoirs, fusten, bouten, keukengerei, enz.

Ingevolge de laattijdige wederaanpassing van de prijzen der uitgevoerde producten, is de stijging van de uitvoer-eenheidswaarden slechts in 1951 volledig tot uiting gekomen : het merendeel der gemiddelde waarden wijst op een belangrijke stijging ten opzichte van 1950. Dit geldt vooral voor de basisproducten, zoals de plantaardige oliën, het koper, het tin, het zink,

de steenkolen, het cement, de ruwe wol, de wol- en katoengarens, de halfafgewerkte producten in ijzer en staal, de werken van koper en van zink, de scheikundige producten en de werken van rubber. Het geldt eveneens voor verbruiksgoederen zoals de koffie, de ruwe en geraffineerde suiker, de wol- en katoenweefsels, de tricotagewaren, de werken van ijzer en van staal. Daarentegen ondergingen sommige essentiële producten met verder doorgedreven bewerking, zoals de electrische machines en apparaten, de drijfkrachtmachines, de werktuigmachines, en zelfs basisproducten, zoals de meststoffen, de minerale oliën en hun derivaten, slechts een lichte verhoging of zelfs een achteruitgang van hun eenheidswaarde. Dezelfde vaststelling geldt trouwens voor minder essentiële producten, zoals dakpannen, bakstenen, tegels en vensterglas.

§ 2. — INVOER

1. — *Voedingswaren.*

a) *Graangewassen en derivaten.*

In 1951 is de globale uitgevoerde hoeveelheid graangewassen en derivaten met meer dan 12 % toegenomen. Deze verhoging wordt hoofdzakelijk verklaard door de stijging met meer dan 51 % van de tarweaankopen. Inderdaad, gedurende de eerste vier maanden van het jaar

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van graangewassen en derivaten

RUBRIEK	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
Tarwe	1.149,3	636,6	958,8	1.425	2.265	3.736
Rogge	129,9	(a)100,7	43,2	102	278	153
Gerst	447,9	379,4	313,0	417	1.188	1.160
Haver	45,6	78,8	102,4	35	222	353
Maïs	818,4	380,9	355,1	638	1.218	1.362
Andere graangewassen (inclusief spelt en masteluin)	53,7	84,1	92,6	47	235	339
Rijst	68,8	50,0	49,3	77	341	263
Meel van graangewassen	5,2	0,9	1,4	6	3	6
Andere producten van de maalderij	3,5	5,7	8,8	8	36	52
Mout	14,2	8,0	14,3	32	48	95
Deegwaren	2,0	0,5	0,4	'10	7	5
Totaal	**2.738,5**	**1.725,6** (a)	**1.939,3**	**2.797**	**5.841**	**7.524**

(a) Verbeterd cijfer.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

werden veiligheidsvoorraden aangelegd overeenkomstig de richtlijnen, die de Regering tegen het einde van het jaar 1950 bepaalde.

Voor de secundaire graangewassen — waarvoor geen speciale maatregelen werden getroffen — vertoont de ingevoerde hoeveelheid, daarentegen, een tamelijk scherpe daling, uitgenomen voor de haver, die een verhoging met ongeveer 30 % kende.

Ten opzichte van 1950 ondergingen de eenheidswaarden van de ingevoerde graangewassen — de gerst o.m. uitgezonderd — een tamelijk sterke stijging. Deze bedraagt voor de tarwe bijna 9,5 % en voor de maïs 8 %.

b) *Andere voedingswaren en dranken.*

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van de voornaamste voedingswaren en dranken

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
Vers vlees	22.656	18.108	25.551	97	352	584
Bereid of verduurzaamd vlees (inclusief spek, verduurzaamd gevogelte en verduurzaamd wild)	1.558	3.891	5.631	21	166	214
Eetbaar vet	8.748	15.899	21.929	35	197	391
Melk (a)	4.945	41.336	29.442	23	725	504
Boter	2.366	20.708	19.899	32	1.264	1.559
Kaas	23.313	30.511	32.910	181	971	1.082
Eieren van pluimvee en van wild	1.334	1.131	1.661	11	44	63
Verse groenten	50.524	53.577	53.831	55	318	314
Gedroogde peulvruchten	85.773	24.241	20.445	100	127	132
Aardappelen	92.797	123.972	108.265	80	421	418
Fruit (inclusief gedroogd fruit)	180.112	197.191	245.099	308	1.557	1.818
Vis, schaaldieren, enz.	71.024	60.511	60.930	173	798	675
Koffie (inclusief gebrande koffie)	51.785	60.424	55.339	267	2.735	2.964
Ongebrande cacao	15.692	14.203	16.239	106	570	674
Bereide cacao (inclusief chocolade)	337	4.476	3.414	4	156	140
Ruwe en geraffineerde suiker	150.297	65.904	99.778	130	227	382
Plantaardige oliën (b)	33.615	80.238	84.191	107	1.076	1.658
Zout	357.925	413.241	504.124	41	114	129
Andere voedingswaren (inclusief verduurzaamde plantaardige producten)	24.447	48.406	47.588	89	634	694
Wijn	38.088	46.686	48.901	162	669	709

(a) Room, gecondenseerde melk, poedermelk.
(b) Inclusief de oliën die niet voor de voeding bestemd zijn (lijnzaadolie, palmolie, katoenolie, ricinusolie, enz.).

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In het kader van de prijspolitiek werd een hogere invoer van vers vlees — vooral rundvlees — in 1951 toegestaan : de ingevoerde hoeveelheid overtreft die van 1950 met 41 %, terwijl laatstgenoemde met 63,5 % ten aanzien van 1949 was gedaald.

Ook bereid en ingemaakt vlees, eetbare vetten, kaas, vruchten, ruwe cacao, ruwe en geraffineerde suiker, plantaardige oliën (1), zout en wijn werden in grotere hoeveelheid ingevoerd, ten dele om de voorraden in de verschillende stadia van het distributiestelsel weder aan te leggen. Voor sommige producten, zoals ingemaakte melk, boter, peulvruchten, aardappelen, koffie en bereide cacao is de ingevoerde hoeveelheid niettemin ten opzichte van 1950 gedaald, terwijl zij stabiel bleef voor de verse groenten en de vis.

Over het algemeen zagen de ingevoerde voedingswaren hun gemiddelde waarde per ton, ingevolge de stijging der wereldprijzen, toenemen; voor het vers vlees, de eetbare vetten, de boter, de koffie (2) en de plantaardige oliën is de verhoging der eenheidswaarden somtijds zeer aanzienlijk.

Voor de boter is Nederland, evenals in 1950, de uitsluitende leverancier van de B.L.E.U. gebleven; voor de ingemaakte melk en de kaas handhaafde het zijn eersterangspositie.

2. — *Grondstoffen.*

a) *Ertsen en mineralen.*

De zeer hoge productie van de ijzer- en staalnijverheid over 1951 verklaart de verhoging, met meer dan 30 %, van de hoeveelheid ijzererts, door de B.L.E.U. ingevoerd. Daar de stijging der wereldprijzen vooral op de rijkere ertsen, waaronder het Zweeds erts, een weerslag heeft gehad, is de waarde van deze invoer in een tamelijk aanzienlijke mate gestegen; de gemiddelde waarde per ingevoerde ton (232 frank) overschrijdt met ongeveer 23 % die van 1950 (189 frank). Voor de andere ertsen is de ingevoerde hoeveelheid eveneens verhoogd, o.m. voor het lood, het zink, het mangaan en de diverse ertsen. Maar de verhoogde waarde van deze invoer vloeit hoofdzakelijk voort uit de belangrijke stijging van de eenheidswaarden; ten aanzien van 1950 bereikt ze 44 % voor looderts, bijna 43 % voor zinkerts en 53 % voor tinerts.

Uitgezonderd voor het zink, het tin, het aluminium en de post « diversen » is de metaalinvoer, naar gewicht, in 1951 gedaald, vooral voor ijzer en staal. Deze daling, die trouwens minder belangrijk is, wordt ruimschoots gecompenseerd door de prijs, welke in 1951 gestegen is : inderdaad, de prijsverhoging bedraagt 31 % voor koper, bijna 62 % voor lood, 135 % voor zink en 54 % voor aluminium.

---

(1) Voor de plantaardige oliën had de Regering het aanleggen van voorraden voorgeschreven.

(2) De prijsstijging van de koffie is vooral in 1950 belangrijk geweest.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van ertsen en van metalen

RUBRIEK	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
Ertsen :						
IJzer	10.840,9	8.619,8	11.218,8	484	1.627	2.598
Koper	28,0	5,6	6,8	42	58	50
Lood	112,9	83,1	98,3	181	505	860
Zink	577,4	403,7	452,6	239	1.159	1.854
Mangaan	230,3	45,8	113,6	62	60	104
Tin (a)	10,2	13,1	12,3	187	942	1.361
Diversen	369,9	457,7	517,0	247	405	764
Totaal	**12.169,6**	**9.628,8**	**12.419,4**	**1.442**	**4.756**	**7.591**
Metalen :						
IJzer en staal	373,5	554,8	487,9	244	915	1.802
Koper	198,8	174,2	168,1	924	3.893	4.934
Lood	32,2	37,1	35,5	75	492	762
Zink	18,2	2,7	6,9	47	34	207
Tin	3,6	1,5	2,1	105	145	300
Aluminium	4,3	10,8	15,4	41	167	366
Nikkel	1,3	0,4	0,4	16	18	24
Diversen	0,3	1,0	2,5	4	53	92
Totaal	**632,2**	**782,5**	**718,8**	**1.456**	**5.717**	**8.487**

(a) Tinconcentraten.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

b) *Textielstoffen.*

Ingevolge de voorzichtiger houding, welke de invoerders hebben aangenomen, nadat de wereldvraag-tendens in een baisse-richting was omgeslagen, is de ingevoerde hoeveelheid textielstoffen, in 1951, met 3,5 % gedaald, terwijl ze in 1950 met bijna 24 % was gestegen. De achteruitgang is nochtans veel belangrijker voor de wol, die een vermindering met bijna 43 % ten opzichte van de in 1950 ingevoerde hoeveelheid vertoont. Tegenover deze belangrijke vermindering is de door de B.L.E.U. ingevoerde hoeveelheid katoen slechts met ongeveer 10 % achteruitgegaan, terwijl de invoer van jute met 54 % is gestegen en die van hennep en vlas met 17,5 %.

Daar de importeurs van verdere bestellingen hebben afgezien, heeft de inzinking van de wolnoteringen de gemiddelde waarde per ingevoerde ton niet kunnen beïnvloeden. Integendeel, de eenheidswaarde van deze grondstof, ingevoerd op grond van in 1950 afgesloten contracten, is met meer dan 78 % ten aanzien van 1950 gestegen, terwijl die van katoen met

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van textielstoffen

RUBRIEK	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
Wol	127,2	122,9	70,0	1.689	8.504	8.644
Zijde	0,3	(a)	(b)	3	3	3
Katoen	128,8	114,8	103,6	871	4.348	5.629
Jute	61,2	47,4	72,9	147	687	1.290
Hennep en vlas	189,6	135,7	159,5	314	519	830
Andere textielvezels (abaca, sisal, coco, enz.)	49,2	36,1	34,9	138	596	815
Totaal	**556,3**	**457,0**	**440,9**	**3.162**	**14.657**	**17.211**

(a) 118 ton.
(b) 54 ton.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

43 % omhoog liep. Rekening gehouden met de vermindering van de hoeveelheid is de waarde der ingevoerde textielgrondstoffen in totaal nog met 17 % gestegen, tegen 61 % in 1950.

c) *Andere grondstoffen.*

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van enkele andere grondstoffen

RUBRIEK	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
Onbewerkte huiden en pelterijen	53,1	25,4	18,9	674	1.038	1.198
Meststoffen (inclusief scheikundige meststoffen)	819,1	1.068,6	1.025,4	378	1.489	1.242
Veekoeken	327,3	159,5	142,9	312	518	553
Zaden	227,0	156,3	212,3	382	1.135	1.709
Rubber	17,5	18,2	25,0	158	486	1.328
Tabak	17,9	21,5	24,6	139	737	985
Hout	1.449,0	1.058,7	1.039,6	772	2.302	2.779
Houtpulp	157,1	193,7	205,7	163	779	1.703
Edelsteen en half-edelsteen, onbewerkt	—	—	—	1.135	2.598	3.298
Mineralen oliën en hun derivaten	1.178,1	2.448,4	3.608,4	710	3.694	5.947
Steenkolen (inclusief agglomeraten en cokes)	7.916,3	3.593,5	5.960,3	1.194	2.443	4.470

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Onder de andere door de B.L.E.U. ingevoerde grondstoffen werden vooral de aankopen van zaden, rubber, tabak, houtpulp, edelstenen en steenkool door de hoogconjunctuur bevoordeeld. Bovendien heeft de stijging der wereldprijzen een belangrijke verhoging der eenheidswaarden veroorzaakt bij grondstoffen als daar zijn de ruwe huiden, de rubber, het hout, de houtpulp, de minerale oliën en de steenkool. Hieruit is een aanzienlijke verhoging van de prijs der grond- en hulpstoffen, bestemd voor de Belgische nijverheid, voortgesproten. Het meest typische geval is voorzeker dat van de Amerikaanse cokesfijnkolen, waarvan de prijs per ton, ingevolge de incidentie der vrachtkosten, een zeer hoog peil bereikte.

3. — *Fabrikaten.*

a) *Textielwaren.*

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van textielwaren

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
Garens :						
Wol	1.840	2.868	2.383	89	548	628
Zijde of kunstzijde	1.238	2.848	2.400	50	429	413
Katoen	3.260	6.103	6.123	93	567	686
Jute	253	2.130	1.221	2	49	33
Hennep, vlas, rameh en andere textielvezels	3.730	3.303	2.506	72	155	176
Totaal	**10.321**	**17.252**	**14.633**	**306**	**1.748**	**1.936**
Weefsels :						
Wol	894	1.958	2.329	90	478	700
Zijde of kunstzijde	623	2.761	3.760	103	852	1.098
Katoen	1.420	2.445	2.413	77	468	534
Jute	38	61	220	1	2	8
Hennep, vlas, rameh en andere textielvezels	108	275	328	2	11	15
Totaal	**3.083**	**7.500**	**9.050**	**273**	**1.811**	**2.355**
Andere textielwaren :						
Tricotagewaren	357	518	530	73	424	438
Linnengoed	112	35	84	13	33	44
Kledingstukken voor vrouwen	77	434	472	20	263	311
Kledingstukken voor mannen	59	479	517	7	181	240
Andere confectiegoederen (a)	10.921	10.940	9.547	56	259	341
Hoeden (mannen en vrouwen)	105	166	101	20	58	50
Touwwerk	59	105	175	1	8	12
Borduurwerk, kantwerk, enz.	90	87	79	21	106	118

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Dassen, korsetten, bretels en dergelijke artikelen, zakken, dekkleden, enz.

Ingevolge het afnemen van de vraag der weverijen is de invoer van garens — waarvan de hoeveelheid in 1950 met 245 % (1) was gestegen — in 1951 met 15 % gedaald. Alleen de katoengarens, die vooral in 1950 schaars waren, ontsnapten aan deze daling. Niettemin overschrijdt de in 1951 ingevoerde hoeveelheid nog met bijna 42 % het gemiddelde van de garen-invoer over de periode 1936/1938.

Onder de fabrikaten boekten de weefsels — de katoenweefsels uitgezonderd — een nieuwe verhoging van de ingevoerde hoeveelheid : deze bereikt ongeveer 21 %, tegen 83 % in 1950. Voor de andere afgewerkte producten is de ingevoerde hoeveelheid over het algemeen omtrent op het niveau van 1950 gebleven; voor het ondergoed, de klederen en de koorden wordt echter een zekere verhoging van de invoer vastgesteld, terwijl de rubriek « andere confectiegoederen » alleen een vermindering naar hoeveelheid, maar een verhoging naar waarde aanwijst.

b) *Metaalwaren.*

Globaal beschouwd is de invoer van uit metaal vervaardigde producten in 1951 nog toegenomen, zowel naar hoeveelheid als naar waarde. De verhoging is vooral aanzienlijk voor de diverse werken van ijzer en van staal, het gereedschap, de werken van aluminium en de schepen. Bij de machines en toestellen is de stijging vooral duidelijk naar waarde; zij geldt hoofdzakelijk voor het electrisch materieel, de landbouwtractoren (opgenomen onder de rubriek « locomobielen »), de werktuigmachines, de landbouwmachines en de wisselstukken. Voor de autovoertuigen en de wetenschappelijke apparaten wordt eveneens een verhoging van de ingevoerde waarde vastgesteld.

In het algemeen blijft de door de B.L.E.U. ingevoerde hoeveelheid werken van ijzer en van staal, machines en toestellen en transportmaterieel, belangrijk indien ze met de hoeveelheid van vóór de oorlog wordt vergeleken. Dit stemt trouwens overeen met de grondevolutie in zake verbruik van duurzame goederen, zowel in de nijverheid als in het huishouden.

c) *Andere fabrikaten.*

Met uitzondering voor het leder en de bereide vellen alsmede voor de andere lederwaren, werden, in 1951, door de B.L.E.U. nog hogere hoeveelheden van deze goederen ingevoerd. Naar waarde is de stijging des te duidelijker daar talrijke producten, zoals de scheikundige producten, de samengestelde geneesmiddelen, de rubberwaren en het papier, sterk door de stijging der wereldprijzen werden getroffen.

---

(1) Dit zeer hoog percentage wordt nl. verklaard door de eerder geringe hoeveelheid welke in 1949 werd ingevoerd: slechts 5.003 t, tegen 17.252 t in 1950.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Invoer van de voornaamste metaalwaren

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/ 1938	1950	1951	1936/ 1938	1950	1951
Werken van metaal :						
IJzer en staal, enkel geslagen, getrokken of gewalst	68.460	67.531	65.432	220	600	796
Andere werken van ijzer en staal (a)	32.280	56.333	80.038	225	1.161	1.642
Gereedschap	1.947	3.224	3.993	35	269	352
Werken van aluminium	969	4.538	5.030	28	243	340
Werken van koper	4.572	5.625	3.249	68	305	328
Machines en toestellen :						
Electrische machines en toestellen (b)	7.771	17.999	18.938	356	2.287	2.592
Krachtmachines, stoomketels, turbines, pompen, enz.	4.682	11.862	12.991	95	753	785
Locomobielen (c)	601	6.849	7.426	9	220	319
Werktuigmachines	2.228	6.233	6.479	46	424	505
Textielmachines	5.510	8.246	7.518	69	493	493
Naai-, borduur- en breimachines	1.673	2.271	2.258	40	355	360
Machines voor de voedingsnijverheid	395	570	654	12	55	68
Landbouwmachines	4.847	8.335	8.460	41	236	293
Andere machines en mechanische toestellen en onderdelen (d)	25.792	57.939	65.526	531	3.653	3.925
Totaal	**53.499**	**120.304**	**130.250**	**1.199**	**8.476**	**9.340**
Vervoermaterieel :						
Locomotieven en tenders	402	526	1.066	4	19	39
Rijtuigen en wagens voor spoor- en tramwegen	994	4.747	4.076	3	32	69
Autovoertuigen (e)	43.137	114.885	113.855	577	4.260	4.950
Schepen en vaartuigen	21.340	35.107	72.782	26	293	621
Andere producten :						
Wetenschappelijke instrumenten en toestellen	474	542	552	63	359	446
Uurwerken	421	690	652	52	302	308

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Buizen en verbindingsstukken, flenzen, brugdelen, geraamten, reservoirs, fusten, boutwerk, keukengerei, enz.
(b) Inclusief radiotoestellen, huishoudelijke electro-apparaten, electrische draden en kabels, enz.
(c) Inclusief landbouwtractoren.
(d) Weegtoestellen, kantoormachines, tapkranen, kogellagers, tandraderen, vliegwielen, enz.
(e) Inclusief onderdelen, motoren, enz.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van enkele fabrikaten (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
Reukwerk en cosmetiek	1.951	11.239	12.495	44	314	420
Vernissen, kleur- en verfstoffen	19.425	25.612	29.665	195	701	839
Chemische producten (b)	194.511	203.353	254.786	317	1.470	2.121
Samengestelde geneesmiddelen	859	2.209	2.624	71	451	628
Leder en bereide vellen	1.528	4.443	3.422	101	568	535
Lederen schoeisel	396	1.354	1.390	29	193	253
Lederen handschoenen	37	15	29	18	42	55
Andere lederwaren (marokijnwerk, enz.)	156	175	141	13	67	82
Rubberwaren	5.336	11.287	12.508	110	628	888
Papier en karton (inclusief behangpapier en werken uit papier en karton)	102.342	128.083	140.452	266	1.223	2.122
Plateelwerk en porselein	8.895	22.750	33.165	51	252	291

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief de in vorige tabellen opgenomen textielwaren en metaalwaren.
(b) Het betreft hoofdzakelijk halfafgewerkte producten, die bestemd zijn om als grondstoffen te worden gebruikt.

§ 3. — UITVOER

In tegenstelling met hetgeen in 1950 gebeurde, hebben bijna alle nijverheidssectoren een sterke stijging van de uitvoerwaarde geboekt. Deze toeneming — welke de weerslag van een buitengewone hoogconjunctuur tot uitdrukking brengt — betreft niet alleen de hoeveelheid der uitgevoerde goederen, maar eveneens de prijzen die hiervoor werden bekomen. In dit opzicht is de verhoging der noteringen des te opvallender geweest daar, gedurende het eerste halfjaar van 1950, belangrijke prijstoegevingen in bepaalde gevallen noodzakelijk waren geweest. Dit geldt vooral voor de ijzer- en staalnijverheid, waarvan de herleving tijdens het tweede halfjaar van 1950 door een reeks toevallige oorzaken (1) vertraagd werd. De geleidelijke uitvoering van de nieuwe bestellingen, overgemaakt door de buitenlandse verbruikers, heeft echter in 1951 toegelaten een nieuw uitvoerrecord te boeken, zodat deze nijverheid, waar de halfafgewerkte producten overwegend zijn, er in geslaagd is ten opzichte van de totale uitvoerwaarde, dezelfde belangrijkheid als in 1949 te bereiken, nl. 23 % van het totaal, tegen slechts 15 % in 1950 en 16 % in 1937.

(1) Zie in dit opzicht *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 281.

Deze belangrijkheid werd nochtans geëvenaard door de textielindustrie, waarvan de vooruitgang, hoewel deze tijdens de eerste maanden van 1950 reeds sterk was, niettemin in 1951 tegen een voldoend tempo is voortgegaan om de totale waarde van de uitvoer der ijzer- en staalindustrie (30,7 milliard frank in het eerste geval, tegen 30,3 milliard frank in het tweede) lichtjes te overtreffen. Deze merkwaardige uitslag — ondanks de daling die vanaf de maand Juli intrad — werd bereikt, niet alleen ingevolge een verdere toeneming van de verkoop van grondstoffen, weefsels en andere fabrikaten, maar ook dank zij de verhoging van de uitvoer van garens, vooral van de katoengarens.

Voor de producten der metaalverwerkende nijverheid, waarvan de onderscheidene onderafdelingen een verschillend lot kenden, is de globale toeneming van de uitgevoerde waarde zeer belangrijk geweest, vooral tijdens het tweede halfjaar. Deze opbloei vloeit hoofdzakelijk voort uit een herleving van de uitvoer van verschillende werken van ijzer en van staal (stalen meubelen, vaten, draadwerk, trekwerk, koudwalswerk, enz.), machines, electrisch materieel en transportmaterieel (autovoertuigen, materieel voor de luchtvaart, zeeschepen). De conjunctuurherneming heeft daarentegen sommige bedrijfstakken, die in een bijna voortdurende depressie verkeren, niet bevoordeeld, o.m. die welke spoorwegmaterieel, motorrijwielen, artikelen in geëmailleerd plaatijzer en, in het algemeen, alle soorten metalen verbruiksgoederen voortbrengen.

Voor de nijverheid der non-ferro metalen, die hoofdzakelijk een verwerkende nijverheid is, geeft de verhoging van de uitgevoerde waarde uitsluitend de zeer sterke weerslag van de stijging der wereldprijzen weer; inderdaad, naar hoeveelheid is de uitvoer van ruwe producten zelfs in sterke mate achteruit gelopen. Deze quantitatieve achteruitgang van de uitvoer der non-ferro metalen (inclusief de wederuitvoer van voor rekening van buitenlanders in veredelingsverkeer geraffineerd metaal) wordt vooral verklaard door het feit, dat deze producten tot de eerste behoorden, die op de conjunctuurdaling reageerden, welke nl. in de Verenigde Staten vanaf het eerste kwartaal van 1951 tot uiting is gekomen.

De prijsstijging heeft ook op de scheikundige nijverheid een belangrijke weerslag gehad, maar de toeneming van de uitvoerwaarde staat toch grotendeels in verband met een stijging van de naar het buitenland verzonden hoeveelheid. Voor de bereide voedingswaren daarentegen komt de toeneming der uitgevoerde waarde uit de prijsstijging voort : inderdaad, de hoge hoeveelheid van 1950 kon dikwijls ingevolge marktverzadiging of invoerbeperkingen, in de andere landen, niet worden gehandhaafd.

De diamantnijverheid heeft een duidelijke herleving tijdens de eerste maanden van het jaar gekend. De vraag naar diamanten, een toevluchtwaarde bij uitstek, nam vooral op de Amerikaanse markt uitbreiding. Niettemin is een belangrijk deel van de diamantleveringen aan deze markt langs omwegen gegaan en komt bijgevolg niet voor in de uitvoerstatistiek, waarvan de cijfers beneden de waarheid blijven. Deze nijverheid ondervond trouwens een hevige mededinging vanwege de Duitse slijperijen, die een minder zware loonlast te dragen hebben.

Belgisch-Luxemburgse
Uitvoer per
(benaderende

OMSCHRIJVING	Waarde (millioenen franken)				Percentage van de totale uitvoerwaarde			
	1937	1949	1950	1951	1937	1949	1950	1951
A. *IJzer- en staalnijverheid* .	**4.104**	**18.130**	**12.517**	**30.321**	**16,1**	**22,7**	**15,2**	**22,9**
1. Ruw ijzer en ruw staal	608	1.580	833	2.272	2,4	2,0	1,0	1,7
2. Halfafgewerkte producten (gewalst, gesmeed, getrokken) .	3.496	16.550	11.684	28.049	13,7	20,7	14,2	21,2
B. *Metaalverwerkende nijverheid*	**2.566**	**17.096**	**12.322**	**19.060**	**10,1**	**21,4**	**14,9**	**14,4**
1. Werktuigen	16	139	134	148	0,1	0,2	0,2	0,1
2. Andere werken van ijzer en staal (a) ...	771	3.827	3.001	6.088	3,0	4,8	3,6	4,6
3. Ketels, machines, toestellen, enz.	484	3.629	3.260	4.150	1,9	4,5	3,9	3,1
(w.o. : werktuigmachines ...	(52)	(558)	(529)	(892)	(0,2)	(0,7)	(0,6)	(0,7)
textielmachines) ...	(41)	(700)	(624)	(732)	(0,2)	(0,9)	(0,8)	(0,6)
4. Electrische machines en toestellen	428	2.534	2.364	3.358	1,7	3,2	2,9	2,6
5. Vervoermaterieel	639	5.891	2.119	3.870	2,5	7,4	2,6	2,9
(w.o. : spoorwegmaterieel	(205)	(4.147)	(614)	(830)	(0,8)	(5,2)	(0,7)	(0,6)
autovoertuigen, rijwielen, enz.	(382)	(570)	(818)	(1.765)	(1,5)	(0,7)	(1,0)	(1,3)
vliegtuigen en schepen)	(52)	(1.174)	(687)	(1.275)	(0,2)	(1,5)	(0,8)	(1,0)
6. Wapens en munitie ...	214	988	1.335	1.311	0,8	1,2	1,6	1,0
7. Diversen (b)	14	88	109	135	0,1	0,1	0,1	0,1
C. *Non-ferro metalen*	**2.593**	**7.776**	**8.645**	**12.412**	**10,2**	**9,8**	**10,5**	**9,4**
1. Ruwe producten	2.148	6.562	6.998	9.098	8,4	8,3	8,5	6,9
2. Werken (c)	445	1.214	1.647	3.314	1,8	1,5	2,0	2,5
D. *Textielnijverheid*	**5.638**	**15.797**	**22.468**	**30.725**	**22,1**	**19,8**	**27,2**	**23,2**
1. Ruwe of eenvoudig bereide stoffen	2.286	4.955	7.012	9.498	8,9	6,2	8,5	7,2
2. Garens	970	4.657	4.945	7.193	3,8	5,8	6,0	5,4
3. Weefsels	1.525	4.389	7.676	9.894	6,0	5,5	9,3	7,5
4. Andere afgewerkte producten (d)	857	1.796	2.835	4.140	3,4	2,3	3,4	3,1
E. *Chemische nijverheid* ...	**1.846**	**6.714**	**7.376**	**10.789**	**7,2**	**8,4**	**8,9**	**8,1**
1. Chemische producten	458	1.325	1.280	2.579	1,8	1,7	1,5	1,9
2. Fotografische prod., enz.	174	588	836	1.213	0,7	0,7	1,0	0,9
3. Meststoffen	875	3.685	3.943	4.819	3,4	4,6	4,8	3,7
4. Andere producten ...	339	1.116	1.317	2.178	1,3	1,4	1,6	1,6

(a) Buizen en verbindingsstukken, flenzen, brugdelen, geraamten, reservoirs, fusten, boutwerk, keukengerei, enz.

Economische Unie
nijverheidssector
indeling)

OMSCHRIJVING	Waarde (millioenen franken)				Percentage van de totale uitvoerwaarde			
	1937	1949	1950	1951	1937	1949	1950	1951
F. *Bereide voedingswaren, dranken, tabak*	**428**	**1.092**	**2.422**	**3.728**	**1,7**	**1,4**	**2,9**	**2,8**
(w.o. : bereide vleeswaren	(21)	(136)	(299)	(497)	(0,1)	(0,2)	(0,4)	(0,4)
suiker en suikergoed ...	(133)	(482)	(1.393)	(1.662)	(0,5)	(0,6)	(1,7)	(1,3)
deegwaren, enz.	(67)	(36)	(106)	(378)	(0,3)	—	(0,1)	(0,3)
groentenconserven) ...	(40)	(134)	(122)	(259)	(0,2)	(0,2)	(0,1)	(0,2)
G. *Diamantnijverheid*	**1.614**	**1.709**	**2.740**	**3.445**	**6,3**	**2,2**	**3,3**	**2,6**
H. *Steenkolenmijnen en cokesfabrieken*	**1.241**	**1.462**	**2.239**	**2.549**	**4,9**	**1,8**	**2,7**	**1,9**
I. *Diverse nijverheidstakken*	**2.427**	**4.728**	**5.432**	**9.010**	**9,4**	**5,9**	**6,6**	**6,8**
1. Bouwmaterialen (e) ...	444	1.246	1.203	1.420	1,7	1,5	1,5	1,1
(w.o. cement)	(185)	(735)	(700)	(1.177)	(0,7)	(0,9)	(0,8)	(0,9)
2. Hout en werken van hout	149	296	371	697	0,6	0,4	0,4	0,5
(w.o. : houten meubelen)	(21)	(18)	(14)	(26)	(0,1)	—	—	—
3. Papier en werken uit papier (f)	335	709	848	2.190	1,3	0,9	1,0	1,7
4. Leder en lederwaren (g)	619	535	816	1.063	2,4	0,7	1,0	0,8
(w.o. : lederen schoeisel)	(19)	(85)	(109)	(135)	(0,1)	(0,1)	(0,1)	(0,1)
5. Rubber en rubberwaren	163	295	392	1.037	0,6	0,4	0,5	0,8
6. Ceramische producten	99	352	270	305	0,4	0,4	0,3	0,2
7. Glas	618	1.295	1.532	2.298	2,4	1,6	1,9	1,7
(w.o. : spiegels	(235)	(346)	(548)	(769)	(0,9)	(0,4)	(0,7)	(0,6)
venstergla s	(249)	(461)	(570)	(884)	(1,0)	(0,6)	(0,7)	(0,7)
holle glaswaren) ...	(108)	(328)	(278)	(454)	(0,4)	(0,4)	(0,3)	(0,3)
Totaal (A tot I)	**22.457**	**74.504**	**76.161**	**122.039**	**88,0**	**93,4**	**92,2**	**92,1**
Andere sectoren	3.059	5.285	6.410	10.529	12,0	6,6	7,8	7,9
(w.o. : plantaardige producten	(987)	(1.682)	(2.207)	(2.635)	(3,9)	(2,1)	(2,7)	(1,9)
vetstoffen)	(224)	(901)	(1.006)	(2.460)	(0,9)	(1,1)	(1,2)	(1,8)
Algemeen totaal	**25.516**	**79.789**	**82.571**	**132.568**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(b) Wetenschappelijke instrumenten en toestellen, uurwerken.
(c) Inclusief zekere non-ferro metaalfabrikaten vervaardigd door de metaalverwerkende nijverheid (nagels, sloten, garnituren, enz.).
(d) Inclusief hoeden.
(e) Exclusief de bakstenen, dakpannen, buizen, enz., die onder de ceramische producten zijn gerangschikt.
(f) Inclusief de grond- en hulpstoffen bestemd tot het vervaardigen van papier.
(g) Inclusief onbereide vellen en lederen schoenen.

Voor de steenkolenmijnen en de cokesfabrieken nam de uitvoer slechts uitbreiding, nadat de toeneming der inlandse productie en de verbruiksdaling de beschikbare hoeveelheid voor sommige brandstofkwaliteiten hadden verhoogd en aldus een versoepeling van de bij de export toegepaste contingentering mogelijk maakten.

Tenslotte, met uitzondering voor het leder en de lederwaren, weerspiegelt de verhoging naar waarde van de uitvoer der diverse industrieën zowel een uitbreiding van de werkelijke verkopen als een min of meer omvangrijke prijsstijging. Spijt deze aangroei, waardoor naar reële waarde het gemiddeld vooroorlogs niveau wordt benaderd, is het aandeel van deze bedrijfstakken in de totale Belgisch-Luxemburgse uitvoer nochtans aanzienlijk lager gebleven dan in 1937. Deze relatieve achterstand is evenzeer een teken van de bijna chronische depressie in sommige lichte industrieën, als van de merkwaardige opgang der ijzer- en staalnijverheid in 1951.

1. — *Voedingswaren.*

Ingevolge verzadigingsverschijnselen heeft de uitvoer van verschillende voedingsmiddelen, welke recordhoeveelheden in 1950 hadden geboekt, zich in 1951 niet kunnen handhaven; dit geldt o.m. voor het bereid of ingemaakt

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Uitvoer van enkele voedingswaren

RUBRIEK	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
Vers vlees	3.693	6.112	7.648	30	135	275
Bereid of verduurzaamd vlees	1.724	11.595	9.390	20	429	511
Margarine en kunstboter	293	94	110	2	2	3
Vis, schaal- en schelpdieren, enz	15.592	6.215	6.705	52	112	120
Rogge	2.375	3.024	12.388	2	9	41
Maïs	23.761	6.505	12.910	18	23	50
Verse groenten	56.810	39.140	41.443	87	319	297
Aardappelen	58.948	117.616	78.729	35	222	154
Fruit (inclusief gedroogd fruit)	10.619	48.257	45.587	46	291	245
Koffie (inclusief gebrande koffie)	1.828	5.752	5.505	10	263	286
Bereide cacao (inclusief chocolade)	2.703	2.928	2.372	29	139	117
Ruwe en geraffineerde suiker	118.338	185.976	162.933	144	1.358	1.458
Plantaardige oliën (a)	23.094	34.061	82.154	85	595	1.945
Andere voedingswaren (verduurzaamde plantaardige producten inbegrepen)	46.516	24.840	47.179	142	307	842

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Inclusief de oliën die niet bestemd zijn voor voedingsdoeleinden (lijnzaadolie, palm-, katoen-, ricinusolie, enz.).

vlees, de aardappelen, het fruit, de koffie, de bereide cacao en de suiker (1). Andere producten, daarentegen, hebben een verdere vooruitgang geboekt, zodat zij in aanzienlijke mate de in 1950 verzonden hoeveelheid overtreffen : het betreft hoofdzakelijk vers vlees, vis en schaaldieren, rogge, maïs, plantaardige oliën (2) en conserves van plantaardige producten. Voor de plantaardige oliën bereikt de toeneming zelfs 141 % ten opzichte van 1950 en 256 % ten aanzien van vóór de oorlog.

Onder invloed van een tamelijk laattijdige aanpassing aan de stijging der wereldprijzen is de eenheidswaarde van het merendeel der in 1951 uitgevoerde voedingswaren ten opzichte van 1950 nog verder opgelopen. De koffie, de bereide cacao, de suiker en vooral de plantaardige oliën verkeren in dit geval.

2. — *Ruwe stoffen.*

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Uitvoer van de voornaamste ruwe of eenvoudig bereide stoffen

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/ 1938	1950	1951	1936/ 1938	1950	1951
Onbewerkte huiden, enz.	24,3	6,1	8,8	276	222	455
Meststoffen (inclusief scheikundige meststoffen)	1.847,0	2.325,6	2.759,1	797	3.937	4.807
Levende planten en bloemen	10,3	9,5	8,2	86	206	218
Zinkerts	67,7	35,7	46,2	41	151	282
Koper	105,1	127,4	108,6	811	2.942	3.421
Tin	7,9	10,5	8,8	242	1.007	1.299
IJzer en staal	880,0	348,4	480,6	501	833	2.272
Lood	64,9	45,7	49,5	181	664	1.114
Zink	127,1	121,1	99,8	329	1.762	2.575
Edelstenen, enz.	—	—	—	1.580	2.740	3.445
Minerale oliën en hun derivaten	491,7	465,6	818,9	338	853	1.537
Steenkolen (inclusief agglomeraten en cokes)	6.521,4	3.153,8	2.531,1	1.178	2.239	2.549
Cement	1.018,9	1.235,5	1.890,0	177	700	1.177
Wol	63,1	37,8	28,7	1.220	4.411	5.431
Hennep en vlas	57,0	70,5	71,7	534	2.136	3.216

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In het algemeen heeft de hoogconjunctuur, welke in het stadium der bestellingen slechts tijdens de eerste maanden van 1951 gehandhaafd bleef,

(1) Ingevolge ongunstige weersomstandigheden is de productie van inlandse suiker veel lager geweest dan in 1950.

(2) De uitvoer van vetstoffen was in 1950 gecontingenteerd.

niettemin een nieuwe verhoging van de export van het merendeel der ruwe of eenvoudig bereide producten, o.m. van onbewerkte huiden, meststoffen, zinkerts, ijzer en staal, lood, minerale oliën (1) en cement (2) teweeggebracht. Voor andere producten, daarentegen, waarvan de gevoeligheid tegenover de conjunctuurschommelingen veel minder sterk is, als daar zijn, het koper, het tin, het zink en de wol, is de uitgevoerde hoeveelheid ten opzichte van 1950 gedaald. Een uitzondering moet evenwel worden gemaakt voor de steenkool, waarvan de daling verklaard wordt door het feit dat de maatregelen tot uitvoerbeperking slechts in de loop van het tweede halfjaar konden worden opgeheven, wanneer de vermindering van de binnenlandse vraag en de productiestijging een verhoging van de uitvoercontingenten hebben mogelijk gemaakt. In het algemeen trouwens werden de quantitatieve beperkingsmaatregelen betreffende de uitvoer van sommige essentiële grondstoffen, zoals de ruwe scheikundige producten, de textielgrondstoffen en de non-ferro metalen, tegen het einde van het eerste halfjaar opgeheven.

Zoals reeds werd uiteengezet is de vermindering van sommige uitgevoerde hoeveelheden meer dan gecompenseerd geweest door de aanzienlijke stijging der eenheidswaarden. Deze zijn vooral voor de non-ferro metalen (koper, tin, zink), de steenkool, het cement en de ruwe wol gestegen. Voor diamant kan een gelijkaardige vaststelling worden gemaakt, tenminste indien de statistiek, welke vanzelfsprekend de diamantverzendingen die langs omwegen geschiedden niet omvat, op grond van andere gegevens wordt geïnterpreteerd.

3. — *Fabrikaten.*

a) *Textielwaren.*

Uitgenomen voor de wol, waar de verzadiging van de vraag veel spoediger tot uiting is gekomen, is de hoeveelheid der uitgevoerde garens in sterke mate toegenomen : de stijging bereikt bijna 27 % voor het totaal, maar 37 % ongeveer voor de zijde, 43 % voor het katoen, 36 % voor de jute en 76 % voor de overige textielvezels. Voor de katoengarens, die onder de essentiële producten werden gerangschikt, bedraagt de verhoging zelfs 110 % ten opzichte van vóór de oorlog, terwijl ze slechts ongeveer 29 % bedraagt voor alle garens samen.

Voor de weefsels is de vooruitgang betrekkelijk minder omvangrijk vermits de uitgevoerde hoeveelheid in totaal slechts met ongeveer 12 % ten opzichte van 1950 is toegenomen. De verklaring hiervoor ligt in het feit dat de weefseluitvoer vooral in 1950 uitbreiding heeft genomen, o.m. dank zij de openstelling van de Nederlandse markt. Ten opzichte van 1936/1938 bereikt de toeneming van de verzonden hoeveelheid bijna 50 %,

(1) De verhoging met 76 % van de uitgevoerde hoeveelheid minerale oliën en derivaten is vooral aan het in werking stellen, vanaf October 1951, van de nieuwe raffinaderij te Antwerpen toe te schrijven.

(2) De cementuitvoer verhoogde, naar hoeveelheid, met 53 % ten opzichte van 1950.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Uitvoer van textielwaren

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
Garens :						
Wol	8.155	12,088	8.216	382	2.437	2.548
Zijde of kunstzijde	2.867	5.338	7.295	96	537	862
Katoen	12.363	18.113	25.952	177	1.345	2.625
Jute	9.758	8.554	11.630	45	208	357
Hennep, vlas, rameh en andere textielvezels	15.649	5.504	9.689	150	418	801
Totaal	**48.792**	**49.597**	**62.782**	**850**	**4.945**	**7.193**
Weefsels :						
Wol	4.144	12.083	11.274	172	2.442	2.696
Zijde of kunstzijde	643	2.083	2.852	30	410	599
Katoen	31.804	34.119	37.140	857	3.574	4.804
Jute	13.996	21.732	27.909	86	624	1.058
Hennep, vlas, rameh en andere textielvezels	5.417	5.102	4.813	169	626	737
Totaal	**56.004**	**75.119**	**83.988**	**1.314**	**7.676**	**9.894**
Andere textielwaren :						
Tricotagewaren	885	1.432	1.189	73	543	598
Linnengoed	207	3.559	3.718	11	515	641
Kledingstukken voor mannen	52	250	351	8	141	147
Kledingstukken voor vrouwen	421	1.239	1.498	28	250	281
Andere confectiegoederen (a)	10.682	10.102	12.705	85	354	671
Hoeden (mannen en vrouwen)	184	273	193	26	126	100
Touwwerk	11.137	1.743	3.873	65	55	149
Borduurwerk, kantwerk, enz.	131	475	332	13	57	43

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Dassen, korsetten, bretels en dergelijke artikelen, zakken, dekkleden, enz.

ofschoon de uitvoer van wol-, hennep- en vlasweefsels in 1951 minder belangrijk was. Maar dat verlies wordt goedgemaakt door de zijde-, katoen- en juteweefsels, waarvan de toeneming ten opzichte van 1950 respectievelijk 37 %, 9 % en 28 % bedraagt. De andere textielproducten vertonen ook een toeneming der verzendingen, behalve echter de tricotagewaren, de hoeden en het borduurwerk, waarvan de hoeveelheden verminderden.

De uitgevoerde waarde nam toe, vooral ingevolge de sterke stijging der eenheidswaarden : deze bedraagt tegenover 1950 : 54 % voor de wolgarens, 36 % voor de katoengarens, maar slechts 18 % voor de wol-

weefsels en 23,5 % voor de katoenweefsels. Voor de tricotagewaren daarentegen bedraagt de prijsstijging 32,5 %.

Spijt een vermindering met bijna 1 milliard frank handhaafde Nederland zijn positie van belangrijkst afzetgebied voor de Belgische textielnijverheid in 1951 (1) : met inbegrip van de ruwe of eenvoudig bereide grondstoffen bedragen zijn aankopen meer dan 6,8 milliard frank, tegen 7,8 milliard frank tijdens het voorgaande jaar. Terwijl West-Duitsland met 2,2 milliard frank en de Verenigde Staten met 1,7 milliard frank gewoonweg hun positie van het voorgaande jaar handhaven, boeken het Verenigd Koninkrijk met bijna 4,7 milliard frank (tegen 2,1 milliard) en Frankrijk met 3,3 milliard frank (tegen 2,2 milliard), daarentegen, een aanzienlijke vooruitgang. Deze is grotendeels te danken aan de daadwerkelijke toepassing van de gedeeltelijke vrijmaking van het intra-Europees handelsverkeer na het in werking stellen van de overeenkomst betreffende de E.B.U.

b) *Metaalwaren.*

Na de tot in September 1950 doorgemaakte depressie heeft de krachtige herneming van de wereldvraag naar « strategische » producten of gewoonweg naar als essentieel beschouwde producten, de metaalwaren in hun geheel in 1951 bevoordeeld, maar inzonderheid de ijzer- en staalproducten, waarvan de verzendingen van minder dan 3 millioen ton in 1950 tot meer dan 4,2 millioen ton in 1951 aangroeiden (2). Deze verhoging der uitgevoerde hoeveelheid viel samen met een wederaanpassing van de staalprijs, daar deze in 1950 vertraagd was geworden door de uitgestelde uitvoering van bestellingen, ontvangen vóór het uitbreken der vijandelijkheden in Korea.

Voor de ijzer- en staalproducten bereikt de verhoging der uitgevoerde hoeveelheid ongeveer 43 % ten opzichte van 1950, maar bijna 65 % ten aanzien van 1936/1938. Daar de gemiddelde waarde per ton (3) harerzijds in 1951 met 68 % is toegenomen, is de uitgevoerde waarde tegenover 1950 meer dan verdubbeld; het stijgingspercentage bedraagt inderdaad 140 %. De verhoging der noteringen is derhalve, meer dan de nochtans zeer aanzienlijke toeneming der geleverde hoeveelheid, de belangrijkste oorzaak der waardestijging van de Belgisch-Luxemburgse ijzer- en staaluitvoer geweest.

Voor de andere werken van ijzer en staal is de toestand eerder andersom, maar de sterkere toeneming van de uitgevoerde hoeveelheid schijnt, tenminste gedeeltelijk, uit een wijziging in de structuur van deze zeer heterogene rubriek voort te komen. Voor de werken van koper, daarentegen, is de prijsstijging veruit het doorslaggevend element voor de verhoging met

---

(1) Bovenstaande cijfers omvatten niet de producten der hoedennijverheid, waarvan de totale uitvoer slechts 133 millioen frank in 1950 en 171 millioen frank in 1951 bedroeg.

(2) Zonder het ijzer en het ruwe staal, waarvan de uitvoer 480.000 t bedroeg, tegen 348.000 t in 1950 en 880.000 t in 1936/1938.

(3) De gemiddelde waarde per ton uitgevoerde ijzer- en staalproducten is in 1951 tot 6.607 F gestegen, tegen 3.924 F in 1950, 5.469 F in 1949 en 5.810 F in 1948.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Uitvoer van de voornaamste metaalwaren

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
Werken van metaal :						
IJzer en staal, eenvoudig geslagen, getrokken of gewalst	2.578.723	2.977.883	4.245.276	2.736	11.684	28.049
Andere ijzeren en stalen werken (a)	251.525	307.205	473.190	676	3.001	6.088
Gereedschap	2.343	2.916	3.404	15	134	148
Koperproducten	14.111	35.854	39.168	138	1.127	1.991
Zinkproducten	43.547	13.135	22.027	130	251	735
Machines en toestellen :						
Electrische machines en toestellen (b)	22.653	26.258	36.256	381	2.301	3.257
Krachtmachines, stoomketels, turbines, enz.	6.291	10.627	12.918	45	508	498
Locomobielen (c)	145	231	288	1	8	6
Werktuigmachines	4.077	9.382	15.260	47	529	892
Textielmachines	2.683	10.183	11.808	38	624	732
Brei-, borduur- en naaimachines	35	170	314	2	26	45
Machines voor de voedingsnijverheid	248	302	290	4	41	40
Landbouwmachines	2.470	2.663	3.175	20	89	128
Andere machines, mechanische toestellen en onderdelen (d)	55.425	38.886	43.556	352	1.559	1.812
Totaal	**94.027**	**98.702**	**123.865**	**890**	**5.685**	**7.410**
Vervoermaterieel :						
Locomotieven en tenders (e)	2.453	1.945	3.397	27	78	172
Rijtuigen en wagens voor spoor- en tramwegen (e)	38.900	22.155	34.854	159	443	579
Autovoertuigen (f)	20.003	12.331	27.721	287	542	1.318
Schepen en vaartuigen	13.104	35.212	68.512	42	739	1.435
Andere producten :						
Wapens en munitie	3.401	4.683	4.156	237	1.335	1.311

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Buizen en verbindingsstukken, flenzen, brugdelen, geraamten, reservoirs, fusten, bouten, keukengerei, enz.
(b) Inclusief radiotoestellen, huishoudelijke electro-apparaten, electrische draden en kabels, enz.
(c) Inclusief landbouwtractoren.
(d) Hef- en transporttoestellen, weegmachines en -toestellen, kantoormachines, tapkranen, kogellagers, tandwielen, vliegwielen, enz.
(e) Inclusief de wederuitvoer, na herstelling of montage, van rollend materieel herkomstig uit het buitenland : 4.264 ton en 82 millioen frank in 1950, en 18.857 ton en 251 millioen frank in 1951.
(f) Inclusief onderdelen, motoren, enz.

77 % van de uitgevoerde waarde. Voor de werken van zink, integendeel, hebben de factoren « hoeveelheid » en « prijs » een gelijkmatiger aandeel in de verhoging met 193 % van de uitgevoerde waarde gehad, hoewel de tweede factor de doorslag heeft gegeven.

Naar hoeveelheid is de uitvoer vooral gunstig geweest voor de electrische machines en toestellen, de werktuigmachines en de diverse machines en wisselstukken. De vooruitgang is daarentegen veel geringer voor de textiel- en landbouwmachines, maar is betrekkelijk belangwekkend voor de naaimachines, waarvan de uitgevoerde hoeveelheid bijna 9 maal de vooroorlogse vertegenwoordigt.

In het algemeen schijnt de prijsstijging zeer weinig belangrijk, indien wordt uitgegaan van de gemiddelde waarde per ton geëxporteerde machines. Voor de krachtmachines is er zelfs een tamelijk belangrijke daling geweest.

In zake transportmaterieel wordt een zekere herleving van de uitvoer van spoorwegmaterieel vastgesteld, maar vooral een zeer belangrijke stijging van de wederuitvoer van autovoertuigen en van de uitvoer van schepen. Voor de eerstgenoemde is de uitgevoerde hoeveelheid met 125 % toegenomen, voor de laatstgenoemde met ongeveer 95 %. Te oordelen naar de uitgevoerde waarden hebben de automontagenijverheid en de bouw van grote schepen een belangrijke uitbreiding tijdens de laatste twee jaren gekend. Voorts is de uitvoer van wapens en munitie op het tamelijk hoog peil van 1950 gebleven.

Spijt het overwegend aandeel van de ijzer- en staalnijverheid in de totale uitvoerwaarde, komt nochtans de indruk naar voren dat de diversificatie en de specialisatie van de mechanische en electrische nijverheid verder een voldoeninggevende vooruitgang blijft boeken, zelfs indien deze in de verschillende sectoren niet even groot is. Deze aanpassing moet krachtdadig worden voortgezet indien de Belgische nijverheid er wil in slagen een stijgend aandeel in de nieuwe afzetgebieden te veroveren, die over de wereld ontstaan en waarvan de toegang feitelijk voorbehouden blijft voor de landen met een sterk geëvolueerde en gespecialiseerde nijverheid.

c) *Overige fabrikaten.*

Het merendeel van deze producten heeft in 1951 — tenzij om het einde van het jaar — verder voordeel gehaald uit de uitvoering van de belangrijke bestellingen die na het uitbreken der vijandelijkheden in Korea werden genoteerd. Dit geldt b.v. voor de kleur- en verfstoffen en de vernissen, de scheikundige producten, de samengestelde geneesmiddelen, de werken uit papier, de marmer-, pleister-, cement- en steenwerken, het spiegelglas, het vensterglas, het holglas en de cinematografische films en films voor de fotografie. Voor het leder en de bereide vellen is de uitvoer daarentegen geslonken, terwijl de verzendingen van lederen schoeisel en andere lederwaren nagenoeg op het peil van 1950 gebleven zijn.

Voor de scheikundige producten, de rubberwaren en het vensterglas o.m. wordt een tamelijk belangrijke stijging van de gemiddelde waarde per ton vastgesteld.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Uitvoer van de voornaamste fabrikaten (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951
Vernissen, kleur- en verfstoffen	45.169	32.331	40.825	150	554	1.033
Scheikundige producten (b)	555.565	442.121	488.777	451	1.151	2.420
Samengestelde geneesmiddelen	398	796	984	16	159	303
Leder en bereide vellen	4.037	6.764	5.669	233	375	434
Lederen schoeisel	479	592	549	19	109	135
Lederen handschoenen	97	32	42	45	66	83
Andere lederwaren (marokijnwerk, enz.)	904	238	236	71	110	137
Rubberwaren	8.725	6.674	11.560	132	357	917
Papier en karton (inclusief behangpapier en werken uit papier en karton)	35.447	48.624	95.201	214	741	1.969
Gegraveerde of gedrukte boeken en muziek	2.992	1.491	1.932	54	141	176
Andere artikelen der grafische kunst	12.534	3.094	3.964	74	133	199
Marmer-, pleister-, cement- en steenwerken	136.760	78.877	112.687	111	285	428
Dakpannen, bakstenen, tegels, enz.	557.560	80.066	98.102	51	126	102
Spiegelglas	32.234	38.912	50.440	202	548	769
Vensterglas	154.648	97.461	140.245	228	570	884
Holglas	21.272	17.685	37.627	101	278	454
Cinematografische films, films en platen voor de fotografie	1.645	3.352	4.065	103	616	929

Bron: Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief de in vorige tabellen opgenomen textielwaren en metaalwaren.
(b) Het betreft hoofdzakelijk halfafgewerkte producten, die bestemd zijn om als grondstoffen gebruikt te worden.

AFDELING III. — SPECIALE HANDEL NAAR LAND VAN HERKOMST EN LAND VAN BESTEMMING

§ 1. — LANDEN VAN HERKOMST

Het overwegend aandeel van de Verenigde Staten in de totale Belgisch-Luxemburgse invoer was in 1950 tot 15,7 % gedaald, tegen 18,1 % in 1949; in 1951 is dit aandeel opnieuw tot 16,1 % gestegen, terwijl de waarde van de aankopen in de Verenigde Staten bijna 20,5 milliard frank bedraagt,

tegen 15,3 milliard in 1950, d.i. een toeneming met ongeveer 34 %. Deze invoer geschiedde vooral tijdens het laatste kwartaal van het jaar (1), wanneer de aankopen van zaden, brandstoffen, hout, autovoertuigen en vooral van katoen buitengewoon hoge bedragen bereikten.

Voor haar invoer van essentiële producten blijft de B.L.E.U. bijgevolg sterk afhankelijk van de Amerikaanse productie, die alleen schijnt in staat te zijn om tegen voordelige voorwaarden een uitgebreide reeks behoeften, zowel van de binnenlandse markt als van de uitvoerindustrieën, te bevredigen.

Er dient nochtans te worden aangestipt dat de invoer van machines en apparaten van Amerikaanse herkomst, naar waarde, met 23 % ten opzichte van 1950 verminderd is (2). Blijkbaar betreft het hier een verschijnsel van spontane vervanging, welke vooral door de belangrijke herleving van de West-Duitse industriële productie werd bevorderd. Inderdaad, tegenover 1950 is de invoer van machines en apparaten uit West-Duitsland met 37 % volgens het gewicht en met 63 % naar waarde toegenomen; voor Frankrijk, Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Zweden is ook een, minder belangrijke, verhoging tot uiting gekomen. In totaal is de waarde van de machines- en apparateninvoer uit deze vijf landen in 1951 met 37 % verhoogd, terwijl de invoer uit Zwitserland bijna onveranderd op een betrekkelijk hoog peil bleef, nl. meer dan 1 milliard frank per jaar.

Buiten de aankopen in de Verenigde Staten is vooral de invoer uit Nederland (dat van de derde naar de tweede plaats overging), uit Frankrijk (dat van de tweede naar de derde plaats terugkeerde), uit Duitsland (3) (van de vijfde naar de vierde plaats), uit het Verenigd Koninkrijk (van de vierde naar de vijfde plaats) en uit Belgisch-Kongo (dat zijn zesde plaats handhaafde spijt een verhoging met meer dan 37 % van de waarde zijner leveringen aan de B.L.E.U.) verhoogd.

De invoer uit Nederland omvat vooral melkderivaten (bijna 2,9 milliard frank in 1951, tegen 2,6 milliard in 1950), groenten (530 millioen, tegen 447 millioen), gefabriceerde voedingswaren (o.m. cacao en chocolade), minerale producten (zout, steenkool), scheikundige producten, papier en karton, textielproducten, ceramische producten, onedele metalen (staal, koper, lood, zink), machines en apparaten en transportmaterieel (rijwielen, vliegtuigen en sommige speciale schepen).

Voor Frankrijk slaat de invoer vooral op de wijn en het gedistilleerd, de ersten, de meststoffen, de huiden en het leder, het hout, de boeken, de wol, sommige onedele metalen, de machines en apparaten en de autovoertuigen; voor West-Duitsland op de steenkool, de scheikundige en aanverwante producten, sommige textielproducten, de ceramische producten, het staal en de werken van staal, de machines en apparaten en de autovoer-

---

(1) Met uitzondering voor de tabak, waarvan de aankopen vanaf het derde kwartaal verhoogden, en voor de graangewassen, waarvan de invoer vooral tijdens de eerste zes maanden van het jaar omvangrijk was.

(2) Naar gewicht bedraagt deze vermindering 33 %.

(3) West- en Oost-Duitsland, maar zonder het Saargebied.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Invoer per land van herkomst

LAND VAN HERKOMST (a)	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)			Percentage van de totale uitvoerwaarde			Rangorde naar de waarde	
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950
1. Verenigde Staten van Amerika	1.042	1.372	3.176	2.111	15.306	20.475	8,7	15,7	16,1	3	1
2. Nederland	4.549	5.365	6.632	2.095	9.763	13.901	8,6	10,0	10,9	4	3
3. Frankrijk (b)	12.374	9.309	11.567	3.217	11.098	13.090	13,3	11,3	10,3	1	2
4. Duitsland (c)	6.106	4.714	6.016	2.750	7.989	11.356	11,4	8,3	8,9	2	5
5. Verenigd Koninkrijk	1.070	586	781	2.033	9.400	10.605	8,4	9,6	8,3	5	4
6. Belgisch-Kongo	330	437	472	1.911	7.334	10.015	7,9	7,5	7,9	6	6
7. Australië	184	157	118	836	4.198	4.456	3,5	4,3	3,5	8	7
8. Canada	520	605	844	601	2.937	4.096	2,5	3,0	3,2	11	9
9. Zweden	680	1.880	2.245	436	2.309	3.778	1,8	2,4	3,0	12	10
10. Zwitserland	20	53	40	271	3.372	3.325	1,1	3,5	2,6	15	8
11. India en Pakistan	446	110	186	733	1.339	2.529	3,0	1.4	2,0	9	14
12. Italië	68	138	158	164	1.581	1.946	0,7	1,6	1,5	22	12
13. Brazilië	145	78	85	336	2.034	1.928	1,4	2,1	1,5	14	11
14. Argentinië	1.170	291	179	1.302	1.463	1.361	5,4	1,5	1,1	7	13
15. Finland	415	332	419	270	822	1.292	1,1	0,8	1,0	16	18
16. Nederlandse Antillen	166	507	805	101	696	1.223	0,4	0,7	1,0	26	20
17. Zuid-Afrikaanse Unie (g)	50	64	97	168	979	1.176	0,7	1,0	0,9	21	15
18. Noorwegen	432	101	168	244	506	1.132	1,0	0,5	0,9	17	26
19. Philippijnen	8	27	87	19	263	997	0,1	0,3	0,8	—	—
20. China (Volksrepubliek) (h)	17	46	91	59	376	921	0,2	0,4	0,7	—	—
21. Spanje	269	305	376	123	582	864	0,5	0,6	0,7	25	22
22. U.S.S.R.	1.123	149	197	721	544	839	3,0	0,6	0,7	10	23
23. Iran	128	592	409	86	908	793	0,3	0,9	0,6	28	16
24. Mexico	265	55	29	176	856	791	0,7	0,9	0,6	19	17
25. Indonesia (Republiek van)	67	69	48	160	376	753	0,7	0,4	0,6	23	—
26. Andere landen	2.777	2.942	3.270	3.300	10.472	13.560	13,6	10,7	10,7	—	—
Totaal	**34.421**	**29.742**	**38.230**	**24.223**	**97.503**	**127.202**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	—	—

(a) De landen zijn gerankschikt naar de orde van belangrijkheid der uitvoerwaarde in 1951.
(b) Inclusief het Saargebied voor 1950 en 1951.
(c) Oost- en West-Duitsland, maar zonder het Saargebied.
(d) Exclusief Ruanda-Urundi.
(e) Inclusief New-Foundland.
(f) Ten einde de vergelijking met de vooroorlogse cijfers mogelijk te maken, werden de gegevens voor deze twee landen gegroepeerd.
(g) Exclusief Zuid-West-Afrika.
(h) Inclusief Mongolië van 1 Juli 1950 af.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Voornaamste invoerposten uit de Verenigde Staten

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1951			
				1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Producten van het plantenrijk	**2.567**	**2.269**	**4.057**	**1.034**	**1.081**	**882**	**1.060**
w.o. : Fruit	521	414	362	51	116	113	82
Graangewassen	1.859	1.613	3.111	946	933	623	609
Zaden, enz.	150	192	512	20	12	135	345
Vetstoffen	**586**	**609**	**958**	**200**	**310**	**244**	**204**
Producten van de voedingsnijverheid	**812**	**947**	**1.225**	**236**	**259**	**354**	**376**
w.o. : Cacao en bereide cacao	83	150	178	47	51	38	42
Groentenconserven	159	157	148	31	31	37	40
Tabak	450	523	688	131	137	221	199
Minerale producten	**691**	**862**	**2.598**	**481**	**736**	**554**	**817**
w.o. : Zout, zwavel, enz.	137	123	155	33	49	39	34
Brandstoffen, enz.	534	670	2.296	429	645	488	734
Chemische producten	**874**	**927**	**1.360**	**316**	**381**	**305**	**358**
w.o. : Chemische producten	421	392	572	126	171	128	147
Pharmaceutische producten	89	112	196	54	64	35	43
Looi-extracten	195	192	260	67	83	58	52
Zeep, kaarsen, enz.	85	125	226	50	44	42	90
Huiden, leder, pelterijen, enz.	**163**	**179**	**288**	**130**	**59**	**51**	**48**
Rubber en rubberwaren	**132**	**147**	**162**	**48**	**43**	**35**	**36**
Hout, kurk en werken hiervan	**271**	**190**	**180**	**30**	**35**	**32**	**83**
w.o. : Hout en werken van hout	252	163	137	22	23	22	70
Papier en werken uit papier	**127**	**140**	**218**	**47**	**64**	**53**	**54**
Grondstoffen	41	39	67	22	22	5	18
Papier en karton en werken uit papier en karton	53	67	121	18	32	42	29
Boeken	32	34	29	7	9	7	6
Textielstoffen en textielwaren	**2.067**	**2.601**	**3.021**	**741**	**424**	**477**	**1.379**
w.o. : Kunstzijde, enz.	116	193	181	52	61	26	42
Katoen	1.648	2.141	2.569	590	275	402	1.302
Tricotagegoederen	139	34	50	8	23	11	8
Kledingstukken, linnen, enz.	59	81	113	36	41	21	15
Edelstenen	**217**	**323**	**309**	**133**	**78**	**46**	**52**
Metalen en werken uit metaal	**767**	**901**	**1.236**	**272**	**292**	**332**	**340**
w.o. : IJzer, staal, enz.	503	446	548	122	148	130	148
Lood	176	341	497	119	108	130	140
Machines, toestellen, electrisch materieel	**2.794**	**3.054**	**2.344**	**602**	**620**	**596**	**526**
Stoomketels, machines, enz.	2.042	2.356	1.794	473	477	450	394
Electrisch materieel	752	698	549	129	144	146	130
Vervoermaterieel	**1.785**	**1.593**	**1.898**	**457**	**512**	**413**	**516**
w.o. : Autovoertuigen, rijwielen, enz.	1.621	1.438	1.767	403	487	381	496
Vliegtuigen, schepen	144	146	104	48	22	22	12
Wetenschappelijke instrumenten en toestellen	**158**	**154**	**184**	**59**	**55**	**38**	**32**
w.o. : Optische toestellen, enz.	131	107	129	45	39	24	21
Totaal	**14.011**	**14.896**	**20.038**	**4.796**	**4.949**	**4.412**	**5.881**
Andere waren	751	410	437	104	110	118	105
Algemeen totaal	**14.762**	**15.306**	**20.475**	**4.900**	**5.059**	**4.530**	**5.986**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

tuigen; voor het Verenigd Koninkrijk op sommige scheikundige producten, de huiden, het leder en het bontwerk, de werken van rubber, de wol, de edelgesteenten, de machines en apparaten alsmede de autovoertuigen; voor Belgisch-Kongo, tenslotte, op de bananen, de koffie, de vetstoffen, de ertsen van non-ferro metalen (zink, tin), het rubber, het hout, de katoen, de edelgesteenten, het koper en het tin.

Verder is de invoer uit landen zoals Canada, Zweden, India en Pakistan, Finland, de Nederlandse Antillen, Noorwegen, de Philippijnen, de Chinese Volksrepubliek, Spanje en Indonesië naar waarde aanzienlijk gestegen. Maar voor sommige landen als daar zijn Zwitserland, Brazilië, Argentinië, Iran en Mexico werd om uiteenlopende redenen een matige achteruitgang ten opzichte van 1950 vastgesteld.

§ 2. — LANDEN VAN BESTEMMING

In 1950 had zich in de export een verschuiving naar Nederland voorgedaan ingevolge het in werking stellen van de Voor-Unie-Overeenkomst. Dank zij de financiële mogelijkheden, geboden door de E.B.U., heeft deze beweging zich in 1951 tot talrijke continentale landen en hun overzeese gebieden uitgebreid, vooral echter tot het Verenigd Koninkrijk, dat van de vierde tot de tweede plaats onder de afzetgebieden van de B.L.E.U. teruggekeerd is. Voor Frankrijk, Duitsland (1), Zweden, Zwitserland, Australië, Noorwegen, Denemarken, de Zuid-Afrikaanse Unie, India en Pakistan, Portugal, Oostenrijk, Indonesië en Turkije, komt deze verschuiving hoofdzakelijk tot uiting in een somtijds zeer belangrijke verhoging van de uitgevoerde waarde. De conjunctuurherleving, die na Juni 1950 tot ontwikkeling kwam, heeft echter ook de verhoging van de uitvoer naar Belgisch-Kongo en sommige niet-E.B.U.-landen bevorderd, waaronder vooral dienen te worden aangestipt de Verenigde Staten, Brazilië, Argentinië, Canada, Finland en Japan.

Vanaf de maand Maart en tot in Juni heeft de uitvoer naar Nederland ruimschoots 2 milliard frank per maand overschreden. Tegen het einde van het jaar was hij echter tot een matiger bedrag gedaald, dat ongeveer 1,9 milliard frank beliep. Voor de twaalf maanden van 1951 bedroeg de totale uitgevoerde waarde bijna 23,8 milliard frank, tegen 18,5 milliard in 1950, d.i. een verhoging met bijna 29 %. Maar, gezien de totale Belgisch-Luxemburgse uitvoer in 1951 met 60 % toenam, is het aandeel van Nederland in dat totaal niettemin van 22,4 % in 1950 tot 17,9 % in 1951 gedaald, een percentage dat evenwel aanzienlijk is indien het met het vooroorlogse (11,6 %) wordt vergeleken en dat zelfs Frankrijks percentage (16,8 %) uit de periode 1936/1938, toen dit land de eerste plaats bezette, overtreft.

De uitvoer naar Nederland is toegenomen, o.m. wat betreft de tabak, de minerale producten (cement, brandstoffen), de scheikundige en aanverwante producten (behalve de meststoffen), de huiden en het leder, de rubber en de rubberwaren (autobanden), het hout, het papier en de werken uit papier, het glas, de onedele metalen en de werken van metalen (vooral

(1) West- en Oost-Duitsland, maar zonder het Saargebied.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Uitvoer per land van bestemming

LAND VAN BESTEMMING (a)	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)			Percentage van de totale uitvoerwaarde			Rangorde naar de waarde	
	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950	1951	1936/1938	1950
1. Nederland	3.511	4.307	4.755	2.596	18.500	23.778	11,6	22,4	17,9	3	1
2. Verenigd Koninkrijk	2.133	885	1.543	3.105	6.454	13.305	13,9	7,8	10,0	2	4
3. Frankrijk (b)	7.366	2.343	2.579	3.749	7.709	12.132	16,8	9,3	9,2	1	2
4. Verenigde Staten van Amerika	741	633	847	1.641	6.976	10.499	7,4	8,4	7,9	5	3
5. Duitsland (c)	3.253	918	1.438	2.497	5.756	8.209	11,2	7,0	6,2	4	5
6. Belgisch-Kongo (d)	100	249	391	344	3.057	5.263	1,5	3,7	4,0	11	6
7. Zweden	710	423	625	571	2.347	5.256	2,6	2,8	4,0	7	9
8. Zwitserland	299	590	771	566	3.027	5.043	2,5	3,7	3,8	8	7
9. Australië	28	98	223	108	800	2.810	0,5	1,0	2,1	—	20
10. Italië	465	1.403	880	269	2.555	2.756	1,2	3,1	2,1	14	8
11. Brazilië	90	363	241	255	2.333	2.729	1,1	2,8	2,1	15	10
12. Noorwegen	310	154	354	286	809	2.399	1,3	1,0	1,8	12	19
13. Denemarken	70	190	305	132	963	2.333	0,6	1,2	1,8	—	17
14. Argentinië	455	50	211	743	498	1.843	3,3	0,6	1,4	6	28
15. Zuid-Afrikaanse Unie (e)	127	62	170	253	440	1.823	1,1	0,5	1,4	17	31
16. Canada (f)	95	142	269	213	1.069	1.794	1,0	1,3	1,4	19	13
17. Finland	188	148	296	223	772	1.665	1,0	0,9	1,3	18	21
18. India en Pakistan (g)	140	273	176	392	1.123	1.599	1,8	1,4	1,2	10	12
19. Portugal	142	310	292	180	1.173	1.555	0,8	1,4	1,2	23	11
20. Japan	139	112	95	196	611	1.438	0,9	0,7	1,1	21	23
21. Oostenrijk	9	141	180	69	772	1.376	0,3	0,9	1,0	—	22
22. Griekenland	23	170	203	50	1.041	1.106	0,2	1,3	0,8	—	15
23. Indonesië	92	99	132	178	570	1.074	0,8	0,7	0,8	24	24
24. Tsjechoslowakije	33	28	31	161	915	858	0,7	1,1	0,6	25	18
25. Turkijë	13	53	52	39	419	857	0,2	0,5	0,6	—	33
26. Andere landen	2.417	2.217	3.201	3.495	11.882	19.068	15,7	14,4	14,4	—	—
Totaal	**22.949**	**16.361**	**20.260**	**22.311**	**82.571**	**132.568**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	—	—

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) De landen zijn gerangschikt naar de orde van belangrijkheid der invoerwaarde in 1951.
(b) Deze post omvat het Saargebied voor 1950 en 1951.
(c) Oost- en West-Duitsland zonder het Saargebied.
(d) Exclusief Ruanda-Urundi.
(e) Exclusief Zuid-West-Afrika.
(f) Inclusief New-Foundland.
(g) Ten einde de vergelijking met de vooroorlogse cijfers mogelijk te maken, werden de gegevens voor deze twee landen gegroepeerd.

het ijzer en het staal, het koper, het lood en het zink), de machines en apparaten en de autovoertuigen. Voor de textielproducten, de chocolade (cacao inbegrepen) en de suiker, welke in 1950 een belangrijke aangroei genoten, wordt in 1951 een daling geboekt, welke respectievelijk 12 %, 66 % en ongeveer 63 % bedraagt. Alles samen genomen heeft het regime van de Voor-Unie met Nederland een zeer sterke uitbreiding van de leveringen aan vernoemd land mogelijk gemaakt, hoewel deze nog verruimd werd door het buitengewone klimaat voortspruitend uit de Koreaanse crisis.

De uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk heeft slechts vanaf December 1950 uitbreiding genomen; maar vanaf de maand Maart is de maandelijkse uitvoerwaarde boven 1 milliard frank gebleven, afgezien van een tijdelijke daling in Juli. In totaal bedroeg de uitvoer 13,3 milliard frank, tegen ongeveer 6,5 milliard in 1950 en bijna 7,5 milliard in 1949, d.i. een verhoging met 106 % ten opzichte van 1950. Aldus heeft het Verenigd Koninkrijk 10 % van de totale uitvoerwaarde over 1951 voor zijn rekening genomen, tegen slechts 7,8 % in 1950, 9,4 % in 1949, maar 13,9 % vóór de oorlog.

Wat er ook van zij, spijt de gunstige uitslag over 1951 — ten dele dank zij de evenwel beperkte omwisselbaarheid der valuta's in het kader der E.B.U. —, heeft de Belgisch-Luxemburgse uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk nog niet een uitbreiding genomen die overeenstemt met de omvang der potentiële Britse vraag : in zeker opzicht heeft de ervaring omtrent het jaar 1951 een beeld gegeven van wat had kunnen worden bereikt ware het Belgisch-Britse handelsverkeer volledig vrij geweest. Niettemin is de uitvoertoeneming aanzienlijk geweest, o.m. wat betreft het maïsstijfsel, de vetstoffen, het bereid vlees, de suiker en het suikergoed, de chocolade, de meelbereidingen, de groentenbereidingen, het cement, de scheikundige en aanverwante producten (de meststoffen inbegrepen), het hout en de werken van hout, het karton en het papier, de textielproducten (vooral het katoen, het vlas en de confectie), het glas, de edelgesteenten, de ijzer- en staalproducten, de machines en apparaten, de wapens en de munitie. Sommige dezer producten (kledingstukken voor militairen, werktuigmachines, enz.) zijn trouwens het voorwerp geweest van regeringsbestellingen, overgemaakt in uitvoering van het Britse wederbewapeningsprogramma (1).

De uitvoer naar Frankrijk werd niet alleen bevorderd door de financiële mogelijkheden, geboden door de E.B.U., maar eveneens door de beslissing van de Franse Regering drukking op de binnenlandse prijzen uit te oefenen door middel van een politiek, die een betere voorziening van de markt beoogde. Dit heeft een uitbreiding van de Belgisch-Luxemburgse uitvoer naar dit land, met 57 %, teweeggebracht. Deze verhoging betrof vooral de uitvoer van levende varkens en van varkensvlees, van koffie, vetstoffen, stenen en andere steengroeveproducten, scheikundige en aanverwante producten, bontwerk, rubberwaren (vooral autobanden), papier, katoen, vlas, staal, zink en autovoertuigen.

---

(1) De Britse Regering heeft zelfs een Commissie voor Aankoop in Europa opgericht, waarvan de bureau's te Parijs, Brussel, Keulen en Milaan gevestigd zijn.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Voornaamste uitvoerposten naar de Verenigde Staten

(millioenen franken)

RUBRIEK	1949	1950	1951	1951			
				1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Metalen en werken van metaal	1.723	2.583	4.735	1.363	1.211	1.017	1.144
w.o. : IJzer, gietijzer, staal	727	1.411	3.405	973	840	645	947
Tin	777	751	876	253	271	279	73
Andere metalen	173	285	346	99	72	79	96
Edelstenen (diamant)	991	1.616	1.750	607	409	401	333
Textielwaren	920	1.699	1.723	525	502	428	268
w.o. : Kunstzijde	40	192	123	35	29	39	20
Wol, enz.	328	456	625	178	205	174	68
Katoen, enz.	149	209	141	43	41	30	27
Vlas, enz.	262	673	634	222	163	133	116
Kledingstukken, linnen, enz.	102	109	154	35	48	43	28
Chemische producten en aanverwante producten	177	373	455	160	140	64	91
w.o. : Chemische producten	83	118	132	44	44	20	24
Meststoffen	64	159	181	77	41	17	46
Minerale stoffen	65	85	188	24	28	59	77
w.o. : Teeroliën, enz.	56	62	154	22	24	51	57
Vetstoffen, enz.	5	6	54	2	12	4	36
Papier, boeken, enz.	16	20	59	5	14	12	28
Papier en werken uit papier	1	2	35	1	6	7	21
Boeken, enz.	15	18	24	4	8	5	7
Machines; electrisch materieel	22	53	181	30	45	42	64
Machines en toestellen	6	26	69	11	17	11	30
Electrisch materieel	16	27	112	19	28	31	34
Vervoermaterieel	3	2	407	132	136	137	2
Wapens en munitie	61	95	177	26	49	48	54
Pelterijen	40	43	70	13	17	20	20
Glas en glaswaren	44	242	335	90	103	87	55
Totaal	4.067	6.817	10.134	2.977	2.666	2.319	2.172
Andere waren	119	159	365	75	94	103	93
Totaal uitvoer	4.186	6.976	10.499	3.052	2.760	2.422	2.265

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Onder invloed van conjunctuurfactoren, die reeds in 1950 tot uiting waren gekomen, bereikte de uitvoer naar de Verenigde Staten 10,5 milliard frank, tegen 7 milliard in 1950, d.i. een verhoging met 50,5 %. Deze stijging deed zich inzonderheid voor tijdens het eerste kwartaal van het jaar, daar de Amerikaanse conjunctuurdaling een geleidelijke vermindering van de verzendingen, vanaf het tweede kwartaal, teweegbracht. Ten opzichte van 1950 hebben talrijke producten echter een belangrijke stijging van de uitgevoerde waarde geboekt, o.m. het staal, de edelgesteenten (rekening gehouden met de uitvoer die niet in de officiële statistiek geteld werd), de wolafval en de wollen tapijten (1), de scheikundige en aanverwante producten, de teeroliën, de vetstoffen, het papier, de machines en apparaten, het electrisch materieel (hoofdzakelijk motoren), het transportmaterieel (zeeschepen), de wapens en de munitie, het bontwerk en het glas. De uitvoer van kunstzijde, artikelen in katoen en in vlas is daarentegen in 1951 eerder aanzienlijk gedaald.

De uitvoer naar West-Duitsland heeft in Februari en in Maart uitbreiding genomen, maar de veel te vlugge uitputting van het Duitse quotum bij de E.B.U. heeft tijdens de volgende maanden een zeer scherpe vermindering der Duitse aankopen teweeggebracht. Daar Duitslands financiële toestand spoedig verbeterde, kon de uitvoer naar dat land vanaf de maand Augustus opnieuw toenemen, aangezien de beperkingsmaatregelen geleidelijk werden verzacht. Het blijft niettemin waar dat de West-Duitse invoer uit de B.L.E.U. bij het einde van het jaar nog altijd voor minder dan 75 % was vrijgemaakt, hetgeen hoofdzakelijk de Belgisch-Luxemburgse uitvoer van verbruiksgoederen benadeelde. Dientengevolge verminderde de uitvoerwaarde ten opzichte van 1950, wat betreft het vlees, de eieren, de koffie, terwijl de waarde verhoogde voor de granen, de vetstoffen, de suiker, de metaalhoudende assen, de scheikundige producten (de meststoffen inbegrepen), het bontwerk, het hout, het karton en het papier, de edelgesteenten, de non-ferro metalen (koper, zink, tin), de machines en apparaten, de wapens en de munitie.

Belgisch-Kongo werd door de uitbreiding van de vraag naar grondstoffen en door het hoge peil der wereldnoteringen bevoordeeld, zodat hieruit een expansie van de koopkracht, besteed aan de dekking van de invoer, is voortgevloeid. Dit verschijnsel valt trouwens samen met de tenuitvoerlegging van ruime investeringsprogramma's, gericht op de economische en sociale ontwikkeling van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi. De aankopen in Belgisch-Kongo (Ruanda-Urundi niet inbegrepen) zijn van meer dan 3 milliard tot ongeveer 5,3 milliard frank toegenomen, d.i. een stijging met 72 %; zij vertegenwoordigen 4 % van de totale Belgisch-Luxemburgse uitvoer, tegen 3,7 % in 1950 en slechts 1,5 % vóór de oorlog.

Ten opzichte van 1950 hebben verschillende producten een sterke verhoging van de naar Kongo geëxporteerde waarde geboekt : de suiker, het cement, de scheikundige en aanverwante producten, de rubberwaren

(1) Naar hoeveelheid is de uitvoer van wollen tapijten naar de Verenigde Staten niet gestegen in 1951.

(banden), het papier en het karton, de katoenen artikelen, de tricotagewaren, de klederen, de ijzer- en staalproducten, de werken van aluminium en van lood, de machines en apparaten, de rijwielen en de schepen. Onder de belangrijkste posten heeft alleen het spoorwegmaterieel een uitvoervermindering geboekt.

De uitvoer vergrootte ook naar Zweden, hetwelk in de totale uitvoer een even groot aandeel bekomt als dat van Belgisch-Kongo, naar Zwitserland, Noorwegen, Denemarken, Finland, Portugal, Oostenrijk en Turkije. Verder vergrootte de uitvoer eveneens naar overzeese landen, waaronder Australië, Brazilië, Argentinië (uitsluitend voor de ijzer- en staalproducten), de Zuid-Afrikaanse Unie, Canada, India en Pakistan, Japan en Indonesië, om slechts de voornaamste te vernoemen.

Vóór de oorlog bezette Argentinië de zesde plaats onder de afzetgebieden van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie; in 1951 is het van de 28ste naar de 14de plaats opgeschoven; bij gebrek aan handelsakkoord is het onmogelijk geweest opnieuw een evenwichtige uitvoerstroom naar dat land te doen ontstaan. Er mag nochtans worden gehoopt dat de nieuwe oriëntering van de Argentijnse economische politiek, welke voortaan rekening met de landbouwbelangen houdt, de uitvoercapaciteit (1) en bijgevolg ook de invoercapaciteit van dit land zou kunnen verbeteren.

AFDELING IV. — HANDELSBALANS

Voor de eerste maal sedert het einde van de oorlog is de globale balans van het handelsverkeer met de vreemde landen (Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi inbegrepen) in 1951 gunstig geweest : het aanzienlijk tekort van 1950, nl. 14,9 milliard frank, maakte plaats voor een overschot van meer dan 5,4 milliard frank. De uitbreiding van het uitvoervolume en de stijging der eenheidswaarden van de uitgevoerde producten hebben bijgevolg maar ten dele het tekort over het jaar 1950 (2) goedgemaakt; zulks is te verklaren door het feit dat de invoer gedurende het eerste halfjaar van 1951 op een zeer hoog peil gehandhaafd bleef en dat zijn tijdelijke vermindering, gedurende de zomermaanden, tegen het einde van het jaar door een nieuwe verhoging der aankopen van grondstoffen gevolgd werd.

Het batig saldo over 1951 werd bekomen zonder dat een einde werd gesteld aan het onevenwicht in de structuur zelf van de handelsbalans. Inderdaad, het tegoed komt bijna uitsluitend voort uit een overschot van bijna 17,8 milliard frank tegenover de E.B.U. (tegen een tekort van 1,46 milliard in 1950), terwijl het deficit tegenover de dollarzone nog steeg, nl. van 10,5 milliard frank tot bijna 12,5 milliard. Vergeleken met de totale

(1) Deze werd ook verkleind door twee opeenvolgende droogtejaren.

(2) In 1951 vertegenwoordigde het balanstegoed 4,2 % van de totale invoer, tegen een tekort ad 15,3 % in 1950, 2,4 % in 1949, 15,3 % in 1948 en 8,5 % in 1937.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Invoer, uitvoer en zichtbare handelsbalans per muntzone in 1950 en 1951 (a)

(millioenen franken)

MUNTZONE	1950			1951		
	Invoer (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)	Saldo	Invoer (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)	Saldo
I. *Dollarzone :*	**21.342**	**10.868**	**—10.474**	**29.374**	**16.884**	**—12.490**
1. Verenigde Staten van Amerika	15.306	6.976	— 8.330	20.475	10.499	— 9.976
2. Canada	2.937	1.069	— 1.868	4.095	1.794	— 2.301
3. Republieken van Latijns Amerika (b)	2.585	1.667	— 918	3.483	2.524	— 959
4. Andere landen (c)	514	1.156	+ 642	1.321	2.067	+ 746
II. *E.B.U.-zone* (d)	**58.387**	**56.929**	**— 1.458**	**76.202**	**93.968**	**+17.766**
III. *Derde-landen van de Sterlingzone* (e)	**2.268**	**2.667**	**+ 399**	**2.785**	**3.378**	**+ 593**
IV. *Spanje en overzeese gebiedsdelen*	**596**	**629**	**+ 33**	**896**	**946**	**+ 50**
V. *Oost-Europa* (f)	**2.950**	**3.995**	**+ 1.045**	**3.490**	**5.023**	**+ 1.533**
VI. *Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi*	**7.347**	**3.120**	**— 4.227**	**10.033**	**5.401**	**— 4.632**
VII. *Andere republieken van Latijns Amerika :*	**4.488**	**3.928**	**— 560**	**4.256**	**6.133**	**+ 1.877**
1. Argentinië	1.463	498	— 965	1.361	1.843	+ 482
2. Brazilië	2.034	2.333	+ 299	1.928	2.729	+ 801
3. Andere landen (g)	991	1.097	+ 106	967	1.561	+ 594
VIII. *Diverse zones* (h)	**125**	**435**	**+ 310**	**166**	**835**	**+ 669**
Algemeen totaal	**97.503**	**82.571**	**—14.932**	**127.202**	**132.568**	**+ 5.366**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) Opdat de cijfers voor 1950 en 1951 vergelijkbaar zouden wezen, werden de landen gegroepeerd op grond van de verdeling in muntzones einde 1951. Voor 1950 verschilt dus de samenstelling van zekere zones van die, welke in de overeenstemmende tabel van *De Belgische Economie* in 1950 aangenomen werd.
(b) Exclusief de landen van zone VII.
(c) Japan, Korea, Formosa, Philippijnen, Porto Rico, Hawaï, enz.
(d) Voor nadere gegevens, zie tabel *ad hoc*.
(e) Saoedi-Arabië, Egypte, Anglo-Egyptisch Soedan, Syrië, Iran, enz.
(f) Inclusief Tsjechoslowakije en Oost-Duitsland.
(g) Chili, Columbia, Bolivia, Uruguay.
(h) Inclusief het scheepsproviand der vreemde schepen en de bezettingslegers in Duitsland.

invoer is het dollartekort nochtans een weinig gedaald — vermits het 9,8 % van dat totaal bedraagt, tegen 10,7 % in 1950, 15 % in 1949, 14,1 % in 1948 en slechts 3,6 % in 1937 —, maar het tegoed tegenover de E.B.U.-landen is tot 14 % van de totale invoer opgelopen, tegen een deficit van 1,5 % in 1950 en een tegoed van 10,8 % in 1949, 3,4 % in 1948, en 5,3 % in 1937.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Evolutie van de in- en uitvoer met de landen van de Europese Betalingsunie

(millioenen franken)

MUNTZONE	1950			1951		
	Invoer (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)	Saldo	Invoer (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)	Saldo
1. *Sterlingzone*	18.177	10.394	— 7.783	22.748	24.509	+ 1.761
w.o. : Verenigd Koninkrijk	9.400	6.454	— 2.946	10.605	13.305	+ 2.700
Unie van Zuid-Afrika	979	440	— 539	1.176	1.823	+ 647
Pakistan	420	431	+ 11	1.130	728	— 402
India	919	692	— 227	1.399	871	— 528
Australië	4.198	800	— 3.398	4.456	2.810	— 1.646
2. *Franse muntzone*	11.824	8.452	— 3.372	14.009	13.358	— 651
w.o. : Frankrijk	11.098	7.709	— 3.389	13.090	12.132	— 958
3. *Nederlandse muntzone*	10.836	19.120	+ 8.284	15.878	24.948	+ 9.070
w.o. : Nederland	9.763	18.500	+ 8.737	13.901	23.778	+ 9.877
Indonesië	376	570	+ 194	753	1.074	+ 321
4. *Denemarken*	474	964	+ 490	611	2.333	+ 1.722
5. *Noorwegen*	506	809	+ 303	1.132	2.399	+ 1.267
6. *Zweden*	2.309	2.347	+ 38	3.778	5.256	+ 1.478
7. *Italië (+ Triëst)*	1.587	2.559	+ 972	1.949	2.760	+ 811
8. *Griekenland*	35	1.041	+ 1.006	83	1.106	+ 1.023
9. *Portugal en overzeese gebiedsdelen*	736	1.408	+ 672	813	1.989	+ 1.176
10. *Zwitserland*	3.372	3.027	— 345	3.325	5.043	+ 1.718
11. *West-Duitsland*	7.866	5.617	— 2.249	11.217	8.034	— 3.183
12. *Oostenrijk*	325	772	+ 447	386	1.376	+ 990
13. *Turkijë*	340	419	+ 79	273	857	+ 584
Totaal E.B.U.	58.387	56.929	— 1.458	76.202	93.968	+17.766

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

Deze toestand zou geen enkel probleem doen oprijzen indien de valuta's vrij omwisselbaar waren en in dit verband heeft de inwerkingstelling van de E.B.U. wellicht sommige moeilijkheden verscherpt. De Belgische Regering werd er door genoodzaakt tegenover de E.B.U.-landen verschillende uitvoerbeperkingstelsels toe te passen, daar het klassieke spel van de vrije wissel-

koersen zijn corrigerende invloed niet kon uitoefenen; het E.B.U.-systeem voorziet tegenover dergelijke toestanden slechts ontoereikende middelen.

De Belgisch-Luxemburgse Economische Unie staat niettemin voor de noodzakelijkheid haar buitenlands handelsverkeer te reoriënteren, d.i. haar in E.B.U.-valuta's betaalbare invoer te verhogen en haar verkopen aan de dollarzone uit te breiden. De omvang van deze taak komt tot uiting wanneer onder ogen wordt genomen dat het aandeel van de E.B.U.-landen in de buitenlandse handel — te weten 60 % van de totale invoer en 70 % van de totale uitvoer — ten opzichte van vóór de oorlog onveranderd is gebleven, terwijl, voor de dollarzone, de invoer van 13 % tot 23 % in 1951 is gestegen en de uitvoer slechts van 10,5 % tot ongeveer 13 % is verhoogd. Bovendien is de invoer uit de landen van Oost-Europa, van 9 % van het totaal, tot minder dan 3 % gedaald en die uit de niet-dollarlanden van Latijns Amerika van 8,5 % tot 3,3 %. Ook bij de uitvoer is het aandeel van deze landen op aanzienlijke wijze achteruitgegaan.

De handelsbetrekkingen met Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi hebben, daarentegen, in 1951 aan belang gewonnen : aldus is het aandeel van de Kolonie in het totaal, wat de invoer betreft, bijna even groot als vóór de oorlog (8,2 %), terwijl dit aandeel, voor de uitvoer, tot 4,1 % is gestegen, tegen 3,8 % in 1950 en slechts 1,6 % vóór de oorlog. Het zichtbaar deficit tegenover de Kolonie is trouwens verminderd tot 3,7 % van de totale invoer, tegen 4,3 % in 1950 en 6,8 % in 1937.

Zoals bij het einde van 1950 reeds werd voorzien (1), heeft het belangrijk deficit tegenover de sterlingzone — dat 8 % van totale invoer over 1950 bedroeg — in 1951 voor een overschot ten belope van 1,4 % van de totale invoerwaarde plaats gemaakt. In deze belangrijke omkeer is begrepen een verbetering van het saldo, niet alleen tegenover het Verenigd Koninkrijk, maar eveneens tegenover de overzeese landen van de sterlingzone, bijvoorbeeld Australië, die hun invoer hebben verhoogd, dank zij de buitengewone inkomsten opgebracht door de stijging van de grondstoffennoteringen.

Ook tegenover de Franse muntzone is het handelsdeficit — uitgedrukt in percent van de totale invoer — van 3,4 % in 1950 tot slechts 0,5 % in 1951 gedaald, terwijl voor de Scandinavische landen het gering tegoed over 1950 voor een veel belangrijker overschot plaats gemaakt heeft. Voor de Nederlandse muntzone had het batig saldo reeds in 1950 een hoog bedrag bereikt, hetgeen verklaart waarom de verhoging over 1951 niet zeer aanzienlijk kon zijn. Voor West-Duitsland, daarentegen, is het tekort in 1951 vergroot, maar deze minder gunstige evolutie werd ruimschoots gecompenseerd door de verbetering van de balans tegenover Zwitserland, welke ten belope van 1,4 % van de totale invoer actief is geworden, terwijl 1950 een tekort van 0,4 % en 1937 een zichtbaar overschot van 1,1 % opleverden.

Voor de niet-dollar-landen van Latijns Amerika is de balans ten opzichte van 1950 verbeterd, maar de omvang van het handelsverkeer met deze landen is niettemin beneden het vooroorlogse peil gebleven.

---

(1) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 321.

Invoer, uitvoer en handelsbalans per mu

(Percentag

MUNTZONE	Invoer (c.i.f.)				
	1937	1948	1949	1950	1
I. *Dollarzone :*	**13,2**	**21,3**	**23,2**	**21,9**	2
1. Verenigde Staten van Amerika	8,5	17,9	18,1	15,7	1
2. Canada	2,3	1,6	2,9	3,0	
3. Republieken van Latijns Amerika (c)	1,8	1,7	2,0	2,7	
4. Andere landen (d)	0,6	0,1	0,2	0,5	
II. *E.B.U.-zone*	**59,1**	**55,1**	**57,4**	**59,9**	5
1. Sterlingzone	18,3	15,6	16,5	18,6	1
w.o. : Verenigd Koninkrijk	(8,3)	(9,7)	(8,8)	(9,6)	(8
Australië	(3,5)	(2,4)	(3,2)	(4,3)	(3
2. Franse muntzone	13,2	9,3	10,9	12,1	1
w.o. Frankrijk	(12,3)	(8,7)	(9,9)	(11,3)	(1
3. Nederlandse muntzone	9,2	9,4	10,1	11,1	1
w.o. Nederland	(8,2)	(8,2)	(9,3)	(10,0)	(1
4. Denemarken	0,6	2,5	1,9	0,5	
5. Noorwegen	1,2	1,1	0,7	0,5	
6. Zweden	1,8	4,3	3,6	2,4	
7. Italië (+ Triëst)	0,7	1,7	1,6	1,6	
8. Zwitserland	1,1	4,3	4,3	3,5	
9. West-Duitsland	(e)11,4	5,6	6,4	8,1	
10. Griekenland, Portugal en overzeese gebiedsdelen, Oostenrijk en Turkijë	1,6	1,3	1,4	1,5	
III. *Derde-landen van de sterlingzone* (f)	**1,3**	**1,7**	**1,5**	**2,3**	
IV. *Spanje en overzeese gebiedsdelen*	**0,5**	**0,8**	**0,7**	**0,6**	
V. *Oost-Europa* (g)	**9,0**	**5,5**	**3,5**	**3,0**	
VI. *Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi*	**8,2**	**7,4**	**7,5**	**7,6**	
VII. *Andere republieken van Latijns Amerika*	**8,5**	**7,8**	**6,0**	**4,6**	
1. Argentinië	6,3	4,2	2,7	1,5	
2. Brazilië	1,3	2,5	2,3	2,1	
3. Overige landen (h)	0,9	1,1	0,9	1,0	
VIII. *Diverse zones* (i)	**0,2**	**0,4**	**0,2**	**0,1**	
Algemeen totaal	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	10

(a) Opdat de vergelijking tussen de jaren 1937, 1948, 1949, 1950 en 1951 zou opgaan, werden de landen gegroepeerd op grond van de verdeling in muntzones einde 1951.
(b) Percentage van de totale invoer.
(c) Exclusief de landen van zone VII.
(d) Japan, Korea, Formosa, Philippijnen, Porto Rico, Hawaï, enz.
(e) Inclusief Oost-Duitsland.
(f) Saoedi-Arabië, Egypte, Anglo-Egyptisch Soedan, Syrië, Iran, Libanon, Ethiopië, enz.
(g) Inclusief Tsjechoslowakije en, behalve in 1937, Oost-Duitsland.
(h) Chili, Columbië, Bolivië, Uruguay.
(i) Inclusief het scheepsproviand der vreemde schepen en de bezettingslegers in Duitsland.

nomische Unie
37, 1948, 1949, 1950 en 1951 (a)
otaal)

Uitvoer (f.o.b.)					Saldo (b)				
937	1948	1949	1950	1951	1937	1948	1949	1950	1951
10,5	**8,4**	**8,4**	**13,1**	**12,7**	**— 3,6**	**— 14,1**	**— 15,0**	**— 10,7**	**— 9,8**
7,5	6,0	5,2	8,4	7,9	— 1,6	— 12,8	— 12,9	— 8,5	— 7,8
1,0	0,9	1,2	1,3	1,4	— 1,5	— 0,8	— 1,8	— 1,9	— 1,8
0,7	1,2	1,5	2,0	1,9	— 1,1	— 0,7	— 0,5	— 0,9	— 0,8
1,3	0,3	0,5	1,4	1,6	+ 0,6	+ 0,2	+ 0,2	+ 0,6	+ 0,6
70,4	**68,9**	**69,8**	**68,9**	**70,9**	**+ 5,3**	**+ 3,4**	**+ 10,8**	**— 1,5**	**+ 14,0**
19,2	16,9	15,9	12,6	18,5	— 0,8	— 1,3	— 0,8	— 8,0	+ 1,4
7,2)	(9,0)	(9,4)	(7,8)	(10,0)	+ 4,3	(— 2,0)	(+ 0,3)	(— 3,0)	(+ 2,1)
0,5)	(0,9)	(0,6)	(1,0)	(2,1)	(— 3,1)	(— 1,6)	(— 2,3)	(— 2,7)	(— 1,3)
18,6	11,0	8,1	10,2	10,1	+ 3,8	+ 0,1	— 3,0	— 3,4	— 0,5
17,2)	(9,4)	(7,4)	(9,3)	(9,2)	(+ 3,4)	(— 0,7)	(— 2,3)	(— 3,5)	(— 0,8)
12,0	16,1	15,6	23,1	18,8	+ 1,7	+ 4,2	+ 5,1	+ 8,5	+ 7,1
11,0)	(15,4)	(14,7)	(22,4)	(17,9)	(+ 1,9)	(+ 4,9)	(+ 5,0)	(+ 9,0)	(+ 7,8)
0,5	2,7	2,3	1,2	1,7	— 0,1	— 0,2	+ 0,4	+ 0,5	+ 1,4
1,3	1,4	3,0	1,0	1,8	—	+ 0,1	+ 2,2	+ 0,3	+ 1,0
2,6	5,3	4,0	2,8	4,0	+ 0,6	+ 0,3	+ 0,3	—	+ 1,2
1,2	1,7	3,2	3,1	2,1	+ 0,4	— 0,3	+ 1,5	+ 1,0	+ 0,6
2,4	6,0	3,6	3,7	3,8	+ 1,1	+ 0,8	— 0,8	— 0,4	+ 1,4
·) 10,9	4,4	10,5	6,8	6,1	(e)— 1,4	— 1,9	+ 3,8	— 2,3	— 2,5
1,7	3,4	3,6	4,4	4,0	—	+ 1,6	+ 2,1	+ 2,2	+ 2,9
3,3	**3,2**	**3,2**	**3,3**	**2,6**	**+ 1,7**	**+ 1,0**	**+ 1,5**	**+ 0,4**	**+ 0,5**
1,1	**0,7**	**0,7**	**0,8**	**0,7**	**+ 0,6**	**— 0,2**	**— 0,1**	—	—
6,6	**5,7**	**6,7**	**4,8**	**3,8**	**— 3,0**	**— 0,7**	**+ 3,1**	**+ 1,1**	**+ 1,2**
1,6	**3,9**	**4,3**	**3,8**	**4,1**	**— 6,8**	**— 4,2**	**— 3,2**	**— 4,3**	**— 3,7**
5,7	**7,9**	**6,4**	**4,8**	**4,6**	**— 3,3**	**— 1,2**	**+ 0,3**	**— 0,6**	**+ 1,5**
3,7	5,2	2,7	0,6	1,4	— 2,9	+ 0,2	— 0,1	— 1,0	+ 0,4
1,3	1,4	2,4	2,8	2,0	— 0,1	— 1,3	+ 0,1	+ 0,3	+ 0,6
0,7	1,2	1,3	1,3	1,2	— 0,3	— 0,1	+ 0,3	+ 0,1	+ 0,5
0,8	**1,3**	**0,7**	**0,5**	**0,6**	**+ 0,6**	**+ 0,7**	**+ 0,4**	**+ 0,3**	**+ 0,5**
100,0	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**— 8,5**	**— 15,3**	**— 2,4**	1	+ 4,2

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

AFDELING V. — BETALINGSBALANS

Na de verslechtering, die zich tijdens de zomer- en de herfstmaanden had voorgedaan, vertoonde de betalingsbalans van de B.L.E.U. (1) bij het einde van 1950 een neiging naar een evenwichtstoestand. Deze tendens, die het gevolg was van de uitvoertoeneming, versterkte in 1951 : het globaal saldo der lopende betalingen en der verrichtingen op de kapitaalrekening is gunstig geworden, vooral rond het midden van het jaar. De samengevoegde overschotten op de E.B.U.-landen zijn de oorzaak van het netto batig saldo, dat echter tijdens de laatste maanden van 1951 door het stijgend deficit tegenover de dollarzone kleiner werd.

Evenals in 1950 werd het saldo der betalingsbalans over 1951 vooral beïnvloed door het overschot van de lopende transacties : het deficit, groot 9,4 milliard frank, maakte in 1951 plaats voor een overschot van 11,8 milliard frank. Dit werd echter, ten belope van bijna 4,3 milliard frank, gecompenseerd door het tekort op de kapitaalrekening, dat in 1950 slechts ongeveer 1,2 milliard frank bedroeg. In totaal beliep het algemeen tegoed op de betalingsbalans van de B.L.E.U. ongeveer 7,7 milliard frank, tegen een tekort van circa 10,8 milliard frank (2) in 1950 en een tegoed van ongeveer 5 milliard frank (2) in 1949.

Deze aanzienlijke verbetering ten opzichte van 1950 heeft natuurlijk haar weerslag gehad op de netto-beweging van de wisselreserves, waarvan de rol er in bestaat het batig of nadelig saldo der betalingsbalans te financieren.

§ 1. — LOPENDE TRANSACTIES

In 1951 vertoonden de lopende transacties in totaal een batig saldo van 11.840 millioen frank, hetgeen een verbetering van 21.251 millioen frank betekent ten opzichte van het nadelig saldo over 1950, groot 9.411 millioen frank. Daar de verrichtingen met betrekking tot de diensten aanleiding hebben gegeven tot een groter deficit dan in 1950, is deze belangrijke wijziging bijna uitsluitend te danken aan de zeer gunstige evolutie van de balans der goederentransacties; een verhoging van het creditsaldo der « schenkingen » heeft echter ook er toe bijgedragen om het totaal tegoed van de lopende verrichtingen te verhogen.

Op f.o.b.-basis verhoogde het saldo der goederentransacties, van 4.839 millioen frank debet in 1950, tot 19.063 millioen frank credit, in 1951. In deze cijfers zijn de « driehoeksverrichtingen » (ook financiële doorvoer-

(1) Zie Betalingsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie over 1951 (*Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting N.B.B.*, XXVIIe jaar, vol. II, n^{r} 1, Juli 1952, blz. 1-11).

(2) Verbeterde cijfers.

Balans van de internationale betalingen der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie in 1950 en 1951

(millioenen franken)

POSTEN	Credit (ontvangsten)		Debet (uitgaven)		Saldo (credit + of debet —)	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951
I. Lopende transacties :						
A. *« Zichtbare » transacties :*						
1. *Goederentransacties (f.o.b.)*	**84.104**	**134.000**	**88.943**	**114.937**	**— 4.839**	**+19.063**
a) In- en uitvoer (a)	77.088	125.527	84.307	109.755	— 7.219	+15.772
b) Driehoeksverrichtingen (b)	5.890	7.524	4.251	4.609	+ 1.639	+ 2.915
c) Veredelingsverkeer	1.126	949	385	573	+ 741	+ 376
2. *Niet-monetair goud*	**661**	**573**	**514**	**574**	**+ 147**	**— 1**
Totaal A (1 + 2)	**84.765**	**134.573**	**89.457**	**115.511**	**— 4.692**	**+19.062**
B. *« Onzichtbare » transacties*						
3. *Diensten*	**15.334**	**21.717**	**21.114**	**30.670**	**— 5.780**	**— 8.953**
a) Vervoer	2.383	5.492	7.556	13.700	— 5.173	— 8.208
(bruto-vrachten, inkomsten der havens, enz.)	(2.021)	(4.752)	(7.556)	(13.700)	(— 5.535)	(— 8.948)
(scheepsvoorraden)	(362)	(740)	(—)	(—)	(+ 362)	(+ 740)
b) Verzekeringspremiën en -uitkeringen	818	839	888	1.093	— 70	— 425
c) Reizen en toerisme	2.193	2.906	3.599	4.987	— 1.406	— 2.081
d) Grensarbeiders, vreemde arbeiders en andere arbeidsvergoedingen	2.476	2.505	872	1.171	+ 1.604	+ 1.334
e) Regeringstransacties, niet elders vermeld	347	634	554	744	— 207	— 110
f) Inkomsten uit kapitaal (overheidskapitaal inbegrepen)	4.445	5.422	4.249	4.492	+ 196	+ 930
g) Diverse diensten	2.672	3.919	3.396	4.483	— 724	— 564
(korting en commissieloon)	(764)	(1.155)	(1.159)	(1.731)	(— 395)	(— 576)
(huurgeld voor speelfilms)	(1)	(—)	(236)	(269)	(— 235)	(— 269)
(patenten en auteursrechten)	(51)	(142)	(371)	(484)	(— 320)	(— 342)
(andere diensten)	(1.856)	(2.622)	(1.630)	(1.999)	(+ 226)	(+ 623)
4. *Schenkingen*	**11.107**	**2.135**	**10.046**	**404**	**+ 1.061**	**+ 1.731**
a) Fondsen van migranten, giften, steungelden (c)	1.260	1.043	354	404	+ 906	+ 639
b) Herstelleveringen (d)	155	1	—	—	+ 155	+ 1
c) Overheidsschenkingen	(e)9.692	(g)1.091	(f)9.692	—	—	+ 1.091
Totaal B (3 + 4)	**26.441**	**23.852**	**31.160**	**31.074**	**— 4.719**	**— 7.222**

(vervolg op blz. 375)

handel genoemd) en het veredelingsverkeer begrepen, maar niet de bewegingen van het niet-monetaire goud. De sterke, in 1951, geboekte verbetering vloeit hoofdzakelijk voort uit de toeneming van de ontvangsten wegens export, maar ook, in een zekere mate, uit de stijging van het saldo der « driehoeksverrichtingen ». Inderdaad, terwijl de eigenlijke handelsbalans een tegoed van 15.772 millioen frank (tegen een deficit van 7.219 millioen in 1950) vertoont, bedraagt het overschot van de driehoeksverrichtingen 2.915 millioen frank (tegen 1.639 millioen in 1950). Het schijnt dus wel dat deze verrichtingen in 1951 een grote uitbreiding hebben genomen, niet alleen dank zij de betalingsfaciliteiten, geboden door de E.B.U., maar ook ingevolge de stijging der grondstoffennoteringen op de wereldmarkten. Het veredelingsverkeer, daarentegen, heeft ten opzichte van 1950 een tamelijk grote achteruitgang ondergaan. Het saldo der « zichtbare » verrichtingen stemt dan ook bijna geheel overeen met het totaal van het handelssaldo en van het saldo der driehoeksverrichtingen.

Voor de « onzichtbare » transacties, inzonderheid de « diensten », vloeit het toegenomen tekort voor het jaar 1951 — 8.953 millioen frank, tegen 5.780 millioen in 1950 — hoofdzakelijk voort uit de gestegen uitgaven voor vervoeronkosten. Dat is te verklaren, niet alleen door de toeneming van de invoer der B.L.E.U., maar ook door de aanzienlijke stijging der zeevrachten. De verhoging der ontvangsten ten opzichte van 1950 weerspiegelt vooral de hogere bedrijvigheid van de Belgische havens; deze hadden in 1950 de nadelige weerslag van de stakingen in de havens te Antwerpen en te Gent ondergaan.

Het nadelig saldo met betrekking tot de reizen en het toerisme (1) en, in mindere mate, dat met betrekking tot de verzekeringspremiën en -uitkeringen zijn eveneens gestegen. Daarenboven is het gunstig saldo van de arbeidsvergoedingen verminderd, ingevolge de hogere uitgaven welke werden veroorzaakt door de aanwerving van buitenlandse arbeiders, o.a. Italiaanse mijnwerkers. Het gunstig saldo van de inkomsten uit kapitalen is merkelijk verhoogd, ofschoon de betalingsmoeilijkheden van sommige vreemde landen talrijke transfers beletten.

Voor de schenkingen is het batig saldo nog verhoogd dank zij de officiële giften, ontvangen vanwege de E.C.A., in het kader van de onvoorwaardelijke hulp voor het dienstjaar 1950-1951 en van de wederzijdse bijstand. In tegenstelling met de voorwaardelijke hulp, ontvangen in 1950, betreft het dus netto-winsten, die het batig saldo van de balans der lopende transacties zijn komen verhogen, en niet een eenvoudige omwisseling van valuta's in het kader der Europese economische samenwerking. Deze nettotoevoer werd echter gedeeltelijk geneutraliseerd door de afneming van de ontvangsten, afkomstig van migranten en private giften, en eveneens door de bijna volledige verdwijning van de ontvangsten met betrekking tot de door Duitsland verschuldigde herstelbetalingen.

(1) De cijfers der betalingsbalans welke betrekking hebben tot het toerisme zijn evenwel onvolledig, daar zij niet sommige verhandelingen omvatten, welke door de aankoop en de verkoop van Belgische en vreemde bankbiljetten worden gedekt.

Balans van de internationale betalingen der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie in 1950 en 1951

(millioenen franken)

POSTEN	Credit (ontvangsten)		Debet (uitgaven)		Saldo (credit + of debet —)	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951
C. *Totaal der lopende transacties (A + B)*	**111.206**	**158.425**	**120.617**	**146.585**	**— 9.411**	**+11.840**
(waaronder : goederen en diensten = 1 + 2 + 3)	(100.099)	(156.290)	(110.571)	(146.181)	(—10.472)	(+10.109)
II. Vergissingen en weglatingen	. .	. .	. .	. .	**— 175**	**+ 88**
III. Transacties op de kapitaalrekening :						
A. *Particuliere kapitalen* ...	**3.863**	**5.297**	**8.849**	**6.735**	**— 4.986**	**— 1.438**
a) Repatriëring van kapitalen en achterstallige inkomsten	787	563	92	49	+ 695	+ 514
b) Investeringen, leningen door en aan het buitenland, terugbetalingen hiervan	3.076	4.734	(h) 8.757	(i) 6.686	— 5.681	— 1.952
B. *Overheidskapitalen*	**8.514**	**3.573**	**4.714**	**6.401**	**+ 3.800**	**— 2.828**
1. *Op lange termijn :*						
a) Leningen door en aan het buitenland	(j) 549	(n) 1.715	(p) 2.082	(r) 150	— 1.533	+ 1.565
b) Aflossingen	—	—	(q) 1.219	(s) 2.018	— 1.219	— 2.018
c) Terugbetalingen ...	(k) 271	(o) 17	—	—	+ 271	+ 17
d) Andere transacties .	(l) 7	—	—	—	+ 7	—
Totaal	827	1.732	3.301	2.168	— 2.474	— 436
2. *Op korte termijn :*						
a) Verplichtingen tegenover centrale banken en andere buitenlandse organismen (Schatkistbons)	5.565	350	276	3.267	+ 5.289	— 2.917
b) Verplichtingen tegenover internationale organismen (I.M.F., B.I.B. en I.B.R.D.)	(m) 2.122	(t) 1.491	(u) 1.137	(v) 966	+ 985	+ 525
Totaal	7.687	1.841	1.413	4.233	+ 6.274	— 2.392
C. *Totaal der transacties op de kapitaalrekening (A + B)*	**12.377**	**8.870**	**13.563**	**13.136**	**— 1.186**	**— 4.266**
IV. Totaal saldo der lopende transacties en der transacties op de kapitaalrekening (vergissingen en weglatingen inbegrepen)	. .	. .	. .	. .	**—10.772**	**+ 7.662**

(vervolg op blz. 377)

§ 2. — TRANSACTIES OP DE KAPITAALREKENING

Ten opzichte van 1950 vertoont het nadelig saldo der verrichtingen op de kapitaalrekening een aanzienlijke verhoging : inderdaad, het tekort bedraagt 4.266 millioen frank, tegen slechts 1.186 millioen (1) in 1950. Deze verergering komt hoofdzakelijk voort uit verrichtingen in zake kortlopende overheidskapitalen, waarvan het saldo deficitair is geworden. Bovendien sloot de beweging der private kapitalen in 1951 nog met een deficit, ondanks een aanzienlijke verbetering van de globale toestand.

Spijt een teruggang van 8.849 millioen tot 6.735 millioen frank, is de afvloeiing van private kapitalen nog tamelijk belangrijk geweest gedurende de eerste maanden van het jaar. Deze uitgaven werden evenwel ten dele gecompenseerd door een belangrijkere toevoer van vreemde kapitalen, hoofdzakelijk herkomstig uit de Verenigde Staten, Zwitserland en Belgisch-Kongo. Daar deze ontvangsten (met inbegrip van de repatriëringen) van 3.863 millioen tot 5.297 millioen gestegen zijn, werd het netto-tekort voortvloeiend uit de beweging der private kapitalen teruggebracht tot 1.438 millioen frank, tegen 4.986 millioen in 1950 en een overschot van 797 millioen in 1949.

Het deficit veroorzaakt door de beweging der overheidskapitalen op lange termijn is in sterke mate achteruitgelopen en verminderde van 2.474 millioen frank in 1950 tot 436 millioen in 1951. Deze verbetering vloeit voort, enerzijds, uit de ontvangsten, opgeleverd door de tijdens de maand Maart in Zwitserland aangegane lening (2) en, anderzijds, uit een belangrijke vermindering van de leningen, toegestaan aan het buitenland in het kader van de O.E.E.S.. Deze vermindering van de door de B.L.E.U. toegestane leningen werd echter gedeeltelijk geneutraliseerd door verhoogde afschrijvingen op de buitenlandse leningen der openbare besturen, vermits de uitgaven in dit verband 2.018 millioen frank (3) bedroegen, tegen 1.219 in 1950.

Het batig saldo voortvloeiend uit de beweging der overheidskapitalen op korte termijn, hetwelk, in 1950, 6.274 millioen frank (1) bedroeg, maakte in 1951 plaats voor een deficit van 2.392 millioen frank. Deze grote schommeling van het ene jaar tot het andere wordt vooral verklaard door een zuiver technische wijziging van de boekingsmodaliteiten der verbintenissen van de B.L.E.U. tegenover het buitenland. Inderdaad, deze verbintenissen kunnen voorkomen, hetzij onder de vorm van *zichtrekeningen* bij Belgisch-Luxemburgse banken (deze rekeningen worden afgetrokken van de wisselreserves van de B.L.E.U.), hetzij onder de vorm van *kortlopende verbintenissen* der Schatkist tegenover het buitenland (deze verbintenissen komen dan voor onder de vorm van Schatkistcertificaten).

Zo had het I.M.F. in 1950 zijn vorderingen op zicht in Belgische franken,

---

(1) Verbeterd cijfer.

(2) Het betreft een krediet van 150 millioen Zwitserse frank, bestemd als compensatie voor de door de B.L.E.U. gedane goudstortingen aan Zwitserland, vóór de aansluiting van dit land bij de E.B.U., in November 1950.

(3) In dit bedrag is een som opgenomen van 1.081 millioen frank als gedeeltelijke aanzuivering van het Zwitserse krediet waarvan sprake is sub (2).

Balans van de internationale betalingen der B.L.E.U. in 1950 en 1951 (vervolg)

(millioenen franken)

POSTEN	Credit (ontvangsten)		Debet (uitgaven)		Saldo (credit + of debet —)	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951
V. Dekking van het totaal saldo: netto-beweging van de goud- en deviezenreserves der banken	..	..	..	..	**—10.772**	**+ 7.662**
1. Goud-incasso	..	..	..	..	— 5.631	+ 2.423
2. Afrekeningen in de betalingsakkoorden	..	..	..	..	— 1.375	— 2.051
3. Afrekeningen buiten de betalingsakkoorden	..	..	..	..	— 124	— 8.137
4. Financiële regelingen	..	..	..	..	— 1.273	+ 753
5. Vorderingen van de B.L.E.U. op de E.C.A.	..	..	..	..	— 557	— 2.340
6. Vordering van de B.L.E.U. op de E.B.U.	..	..	..	..	—	+15.202
7. Verplichtingen van de B.L.E.U. tegenover de E.B.U.	..	..	..	..	— 1.812	+ 1.812

Bron : Nationale Bank van België, Afdeling Studiën en Documentatie.

(a) Inclusief de ruilhandel, geraamd op 1.600 millioen frank in 1950 en op 1.000 millioen frank in 1951. Zijn eveneens in de invoer (debet) begrepen : de goederen betaald door « Government procurement » en de « herstelleveringen ».

(b) Deze post dekt alle transacties, verricht door inwoners van België en Luxemburg en bestaande in de aankoop van vreemde producten, bestemd om als dusdanig aan derde-landen te worden verkocht. Deze goederen worden niet noodzakelijk over het grondgebied van de B.L.E.U. doorgevoerd.

(c) Inclusief de schenkingen van het Bestuur der Kolonie (11 millioen frank in 1950 en 15 millioen in 1951).

(d) Werd ook op de debetzijde, bij de goedereninvoer, geboekt.

(e) Dit bedrag omvat volgende posten (millioenen franken) :

1) door deelnemende landen (Verenigd Koninkrijk) terugbetaalde trekkingsrechten	721
2) « firm allotments », toegestaan door de E.C.A., als tegenprestatie voor :	
a) door de B.L.E.U. toegestane netto-trekkingsrechten	6.769
b) de initiële debetpositie bij de E.B.U.	2.202
Totaal	9.692

(f) Dit bedrag omvat de hierna vermelde posten (millioenen franken) :

1) trekkingsrechten aangewend voor deelnemende landen	7.490
2) initiële debetpositie bij de E.B.U.	2.202
Totaal	9.692

(g) Officiële giften vanwege de E.C.A. (onvoorwaardelijke giften en wederzijdse bijstand).

(h) Waaronder 2.712 millioen frank geïnvesteerd in Belgisch-Kongo (met inbegrip van 1.896 millioen frank aan intekeningen van inwoners van België en Luxemburg op leningen van de Kolonie).

(i) Waaronder 1.195 millioen frank investeringen in Belgisch-Kongo.

(j) Lening van de N.M.K.N. ten belope van 50 millioen Zwitserse frank.

(k) Terugbetaling van leningen in Belgische franken, in het kader van de O.E.E.S. aan het Verenigd Koninkrijk toegestaan.

(l) Transacties met Belgisch-Kongo.

(m) Opneming van Schatkistbons door de B.I.B. tot een beloop van 17 millioen U.S.A.-dollar (850 millioen Belgische frank) en 18,6 millioen Zwitserse frank (212 millioen Belgische frank). Opneming van 1.060 millioen frank Schatkistbons door het I.M.F., ten laste van zijn zichtrekening bij de N.B.B., om het « cash »-gedeelte van zijn quotum van 10 % tot 1 % te verminderen.

(n) Krediet van 150 millioen Zwitserse frank (Maart 1951), door de Zwitserse Regering toegestaan als tegenprestatie voor de goudleveringen, welke de B.L.E.U. aan Zwitserland van Juli tot October 1950 heeft gedaan, d.w.z. vóór de toetreding van dat land tot de E.B.U.

(o) Aanzuivering van het saldo der leningen in Belgische franken, welke aan het Verenigd Koninkrijk in het kader van het intra-Europees betalings- en verrekeningsakkoord werden toegestaan.

(p) Leningen in Belgische franken, toestaan aan het Verenigd Koninkrijk (182 millioen frank) en aan Nederland (1.900 millioen frank), in het kader van de O.E.E.S.

(q) Aflossing van het Canadese « Military Civil Program » (352 millioen frank) en aflossingen van door de Overheid, in het buitenland, opgenomen leningen (867 millioen frank).

(r) Lening toegestaan aan Ruanda-Urundi door de Belgische Schatkist.

(s) Aflossing van door de Overheid opgenomen leningen in het buitenland.

(t) Van de B.I.B. ontvangen kortlopende kredieten.

(u) Terugbetaling van Schatkistbons, aan de B.I.B. tot een beloop van 2 millioen U.S.A.-dollar (100 millioen Belgische frank) en aan het I.M.F. tot een bedrag van 8 millioen frank als tegenprestatie voor een goudlevering, gedaan door het Groothertogdom Luxemburg. Vermindering met 1.029 millioen frank van het bezit van het I.M.F. aan Schatkistbons, door verplichte terugkoop van Belgische franken (dienstjaar 1948/1949).

(v) Aan de B.I.B. terugbetaalde kortlopende kredieten.

voor een bedrag van 1.060 millioen frank omgewisseld in Schatkistcertificaten. In 1950 werden eveneens de netto-tegoeden in Belgische franken van de Kolonie, die met 4.959 millioen frank gestegen waren, omgewisseld in Schatkistcertificaten ten belope van 4.312 millioen frank, terwijl het saldo, nl. 647 millioen, in mindering werd gebracht op de wisselreserves van de B.L.E.U. Daarentegen namen in 1951 de netto-tegoeden van de Kolonie slechts met 2.976 millioen frank toe. Deze stijging gaf evenwel aanleiding, enerzijds, tot een vermindering, met 1.328 millioen frank, van de door de Kolonie weerhouden Schatkistcertificaten, maar, anderzijds, tot een daling met 4.304 millioen frank van de wisselreserves van de B.L.E.U.

Andere verrichtingen van minder belang verklaren ook de wijziging van het saldo der overheidskapitalen op korte termijn. Enerzijds, beperkte de netto-schuld in omwisselbare deviezen zich tot 9 millioen frank in 1951 (tegen een netto-schuld van 430 millioen frank in 1950) en, anderzijds, gaven verschillende verrichtingen — de meeste in betalingsakkoorden — in 1951 een netto-debetsaldo van 1.073 millioen frank, tegen een netto-creditsaldo van 472 millioen frank in 1950.

§ 3. — FINANCIERING VAN HET GLOBAAL SALDO

In overeenstemming met het algemeen overschot, geboekt in 1951, zijn de wisselreserves met 7.662 millioen frank aangegroeid, tegen een vermindering van 10.772 millioen (1) in 1950. Deze toeneming is hoofdzakelijk het gevolg van de stijging der B.L.E.U.-schuldvordering op de E.B.U., schuldvordering die 15.202 millioen frank bedroeg en waaraan dient toegevoegd de vereffening van de verbintenis, die in 1950 tegenover bedoeld organisme werd aangegaan (2). De goudvoorraad steeg met 2.423 millioen frank, terwijl hij in 1950 met 5.631 millioen was afgenomen. De financiële regelingen, tenslotte, vertonen een vermindering van de verbintenissen ten belope van 753 millioen frank. Maar de verhoging van deze diverse posten werd gedeeltelijk gecompenseerd door de vermindering der vorderingen en door de toeneming van de verbintenissen in en buiten betalingsakkoorden — in totaal door een netto-debetsaldo van 10.188 millioen frank —, evenals door de inkrimping van de vordering der B.L.E.U. op de E.C.A., die 2.340 millioen frank beliep. De vermindering van deze schuldvordering stemt overeen, enerzijds, met een zuiver boekhoudkundige vermindering, 733 millioen frank bedragend, welke wordt gerechtvaardigd door de wederaanpassing van de initiële debetpositie der B.L.E.U. ten opzichte van de E.B.U. (3) en, anderzijds, met de storting, door de E.C.A., van een dollarbedrag gelijk aan 1.607 millioen Belgische frank.

Hoewel het soms zeer moeilijk is onder de verrichtingen op de kapitaalrekening, die te onderscheiden waarvan het spontane karakter deze bij de

---

(1) Verbeterd cijfer.

(2) Deze verbintenis stemde einde 1950 overeen met het niet-aangewende saldo van de initiële debetpositie van de B.L.E.U. ten opzichte van de E.B.U.

(3) De initiële debetpositie van de B.L.E.U. moest van 2.202 millioen frank tot 1.469 millioen frank worden verlaagd ingevolge de vermindering van de hulp, door de E.C.A. voor het dienstjaar 1950/'51 toegestaan.

te financieren transacties onderbrengt, kan de totale financieringslast der B.L.E.U.-betalingen aan het buitenland berekend worden dank zij een gedeeltelijke hergroepering van de verschillende posten der betalingsbalans. Hieruit valt op te maken dat het batig saldo voor het jaar 1951, hetwelk 7,4 milliard frank bedroeg (tegen een deficit van 15,8 milliard in 1950 en een tegoed van 3,1 milliard in 1949) hoofdzakelijk gedekt werd door de gunstige evolutie van de netto-wisselreserves, d.w.z. de eigen middelen : deze verhoogden met 7,7 milliard frank, tegen een vermindering met 10,7 milliard in 1950 (1) en een toeneming met 5,1 milliard (2) in 1949.

Weliswaar, zonder de toewijzing door de E.C.A. van officiële giften ten belope van 1,1 milliard frank en zonder de langlopende lening voor een netto-bedrag van 1,6 milliard frank zouden de wisselreserves van de B.L.E.U. slechts met 5 milliard frank zijn toegenomen. Daarentegen zou de toeneming van de netto-wisselreserves, zonder de netto-terugbetalingen van kortlopende leningen tot een beloop van 2,4 milliard frank, een bedrag van 10,1 milliard frank hebben bereikt. In totaal hebben de leen- en ontleningsverrichtingen (met inbegrip van de officiële giften uit het buitenland) slechts met 0,3 milliard frank bijgedragen tot de verhoging der wisselreserves. In 1950, daarentegen, bedroeg de netto-toevoer uit het buitenland (3) 5,1 milliard frank en zulks had toegelaten het deficit, dat moet worden gedekt door de netto-afgifte van wisselreserves, toebehorend aan de B.L.E.U., van 15,8 tot 10,7 milliard frank te verminderen.

In werkelijkheid komt het aandeel van de eigen middelen der B.L.E.U. in de financiering van het overschot harer algemene betalingsbalans tot uiting, niet alleen in de toeneming van de goudvoorraad, maar ook in een netto-kredietinspanning ten bedrage van 5,3 milliard frank. Deze globale bijdrage stemt overeen met de compensatie tussen, enerzijds, de netto-verhoging van de vordering in betalingsakkoorden, nl. 15 milliard frank,

(1) De gunstige evolutie van de netto-vorderingen in betalingsakkoorden bedraagt 15 milliard frank; deze post omvat enerzijds, de toeneming van de vordering op de E.B.U. (+ 15.202 millioen frank) en de vermindering van de verbintenissen tegenover de E.B.U. (+ 1.812 millioen frank) en, anderzijds, de vermindering van vorderingen in betalingsakkoorden (— 2.051 millioen frank, inclusief de vereffening, langs de E.B.U. om, van de op 30 Juni 1950 geconsolideerde bilaterale vorderingen). Daarentegen is de ongunstige evolutie van de netto verbintenissen buiten betalingsakkoorden, die tot uiting komt in een afvloeiing van 9,7 milliard frank, te verklaren, onder meer, door de vermindering van de vordering op de E.C.A. (— 2.340 millioen frank), door toegenomen verbintenissen vanwege de private banken tegenover sommige E.B.U.-landen (— 3 milliard frank ongeveer; deze beweging weerspiegelt het aanleggen van provisies in Belgische franken, bij de Belgisch-Luxemburgse banken, door landen onderhevig aan monetaire moeilijkheden), door de inkrimping van het buiten akkoorden valuta-incasso (— 1 milliard frank ongeveer), maar ook door de toenemingen van de verbintenissen van het Belgisch bankwezen tegenover de Kongolese banken (— 4 milliard frank ongeveer). Daarentegen zijn de verbintenissen van de Nationale Bank in het kader der financiële regelingen met 753 millioen frank verminderd.

(2) Verbeterd cijfer.

(3) Deze buitenlandse netto-aanbreng, bijna volledig uit harde deviezen bestaande, dient vooral om een deel van het dollardeficit te dekken; inderdaad, het overschot aan andere valuta's is slechts gedeeltelijk in goud of in dollars omwisselbaar.

Verloop en financiering van de globale betalingsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Jaren 1948 tot 1951

(milliarden franken)

POSTEN	1948	1949	1950	1951
A. **Te dekken saldi** (a) :				
1. Goederentransacties	— 5,2	+ 7,5	— 4,8	+ 19,1
2. Onzichtbare transacties in zake goederen en diensten	— 2,8	— 3,2	— 5,7	— 8,9
3. Totaal der transacties in zake goederen en diensten (3 = 1 + 2)	— 8,0	+ 4,3	— 10,5	+ 1,02
4. Particuliere kapitaalbewegingen	+ 4,1	+ 0,8	— 5,0	— 1,4
5. Particuliere schenkingen en herstelleveringen	+ 0,9	+ 0,6	+ 1,1	+ 0,6
6. Aflossing van buitenlandse schulden	— 1,9	— 2,3	— 1,2	— 2,0
7. Vergissingen en weglatingen	— 0,4	— 0,3	— 0,2	—
8. *Globaal te dekken saldo* (8 = 3 + 4 + 5 + 6 + 7)	**— 5,3**	**+ 3,1**	**— 15,8**	**+ 7,4**
B. **Financieringsoperaties :**				
9. Leningen op lange termijn (b)	+ 3,3	+ 3,2	— 1,2	+ 1,6
10. Leningen op korte termijn (b)	+ 1,7	— 1,2	+ 6,3	— 2,4
11. Officiële giften (a)	+ 0,1	—	—	+ 1,1
12. Totaal (12 = 9 + 10 + 11)	+ 5,1	+ 2,0	+ 5,1	+ 0,3
13. Netto-verloop van de wisselreserves der banken (b)	+ 0,2	— 5,1	+ 10,7	— 7,7
a) in de betalingsakkoorden	(— 0,2)	(+ 2,8)	(+ 3,2)	(— 15,0)
b) buiten de betalingsakkoorden	(+ 1,6)	(— 4,7)	(+ 1,9)	(+ 9,7)
c) goud - incasso	(— 1,2)	(— 3,2)	(+ 5,6)	(— 2,4)
14. *Totaal der financieringsoperaties* (14 = 12 + 13)	**+ 5,3**	**— 3,1**	**+ 15,8**	**— 7,4**

Bron : Nationale Bank van België, Afdeling Studiën en Documentatie.

(a) Overschot der ontvangsten +; overschot der uitgaven —.
(b) Toeneming der schuldvorderingen en tegoeden, afneming der verbintenissen —; afneming der schuldvorderingen en tegoeden, toeneming der verbintenissen +.

en de vermeerdering van de verbintenissen buiten betalingsakkoorden, nl. 9,7 milliard frank. Maar deze netto-kredietaanbreng is veel lager dan die welke alleen maar op de verrichtingen in E.B.U.-valuta's betrekking heeft,

waarvoor de netto door de B.L.E.U. toegestane kredieten 11,8 milliard frank bedroegen (1).

Bijgevolg, gelet op de compensatie, waarvan hierboven sprake, bedroeg de netto-last die de Belgische economie, in 1951, in verband met de financiering van het globaal overschot harer betalingsbalans op zich heeft moeten nemen, iets meer dan 5 milliard frank. Deze last werd aanvaard ter bevordering van de Belgisch-Luxemburgse export en, bijgevolg, ter handhaving van het productie- en werkgelegenheidspeil. Zonder een dusdanige tussenkomst ware een aanzienlijke inkrimping van de export naar de E.B.U.-landen onvermijdelijk geweest.

---

(1) Het globaal in E.B.U.-deviezen te financieren overschot bedroeg, in 1951, 23,8 milliard frank, tegen slechts 2,5 milliard in 1950. Afgezien van de kredieten, toegestaan door de B.L.E.U., heeft de financiering van dit overschot teweeggebracht, enerzijds, de storting, vanwege de E.B.U. aan de B.L.E.U., van 11,5 milliard frank goud en dollars en, anderzijds, multilaterale vereffeningen voor een bedrag van 0,5 milliard frank.

HOOFDSTUK II

INTERNATIONALE ECONOMISCHE SAMENWERKING

AFDELING I. — ECONOMISCHE SAMENWERKING IN HET KADER VAN DE ORGANISATIE VOOR EUROPESE ECONOMISCHE SAMENWERKING

§ 1. — ECONOMISCHE TOESTAND IN WEST-EUROPA EN WIJZIGING VAN DE AARD DER AMERIKAANSE HULPVERLENING

In de loop van het jaar 1951 stonden de meeste lidstaten van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking (O.E.E.S.) voor nieuwe problemen, welke voortvloeiden uit de verwezenlijking der verdedigingsprogramma's. Dank zij de Amerikaanse hulpverlening werden een groot aantal moeilijkheden, voortspruitend uit de wereldoorlog, opgelost of aanzienlijk verminderd, toen in de tweede helft van het jaar 1950 de eerste symptomen van een wereldbewapeningseconomie tot uiting kwamen. Deze deden zich vooreerst voor op het gebied der grondstoffen, waarbij zich problemen stelden die door de prijsstijging en de schaarste werden in het leven geroepen. Dit bracht storingen in het ruilverkeer en in de internationale betalingen mee, terwijl er opnieuw in de meeste landen binnenlandse financiële moeilijkheden opdaagden. In deze voorwaarden is het gemakkelijk te begrijpen dat de door de O.E.E.S. tot stand gebrachte vooruitgang, namelijk in verband met de vrijmaking van het intra-Europees handels- en betalingsverkeer, minder spectaculair is geweest in 1951 dan in de loop van de voorgaande jaren en dat er zich, in bepaalde opzichten, zelfs een achteruitgang heeft voorgedaan.

Het dollardeficit der lidstaten van de O.E.E.S. — een van de voornaamste hinderpalen waaraan de Amerikaanse hulp het hoofd moest bieden — was tot in 1950 merkelijk verminderd, maar in 1951 stelde het probleem zich opnieuw voor de meeste landen van West-Europa. In die voorwaarden

lijkt het wel paradoxaal dat men vóór de vastgestelde datum, namelijk 30 Juni 1952, een einde gesteld heeft aan het Marshall-plan. Nochtans betekent de afschaffing van de « Economic Cooperation Administration » (E.C.A.) in October 1951, niet het einde van elke Amerikaanse economische hulpverlening aan Europa. Inderdaad, luidens de « Mutual Security Act of 1951 », ondertekend en uitgevaardigd door President Truman op 10 October 1951, werd de « Mutual Security Agency » (M.S.A.) opgericht. Dit organisme kwam in de plaats van de E.C.A. wat de economische hulpverlening betreft, doch het houdt zich hoofdzakelijk bezig met het programma voor onderlinge veiligheid. Nadruk wordt dus gelegd op het programma voor militaire hulpverlening. Wat Europa betreft, voorzag het tegen het einde van het jaar 1951 opgesteld programma, een bedrag van 5.841 millioen dollar bestemd voor Europa en te verdelen op grond van bilaterale onderhandelingen. Dit bedrag omvatte twee gedeelten : het ene, ten belope van 4.819 millioen dollar, was toegestaan voor de eigenlijke militaire hulpverlening en het andere, ten belope van 1.022 millioen dollar, voor de economische hulpverlening ter ondersteuning van de verdedigingsinspanning der begunstigde landen. Bovendien werd voorzien dat deze laatste hulp met ten hoogste 10 % zou kunnen opgevoerd worden, in deze zin dat de President met inachtneming van dit maximum, bedragen uit het programma voor de eigenlijke militaire hulpverlening naar de andere hulpverlening mag overdragen (1). In elk geval zou de economische hulpverlening zodoende van 2.232 millioen dollar, bedrag toegestaan voor het dienstjaar 1950/'51, verminderd worden tot ten hoogste circa 1,5 milliard dollar in 1951/'52.

Daarenboven zal een ander middel tot oplossing van de dollarschaarste, welke zich in West-Europa voordoet, bestaan in de procedure der « Offshore »-aankopen; deze aankopen, gefinancierd door de begroting der Verenigde Staten, worden aldus genoemd omdat zij gedaan worden buiten het grondgebied van dit land; zij zijn betaalbaar in dollars aan het productieland en zullen betrekking hebben op bewapeningsgoederen, bestemd voor de Amerikaanse strijdkrachten of voor die van de andere lidstaten van het Atlantisch Pact, welke deze goederen kosteloos ontvangen. Deze bestellingen zullen toelaten niet aangewende productiecapaciteiten in de Europese landen te gebruiken, terwijl zij bovendien een verhoging van de dollarontvangsten in deze landen zullen bewerkstelligen.

De aard van de Amerikaanse hulpverlening werd dus aanzienlijk gewijzigd in de loop van het dienstjaar 1951/'52, vermits de Verenigde Staten nadruk gelegd hebben op het militair karakter van hun steunverlening; nochtans werd de administratieve procedure slechts weinig gewijzigd. Zo geven de goederen, geleverd door de Verenigde Staten uit hoofde van het « Defense Support » aanleiding tot tegenwaardefondsen in de begunstigde landen. Deze fondsen vloeien inderdaad voort uit de beta-

(1) Op 4 Februari 1952 had een effectieve overdracht plaats ten belope van 478 millioen dollar; dit bedrag dient te worden gevoegd bij de in October toegestane 1.022 millioen dollar voor de economische hulpverlening, genaamd « Defense Support ». Er weze verder opgemerkt dat het deel bestemd voor Joegoslavië en Oostenrijk begrepen is in dit bedrag, hoewel deze landen geen deel uitmaken van de O.E.E.S.

lingen, die de particuliere importeurs, welke deze goederen ontvangen, doen in hun eigen munt en zij worden doorgaans gedeponeerd in de nationale emissiebank; hun aanwending door de regeringen der Europese landen is onderworpen aan de goedkeuring van de Regering der Verenigde Staten. In dit verband dient te worden opgemerkt dat de « Mutual Security Act of 1951 » vermeldt dat ten minste 500 millioen dollar van deze tegenwaardefondsen voor militaire productie, constructies en uitrustingen moeten bestemd zijn.

Wat nu de militaire hulpverlening « stricto sensu » betreft, wordt deze toegestaan onder de vorm van « end items », d.w.z. van militaire wapens en uitrustingen, geleverd aan de Europese landen, die lid zijn van de Organisatie van het Noord-Atlantisch Pact (N.A.T.O.).

§ 2. — ACTIVITEIT VAN DE ORGANISATIE VOOR EUROPESE ECONOMISCHE SAMENWERKING IN 1951

Zoals reeds hoger uiteengezet, ging de vrijmaking van het ruilverkeer in 1951 met ernstige moeilijkheden gepaard, ten gevolge van de hausse der grondstoffenprijzen en van de schaarsteverschijnselen; de ruilvoet van sommige landen werd sterk beïnvloed en dientengevolge verergerden de internationale betalingsproblemen voor sommige landen, die zich dan ook verplicht zagen de in zake vrijmaking van de invoer getroffen beslissingen te herzien.

Op 27 October 1950 werd beslist, van Februari 1951 af, het vrijmakingspercentage van de particuliere invoer uit de lidstaten (1), vrijmaking waartoe in 1948 door elk dezer landen was overgegaan, van 50 tot 75 % te verhogen. Bovendien werd beslist dat ieder land tegen 30 April 1951 zou overgaan tot de consolidatie van de lijst der producten welke 60 % van hun invoer uitmaken; na deze verrichting zou geen enkel artikel van deze lijst kunnen geschrapt worden, tenzij mits zekere voorwaarden in verband met de betalingsbalans en voorzien in de vrijmakingscode.

Tenslotte werd, met het oog op het bereiken van het stadium waar een reeks van identieke producten door elk der leden zou worden vrijgemaakt, overeengekomen een « gemeenschappelijke lijst » van bij de uitvoer vrijgegeven producten op te stellen.

De eerste beslissing kon niet op de vastgestelde datum worden toegepast, daar de onderhandelingen tamelijk veel tijd in beslag namen en de mededeling der lijsten door elk land met vertraging werd uitgevoerd. In Juli 1951 hadden 9 landen het percentage van de vastgestelde vrijmaking, namelijk 75 %, voor het geheel bereikt met een minimum van 60 % in ieder der drie door de O.E.E.S. vastgestelde categorieën (2) : het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland, Portugal, Frankrijk, Italië, Ierland, België en Luxemburg. De

---

(1) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 330.

(2) Deze 3 categorieën zijn de grondstoffen, de landbouwproducten en de fabrikaten.

andere landen moesten een afwijking vragen in verband met de aangegane verbintenissen. Onder deze landen maakte West-Duitsland een uitzonderlijk ernstig geval uit; het belangrijk onevenwicht van zijn betalingsbalans vereiste dat krachtdadige maatregelen zouden worden genomen. Duitsland kreeg machtiging de vrijmakingsmaatregelen in zake import op te heffen. Bovendien werd aan dit land een speciaal krediet toegestaan; de in April 1951 opgerichte bemiddelingsgroep met het oog op het onderzoek van dit probleem, gaf als aanbeveling, op nationaal plan, beperkende maatregelen te nemen in zake monetaire en financiële kwesties en verzocht de crediteurlanden van de E.B.U. de invoer uit Duitsland te vergemakkelijken. Daarbij werd, wegens het belang van de Duitse markt voor verschillende landen van de O.E.E.S., namelijk voor Nederland en Zwitserland, een multilateraal akkoord gesloten betreffende de verdeling der door Duitsland afgeleverde invoervergunningen, ten einde de moeilijkheden, welke de inkrimping van het handelsverkeer met dit land zouden teweegbrengen, uit de weg te ruimen. De toestand van Duitsland verbeterde zo vlug dat in Juli de speciale hulp, welke enige maanden vroeger werd toegestaan, totaal was terugbetaald en dat zijn positie in de E.B.U., zoals verder wordt uiteengezet, reeds vóór het einde van het jaar verbeterde; dank zij deze omkeer kon Duitsland van 1 Januari 1952 af een vrijmakingspercentage van 50 % toepassen.

Terzelfder tijd dat de lidstaten hun lijsten in verband met het vrijmakingsstadium tot 75 % wijzigden, maakten zij de tariefposities, waarvan de vrijmaking beschouwd werd als « geconsolideerd », bekend.

De eerste « gemeenschappelijke lijst » in zake vrijmaking, waarvan reeds hoger sprake, omvatte alle textielproducten en de textieluitrusting, alsook verschillende landbouw- en scheikundige producten; zij werd definitief toegepast vanaf 15 April 1951, nadat Turkije zijn vroeger gedaan voorbehoud had ingetrokken. De Raad van de O.E.E.S. gelastte, van Juli 1951 af, de Directiegroep, die zich bezighoudt met de vrijmaking van het ruilverkeer, een nieuwe reeks aan de eerste gemeenschappelijke lijst toe te voegen producten op te stellen en haar deze nieuwe lijst voor te leggen. Eveneens in Juli gaf de Raad zijn goedkeuring over het ontwerp van vrijmakingscode, waarin een reglement betreffende de zichtbare en onzichtbare transacties is opgenomen. In de loop van de laatste maanden van het jaar ontving het Comité voor het Ruilverkeer meerdere aanvragen tot afwijking betreffende de regeling in zake vrijmaking van de invoer, aanvragen die gerechtvaardigd waren door de ongunstige stand van de betalingsbalans.

De verrichtingen van de Europese Betalingsunie (E.B.U.) (1) hebben in 1951 bij meerdere lidstaten belangrijke wijzigingen teweeggebracht in de stand van de intra-Europese betalingen. Sommige landen, welke in 1950 cumulatieve overschotten bij de Unie boekten, zoals Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Turkije bevonden zich einde 1951 in een zeer nadelige positie; daarentegen is de debiteurpositie van andere landen, van Duitsland vooral, en, in mindere mate, van Italië en Zwitserland omgeslagen. Andere nog

(1) De principes in verband met de werking van de E.B.U. werden uiteengezet in *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 331 en 332.

Stand van de lidstaten der Europese Betalingsunie

(millioenen rekeneenheden) (a)

LAND	Cumulatief overschot (+) of tekort (—) sedert 1 Juli 1950 tot		Voorzien quotum (b)	Aangewende dekkingsmiddelen per 31 December 1951					
				Aanwending van bestaande middelen (—) of delging van bestaande schulden (+)	Aanwending van speciale middelen (c)	Aanwending van initiële crediet- (—) of debetpositie (+)	Door de E.B.U. verleend (—)of ontvangen(+)krediet		Goud- of dollarontvangsten (—) of -betalingen (+) van de E.B.U.
	31 December 1950	31 December 1951					Niet gebonden aan goudontvangsten of -betalingen	Andere	
Oostenrijk	— 37,4	— 130,6	70	—	— 33,0	— 80,0	—	—	— 17,6
B.L.E.U.	+ 21,8	+ 604,2	360	— 15,8	—	+ 29,4	+ 72,0	+ 269,3	+ 249,4
Denemarken	— 38,4	— 33,5	195	+ 5,0	—	—	— 38,5	—	—
Frankrijk	+ 212,4	— 196,9	520	— 12,9	—	—	— 104,0	— 64,0	— 16,0
West-Duitsland	— 356,7	+ 31,4	500	— 11,9	—	—	+ 43,3	—	—
Griekenland	— 70,8	— 186,7	45	— 1,1	— 70,6	— 115,0	—	—	—
IJsland	— 3,3	— 8,5	15	—	— 4,5	— 4,0	—	—	—
Italië	— 30,9	+ 195,2	205	— 42,5	—	—	+ 41,0	+ 98,3	+ 98,3
Nederland	— 107,9	— 53,1	355	—	—	— 30,0	— 23,1	—	—
Noorwegen	— 51,1	— 70,1	200	— 0,4	—	— 60,0	— 9,7	—	—
Portugal	+ 36,8	+ 97,4	70	—	—	—	+ 14,0	+ 42,9	+ 40,5
Zweden	—	+ 177,2	260	— 15,4	—	+ 21,2	+ 52,0	+ 59,7	+ 59,7
Zwitserland	— 25,2	+ 141,9	250	—	—	—	+ 50,0	+ 46,0	+ 46,0
Turkije	+ 5,3	— 98,9	50	+ 1,9	— 22,0	— 25,0	— 10,0	— 20,0	— 23,8
Verenigd Koninkrijk	+ 433,0	— 469,0	1.060	+ 93,1	—	+ 150,0	— 212,0	— 527,2	— 172,9

Bron : Belgisch Bestuur voor Economische Samenwerking.

(a) De rekeneenheid komt overeen met de U.S.A.-dollar.

(b) Krachtens de beschikkingen in zake de landen, aan dewelke een grotere intiële creditpositie dan hun quotum toegewezen werd, is in de huidige omstandigheden het quotum van Oostenrijk en van Griekenland practisch gelijk aan nul. Voor de B.L.E.U. moet het quotum verminderd worden met het bedrag van de initiële debetpositie vanaf het ogenblik dat deze werd aangewend.
Het initiële quotum van Nederland en van West-Duitsland werd in 1951 verhoogd (zie tekst).

(c) Speciale hulp door de U.S.A. ter beschikking gesteld van sommige landen om hen in staat te stellen de verplichtingen na te komen voortvloeiend uit het akkoord tot oprichting van een Europese Betalingsunie.

hebben hun quotum uitgeput en te boven gegaan; België (1) en Portugal werden « extreme crediteurs », Oostenrijk en Turkije « extreme debiteurs ».

Bij het begin van het tweede halfjaar van 1951 werden de quota van Nederland en Duitsland, initieel vastgesteld op 330 en 320 millioen rekeneenheden, respectievelijk verhoogd tot 350 en 500 millioen rekeneenheden. Deze wijziging werd gedaan ten gunste van Nederland ten einde een in 1950 gedane vergissing goed te maken;wat Duitsland betreft, kon deze verhoging worden gerechtvaardigd door de aanzienlijke ontwikkeling van zijn handelsverkeer met West-Europa.

De bewapeningsconjunctuur en de heersende inflatie in meerdere West-Europese landen lieten de Europese Betalingsunie niet toe te werken volgens de in 1950 vastgestelde ramingen. Ook werden vanaf 1951 studiën gedaan, ten einde de middelen te vinden om de onvolmaaktheden van het systeem met betrekking tot de voorwaarden, die eigen zijn aan de huidige economische toestand, uit de weg te ruimen.

In verband met de productie heeft de Raad van de O.E.E.S. op 29 Augustus 1951 een verklaring goedgekeurd waarbij de regeringen overeenkomen dat het algemeen doel van hun economische politiek er in zal bestaan de globale productie van West-Europa binnen de vijf komende jaren met 25 % op te voeren. Deze politiek werd als de meest geschikte beschouwd om de verlangens van de bevolking der lidstaten te verwezenlijken, namelijk de individuele en collectieve veiligheid, de ontwikkeling van de sociale welvaart en de economische macht van deze landen. Er werd eveneens overeengekomen dat de regeringen zo vlug mogelijk een gemeenschappelijk programma betreffende de opvoering van de productie in de sleutelindustrieën zouden opstellen en hun doelstellingen zouden bepalen in zake coördinatie van de woningbouw en immigratie van de arbeiders.

De opvoering van de productie met 25 % is een doelstelling voor West-Europa als geheel beschouwd; met andere woorden het is mogelijk dat de toeneming deze expansiemarge zal overtreffen in sommige landen en lager zal zijn in andere landen, naargelang van de toestand in elk dezer landen afzonderlijk. Bovendien zal de verhoging niet gelijk zijn in alle sectoren van het bedrijfsleven en de productie-uitbreiding zal voor iedere sector dienen te worden vastgesteld rekening houdend met het programma en de kenmerken van de economie in de verschillende lidstaten.

De O.E.E.S. zette de in 1950 ondernomen studiën voort, betreffende de voorziening met schaarse grondstoffen; begin 1951 begaf zich een zending naar Washington ten einde dit probleem met de Amerikaanse autoriteiten te bestuderen : er werden maatregelen genomen om een nauwere samenwerking te verzekeren tussen de Internationale Grondstoffenconferentie, nieuw internationaal organisme belast met het opmaken van de verdelingsplannen, en de O.E.E.S. die trouwens bij dit organisme vertegenwoordigd is. Bovendien hebben de lidstaten te Parijs de mogelijkheid onderzocht om gemeenschappelijk beperkende maatregelen toe te passen in verband met het nationaal verbruik van sommige grondstoffen, namelijk het koper en

(1) Het geval van België wordt meer in detail onderzocht in hierna volgende § 3.

de koperlegeringen; er werden suggesties gedaan met het oog op de productieverhoging en de recuperatie van deze grondstoffen.

Met betrekking tot de opvoering van de productie werd speciaal belang gehecht aan de arbeidskrachten en aan de productiviteit. De O.E.E.S onderzocht verder de weerslag van de uitvoering der bewapeningsprogramma's op de arbeidskrachten; zij heeft bijgedragen tot de toeneming van de beroepsvorming, namelijk door het organiseren van verschillende zendingen naar de Verenigde Staten. Op het gebied van de technische bijstand hebben talrijke zendingen van deskundigen zich eveneens naar Amerika begeven, om er ter plaatse de verschillende methodes en technische realisaties in zake arbeid en productie te bestuderen.

Tenslotte namen, onder de voornaamste activiteiten van de O.E.E.S., de studiën betreffende de interne financiële stabiliteit een belangrijke plaats in, ingevolge de inflationistische druk voortvloeiend uit de wederbewapeningspolitiek. De door het Algemeen Secretariaat opgemaakte analyse van « dringende problemen » had trouwens in 1950 de nadruk op deze kwestie gelegd. Er werden aan de lidstaten aanbevelingen gegeven ten einde de inflatoire druk in te dijken en zodoende bij te dragen tot de oplossing van de toenemende moeilijkheden in verband met de internationale betalingen en het internationaal ruilverkeer.

§ 3. — AAN BELGIE VERSTREKTE AMERIKAANSE HULP EN STAND VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE IN DE EUROPESE BETALINGSUNIE

De voor de B.L.E.U. initieel voorziene hulp voor het dienstjaar 1950/'51 bedroeg 88 millioen dollar, bedrag dat in principe gelijk verdeeld moest worden tussen de rechtstreekse en de voorwaardelijke hulp.

In de loop van het eerste halfjaar 1951 werd de aan de B.L.E.U. toegestane hulp definitief vastgesteld op 58,8 millioen dollar (1).

De voorwaardelijke hulp, welke diende overeen te stemmen met de « initiële debetpositie », voorzien in het kader van de Europese Betalingsunie, werd dus verlaagd van 44 millioen rekeneenheden tot 29,375 millioen in Juli 1951; dit wijzigde de verdeling van het quotum van de B.L.E.U. wat de belangrijkheid betreft, zowel van de door de B.L.E.U. aan de E.B.U. toegestane kredieten welke verbonden zijn aan de goud- en dollarontvangsten, als van deze goud- of dollarontvangsten zelf.

De lopende transacties van de B.L.E.U. met de E.B.U. sloten tot in November 1950 met een deficit, gedekt dank zij de delging van vroegere schuldvorderingen die België in de loop der voorgaande jaren op sommige lidstaten van de O.E.E.S verworven had. Deze verrichtingen verliepen gans anders in 1951. Vanaf het eerste halfjaar boekte de balans der lopende verrichtingen een belangrijk batig slot en in Juni bedroeg het overschot meer dan 3 milliard frank. Dit bedrag werd overtroffen tijdens verscheidene maanden van het tweede halfjaar van 1951, hetgeen tot gevolg had dat het quotum van 360 millioen rekeneenheden of 18 milliard Belgische frank

---

(1) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 335.

uitgeput werd vanaf de maand Augustus 1951 en dat zich een ernstig financieringsprobleem stelde in verband met de quotumoverschrijding van de B.L.E.U.

Ten einde dit probleem op te lossen, werden in Augustus te Parijs onderhandelingen gevoerd; de Belgische delegatie had zich tot doel gesteld voor het bedrag dat het quotum overtrof een dekking te bekomen waarin de goudafstand van de E.B.U. stijgend zou zijn en de Belgische kredieten dalend. De stand van de reserves van de E.B.U. liet niet toe een oplossing, welke beantwoordde aan de wensen van de Regeringen van de B.L.E.U., aan te nemen. Uiteindelijk werd overeengekomen dat, ten belope van 80 millioen rekeneenheden, het bedrag dat het quotum overtrof, voor de helft zou gefinancierd worden door goudafstand aan België en voor de andere helft met door dit land te verlenen kredieten (1). De draagwijdte van deze overeenkomst werd spoedig door de feiten achterhaald : in September had het cumulatief creditsaldo van de B.L.E.U. het bedrag van 80 millioen rekeneenheden opgeslorpt, zodanig dat in October met het Directiecomité van de E.B.U. een nieuwe overeenkomst werd besproken voor de betaling van de verrichtingen van het vierde kwartaal van 1951. Het aan de B.L.E.U. gedane voorstel een forfaitaire vereffening te aanvaarden in goud of in dollars ten belope van 80 millioen rekeneenheden — 35 millioen voor October, 25 millioen voor November en 20 millioen voor December — werd aangenomen; deze oplossing gaf aan de Regeringen van België en het Groothertogdom Luxemburg de mogelijkheid het eventueel batig saldo op de E.B.U.-landen dat het bedrag van 80 millioen dollar zou overtreffen door interne beschikkingen te regelen. In dit verband werden verschillende disposities in zake handels- en financiële politiek getroffen (2) ; de voornaamste waren het opmaken van een planning voor de uitvoer van de B.L.E.U. naar de E.B.U., het invoeren van het voorafgaand visum wat de betaling betreft door de Nationale Bank van België, ten einde de opstapeling van vreemde kapitalen in de B.L.E.U., onder de dekmantel van handelsverrichtingen, te voorkomen, alsook de handelstransacties van abnormale aard uit te schakelen en, tenslotte, de blokkering gedurende 6 maanden van 5 % van de exportopbrengst naar de E.B.U.-zone.

Op grond van de twee hierboven uiteengezette overeenkomsten, gaf het cumulatief saldo van de B.L.E.U. op de E.B.U., hetwelk, na de verrichtingen van December 1951, 31.003,3 millioen Belgische frank bedroeg, aanleiding tot het toekennen door België van een krediet ten belope van 17.064,7 millioen Belgische frank aan de E.B.U.

In December 1951 werd in de schoot van de E.B.U. een nieuwe overeenkomst gesloten tot regeling van de toestand van de B.L.E.U. ten opzichte van het organisme voor de intra-Europese betalingen tijdens het eerste kwartaal van 1952. Deze overeenkomst voorziet een maandelijkse forfaitaire toekenning van 20 millioen dollar; eens dit bedrag overtroffen, zal het

---

(1) De aan de E.B.U. buiten het quotum toe te stane kredieten zijn niet meer ten laste van de Nationale Bank maar ten laste van de Schatkist en van de particuliere sector (zie 3de deel, hoofdstuk II. - *Geld en Krediet,* blz. 186).

(2) Deze maatregelen worden uiteengezet in de hoofdstukken *Buitenlandse Handel van de B.L.E.U.* en *Geld en Krediet.*

Vereffening van de positie der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie in de Europese Betalingsunie per 31 December 1951

OMSCHRIJVING	Duizenden rekeneenheden (a)	Millioenen Belgische franken
Binnen de perken van het quotum :		
— initiële debetpositie	29.375,0	1.468,8
— niet aan goud- of U.S.A.-dollarontvangsten gebonden kredieten	72.000,0	3.600,0
— aan goud- of U.S.A.-dollarontvangsten gebonden kredieten	129.312,5	6.465,6
— goud- of U.S.A.-dollarontvangsten	129.312,5	6.465,6
Gedeeltelijk totaal of quotum	**360.000,0**	**18.000,0**
Buiten de perken van het quotum :		
— verleende kredieten	139.994,5	6.999,7
— goud- of U.S.A.-dollarontvangsten	120.071,5	6.003,6
Gedeeltelijk totaal buiten quotum	**260.066,0**	**13.003,3**
Totaal of creditpositie van de B.L.E.U.	**620.066,0**	**31.003,3**

Bron : Belgisch Bestuur voor Economische Samenwerking.

(a) De rekeneenheid komt in waarde overeen met de U.S.A.-dollar.

surplus van de betalingsbalans gedekt worden door kredieten van België aan de E.B.U.; er werd bovendien overeengekomen dat, zo de balans van de B.L.E.U. met de E.B.U.-landen in de loop van het eerste kwartaal van 1952 zou sluiten met een deficit, dit deficit vóór 1 October zou afgetrokken worden van het buiten quotum toegestaan krediet. Mocht het deficit dit bedrag overtreffen, dan zou het vereffend worden in goud en kredieten in dezelfde verhouding als dit vroeger het geval was met de batige saldi.

Ter gelegenheid van het sluiten van deze overeenkomst heeft het Directiecomité van de E.B.U. aanbevelingen gegeven aan de B.L.E.U.; België en het Groothertogdom Luxemburg worden aangezet de invoer uit de E.B.U.-landen en de uitvoer naar de dollarzone aan te moedigen, alsook een interne economische expansie- en werkgelegenheidspolitiek te voeren. Bovendien verzoekt het Comité de Regeringen van België en van het Groothertogdom Luxemburg vóór 1 Maart 1952 een verslag aan de O.E.E.S. te bezorgen, met vermelding van de tot uitvoering van de aanbevelingen van het Directiecomité genomen maatregelen.

Wat de betalingen betreft, dient ook het akkoord met Zwitserland, dat slechts lid werd in November 1950, te worden vermeld. Dientengevolge had de B.L.E.U. zijn deficit tegenover dit land tijdens de maanden Juni tot October 1950 vereffend, buiten het apparaat van de E.B.U., tegen afgifte van goud of van deviezen. Bij het begin van het jaar 1951 heeft Zwitserland,

ten einde deze afgiften te compenseren, een krediet van 150 millioen Zwitserse frank (1.740 millioen Belgische frank) toegestaan tegen een interest van 2 % en door tussenkomst van de E.B.U. te delgen in 16 maandelijkse terugbetalingen, welke afgetrokken worden van Zwitserlands maandelijkse schuldvordering op dit organisme. Als tegenwaarde heeft België zich verbonden de levering van sommige non-ferro metalen aan Zwitserland te vergemakkelijken.

De rechtstreeks als gift aan de B.L.E.U. toegestane E.R.P.-hulp voor het dienstjaar 1950/'51 werd eveneens verminderd van 44 millioen dollar tot 29,375 millioen dollar of 1.469 millioen Belgische frank. Na aftrek van het aandeel van het Groothertogdom Luxemburg bedraagt de hulp aan België 1.352 millioen frank. De Belgische Regering heeft verschillende malen de aan deze hulp te geven bestemming op het nationaal plan bestudeerd, hierbij rekening houdend met de door de Amerikaanse administratie vastgestelde criteria voor deze aanwending; verschillende voorstellen werden aan deze administratie in de loop van het jaar 1951 voorgelegd, doch geen enkel werd goedgekeurd.

In het ontwerp tot verdeling, aangenomen door het Ministerieel Comité voor Economische Coördinatie van 18 September 1951, werd voorgesteld 825 millioen frank aan de steenkolenmijnen te besteden, 500 millioen frank aan de havens en aan de spoorwegen en 22 millioen frank ter bevordering van de industriële productiviteit. Ingevolge het verwerpen van dit voorstel door de M.S.A., welke een stijgend belang hechtte aan de bestemming van de tegenwaardefondsen voor de rechtstreekse productie van verdedigingsgoederen, aan de verwezenlijking van de programma's in zake technische bijstand en aan de uitvoering van prioritaire burgerlijke ontwerpen, zal, rekening houdend met deze criteria, een nieuw verdelingsontwerp opgesteld worden. Een belangrijker gedeelte zou toegekend worden aan de steenkolenmijnen; de havens en de spoorwegen zouden geen hulp meer ontvangen, terwijl ongeveer 140 millioen zou verdeeld worden tussen de productiviteit (nijverheid en landbouw) en de zendingen voor technische bijstand.

Wanneer men de optelling maakt van de aan de B.L.E.U. verstrekte hulp in de loop van de eerste drie E.R.P.-dienstjaren, bekomt men een bedrag van 559,295 millioen dollar, waaronder 32,375 millioen dollar giften, 50,9 millioen dollar leningen en 476,02 millioen dollar voorwaardelijke hulp. Deze cijfers stellen de belangrijkheid van de voorwaardelijke hulp in het licht; daarentegen was de rechtstreekse E.R.P.-hulp, toegestaan aan België, gering, vooral vergeleken met die welke aan de andere landen werd verleend. De weerslag van dit onevenwicht op de investeringsmogelijkheden mag niet uit het oog worden verloren.

Op 31 December 1951 was een belangrijk gedeelte van de rechtstreekse hulp, toegestaan aan de B.L.E.U. voor het dienstjaar 1950/'51, nog niet beschikbaar gesteld (1). Deze vertraging, alsook de devaluatie van de

(1) Daar deze vertraging de verwezenlijking van het programma betreffende de wederuitrusting der steenkolenmijnen kon belemmeren, werd aan de Dienst voor Economische Recuperatie in November 1951 toegestaan dit programma te praefinancieren; de Amerikaanse hulp zal later deze taak overnemen.

Aanwending van de aan de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie verstrekte hulp per 31 December 1951

(millioenen Belgische franken)

OMSCHRIJVING	Bedrag	
A. *Aanwending der giften :*		
1. Stortingen aan de E.C.A.-Missie		59,81
2. Wederuitrusting der universitaire laboratoria		100,00
3. Nationaal Centrum voor Mechanische Berekeningen		6,46
4. Belgische Dienst voor de Opvoering van de Productiviteit		1,00
4. Uitgaven voor ontwerpen van technische hulp		1,52
6. Stortingen aan Amerikaanse liefdadigheidsinstellingen (Akkoord in zake economische samenwerking, art. IV, par. 5)		0,50
7. Beschikbare saldi :		
a) dienstjaar 1948/'49 :		
— ten voordele van België	3,50	
— ten voordele van het Groothertogdom Luxemburg	4,31	874,37
b) dienstjaar 1950/'51 :		
— ten voordele van de B.L.E.U.	866,56	
Totaal		**1.043,66**
B. *Aanwending der leningen :*		
1. Overgedragen op de gewone rekening der Schatkist — benaderende aanwending van het getransfereerd bedrag (a) :		
wegennet	569	
waterwegen	171	
havens van Antwerpen, Gent en Luik	306	
Noord-Zuidverbinding	250	
overheidsgebouwen	137	2.239,70
stedebouw (arbeiderswijken)	40	
drooglegging der polders in het Land van Waas	10	
wederuitrusting der mijnen	730	
2. Overgedragen naar de Schatkist van het Groothertogdom Luxemburg		140,29
Totaal		**2.379,99**
C. *Aanwending der voorwaardelijke hulp :*		
1. Trekkingsrechten (1948, 1949 en 1950)		20.419,58
2. E.B.U.		1.468,75
Totaal		**21.888,33**
Algemeen totaal		**25.311,98**

Bron : Belgisch Bestuur voor Economische Samenwerking.

(a) Dit zijn benaderende bedragen, wat het verschil verklaart tussen het totaal der diverse rubrieken en het globaal getransfereerd bedrag.

Belgische frank in September 1949, verklaren het feit dat het totaalbedrag van de door de B.L.E.U. ontvangen hulp, welke voorkomt in de tabel betreffende de aanwending van deze hulp en het bedrag van 559,295 millioen dollar, in Belgische franken omgerekend op grond van 50 FB voor 1 $, niet overeenkomt.

Wat de hulp van economische aard (1) betreft, toegestaan door de Verenigde Staten in het kader van het « Mutual Security Program » voor 1951/'52, liet de Belgische Regering in een principiële verklaring weten dat zij bereid was afstand te doen van elke rechtstreekse economische hulp voor het dienstjaar 1951/'52, voor zover een bevredigende oplossing kan gevonden worden voor de moeilijkheden in de schoot van de Europese Betalingsunie. Door deze beslissing te nemen bewees de Belgische Regering dat zij de moeilijkheden, waaraan sommige lidstaten het hoofd moeten bieden, begrijpt. De verzaking aan de Amerikaanse hulp door België zal bedoelde lidstaten in de mogelijkheid stellen een groter aandeel in de Amerikaanse hulpverlening te bekomen.

AFDELING II. — BELGISCH-NEDERLANDS-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE

§ 1. — EVOLUTIE VAN DE ONDERHANDELINGEN

Ten gevolge van allerlei omstandigheden duurde het tot 14 Juli 1951 vóór de ministers van de Benelux-landen nieuwe besprekingen hielden te Goes (Zeeland). Een zeer uitvoerige gedachtenwisseling had plaats over het monetair vraagstuk en het daarmee samenhangend probleem van de betalingsbalans, over het landbouw- en visserijvraagstuk en over het probleem van de waterwegen. Bij het einde van hun beraadslagingen — waarvan geen protocol werd opgesteld — besloten de ministers in de toekomst de hangende vraagstukken in kleine ministeriële comité's te bespreken om aldus zo vlug mogelijk oplossingen te vinden.

Dergelijke besprekingen drongen zich weldra op in verband met de moeilijkheden, die de Benelux-landen in het kader van de E.B.U. ondervonden.

Doordat Nederland en de B.L.E.U. onderling verder waren gegaan met de liberalisatie van de handel, dan waartoe zij krachtens O.E.E.S.-verplichtingen waren gehouden, werd soms beweerd dat deze onderlinge liberalisatie de oorzaak was van de Nederlandse debiteur- en van de Belgisch-Luxemburgse crediteurspositie in de E.B.U. In werkelijkheid bedroeg het

(1) Het Programma voor Onderlinge Veiligheid 1952/'53 voorziet een Amerikaanse hulp aan Europa, ten belope van 5.889 millioen dollar, waaronder 4.070 millioen dollar rechtstreekse militaire hulp en 1.819 millioen dollar zgn. « Defense Support », die een hulp van economische aard is.

deficit, teweeggebracht door de onderlinge liberalisatie, slechts 700 millioen gulden tijdens het eerste trimester van 1951. Om kritiek in verband met de financiering van dit surplus te vermijden, besloten de ministers van de Benelux-landen, tijdens de vergaderingen gehouden te Brussel op 31 Augustus en te Ulvenhout (Breda) op 1 September 1951, maatregelen te nemen om, voor de periode van 1 September tot 31 December 1951, het deficit van Nederland bij de B.L.E.U., vergeleken met het eerste kwartaal van 1951, met 700 millioen gulden te verminderen. Daartoe werd een aanvulling op het Voor-Unie-akkoord geparafeerd.

Na de vergadering drukten de ministers evenwel de verwachting uit dat de ontwikkeling van de conjunctuur, evenals de genomen of te nemen regeringsmaatregelen geen belemmerende maatregelen voor het wederzijds handelsverkeer zouden noodzakelijk maken. Deze verwachting is inderdaad uitgevallen en geen beperkende maatregelen dienden te worden genomen.

Mede in verband met haar speciale positie in de E.B.U., zag de B.L.E.U. zich einde November verplicht een uitvoerheffing in te stellen (1). Op 1 en 8 December 1951 werden ministeriële besprekingen gehouden te Ulvenhout (Breda) en te Brussel, ten einde de mogelijkheid te onderzoeken, ten gunste van Nederland en van het Groothertogdom Luxemburg uitzonderingsbepalingen te voorzien. Bij het einde van deze vergaderingen werd overeengekomen dat het exportheffing-tarief voor de naar Nederland uitgevoerde goederen slechts 1 % zou bedragen, met uitzondering van de voor wederuitvoer bestemde goederen, en dat deze heffing niet meer zou toegepast worden voor de goederen bestemd voor het Groothertogdom Luxemburg.

Zo in 1951 geen spectaculaire maatregelen werden genomen voor de verdere opbouw van de Benelux-Unie (2), toch werden tijdens dit jaar de hangende vraagstukken aan een grondig onderzoek onderworpen, hetwelk toeliet een klaardere kijk te hebben op de voorwaarden vereist voor het tot stand komen van de Economische Unie. Bij het einde van het jaar werd inderdaad reeds gewerkt aan het opstellen van een ontwerp-verdrag van Economische Unie.

§ 2. — ECONOMISCHE TOESTAND VAN HET GROOTHERTOGDOM LUXEMBURG (3)

Het jaar 1951 was zeer gunstig voor de Luxemburgse economie. Door de grote vraag in het buitenland, gevolg van de bewapeningsconjunctuur, bereikte de ijzer- en staalproductie, die van zeer groot belang is voor de economische toestand van het Grootherdogdom, een hoog niveau.

---

(1) Zie 6de deel, hoofdstuk I. - *Buitenlandse handel van de B.L.E.U.*

(2) Op het gebied van de accijnsrechten werden in 1951 verscheidene wetgevende besluiten genomen : zie 3de deel, hoofdstuk I. - *Overheidsfinanciën.*

(3) Zie *L'Economie luxembourgeoise en 1951*, Luxemburg, 1952 (Grand-Duché de Luxembourg, Ministère des Affaires économiques, Service d'Etudes et de Documentation économiques, cahiers économiques du Service d'Etudes, n° 2).

1. — *Productie.*

Het indexcijfer van de industriële productie (1937/1938 = 100) beliep 142 in 1951 tegen 118 in 1950. Vooral de ijzer- en staalnijverheid, waarvan het indexcijfer, dank zij de internationale omstandigheden, steeg van 124 tot 156, droeg tot dit recordniveau bij.

Groothertogdom Luxemburg
Indexcijfers van de industriële productie

BEDRIJFSTAKKEN	1937/1938=100			1947=100		
	1949	1950	1951	1949	1950	1951
Extractieve industrieën	**73**	**74**	**91**	**185**	**180**	**240**
IJzergroeven	64	59	88	208	192	284
Steengroeven	96	111	98	129	149	131
Verwerkende industrieën	**116**	**121**	**145**	**123**	**129**	**157**
Voedingsnijverheid	88	76	86	100	90	104
Drank- en tabaksnijverheid	108	117	138	88	93	105
Textielnijverheid	85	99	86	80	93	81
Schoen- en kledingnijverheid	93	83	70	95	86	70
Houtnijverheid	162	126	146	97	75	87
Meubel- en meubileringsnijverheid	105	95	79	107	97	81
Drukkerij en uitgeverij	103	100	101	98	95	96
Ledernijverheid	54	57	51	86	90	80
Chemische nijverheid en aanverwante bedrijven	109	103	135	115	109	145
Industrie der niet metaalhoudende mineralen	117	131	137	115	129	137
IJzer- en staalnijverheid	114	124	156	131	142	178
Metaalverwerkende nijverheid	153	138	133	111	100	97
Electriciteit, gas	**119**	**129**	**146**	**137**	**150**	**171**
Electrische energie	121	136	158	151	169	196
Gasproductie en -distributie	113	111	113	102	101	102
Algemeen indexcijfer	**113**	**118**	**142**	**127**	**133**	**163**

Bron : Service d'Etudes et de Documentation économiques du Grand-Duché de Luxembourg.

Ook de chemische nijverheid kende een zeer gunstig verloop : het productie-indexcijfer (135) nam ten aanzien van 1950 met 32 punten toe. De nieuwe rubberfabriek (binnen- en buitenbanden voor auto's) opgericht in het Groothertogdom Luxemburg, vatte in Februari haar productie aan en kon ze geleidelijk opvoeren.

Hoofdzakelijk ten gevolge van afzetmoeilijkheden verminderde de activiteit in enkele nijverheidstakken ten opzichte van 1950, o.m. in de textielindustrie (99-86), het schoen- en kledingbedrijf (83-70), de meubelnijverheid (95-79) en de lederindustrie (57-51). In de textiel- en ledernijverheid

Groothertogdom Luxemburg
IJzer- en staalproductie

TIJDVAK	Aantal hoog-ovens in werking	Productie (tonnen)			Gewogen globaal indexcijfer (1937/1938 =100)
		Gietijzer	Staal	Gewalste producten en half-fabrikaten	
1913 Maandgemiddelde	..	212.322	118.776	92.917	84
1929 Maandgemiddelde	38	242.175	225.453	177.273	136
1937 Maandgemiddelde	22	209.374	209.186	171.699	126
1938 Maandgemiddelde	19	129.225	119.709	98.692	74
1948 Maandgemiddelde	21	218.682	204.404	164.414	124
1949 Maandgemiddelde	22	197.673	189.321	150.907	114
1950 Maandgemiddelde	23	208.240	204.224	166.741	124
1951 Maandgemiddelde	27	263.089	256.418	209.905	156
Januari	26	247.659	246.013	198.940	148
Februari	26	237.788	241.518	196.732	145
Maart	27	260.713	256.856	211.477	156
April	27	255.613	250.968	206.242	152
Mei	27	259.758	250.841	206.292	153
Juni	27	269.562	262.940	217.874	160
Juli	27	270.445	260.988	210.072	158
Augustus	27	273.300	265.577	215.342	161
September	28	268.608	256.874	212.893	157
October	27	288.886	288.259	238.660	175
November	26	265.267	247.061	196.748	150
December	27	259.470	249.126	207.592	153
Totaal van het jaar		3.157.069	3.077.021	2.518.864	

Bronnen : Groupement des Industries sidérurgiques Luxembourgeoises.
Service d'Etudes et de Documentation économiques du Grand-Duché de Luxembourg.

schommelde het aantal gedeeltelijk werklozen sinds October 1951 tussen 600 en 800 eenheden. Het maandgemiddelde van de in alle nijverheidstakken werkzame arbeiders steeg nochtans van 35.336 in 1950 tot 36.725 in 1951.

De landbouwproductie bleef stationnair ten opzichte van 1950 en mag in het algemeen als bevredigend worden beschouwd. Terwijl de opbrengst van graangewassen, voedergewassen en melk toenam, kende de productie van aardappelen en andere knolvruchten evenals de fruitvoortbrenging een dalend verloop. De productie van vlees en van eieren handhaafde zich op het niveau van 1950.

Groothertogdom Luxemburg

Landbouwproductie

PRODUCTEN	Eenheid	1949		1950		1951	
		Hoeveelheid	Indexcijfer (1935/1939 =100)	Hoeveelheid	Indexcijfer (1935/1939 =100)	Hoeveelheid	Indexcijfer (1935/1939 =100)
Broodgranen	m. q.	415.023	87	452.773	95	457.913	96
Andere graangewassen	»	436.409	110	442.178	112	496.200	125
Peulgewassen ...	»	2.924	33	4.722	54	5.806	67
Aardappelen	»	1.115.936	110	1.504.709	148	1.257.438	124
Andere knolgewassen	»	2.150.849	118	2.897.502	158	2.126.063	116
Voedergewassen . (inclusief hooi en nagras)	»	1.179.571	82	1.207.691	84	1.655.277	115
Fruit	t	6.650	49	16.650	122	6.870	50
Vlees	t	16.572	93	18.720	106	18.734	106
Melk	l	155.000.000	111	156.500.000	112	168.000.000	120
Eieren	dz	2.750.000	94	2.850.000	97	2.850.000	97
Algemeen indexcijfer			**98**		**111**		**110**

Bron : Service d'Etudes et de Documentation économiques du Grand-Duché de Luxembourg.

Hoewel geen afzonderlijke statistieken in zake buitenlandse handel voor het Groothertogdom Luxemburg beschikbaar zijn, mag men aannemen dat de handelsbalans, zoals in 1950, een gunstig saldo is blijven vertonen (1).

2. — *Financiën en prijzen.*

Van Januari tot Augustus kende het indexcijfer van de levensduurte een sterke stijging : het liep op van 114,62 tot 122,59. Nadien bleef het indexcijfer practisch op hetzelfde niveau : het bedroeg 121,53 in December.

Daar de wedden en lonen aan dit indexcijfer zijn gekoppeld, kenden zij een analoge stijging. Bij een groothertogelijk besluit van 18 Augustus 1951 werd het minimum-loon op 21 F en het minimum-salaris op 4.200 F

(1) Men schat eveneens dat van de totale invoer 53 % uit België herkomstig is (49 % in 1950) en 32 % uit Duitsland (32 % in 1950). Van de totale export was 24 % bestemd voor België (25 % in 1950), 14 % voor Nederland (13 % in 1950), 13 % voor Noord-Amerika (12 % in 1950) en 12 % voor de Scandinavische landen (10 % in 1950).

Groothertogdom Luxemburg

Indexcijfer van de levensduurte

Toestand op de eerste van de maand
(1 Januari 1948 = 100)

TIJDVAK	1949	1950	1951
Januari	102,94	110,85	114,62
Februari	103,98	110,09	116,57
Maart	103,04	110,03	118,19
April	102,51	109,13	121,56
Mei	102,62	109,19	120,95
Juni	102,82	109,68	121,02
Juli	111,20	109,44	122,71
Augustus ...	112,65	111,01	122,59
September ...	112,17	111,84	122,15
October	110,37	114,03	121,34
November ...	109,87	114,76	121,44
December ...	110,83	114,88	121,53
Jaargemiddelde	**107,08**	**111,24**	**120,39**

Bron : Office de la Statistique générale du Grand-Duché de Luxembourg.

gebracht. Ten einde verdere loonaanpassingen te vermijden, werden de kosten van levensonderhoud beïnvloed door het toekennen van subsidies voor bepaalde landbouwproducten, inzonderheid voor boter. Het bedrag van de uitbetaalde subsidies steeg aldus van 67 millioen frank in 1950 tot 95 millioen frank in 1951. Toch blijft de begrotingstoestand gezond : het batig saldo van de gewone begroting bedraagt 24,5 millioen frank, voor het dienstjaar 1951, tegen 18 millioen frank voor 1950.

§ 3. — ECONOMISCHE TOESTAND VAN NEDERLAND

Het nationaal inkomen van Nederland bedroeg 19.620 millioen gulden, in 1951, dit is een stijging met 9 % ten opzichte van 1950 (17.720 millioen gulden). Wanneer men evenwel rekening houdt met het prijsverloop in 1951, blijkt dat het nationaal inkomen nagenoeg onveranderd is gebleven. Het indexcijfer van het reëel nationaal inkomen (1948 = 100) bedraagt inderdaad 111, zoals in 1950. Ten gevolge van de bevolkingsaangroei is bovendien het reëel nationaal inkomen per inwoner zelfs afgenomen (indexcijfer 106, tegen 107 in 1950).

Het indexcijfer van de reële consumptie daalt van 100 in 1950 (1949 = 100) tot het niveau 97. Per inwoner bedragen beide cijfers 99 en 94.

De netto-investeringen in de bedrijven handhaven zich practisch op het zeer hoog niveau van 1950. In verscheidene sectoren zijn belangrijke stijgingen te vermelden (electriciteits- en gasbedrijven, papiernijverheid), terwijl in de chemische nijverheid het investeringsbedrag vermindert.

Nederland

Investeringen in de industrie in 1950 en 1951

(millioenen guldens)

BEDRIJFSKLASSE	1950	1951 (a)
Vervaardiging van aardewerk, glas, kalk en stenen	33	43
Grafische nijverheid	27	27
Chemische nijverheid (b)	237	142
Bewerking van hout, kurk, stro	17	16
Kleding en reiniging	30	25
Leder- en rubbernijverheid	17	18
Mijnbouw, veenderijen, zoutontginningen, enz. (c)	24	25
Metaalnijverheid, scheeps-, vliegtuig- en wagenbouw	227	226
Papiernijverheid	35	56
Textielnijverheid	123	145
Bedrijven van openbaar nut	183	343
Bereiding van voedings- en genotmiddelen	175	190
Totaal	**1.128**	**1.256**

(a) Verwachte investeringen.
(b) Inclusief aardoliewinning.
(c) Exclusief aardoliewinning.

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

De overheidsbestedingen stijgen van 2.690 millioen gulden tot 3.000 millioen gulden; dit is een gevolg van de toeneming der militaire uitgaven, hoewel deze uitgaven niet 1.500 millioen gulden, zoals werd voorzien, doch 1.150 millioen gulden hebben bedragen. De overheidsinvesteringen zijn in de overheidsbestedingen begrepen.

De belangrijkste wijziging ten aanzien van 1950 heeft betrekking op de voorraadvorming. Nadat deze in 1950 aanzienlijk was opgelopen en in het eerste halfjaar van 1951 had voortgeduurd, kwam een omkeer tot uiting tijdens het laatste semester van 1951 en trad zelfs bij het einde van het jaar voorraadintering op.

De inkrimping van de invoer, die er het gevolg van was, droeg vooral bij tot het evenwicht van de betalingsbalans, dat — op transactiebasis — voor het eerst sedert de oorlog in 1951 werd bereikt (1).

Naast toevallige factoren (o.m. de kapitaalvlucht uit Frankrijk en Engeland) verklaart de uitwerking van het bij het begin van het jaar opgesteld regeringsprogramma voor een belangrijk gedeelte de verbetering van het betalingsbalanstekort. Door een restrictieve kredietpolitiek heeft men getracht de consumptie en de investeringen te beperken. Resultaten blijkt men vooral op het gebied van de consumptiebeperking te hebben bereikt. De loon- en prijspolitiek speelde daarbij en overwegende rol :

(1) Op kasbasis stelde men evenwel een tekort vast van 252 millioen gulden, tegen 1.091 millioen gulden in 1950. Dit deficit werd ruimschoots gecompenseerd door de Amerikaanse hulp die 541 millioen gulden bedroeg in 1951. (Zie *De Nederlandsche Bank N.V., Report for the year 1951,* Amsterdam, 1952, blz. 36).

de arbeidersverenigingen werden er toe bereid gevonden de lonen in die mate te laten achterblijven bij de prijzen tot een vermindering van het verbruik met 5 % in Maart 1951 werd bereikt. Ingevolge prijsdalingen was deze marge zodanig teruggelopen dat zij nog slechts 1 % à 2 % bedroeg bij het einde van 1951.

1. — *Productie en werkgelegenheid.*

De industriële productie (zonder de bouwnijverheid) geeft een lichte vermeerdering in vergelijking met 1950 — het gemiddeld indexcijfer bedraagt 145, tegen 139 in 1950 — doch door de toeneming van de personeelsbezetting (150-154) groeit de productie per werknemer slechts met twee punten (93-95) aan.

Nederland

Indexcijfers van de productie en van de personeelsbezetting in de industrie (a)

OMSCHRIJVING	1949	1950				1951			
	4e kwart.	1e kwart.	2e kwart.	3e kwart.	4e kwart.	1e kwart.	2e kwart.	3e kwart.	4e kwart.
Productie (a)	138	132	131	143	150	148	145	139	149
Personeelsbezetting (b)	146	147	148	151	153	154	155	154	151
Productiviteit (c)	95	90	89	95	98	96	94	90	99

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

(a) Exclusief het bouwbedrijf.
(b) Gemiddelde der indexcijfers bij het begin en het einde van het kwartaal.
(c) Productie per werknemer, met uitschakeling van de seizoeninvloed.

Het geringer stijgingspercentage van de industriële productie ten opzichte van de vorige jaren blijkt ook uit de indexcijfers per bedrijfstak.

Nederland

Productie-indexcijfers per nijverheidstak

(1938 = 100)

BEDRIJFSTAK	1949	1950	1951
Industrie der bouwmaterialen	110	125	130
Chemische nijverheid	110	—	—
Kledingnijverheid	83	88	79
Leder-, schoen- en rubbernijverheid	161	179	176
Steenkolenmijnen	87	91	92
Metaalnijverheid	143	159	171
Papierindustrie	116	135	155
Textielnijverheid	122	136	135
Openbare nutsbedrijven	160	181	192
Voedings- en genotmiddelenindustrie	107	113	114

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

In de bouwnijverheid dient men nochtans — ondanks de remming die van overheidswege plaats had — een grotere activiteit te vermelden : 58.666 huizen werden voltooid, tegen 47.300 in 1950 en 42.791 in 1949. Bij het einde van 1951 waren nog 36.713 woningen in opbouw.

De landbouwproductie daalde licht ten aanzien van 1950, hoofdzakelijk ten gevolge van de slechte weersomstandigheden. De productie van rogge en haver nam evenwel toe. In de zuivelindustrie daalde de door veehouders aangevoerde melk met 2 %. De vermindering van de boterproductie werd gecompenseerd door een verhoging van de kaasvoortbrenging.

Nederland

Raming van de oogstopbrengst

(duizenden tonnen)

JAAR	Tarwe	Rogge	Gerst	Haver	Peul-vruchten	Aard-appelen	Suiker-bieten
1938	434	551	140	447	137	2.843	1.520
1939	417	603	146	449	186	3.050	1.716
1948	306	382	138	316	46	5.870	1.893
1949	425	517	189	424	91	4.605	2.943
1950	295	421	232	382	100	4.052	2.913
1951	270	458	210	491	99	3.796	2.451

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

Het aantal werklozen nam in 1951 met 46.700 eenheden toe. Deze stijging, die voornamelijk verband hield met de beperking van het bouwvolume en met die der consumptie, was vooral aanzienlijk in de kledingsnijverheid (700 - 3.500), in de textielnijverheid (500 - 2.000), in de bouwnijverheid (18.800 - 33.700) en in de metaalnijverheid (5.500 - 8.200).

Nederland

Aantal werklozen

Toestand op 31 December

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951
Geheel werklozen	60.000	80.900	119.100
Geregistreerde D.U.W.-arbeiders (a)	27.900	25.200	34.700
Geheel wachtgelders (b)	800	2.200	1.200
Totaal	**88.700**	**108.300**	**155.000**

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

(a) De arbeiders D.U.W. (Dienst Uitvoering Werken) zijn de door de overheidsdiensten tewerkgestelde werklozen. In deze statistiek zijn bovendien opgenomen de vorstwerklozen, de zieken, de arbeiders die ongevallenuitkering ontvingen, benevens een aantal personen, die werk vonden, zonder dat de arbeidsbureau's hiervan tijdig bericht ontvingen.

(b) In beschikbaarheid.

2. — *Buitenlandse handel.*

Zoals reeds hoger vermeld, deed zich tijdens het tweede halfjaar van 1951 een opmerkelijke verbetering voor van de handelsbalans.

Nederland
Buitenlandse handel
(millioenen guldens)

TIJDVAK	Invoer		Uitvoer		Saldo	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951
1e kwartaal	1.712	2.428	1.109	1.647	— 603	— 781
2e kwartaal	1.996	2.706	1.174	1.777	— 822	— 929
3e kwartaal	1.906	2.406	1.347	1.854	— 559	— 552
4e kwartaal	2.138	2.133	1.658	2.136	— 480	+ 3
Jaar	**7.752**	**9.673**	**5.288**	**7.414**	**— 2.464**	**— 2.259**

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

Nederland
Uitvoerwaarde per land van bestemming

LAND	Millioenen guldens			Percentage van het totaal		
	1949	1950	1951	1949	1950	1951
Verenigd Koninkrijk	615	781	1.169	16,3	14,9	15,8
B.L.E.U.	507	722	1.079	13,4	13,8	14,6
West-Duitsland	(a) 410	1.105	1.023	(a) 10,9	21,1	13,8
Verenigde Staten	111	227	419	2,9	4,3	5,7
Indonesië	392	300	402	10,4	5,7	5,4
Frankrijk	272	240	331	7,2	4,6	4,5

(a) Oost- en West-Duitsland.

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

Nederland
Invoerwaarde per land van herkomst

LAND	Millioenen guldens			Percentage van het totaal		
	1949	1950	1951	1949	1950	1951
B.L.E.U.	760	1.430	1.767	14,4	18,5	18,3
West-Duitsland	(a) 359	934	1.166	(a) 6,8	12,1	12,1
Verenigde Staten	878	899	1.071	16,6	11,6	11,1
Verenigd Koninkrijk	582	760	784	11,0	9,8	8,1
Indonesië	403	510	755	7,6	6,6	7,8
Frankrijk	364	373	394	6,9	4,8	4,1

(a) Oost- en West-Duitsland.

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

Per land van herkomst zijn geen belangrijke wijzigingen in de invoer te vermelden. Bij de uitvoer valt de daling op van het aandeel van Duitsland, ten voordele van dat van de B.L.E.U. en het Verenigd Koninkrijk.

3. — *Financiën.*

De goud- en deviezenreserve van de « Nederlandsche Bank », die van 1.469 millioen gulden op 2 Januari 1951 daalde tot 894 millioen gulden op 23 Juli, steeg nadien opnieuw, om op 31 December 1.677 millioen gulden te bereiken.

Gelijklopend hiermede verbeterde de positie van Nederland in de Europese Betalingsunie. Nadat einde Juli het tekort opgelopen was tot 267 millioen dollar (1), bedroeg het bij het einde van het jaar nog slechts 23 millioen dollar en kwam Nederland weer in de eerste snede van zijn quotum terecht (2).

De hoeveelheid vrij geld vermeerderde van 7.081 millioen gulden op 31 December 1950 tot 7.281 millioen gulden op 31 December 1951. Zowel het chartaal geld (2.967 millioen gulden - 3.044 millioen gulden) als het giraal geld (4.114 millioen gulden - 4.237 millioen gulden) namen toe. Het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen waren vooral de oorzaak van deze expansie van het geldvolume. Wat het Rijk betreft, werd de geldschepping echter niet aangewend voor de eigen huishouding, doch zij heeft ten volle gediend voor de aflossing van de vlottende schuld. De gewone dienst van de begroting voor 1951 sloot trouwens met een batig saldo van 151 millioen gulden (829 millioen gulden in 1950) en de buitengewone dienst met een tekort van 836 millioen gulden, tegen 454 millioen in 1950.

In 1951 gaven de Staat en de lagere publiekrechtelijke lichamen voor 238 millioen gulden obligaties uit, tegen 200 millioen gulden in 1950, de particuliere sector voor 254 millioen gulden aandelen en voor 80 millioen gulden obligaties, tegen respectievelijk 58 millioen gulden en 71 millioen gulden in 1950.

Voor het Amerikaans dienstjaar 1951/'52 ontving Nederland een bedrag van 100 millioen dollar, zodat sinds het ontstaan van de E.C.A. het totaal ontvangen bedrag bijna 1 milliard dollar beloopt. Daarbij komt dan nog het initieel debetsaldo bij de E.B.U. van 30 millioen dollar. Van de tegenwaarderekening werden in 1951 achtereenvolgens vrijgegeven : 25 millioen gulden voor de vorming van een borgstellingfonds voor de landbouw, 2,5 millioen gulden ten behoeve van de volksgezondheid, 1 millioen gulden voor technische bijstand, 175 millioen gulden voor de productie van militaire motorvoertuigen en 100 millioen gulden voor de vorming van een industrieel garantiefonds. De ontsparing bedroeg 160,4 millioen gulden in 1951, tegen 128,7 millioen in 1950.

(1) Op 10 Juli werd het quotum van Nederland in de E.B.U. van 330 tot 355 millioen rekeneenheden verhoogd.

(2) Deze verbetering liet Nederland toe op zijn beslissing van September 1951 terug te komen, waarbij het liberalisatiepercentage van 65 op 60 werd gebracht; bij het einde van het jaar is dit percentage op 71 bepaald.

4. — *Prijzen.*

Het indexcijfer van de groothandelsprijzen (1948 = 100) steeg van 128 in December 1950 tot 145 in December 1951. De stijging was vooral aanzienlijk tijdens het eerste trimester, vermits het indexcijfer in Maart reeds 144 bedroeg.

Het indexcijfer van de kosten van levensonderhoud (1949 = 100) kende, tijdens dezelfde periode, een analoog verloop : wegens de verlaging van de subsidies op levensmiddelen en de verhoging van de steenkoolprijs vermeerderde het met 5 punten van Maart tot April (117-122). Deze hausse ging gepaard met een op 16 Maart toegestane loonsverhoging van 5 %, waardoor het loonindexcijfer volgens regelingen (nijverheid, transport, landbouw) opliep van 121 (30 Juni 1947 = 100) in Februari tot 127 in Maart, niveau waarop het sindsdien gehandhaafd bleef. Het indexcijfer van de gemiddeld in de nijverheid verdiende bruto-lonen (1947 = 100) steeg van 119 op 31 December 1950 tot 125 op 30 Juni 1951 en tot 127 op 31 December 1951.

Daar berekeningen hadden uitgewezen dat, gelet op de overeengekomen consumptiebeperking van 5 %, gedurende de zes maanden na de loonsverhoging van Maart 1951, het nadelig verschil door het achterblijven van de lonen op de kosten van levensonderhoud, een bedrag van 5,5 gulden per bezoldigde persoon bedroeg, schreef de Regering, bij het einde van het jaar, de uitkering van deze geldsom voor.

In het raam van de restrictieve kredietpolitiek werd op 17 April de discontovoet van de « Nederlandsche Bank » van 3 op 4 % gebracht.

Evenals de koersen van de Staatsobligaties, daalden de aandelenkoersen in 1951 : deze baisse was het gevolg van de verhoging van de discontovoet. Het algemeen gemiddeld indexcijfer der aandelenkoersen bedroeg 143 einde 1951 (1938 = 100), tegen 151 einde 1950. De verklaring van deze daling, welke op het eerste zicht in strijd lijkt met de gunstige bedrijfsactiviteit, ligt meer dan waarschijnlijk in het feit dat in 1951 tot belangrijke emissies werd overgegaan, wat een neerdrukkend gevolg had op de koersen.

AFDELING III. — SCHUMAN-PLAN

De onderhandelingen betreffende het Schuman-plan, ingezet te Parijs op 20 Juni 1950 (1), hebben in 1951 geleid tot de opstelling van een ontwerp-verdrag voor de oprichting van een Europese Gemeenschap voor Steenkolen en Staal. Dit ontwerp werd op 19 Maart door de hoofden der afvaardigingen van de zes lidstaten geparafeerd en op 18 April ondertekend door de betrokken ministers. Bij het einde van 1951 was het ontwerp

(1) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 348.

reeds goedgekeurd in één van de wetgevende lichamen van Nederland, Frankrijk en West-Duitsland.

Alle wetsontwerpen houdende ratificatie door de zes betrokken parlementen waren gestemd vóór einde Juni 1952 (1) en nadat de laatste stemming plaats had, trad het verdrag in werking. Onderhavig werk dat enkel aan het jaar 1951 gewijd is, behandelt daarom alleen de besprekingen waartoe het ontwerp, zodra het gekend was in de wetgevende vergaderingen, aanleiding heeft gegeven.

In België leveren de steenkolen- en staalnijverheid samen 35 % van de totale industriële productie; dit percentage bedraagt 80 % in Luxemburg (40 % voor de B.L.E.U.), 27 % in West-Duitsland, 16 % in Italië, 15 % in Frankrijk en 8 % in Nederland.

De Belgische steenkolennijverheid heeft af te rekenen met specifieke problemen : de exploitatievoorwaarden van de Belgische steenkoollagen zijn minder gunstig dan die in de andere landen waaronder vooral Duitsland. Bovendien doet er zich een zekere achterstand voor in de rationalisatie en de wederuitrusting van de Belgische mijnen sedert de oorlog. Tenslotte werd het niveau van de lonen en van de sociale lasten in België sterk opgevoerd na de oorlog, zodat het aandeel van de lonen en de sociale lasten per ton ontgonnen steenkool in België veel hoger is dan in de andere landen.

Om deze redenen werd aan de opslorping van het aanvankelijk onevenwicht, en meer speciaal van de arbeidskosten, grote aandacht besteed tijdens de voorbereidende besprekingen. Er werd aanvaard dat na een periode van voorbereiding, tijdens dewelke de organen van de Steenkolen- en Staalgemeenschap zouden ingericht worden, een overgangsperiode nodig is, om de Belgische steenkolennijverheid in de mogelijkheid te stellen de vereiste rationalisatie door te voeren. Gedurende dit overgangstijdperk blijft de Belgische steenkolenmarkt van de gemeenschappelijke markt afgesloten en wordt ten voordele van België een toeslag voorzien, geheven op de meest bevoordeelde steenkoolproductie van het geheel. Deze toeslag vermindert elk jaar met 20 %.

Bedoelde perequatie, die op de rationalisatie berust, betreft enkel het onevenwicht, veroorzaakt door de aard van de steenkolenlagen en heeft dus geenszins betrekking op het onevenwicht veroorzaakt door het loonverschil.

Tijdens de overgangsperiode, en in de veronderstelling dat de totale steenkoolproductie van de zes lidstaten op hetzelfde peil blijft of stijgt, mag de Belgische productie van het ene jaar tot het andere met niet meer dan 3 % afnemen; indien echter de totale steenkoolproductie daalt, worden

---

(1) De bekrachtiging door de wetgevende organen had plaats in Nederland op 30 October 1951, in Frankrijk op 13 December 1951, in West-Duitsland op 1 Februari 1952, in het Groothertogdom Luxemburg op 14 Mei 1952, in België op 13 Juni 1952 en in Italië op 16 Juni 1952.

In België werd het verdrag goedgekeurd door de wet van 25 Juni 1952 (*Belgisch Staatsblad* van 6 Augustus 1952). Het trad in werking op 25 Juli 1952 (*Belgisch Staatsblad* van 25 en 26 Augustus 1952).

De Hoge Autoriteit trad in functie op 10 Augustus 1952.

de 3 % berekend na van de Belgische productie van het voorgaande jaar hetzelfde percentage, waarmede de totale productie verminderde, te hebben afgetrokken.

Nochtans mag, mits machtiging, de Belgische Regering, voor gelijk welke hoeveelheid steenkolen toelagen verlenen, zelfs na de overgangsperiode, maar geheel op eigen kosten; zij kan de werkingsvoorwaarden van de gemeenschappelijke markt en de verschillende nationale belangen bij haar beoordeling betrekken, want buiten de prijs geldt ook de overweging dat de Belgische industrieën die steenkolen verbruiken, in voldoende mate moeten kunnen bevoorraad worden.

De moeilijkheden van de Belgische ijzer- en staalnijverheid zijn niet van dezelfde fundamentele aard als die van de steenkolennijverheid.

De heer Senator Duvieusart, verslaggever over het ontwerp voor de verenigde commissies van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken (1), kon zelfs mededelen dat de ijzer- en staalnijverheid uit het in werking treden van het Schuman-plan alleszins voordelen zal halen door de opheffing van de douanerechten en de instelling van een gemeenschappelijke markt. Maar de ijzer- en staalnijverheid werd er toe gebracht de nadruk te leggen op de vrije toegang tot de grondstoffenbronnen (onder meer wat de prijzen betreft), alsook op de gelijkschakeling van de levens- en arbeidsvoorwaarden in de zes landen, gelijkschakeling die zou moeten tot stand gebracht worden vooraleer tot de afsluiting van het overgangstijdperk zou mogen overgegaan worden.

Wat de andere kolenverbruikende industrieën aangaat, is de toestand minder ingewikkeld maar zeker even belangrijk. In dit verband dient te worden vermeld dat zij de voordelen van de gelijkschakeling van de arbeidsvoorwaarden zullen genieten, in de mate waarin deze wordt doorgevoerd.

De Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal) en de Federatie der Chemische Nijverheid van België hebben stelling genomen, ten voordele van de ratificatie van het verdrag hetgeen blijkt uit de parlementaire bescheiden (2).

De taak van de Unie voor de coördinatie van de productie en het vervoer van electriciteit, opgericht onder de auspiciën van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking en die de productie van electrische stroom in België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk en Zwitserland coördineert, zal in ruime mate vergemakkelijkt worden door de eenmaking van de Europese steenkolen- en staalmarkt (2).

Het tot stand komen van een gemeenschappelijke markt zal eveneens gunstig zijn voor de textielnijverheid, in zoverre zulks een daling van de

---

(1) Verslag van de verenigde Commissies van Buitenlandse Zaken en van Economische Zaken belast met het onderzoek van het wetsontwerp houdende goedkeuring van het verdrag tot oprichting van een Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal... (*Parl. Stuk*, Senaat, zittijd 1951-1952, nr. 84, 9 Januari 1952).

(2) Ibid., blz. 50.

steenkolenprijs zal teweegbrengen, die zowel rechtstreeks als onrechtstreeks (electrische stroom, vervoer per spoor, enz.) in de kostprijs van textielwaren tussenkomt : de weerslag van deze prijsdaling zal vooral invloed hebben in de veredelingsbedrijven en, in mindere mate, in de rayonnefabrieken, de wolwasserijen en -kammerijen, en, tenslotte, in de vlasspinnerijen.

ZEVENDE DEEL

De economie van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

DE ECONOMIE VAN BELGISCH-KONGO EN RUANDA-URUNDI

De gunstige economische evolutie van de vorige jaren hield aan in 1951 en de financiële toestand bleef gezond. De industriële en landbouwproductie nam, globaal beschouwd, uitbreiding. De buitenlandse handel steeg aanzienlijk; de grotere invoer had zelfs transportmoeilijkheden tot gevolg. De betalingsbalans sloot met een ruim batig saldo.

AFDELING I. — BEVOLKING

§ 1. — INLANDSE BEVOLKING

Op 3 Januari 1952 bedroeg de inlandse bevolking in Belgisch-Kongo 11.593.494 eenheden en op 1 Januari 1951 die van Ruanda-Urundi 3.904.779 eenheden, hetzij een toeneming ten opzichte van 1 Januari 1951 en 1 Januari 1950 van respectievelijk 2,3 % en 2,5 %, Op 31 December 1951 waren er 1.030.925 inlandse arbeiders, tegen 962.009 arbeiders op 31 December 1950. Deze toeneming met 7,2 % is vooral een gevolg van de opvoering der industriële productie.

De resultaten van de op 31 Juli 1950 gehouden enquête over de arbeidsbezetting, werden in de loop van 1951 beschikbaar. De aanzienlijke productieconcentratie komt uit de cijfers naar voren : 3,3 % van de ondernemingen stellen 51 % van de arbeidskrachten te werk.

De sociale wetgeving ten voordele van de inlanders werd in 1951 verder uitgebreid, o.m. door het decreet van 26 Mei 1951, waarbij een systeem van gezinstoelagen wordt ingevoerd. Het decreet wordt van 1 Januari 1952 van toepassing.

§ 2. — NIET-INLANDSE BEVOLKING

De niet-inlandse bevolking bedroeg op 3 Januari 1952 69.204 eenheden in Belgisch-Kongo en 6.413 eenheden in Ruanda-Urundi. De Belgen vertegenwoordigen 74,9 % van de totale niet-inlandse bevolking in Belgisch-Kongo en 53,4 % in Ruanda-Urundi.

AFDELING II. — PRODUCTIE

De industriële en landbouwproductie van 1951 mag als bevredigend worden beschouwd — de internationale vraag naar grondstoffen bleef overigens over het algemeen vast — hoewel de voortbrenging van sommige landbouwproducten in bepaalde streken onder slechte weersomstandigheden te lijden had.

In de landbouwsector breidde men de oppervlakte van de plantages uit, o.m. die van palm- en koffiebomen. Het katoendecreet, waardoor de inlandse producent eigenaar blijft van zijn katoen tot bij de verkoop op de wereldmarkten, werd ook voor de Kasaï- en Katanga-provincies van kracht. Verder dienen de inspanningen te worden vermeld om de bosbouw en de veefokkerij te bevorderen.

De voortbrenging van koper kon worden opgevoerd, dank zij de grotere productie van hydro-electrische energie, waaraan het Tienjaren-plan ten andere de volle aandacht wijdt. Ingevolge de verdere activiteit van een nieuwe maatschappij, bleef de productie van mangaanerts stijgen, terwijl door bevoorradingsmoeilijkheden en grotere behoeften, de productie van steenkool eveneens werd verhoogd.

De uitbreiding van de industriële productie in 1951 was aanzienlijk en betreft zowel de voortbrenging van verbruiksgoederen als die van investeringsgoederen.

Mijnproductie in Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

OMSCHRIJVING	Eenheid	1949	1950	1951
Koper	t	141.399	175.920	191.959
Fijn goud	kg	10.384	10.557	10.958
Nijverheidsdiamant	ct	9.099.545	9.604.128	10.027.103
Juweliersdiamant	ct	550.423	543.443	537.652
Cassiteriet	t	18.351	17.545	17.572
Gemengd cassiteriet-wolfram	t	69	446	549
Gemengd cassiteriet-tantalium-columbiet	t	882	1.102	1.178
Wolframiet	t	332	197	396
Looderts	t	116	135	95
Tantalium-columbiet	t	450	—	—
Mangaanerts	t	12.247	16.990	70.945
Steenkool	t	152.370	159.967	217.900
Zilver	kg	142	139	118
Cadmium	kg	25	30	24
Bismuth	kg	772	954	322
Tin der gieterijen (a)	t	3.299	3.290	3.059
Kobalt-metaal	t	4.403	5.149	5.715
Zinkconcentraten (metaal)	t	54.420	74.845	88.705

Bron : Ministerie van Koloniën.

(a) Dit tin komt voort uit de verwerking ter plaatse van een deel der productie van cassiteriet.

De industrialisatiebeweging zette zich voort. Talrijke nieuwe ondernemingen werden opgericht, inzonderheid in de bouwnijverheid en de voedingsindustrie. Een bloemmolen begon zijn activiteit te Leopoldstad en talrijke koelhuizen werden gebouwd. De productie van asphalt en eterniet werd aangevat of uitgebreid, terwijl twee nieuwe cementbedrijven in Katanga tot stand kwamen. Ook de textielsector breidde zijn activiteit verder uit.

Tenslotte dient de oprichting te worden vermeld van een zeepziederij, van een fabriek voor rubberbewerking en van een fineerhoutfabriek.

Afdeling III. — BUITENLANDSE HANDEL

Zowel de invoer- als de uitvoercijfers overtreffen in 1951 de toppunten der vorige jaren. Het batig saldo van de handelsbalans neemt met 0,7

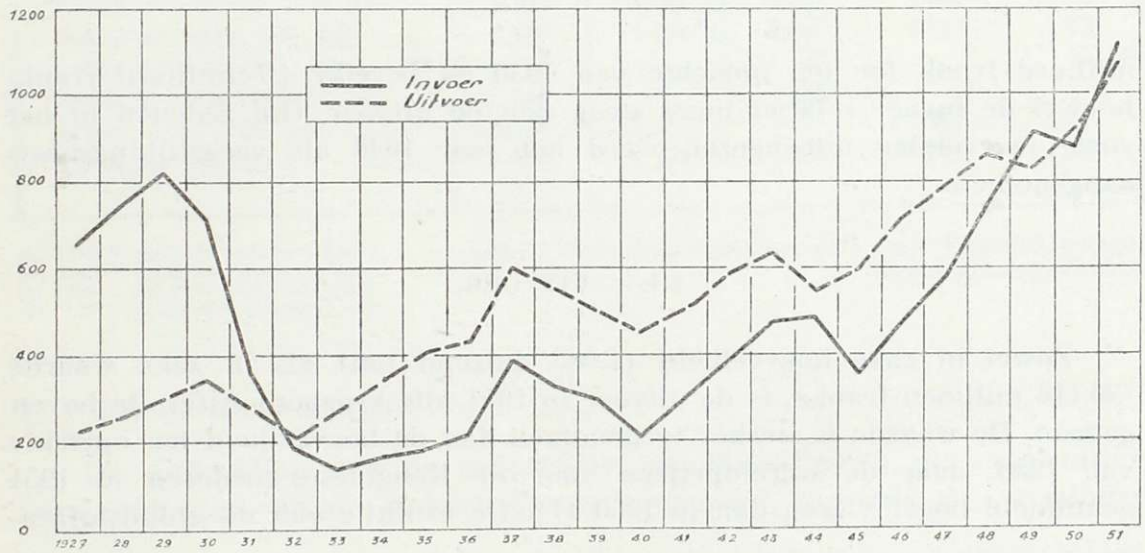
Buitenlandse handel van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
(millioenen franken)

JAAR	Invoer	Uitvoer	Saldo
1948	8.392	10.820	+ 2.428
1949	10.320	11.171	+ 851
1950	9.634	13.631	+ 3.997
1951 (a)	15.420	20.116	+ 4.696

(a) Voorlopige cijfers.

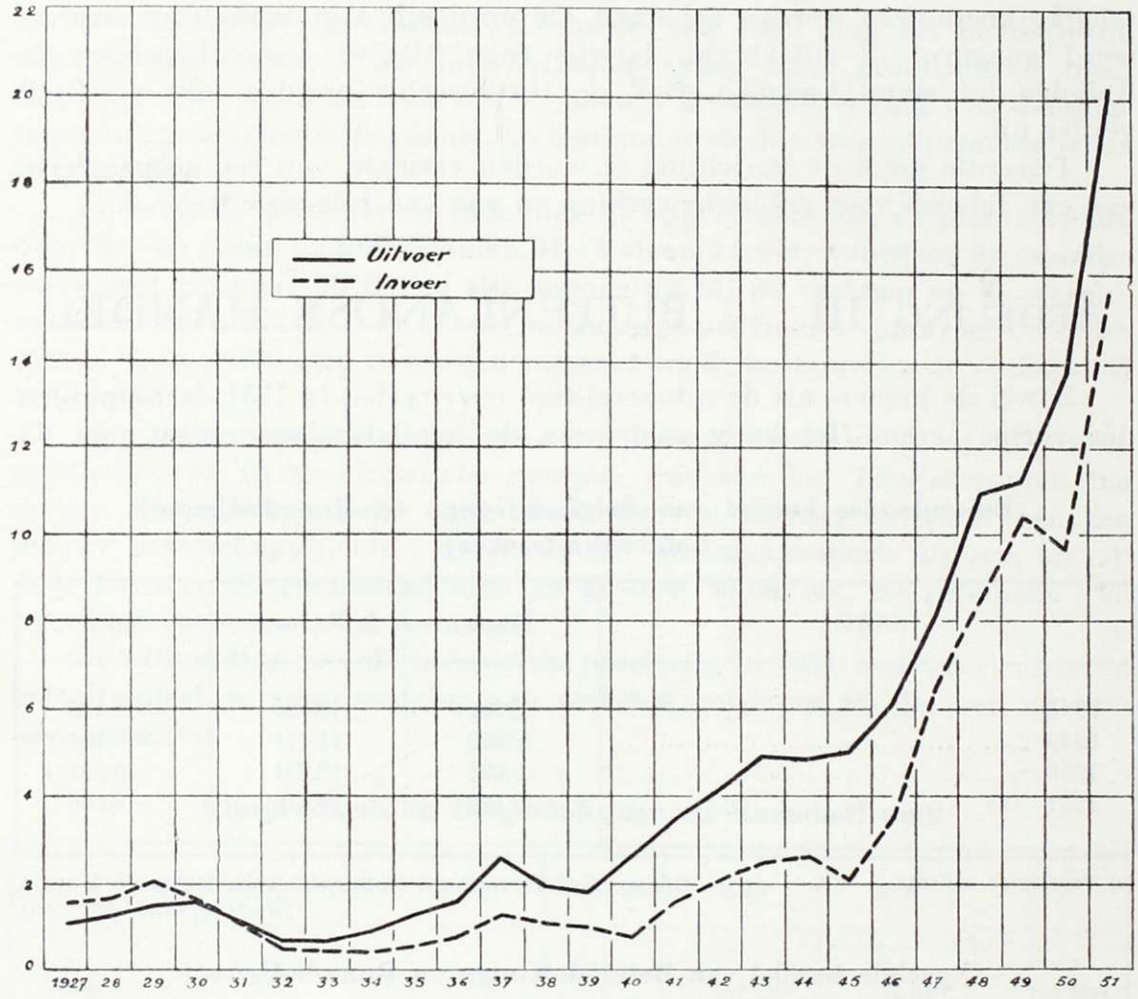
Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

Speciale handel van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Hoeveelheid
(duizenden tonnen)

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

Speciale handel van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Waarde
(millioenen franken)

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

milliard frank toe ten opzichte van 1950 en bereikt 4,7 milliard frank, hoewel de invoer relatief meer steeg dan de uitvoer. Om redenen in het vorig jaarverslag uiteengezet, werd het jaar 1948 als vergelijkingsbasis aangenomen.

§ 1. — UITVOER

Zowel in zake hoeveelheid (1.083 duizend ton) als in zake waarde (20.116 millioen frank), is de uitvoer in 1951 alle vroegere cijfers te boven gegaan. De waarde is sterker toegenomen dan de hoeveelheid ten opzichte van 1950, daar de wereldprijzen voor de Kongolese goederen in 1951 gemiddeld hoger waren dan in 1950 (1). De evolutie van de grondstoffen-

(1) Zie 4de deel, hoofdstuk I, afdeling II, § 1. - *Wereldprijzen*, blz. 241.

Uitvoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

JAAR	Brutogewicht (duizenden tonnen)	Waarde (millioenen franken)	Indexcijfer (1948 = 100)	
			Hoeveelheid	Waarde
1948	854	10.820	100	100
1949	829	11.171	97	103
1950	915	13.631	107	126
1951 (a)	1.083	20.116	127	186

(a) Voorlopige cijfers.

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

prijzen komt — zij het met vertraging (1) — tot uiting in de om de drie maanden vastgestelde basiswaarden, waarop men zich steunt om de statistieken van de buitenlandse handel op te stellen.

Basiswaarden van enkele Kongolese producten
(franken)

PRODUCTEN	1 November 1950	1 Februari 1951	1 Mei 1951	1 Augustus 1951	1 November 1951
Robusta koffie (per 10 kg)	412	—	—	437	461
Arabica koffie (per 10 kg)	495	—	—	533	—
Plantagerubber (per kg) ...	39	56	65	50	44
Kopal (per 100 kg)	1.292	1.364	1.542	—	1.441
Katoenvezels (per 100 kg) ...	3.395	3.889 (a)	4.523	4.906	5.193
Palmolie (per 100 kg)	1.139	1.450 (b)	2.042	1.753 (c)	1.350
Industriediamant (per ct)	38	—	42	—	53 (d)
Kobaltkorrels (per 10 kg) ...	164	—	194	—	—
Koper (per 100 kg)	2.102	2.217	—	2.360	2.517
Tin (per 10 kg)	910	1.255	1.608	1.322	1.036

(a) 3.790 F vanaf 22 Februari 1951.
(b) 1.414 F vanaf 22 Februari 1951.
(c) 1.790 F vanaf 15 Augustus 1951.
(d) 53 F vanaf 31 December 1951.

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

1. — *Per goederencategorie.*

De uitbreiding van de industriële installaties heeft de aanzienlijke vermeerdering van de zinkertsuitvoer toegelaten, alsmede de — minder

(1) Zie *De Belgische Economie in 1950*, op. cit., blz. 359.

Uitvoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

Uitgevoerde hoeveelheid der voornaamste producten

PRODUCTEN	Eenheid	1948	1950	1951 (a)	Toe- (+) of afneming (—) in 1951 t.o.v. 1950
Tin	t	3.922	4.020	2.713	— 32,5
Katoenvezels	t	51.224	51.003	41.157	— 19,3
Leder en huiden	t	1.211	1.789	1.472	— 17,7
Cassiteriet	t	14.625	16.360	14.031	— 14,2
Palmolie	t	110.387	139.039	132.017	— 5,1
Palmpitten	t	83.375	85.772	87.513	+ 2,0
Urena lobata	t	6.784	7.602	7.930	+ 4,3
Koffie	t	30.545	33.389	35.393	+ 6,0
Industriediamant	1.000 ct	—	9.163	9.714	+ 6,0
Juweliersdiamant	1.000 ct	—	536	617	+ 15,1
Goud	t	10.103	12.098	12.992	+ 7,4
Kobaltproducten	t	8.185	9.026	9.782	+ 8,4
Cacao	t	2.220	1.692	1.846	+ 9,1
Koper	t	157.397	166.883	183.930	+ 10,2
Kopal	t	10.919	12.483	14.227	+ 14,0
Hout	t	78.093	105.233	135.651	+ 28,9
Palmpittenolie	t	17.602	14.607	18.903	+ 29,4
Maïs	t	27.497	17.748	23.938	+ 34,9
Rubber	t	5.072	8.215	12.167	+ 48,1
Aardnotenolie	t	5.372	5.441	8.334	+ 53,2
Veekoeken	t	26.647	20.877	36.724	+ 75,9
Zinkerts (ruw geconcentreerd)	t	41.643	58.957	116.926	+ 98,3
Zinkerts (ruw geroost)	t	71.200	70.659	51.709	— 26,8

(a) Voorlopige cijfers.

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

sterke — toeneming van de export van koper en kobaltproducten. Deze uitbreiding was op haar beurt slechts mogelijk door het opvoeren van de hydro-electrische energie, waaraan in 1951 overigens verdere aandacht werd besteed.

Voorts valt vooral de toeneming op der uitgevoerde hoeveelheid van veekoeken, rubber, aardnoten- en palmpittenolie.

Hoewel de exportwaarde voor geen enkel product achteruitgaat ten opzichte van 1950, stelt men voor enkele goederen een daling van de uitgevoerde hoeveelheid vast. Wat het tin en het tinerts betreft, staat de afneming in verband met de beslissing van de Amerikaanse Regering geen invoer boven een bepaalde maximumprijs toe te laten. De vermindering van de katoenexport is aan slechte weersomstandigheden te wijten, terwijl de stijging van de binnenlandse consumptie, evenals een kleinere productie in zekere gebieden, een daling van de palmolie-uitvoer tot gevolg hadden.

Uitvoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Voornaamste producten

PRODUCTEN	Waarde (millioenen franken)			Toe- (+) of afneming (—) in 1951 t. o. v. 1950	Percentage van de totale waarde		
	1948	1950	1951 (a)		1948	1950	1951
Palmolie	1.206	1.333	2.430	+ 82,3	11,1	9,8	12,1
Katoenvezels	1.465	1.781	2.105	+ 18,2	13,5	13,1	10,5
Koffie	474	1.279	1.710	+ 33,7	4,4	9,4	8,5
Palmpitten	442	387	842	+ 43,4	4,1	4,3	4,2
Rubber	64	187	694	+ 271,1	0,6	1,4	3,4
Palmpittenolie	252	204	342	+ 67,6	2,3	1,5	1,7
Hout	138	182	277	+ 52,2	1,3	1,3	1,4
Aardnotenolie	89	75	194	+ 158,7	0,8	0,6	1,0
Kopal	127	147	193	+ 31,3	1,2	1,1	1,0
Urena lobata	97	111	155	+ 39,6	0,9	0,8	0,8
Veekoeken	76	51	113	+ 113,2	0,7	0,4	0,6
Maïs	76	46	91	+ 97,8	0,7	0,3	0,5
Leder en huiden	41	62	85	+ 3,7	0,4	0,6	0,4
Cacao	49	43	70	+ 62,8	0,5	0,3	0,3
Koper	2.990	3.189	4.750	+ 48,9	27,6	23,4	23,6
Cassiteriet	744	1.012	1.406	+ 38,9	6,9	7,4	7,0
Kobaltproducten	289	728	994	+ 36,5	2,7	5,3	4,9
Goud	411	598	766	+ 28,1	3,8	4,4	3,8
Industriediamant	273	390	457	+ 17,2	2,5	2,9	2,3
Juweliersdiamant	210	106	125	+ 17,9	1,9	0,8	0,6
Zinkerts (ruw geconcentreerd)	95	102	445	+ 336,3	0,9	0,7	2,2
Zinkerts (ruw geroost)	190	127	201	+ 58,3	1,8	0,9	1,0
Tin	286	337	387	+ 14,8	2,6	2,5	1,9

(a) Voorlopige cijfers.

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

Het percentage van de minerale en van de plantaardige producten in de totale exportwaarde blijft practisch onveranderd ten opzichte van 1950, niettegenstaande het aandeel van de minerale producten in de totale exporthoeveelheid toeneemt van 37,6 % tot 42,1 %. De verschillende prijsevolutie voor beide soorten goederen is hiervoor uiteraard verantwoordelijk.

2. — *Per land van bestemming.*

Het aandeel van de B.L.E.U. in de totale uitvoerwaarde is practisch onveranderd gebleven. Indien men evenwel de Belgische wederuitvoer voor rekening van Belgisch-Kongo (ter waarde van 2.867.000 F in 1951) in aanmerking neemt, dan stijgt het aandeel van België tot 43 %; dit percentage is groter dan dat van 1950, hetwelk slechts 38 % beliep.

De waardepercentages van de uitvoer naar de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland bedragen respectievelijk 18,5 %, 8 %, 8 % en 5,5 %.

Uitvoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

Voornaamste uitvoerrubrieken

OMSCHRIJVING	Hoeveelheid (tonnen) (a)		Waarde (duizenden franken)		Percentage van het totaal			
					Hoeveelheid		Waarde	
	1950	1951 (b)	1950	1951 (b)	1950	1951	1950	1951
Plantaardige producten	550.803	603.874	6.423.572	9.712.435	60,57	56,08	48,01	48,86
Minerale producten	342.254	453.673	6.665.436	9.769.079	37,63	42,14	49,82	49,15
Dierlijke producten	2.317	1.881	119.685	131.775	0,25	0,17	0,89	0,66
Diversen	14.064	17.290	169.707	263.576	1,55	1,61	1,28	1,33
Totaal	**909.438**	**1.076.718**	**13.378.400**	**19.876.866**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**
Uitvoer	909.438	1.076.718	13.378.400	19.876.866	99,39	99,43	98,15	98,81
Wederuitvoer	5.623	6.136	252.638	238.877	0,61	0,57	1,85	1,19
Algemeen totaal	**915.061**	**1.082.854**	**13.361.038**	**20.115.743**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

(a) Bruto-gewicht.
(b) Voorlopige cijfers.

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

Uitvoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Verdeling volgens land van bestemming

LAND VAN BESTEMMING	Waarde (millioenen franken)			Percentage van de totale waarde		
	1948 (a)	1950 (a)	1951 (b)	1948 (a)	1950 (a)	1951 (b)
Belgisch-Luxemburgse Economische Unie	6.836	7.859	11.507	63,17	57,66	57,20
Verenigde Staten	974	1.748	2.621	9,00	12,82	13,03
Groot-Brittannië	1.487	1.467	1.949	13,74	10,76	9,69
Frankrijk	119	294	1.078	1,10	2,16	5,36
Duitsland	22	340	607	0,21	2,49	3,02
Australië	19	105	436	0,18	0,77	2,17
Zuid-Afrikaanse Unie	462	313	315	4,27	2,30	1,57
Nederland	21	263	313	0,20	1,93	1,56

(a) Verbeterde cijfers.
(b) Voorlopige cijfers.

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

De stijging van het aandeel van Duitsland en Frankrijk vloeit hoofdzakelijk voort uit een toeneming van de export van mangaanerts en van koper naar deze landen.

§ 2. — INVOER

Terwijl de uitvoerhoeveelheid en de uitvoerwaarde, vergeleken met 1950, toenamen met 18 en 48 %, bedroegen de overeenstemmende cijfers voor de invoer 28 en 60 %. Ook de import bereikt aldus een recordniveau, dat naar hoeveelheid het peil van 1949 nog met 23 % overtreft.

Invoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

JAAR	Bruto-gewicht (duizenden tonnen)	Waarde (millioenen franken)	Indexcijfer	
			Hoeveelheid	Waarde
1948	756	8.392	100	100
1949	913	10.320	121	123
1950	879	9.634	116	115
1951 (a)	1.123	15.420	149	184

(a) Voorlopige cijfers.

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

In veel opzichten is 1951 nochtans goed met 1949 vergelijkbaar. Beide jaren waren gekenmerkt door een aanzienlijke voorraadvorming.

1. — *Per goederencategorie.*

De bestellingen verricht tijdens het tweede semester van 1950, na het uitbreken van het Korea-conflict, werden grotendeels pas in 1951 uitgevoerd. De invoerhoeveelheid nam aldus buitengewone afmetingen aan, zodat bij het einde van het jaar ernstige transportmoeilijkheden ontstonden. De toeneming was vooral belangrijk voor de importrubrieken « kledingstukken », « weefsels » en « chemische producten ».

Invoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

Voornaamste producten

PRODUCTEN	Waarde (millioenen franken)			Toe- (+) of afneming (—) in 1951 t.o.v. 1950	Percentage van de totale waarde		
	1948	1950	1951 (a)		1948	1950	1951
Machines en werktuigen	1.653	1.797	2.789	+ 55,2	19,7	18,7	18,1
Voertuigen	1.014	1.477	2.224	+ 50,6	12,1	15,3	14,4
Metalen en speciale werken	1.033	1.045	2.019	+ 93,2	12,3	10,8	13,1
Minerale oliën	1.139	846	1.571	+ 85,7	13,6	8,8	10,2
Weefsels	283	291	650	+ 123,4	3,4	3,0	4,2
Kledingstukken	362	385	593	+ 54,0	4,3	4,0	3,8
Garen en band, ijzerwaren	220	348	548	+ 57,5	2,6	3,6	3,6
Gebruikelijke verpakkingen	363	291	476	+ 63,6	4,3	3,0	3,1
Schepen en vaartuigen	142	247	339	+ 37,2	1,7	2,6	2,2
Vis, week- en schaaldieren	171	235	339	+ 44,3	2,0	2,4	2,2
Pharmaceutische producten	105	104	209	+ 101,0	1,3	1,1	1,4
Kalk en cement	110	111	200	+ 80,2	1,3	1,2	1,3
Chemische producten	107	90	186	+ 106,7	1,3	0,9	1,2
Vlees	65	91	158	+ 73,6	0,8	0,9	1,0
Papier en karton	54	56	129	+ 130,4	0,6	0,6	0,8
Verven	68	76	128	+ 68,4	0,8	0,8	0,8
Tabak	105	102	126	+ 23,5	1,3	1,1	0,8
Graansoorten	65	89	126	+ 41,6	0,8	0,9	0,8
Steenkolen	73	106	123	+ 16,0	0,9	1,1	0,8

(a) Voorlopige cijfers.

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

De importbehoeften van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi in zake kapitaaluitrusting bleven natuurlijk verder tot uiting komen. Zo staat de stijging van de kalk- en cementinvoer in verband met de uitvoering van het Tienjaren-plan.

Invoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Hoeveelheid der voornaamste ingevoerde producten
(tonnen)

PRODUCTEN	1948	1950	1951 (a)	Toe- (+) of afneming (— in 1951 t.o.v. 1950
Minerale oliën	92.419	159.655	217.507	+ 36,2
Steenkolen	184.590	208.461	185.711	— 10,9
Metalen en speciale werken	97.451	107.496	168.651	+ 56,9
Kalk en cement	65.086	76.120	119.035	+ 56,4
Machines en werktuigen	37.234	39.471	56.510	+ 43,2
Voertuigen	27.433	39.504	46.470	+ 17,6
Gebruikelijke verpakkingen	36.171	34.024	40.130	+ 17,9
Vis, week- en schaaldieren	16.033	22.907	28.847	+ 25,9
Chemische producten	13.318	12.244	20.339	+ 66,1
Graansoorten	7.020	11.869	15.102	+ 27,2
Garen en band, ijzerwaren	7.406	9.545	13.661	+ 43,1
Weefsels	10.514	7.288	12.963	+ 77,9
Schepen en vaartuigen	6.520	7.299	11.925	+ 63,4
Vlees	3.545	4.809	7.607	+ 58,2
Kledingstukken	4.190	3.686	6.947	+ 88,5
Papier en karton	2.638	3.269	4.972	+ 52,1
Verven	2.656	3.131	4.141	+ 32,3
Tabak	2.532	2.459	2.974	+ 20,9
Pharmaceutische producten	1.467	946	1.560	+ 64,9

(a) Voorlopige cijfers.

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

2. — *Per land van herkomst.*

Invoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Indeling volgens het land van herkomst

LAND	Waarde (millioenen franken)			Percentage van de totale waarde		
	1948	1950	1951(a)	1948	1950	1951
Belgisch-Luxemburgse Economische Unie	3.179	3.779	6.181	37,9	39,2	40,1
Verenigde Staten van Amerika	2.587	2.391	3.445	30,8	24,8	22,3
Verenigd Koninkrijk	854	877	1.355	10,2	9,1	8,8
Zuid-Afrikaanse Unie	377	375	523	4,5	3,9	3,4
Duitsland	48	205	483	0,6	2,1	3,1
Japan	59	190	445	0,7	2,0	2,9
Frankrijk	95	172	437	1,1	1,8	2,8
Nederland	146	184	328	1,7	1,9	2,1

(a) Voorlopige cijfers.

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

Vergeleken met 1950 neemt het aandeel van de B.L.E.U. in de totale invoer licht toe, terwijl het aandeel van de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Zuid-Afrika achteruitgaat.

De handels- en nijverheidsjaarbeurs, te Leopoldstad gehouden van 11 tot 20 Augustus 1951, droeg veel bij tot het verstevigen van de handelsbetrekkingen tussen België en Belgisch-Kongo.

AFDELING IV. — TRANSPORT

De geweldige toeneming van de import had transportmoeilijkheden tot gevolg, die wel tot de ernstigste behoren, tot nog toe ondervonden. Vooreerst kon het riviernet de ingevoerde hoeveelheid niet meer opslorpen, vooral wegens een tekort aan sleepboten. Vandaar dat de haven van Leopoldstad overbelast werd en uiteindelijk de terugslag van deze toestand te Matadi werd ondervonden (1).

Om de ontoereikende capaciteit van de riviervloot op te voeren werden reeds vroeger bestellingen gedaan, doch tussen de bestelling en de levering kunnen soms enkele jaren verlopen. Otraco had zich overigens niet aan dergelijk stijgingstempo van de invoer verwacht. Tientallen schepen van allerlei aard zullen in alle geval tijdens de komende jaren worden ingezet. Tevens zullen talrijke havens aan de nieuwe eisen worden aangepast.

Hoewel de invoer reeds van Mei af begon toe te nemen, ten gevolge van de bij het einde van 1950 gedane bestellingen, werden de transportmoeilijkheden pas enkele maanden later sterk aangevoeld. Officieel werd het begin van de overbelasting van de haven van Matadi op 1 October 1951 vastgesteld. De toestand werd zo moeilijk dat Amerikaanse schepen, medio October, hun goederen te Pointe Noire in Frans Aequatoriaal Afrika gingen ontladen. Verscheidene maatregelen werden genomen om de overbelasting te keer te gaan : beperking van de invoer van sommige goederen, prioriteitsregeling bij het vervoer van Matadi naar Leopoldstad, bouwen van voorlopige opslagplaatsen, enz... Antwerpen ondervond de weerslag van deze maatregelen. De uitvoer naar Kongo werd overigens ook in België van overheidswege geremd. Dank zij deze maatregelen, maar vooral dank zij de havenstakingen in New York van October en begin November, die de aanvoer uit de Verenigde Staten stopzetten, verbeterde de toestand. De voorraden wachtend op verder vervoer te Matadi en te Leopoldstad, die begin November respectievelijk 45.330 t en 16.740 t bedroegen, daalden bij het einde van het jaar tot 23.700 t en 8.000 t.

Hoewel men de verbetering niet als definitief mag aanzien, werd einde 1951 de toestand van overbelasting te Matadi en te Leopoldstad officieel als beëindigd beschouwd.

---

(1) In andere Afrikaanse havens, o.m. in Lobito en Dar-es-Salam, bestonden analoge moeilijkheden, aan dezelfde oorzaken te wijten.

In de loop van het jaar werden de vrachtprijzen op de meeste scheepvaartlijnen naar Belgisch-Kongo verhoogd, soms tot tweemaal toe.

Op 1 November werden in Belgisch-Kongo zelf nieuwe transporttarieven van kracht. Het tarievensysteem werd totaal omgewerkt. Voor de « rijke » producten komt de herziening neer op een verhoging van de tarieven, terwijl men integendeel de « arme » goederen veeleer heeft bevoordeeld. Verder heeft men er ook naar gestreefd het vervoer van de geïmporteerde en van de inlandse producten op dezelfde voet te behandelen.

In 1951 werd bij de invoer 47,6 % van de totale hoeveelheid en 63,4 % van de totale waarde, bij de uitvoer 48,4 % van de totale hoeveelheid en 62,5 % van de totale waarde, via Matadi, vervoerd. Voor Lobito bedroegen de overeenstemmende percentages bij de invoer 10,7 % en 17,3 %, bij de uitvoer 20,3 % en 11,8 %.

Terwijl Beira bij de invoer practisch geen rol speelt, wordt evenwel 9,8 % van de totale hoeveelheid en 9,4 % van de totale waarde over deze haven uitgevoerd.

AFDELING V. — FINANCIËN

§ 1. — BEGROTING

1. — *Gewone begroting.*

De gewone begroting van Belgisch-Kongo blijft een batig saldo vertonen in 1951. Hoewel meer dan in 1950 bij de schatting van de inkomsten

Gewone begroting van Belgisch-Kongo
Voorlopige uitkomsten
(millioenen franken)

JAARTAL	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo
1948	5.280	4.601	679
1949	5.235	4.542	693
1950	5.435	4.964	470
1951 (a) ...	5.126	4.964	162

Bron : Ministerie van Koloniën.

(a) Ramingen.

rekening gehouden werd met de gunstige economische toestand van de Kolonie, toch is het waarschijnlijk dat, zoals voor het dienstjaar 1950, de werkelijke inkomsten belangrijk hoger zullen zijn dan de ramingen. De stijging van de uitgaven voor 1951 is hoofdzakelijk te wijten aan de nieuwe versterking van de effectieven van het Europees (583 eenheden) en van het bij contract aangeworven inlands personeel (9.739 eenheden).

Gewone begroting van Belgisch-Kongo
Voornaamste ontvangsten

OMSCHRIJVING	Absolute cijfers (millioenen franken)		Percentage van de totale ontvangsten	
	1950 (a)	1951 (a)	1950	1951
Belasting op het inkomen	889	999	16,36	19,49
Douane- en accijnsrechten, enz.	2.101	2.813	38,66	54,88
Inlandse belasting	257	250	4,73	4,88
Opbrengst der kapitalen en inkomens	220	382	4,05	7,45
Gerechts- en bestuursontvangsten	304	364	5,59	7,10

(a) Voorlopige uitkomsten.

Bron : Ministerie van Koloniën.

Gewone begroting van Belgisch-Kongo voor 1950 en 1951
Uitgaven
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1950	1951
Bestuursuitgaven :		
Instellingen en diensten in België	32	42
Diensten in Afrika :		
Administratieve en gerechtelijke diensten, weermacht	1.121	1.233
Sociale diensten	840	1.017
Economische diensten	1.301	1.510
Totaal	**3.294**	**3.802**
Diverse uitgaven :		
Pensioenen	167	180
Openbare schuld	209	330
Kwade posten, teruggaven, uitgaven van afgesloten dienstjaren	39	52
Egalisatiefonds der begrotingen	300	575
Voorzieningsfonds van Otraco en van Regideso	—	25
Totaal	**715**	**1.162**
Algemeen totaal	**4.009**	**4.964**

Bron : Ministerie van Koloniën.

Het deficit van de gewone begroting van Ruanda-Urundi voor 1951 bedraagt 43 millioen frank, tegen 55 millioen frank in 1950. Het vermoedelijk nadelig saldo van 1951 zal door de algemene geldmiddelen van de Schatkist (batige saldi van vóór 1949) kunnen worden gedekt.

2. — *Buitengewone begroting.*

Ondanks het feit dat de uitgaven van de begroting voor 1950 op 3 jaren betrekking hebben, worden in de buitengewone begroting 1951 weer voor 2.663 millioen frank uitgaven voorzien, waarvan 1.896 millioen frank bestemd voor werken in verband met het Tienjaren-plan.

Buitengewone begroting van Belgisch-Kongo
(millioenen franken)

JAARTAL	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo
1949	91	1.386	— 1.295
1950	773	8.237	— 7.464
1951	61	2.663	— 2.602

Bron : Ministerie van Koloniën.

Van de uitgaven voorzien voor het jaar 1950 zijn evenwel tot nog toe slechts 1.303 millioen frank uitgegeven, zodat het voorlopig deficit voor dit jaar 530 millioen frank bedraagt.

Het deficit van de buitengewone begroting wordt gedekt door de opbrengst van de in 1950 uitgeschreven leningen.

De buitengewone uitgaven voor Ruanda-Urundi handhaven zich op ongeveer hetzelfde peil (153,5 millioen frank in 1951 tegen 159,5 millioen frank in 1950). Zoals in 1950 verleende België aan de Schatkist van Ruanda-Urundi een niet-interest-opleverende lening van 150 millioen frank, waardoor de buitengewone begroting gedekt is.

§ 2. — GELD EN KREDIET

De gunstige economische ontwikkeling evenals de stijging van lonen en prijzen hadden, uiteraard, een uitwerking op de voornaamste balansposten van de Bank van Belgisch-Kongo. Zo nemen de munten en biljetten in omloop met 32 % toe, terwijl het overheidspapier op de Kolonie, België en het buitenland evenals de « crediteuren op zicht » ook sterk stijgen. De lichte vermindering van de voorraad deviezen moet in verband worden gebracht met het accres van de goudvoorraad; deze laatste werd vermeerderd om het dekkingspercentage van de munten en biljetten in omloop te handhaven.

De spaarkas van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi mocht zich in een groot succes verheugen; op 31 December 1951 beliep het aantal spaarboekjes ongeveer 38.905, terwijl de deposito's 130 millioen frank bedroegen.

Een decreet van 30 Juli 1951 machtigt de stichting, op 1 October 1951, van de Centrale Bank van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi, die van 1 Juli

Bank van Belgisch-Kongo

Voornaamste rubrieken van de balans

(millioenen franken)

DATUM	Goud-voorraad	Banktegoedin het buitenland	Banktegoed in België	Overheidspapier op de kolonie, België en het buitenland	Munten en biljetten in omloop	Crediteuren op zicht
31 December 1948	865	1.551	527	8.449	2.168	10.358
31 December 1949	1.115	1.123	424	7.510	2.422	8.803
31 December 1950	1.171	2.163	684	10.715	2.912	11.532
31 December 1951	1.634	1.995	534	14.246	3.838	14.916

Bron : Bank van Belgisch-Kongo.

1952 af het emissievoorrecht, tot nog toe door de Bank van Belgisch-Kongo uitgeoefend, zal hebben. De nieuwe centrale bank heeft tot taak de dienst van kassier van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi waar te nemen en toezicht uit te oefenen op de banken en instellingen, die gewoonlijk financiële en verzekeringszaken drijven, op de emissies en de markt van roerende waarden en op de wisselverrichtingen. Het maatschappelijk kapitaal werd vastgesteld op 150 millioen Kongolese frank, waarop kan worden ingeschreven voor 50 % door Belgisch-Kongo, 10 % door Ruanda-Urundi, 20 % door de Nationale Bank van België en nog voor 20 % door Belgisch-Kongo, op voorwaarde dit aandeel voor openbare uitgifte aan te bieden.

Vergeleken met 1950, schijnt het saldo van de lopende transacties der betalingsbalans afgenomen te zijn in 1951. De post « Vergissingen en weglatingen », zeer aanzienlijk in 1951, blijkt evenwel vooral op de lopende transacties betrekking te hebben, zodat het saldo van deze transacties nagenoeg op hetzelfde niveau gebleven is (ongeveer 3 milliard frank). Een vermindering van het saldo van de goederentransacties ten opzichte van 1950 zou trouwens weinig waarschijnlijk geweest zijn.

De kapitaalbewegingen op lange termijn verschaffen een batig saldo van 767 millioen, tegen 2.935 millioen in 1950. Hoewel zowel in 1950 als in 1951 leningen werden afgesloten, zijn de leningen van 1951 slechts in 1952 aangewend; zulks verklaart de schijnbare vermindering van de bewegingen op lange termijn van het overheidskapitaal en, door het feit zelf, van het globaal saldo van de betalingsbalans.

Het excedent tegenover de B.L.E.U. van de goederentransacties en de verkoop van goud neemt sedert 1949 gestadig toe; de transfers uit hoofde van inkomens uit investeringen, vrachten en verzekeringen, diverse transacties, schenkingen en overmakingen van migranten zetten het batig saldo der lopende transacties evenwel om in een tekort dat 1.266 millioen frank beloopt in 1951. Vooral dank zij de particuliere kapitaalbewegingen wordt dit tekort tenslotte herleid tot 550 millioen frank.

Algemene betalingsbalans van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949			1950			1951		
	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo
A. *Lopende transacties :*									
1. Goederentransacties f.o.b.	12.550	9.089	+ 3.461	15.776	8.804	+ 6.972	20.210	1.358	+ 5.852
2. Niet monetair goud (netto-beweging)	493	—	+ 493	633	—	+ 633	682	—	+ 682
3. Netto-vrachten en -verzekeringen	—	1.252	— 1.252	—	1.123	— 1.123	354	2.168	— 1.814
4. Inkomens uit investeringen	267	1.523	— 1.256	253	1.548	— 1.295	401	1.717	— 1.316
5. Overheidstransacties niet elders inbegrepen	367	369	— 2	128	480	— 352	103	302	— 199
6. Allerhande transacties	1.016	1.720	— 704	854	1.712	— 858	1.032	2.338	— 1.306
7. Schenkingen en overmakingen door migranten	82	816	— 734	244	1.134	— 890	237	775	— 538
8. Totaal lopende transacties	**14.775**	**14.775**	+ **6**	**17.888**	**14.801**	+ **3.087**	**23.019**	**21.658**	+ **1.361**
B. *Kapitaalbewegingen op lange termijn :*									
1. Particulier kapitaal	336	681	— 345	876	498	+ 378	1.252	321	+ 931
2. Overheidskapitaal	—	36	— 36	2.564	7	+ 2.557	230	394	— 164
3. Totaal	**336**	**717**	— **381**	**3.440**	**505**	+ **2.935**	**1.482**	**715**	+ **767**
C. *Vergissingen en weglatingen :*	—	—	—	—	—	— 158	2.144	550	+ 1.594
D. *Eindsaldo* overeenstemmend met het verloop van de metaalvoorraad en van de kortlopende netto-tegoeden op het moederland en op het buitenland (D = Saldo van A + saldo van B + C)	—	— **375**	—	—	—	+ **5.864**	—	—	+ **3.722**

Bron : Bank van Belgisch-Kongo.

De transacties met de Verenigde Staten en met de sterlingzone, daarentegen, verliepen in het voordeel van Belgisch-Kongo en van Ruanda-Urundi.

§ 3. — EMISSIES

De netto-emissies van de naamloze vennootschappen, waarvan het hoofdbedrijf in Belgisch-Kongo gevestigd is, bedroegen 1.345 millioen frank tegen 994 millioen frank in 1950. In verband met omvangrijke auto-financiering geven deze cijfers evenwel geen beeld van de geleverde investeringsinspanning. Officiële statistieken in zake de verrichte investeringen zijn niet voorhanden.

In 1951 beliep het winstsaldo 4.684 millioen frank en de uitgekeerde winst 2.603 millioen frank. Voor 1950 bedroegen deze cijfers respectievelijk 2.837 millioen frank en 1.877 millioen frank.

Mede dank zij deze gunstige resultaten, steeg het indexcijfer van de koloniale aandelen op de beurs van Brussel van 378 begin 1951 (1936/1938 = 100) tot 501 begin 1952. Tijdens dezelfde periode nam het algemeen indexcijfer, inclusief de koloniale aandelen, slechts met 65 punten toe (185 - 250).

Hoewel de financiering van het Tienjaren-plan in 1951 verzekerd was, werden toch, met het oog op de toekomstige behoeften, verscheidene leningen gesloten. De E.C.A.-autoriteiten stonden een lening van 15,5 millioen dollar aan Belgisch-Kongo toe, terwijl de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling er eveneens bereid toe werd gevonden 40 millioen dollar aan Belgisch-Kongo te lenen, hoofdzakelijk om de ontwikkeling van het transportwezen te bevorderen. Dezelfde instelling stond aan België een lening toe van 30 millioen dollar, op voorwaarde dat België hetzelfde bedrag aan Belgisch-Kongo zou lenen voor de financiering van de Kongolese invoer uit België. Bij het einde van het jaar werd tenslotte een besluit genomen waarbij een tweede lening van 60 millioen Zwitserse frank werd voorzien.

Doordat de zoëven vermelde dollarleningen practisch nog niet werden geboekt in 1951 en doordat werd overgegaan tot de aflossing van schulden aan het moederland, daalde de geconsolideerde openbare schuld van 6.242 millioen frank op 31 December 1950 tot 6.189 millioen frank op 31 December 1951. Ten gevolge van de vermeerdering van de vlottende en de indirecte schuld, nam de totale openbare schuld evenwel toe van 10.824 millioen frank tot 12.669 millioen frank.

AFDELING VI. — PRIJZEN EN LONEN

De stijging van de levensduurte, begonnen tijdens het laatste trimester van 1950, als gevolg van het uitbreken van het Korea-conflict, zette zich verder in 1951. Het algemeen indexcijfer steeg van 265 op 1 Januari 1951

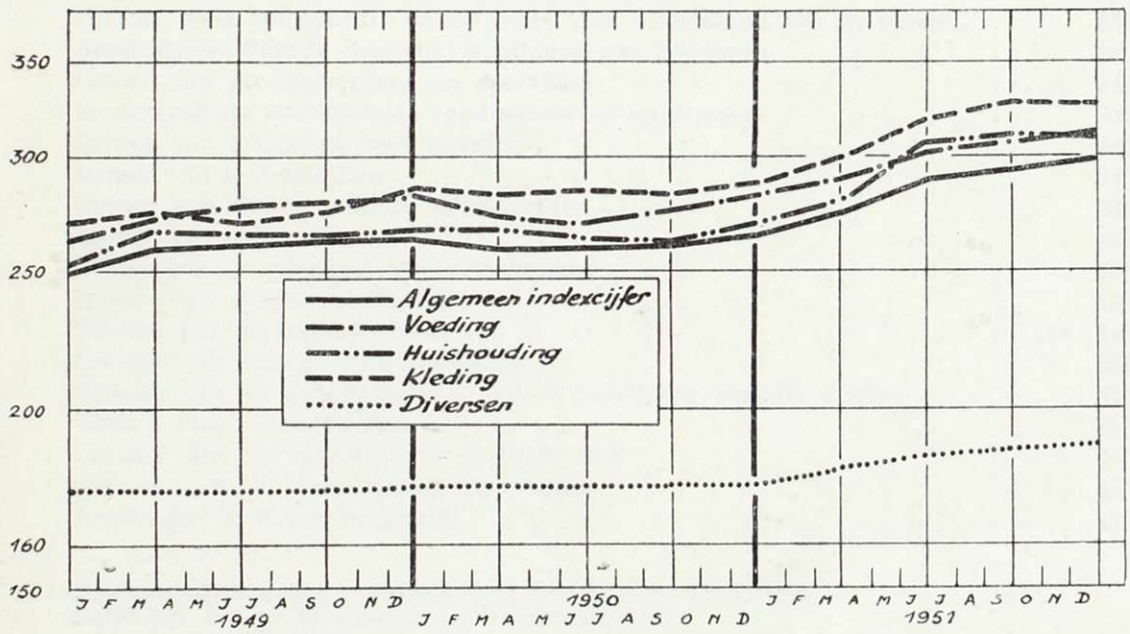
tot 298 op 1 Januari 1952, hetzij de grootste toeneming tijdens de laatste jaren verwezenlijkt (12,5 % tegen 0,8 % in 1950 en 5,8 % in 1949). Gedurende het vierde kwartaal hield de stijging van het partieel indexcijfer voor de kleding op, terwijl het partieel indexcijfer voor de voeding integendeel een sterke vermeerdering te zien gaf, wat wijst op een verdere

Indexcijfer van de levensduurte in Belgisch-Kongo
(1 Juli 1935 = 100)

DATUM	Voeding	Huishouding	Kleding	Diversen	Algemeen indexcijfer
1950					
1 Januari	279	267	284	176	263
1 April	271	266	281	176	259
1 Juli	270	263	283	175	258
1 October	275	262	282	175	260
1951					
1 Januari	281	270	287	175	265
1 April	289	279	300	181	274
1 Juli	302	306	318	185	290
1 October	304	308	327	187	293
1952					
1 Januari	312	311	326	188	298

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

Indexcijfer van de levensduurte in Belgisch-Kongo
(1 Juli 1935 = 100)

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

hausse der prijzen van de producten der locale markt. In het raam van de politiek tot verhoging der inkomsten van de inlanders en ook ingevolge de voortdurende toeneming van de levensduurte, werden verscheidene besluiten genomen om de wettelijke minimumlonen der Kongolese arbeiders en bedienden te verhogen; de wedden van de koloniale ambtenaren werden insgelijks verhoogd, nl. op 1 Juli 1951 met 7,4 % en op 1 Januari 1952 met 3,4 %.

LIJST DER STATISTISCHE TABELLEN (1)

Blz.

BELGISCH-KONGO (Zie Kongo).

BEVOLKING.

Geboorten, sterfgevallen en geboorteoverschot 3
Loop van de bevolking in 1951 4
Actieve bevolking. Raming voor 1951 6

BEZOLDIGINGEN.

Indexcijfers betreffende bepaalde soorten inkomens 257
Indexcijfers van de gemiddelde bruto-verdiensten in de handel 265
Indexcijfers van de gemiddelde bruto-verdiensten in de nijverheid 266
Kwartaalindexcijfers van de lonen in de nijverheid 268
Kwartaalindexcijfers van de lonen in de nijverheid. Toestand in December 270
Incidentie van de wettelijke sociale lasten in 1951 276
Incidentie van de sociale lasten in 1951 277

BUITENLANDSE HANDEL VAN DE B.L.E.U.

Speciale handel. Hoeveelheid en waarde 318
Invoer naar het gebruik der goederen 330
Invoer naar het gebruik en de graad van verwerking der goederen 331
Gemiddelde waarde van enkele ingevoerde producten 332
Uitvoer naar het gebruik der goederen 334
Uitvoer naar het gebruik en de graad van verwerking der goederen 335
Gemiddelde waarde van enkele uitgevoerde goederen 337
Invoer van graangewassen en derivaten 338
Invoer van de voornaamste voedingswaren en dranken 339
Invoer van ertsen en van metalen 341
Invoer van textielstoffen 342
Invoer van enkele andere grondstoffen 342
Invoer van textielwaren 343
Invoer van de voornaamste metaalwaren 345
Invoer van enkele fabrikaten 346
Uitvoer per nijverheidssector . . . . . 348 - 349
Uitvoer van enkele voedingswaren 350
Uitvoer van de voornaamste ruwe of eenvoudig bereide stoffen 351
Uitvoer van textielwaren 353
Uitvoer van de voornaamste metaalwaren 355
Uitvoer van de voornaamste fabrikaten 357
Invoer per land van herkomst 359

(1) Volgens alfabetische rangschikking der hoofdtrefwoorden.
Betekenis der in de tabellen gebruikte tekens :
. . niet beschikbaar.
— nul of onbeduidend.
/ gemiddelde.

Blz.

Voornaamste invoerposten uit de Verenigde Staten 360
Uitvoer per land van bestemming 362
Voornaamste uitvoerposten naar de Verenigde Staten 364
Invoer, uitvoer en zichtbare handelsbalans per muntzone in 1950 en 1951 . . 367
Evolutie van de in- en uitvoer met de landen van de Europese Betalingsunie 368
Invoer, uitvoer en handelsbalans per muntzone in 1937, 1948, 1949, 1950 en 1951 . . . . . 370 - 371
Balans van de internationale betalingen der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie in 1950 en 1951 . . . . . 373 - 375 - 377
Verloop en financiering van de globale betalingsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Jaren 1948 tot 1951 380

DISTRIBUTIE.

Handelsondernemingen. Werkgevers en werknemers onderworpen aan de maatschappelijke zekerheid. Per sector 128
Handelsondernemingen. Werkgevers en werknemers onderworpen aan de maatschappelijke zekerheid. Percentages 129
Handelsondernemingen. Werknemers onderworpen aan de maatschappelijke zekerheid 129
Beroepskaarten voor vreemdelingen. Geografische spreiding 130
Beroepskaarten voor vreemdelingen. Voornaamste economische sectoren . . 131
Handelsregister in 1951. Inschrijvingen en schrappingen 133
Belgische en Kongolese handelsvennootschappen met hoofdbedrijf in België 134
Faillietverklaringen en aanvragen om faillissementsvoorkomend akkoord . . 135
Indexcijfers van de omzet der groothandelaars in kruidenierswaren met zelfstandige cliëntele 136
Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes in 1951 137
Nationale Kas voor Beroepskrediet. Verstrekte kredieten 138

FINANCIËN (Zie Overheidsfinanciën, Geld en krediet).

GELD EN KREDIET.

Verloop van de geldvoorraad 182
Wisselreserves van de Nationale Bank van België en verbintenissen van de Schatkist tegenover de buitenlandse banken 185
Kredieten van de Nationale Bank van België aan de overheidssector 191
Kredieten van de Nationale Bank van België aan de particuliere sector . . . 192
Algemene staat der banken 193
Kredieten van de particuliere banken aan het particulier bedrijfsleven . . . 195
Kredieten aan het bedrijfsleven 197
Daggeldmarkt 200
Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Evolutie van het zuiver spaarwezen . . . 202
Emissies van de Belgische en Kongolese handels- en nijverheidsvennootschappen in 1951. Groepering volgens de localisatie van hun hoofdbedrijf 211
Emissies van de Belgische en Kongolese handels- en nijverheidsvennootschappen 212
Indexcijfers der aandelennoteringen op de beurzen van Brussel en Antwerpen 213
Beurs van Brussel. Omzet in 1951 214
Notering en rendement van de voornaamste obligatietypen 217
Verrichtingen en portefeuille van het Rentenfonds in 1949, 1950 en 1951 . . 219

INDUSTRIE.

Indexcijfers van de industriële activiteit 55
Steenkolenmijnen. Productie en personeelsbezetting 58
Steenkoolproductie per bekken 59
In- en uitvoer van steenkolen 60
Steenkoolleveringen 61

Blz.

Productie van electrische energie 61
In- en uitvoer van electrische energie 62
Cokesfabrieken. Bruto- en netto-productie van cokes 62
Cokesfabrieken. Cokesvoorraad 63
Cokesfabrieken. Verbruik van steenkolen 63
Cokesleveringen 63
Gasproductie 65
Statistiek der openbare gasdistributie 66
Globaal indexcijfer van de ijzer- en staalproductie 67
IJzer- en staalproductie 67
Productie van non-ferro metalen 69
Productie van non-ferro metalen over 1951 69
Invoer van non-ferro metalen. Ertsen, schroot en ruwe producten 71
Uitvoer van non-ferro metalen. Ruwe producten en halffabrikaten 71
Metaalverwerkende nijverheid. Maandcijfers 72
Metaalverwerkende nijverheid. Totale verzendingen 74
Productie in sommige takken der scheikundige nijverheid 76
Papierproductie 78
Cementproductie 79
Glasproductie 80
Productie der steengroeven 82
Productie van kalk, kalksteen en kalkderivaten 82
Productie van de ceramische industrie 83
Productie van de kleinijverheid 84
Textielproductie 84
Productie der spinnerijen 85
Uitvoer van garens 86
Productie der weverijen 87
Voorraden weefsels 88
In- en uitvoer van gebreide goederen 89
Bedrijvigheid in sommige takken van de voedingsnijverheid 89
In- en uitvoer van diamant 90
Productie van afgewerkt leder 91
Tabaksindustrie. Verwerkte hoeveelheden 92
Omzet in de houtverwerkende nijverheid 93
Raming van het waterverbruik in de nijverheid. Herkomst en localisatie . . 94
Raming van het waterverbruik in de nijverheid. Herkomst en bestemming . . 95

INKOMENS (Zie Bezoldigingen, Kapitaalinkomsten).

INVESTERINGEN.

Verdeling der investeringen in 1950 en 1951 286
Investeringen in de steenkolenmijnen 288
Investeringen in de textielnijverheid 291
Investeringen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen en van het Nationaal Bureau voor de Voltooiing der Noord-Zuidverbinding 292
Investeringen van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen 293
Investeringen bij de koopvaardij- en zeevisserijvloot 294
Investeringen in motorvoertuigen 295
Immobilisatie-uitgaven van de Regie van Telegraaf en Telefoon 296
Nieuwbouw in 1951 301

KAPITAALINKOMSTEN.

Indexcijfers betreffende bepaalde soorten inkomens 257
Rendement van de naamloze vennootschappen 279
Rendement van de Belgische en Kongolese vennootschappen en van die met bedrijfszetel in het buitenland in 1951 280

Blz.

Rendementspercentage van de Belgische naamloze vennootschappen. Indeling per bedrijfstak 281
Resultaten van de naamloze vennootschappen 282

KONGO (Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi).

Mijnproductie 412
Buitenlandse handel. Waarde 413
Uitvoer. Hoeveelheid en waarde 415
Basiswaarde van enkele Kongolese producten 415
Uitvoer. Uitgevoerde hoeveelheid der voornaamste producten 416
Uitvoer. Voornaamste producten. Indeling naar waarde 417
Uitvoer. Voornaamste uitvoerrubrieken 418
Uitvoer. Verdeling volgens land van bestemming 419
Invoer. Hoeveelheid en waarde 419
Invoer. Voornaamste producten 420
Invoer. Hoeveelheid der voornaamste ingevoerde producten 421
Invoer. Indeling volgens het land van herkomst 421
Gewone begroting. Voorlopige uitkomsten 423
Gewone begroting. Voornaamste ontvangsten 424
Gewone begroting. Uitgaven 424
Buitengewone begroting 425
Bank van Belgisch-Kongo. Voornaamste rubrieken van de balans 426
Algemene betalingsbalans 427
Indexcijfer van de levensduurte 429

LANDBOUW.

Bebouwde oppervlakte. Tellingen van 15 Mei 1950 en 15 Mei 1951 . . . 42 - 43
Landbouwopbrengst 44
Veestapel 48
In- en uitvoer van landbouwproducten 50
In- en uitvoer van tuinbouwproducten 51

LONEN (Zie Bezoldigingen).

LUXEMBURG (Groothertogdom).

Indexcijfers van de industriële productie 396
IJzer- en staalproductie 397
Landbouwproductie 398
Indexcijfer van de levensduurte 399

MARSHALL-PLAN (Zie Organisatie voor Europese Economische Samenwerking).

NEDERLAND.

Investeringen in de industrie in 1950 en 1951 400
Indexcijfers van de productie en van de personeelsbezetting in de industrie 401
Productie-indexcijfers per nijverheidstak 401
Raming van de oogstopbrengst 402
Aantal werklozen 402
Buitenlandse handel 403
Uitvoerwaarde per land van bestemming 403
Invoerwaarde per land van herkomst 403

ORGANISATIE VOOR EUROPESE ECONOMISCHE SAMENWERKING.

Stand van de lidstaten der Europese Betalingsunie 387
Vereffening van de positie der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie in de Europese Betalingsunie per 31 December 1951 391

Blz.

Aanwending van de aan de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie verstrekte hulp per 31 December 1951 393

OVERHEIDSFINANCIËN.

Vermoedelijke begrotingsbalans voor de dienstjaren 1950 en 1951 153
Voorlopige begrotingstoestand voor het dienstjaar 1951 153
Ontvangsten van het dienstjaar 1951 154
Investeringskredieten op de buitengewone begroting voor de dienstjaren 1950 en 1951 158
Evolutie der belastingontvangsten 162
Totale Staatsschuld 166
Provinciale begrotingen voor 1950 en 1951 170
Vermoedelijke opbrengst van de provinciale belastingen voor alle provinciën samen, volgens de begrotingen van 1950 en 1951 170
Verdeling van het Fonds der Provinciën 171
Verdeling van sommige provinciale uitgaven in 1950 en 1951 172
Provinciale uitgaven voor openbare werken en onderhoud der wegen 172
Globale ontvangsten van de gemeenten 173
Gewone ontvangsten van de gemeenten 174
Belastingontvangsten van de gemeenten 175
Leningen en toelagen voor buitengewone uitgaven van de locale besturen . . 176
Totale schuld der steden en gemeenten 177

PRIJZEN.

Enkele wereldprijzen 242
Grondstoffenprijzen te New York, te Londen en in België 243
Indexcijfers van de groothandelsprijzen 244
Partiële indexcijfers van de groothandelsprijzen in 1951 245
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor nijverheidsproducten 247
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde producten 249
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor inlandse producten 250
Indexcijfer van de kleinhandelsprijzen 252
Evolutie van de kleinhandelsprijzen per groep van producten 253
Prijssubsidies voor voedingswaren en nijverheidsproducten 255

TOERISME.

Verdeling der erkende hotels per streek en volgens het aantal beschikbare kamers 140
Ontvangsten en uitgaven van toerisme en reizigers. Indeling volgens deviezen 141
Overnachtingen gedurende de periode Juni-September. Indeling volgens het land van gewone verblijfplaats 143
Hotelnijverheid. Raming der ontvangsten gedurende de periode Juni-September 144
Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer. Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen 144
Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer. Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen 145
Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer. Paketboten Oostende-Dover 146

TRANSPORT (Zie Verkeer).

VERBRUIK.

Verkoop van verbruiksgoederen 307
Verkoop van verbruiksgoederen. Indexcijfers per sector en per goederensoort . . . . . 308 - 309
Verkoop van verbruiksgoederen in 1951 310
Verkoop van verbruiksgoederen in 1951. Voedingswaren 311

Blz.

VERKEER.

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Totaal vervoer van zware goederen 98
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Vervoer van zware goederen volgens de aard van het vervoer 99
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Reizigersvervoer 101
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Aantal in dienst gestelde reizigerstreinen 101
Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen. Totaal vervoer 105
Vrachtschepenvloot voor de binnenvaart 107
Binnenscheepvaart. Globaal vervoer 107
Binnenscheepvaart. Indeling volgens de aard van het vervoer 108
Binnenscheepvaart. Indeling van het vervoer volgens de aard der goederen 110
Binnenscheepvaart. Indeling van het vervoer volgens bekken 110
Sommige categorieën motovoertuigen 112
Belgische koopvaardijvloot 116
Aard der schepen van de Belgische vloot 116
Indexcijfer van de vrachtprijzen voor de wilde vaart 117
Binnengelopen zeeschepen in de haven van Antwerpen 119
Internationaal verkeer in de haven van Antwerpen 120
Internationaal verkeer in de haven van Gent 122
Internationaal verkeer in de haven van Brussel 123
Handelsverkeer in de Belgische luchthavens 124
Luchtverkeer van de Sabena 125

VERZEKERINGEN.

Levensverzekeringen. Wiskundige reserves 225
Levensverzekeringen. Geïnde premiën 225
Levensverzekeringen. Waarden tot dekking van de wiskundige reserves . . . 226
Kapitalisatieverrichtingen 227
Kapitalisatieverrichtingen. Waarden tot dekking van de wiskundige reserves 228
Hypothecaire leningen 230
Hypothecaire leningen met tussenkomst. Waarden tot dekking van de wiskundige reserves 230
Verplichte verzekeringen der vervoerders met autovoertuigen in 1950 . . . 232

WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID.

Evolutie van het aantal afgeleverde arbeidsvergunningen 8
Beroepsherscholing der werklozen in 1951 9
Beroepsherscholing der werklozen van 1945 tot 1951. Indeling per aangeleerd beroep 10
Gepresteerde arbeidsdagen van 1947 tot 1951 12
In 1951 wegens werkonderbreking gecontroleerde verloren dagen 13
Evolutie van de burgerlijke en van de bezoldigde arbeidskrachten 14
Personeel werkzaam in nijverheid en handel 16
Aantal arbeiders werkzaam in sommige sectoren . . . . . 18 - 19 - 20
Aantal arbeidsuren in de verschillende nijverheidstakken in 1951 22
Aantal gecontroleerde verloren werkdagen 26
Indeling van de werklozen volgens de werkloosheidsduur 29
Indeling der gecontroleerde werklozen per provincie 29
Indeling van de werkloosheid per bedrijfstak. Daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen 32
Daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen in 1951 34

LIJST DER GRAFIEKEN (1)

Blz.

BUITENLANDSE HANDEL.

Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Hoeveelheid 319
Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Waarde 320

GELD EN KREDIET.

Geldvoorraad ter beschikking van het Belgisch bedrijfsleven 183
Stortingen en terugbetalingen op particuliere spaarboekjes bij de Spaarkas 203
Indexcijfers van de aandelennoteringen op de beurzen van Brussel en Antwerpen 214
Beurs van Brussel. Indexcijfer en omzet 215
Notering van de voornaamste obligatietypen 218

INDUSTRIE.

Globaal indexcijfer van de industriële activiteit 56
Steenkolennijverheid 59
Openbare gasdistributie en productie van electrische energie en van cokes 64
IJzer- en staalproductie 68
Productie van de voornaamste non-ferro metalen. Ruwe producten 70
Globale productie van non-ferro metalen 70
Metaalverwerkende nijverheid. Bestellingen en verzendingen 75
Papierproductie 78
Cementproductie 80
Glasnijverheid. Productie en personeelsterkte 81
Textielproductie. Spinnerijen 86
Textielproductie. Weverijen 88

INKOMENS.

Sociale voordelen, lonen en kleinhandelsprijzen 273

KONGO (Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi).

Speciale handel. Hoeveelheid 413
Speciale handel. Waarde 414
Indexcijfer van de levensduurte 429

OVERHEIDSFINANCIËN.

Belastingontvangsten van de Staat 163
Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes — Industriële productie 165
Staatsschuld 167

PRIJZEN.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen 244
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor nijverheidsproducten 248
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse producten 249
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse nijverheidsproducten 250

(1) Volgens alfabetische rangschikking der hoofdtrefwoorden.

Blz.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse landbouwproducten 251
Indexcijfers van de kleinhandelsprijzen 254

VERBRUIK.

Verkoop van verbruiksgoederen 307

VERKEER.

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Vervoer van zware goederen 100
Binnenscheepvaart. Vervoerde goederen 109
Indexcijfer van de vrachtprijzen voor de wilde vaart 118
Zeeverkeer in de haven van Antwerpen 120
Zeeverkeer in de haven van Gent 122

WERKLOOSHEID.

Daggemiddelde van het aantal gecontroleerde verloren werkdagen 27

KAART

Indeling van de werkloosheid per regionaal bureau in 1951 30

LIJST
DER GEBRUIKTE AFKORTINGEN VAN ORGANISMEN EN DIENSTEN

A.S.L.K.	Algemene Spaar- en Lijfrentekas.
BENELUX	Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Economische Unie.
B.I.B.	Bank voor Internationale Betalingen (Bank for International Settlements).
B.L.E.U.	Belgisch-Luxemburgse Economische Unie.
B.L.I.W.	Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel.
C.D.C.V.	Centrale Dienst voor Contingenten en Vergunningen.
E.B.U.	Europese Betalingsunie.
E.C.A.	Economic Cooperation Administration.
E.R.P.	European Recovery Program (Europees Herstelprogramma).
F.A.O.	Food and Agriculture Organization (Landbouw- en voedselorganisatie).
G.A.T.T.	General Agreement on Tariffs and Trade (Algemene overeenkomst in zake Handel en Toltarieven).
H.W.I.	Herdiscontering- en Waarborginstituut.
I.B.R.D.	International Bank for Reconstruction and Development (Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling).
I.E.S.O.	Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek (Leuven).
I.M.F.	Internationaal Muntfonds.
M.S.A.	Mutual Security Agency.
N.A.T.O.	North Atlantic Treaty Organization (Organisatie van het Noord-Atlantisch Pact).
N.B.B.	Nationale Bank van België.
N.I.L.K.	Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet.
N.I.R.	Nationaal Instituut voor de Radio-omroep.
N.I.S.	Nationaal Instituut voor de Statistiek.
N.M.B.S.	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
N.M.K.N.	Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.
N.M.V.B.	Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.
O.E.E.S.	Organisatie voor Europese Economische Samenwerking.
R.M.Z.	Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

TREFWOORDENREGISTER

Blz.

A

Aandelen 213
Aanvullende personele belasting . 159
Aardappelen 47, 313
Aardewerk (ceramische producten) 17 83, 270
Aardnotenolie 416
Accijnsrechten 160, 164
Alcohol 161, 313
Algemene Spaar- en Lijfrentekas (A.S.L.K.) . . 53, 199, 201, 301
Aluminium 69, 332
Ambacht 131, 286
Amerikaanse hulp 288, 383
Aniline 77
Arbeiders (zie Werkgelegenheid, Werkloosheid)
Arbeidskrachten 7, 389
— bezoldigde . . 5, 14
— buitenlandse . . 8
— burgerlijke . . . 14
Arbeidskrachtenbudget 7
Arbeidsongevallen 272
Arbeidsvergunningen 8
Autobussen 102, 104, 112, 145, 223, 295
Auto's . . 73, 112, 223, 231, 295, 345
Azijn 160

B

Baksteen 83, 337
Balans (zie Handelsbalans, Betalingsbalans)
Bankcommissie 193
Bankdeposito's 181, 193
Banken . . XIII, 193, 205, 210, 282
Bankkrediet 197
Bankreglementering 196
Bank van Belgisch-Kongo 425
Bank voor Internationale Betalingen 168
Bedienden 13, 34, 262
Bedrijfsbetaling 159
Begroting (Rijks-, provinciale, gemeentelijke) . . . XIV, 152, 169
Begroting (Belgisch-Kongo) . . . 423
Belastingen 118, 154, 159, 162
Belgisch-Kongo . . . 209, 365, 411

Blz.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (B.L.E.U.) . . XII, 317, 389
Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel 188, 324
Benelux . . . 49, 111, 160, 323, 394
Benzol 161
Beroepsherscholing 9
Beroepskaarten 130
Beroepskrediet 138, 208
Beroepsopleiding 9, 389
Beroepsvervoer 115
Beroepsvoogdij 10
Beroepsziekten 272
Betaald verlof (zie Verlof)
Betalingsbalans . XVIII, 179, 372, 391
Betalingsbalans (Belgisch-Kongo) . 427
Beurs (effecten) 213
Bevolking 3, 171
— Belgisch-Kongo . . . 411
Bezoldigingen . . . . . XVII, 258
— Belgisch-Kongo . . 428
— Luxembourg . . . 398
— Nederland 405
Bier 160, 313
Binnenscheepvaart . . 106, 208, 294
Bloementeelt 43, 52
Boekbedrijf 34, 266, 308
Boekweit 44
Bonen 44
Bonneterie (zie Tricotagenijverheid)
Boomkwekerijen 43
Borstelnijverheid 93
Bosontginning 13, 34
Boter 39, 48, 239, 313, 332
Bouwbedrijf 17, 31, 79, 208, 213, 266 290, 306
Bouwkapitalisatie 222
Bouwmaterialen 79, 110, 245
Bouwpremiën 79, 301
Brood 238, 313
Broodgranen 42, 246
Brouwerijen 90, 313
Bruggen en vakwerken 74
Buitengewone Algemene Paritaire Raad 243, 259, 277
Buitenlandse handel XI, XVIII, 49, 54, 281 317

Blz.

Buitenlandse handel (Belgisch-Kongo) 413
Buitenlandse handel (Nederland) 403
Buurtspoorwegen . 104, 145, 213, 292

C

Cacao 332, 416
Call-money (zie Daggeldmarkt)
Cassiteriet 412
Cedulaire belastingen 163
Cement . . . . . XVI, 17, 79, 337
Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet 206
Centrale banken (buitenlandse) . 375
Centrale Bank van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi 425
Centrale Dienst voor Contingenten en Vergunningen 325
Ceramiek 17, 83, 257
Chartaal geld 182
Chemische producten (zie Scheikundige nijverheid)
Chocolade 291
Cichorei 46
Cokes 15, 62, 270, 289, 350
Compensatievergoedingen 155, 255, 259
Confectienijverheid (zie Kleding)
Containers 103
Coöperaties 41, 136, 309

D

Dagbladen 241
Daggeldmarkt 198
Dakpannen 83, 337
Deegwaren 89, 338
Defense Support 384
De Taeye (wet) 301
Diamantnijverheid 21, 31, 90, 347, 412
Dienst der Postchecks (zie Postrekening)
Directe belastingen 163
Discontokantoren 205
Discontokrediet 168
Discontovoet 188, 194, 326
Distributie 127
Dividenden (zie Kapitaalrendement)
Dokwerkers 13, 120
Douanerechten 160, 164
Draadtrekkerijen 73
Dranken 89, 313, 339
Drukkerijen 270

E

Economic Cooperation Administration (E.C.A.) . . . 186, 378, 384

Blz.

Economische hulpverlening . . . 384
Economische integratie . . XIX, 383
Edelsteen 342
Effectenbeurs 213
Eieren 48, 339
Electriciteit 15, 61, 210, 213, 270, 281 289, 314, 407
Electrificatie (spoorwegen) . . . 102
Electrotechnische industrie . . . 73
Emigratie 3
Emissies
— Belgisch-Kongo 428
— Handelsvennootschappen . 209
— Overheid 209
Energie 57, 288
Erfenisrechten 161, 164
Erwten 44
Ertsen 71, 110, 332
Europabus 113
European Recovery Program (E.R.P.) 383
Europese Betalingsunie (E.B.U.) XII XIX, 186, 317, 323, 386
Europese economische samenwerking XIX, 11, 321, 383
Europese Gemeenschap voor Steenkolen en Staal (zie Schuman-plan)

F

Faillissementen 135
Feestdagen 277
Fibraan 86
Films 257
Financiën (zie Overheidsfinanciën, Geld en Krediet)
— Belgisch-Kongo . . . 423
— Luxemburg 398
— Nederland 404
Fiscale politiek . . . . XVIII, 159
Fiscaliteit (zie Overheidsfinanciën)
Fonds der Gemeenten 174
— der Provinciën 170
— voor het Uitreden en het Aanbouwen van Zeeschepen 206
— voor Openbare Onderstand . 175
Food and Agriculture Organization (F.A.O.) 43
Fosfaten 82
Fotografie 77, 348
Fruit 40, 50, 312

G

Garens (zie textiel)
Gas . . 15, 64, 213, 240, 270, 289, 314

Blz.

Geboortecijfer 3, 5
Gebouwen 299
Gebrekkigen 157, 272
Geconsolideerde schuld 166
Geld en krediet . . . . . XIII, 179
— Belgisch-Kongo . . 425
— Nederland . . . 404
Geldmarkt 191
Geldomloop 181
Geldvoorraad 181
Gemeentefinanciën 173
Gemeentekrediet 173, 299
Geneesmiddelen 346
Gerst 45, 332
Gezinstoelagen 271
Gietijzer 67
Giraal geld 182
Glas . XVI, 17, 80, 128, 213, 270, 337
Goederenvervoer (zie Transport)
Goedkope woningen . . . . XVII, 301
Goud 373, 412
Goud- en deviezenvoorraad . 184, 378
Graangewassen 45, 338
Grafische kunst 292
Grasland 47
Grensarbeiders 14, 255, 260
Grint 82
Groefzand 82
Groenten 39, 50, 332
Groenteconserves 50
Groeven 128
Grondbelasting 159
Groothandel 131, 210, 281
Groothandelsprijzen . . . . XII, 243

H

Handel (zie Distributie, Buitenlandse handel)
Handelsbalans 328, 366
Handelsdienst voor Ravitaillering . 155
236
Handelsondernemingen . . . 127, 265
Handelsregister 132
Handelsvennootschappen . . 134, 209
Handelsvloot (zie Koopvaardijvloot)
Handschoenen 346
Haring 54
Havenarbeiders 21, 120
Havens . . . 18, 111, 119, 392, 422
Haver 45
Hennep 44, 341
Herdiscontering- en Waarborginstituut (H.W.I.) . . . 188, 203, 327
Herdisconto 193, 203

Blz.

Herstelkredieten 206
Hoge Raad voor het Technisch Onderwijs 9
Hop 44, 313
Hotelbedrijf 13, 31, 139, 265
Houtnijverheid 17, 31, 92, 128, 245, 266
332, 416
Huiden (zie Leder)
Huishoudartikelen 308
Huispersoneel 34
Huurovereenkomsten 241
Hypothecaire leningen . 207, 222, 229

I

IJzer- en staalnijverheid XVI, 66, 259
281, 348, 397, 407
Immigratie 3, 5
Indexcijfers
— Aandelennoteringen op de beurzen 213
— The Economist sensi-
— tive price index . . 243
— gemiddelde bruto-verdiensten 265
— Gevoelige prijzen
— (I.E.S.O., Leuven) . 243
— glasproductie . . . 80
— grondstoffenprijzen . 243
— groothandelsprijzen . 244
— ijzer- en staalproductie 67
— ijzer- en staalproductie in het Groothertogdom Luxemburg . . 397
— industriële activiteit . 55
— industriële productie in het Groothertogdom Luxemburg 396
— inkomens (bepaalde soorten) 257
— invoer van Belgisch-Kongo 419
— kleinhandelsprijzen . 252
— levensduurte in Belgisch-Kongo 429
— levensduurte in het Groothertogdom Luxemburg 399
— lonen (driemaandelijks) in de nijverheid 268
— Omzet der groothandelaars in kruideniers-waren 136
— « Moody » 243
— ontvangsten van het zegel 137

Blz.

Indexcijfers : prijzen in Nederland 405
— productie in Nederland 401
— uitvoer van Belgisch-Kongo 415
— verkoop van verbruiksgoederen . 308
— vrachtprijzen voor de wilde vaart 117
Industrie X, XVIII, 55, 205, 265, 287, 305 330
— Belgisch-Kongo 412
— Luxemburg (Groothertogdom) 396
— Nederland 401
Inkomen 257
Internationaal Muntfonds 376
Internationale economische samenwerking 383
Internationale Grondstoffenconferentie . . . . . XV, 243, 388
Investeringen XI, 139, 158, 176, 285, 392
— Belgisch-Kongo 412
— Nederland 400
Invoer XVIII, 49, 54, 60, 62, 108, 119, 189 248, 317, 338, 373
— Belgisch-Kongo 419
— Nederland 403

J

Jaarlijks verlof 147, 260, 274
Jam 312
Jute 86, 341

K

Kaas 339
Kalk 18, 82
Kantwerk 343
Kapitaalmarkt 201
Kapitaalrendement 278
Kapitalisatie 227
Kapitalisatiemaatschappijen . . . 222
Karton 346
Katoen 85, 242, 332, 415
Kettingwinkels 137, 309
Klaver 44
Kleding 21, 31, 132, 253, 308, 313, 420
Kleinijverheid 83
Kleinhandel 131, 251
Kleinhandelsprijzen XII, 251, 273, 306
Klompennijverheid 93
Kobalt 71, 412
Koeien 41, 48
Koffie 161, 332, 415
Kongo (zie Belgisch-Kongo)
Koolzaad 46
Koopvaardijvloot 115, 294

Blz.

Kopal 415
Koper 69, 332, 388, 412
Kortlopende schuld 168
Krediet XII, 118, 138, 155, 176, 187, 190
Kredietinstellingen 203
Kredietpolitiek . . . . . XII, 179
Kredietverlening 196
Kruisschanssluis 121, 298
Kunst- en precisienijverheid 16, 128, 266
Kunstenaars 13, 34
Kurk 93

L

Landbouw XVII, 15, 31, 39, 128, 161, 238
— Luxemburg 398
— Nederland 402
Landbouwcoöperatie 41
Landbouwkalender 39
Landbouwkrediet 53, 207
Landbouwmachines 52
Landbouwprijzen . . . 39, 52, 245
Landbouwtelling 41
Landsverdediging 156, 302
Leder 21, 31, 91, 110, 128, 245, 292, 306 416
Leerlooierijen 91
Leningen 41, 53, 176, 209
Leurhandel 131
Levensduurte (zie Indexcijfer)
Levensverzekeringen 221
Linnengoed 343
Locomotieven 98, 345
Logementsverschaffing (toerisme) . 148
Lonen (zie Bezoldigingen)
Lood 69, 332, 412
Loonovereenkomsten 258
Luchthavens 123
Luchtpost 125
Luchtvaartpolitiek 126
Luchtvervoer 123, 295
Lucifers 77, 160
Lupinen 42
Luxemburg (Groothertogdom) . . 395
Luzerne 44

M

Maalderijen 89
Maatschappelijke zekerheid 7, 128, 199 274
Machines 337, 420
Maïs 44, 161, 416
Mandenmakerij 93
Mangaan 341, 412
Margarine . 90, 161, 238, 255, 312, 350
Marmer 82
Marokijnwaren 346

blz.

Marktkramers (zie Leurhandel)
Marshall-hulp (zie Amerikaanse hulp)
Masteluin 44
Mechaniekbouw 72
Medicinale planten 42
Melk 41, 48, 312, 332
Meststoffen . . . . XVI, 17, 77, 332
Metaalnijverheid 8, 15, 31, 66, 110, 128 213, 243, 245, 270, 289, 344
Metaalverwerkende nijverheid XVI, 72 259, 281, 290, 306, 348
Meubels 17, 93
Meubilering 308
Middenstand 127, 207
Migratiebeweging 3
Mijnen (zie Steenkolenmijnen)
Mijnwerkers 58, 259, 275
Mobiliënbelasting 164
Mond- en klauwzeer 41
Monetaire politiek . . . . XIII, 179
Motorrijwielen 112
Mout 338
Munitie 73, 348
Muntsaneringslening 166
Muntzones 367
Mutual Security Agency (M.S.A.) . 384

N

Nationaal inkomen XXI
— inkomen (Nederland) . . 399
— Instituut voor Landbouwkrediet 53, 207
— Instituut voor de Statistiek (zie de diverse statistische tabellen)
Nationale Bank van België XIX, 168, 181 190, 326
— crisisbelasting 164
— Kas voor Beroepskrediet . . 208
— Maatschappij der Belgische Spoorwegen (N.M.B.S.) (zie Spoorweg)
— Maatschappij van Buurtspoorwegen (N.M.V.B.) (zie Buurtspoorwegen)
— Maatschappij voor Goedkope Woningen en Woonvertrekken 301
— Maatschappij voor de Kleine Landeigendom 301
— Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid (N.M.K.N.) 205
— Maatschappij der Waterleidingen 209
Nederland 399
Nieuwbouw (zie Investeringen)

blz.

Nijverheid (zie Industrie)
Nijverheidsplanten 46
Nikkel (zie ook non-ferro metalen) 71 341
Non-ferro metalen XIV, 68, 259, 281, 348
Noord-Zuidverbinding . . 98, 292, 393

O

Obligaties 209, 216
« Off-shore »-aankopen 384
Olie . . . 18, 76, 110, 162, 266, 330
Olieslagerijen 291
Ongeschoolden 31
Ongevallen 223
Oorlogsschade 206, 294
Opcentimes 170, 174
Openbaar domein 158
Openbare onderstand 175
Openbare werken 79, 171
Organisatie voor Europese Economische Samenwerking (O.E.E.S.) . . . . . XIX, 11, 321, 383
Organisatie van het Noord-Atlantisch Pact (N.A.T.O.) 385
Otraco 422
Ouderdomspensioenen . 157, 259, 271
Overdrachttaxe 161
Overheidsfinanciën 151
Overheidsfondsen 191

P

Paarden 47
Paketboten 117, 146
Palmolie 415
Papiernijverheid XVI, 17, 78, 128, 162 245, 266, 291, 308, 346, 420
Parastatale kredietorganismen . . 203
Parfumerie 308, 346
Paritaire comité's 261
Paritaire Raad (buitengewone algemene) 259, 277
Petroleumraffinaderijen . 77, 121, 290
Peulgewassen 46
Plaatbewerking 73
Plan Marshall (zie Amerikaanse hulp)
Plan Schuman (zie Schuman-plan)
Plantaardige producten 49
Plastieknijverheid 77
Pluimvee 48
Porfier 82
Porselein 83, 346
Posterijen 296
Postrekening 169, 182
Prijspolitiek . . . . . XV, 235
Prijsreglementering 236

blz.

Prijssubsidies 156, 238, 254
Prijzen . . . . X, 39, 56, 100, 235
— Belgisch-Kongo 428
— Luxemburg 398
— Nederland 405
Prijzencommissie 237
Privaatdisconto 204
Productie . . . . . X, XVI, 38
— Belgisch-Kongo . . . 412
— Luxemburg 396
— Nederland 401
Provinciale financiën 169

R

Radarinstallaties 123
Radio-omroep 296
Raiffeisenkassen 53
Rayonne 86
Regideso (Belgisch-Kongo) . . . 424
Regie der Luchtwegen 123
Regie van Telegraaf en Telefoon 209
295
Registratierechten 161, 164
Reizigersverkeer 101
Rentenfonds 201, 216
Restaurants 13, 34, 140, 309
Richtprijzen 39, 238
Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid . . . 10, 25
Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid (R.M.Z.) . . 11, 127, 147
Rijksfonds voor Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit 157
Rijst 313, 338
Rijwielen 73
Rogge 45
Ruanda-Urundi 411
Rubber . . 17, 77, 242, 245, 332, 415
Ruilvoet . . . . . XII, 329
Rundvee 47

S

Sabena 123
Sanitaire artikelen 83
Schapenteelt 48
Schatkistcertificaten . . 168, 184, 378
Scheepsbouw 54, 73, 206
Scheepsherstellers 17
Scheepskredieten 118
Scheepvaart 106, 115, 293
Scheikundige nijverheid 17, 75, 110, 213
245, 259, 290, 306, 337, 348
Schepen 107, 294, 348, 420
Schoeisel 18, 313, 346
Schrijnwerkerij 93
Schroot 66

blz.

Schuld (zie ook Emissies)
— Belgisch-Kongo 424
— Staatschuld . . . . XIV, 165
— steden en gemeenten . 177, 217
Schuman-plan . . . . . XIX, 405
Schuurpapier 83
Seizoenarbeiders 14
Sigaren 92
Slachterijen 291
Sociaal toerisme 147
Sociale voordelen . . . . . XVII, 271
Sociale zekerheid
(zie Maatschappelijke zekerheid)
Spaarkas van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi 425
Spaarwezen 148, 202, 221
Speciale handel
(zie Buitenlandse handel)
Speelgoed 308
Spelt 44
Spinnerijen (zie Textiel)
Spoorweg . 97, 144, 156, 213, 253, 292
Staal (zie IJzer- en Staalnijverheid)
Staatsfinanciën
(zie Overheidsfinanciën)
Staatsschuld . . . . . XIV, 165
— Belgisch-Kongo 424
Stakingen 258
Stedelijk vervoer 293
Steen 13, 83
Steenbakkerijen 35, 270
Steengroeven 8, 81, 110, 266
Steenkolen XV, 57, 103, 239, 281, 314, 332
406, 412, 420
Steenkolenmijnen XV, 7, 15, 58, 128, 155
205, 213, 255, 288, 306, 350, 392
Sterftecijfer 3, 5
Stikstof 77
Subsidies . . . . XVII, 40, 103, 156
Suiker 49, 90, 160, 239, 291, 312, 339
Suikerbieten 46

T

Tabaksindustrie 46, 92, 128, 160, 266, 292
313, 420
Tankschepen 116
Tapijten 87
Tarwe 39, 45, 242, 255
Taxi's 112, 232
Technisch onderwijs 9
Teer 76
Tegels 83
Telegraaf en telefoon (zie Regie van Telegraaf en Telefoon)
Telling (handel) 127
Ternaaien (Stop van) 111

blz.
Terneuzen (Sluis van) 111
Textiel XVI, 11, 21, 31, 84, 110, 128, 132 208, 213, 241, 259, 281, 290, 306, 337 347, 353, 386, 407
Tienjarenplan (Belgisch-Kongo) . 428
Tin 69, 242, 332, 412
Toerisme 103, 139
Tolrechten (zie Douanerechten)
Tontines 222
Touwwerk 343
Tramping (zie Wilde vaart)
Transitovervoer 99, 108, 119
Transport XVIII, 20, 31, 97, 144, 266, 292 373
Transport (Belgisch-Kongo) . . . 422
Trekkingsrechten 393
Tricotagenijverheid . . . 18, 89, 337
Tuinbouwprijzen 238
Tuinbouwproducten 49

U

Uitgaven (zie Overheidsfinanciën)
Uitgiften (zie Emissies)
Uitvoer XIII, XVIII, 49, 54, 99, 108, 119 188, 317, 346, 373, 390
— Belgisch-Kongo 414
— Nederland 403
Urena lobata 416
Uurwerken 131, 345

V

Vaatwerk 83, 93
Vacantiespreiding 147
Varkens 41, 48, 311
Veekoeken 342, 416
Veestapel 40, 239
Vennootschappen . . 134, 211, 279
— Belgisch-Kongo 280
Verbeteringsraad voor het Technisch Onderwijs 9
Verbruik . . . . . XI, XVI, 305
Verfstoffen 313
Verkeer (zie Transport)
Verkeersbelasting 112
Verlof 147, 260, 274
Vernissen 346
Verrekenkamers 198
Vervoer (zie Transport)
Vervoercentra (N.M.B.S.) . . 105, 113
Vervoervergunning 114
Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit 157, 271
Verzekeringen (private) . . 213, 221
Vetstoffen 161, 245, 330
Vissersvloot 53, 118
Visvangst 53

blz.
Vlas 46, 86
Vlees 50, 239, 311, 339, 420
Vliegtuigen 74, 295, 348
Vloot (scheepvaart en luchtvaart) 53, 107 115, 124, 206, 293
Vlottende schuld 167
Voedergewassen 47
Voedingsindustrie 21, 31, 89, 110, 128, 136, 208, 213, 238, 253, 281, 291, 306, 330 350
Voorlichtingsbedrijven (landbouw) 40
Vrachtprijzen 109, 114, 117
Vrachtwagens 112, 295
Vreemdelingen 5, 130
Vuurvaste producten 83

W

Waarden (beurs) 213
Wapens 73, 348
Warenhuizen 136, 308
Waterdistributie 18, 213, 299
Watervoorziening 93
Waterwegen 106, 297, 393
Wedden (zie Bezoldigingen)
Wederopbouw 140
Wegenfonds 114
Wegennet 114, 296, 393
Wegenwerken 171, 176
Wegvervoer 111, 294
Weiden 40
Wereldprijzen . . . . . XI, 241, 333
Werkgelegenheid . XX, 7, 72, 139, 391
— Luxemburg 397
— Nederland 401
Werkloosheid . . . XIII, XX, 25, 139, 155, 259, 271
— Luxemburg 397
— Nederland 402
Werklozensteun (zie Sociale voordelen)
Werktuigmachines 74, 290
Wijn 313, 339
Wilde vaart 117
Wiskundige reserves 224
Wisselreserves (zie Goud- en deviezenvoorraad)
Wol 86, 242, 332
Wolframiet 412
Woningbouw 207, 301
Wortelplanten 47

Z

Zaden 342
Zandsteen 82
Zeep 77, 240
Zeescheepvaart 115, 293

blz.

Zeeschepen 115
Zeevisserij 53
Zegelrechten 137, 161, 164
Ziekte en invaliditeit (zie Verzekering tegen ziekte en invaliditeit)
Zijde 97, 342
Zilver 412
Zink (zie ook Non-ferro metalen) 69, 332, 412
Zout 339
Zuivelproducten 90
Zwavelzuur 77

INHOUDSTAFEL

Blz.

VOORBERICHT VII

INLEIDING IX

AFDELING I. — ALGEMENE EVOLUTIE VAN DE ECONOMIE IX

§ 1. — *Bijzonderste aspecten van de internationale economische toestand* IX

§ 2. — *België's economische conjunctuur* X

AFDELING II. — ECONOMISCHE POLITIEK XIII

§ 1. — *Hoofdtrekken* XIII

§ 2. — *Bijzondere vraagstukken* XIV

1. — Grondstoffenvoorziening XIV

2. — Prijspolitiek XV

a) Prijzen en levensstandaard XV

b) Prijzen en concurrentievermogen XVII

3. — Buitenlandse handel en internationale betalingen XVIII

a) Opsporen van afzetgebieden XVIII

b) Behoud van het monetaire evenwicht XIX

4. — Economische expansie en werkloosheid XX

5. — Berekening van het nationaal inkomen XXI

AFDELING III. — BESLUIT XXI

EERSTE DEEL : Bevolking en werkgelegenheid

HOOFDSTUK I. — BEVOLKING 3

§ 1 — *Algemeen verloop* 3

§ 2. — *Regionaal verloop* 3

§ 3. — *Actieve bevolking* 5

HOOFDSTUK II. — WERKGELEGENHEID 7

§ 1. — *Statistische bronnen* 7

§ 2. — *Werkgelegenheidspolitiek* 7

1. — Politiek in zake vreemde arbeidskrachten 8

2. — Beroepsopleiding en -herscholing 9

3. — Werkverschaffingspolitiek 10

4. — Betrekkingen met internationale organisaties 11

§ 3. — *Verloop van de werkgelegenheid* 11

1. — Volgens categorie van arbeidskrachten 14

2. — Per economische sector 14

a) Burgerlijke arbeidskrachten en bezoldigde arbeidskrachten . . 14

b) Per bedrijfstak 15

c) In de nijverheid 15

3. — Per streek 23

Blz.

HOOFDSTUK III. — WERKLOOSHEID 25

§ 1. — *Reglementering en vergoeding* 25
§ 2. — *Analyse van de werkloosheid* 27
1. — Naar leeftijd 28
2. — Naar kunne 28
3. — Volgens duur 28
4. — Per streek 29
5. — Volgens bedrijfstak en vakbekwaamheid 31
§ 3. — *Verloop van de werkloosheid* 31
1. — Algemene evolutie 31
2. — Vergelijking met 1950 32
3. — Evolutie gedurende het jaar 33

TWEEDE DEEL : Productie van goederen en diensten

HOOFDSTUK I. — LANDBOUW EN VISVANGST 39

AFDELING I. — LANDBOUW 39
§ 1. — *Landbouwpolitiek* 39
§ 2. — *Landbouwproductie tijdens het teeltjaar 1950/'51* 41
1. — Teelten 41
A. — Bebouwde oppervlakte 41
B. — Opbrengst 44
a) Graan- en meelgewassen 45
b) Voor het zaad verbouwde peulgewassen 46
c) Nijverheidsplanten 46
d) Wortelplanten en knolgewassen 47
e) Weiden en grasland 47
f) Grasachtige voedergewassen 47
2. — Veestapel 47
§ 3. — *Buitenlandse handel in landbouwproducten* 49
§ 4. — *Landbouwverkoopprijzen en -productiekosten* 52
§ 5. — *Mechanisatie en landbouwkrediet* 52

AFDELING II. — ZEEVISSERIJ 53

HOOFDSTUK II. — INDUSTRIE 55

AFDELING I. — ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE INDUSTRIËLE ACTIVITEIT 55

AFDELING II. — PRODUCTIEVERLOOP PER BEDRIJFSTAK 57
§ 1. — *Energie* 57
1. — Steenkolen 57
2. — Electriciteit 61
3. — Cokes en gas 62
a) Cokes 62
b) Gas 64
§. 2 — *Metaalindustrie* 66
1. — IJzer- en staalnijverheid 66
2. — Industrie der non-ferro metalen 68
§ 3. — *Metaalverwerkende nijverheid* 72
§ 4. — *Scheikundige nijverheid* 75
1. — Minerale scheikundige producten 77
2. — Petroleum en organische chemicaliën 77
3. — Diverse chemicaliën 77

Blz.

§ 5. — *Bouw- en bouwstoffennijverheid* 79
1. — Bouwbedrijf 79
2. — Industrie der bouwmaterialen 79
a) Cement 79
b) Glas 80
c) Steengroeve-producten 81
d) Kalk, kalksteen en kalkderivaten 82
e) Ceramische producten 83
f) Kleiproducten 83
§ 6. — *Textielnijverheid* 84
1. — Spinnerijen 85
2. — Weverijen 87
3. — Tricotagenijverheid 89
§ 7. — *Voedingsnijverheid* 89
§ 8. — *Diamantnijverheid* 90
§ 9. — *Diverse industrieën* 91
1. — Leder 91
2. — Tabak 92
3. — Hout 92

AFDELING III. — WATERVOORZIENING 93

HOOFDSTUK III. — VERKEER 97

§ 1. — *Vervoer per spoor* 97
A. — Spoorwegen 97
1. — Infrastructuur 97
2. — Rollend materieel 98
3. — Vervoer 98
a) Goederen 98
b) Reizigers 101
4. — Spoorwegpolitiek 102
B. — Buurtspoorwegen 104
1. — Infrastructuur 104
2. — Rollend materieel 105
3. — Vervoer 105
4. — Buurtspoorwegpolitiek 106
§ 2. — *Binnenscheepvaart* 106
1. — Infrastructuur 106
2. — Vloot 107
3. — Vervoer 108
4. — Binnenscheepvaartpolitiek 111
§ 3. — *Wegvervoer* 111
1. — Infrastructuur 111
2. — Aantal vervoermiddelen 112
3. — Verkeer 113
4. — Wegennetpolitiek 114
§ 4. — *Zeescheepvaart* 115
1. — Scheepvaartlijnen 115
2. — Vloot 115
3. — Bedrijvigheid 117
4. — Scheepvaartpolitiek 118
§ 5. — *Havenbedrijvigheid* 119
1. — Haven van Antwerpen 119
2. — Haven van Gent 121
3. — Haven van Brussel 122

Blz.

§ 6. — *Luchtvervoer* 123
1. — Infrastructuur en net 123
2. — Luchtvloot 124
3. — Bedrijvigheid 124
4. — Luchtvaartpolitiek 126

HOOFDSTUK IV. — DISTRIBUTIE 127

§ 1. — *Indeling der distributieondernemingen* 127
1. — Handelsondernemingen 127
2. — Bedrijvigheid der vreemdelingen in de distributiesector . . . 130
a) Geografische spreiding 130
b) Uitgeoefende economische bedrijvigheid 130
3. — Leurhandel 131

§ 2. — *Oprichting en opheffing van distributieondernemingen* 132
1. — Handelsregister 132
2. — Evolutie bij de handelsvennootschappen 133
3. — Faillissementen en faillissementsvoorkomende akkoorden . . . 135

§ 3. — *Omzetcijfers* 135
1. — Verkoop van voedingswaren 136
2. — Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes 137

§ 4. — *Krediet aan de distributie* 138

HOOFDSTUK V. — TOERISME 139

§ 1. — *Economisch belang van het toerisme* 139
1. — Werkgelegenheid en werkloosheid 139
2. — Investeringen 139
3. — Deviezenaanbreng 141

§ 2. — *Toeristische bedrijvigheid* 142
1. — Financiële resultaten van het hotelbedrijf 142
2. — Invloed op het verkeer 144

§ 3. — *Sociaal toerisme* 147
1. — Transport tegen verminderde prijzen 147
2. — Spreiding van het betaald verlof 147
3. — Logementsverschaffing tegen billijke prijzen 148
4. — Sparen voor de vacantie 148

DERDE DEEL : Financiën, geld en krediet

HOOFDSTUK I. — OVERHEIDSFINANCIËN 151

Afdeling I. — Algemeen overzicht 151

Afdeling II. — Staatsfinanciën 152

§ 1. — *Algemene budgetaire toestand* 152
1. — Gewone begroting 154
a) Ontvangsten 154
b) Uitgaven 154
2. — Buitengewone begroting 157
a) Ontvangsten 157
b) Uitgaven 157

§ 2. — *Fiscale politiek* 159
1. — Rechtstreekse belastingen 159
2. — Douane- en accijnsrechten 160
3. — Registratie-, successie- en zegelrechten 161

Blz.

§ 3. — *Belastingontvangsten* 162
1. — Rechtstreekse belastingen 163
2. — Douane- en accijnsrechten 164
3. — Registratierechten 164
§ 4. — *Evolutie der Staatsschuld* 165
1. — Geconsolideerde schuld 166
2. — Schuld op halflange termijn 167
3. — Kortlopende schuld 168
4. — Tegoed van particulieren op postrekening 169
5. — Last van de Staatsschuld 169

AFDELING III. — PROVINCIALE EN GEMEENTELIJKE FINANCIËN 169

§ 1. — *Provinciale financiën* 169
1. — Inkomsten der provinciën 170
2. — Uitgaven der provinciën 171
§ 2. — *Gemeentefinanciën* 173
1. — Inkomsten der gemeenten 173
a) Gewone ontvangsten 173
b) Ontvangsten van uitzonderlijke aard 175
c) Kredieten en toelagen voor buitengewone uitgaven 176
2. — Uitgaven der gemeenten 176
3. — Schuld der steden en gemeenten 177

HOOFDSTUK II. — GELD EN KREDIET 179

AFDELING I. — MONETAIRE EN FINANCIËLE POLITIEK 179

AFDELING II. — GELDVOORRAAD EN WISSELRESERVES 181

§ 1. — *Evolutie van de geldvoorraad en omloopsnelheid van het geld* . . . 181
§ 2. — *Samenstelling van de geldvoorraad* 184
§ 3. — *Goud- en deviezendekking* 184
§ 4. — *Europese Betalingsunie* 186
1. — Evolutie van de Belgische positie in de E.B.U. tijdens het jaar 1951 186
2. — Oorzaken van het Belgisch excedent tegenover de E.B.U.-landen 188
3. — Maatregelen van de betrokken overheden in verband met het Belgisch excedent in de E.B.U. 188
a) Commerciële maatregelen 188
b) Monetaire maatregelen 189

AFDELING III. — KORTLOPEND KREDIET EN KREDIET OP HALFLANGE TERMIJN . . . 190

§ 1. — *Nationale Bank van België* 190
1. — Binnenlands krediet aan de overheidssector 190
2. — Binnenlands krediet aan de particuliere sector 192
§ 2. — *Particuliere banken* 193
1. — Evolutie tijdens de eerste drie maanden 194
2. — Evolutie van einde Maart tot einde Augustus 194
3. — Evolutie tijdens de laatste vier maanden 195
4. — Bankreglementering 196
§ 3. — *Globaal aan de economie toegekend krediet* 196
§ 4. — *Evolutie van de daggeldmarkt* 198
1. — In de verrekenkamers 198
2. — Buiten verrekening 199

AFDELING IV. — KAPITAALMARKT 201

§ 1. — *Algemene Spaar- en Lijfrentekas* 201

Blz.

§ 2. — *Andere parastatale kredietinstellingen* 203
1. — Herdiscontering- en Waarborginstituut 203
a) Herdisconto-kredieten 204
b) Markt van het privaatdisconto 204
c) Daggeldmarkt 204
2. — Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid 205
a) Gewone kredieten 205
b) Kredieten door bijzondere wetten geregeld 205
3. — Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet 206
a) Gewone sector 206
b) Herstelkredieten 207
4. — Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet 207
5. — Nationale Kas voor Beroepskrediet 208
§ 3. — *Hypothecaire inschrijvingen* 209
§ 4. — *Uitgiften* 209
1. — Door de Staat, de provinciën en de gemeenten uitgegeven leningen 209
2. — Uitgiften van Belgische en Kongolese handels- en nijverheidsvennootschappen 209
§ 5. — *Effectenbeurzen* 213
1. — Niet vast renderende waarden 213
2. — Vast renderende waarden 216

HOOFDSTUK III. — VERZEKERINGEN 221

§ 1. — *Stelsel der verzekeringen* 221
1. — Bescherming van het sparen 221
2. — Bescherming der slachtoffers van ongevallen 223
§ 2. — *Levensverzekeringen* 224
1. — Wiskundige reserves 224
2. — Ontvangen premiën 225
3. — Waarden die de wiskundige reserves vertegenwoordigen . . . 225
§ 3. — *Kapitalisatie* 227
§ 4. — *Hypothecaire leningen toegestaan door de private ondernemingen voor hypothecaire leningen* 229
§ 5. — *Verplichte verzekeringen van de burgerlijke aansprakelijkheid der bezoldigde vervoerders van personen en van zaken door middel van autovoertuigen* 231

VIERDE DEEL : Prijzen en inkomens

HOOFDSTUK I. — PRIJZEN 235

Afdeling I. — Prijspolitiek 235

§ 1. — *Beïnvloeding van vraag en aanbod* 235
§ 2. — *Maatregelen tot rechtstreekse prijsreglementering* 236
1. — Basisbesluiten 237
2. — Speciale maatregelen 238
a) Voedingswaren 238
b) Niet voor voeding bestemde producten 239
c) Huurwetgeving 241

Afdeling II. — Evolutie der prijzen 241

§ 1. — *Wereldprijzen* 241

Blz.

§ 2. — *Belgische groothandelsprijzen* 243
1. — Algemene evolutie 243
2. — Evolutie per groep van producten 246
3. — Evolutie naar de graad van verwerking der nijverheidsproducten 247
4. — Evolutie van de prijzen der ingevoerde en der inlandse producten 248
§ 3. — *Kleinhandelsprijzen* 251
§ 4. — *Prijssubsidies* 254

HOOFDSTUK II. — INKOMENS 257

Afdeling I. — Bezoldigingen 258

§ 1. — *Looneisen en -overeenkomsten* 258
§ 2. — *Koppeling van de bezoldigingen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen* 261
§ 3. — *Verloop der bezoldigingen* 263
1. — Vergelijking met de vooroorlogse periode 264
2. — Algemene evolutie 264
3. — Ontleding der bezoldigingen 265
a) Naar kunne 265
b) Volgens streek 267
c) Volgens sociale toestand 268
d) Volgens graad van geschooldheid 268
e) Volgens belangrijkheid der ondernemingen 269
f) Volgens bedrijfstak 269
4. — Spreiding der bezoldigingen 270
§ 4. — *Sociale voordelen* 271
1. — Wijzigingen aan de sociale voordelen 271
2. — Verdeling van de sociale lasten 274
3. — Internationale akkoorden 278

Afdeling II. — Kapitaalwinsten 278

§ 1. — *Algemeen overzicht* 278
§ 2. — *Ontleding volgens localisatie en aard van bedrijvigheid der vennootschappen* 280
1. — Volgens localisatie der vennootschappen 280
2. — Volgens aard van bedrijvigheid der vennootschappen 281

VIJFDE DEEL : Investeringen en verbruik

HOOFDSTUK I. — INVESTERINGEN 285

Afdeling I. — Algemene kenmerken der investeringen gedurende 1951 . . . 287

Afdeling II. — Verdeling van de investeringen 287

§ 1. — *Nijverheid* 287
1. — Energie 288
a) Steenkolenmijnen 288
b) Electriciteit 289
c) Cokes en gas 289
2. — Metaalnijverheid 289
3. — Metaalverwerkende nijverheid 290
4. — Scheikundige nijverheid 290
5. — Petroleumnijverheid 290
6. — Bouwbedrijf en bouwstoffennijverheid 290
7. — Textielnijverheid 290

Blz.

8. — Voedingsnijverheid 291
9. — Andere industrieën 292
§ 2. — *Verkeer* 292
1. — Vervoer per spoor 292
a) Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen 292
b) Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen 293
c) Stedelijk vervoer 293
2. — Scheepvaart 293
a) Zeevaart 293
b) Binnenscheepvaart 294
3. — Wegvervoer 294
4. — Luchtverkeer 295
5. — Telegraaf en Telefoon 295
6. — Posterijen en Postchecks 296
7. — Radio-omroep 296
§ 3. — *Verkeerswegen* 296
1. — Wegen 296
2. — Waterwegen 297
§ 4. — *Distributie van energie en water* 299
1. — Distributie van energie 299
2. — Waterdistributie 299
§ 5. — *Gebouwen* 299
1. — Openbare gebouwen 299
2. — Particuliere gebouwen 300
§ 6. — *Volksgezondheid* 302
§ 7. — *Landsverdediging* 302
§ 8. — *Ondergeschikte besturen* 303

HOOFDSTUK II. — VERBRUIK 305

Afdeling I. — Industrieel verbruik 305

Afdeling II. — Verbruik der particulieren 306
§ 1. — *Indexcijfers van de verkoop van verbruiksgoederen* 306
§ 2. — *Verbruik per goederengroep* 311
1. — Voedingswaren 311
2. — Dranken en tabakswaren 313
3. — Kleding en schoeisel 313
4. — Andere producten 314

ZESDE DEEL : Buitenlandse economische betrekkingen

HOOFDSTUK I. — BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE 317

Afdeling I. —Algemene evolutie van de speciale handel 319

Afdeling II. — Speciale handel per goederengroep 329
§ 1. — *Algemeen overzicht* 329
§ 2. — *Invoer* 338
1. — Voedingswaren 338
a) Graangewassen en derivaten 338
b) Andere voedingswaren en dranken 339

Blz.

2. — Grondstoffen 340
a) Ertsen en mineralen 340
b) Textielstoffen 341
c) Andere grondstoffen 342
3. — Fabrikaten 343
a) Textielwaren 343
b) Metaalwaren 344
c) Andere fabrikaten 344
§ 3. — *Uitvoer* 346
1. — Voedingswaren 350
2. — Ruwe stoffen 351
3. — Fabrikaten 352
a) Textielwaren 352
b) Metaalwaren 354
c) Overige fabrikaten 356

AFDELING III. — SPECIALE HANDEL NAAR LAND VAN HERKOMST EN LAND VAN BESTEMMING 357

§ 1. — *Landen van herkomst* 357
§ 2. — *Landen van bestemming* 361

AFDELING IV. — HANDELSBALANS 366

AFDELING V. — BETALINGSBALANS 372

§ 1. — *Lopende transacties* 372
§ 2. — *Transacties op de kapitaalrekening* 376
§ 3. — *Financiering van het globaal saldo* 378

HOOFDSTUK II. — INTERNATIONALE ECONOMISCHE SAMENWERKING . . . 383

AFDELING I. — ECONOMISCHE SAMENWERKING IN HET KADER VAN DE ORGANISATIE VOOR EUROPESE ECONOMISCHE SAMENWERKING 383

§ 1. — *Economische toestand in West-Europa en wijziging van de aard der Amerikaanse hulpverlening* 383
§ 2. — *Activiteit van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking in 1951* 385
§ 3. — *Aan België verstrekte Amerikaanse hulp en stand van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie in de Europese Betalingsunie* 389

AFDELING II. — BELGISCH-NEDERLANDS-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE . . . 394

§ 1. — *Evolutie van de onderhandelingen* 394
§ 2. — *Economische toestand van het Groothertogdom Luxemburg* 395
1. — Productie 396
2. — Financiën en prijzen 398
§ 3. — *Economische toestand van Nederland* 399
1. — Productie en werkgelegenheid 401
2. — Buitenlandse handel 403
3. — Financiën 404
4. — Prijzen 405

AFDELING III. — SCHUMAN-PLAN 405

Blz.

ZEVENDE DEEL : De economie van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

AFDELING I. — BEVOLKING 411

§ 1. — *Inlandse bevolking* 411
§ 2. — *Niet-inlandse bevolking* 411

AFDELING II. — PRODUCTIE 412

AFDELING III. — BUITENLANDSE HANDEL 413

§ 1. — *Uitvoer* 414
1. — Per goederencategorie 415
2. — Per land van bestemming 417
§ 2. — *Invoer* 419
1. — Per goederencategorie 420
2. — Per land van herkomst 421

AFDELING IV. — TRANSPORT 422

AFDELING V. — FINANCIËN 423

§ 1. — *Begroting* 423
1. — Gewone begroting 423
2. — Buitengewone begroting 425
§ 2. — *Geld en krediet* 425
§ 3. — *Emissies* 428

AFDELING VI. — PRIJZEN EN LONEN 428

Lijst der statistische tabellen 431

Lijst der grafieken 437

Lijst der gebruikte afkortingen van organismen en diensten 439

Trefwoordenregister 441

Inhoudstafel 449